

МОХАМЕД АЛ-ГАЗАЛИ

ТЕМАТИЧЕН
КОМЕНТАР
НА КОРАНА

ТЕМАТИЧЕН КОМЕНТАР
НА КОРАНА

Тематичен коментар на Корана (Bulgarian)
Мохамед Ал-Газали

Copyright © Center for Advanced Studies and the International Institute of Islamic Thought (IIIT), First Edition 1444AH / 2023CE

ISBN: 978-954-92197-5-3 Hardback (Висш Ислямски Институт София)

ISBN: 978-9926-471-80-4 Hardback (Center for Advanced Studies)

Translated into Bulgarian from the English Title:
A Thematic Commentary on the Qur'an
Shaykh Muhammad al-Ghazālī

Copyright © The International Institute of Islamic Thought (IIIT), First Edition
1421AH / 2000CE
ISBN: 1-56564-260-0 Paperback
ISBN: 1-56564-261-9 Hardback

IIIT
P.O. Box 669
Herndon, VA 20172, USA
www.iiit.org

IIIT London Office
P.O. Box 126
Richmond, Surrey
TW9 2UD, UK
www.iiituk.com

ПРЕВОД
РЕДАКТОР
РЕДАКТИРАНЕТО НА КОПИЯ
КОМПЮТЪРНА
ОБРАБОТКА И ДИЗАЙН
ИЗДАТЕЛИ

Ариф Кемил Абдулах
Селви Мурад
Вера Стоянова Иванова
Сулейб Джемайли
Висш Ислямски Институт
"57-та" 6, 1839, Враждебна, София
www.islamicinstitute-bg.org / info@islamicinstitute-bg.org

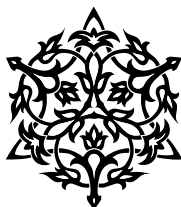
Център за академични изследвания (CNS)
Marka Marulića 2C, 71000 Sarajevo
www.cns.ba / cns.sarajevo@gmail.com

ПЕЧАТ

Dobra knjiga d.o.o. Sarajevo

Тази книга е защитена с авторски права. Някоя част от нея не може да бъде възпроизвеждана без писменото съгласие на издателите, освен при установено със закон изключение и с оглед разпоредбите на съответните колективни лицензионни договори.

Мохамед Ал-Газали

ТЕМАТИЧЕН КОМЕНТАР НА КОРАНА

Превод
Ариф Кемил Абдулах

София, 2023.

Публикацията е издадена благодарение на подкрепата на
Международен институт за ислямска мисъл (ИИТ).

Съдържание

<i>Ел-Фатиха</i> (Откриващата Книгата).....	9
<i>Ел-Бакара</i> (Кравата).....	13
<i>Ал Имран</i> (Родът на Имран).....	33
<i>Ен-Ниса</i> (Жените).....	55
<i>Ел-Маиде</i> (Трапезата).....	81
<i>Ел-Енам</i> (Добитъкът).....	103
<i>Ел-Еараф</i> (Стената).....	123
<i>Ел-Енфал</i> (Придобитото във война).....	141
<i>Ет-Теубе</i> (Покаянието).....	155
<i>Юнус</i> (Йона).....	171
<i>Худ</i>	187
<i>Юсуф</i> (Йосиф).....	201
<i>Ер-Раад</i> (Гърмът).....	215
<i>Ибрахим</i> (Авраам).....	223
<i>Ел-Хиджр</i>	231
<i>Ен-Нехл</i> (Пчелите).....	237
<i>Ел-Исра</i> (Нощното възнесение).....	251
<i>Ел-Кехф</i> (Пещерата).....	263
<i>Мерием</i>	275
<i>Та Ха</i>	283

<i>Ел-Енбия</i> (Пророците)	291
<i>Ел-Хадж</i> (Поклонението хадж).....	299
<i>Ел-Му'минун</i> (Вярващите)	311
<i>Ен-Нур</i> (Светлината)	319
<i>Ел-Фуркан</i> (Разграничаването)	327
<i>Еш-Шуара</i> (Поетите).....	335
<i>Ен-Немл</i> (Мравките)	343
<i>Ел-Касас</i> (Разказът).....	351
<i>Ел-Анкебут</i> (Паякът).....	361
<i>Ер-Рум</i> (Ромеите).....	367
<i>Люкман</i>	375
<i>Ес-Седжде</i> (Поклонът).....	379
<i>Ел-Ахзаб</i> (Съюзените племена)	383
<i>Себе'</i> (Саба)	393
<i>Фатир</i> (Твореца)	399
<i>Йа Син</i>	405
<i>Ес-Саффат</i> (Строените в редици)	413
<i>Сад</i>	421
<i>Ез-Зумер</i> (Тълпите)	429
<i>Ел-Гафир</i> (Опрощаващия)	439
<i>Фуссилет</i> (Разяснените)	447
<i>Еш-Шура</i> (Съвещанието).....	453
<i>Ез-Зухруф</i> (Украсата)	459
<i>Ед-Духан</i> (Димът).....	465
<i>Ел-Джасие</i> (Коленопреклонната).....	469
<i>Ел-Ехкаф</i> (Пясъчните хълмове)	473
<i>Мухаммед</i>	481
<i>Ел-Фетх</i> (Победата).....	485
<i>Ел-Худжурат</i> (Стаите).....	491
<i>Каф</i>	495
<i>Ез-Зарият</i> (Отвяващите)	499
<i>Ет-Тур</i> (Планината).....	503

<i>Ен-Неджм</i> (Звездата)	507
<i>Ел-Камер</i> (Луната)	511
<i>Ер-Рахман</i> (Всемилостивия)	515
<i>Ел-Уакиа</i> (Събитието)	519
<i>Ел-Хадид</i> (Желязото)	535
<i>Ел-Муджаделе</i> (Спорът).....	541
<i>Ел-Хашр</i> (Изселването).....	545
<i>Ел-Мумтехена</i> (Изпитваната).....	549
<i>Ес-Саф</i> (Редицата)	553
<i>Ел-Джума</i> (Петъкът).....	557
<i>Ел-Мунафикун</i> (Лицемерите).....	559
<i>Ет-Тегабун</i> (Разкриването на заблудата)	561
<i>Ет-Таяк</i> (Разводът)	565
<i>Ет-Техрим</i> (Възбраната).....	569
<i>Ел-Мулк</i> (Владението)	573
<i>Ел-Калем</i> (Калемът).....	577
<i>Ел-Хакка</i> (Неизбежното).....	579
<i>Ел-Меаридж</i> (Небесните стъпала).....	581
<i>Нух</i> (Ной)	583
<i>Ел-Джин</i> (Джиновете)	585
<i>Ел-Муземмил</i> (Загръщащият се).....	589
<i>Ел-Муддесир</i> (Обвиващият се)	591
<i>Ел-Кияма</i> (Възкресението).....	595
<i>Ел-Инсан</i> (Човекът).....	597
<i>Ел-Мурселят</i> (Изпращаните)	599
<i>Ен-Небе'</i> (Вестта).....	603
<i>Ен-Назиат</i> (Залязващите звезди).....	605
<i>Абесе</i> (Той се намръщи)	609
<i>Ет-Текуир</i> (Обвиването).....	611
<i>Ел-Инфитар</i> (Разкъсването)	615
<i>Ел-Мутаффифин</i> (Ощетяващите).....	617
<i>Ел-Иншикак</i> (Разцепването).....	621

<i>Ел-Бурудж</i> (Съзвездията).....	623
<i>Ет-Тарик</i> (Вечерницата).....	625
<i>Ел-Еаля</i> (Всевишния).....	627
<i>Ел-Гашия</i> (Всепокриващият ден).....	629
<i>Ел-Феджр</i> (Зората).....	631
<i>Ел-Белед</i> (Градът).....	635
<i>Еш-Шемс</i> (Слънцето).....	637
<i>Ел-Лейл</i> (Нощта).....	639
<i>Ед-Духа</i> (Утрото).....	641
<i>Еш-Шерх</i> (Разтварянето).....	645
<i>Ет-Тин</i> (Смоковницата).....	647
<i>Ел-Аляк</i> (Съсирекът).....	649
<i>Ел-Кадр</i> (Могъществото).....	653
<i>Ел-Беийна</i> (Ясният знак).....	655
<i>Ез-Зилзал</i> (Земетръсът).....	659
<i>Ел-Адият</i> (Препускащите).....	661
<i>Ел-Кариа</i> (Бедствието).....	663
<i>Ет-Тежсур</i> (Преумножаването).....	665
<i>Ел-Аср</i> (Времето).....	667
<i>Ел-Хумезе</i> (Клеветникът).....	669
<i>Ел-Фил</i> (Слонът).....	671
<i>Курейш</i>	673
<i>Ел-Маун</i> (Услугите).....	675
<i>Ел-Кеусер</i> (Изобилието).....	677
<i>Ел-Кяфирун</i> (Неверниците).....	679
<i>Ен-Наср</i> (Подкрепата).....	681
<i>Ел-Месед</i> (Сплетените влакна).....	683
<i>Ел-Ихляс</i> (Пречистването).....	685
<i>Ел-Фелек</i> (Разсъмването).....	687
<i>Ен-Нас</i> (Хората).....	689
Общ индекс.....	691

СУРА 1

Ел-Фатиха (Откриващата Книгата)

„В името на Аллах, Всемиловичия, Милосърдния!“ (1)

Тази сура, както и всички останали сури в Корана, с изключение на *Ет-Теубе* (Покаянието), започват с израза „В името на Аллах“. Аллах е най-възвишеното и най-святото от Неговите имена, осигуряващо защита от всяко зло и вреда, когато бъде произнесено. Сурата е израз на възхвала и благодарност към Аллах, които всъщност са сърцето и духът на Корана. И макар да е една от най-кратките сури, тя е смятана за най-знаменитата от всички останали. *Ел-Фатиха* е емблемата на ислямския идеал, тя представя обета между Аллах и хората. Обет, който определя мисията и задачата на човека в този свят. Сурата също е дълбока и прочувствена молба към Аллах да води хората по правилния път, да ги дарява с напътствие и да отреди да бъдат от заслужилите Неговото задоволство и благосклонност.

Нека да се задълбочим в следващото знамение: „Хвала на Аллах – Господа¹ на светове“ (2)². Тук се разкриват три значения:

1. Възхвала на великолепието и съвършенството на Аллах;
2. Възхвала към Аллах като Създател и Грижещ се за цялото творение с благодат, щедрост и благосклонност;

1 Освен като „Господ“ арабската дума *рабб* може да се възприеме в този контекст и като „Грижещ“, т.е. Грижещия се за светове, за всички създания. (Всички бележки под линия, с изключение на изрично отбелязаните, са на преводача.)

2 Преводът на кораничните знамения е на проф. Цветан Теофанов, *Свещен Коран*, Мюсюлманско изповедание – Главно мюфтийство, София, 2015.

3. Признателност и благодарност към Създателя за това, че обгръща цялото творение със Своето благоволение и го дарява с блага.

Тези думи изразяват същевременно възхвала и благодарност към Аллах и трябва да се изричат с дълбоко осъзнаване на техния смисъл. „Господа на световите“ (2) е признание, че Аллах е Създателя на всичко, от най-внушителните до най-незабележимите творения, където и да бъдат те – на земята или във вселената. Той е Създателя на хората, животните, растенията, ангелите, планетите, звездите, галактиките, на ведомото и неведомото. Аллах стои над всяко нещо, което съществува или ще получи своето съществуване на този свят. Всичко е обвързано с Него и изцяло има нужда и зависи от Неговата благодат и милосърдие. На друго място в Корана се казва:

Прославата е за Аллах – Господа на небесата и Господа на земята, Господа на световите. Негово е величието на небесата и на земята. Той е Всемогъщия, Всемъдрия. (*Ел-Джасие*: 36–37)

„Всемилоствивия, Милосърдният“ (3). Хората и всички останали създания съществуват поради милостта на Аллах, която е безгранична. Без Неговата милост съществуването ни щеше да изчезне вследствие на нашите грехове, непризнателност, арогантност и надменност.

„Владетеля на Съдния ден“ (4). Това знамение се отнася до Деня на равносметката. Ден, който дава началото на нов живот, напълно различен от нашия настоящ и преходен живот. Доктрината за Съдния ден изцяло е заличена и забравена в днешното материалистично общество. Тя се е превърнала в обект на присмех и подигравки. А в сферата на образованието, законодателството и политиката – умишлено е игнорирана. Въпреки всичко тази доктрина представлява фундаментален въпрос на човешкото съществуване, затова трябва да бъде зачитана и ценена. Тя структурира съзнанието и съвестта на базата на справедливостта и любовта към добрите дела.

„Само на Теб служим и Теб за подкрепа зовем“ (5). Всеки и всяко нещо има нужда от Аллах и Неговата благодат. Пратеника Мухаммед е отправял следната молба към Аллах: „Помогни ми да осъзнавам Твоето съществуване, да Ти благодаря и да бъда отдаден на Теб по най-добрия начин, на който съм способен“³. Също така той е дал

3 Хадисът е предаден от Абу Дауд (1522) и ен-Несаи (1303).

следния съвет: „Когато имаш нужда, поискай от Аллах и Той ще ти даде, а когато си в безпомощност – потърси помощ от Него“⁴.

„Насочи ни по правия път, пътя на онези, които си дарил с благодат“ (6–7). Правата линия е най-прякото разстояние между две точки, затова тя е уникална. Който води правилен и праведен живот, ще бъде на правия път към Аллах, тъй като това е единственият и най-сигурен път, който води директно към Него. Религията на Бога е една религия, проповядвана от всички пратеници, във всеки етап от човешката история. Тя е базирана върху разбирането за единството на Бога. Той е Един, Който заслужава абсолютна отдаденост и признателност и от Когото всеки и всичко е зависимо.

Това разбиране, изглежда, е обект на огромно объркване и дебати сред последователите на някои религии днес. Но мюсюлманите твърдо вярват, че Аллах стои над всяко нещо, което съществува в човешка или друга форма, и всичко е зависимо от Аллах във всеки аспект от своето съществуване, сега и в живота след смъртта. Нищо не прави изключение от този закон – нито сред хората, нито пък сред останалите създания.

От друга страна, този, който по своя воля се самоповери на Аллах и се отзове на Него и на Неговия Пратеник Мухаммед, ще открие правилния и прав път и ще го последва. Аллах казва в Корана:

Който се покоряват на Аллах и на Пратеника, те са с онези, които Аллах е дарил: пророците, преданите, жертващите се за вярата и благочестивите. Колко добри са те за другари! (*Ен-Ниса*: 69)

А тези, които се покланят пред други божества или идоли редом с Аллах и пренебрегват Неговите повели, остават изгубени, в състояние на безнадеждност, тъй като в двойния ефект от загубата на посоката и от гнева на Аллах. Затова хората трябва да се стремят да изградят чисто и правилно мислене, както и да са носители на искрен мироглед. Веднъж открили истината, да се придържат към нея, да проявяват смирение пред Бога и да се отнасят с добро и доброжелателно към останалите създания.

Аллах е определил тази сура да бъде четена във всички молитви на мюсюлманите, включително и в ежедневната петкратна молитва, която е задължителна за вярващите. Тази сура представлява едно постоянно обновяване и доближаване във връзката между хо-

4 Хадисът е предаден от ет-Тирмизи (2516).

рата и техния Създател. Тя е манифест на фундаментални истини и идеали, както и проява на смирение от страна на слабия и разкайващ се пред Всемогъщия Творец човек. Пратеника Мухаммед предава следните думи на Аллах:

Ползите от молитвата са разпределени поравно между Мен и Моя раб, и той ще получи онова, което иска. Когато изрича: „Хвала на Аллах“, Аллах отвръща: „Моят раб ме възхвалява“. Кажете ли: „Всемилоствивия, Милосърдния“, Аллах казва: „Моят раб е благодарен и признателен към Мен“. Когато произнесе: „Владетеля на Съдния ден“, Аллах отговаря: „Моят раб ме прославя и се предава в Моите Ръце“. Когато рабът каже: „Само на Теб служим и Теб за подкрепа зовем“, Аллах отвръща: „Това е между Мен и Моя раб, и той ще бъде възнаграден с онова, за което Ме моли“. А изрече ли: „Насочи ни по правия път, пътя на онези, които си дарил с благодат, а не онези, над които тегне гняв, нито заблуждаващите се“, Аллах се отзовава с думите: „Това е за Моя раб и неговото желание ще бъде изпълнено“⁵.

Тези свещени слова, които изразяват молба и възхвала към Аллах, ги изричаме, за да пречистим собствените си души. Точно така, както се нуждаем да почистваме редовно тялото си, за да бъде то здраво. Ползите, с които се сдобиваме от постоянното повтаряне на тази сура, са обосновани. Тялото не би останало чисто, ако се грижим за него от време на време; то трябва да бъде почиствано редовно през целия ни живот. По същия начин характерът и поведението на човека не могат да бъдат поддържани в правилна посока с формална и непостоянна молитва. Човек трябва да застава пред Бог колкото е възможно по-често, тъй като човешкото безразсъдство и подбудите на сатаната нямат край, нито граници. Молитвата, обръщането на лик към Аллах и отдаването Нему трябва да се превърнат в навик при човека. Аллах казва в Корана: „За вярващите молитвата е предписание в определено време“ (*Ен-Нуса*: 103).

Следователно ние разполагаме с точно и пълно определение относно естествената и правилна връзка между хората и техния Създател. Същността на тази връзка се изразява в това хората да признаят Създателя, да Му бъдат благодарни, да горят от желание да се доближават до Него с отдаденост, да полагат постоянни и искрени усилия в търсенето на Неговата благодат и милост. Всичко това, за да може Аллах да помага на хората да живеят така, както Той желае те да съществуват.

⁵ Хадисът се предава от Муслим (395).

СУРА 2

Ел-Бакара (Кравата)

След преселението на мюсюлманите от Мека и заселването им в Медина, в периода около 622 година, цялото внимание било насочено към изграждането на първата независима мюсюлманска общност. Членове на тогавашното общество успели да се откъснат от идолопоклонничеството, политеизма и други езически традиции и практики в Арабия и приели новата религия по свой избор. Те намерили сигурност в новите условия и били способни да се обединят и поставят началото на своя общност.

Но там ги дебнела нова вражда от неочакван източник. Според представата на някои юдейски религиозни водачи религията била право преди всичко на техните хора и единствено „избраният народ“ можел да упражнява монопол върху нея. Затова те не останали доволни от пристигането на Пратеника Мухаммед и неговите последователи, които проповядвали исляма. И очаквано започнали да подготвят планове, за да се справят с тази заплаха по най-добрия според тях начин. И така, планирането – явно и скрито – започнало.⁶

Еврейските племена се били заселили в Медина (по-рано Ясриб) и в плодородната северозападна част на Хиджаз като бежанци, търсейки сигурност и спасение от гнета и гоненията на Византия – Източната Римска империя, чиято столица бил Константинопол. Въпреки че били приети добронамерено от арабските племена за съжителство, евреите гледали на тях пренебрежително, тъй като арабите

6 Не става дума за истински вярващи евреи, а за криминално проявени групи.

били неграмотни. Евреите не полагали усилия да се противопоставят на идолопоклонничеството, което било широко разпространено в района; нито изпитвали нужда да проповядват религията си на местното население. Те просто не смятали за свой дълг разпространяването на Божието послание и установяването на Неговите повели като заместител на вече съществуващата езическа традиция. Техният поглед към арабите бил надменен и лицемерен, ревностно придържащ се към грешното им убеждение, че религията е само и единствено тяхна привилегия.

Следователно каква била тяхната реакция към исляма? Те го отхвърлили и започнали да променят и прикриват религиозни и исторически факти, за да спрат разпространението на новата религия. В отговор Пратеника Мухаммед, последният Божи пратеник, не положил усилия да им отвръща. Но тяхната омраза била дълбока и неконтролируема и започнала да рефлектира в поведението им. В тази ситуация мюсюлманите, от една страна, трябвало да градят общността си, а от друга – да я пазят. Те поставяли основите на зараждащата се общност, водени от напътствията на Божието откровение, което се низпославало на Мухаммед. В същото време трябвало да отблъскват и надвисналата заплаха, отправена от врагове, които живеели сред тях и се стремели да омаловажат тяхното съществуване и да подкопаят всяко тяхно дело.

Това всъщност е атмосферата, в която сура Ел-Бакара, най-дългата сура в Корана, е низпослана. Описвайки Корана с думите: „Тази Книга – без съмнение в нея – е напътствие за богобоязливите“ (2), сурата индиректно изразява историческата несъстоятелност на едностранчивите твърдения на тази група евреи.

На повече от трийсет различни места сурата подробно разглежда качествата и достойнствата на тези, които се предпазват от грях пред Аллах. Това е един забележителен аспект на тази сура. Поддържането на състояние на осъзнатост така, че да не се прегрешава пред Бога, е норма, която се открива във всяка религия. Аллах казва в Корана:

На Аллах е всичко на небесата и всичко на земята. И повелихме на дарените с Писанието преди вас и на вас да се боите от Аллах. А ако сте неверници – на Аллах е всичко на небесата и всичко на земята. Аллах е над всяка нужда, всеславен. (*Ен-Нуса*: 131)

Сурата също така ярко изразява петте принципа на ислямската религия:

Теухид: „О, хора, служете на своя Господ, Който е сътворил вас и онези преди вас, за да се побоите“ (21);

Молитва: „Спазвайте молитвите наред със средната молитва и заставайте смирени пред Аллах!“ (238);

Зекят: „О, вярващи, раздавайте от онова, което сме ви дали за препитание, преди да дойде Денят, в който не ще има нито откуп, нито приятелство, нито застъпничество! Неверниците са угнетителите“ (254);

Говеене: „О, вярващи, предписано ви е говеенето, както бе предписано и за онези преди вас, за да се побоите“ (183);

Хадж: „И довършвайте поклонението *хадж*, и поклонението *умра* заради Аллах!“ (196).

Низпославането на сурата е продължило дълго време, докато бъде завършена. А Пратеника е подреждал отделните знамения и пасажи, както му е било разкривано от Аллах. Според авторитетните източници последното знамение, низпослано в Корана, се съдържа в тази сура. Това е знамението: „И бойте се от Деня, в който ще бъдете върнати при Аллах! После на всяка душа докрай ще се изплати онова, което е придобила. И не ще бъдат угнетени“ (281). Пратеника инструктирал писарите да поставят това знамение в контекста на знаменията, отнасящи се до лихвата, които се намират в последната част на сурата.

В началото на сурата откриваме описания на три групи хора. Тези, които се предпазват от грехове и се боят от Аллах, са описани в три знамения; неверниците – в две знамения; и лицемерите – в тринайсет, което всъщност е индикация за злонамереността и опасността на последните спрямо общността на вярващите. След общ апел за вяра в Аллах и Съдния ден, кратко изложение на чудотворната сила на Корана, потвърждение на правдивостта на Мухаммед и неговите последователи и предупреждение за тежката съдба, която очаква опонентите, сурата отново представя описания на различни групи хора: повярвали; отхвърлили Божието послание; вероотстъпници. След това се търси отговор на въпроса дали Аллах наистина заслужава подобно непочтително и неблагодарно отношение от страна на неверниците, които отказват да признаят Неговата милост и благодат. Въпросът е поставен по следния начин:

Как отричате Аллах – бяхте мъртви, Той ви съживи! После ще ви умъртви, после ще ви съживи, после при Него ще бъдете върнати. (28)

След този въпрос по естествен път идва темата за сътворението и ролята на човека в това съществуване, както и за непрестанната битка между Адем (Адам), бащата на човешката раса, и неговия вечен враг – сатаната и последователите му. Този конфликт е възстановен в едно нежелано противопоставяне между Мухаммед, последен Божи пратеник, и някои потомци на Израил, които избрали в онази ситуация да вземат страната на сатаната в решаваща битка между истината и измамата.

Тъй като това е първата сурата, която започва да се низпослава в Медина, е било необходимо да се вземе отношение по въпроса за тази историческа група евреи и тяхното негативно поведение към посланието на исляма. Затова сурата представя информация за тяхната история в миналото и тогава. Тази история започва така:

О, синове на Израил, помнете Моята благодат, с която ви обсипах, и спазвайте своя обет към Мен, за да спазвам и Аз Своя обет към вас, и само от Мен се страхувайте! И вярвайте в това, което низпослаха, за да потвърди наличното у вас! И не бъдете първите неверници към него, и не продавайте на никаква цена Моите знамения, и само от Мен се бойте! (40–41)

Потвърждаването истинността на писанията, които евреите притежавали, е в общ план, а не цялостно. Хората на Писанието, евреи и християни, били приети по различен начин от идолопоклонници и езичници, защото те вярвали в единството на Бог и Неговото откровение, така също вярвали в Деня на равносметката. Но Коранът не приема твърдения в техните книги от рода на това, че Бог е съжалил за предизвикването на Потопа и е имал нужда да Му се напомни да не го прави друг път; нито приема разказа в Стария завет, че Бог се е разхождал по земята, облягайки се на Авраам и споделяйки храна с него; нито пък разказа за борбата на Бог с Яков цяла нощ и това, че Яков не го е освободил, докато Бог не му обещал името Израил. Следователно Коранът приема писанието на евреите в общи линии, а не напълно и в детайли. Нещо повече, Коранът цитира тези части от еврейското писание, които одобрява, за да подчертае отговорността на религиозните лидери сред евреите за вяност и уважение към това писание и неговите учения.

Общо казано, сурата представя шестнайсет различни случая, отнасящи се до отклонението на определена група от еврейски религиозни водачи в дългата и многопластова история на човечеството,

както това е отбелязано и в Стария завет. Във всички тези случаи поведението на отклонилите се е разочаровашо дори към техните пратеници, както и отношението им към Бог и Неговите заповеди.

Разказът в Корана започва така:

И [спомнете си] когато ви избавихме от хората на Фараона. Те ви причиняваха най-лошото мъчение, като избиваха синовете ви, а пощадяваха жените ви. Това бе велико изпитание за вас от вашия Господ. (49)

Дали бунтарите от тази еврейска група са били признателни за това спасение и благодат? Въпреки че Бог пред очите им потопил и унищожил техните врагове и тирани, дали те са разпознали Божията справедливост и са били благодарни за Неговата милост? Тези въпроси се разглеждат в няколко пасажа и постоянно се пита дали съвестта на тези хора се е събудила и дали вярата им в Бог се е съживила. След това задълбочено питане и осъждане на поведението на техните предшественици биха ли могли евреите от Арабия да упорстват в своята омраза и отхвърляне на Пратеника Мухаммед, на когото Коранът е бил низпославан? Този дебат около дългата история на евреите всъщност е отстояване на истинността и полезното действие на религиозното обединение срещу едностранчивостта, както това е представено в Корана.

Противно на едностранчивия и ограничен религиозен фанатизъм, ислямът възниква с послание за приемственост и религиозно обединение. Посланието му не е ограничено до определена група хора, а е насочено към цялото човечество – в хармония с човешката природа и универсалните ценности. В основата на юдаизма и християнството тогава било залегнало виждането, че религиозната истина принадлежи единствено на тях, както и че спасението в Съдния ден ще бъде само за тях. Ислямът е подходил критично към подобни твърдения. В Корана се казва:

И рекоха [хората на Писанието]: „В Рая ще влязат само юдеи и християни“. Това са техните възжелания. Кажете: „Дайте своя довод, ако говорите истината!“. (111)

Съществуват и други хора по света, които наистина са открили Бог и са Му се отдали. Посветили са на Него живота и енергията си в стремежа си да му бъдат признателни. Техните усилия не би трябвало да останат без награда. Сурата подчертава:

Да! Който всецяло се е отдал на Аллах и е благодетелен, ще има отплатата си при своя Господ. И не ще има страх за тях, и не ще скърбят. (112)

На базата на тези аргументи Коранът е отправил призив към хората на Писанието за обединение върху вярата в Бог и всички Негови пратеници, за да бъде преодоляна религиозната едностранчивост, която карала всяка група да налага религиозен монопол върху истината. Сурата цитира някои техни твърдения така:

И рекоха: „Станете юдеи или християни и ще тръгнете по правия път!“
Кажи: „Не, ние следваме вярата на Ибрахим, правоверния, а той не бе от съдружаващите“. (135)

Даден им бил и съветът да повярват във всички пратеници, изпратени от Бог за напътствие на хората, тъй като нарушаването целостта на пророческия цикъл е нелогично:

Кажете: „Вярваме в Аллах и в низпосланото на нас, и в низпосланото на Ибрахим и Исмаил, и Исхак, и Якуб, и потомците [му], и в дареното на Муса и на Иса, и в дареното на пророците от техния Господ. Разлика не правим между никого от тях и на Него сме отдадени“. (136)

Това са основни принципи за религиозно обединение. Те са представени в сурата и са адресирани към евреите и християните, за да се изгради една обща основа редом с мюсюлманите. Затова и в началото на своето изложение тук Коранът ясно заявява, че ислямът не е нова религия, а е същата тази религия, която всички предишни Божии пратеници са проповядвали.

Гордостта на евреите винаги е идвала от факта, че те са потомци на Якуб, познат още като Израил, чието име носи днешната еврейска държава. Но кой всъщност е Якуб? Той бил богобоязлив човек, отдаден и признателен на Бог. Якуб завещал на своите деца и потомци да следват неговия път. При смъртта си завещава на децата си следното:

Нима бяхте свидетели, когато смъртта се приближи до Якуб и той рече на своите синове: „На какво ще служите след мен?“. Рекоха: „Ще служим на твоя Бог и на Бога на твоите предци Ибрахим и Исмаил, и Исхак – на Единствения Бог, и Нему ще бъдем отдадени“. (133)

Отдаването, самоповеряването на Бог, или казано с арабския термин *ислям*, е единствената логична позиция, която създанията могат да заемат по отношение на своя Създател. Естествената връзка, с която създанията могат да се обвържат със Създателя, е отдаденост и търсене на Неговата милост и задоволство. Това е същността на религията.

Мухаммед е възстановил автентичното място на религията и е начертал правилен и сигурен път към Аллах. Сурата отбелязва:

И ако бяха повярвали в същото, в което и вие повярвахте, щяха да се напъят. Но ако са се отделили, те са в раздор и Аллах ще ти е достатъчен срещу тях. Той е Всечуващия, Всезнаещия. (137)

Знамението дава съвет за два морални подхода: първият – да не се затваря новата вяра за определена група, а да се даде възможност на евреите от Медина да споделят исляма; вторият – ако те не приемат, към тях да не се подхожда с обвинения. Те просто били оставени сами да решат, но в случай че разпалят вражда, Аллах е този, Който е обещал помощ и защита на мюсюлманите срещу тях.

Това в общи линии е рамката на религиозното обединение, представено в сурата. Остана да разсеем едно възможно объркване, а именно твърдението, че всички предишни пратеници са били мюсюлмани, а ние знаем, че ислямът е посланието, с което конкретно Пратеника Мухаммед е бил изпратен. Истината е, че религията винаги е била една. Нейната същност се изразява във вярата в Един-Единствен Бог и в праведен живот, изпълнен с праведни дела. Това е същността на исляма. Само знанието не е достатъчно за пълнотата на вярата. Вярващият трябва да заяви вярата си, да я осъзнае и да се отдаде на Създателя. В Корана се казва: „И рекоха: „Чухме и се подчинихме. Опрости ни, Господи наш! Към Теб е завръщането“ (285). Знанието на сатаната, че Аллах е Създател на всичко, не го е спасило, тъй като знанието трябва да бъде подкрепено с отдаденост към повелите на Създателя и търсене на Неговото задоволство. Сатаната е бил прокуден от благодатта на Аллах, тъй като е разкъсал тази цялост и хармония на знание, отдаденост и добри дела.

Всички пратеници са съчетавали тези две качества – знанието им за истинския Бог и отдадеността им към Него. Такива са били Нух (Ной), Ибрахим (Авраам), Муса (Мойсей), Иса (Иисус) и Мухаммед. Голям е обемът на знаменията, които потвърждават това, но тук е достатъчно да кажем, че всички пратеници са проповядвали отдаване и подчинение пред волята и силата на Аллах. Разбира се, техните учения са се различавали в различните исторически периоди, но тези различия не са съществени, не се отнасят до същността на религията.

Хората се раждат и получават име, с което умират, но въпреки непроменливостта на името техните личности и активности се развиват и разширяват значително. По същия начин би било наивно да се мисли, че обхватът на религията днес е като този по времето на Нух (Ной). Същността и сърцето на религията не се променят и в двата случая, но има много контекстуални казуси, които се променят според нуждите и развитието в дадения период.

Появата на Мухаммед е била предшествана от бурните преживявания на Муса и Иса, затова изглежда съвсем нормално неговото учение да въведе някои промени и да хвърли нова светлина относно нови въпроси, които времето е обусловило. Затова неговото идване е било належащо с оглед на това да зададе отново правилната посока на човечеството и да възстанови автентичния смисъл на религията.

Нуждата при християните се е изразявала в това да преосмислят разбирането за *теухид* (единобожие) и да приемат Иса (Иисус) и неговите ученици като смъртни хора, които били посветени изцяло на истинската религия и нейното разпространение. При евреите от Арабия е било необходимо да се прекрати тяхната агресия, да се спре вмешателството им в автентичното Божие откровение и да се потвърди фактът, че Бог няма слабост и пристрастие към определена етническа група сред хората. Сурата подчертава, че искрените и праведни последователи на Муса и Иса имат еднаква вяра и награда с последователите на Мухаммед:

Онези, които вярват, и юдеите, и християните, и сабеите, онези [от тях] които вярват в Аллах и в Сетния ден, и вършат праведни дела, имат отплатата си при своя Господ и не ще има страх за тях, и не ще скърбят. (62)

Но тези от хората, които са отхвърлили откровението и своите задължения към Бог и са избрали да преследват единствено земните

си страсти и желания, за тях претенциите им за святост и набожност са били напразни. Тяхната завист и враждебност към вярващите ги е повела към тежка участ:

И кой е по-голям угнетител от онзи, който в джамиите на Аллах възбранява да се споменава Неговото име и се стреми да ги разруши? На тези не добавя да влизат там, освен със страх. За тях в земния живот има позор, за тях в отвъдния има огромно мъчение. (114)

Сурата също така поставя основни принципи на взаимоотношения между последователите на различни религии, тъй като тя е низпослана веднага след преселението от Мека към Медина и бележи началото на формирането на мюсюлманската общност. Също така, както вече бе споменато, сурата отправя призив за религиозно обединение на базата на общите учения и ценности, които всички пратеници са проповядвали.

При появата на исляма някои старейшини от еврейската общност в Арабия се отнесли с цинизъм и неприемане към новата религия, защото твърдо вярвали, че Бог е поверил религията единствено на тях и не е възможно друга етническа група да получи откровение от Бога. След преселението на мюсюлманите в Медина ислямът твърде много накърнил комфорта на евреите, които вече се били установили там. Те решили да се борят с всички възможни средства срещу исляма и започнали да кроят планове срещу неговите последователи. Пратеника Мухаммед предложил споразумение, базирано на мир и взаимопомощ, което да регулира взаимоотношенията между мюсюлманите и другите жители там. Изглежда, че определена група от евреите тогава са приели това споразумение с нежелание, тъй като продължили да отхвърлят новата религия и да лобират срещу мюсюлманите с вражда и омраза, целейки да дестабилизируют общността.

Същевременно Коранът продължил да разкрива и критикува определени нагласи на евреите от миналото, но това имало малък ефект за овладяване на появилата се арогантност и омокотяване на вкаменените сърца. Недоброжелателите сред евреите упорствали в своите представи, че религията е единствено за тях и че Бог не би

могъл, а и не трябва, да избира пратеници извън тяхната етническа група. Коранът отхвърлил всичките им твърдения и поставил под въпрос тяхното отричане на новата религия, която приела, подкрепила и благословила онова, което било низпослано на предците им. В сурата се казва следното:

И когато им се каза: „Повярвайте в онова, което Аллах низпосла!“ – рекоха: „Вярваме в низпосланото нам“. И не вярват в онова, което е след него, а то е истината, потвърждаваща онова, което е у тях. Кажете: „А защо преди убивахте пророците на Аллах, ако сте вярващи?“ (91)⁷

Сурата продължава да изброява повече от десет различни напомняния с надеждата да се промени мисленето на тези хора. Макар че това не се случило, подобни съвети се оказали изключително поучителни за новите мюсюлмани и се възприели като предупреждение за тяхното поведение. Бог се обърнал към евреите с думите: „И спазвайте своя обет към Мен, за да спазвам и аз своя обет към вас“ (40). Повелил и на мюсюлманите: „И споменавайте Ме, за да ви споменавам и аз, и благодарете Ми, и не Ме отхвърляйте! О, вярващи, искайте помощта на Аллах с търпение и молитва“ (152–153). На мюсюлманите се казва, че докато други групи са избрали да омаловажат същността и истинския дух на вярата и са избрали да се придържат единствено към външните форми на религията, те, мюсюлманите, трябва да прегърнат сърцето и духа на религията и да я живеят с искреност и чиста вяра, без да губят автентичния ѝ смисъл. В сурата това е изразено така: „Праведността не е да обръщате лице на изток или на запад, праведността е у онзи, който вярва в Аллах и в Сетния ден“ (177).

След това сурата представя здравата основа, върху която новата общност се е развила. Тя очертава петте основни стълба на исляма, както и много от принципите, на които мюсюлманското семейство трябва да се установи, укрепи и запази. От време на време препратките продължават към нагласите на тесногръди бунтари от предишни групи, за да служат своевременно като предупреждение към самите мюсюлмани: „Попитай синовете на Израил колко ясни знамения им дадохме! А който подмени благодатта на Аллах, след като е дошла при него, наистина Аллах е суров в наказанието“ (211).

7 От това знамение, и от много други, отново става ясно, че Коранът не говори за вярващите и праведни евреи, а за малка, криминално проявена група.

Сурата засяга и въпроса за защита на общността чрез жертвоготовност и упорит труд (на арабски *джихад*). За по-малкото звено на обществото – семейството, също са представени редица правила и разпоредби, гарантиращи неговото здравословно съществуване, безопасност и благосъстояние. Това са два аспекта, в които, за съжаление, ние, мюсюлманите, сме твърде небрежни. Нека за момент оставим семейния въпрос настрана и се заемем накратко с темата за войната и начина, по който Коранът я представя. В процеса на анализа ще оспорим погрешното разбиране, което се налага относно понятието джихад.

Ние, мюсюлманите, се отвращаваме от войната и ненавиждаме нейния унищожителен характер, и категорично се противопоставяме срещу отнемането на живот. Нашата естествена нагласа и стремеж благоприятстват мира, хармонията и стабилността на отношенията сред хората. Въпреки тази основна и принципна позиция Коранът същевременно заявява:

Предписана ви е битка, а тя е омразна за вас. Но може да мразите нещо, а то да е добро за вас, и може да обичате нещо, а то да е зло за вас. Аллах знае, вие не знаете. (216)

Мирът трябва да бъде приветстван, когато правата са защитени и към вярата на хората и техните ценности се подхожда с уважение. Но ако мирът предполага груба капитулация и подчинение, подобно разбиране не може да се отстоява от гледна точка на морала и реалността. Този деликатен баланс много добре е представен в сурата: „Питат те за месеца на забрана, за битка през него. Кажй: „Тежка битка е тогава“ (217), т.е. битката не е позволена тогава. Какво обаче трябва да се направи, ако се налага агресия, която тероризира мирните общества и застрашава техните права на вероизповедание и поклонение? Не трябва ли агресията да бъде отблъсната, за да се защитят правата? Знамението продължава по следния начин:

...но възпирането от пътя на Аллах, неверието в Него и в Свещената джамия, и пропъждането на обитателите ѝ оттам е по-тежко пред Аллах... (217)

Накратко: „И да се разпалят размирици и бунтове чрез заблуда е по-страшно от убийство“⁸ (217), затова тази борба и въоръжено противопоставяне били позволени за защита неприкосновеността на

8 Преводът на кораничното знамение е на преводача.

правата и вероизповеданията. Защитните действия стават необходими, когато правата на хората се погазват от недоброжелателни групи, върху които всъщност трябва да падне вината за подбуждане на конфликт.

Тези уводни бележки ни дават възможност да оценим напълно смисъла на следващото знамение: „И се сражайте по пътя на Аллах с онези, които се сражават с вас, ала не престъпвайте! Аллах не обича престъпващите“ (190). Това е неизменен принцип и всичко останало, което Коранът има да каже по този въпрос, е в съгласие с него. Някои тълкуватели на Корана съвсем погрешно смятат, че сура *Ем-Теубе* (Покаянието) съдържа разпореждания, които противоречат на този принцип. Насоките за отвърщане на удара, дадени в сура *Ем-Теубе*, не са предписани срещу справедливи, безпристрастни и разумни хора. Те са предписани срещу групи, извършващи вредни действия и изпитващи дълбока ненавист срещу мюсюлманите, както и с активна дейност за подкопаването на мира и сигурността на новата мюсюлманска общност. Това е причината Коранът осъдително да заяви:

„Лошо е онова, което вършат! Не спазват спрямо вярващ нито родство, нито обет. Тези са престъпващите“ (*Ем-Теубе*: 9–10).

Затова Коранът е подчертал необходимостта от противопоставяне срещу тази група агресори чрез една справедлива и чиста битка:

[О, вярващи] нима не ще се сражавате с хора, които нарушиха своите клетви и възнамеряваха да изгонят Пратеника? Първом те настъпиха срещу вас. Нима се страхувате от тях? Аллах най-много заслужава да се страхувате от Него, ако сте вярващи. (*Ем-Теубе*: 13)

Става пределно ясно, че предписаната битка е в съгласие с принципа от сура *Ел-Бакара*, тъй като е била повелена единствено в отговор на вече проявена агресия, а не срещу мирни хора. Погрешното разбиране от страна на част от мюсюлманите на историческите мотиви за встъпване в сражение, представени в Корана, в най-добрия случай е недоразумение, а в най-лошия – оскърбително подкопаване на непроменливи ислямски принципи.⁹ Подобно неразбиране на толкова важен въпрос се е превърнало в причина за отправянето на

9 Историческите мотиви за встъпване в отбранително сражение не са били свързани с различията в религиите и верските убеждения на немюсюлманите. Единствената причина са били физическото насилие и агресия срещу Мухаммед и неговите последователи.

неоснователни обвинения срещу исляма, за което мюсюлманите сами са виновни. Необходимо е да се отбележи, че нормативните предписания за отбранително сражение в Корана не са дадени с цел спечелване на лична слава и лични облаги, а като кауза за справедливост пред Аллах. Затова не трябва да се разпалват войни в името на „славни“ и пристрастни националистически интереси, за да се докаже, че определена държава е господар на всички останали! Немалко войни са започвали, за да се узурпират богатството и ресурсите на по-слабите нации и да се колонизират и контролират техните земи и съдби в полза на силните и могъщите. Това не са войни, които се водят за справедлива кауза пред Бог, това са истински дела на злото, които тласкат към провал на земята. Сурата подчертава, че:

Ако Аллах не отблъскваше едни хора чрез други, земята щеше да се провали. Но Аллах е носител на благодат за световете. (251)

Справедливостта може да триумфира и да се утвърди само тогава, когато тези, които я отстояват, са самоотвержени, смели и напълно отдадени на каузата да я пазят.

Сура *Ел-Бакара* разглежда дълго и подробно темата за семейните дела. Но тъй като тази сура е в началото на Корана, някой може да бъде подведен и погрешно да си помисли, че това са най-важните въпроси, свързани със семейството. Необходимо е да се поясни, че хронологически две трети от съдържанието на Корана вече са били низпослани преди тази сура и там темата е разгледана обширно.¹⁰ Затова при изучаване на семейните дела в сура *Ел-Бакара* винаги трябва да се има предвид вече казаното относно тази тема на другите места в Корана.

Една от темите в сферата на семейството е равенството между половете, изразено в сура *Ен-Нехл* (Пчелите) с думите: „На всеки вярващ, мъж или жена, който извършва праведно дело, Ние ще отредим прелестен живот. И ще им въздадем отплата по-хубава от онова, което са вършили“ (*Ен-Нехл*: 97). Този принцип се е отстоявал и от вярващ човек от поколението на Муса (Мойсей), който се противопоставил на

10 Хронологичното низпославане на Корана започва от късите към по-дългите сури, докато канонизираната му форма следва обратен ред – от най-дългите към по-късите.

Фараона на Египет и неговите поддръжници. Той е цитиран в сура *Гафир* (Опрощавачия) по следния начин:

Който върши зло, ще му се въздаде само колкото него. А който върши праведно дело, мъж или жена, и е вярващ, тези ще влязат в Рая и ще бъдат наградени там безмерно. (*Гафир*: 40)

В друга сура – *Ер-Рум* (Ромеите) – се казва: „И от Неговите знамения е, че сътвори за вас съпруги от самите вас, за да намерите спокойствие при тях, и стори помежду ви любов и милост. В това има знамения за хора мислещи“ (*Ер-Рум*: 21). Това е потвърдено и в друга сура, когато се изброяват благата, с които Аллах е дарил хората: „Аллах ви отреди съпруги от самите вас и ви отреди от съпругите ви деца и внуци, и ви дава препитание от благата“ (*Ен-Нехл*: 72). Тъй като статутът на жените и положението на семейството в обществото вече са разгледани в други части на Корана, не е изненада, че сура *Ел-Бакара* се занимава с подробности, свързани със семейни спорове или други аспекти на семейния живот, които могат да възникнат и за които трябва да се търсят Божите решения и напътствия. Оттук ние откриваме в сурата въпроси, свързани с клетви, развод, раждане, кърмене и др. Семейното законодателство обаче се нуждае от твърда морална основа, вяра и благочестие, за да издържи и да бъде ефективно. Сурата посочва, че разведените мъже и жени имат право още веднъж да размислят преди окончателно да прекъснат връзката си. Сурата дава осем последователни насоки, които пазят процеса на развод да не напусне границите на здравия разум:

А когато сте дали развод на жени и те са изпълнили срока [на изчакване],

1. задръжете ги с благо,
2. или ги пуснете с благо!
3. И не ги задържайте с насилие, престъпвайки!
4. А който направи това, угнетява себе си.
5. И не се отнасяйте с насмешка към знаменията на Аллах,
6. и споменавайте благодатта на Аллах към вас, и онова, което ви е низпослал от Книгата и мъдростта за ваше наставление!
7. И бойте се от Аллах,
8. и знайте, че Аллах всяко нещо знае! (231)

Какво повече може да предложи която и да е религиозна система за по-приятелско и учтиво разделяне и по-справедлив и отговорен начин за защита правата и бъдещето на всички заинтересовани в семейството? Въпреки това разводът в някои мюсюлмански общества е широко разпространен и все още се срещат нелепи ситуации, в които разводите водят до трагичен край и разпадане на семействата. И тук вината отново е отправена срещу исляма – че учи на несправедливост към жените?! Кораничният израз „границите на Аллах“ се повтаря шест пъти в контекста на развода в две знамения: 229–230. Много малко мюсюлмани осъзнават ясно този израз и не разбират защо толкова силно е подчертан в конкретния контекст на развода.

В много общества жените са третирани зле, но странното е, че това малтретиране често се обвързва с ученията на исляма, които всъщност са показали изключително уважение и справедливост към жените. Аллах казва в Корана: „И жените имат същите права, каквито и задължения съгласно обичая, но мъжете са едно стъпало над тях в отговорността им към семейството“¹¹ (228). Съвсем ясно е, че жените и мъжете са с взаимни права и задължения. Но в някои изостанали общества се забелязва, че жените дават повече, отколкото получават, и отношението към тях е с ненужна грубост и презрение. Трудно е да се приеме, че подобно отношение има нещо общо с която и да е религия, да не говорим за религията на исляма.

Разбира се, самата съпруга понякога може да подбуди кавга и такива спорове невинаги могат да се разрешат от закона. Трябва да има среда на доверие и зачитане на „границите на Аллах“ от двете страни. Просветление, щедрост, морална почтеност, както и чувство за справедливост, равенство и богобоязливост са всички основни изисквания за силните, щастливи и добре защитени семейства.

Лошото отношение към жените в някои мюсюлмански общества се използва безмилостно от враговете на исляма, за да се атакуват неговите учения и закони. Този проблем се е превърнал в троянски кон за онези, които имат за цел да унижат исляма и мюсюлманите, призовавайки към „освобождение на жените мюсюлманки от тиранията и жестокостта на исляма!“. Разбира се, това положение е генерирало много дебати и мнения в различни сектори сред интелигенцията в редица мюсюлмански държави и най-вече сред определени кръгове жени, които са подхванали този въпрос с голям ентузиазъм.

11 Преводът е на преводача.

Но със сигурност вина за това имат и тези, които говорят от името на исляма, без да го представят по най-добрия начин, нито пък познават духа на неговите учения.

Веднъж описах правото на съпругата да се разведе със съпруга си срещу парично обезщетение, което тя да му плати (*хулеа*). Съответно аз твърдах, че когато една жена вече не може да понася да живее с мъжа си по каквито и да било причини, които тя може да разкрие или да запази за себе си, и тя е съгласна да му върне платата (*мехр*), платена от него при сключването на брака, съответните юридически органи не трябва да имат причина да не изпълнят нейното желание. Някой от присъстващите направи коментар, че съдията може да позволи развод на съпругата единствено ако към нея е отправена реална заплаха от страна на съпруга. Аз отвърнах, че дори да няма заплаха, съпругата не може да бъде заставена да остане със съпруга, ако тя не може да понася живота с него и е готова да му върне платата (*мехр*). Моят опонент настояваше, че това е недопустимо, докато съпругът не се съгласи да ѝ даде развод. Аз отвърнах, че това е позволено и че съдията трябва или да ги помири по взаимно съгласие, или да позволи развод на съпругата.

Някои религиозни фанатици са склонни да нарушават личната свобода и права на жените, докато в Корана четем, че жените на Нух (Ной) и Фараона например са били независими от съпрузите си и не са били задължени да участват в техните действия или отговорности. Когато става въпрос за създаване на семейство и отглеждане на деца, съпрузи и съпруги споделят правата и задълженията поравно и справедливо, както Коранът отбелязва:

На всяка душа се възлага само по силите ѝ. Да не се злостори на майка заради нейната рожба, нито на онзи, чието е новороденото, заради неговата рожба... А ако и двамата искат отбиване, при взаимно съгласие и съветване, не е прегрешение за тях. (233)

Един важен аспект, който се пренебрегва при развод в нашите общества, е осигуряването на издръжка за разведените жени. Разводът често е съпътстван с много разногласия, озлобление и ожесточени емоционални кавги, които могат да унищожат сърцата и да изтрият дори най-искрената доброжелателност в света. След като обаче се стигне до развод, емоционалната вражда, която той води след себе си, трябва да бъде смекчена. Коранът казва: „Разведените

жени имат право на издръжка. Това е дълг за богобоязливите. Така Аллах ви разяснява Своите знамения, за да проумеете“¹² (241–242).

Искрено призовавам мюсюлманите днес да се позовават на Корана и примера на Пратеника Мухаммед и да изучат правилно нормите и принципите, регулиращи семейния живот в исляма. Да се запознаят също с най-почтените начини за насърчаване на щастието и ефективността в мюсюлманските домове. Трябва да се огледаме и да осъзнаем какво се случва по света днес. Не е за вярване това, че ние все още забраняваме на жените да управляват автомобили, докато на други места по света им позволяват да управляват нации.

След преселението им в Медина мюсюлманите продължили да получават откровение от Аллах така, както го получавали преди това тринайсет години в Мека. Но обстоятелствата и средата в Медина били различни от тези в Мека. Епизодите от еврейската история били цитирани в Мека просто като информация с възпитателна цел, докато тази тема в Медина станала много по-актуална, тъй като имала пряка връзка с настоящето и бъдещето.

Мюсюлманите изпълнявали своите молитви индивидуално в Мека, докато в Медина джамията започнала да заема централно място в живота на общността и молитвите станали колективни. Само лицемери, слаби и немощни оставали в къщите си по време на молитвите. Основните характеристики на новата общност започнали бавно да се появяват и новото общество постепенно започнало да се формира. Тесногърдият индивидуализъм бавно, но сигурно започнал да отстъпва място на колективния дух и преданост към Аллах, които били отстоявани със силата на обединението и съзнанието за консолидация. Вярата в единството на Бог била твърдо установена от меканските коранични знамения, но нейното затвърждаване в Медина било необходимо за едно по-ясно и просветлено разбиране относно важността на единобожието.

В крайна сметка Коранът е книга, която сама обяснява себе си и често перифразира и повтаря своите идеи и концепции в различни контексти. Това се вижда в много от знаменията на тази сура, които

12 Преводът е на преводача.

говорят за единството на Аллах. Например в 163-то знамение се казва: „Вашият Бог е единственият. Няма друг Бог освен Него, Всемиловичивия, Милосърдния“. В 164-то знамение четем:

В сътворяването на небесата и на земята, и в смяната на нощта и деня, и в корабите, плаващи в морето с онова, което носи полза на хората, и във водата, която Аллах изсипва от небето, и съживява с нея земята, след като е била мъртва, и множи там всякакви твари, и в обръщането на ветровете, и в облаците, покорени между небето и земята – наистина има знамения за хора проумяващи.

След всичко това следват знамения, обясняващи общите мотиви в емоциите, чувствата и поведението на хората. Отражена е и идеята, че любовта на вярващите към Аллах трябва да рефлектира в техните действия и думи. Аллах заслужава тази любов, защото Той е висшата проява на всяка красота и величието принадлежи само на Него. Този смисъл е формулиран прекрасно в най-великолепното знамение на Корана, известно още като знамението на Трона, което започва с думите: „Аллах! Няма друг Бог освен Него – Вечноживия, Неизменния! Не Го обзема нито дрямка, нито сън. Негово е онова, което е на небесата и което е на земята“ (255).

За установяването на вярата често било необходимо да се влиза в спорове и дебати с тези, които я отхвърляли. Тук сурата представя дебата между пратеника Ибрахим и владетел от неговото време. Разказът започва така: „Не видя ли ти онзи, който спореше с Ибрахим за неговия Господ, че Аллах му е дал властта?“ (258). Използвайки искрени и несложни аргументи, Ибрахим успял, с подкрепата и напътствието на Аллах, да победи в дебата арогантния тиранин. Така тази сура от ранния медински период използва различни подходи за установяване на вярата, без да се отклонява от основните цели на откровението.

Коранът е книга, която описва себе си като: „без съмнение в нея“ (2). Мухаммед и неговите последователи се отличили в отзива им към ученията и напътствията на тази сура и цялото откровение. С неустойимо желание те следвали съветите на Корана и неговите принципи, за да превърнат себе си в личности и достойни членове на обществото. С усърдието и отдадеността на тези ранни пионери кораничните учения се превърнали в живи примери, а Медина била напът да стане нова и велика столица на една от най-влиятелните и трайни религии, които светът някога е познавал. Там се формирала

общността, описана от Корана като „умерена“ (143) и най-праведна. Тази общност била възпитана от Божието откровение, което съдържа учения и напътствия, изпратени от Аллах на Неговия Пратеник Мухаммед, който от своя страна ги предал на своите последователи. В сурата се казва: „И така ви сторихме умерена общност – за да сте свидетели за хората и Пратеника да е свидетел за вас“¹³ (143).

В последните две знамения от тази сура Всевишния Аллах заявява, че Пратеника и неговите последователи са били искрени в своята вяра и усърдни в разбирането и изпълнението на напътствията в Корана. Така също, че са дали най-доброто от себе си с преданост и ентузиазъм за реализация на вярата. Поради тази причина Аллах им е дал Своята подкрепа и благодат и те са заслужили превъзходство пред тези групи от своите предшественици, които били получили Божие откровение, но не проявявали уважение към него, нито живеели според напътствията му.

Преди получаването на Корана арабите били неграмотни хора и нямали никакво влияние върху хода на човешката цивилизация. С идването на исляма тяхното място и репутация започнали да се променят и те дори заели водеща роля сред нациите в определен исторически период. Векове наред арабите били първенци в различни области: религия, наука, право, социални въпроси и др. Приносът, който те направили към цивилизацията, не бил опетнен от расова етноцентричност, нито от стремежи към материална грандомания. Цивилизацията, която изградили, била отражение на техния духовен свят и отдаденост към Аллах. Те гледали на този живот като на прелюдия към по-смислен и по-богат живот във вечността. Предпоследното знамение от сурата отразява този факт:

Пратеника повярва в онова, което му бе низпослано от неговия Господ, повярваха и вярващите. Всеки от тях повярва в Аллах и в Неговите ангели, и Неговите писания, и Неговите пратеници. [И казаха:] „Разлика не правим между никого от Неговите пратеници“. И рекоха: „Чухме и се подчинихме. Опрости ни, Господи наш! Към Теб е завръщането“. (285)

Мюсюлманите не са расисти, нито националисти, защото те вярват в единството на Бог, Който е Създател и Господар на всички. Те трябва да се отличават със своята искрена вяра и религия, а не с расизъм или национализъм. Специалният авторитет и място, спечелени

13 Преводът е на преводача.

от град Медина, в историята на исляма са пряко свързани с факта, че той е бил люлка на Божието откровение и първи град на великата ислямска общност. В него били създадени първите мюсюлмански семейства, пазари, ръководни кадри, учебни и търговски центрове, ферми и законодателни съвети; всичко под ръководството на Божието откровение и просветителната дейност на представителя на това откровение – Мухаммед. Историческите извори ни казват, че Пратеника веднъж назначил млад мъж на отговорен пост, тъй като бил изучил добре и наизустил тази сура, което доказвало неговата компетентност относно ученията на Корана за справедливост и добро поведение.

Накрая нашето внимание е привлечено от един исторически феномен в последното знамение от тази сура. Той се изразява в това, че обществата, които достигат възход и надмощие, са склонни да проявяват високомерие и надменност към по-слабите общества. Днешната цивилизация, която е процъфтяла от постиженията и славата на гениален елит, разделил атома и проникнал в космоса, не е най-добрият пример за духовен подем. Когато обаче мюсюлманите имали водеща роля в цивилизацията и били на върха на своите постижения, те били обхванати от чувство на смиреност пред Аллах и изпитвали нужда от Неговата подкрепа и напътствие. Винаги искали прошка от Него и търсели Неговата благодат, молейки се:

Господи наш, не ни наказвай, ако сме забравили или съгрешили! Господи наш, не ни натоварвай с бреме, каквото стовари върху онези преди нас! Господи наш, не ни натоварвай с това, за което сме немощни! И се смили над нас, и ни прости, и ни помилвай! Ти си нашият Закрилник. Подкрепи ни Ти срещу невярващите хора! (286)

СУРА 3

Ал Имран (Родът на Имран)

Темата на тази сура се разгръща в две основни насоки: дебат с хората на Писанието – евреи и християни; преглед и оценка на унижителното и трагично поражение на мюсюлманите при битката Ухуд през 625 година. Двата въпроса са представени поотделно в началото на сурата, но по средата те се събират и се обсъждат почти като една тема. Целта на цялата дискусия била да се подтикне към постоянство и непоклатимост срещу интригите на еврейската група вътре в Медина и атаките на езичниците извън Медина.

Ислямът е религия, отправена към всички хора – без дискриминация и без принуда. Който желае да я приеме, бива приветстван в нея, а който не я споделя, остава да живее в мир според избора си. Единствено тези, които проявявали агресия срещу мюсюлманите и исляма, бивали отблъсквани. Това става ясно от следното знамение в сурата:

И ако спорят с теб, кажи: „Отдадох се всецяло на Аллах – аз и онези, които ме последваха“. И кажи на дарените с Писанието, и на неграмотните: „Отдадохте ли се?“. И ако се отдадат, вече са на правия път, а ако се отвърнат – твой дълг е само да съобщиш. Аллах наблюдава рабите. (20)

Сурата започва с акцент върху това, че ислямът е напътствие за всички хора, а Коранът – потвърждение на всички предишни откровения. Божието откровение е едно, в смисъл че то отличава истината от

лъжата по точен и недвусмислен начин. Сурата подчертава също факта, че Муса (Мойсей), Иса (Иисус) и Мухаммед са минали по един и същ път и че обхватът на исляма събира всички други низпослани религии независимо от времето и мястото им. Тората и Евангелието са наречени от Аллах в Корана „знаменията на Аллах“. Този израз се среща десет пъти в сурата. Например в следните текстове се казва:

Той ти низпосла Книгата с истината, потвърждаваща онова, което бе преди нея. И низпосла от по-рано Тората и Инджила (Евангелието) за напътствие на хората, и низпосла Разграничението. За онези, които не вярват в знаменията на Аллах, наистина има сурово мъчение. Аллах е всемогъщ, въздаващ отмъщение. (3–4)

Така също в знамение 199 се заявява, че:

Някои от хората на Писанието вярват в Аллах и в низпосланото на вас, и в низпосланото на тях, смирили пред Аллах. Те не продават знаменията на Аллах на никаква цена. Те имат отплатата си при своя Господ. Аллах бързо прави равностметка. (199)

Не може да има противоречия и различия в основните принципи на вярата, изпратена от Бог. Нито в това, което е било низпослано на Мухаммед и неговите по-ранни братя от рода на Божите пратеници – Муса и Иса. Противоречия могат да съществуват само между Божието откровение и фалшивите представи и философии, които хората излагат. Вярата, както е отразена в Корана, се отнася до низпосланото на мюсюлманите и на тези преди тях. А тези, които са се отклонили от това напътствие, трябва да се покаят и върнат към праведността.

Изразът „хората на Писанието“ се отнася до евреите и християните. За разлика от отношенията с евреите, тези между мюсюлманите и християните в Медина били спокойни и уравновесени. Евреите имали свои собствени имоти в самия град Медина, както и в други части на Северен Хиджаз. Някои от техните старейшини се противопоставяли на исляма и нападали Пратеника Мухаммед. Нещо повече, те встъпили в сътрудничество с арабите езичници и обединили заедно коварните си усилия в борба срещу исляма и мюсюлманите. Тази група евреи била насърчена от своето богатство и икономическа мощ, както и от силната позиция, която били изградили в Медина. В сурата многократно се споменава (10, 21, 116, 196, 197...), че прекомерното

богатство може да се превърне в причина за пренебрегване напътствията на Създателя и увличане единствено в търсене на власт и влияние. Въпреки че еврейските селища в Хиджаз били икономически проспериращи и много по-развити от всички останали райони в Арабия, техните управници не проявявали интерес да помагат за развитието на целия район с богатствата и уменията си. Дори езическото арабско общество било по-либерално и благотворително, следвайки своите добре установени традиции на самоуважение, честност и гостоприемство.

Когато Пратеника Мухаммед започнал да разпространява своите учения, той бил убедителен, мил и толерантен. Неговата личност се различавала от групата еврейски старейшини в Медина, които били познати като арогантни и егоцентрични. Именно тези техни нагласи и поведение ги довели в крайна сметка до поражение и сложили край на тяхното влияние и съществуване в района. Те се ползвали с честта и привилегиите да бъдат представители и покровители на Божието откровение в продължение на няколко поредни поколения. Тази чест им била поверена толкова дълго, че започнали погрешно да мислят, че единствено те са удостоени да получават откровение от Бог и да го тълкуват и че това им принадлежи завинаги, въпреки че честта, привилегиите и лидерството се печелят с много труд и отдаденост.

При появата на Пратеника Мухаммед тази група евреи вече не била способна да представя достойно Божието послание. Сърцата на религиозните лидери в района се били вкаменили, егоизмът бил взел надмощие над морала, а алчността за материални и светски притежания и привилегии се била превърнала в единствения им стремеж. По-лошото от това било, че те показали признаци на наглост, неподчинение и отхвърляне на Бог и мисията, с която Той ги бил удостоил. Така възникнала необходимост от нова група сред хората, която да поеме тази отговорност и с отдаденост и усилия да носи Божието послание. Това е отразено в сурата по следния начин:

Кажи: „О, Аллах, Владетелю на владението, Ти даряваш силата на когото пожелаеш и отнемаш силата от когото пожелаеш, и въздигаш когото пожелаеш, и унизяваш когото пожелаеш. Доброто е в Твоята Ръка. Ти за всяко нещо имаш сила“.¹⁴ (26)

Това основно правило е предшествано от посочването на детайлни причини и съображения, както следва:

Не видя ли ти дарените с дял от Писанието? Те са позовани към Писанието на Аллах, за да отсъди помежду им. После някои се отвърщат, противейки се. Това е, защото рекоха: „Не ще ни засегне Огънят, освен само в броени дни“. И ги заблуди в религията им онова, което бяха съчинили. (23–24)

Те били обзети толкова силно от това фалшиво чувство за сигурност, че въстанали в открит бунт, игнорирайки Божите заповеди и отказвайки се от ангажимента си към тях. Божият отговор към това поведение потвърдил справедливостта на Създателя спрямо всички хора и успял да разсее погрешната идея, че Бог може да бъде пристрастен към конкретна етническа или расова група:

И как ще бъдат, щом ги съберем в Деня, за който няма съмнение, и на всяка душа напълно се изплати онова, което е придобила, и не ще бъдат угнетени. (25)

В Божите очи хората са равни; всеки трябва да получи по справедлив начин своето възмездие според поведението и делата си. Когато хората бъдат изправени пред Аллах в Съдния ден за равносметка, всяко човешко същество ще се изправи самo пред Създателя. Единственото нещо, което би спасило душите в този ден, са благочестието и искрената вяра в Него.

Важно е да се отбележи, че макар тези думи да са отправени исторически към група евреи в Арабия, те служат също за напомняне и на други групи. Аллах не ще пощади и арабите, ако те се отклонят от Неговото напътствие. Законите на Аллах действат еднакво за всички хора. Капанът, в който тези евреи попаднали, бил резултат от тяхното грешно разбиране, че Тората е получила благодатта си от тях, а не обратното. Именно това довело до тяхното съдбовно отпадане от благодатта и благоволенieto на Аллах. Днес има араби, които отказват да бъдат свързвани с исляма и се опитват да го отделят от арабската култура и история. Тяхната съдба няма да бъде по-различна. Аллах няма пристрастия към хората, Той просто е справедлив.

Дебатът с хората на Писанието заема голям обем от тази сура. С изключение на кратка препратка към раждането на Исус в шестото

знамение, темата се развива предимно около проявите на евреите от Арабия, чиято враждебност към ранните мюсюлмани била много силно изразена.

Акцентирайки върху това, че: „Той е, Който ви оформя в утробите, както пожелае. Няма друг Бог освен Него, Всемогъщия, Всемъдрия“ (6), сурата очертава невероятната сила на Аллах да създава човешки същества и да оформя техния облик, душа и тяло. В същия дух това е намек за чудотворното раждане на Иса (Иисус), което всъщност е един знак от множеството други, които доказват способността и могъществото на Аллах. Създателя е показал на човечеството много истински признаци за Своята невероятна способност на Творец, която се открива в разнообразието, сътворено от Него сред хората и във вселената. Зачеването и раждането на Иса без баща са само два от тези признака, доказващи Неговото могъщество. Това е тема, която ще обсъдим по-късно.

Що се отнася до проявената враждебност от страна на местните евреи срещу мюсюлманите в Медина, то основната причина за това било прехвърлянето на пророчеството от техните лидери към Мухаммед. Феноменът на пророчеството, като тяхна привилегия, им бил дал специален и уникален статус сред останалата част от хората. Затова, разбирайки, че то е поверено на арабите, те се разгневили и у тях се разпалили ярост и омраза към мюсюлманите. Тяхната реакция била жестоко осъдена на момента от Корана:

О, хора на Писанието, защо не вярвате в знаменията на Аллах, след като сте свидетели? О, хора на Писанието, защо смесвате истината с лъжата и по-тулвате истината, знаейки? (70–71)

От тона на това порицание става очевидно, че еврейските свещеници и старейшини са били наясно, че Мухаммед е искрен в своите претенции да бъде Пратеник на Аллах и да предава Неговите думи. От обръщението се подразбира също, че вината била хвърлена върху тях поради тяхното престъпване срещу Бог, отхвърлянето на пророчеството на Мухаммед, противопоставянето им с оръжие, интриги и активно сътрудничество с другите му врагове – арабите езичници.

Укорът се повтаря няколко пъти в сурата:

Как ще напъти Аллах хора отrekli се, след като са повярвали и засвидетелствали, че Пратеника е истински, и при тях са дошли ясните знаци? Аллах не напътва хората-угнетители. (86)

На друго място в сурата Мухаммед е съветван да ги попита:

Кажи: „О, хора на Писанието, защо не вярвате в знаменията на Аллах? – Аллах е свидетел на делата ви“. Кажи: „О, хора на Писанието, защо отклонявате от пътя на Аллах онези, които са повярвали, стремейки се да изкривите пътя, а сте свидетели [на истината]? Аллах не подминава вашите дела“. (98–99)

За да противодействат на тези критики, някои евреи начертали блестяща стратегия и започнали да симулират, че приемат исляма. Така те прикривали своя антагонизъм и престолено демонстрирали толерантност и справедливост към новата религия. В подобна стратегия, базирана демонстративно на директен опит с новата религия, се търсел по-голям ефект и убедителност в борбата срещу исляма. В сурата се казва:

А една група от хората на Писанието рече: „При начеването на деня вярвайте в низпосланото на вярващите, а в края му се откажете, та дано и те се преобърнат! (72)

Разкривайки техните едностранчиви нагласи и заговори, сурата показва твърдото решение на тази група да отхвърли новото откровение и упорито да негодува срещу пренасянето му към друга група. Сурата цитира тяхното изявление: „И се доверявайте само на онзи, който е последвал вашата религия!“ (73). Изводът тук е, че те твърдо вярвали в превъзходството на своята религия над всички останали.

Станало съвсем ясно, че религиозните лидери на еврейската група не били никак доволни от Божието решение да удостои арабите с откровение. И ако биха могли, биха принудили Бог да се откаже от това Свое решение и да промени хода на историята, като им върне лидерството отново. Но решението било ясно и категорично:

„Напътствието е напътствието на Аллах. [Нима се опасявате,] че и другиму се дарява същото, каквото бе дарено и на вас, или ще ви оспорват пред вашия Господ.“ Кажи: „Благодатта е в Ръката на Аллах. Дарява я комуто пожелае“. Аллах е всеобхватен, всезнаещ. Той отличава с милостта Си когото пожелае. Аллах е Владетеля на великата благодат. (73–74)

Тази историческа група била придобила редица пороци и не на последно място – егоцентричност, твърдоглавие и надменност. Тези техни черти генерирали дълбоко вкоренена омраза по време на слабост и открита враждебност и войнственост в състояние на просперитет и триумф. Сурата обяснява, че те: „Рекоха: „Нямаме вина за неграмотните“. И изричат лъжа за Аллах, знаейки“ (75). Арабският термин *уммийюн* в този контекст означава „неграмотни“, но също може да означава и „всеки, който не е евреин“. Затова препратката тук може да е била към арабите, а също и към всички, които тогава не са били от еврейската общност.

Еврейските религиозни писания, особено Тората и Талмудът, както и части от тяхната литература, отстояват идеята за превъзходството на еврейската нация над другите нации и излагат концепцията за евреите като „Богоизбран народ“. Коранът обяснява много ясно, че отношенията между Бог и хората не могат да се основават на фалшиви твърдения, а най-вече на основателни етични мотиви, вяра и доверие. В сурата се казва:

„Но онзи, който изпълнява своя обет и е богобоязлив – Аллах обича богобоязливите“ (76).

Изглежда странно, че по средата на дебата с хората на Писанието в сурата се появяват темите за поклонението *хадж* и позволените и възбранени храни. Дълго размишлявах върху тази промяна, дори се консултирах с мнението на шейх Мухаммед Рашид Рида в неговия труд *Ел-Менар*. Накрая успях да стигна до отговор, а именно, че когато на евреите им бил предложен ислямът, те били учудени как новата религия им позволява да консумират храни, които в собствената им религия са забранени. Отговорът, който им бил даден, е, че определени храни са били възбранени за тях временно – като израз на наказание за предишна непримиримост и неподчинение пред повелите на Бог. Тази ситуация е разяснена по-обстойно в сура *Ел-Енам* (Добитъкът):

А на юдеите възбранихме всичко, което има цели копита и нокти. И от кравите, и от овцете възбранихме за тях тлъстините, освен онова, което носят гърбовете им или вътрешностите, или примесеното с кост. Това им въздадохме за тяхното потисничество. Ние сме говорещите истината. А ако те взимат за лъжец, кажи: „Вашият Господ е с всеобхватна милост, ала не ще бъде отклонено Неговото мъчение от престъпните хора“. (*Ел-Енам*: 146–147)

Както знаем, Иса (Иисус) се е стремил да облекчи евреите от някои наказания, наложени върху тях. Това се открива в едно от знаменията на тази сура, цитирани от Иса, който казва на евреите: „[И дойдох] в потвърждение на Тората, [низпослана] преди мен, и за да ви разреши част от онова, което ви бе възбранено...“ (50). Коранът възстановява Божията повеля в нейната автентична форма и възбранява само някои видове храни като: мърша, свинско месо, пролята кръв и месото на животни, които са били заклани за друг, а не в името на Аллах. В сурата се казва:

„За синовете на Израил (Якуб) бе разрешена всяка храна, освен онова, което Израил сам си възбрани, преди да бъде низпослана Тората. Кажете: „Донесете Тората и я прочетете, ако говорите истината!“ (93).

По отношение на темата за поклонението *хадж* и посоката за молитва *къбле* аргументът е същият. Както е потвърдено и в знамение 96, *Ел-Кябе* в Мека е първата и единствена посока за молитва. В определен период тя временно е била променена към Йерусалим, след което е била върната отново към *Ел-Кябе*.

Ако оставим настрана темата за различията между религиите и идеологиите, остава фактът, че извисеният морал, етичната дисциплина и образованието винаги са били основата за човешкия прогрес във всяка една фаза на историята. Намираме препратка към тази истина много рано в сурата, където Аллах казва:

Разкрасена е за хората любовта към страстите към жените и децата, и струпаните купища от злато и сребро, и към отбраните коне, и добитъка, и посевите. Това е насладата на земния живот, но най-прекрасният пристан е завръщането при Аллах. (14)

Вярно е – за да продължи човешкият живот, удовлетворението и преследването на тези желания са необходими. Без сексуалната връзка между мъже и жени човешкото съществуване отдавна би било прекратено. Същото може да се каже и за всички останали човешки желания. Важното е, че те трябва да бъдат задоволявани умерено, с дисциплина и в рамките на здравия разум. Ислямът е разрешил всичко добро и полезно за хората и е забранил всичко, което е вредно. Ислямските закони и учения са изградени върху вярата в Аллах и праведните дела, за да бъде поддържана връзката на хората със Създателя и надеждата им за отвъдното.

Често чуваме да се отправят предупреждения срещу смъртоносния вирус ХИВ и да се дават съвети за вземане на предпазни мерки по време на незаконни сексуални връзки. Дори вече не се акцентира върху въпроса за законните сексуални отношения между хората. В обществата, загубили вярата и доверието си в Бог, това се случва. Хората ще продължат да страдат от своите неконтролируеми желания, освен ако не се вслушат в Божите думи особено когато Той казва:

Кажи: „Да ви известя ли за по-добро от това?“. За богобоязливите при техния Господ има градини, сред които реки текат – там ще пребивават вечно, – и пречисти съпруги, и благоволение от Аллах. Аллах съзира рабите, които казват: „Господи наш, повярвахме! Опрости греховете ни и опази ни от мъчението на Огъня!“. [Те са] търпеливите и искрените, и смирените, и раздаващите, и молещите опрощение в ранни зори. (15–17)

Сурата подчертава, че спасението може да дойде само с вяра, базирана на убеждението: „Аллах! Няма друг Бог освен Него – Вечноживия, Неизменния!“ (2). Това спасение е резултат от начин на живот, който съблюдава човешката природа и я балансира в рамките на високия морал и самодисциплина, без прекомерни лишения или свръхдоволство; от морал и самодисциплина, които правят живота просветлен, смислен и цялостен, свързан с вечността.

Мерием (Дева Мария) била девствена – и останала такава – когато заченала по чудотворен начин Иса (Иисус). Но това чудотворно събитие станало причина за появата на израза „Иисус е Божи син“ и така започнало създаването на безпочвен мит и заблуда, внушаваща специално интимно отношение между Бог и Дева Мария. Това възмутително схващане отразява дълбоко вкоренено незнание за същността и състоянието на Бог. Със сигурност Бог не трябва да бъде възприеман като средство за възпроизводство по такъв груб начин. В Корана се казва: „Ако Аллах искаше да се сдобие със син, Той щеше да избере от Своите творения което пожелае. Всечист е! Той е Аллах, Единосъщия, Покоряващия!“ (*Ез-Зумер* (Тълпите): 4).

Вярно е, че зачеването и раждането на Иисус са били необичайни събития. Такава е била волята и мъдростта на Аллах, за да покаже

на човечеството, че Той не е ограничен от природните закони на причинно-следствените връзки, а по-скоро Той надделява над тях и ги контролира. Историята на Иса и майка му е свързана с тази на Зекерия (Захария) и съпругата му. В тяхната история също има чудотворни аспекти. Дори зачеването и раждането на самата Мерием било неочаквано от нейната майка. Веднага след като разбрала, че е бременна, тя дала обет и посветила бебето си на храма в Йерусалим – да служи в отдаденост на Бог и да бъде в услуга на хората богомолци, които идват в храма. Коранът цитира нейните думи така:

Когато жената на Имран рече: „Господи мой, посветих онова, което е в утробата ми, единствено на Теб да служи. Приеми го от мен! Наистина Ти си Всечувашия, Всезнаещия“. (35)

Но противно на нейното очакване, бебето се оказало момиче и следователно не било подходящо за изпълнението на тази задача, която изисквала мъжка сила и издръжливост. Синът, който тя се надявала да има, би ѝ донесъл повече щастие в онези обстоятелства, отколкото дъщеря, която самата вероятно би имала нужда от грижи. Естествено, майката не знаела, че новородената ѝ дъщеря е предопределена да стане майка на високоуважаван и благороден човек и ще има привилегията да го кърми в ранна детска възраст, точно както са били кърмени Муса (Мойсей) и Мухаммед от техните майки. Интересно е да се отбележи мимоходом, че тези трима велики пратеници са били отгледани съответно от майки със скромни средства и статус, които е трябвало да търсят и да разчитат единствено на Божията помощ за тяхното оцеляване. Историята е свидетел и тук, както навсякъде другаде, че жените също могат да достигат големи висоти в обществото със своето благородство, великодушие и силна вяра. Майката на Мерием отправила следната молитва към Аллах:

И когато го роди, каза: „Господи, родих го женско“. А Аллах най-добре знаеше какво е родила. Мъжкото не е като женското. „И я назовах Мариам. И Те моля да я закрияш от прокудения сатана заедно с потомството ѝ! И я прие нейният Господ с хубав прием, и я отгледа като хубав кълн... (36–37)

Мерием била отгледана от Зекерия, възрастен и немощен мъж, и неговата бездетна съпруга. Самият Зекерия бил съкрушен от това, че няма собствени деца, които да наследят лидерството на израилтяните, в които той не вярвал много, но бил обезпокоен за тяхното бъдеще.

Въпреки слабостта си той се борил и полагал усилия за отглеждането на новия член в семейството. Необичайно започнали да се случват радостни събития, които Зекерия забелязал. Мерием започнала да получава препитание по чудотворен начин. Тогава той я попитал: „О, Мариам, откъде имаш това?“. Тя рече: „От Аллах е. Аллах безмерно дава препитание комуто пожелае“ (37). Това разпалило в сърцето на Зекерия любов и отдаденост към Аллах и той започнал да таи надежда, че и на него може да се случат подобни необичайни и чудотворни неща. Зекерия бил убеден, че Аллах може да направи една неплодна жена да зачене и да роди, както и че е способен да възвърне мъжествеността на възрастен мъж и да му дари потомство. Той се молел на Аллах с думите:

„Господи мой, дари ми от Теб добро потомство! Ти си Чуващия зова.“ И както стоеше, молейки се в светилището, ангелите го призоваха: „Аллах те благовества за Яхя, който ще потвърди Слово от Аллах...“ (38–39)

Така животът се върнал към отчаяната стара двойка и тяхното безсилие се превърнало в сила, и те били дарени със син. Това още веднъж доказало, че Аллах стои над закономерностите и природните закони, както и че всичко се подчинява на Неговата воля. Той може да създава и да кара нещата да се случват напълно по Неговата воля.

Мерием израснала в това щастливо и благочестиво семейство, където ангелите ѝ разкрили още добри новини:

Когато ангелите рекоха: „О, Мариам, Аллах те благовества за Слово от Него. Името му е Месията Иса, синът на Мариам, знатен в земния живот и в отвъдния, и е от приближените [на Аллах]. И ще говори на хората още в люлката, и като възмъжее, и ще бъде от праведниците“, рече тя: „Господи мой, как ще имам син, щом мъж не ме е докосвал?“. Рече: „Така! Аллах сътворява каквото пожелае. Щом реши нещо, казва му само: „Бъди!“ И то става. (45–47)

Така Мерием се озовала на прага на едно ново и непреодолимо преживяване, на което една девствена девойка естествено би реагирала с изключително опасение и страх. В един момент тя дори си пожелаела да бъде мъртва. Независимо от това волята на Аллах надделяла и Иса (Иисус) бил роден по изумителен и необикновен начин. Той бил натоварен с мисията да се обърне към израилтяните с посланието на Бог и да промени състоянието, в което се намирали; да премахне арогантността на техните водачи и да ги възпита на смирено отношение към Бог и хората.

Семейството на Мерием било много уважавано и почитано от хората, а синът ѝ бил на висока почит от онези, които разпознавали благодатта и чудесата, съпътстващи идването му. Съществувала обаче група израилтяни, които заели различна позиция към него. Фарисеи и скептици отхвърлили чудесата, извършени от Иса (Иисус), и отказали да го разпознаят като Божи апостол. Освен това те твърдели, че раждането му не е било никакъв акт на Бог, нито чудо, а резултат от незаконна връзка между Мерием и неин ухажор на име Йосиф Дърводелеца. Така те разпространили редом с недоверието си и клевети. Иса потърсил подкрепата на разумните и справедливи хора. Някои от тях се отзовали, застанали редом с него и заявили подкрепата си, казвайки: „Господи наш, повярвахме в онова, което Ти низпосла, и последвахме пратеника. Впиши ни редом със свидетелите!“ (53). Фарисеите продължили със своите интриги срещу Иса и неговите последователи. Но той предал почтено и с искреност посланието на Бог, след което Аллах го прибрал при Себе Си и го спасил от предателствата и порочните интриги на недоброжелателите му.

Въпреки убеждението на значителен брой учени, че Иса е бил въздигнат в небесата жив, аз съм по-склонен да вярвам и да заема позицията на тези учени, които мислят, че той е починал от естествена смърт. Това не противоречи на възможността той да бъде върнат на земята, за да разпространи и утвърди монотеизма отново. Тази позиция ясно е изразена и от ислямския учен Ибн Хазм. Това би било подобно на историята, изложена в Корана, за човека, който бил умъртвен за определено време, после съживен: „И Аллах го умъртвил за сто години, после го възкресил“ (*Ел-Бакара* (Кравата): 259). Или като историята за младежите от пещерата, които били мъртви в продължение на няколкостотин години, после върнати към живот. Въпросът е прост и дебат дори не е нужен. Иса (Иисус) трябва да се възприема като смъртен човек, а не като Бог или син на Бог.

Сурата припомня и случая с християнската делегация, която посетила Пратеника Мухаммед в Медина, за да дискутират аспекти от новата религия, която той проповядвал. Те твърдели, че Иса има човешка форма, но не е човек, защото, ако е човек, кой тогава е баща му? Пратеника отговорил, че липсата на баща не означава, че той е син на Бог. Според тяхната логика би трябвало Адем да има още по-силен божествен произход, тъй като няма не само баща, а и майка. Сурата подчертава следното: „Примерът с Иса пред Аллах е като

примера с Адам. Сътвори го Той от пръст, после му рече: „Бъди!“. И той стана. Истината е от твоя Господ. Не бъди от съмняващите се!“ (59–60). Въпреки това делегатите настоявали на своята гледна точка и я отстоявали твърдо. Тогава Пратеника предложил двете групи, християни и мюсюлмани, да направят обща молитва към Аллах и Той да разобличи лъжците, като ги прокълне. Това е отразено в сурата така:

А на онзи, който спори с теб за нея [истината за Иса]¹⁵, след като си получил знание, кажи: „Елате да извикаме нашите синове и вашите синове, нашите жени и вашите жени, нас самите и вас самите, а после да се помолим и призовем Аллах за проклятие над лъжците! Това е истинната вест. Няма друг бог освен Аллах. Аллах е Всемогъщия, Всемъдрия. (61–62)

Християнската делегация отказала да участва в тази обща молитва за установяване на истината по отношение естеството на Иса (Иисус) и до днес двете религии продължават да съществуват отделно една от друга. Изглежда, че въпросът ще бъде разрешен единствено от самия Иисус при второто му идване на земята. Той може да е този, който ще посочи истината и ще потвърди, че светът познава само един непреодолим и всемогъщ Творец Създател.

Преди да приключи с темата за хората на Писанието, сурата излага критичен анализ на битката при Ухуд, където мюсюлманите от Медина претърпели унижително поражение от арабските езичници през 625 година. Това били първоначалните врагове на първите мюсюлмани. Вярващите нямали друга алтернатива, освен да се изправят срещу езичниците и така да се защитават на още един фронт. Историята започва със знамение 121, отнасящо се до подготовката на Пратеника за битка. В този контекст сурата внезапно преминава към теми, свързани с лихварството, раздаването от имотите по пътя на доброто и постоянната нужда от покаяние. След това отново се фокусира върху битката при Ухуд.

Изглежда, че тази внезапна и интригуваща промяна – от битката към въпроси, свързани с материални облаги и покаяние, – е била

15 От преводача.

продиктувана от необходимостта от пречистване и равносметка на вътрешния свят на мюсюлманите тогава. Било е необходимо да се премахнат всички признаци на слабост и порочност, за да получат те подкрепата на Аллах в борбата. Историческите битки, в които мюсюлманите трябвало да се отбраняват от нападателите, не са имали лични или националистически мотиви. Това са били битки за самозащита и отстояване на ценности и принципи. Този факт ясно е отразен в сурата: „От теб нищо не зависи – Той или ще приеме покаянието им, или ще ги накаже, защото са угнетители“ (128). В исляма не е прието да се реагира от гледна точка на лично недоволство или лична вражда. Помирението и антипатията са обвързани с ценностите и принципите на Аллах. Затова било възможно тогавашните врагове да се превърнат в приятели и съюзници, в случай че променят своето поведение и отношението си към Бог и хората.

Поражението при Ухуд било ценен урок за мюсюлманите. По-ранният им триумф при Бедр през 624 г. отворил вратата за опортюнисти и лицемери и те започнали да се присъединяват към нарастващата мюсюлманска общност, която показвала ясни знаци за доминация в региона. Един такъв пример бил видният лидер Абдуллах ибн Убей, който ясно разбрал от победата при Бедр, че се задава необратима тенденция, която ще доведе до господство на исляма. Той решил да приеме исляма и повел със себе си всичките си последователи. Сурата коментира това, казвайки: „Аллах не ще остави вярващите в положението, в което сте, докато не отдели лошия от добрия. Аллах не ще ви разкрие неведомото“ (179).

Затова поражението при Ухуд било изпитание и тест от Аллах, за да се разбере кой следва вярата и Пратеника искрено във всяка ситуация и кой се е присъединил само заради лична изгода и престиж. При такива обстоятелства се разграничават обикновено две основни групи: тези, които са искрени и отдадени на общата кауза, независимо какво се случва; и други, които не се интересуват от Създателя и вярата, а основната им грижа е техният личен интерес и собствената им безопасност. Сурата изразява това по следния начин: „...А на [друга] група тревога изпълни душите. Допускаха неправда за Аллах с помислите на невежеството, казвайки: „С какво зависи делото от нас?“ (154). Тези хора винаги са недоволни и неспокойни, тъй като възгледите им са базирани на лични интереси и почти никога не подхождат с уважение и почтеност. Всяко общество,

да не говорим за армия, би постъпило мъдро, ако реши да не разчита на подобен тип хора.

Противно на мнението на някои мислители, поражението на мюсюлманите при Ухуд не е резултат от лошо планиране или грешна тактика. То било резултат от неподчинението на група мюсюлмани, които пренебрегнали задълженията си в много критичен момент по време на битката и изоставили своите бойни позиции в преследване на плячката. Ако тези мюсюлмани се били придържали към указанията, дадени от Пратеника, резултатът би бил тотално различен. Сурата припомня:

Аллах изпълни Своето обещание към вас, когато ги съкрушихте с Неговото позволение, додето се поколебахте и започнахте да спорите относно заповедта [на Пратеника], и се възпротивихте, след като Той ви показва онова, което обичате. Някои от вас искат земния живот, а някои от вас искат отвъдния. (152)

Отношението на мюсюлманите на бойното поле се променило, следователно и резултатът е трябвало да се промени: „После Той ви отклони от тях, за да ви изпита и вече ви извини. Аллах е носител на благодат за вярващите“ (152). Поражението било шокиращо за мюсюлманите и те били разтърсени от него. Те недоумявали как и защо изобщо се е случило това, а отговорът на Аллах бил:

Нима когато ви порази беда [при Ухуд], [а] вие поразихте с двойна [при Бадр], не рекохте: „Откъде е това?“. Кажете: „То е от самите вас“. Аллах за всяко нещо има сила. (165)

Вярно е, че поражението, претърпяно от мюсюлманите при Ухуд, не било като това, което арабските езичници претърпели само година по-рано при Бедр. Но въпреки всичко вярващите били победени и трябвало да се справят с последствията. Особено много ги натъжавало това, че тяхното поражение можело да бъде избегнато, ако не били проявили алчност и не игнорирали наставленията на своя водач. Сурата обаче красноречиво предлага най-обнадеждаващата утеха за този трагичен епизод, като казва на мюсюлманите:

Вече минаха преди вас други събития. Вървете по земята и вижте какъв е краят на отричащите! Това е пояснение за хората и напътствие, и наставление за богобоязливите. И не падайте духом, и не скърбете! Вие ще надделееете, ако сте вярващи! (137–139)

В Корана Аллах е изложил сведения за предишни нации и цивилизации, които са се сринали или са били унищожени в резултат на упоритото им отхвърляне на напътствията от Създателя и отказа им да повярват в Него. Затова и не се очаквало триумфът на езичниците при Ухуд да продължи дълго. Ислямът щял да надделее и нещата да се променят. Но за триумфа на мюсюлманите били необходими две взаимно допълващи се условия: искреност в намеренията и правилно изпълнение на задълженията. Мюсюлманите винаги са имали нужда да обръщат подобаващо внимание на второто условие, тъй като добрите намерения и искреността не са достатъчни за постигане на успех. Неспособността и липсата на умения често водят до провал в много от действията на мюсюлманите. Те трябва да дадат всичко от себе си, за да разчитат на помощта и подкрепата на Аллах.

Чували сме за войни между еднакво въоръжени армии, които продължават години или десетилетия, както и за други, приключили за броени дни или седмици. Но най-тежкото поражение е това, което идва отвътре в резултат на вътрешни грешки и слабости, а не поради силата или превъзходството на опонента. В исторически план случаят с мюсюлманите е подобен. Техните падения най-често са били самонанесени от разединенията и вътрешните конфликти между тях. Ако те биха били способни да преодолеят тези слабости, биха възвърнали достойното си място сред хората. Сурата подчертава това условие много силно, когато казва:

И не падайте духом, и не скърбете! Вие ще надделееете, ако сте вярващи! Ако вас засегна рана, то такава рана засегна и [другия] народ. Тези дни ги редуваме сред хората, за да узнае Аллах кои са повярвали и за да вземе от вас жертващи се [за вярата] – Аллах не обича угнетителите. (139–140)

Човешката история е доказала, че съществува непрекъснатата борба между силите на доброто и злото, красотата и отвратителността, благородството и подлостта. Аллах казва в Корана:

И ако твоят Господ бе пожелал, щеше да стори хората една общност. Ала те не престават да са в разногласие, освен които [заслужават] твоят Господ да ги помилва и Той [така] ги е сътворил. (Худ: 118–119)

Също така е казано:

И преди теб изпращахме само пратеници, които ядат храна и ходят по пазарите. И сторихме едни от вас изпитание за други. Ще изтърпите ли? Твоят Господ е всезрящ. (*Ел-Фуркан* (Разграничаването): 20)

Аллах без съмнение е способен да се справи със злото и неговите последователи, но това би заличило ролята на вярващите, би подкопало усилията им, както и би ги лишило от благодатта, която им е обещана за техните добри дела. В Корана се казва: „Ако Аллах пожелае, би им отмъстил, но иска Той да изпита едни от вас чрез други“ (*Мухаммед*: 4). И така е било с всички предишни пратеници и техните последователи. Всяко постижение, осъществено на земята от името на Бог, всъщност е възникнало в резултат на човешките усилия и старание. Аллах заявява:

И ако Аллах не отблъскваше едни хора с други, щяха да бъдат разрушени и манастирите, и църквите, и синагогите, и джамиите, където името на Аллах се споменава много. (*Хадж*: 40)

Аллах припомня всички тези факти на последователите на Мухаммед в настоящата сура, за да ги утеши след тежкото изпитание при Ухуд:

И с колко пророци се сражаваха огромни множества, но те не изнемощяваха от онова, което ги сполетяваше по пътя на Аллах, и не проявяваха слабост, и не се огъваха. Аллах обича търпеливите. Думите им бяха само да кажат: „Господи наш, опрости греховете ни и нашата невъздържаност в делата, и укрепи нашите стъпки, и ни помогни срещу невярващите хора!“ (146–147)

След това сурата продължава да изцелява раните на мюсюлманите и да повдига моралния дух, подтиквайки ги към възвръщане на единството и самочувствието им. Тук е важно да припомним също, че поражението при Ухуд е разкрило извисените личности на някои хора, които показали изключителна смелост и себеотрицание и не проявили интерес към мимолетни печалби. Тези мъже отстоявали позициите си дори когато всичко изглеждало безнадеждно. Жени също участвали в битката – с упоритост и доблест като тези на мъжете. В конфликта много хора загубили живота си като мъченици, оставайки верни на Аллах и Неговия Пратеник в отблъскването на агресията и противопоставянето на потисничеството. Битката при Ухуд щяла да остане гравирани в паметта на мюсюлманите – поколение след поколение.

Самият Пратеник Мухаммед постоянно си спомнял за нея до края на живота си, казвайки: „Ухуд е планина, която ни обича така, както и ние я обичаме“.

Жертвоготовността и себеотрицанието са черти, които ислямът високо оценява. Притежателите на тези качества са хора, които не поставят нищо над вярата си и живеят своя живот, отдадени на нея. Тези хора са избрани от Аллах. Такъв пример е заможният и красив младеж от Мека Мусаб ибн Умейр. След като приел исляма, той жертвал разкоша и пражосничеството в името на скромността и смиренността. Когато се преселил в Медина, му било възложено да учи хората на новата религия и той не пощадил усилия в изпълнението на този дълг. Бил убит в битката при Ухуд и не разполагал със средства за собственото си погребално платно. Подобен пример е и Абдуллах ибн Харам, баща на син и шест дъщери, който помолил своя син да се грижи за сестрите си, а самият той отишъл да подкрепи Пратеника в Ухуд, където дошъл и краят му. Тези хора, които загубили живота си в битката, в Корана са описани с възхвала:

И не смятай за мъртви убитите по пътя на Аллах! Не, живи са! При своя Господ те се препитават, ликуващи за онова, което Аллах им е дарил от Своята благодат, и се радват за онези, които [ще ги последват, но] все още не са ги настигнали, че няма страх за тях и не ще скърбят. (169–170)

По този начин Аллах е гарантирал, че винаги ще има хора, които се придържат към вярата и следват с искреност напътствията на Аллах и Неговия Пратеник, докато всички те бъдат събрани заедно в Рая.

По време на битката при Ухуд мюсюлманският лагер бил изложен на изключителна опасност, когато стрелците изоставили позициите си. В отчаяна борба седемдесет от техните хора били убити, дори се разпространил слух, че самият Мухаммед бил сред тях. Въпреки поражението на мюсюлманите арабските езически племена не успели да влязат в Медина и били принудени да се върнат в Мека. Важно е да припомним, че след поражението си мюсюлманите успели да се прегрупират и да превъзмогнат болките си, и така се впуснали да преследват своите врагове, които все още обмисляли нападение срещу Медина. Тази историческа ситуация е описана в Корана по следния начин: „...онези, които откликнаха на Аллах и на Пратеника, след като бяха ранени. За онези от тях, които благодетелстваха и се бояха, има огромна отплата“ (172).

В този момент сурата отново се връща към местните евреи и тяхното поведение. Дискусията се редува между тях и арабите езичници, тъй като мюсюлманската общност била изправена едновременно пред огромна заплаха от двата лагера. Сурата отбелязва това с думите:

Наистина ще бъдете изпитани и в имотите, и в душите ви, и ще чуете много обиди от дарените с Писанието преди вас и от съдружаващите. Но ако сте търпеливи и богобоязливи, това е от решаващите дела. (186)

В Корана Аллах призовава мюсюлманите да раздават от своите имоти, да подкрепят усилията срещу агресията и несправедливостта, така също да помагат на нуждаещите се и бедни хора. Подобен призив е отправен с изключително красноречие и мощен стимул в сура *Ел-Бакара*: „На онзи, който заема хубав заем на Аллах, Той многократно ще му го умножи. Аллах отнема и въздава, и при Него ще бъдете върнати“ (245). По онова време някои евреи от Медина доста се били надценили. Те твърдели, че Бог имал нужда от помощта на хората и че одобрявал лихварството, въпреки критиките Му към него. Сурата представя тези техни думи така: „Аллах е беден, а ние сме богати.“ Ще запишем какво казаха“ (181). Подобни изявления не добавали на хора със съвест и вяра в Бог, а по-скоро били характерни за група, която водела живот, изпълнен с корупция, злоба и завист, противно на ученията на мъдрите и благочестиви хора сред тях. Предишните пратеници също учили хората да бъдат лидери в благочестието, да следват словото на Бог и да бъдат добри към хората, и никога да не гледат пренебрежително към другите, нито да ги манипулират. Сурата отбелязва следното:

И когато Аллах взе обета от дарените с Писанието: „Да го разяснявате на хората и да не го скривате!“, те го захвърлиха зад гърба си и го продадоха на нищожна цена. Колко лошо е онова, което купуват! Не смятай, че радващите се на онова, което са извършили, и обичащите да ги хвалят за онова, което не са сторили, не смятай, че те са избегнали мъчението! За тях има болезнено мъчение. (187–188).

След това сурата ни отвежда в една различна атмосфера, далеч от миналото и неговите горчиви спомени. Като чисти и искрени човешки същества, които живеем на този свят и наблюдаваме неговите чудеса и мистерии, не сме ли били изкушени да признаем, че зад всичко това

стои Аллах (Бог)? Не ни ли кара това да изпитаме нужда да благодарим и възхвалим Създателя? Нека оставим настрана и загърбим религията и междурелигиозните спорове и конфликти. Просто да използваме логиката и разума си и да помислим къде ще отидем всички ние, след като напуснем този свят, в който живеем сега. Защо съществуването на Аллах трябва да се отхвърля и защо да Му обръщаме гръб? Не е ли по-разумно и по-благоприятно за нас да Го приемем в сърцата и в живота си? През цялата човешка история винаги е имало гласове, които са призовавали човечеството да повярва в Създателя и да бъде близо до Него. Не е ли време хората да размислят и обърнат внимание на този призив, както казва и сурата:

Господи наш, чухме вестител да зове към вярата: „Вярвайте в своя Господ!“
И повярвахме. Господи, опрости греховете ни и прикрий провиненията ни,
и ни прибири с праведниците! (193)

Аллах отвръща, че Той не ще пренебрегне добрите дела на хората, мъже или жени, бели или черни. Единствено добрите дела имат стойност при Него, без значение от социалното положение или цвета на кожата.

Защо за определени хора е толкова трудно да повярват на този, който ги подканва към праведен живот, отдаденост към Аллах и наслада от благата Му? Какво кара тези хора да се противопоставят на подобен призив и да упорстват всячески срещу него? Такъв бил и случаят с арабите езичници и група фанатици сред хората на Писанието, които посрещнали мисията на Пратеника Мухаммед с агресия и проявили недобронамереност към него и неговите последователи. Те ги репресирали, преследвали, дори ги прогонвали от домовете и родните им места. Но мюсюлманите издържали на всички тези преследвания и трудности. И макар че били принудени да се преселят от Мека в Медина, за да търсят убежище там, те не направили компромис с вярата си и защитили своята религия и общност. Съответно сурата отразява тези моменти така:

А техният Господ им отвърна: „Не ще погубя деяние на никого от вас, нито на мъж, нито на жена – вие сте един от друг – а онези, които участваха в преселението и бяха прогонени от домовете си, и бяха мъчени по Моя път, и се сражаваха, и ги убиваха, на тях ще прикрия провиненията и ще ги въведа в Градините, сред които реки текат – награда от Аллах. При Аллах е прекрасната награда. (195)

След това обширно изложение по двете основни теми на сурата текстът завършва с две знамения. Първото се отнася до тези от хората на Писанието, които заели справедлива позиция спрямо Пратеника Мухаммед:

Някои от хората на Писанието вярват в Аллах и в низпосланото на вас, и в низпосланото на тях, смирени пред Аллах. Те не продават знаменията на Аллах на никаква цена. Те имат отплатата си при своя Господ. (199)

Второто знамение, с което завършва сурата, е отправено към мюсюлманите: „О, вярващи, бъдете търпеливи и надвивайте с търпение, и бъдете твърди, и се бойте от Аллах, за да сполучите!“ (200).

Финалните думи са отправени към вярващите – да се придържат здраво към посланието, с което Аллах ги е почел; да покажат висока степен на непоклатимост в отстояването му; да го пазят и защитават неговите последователи; да бъдат обединени срещу поробването на човешкия живот и срещу гаврата със съдбите на хората.

СУРА 4

Ен-Нуса (Жените)

Приблизително една трета от тази сура се занимава с ядрото на човешкото общество – семейството. В останалата част се разглеждат по-широки въпроси, насочени към общността (*уммет*). Следователно основната тема на сурата са човешките социални взаимоотношения. Това става съвсем ясно още от самото начало:

О, хора, бойте се от своя Господ, Който ви сътвори от една душа и сътвори от нея съпрузи, и от двамата намножи мъже и жени.¹⁶ (1)

Въпреки че ние, хората, изглеждаме различни, всъщност всички сме свързани и споделяме един общ произход. Наистина е важно всеки да запомни този факт и да се стреми да поддържа добри и конструктивни отношения с всички хора. Това е един от основните принципи на исляма. Чувството за принадлежност и сплотеност трябва да се разшири отвъд кръвните връзки, за да обхване всички човешки групи и раси и да доведе до сътрудничество и сплотеност между хората.

За да подчертае важността на този принцип, началното знамение подтиква човечеството да осъзнае всемогъществото на Аллах и Неговия абсолютен контрол над съдбата на човека и така да прояви смиреност и богобоязън пред Него. В сурата изобилстват и знамения, които насърчават оптимизма и надеждата относно благодатта и милостта на Аллах. Създателя казва: „Ако избягвате големите грехове, които са ви забранени, ще прикрием провиненията ви“ (31).

16 Преводът е на преводача.

Така също: „Който стори зло или себе си угнети, а сетне помоли Аллах за прошка, ще открие, че Аллах е опрощаващ, милосърден“ (110). В друго знамение се казва: „Аллах не прощава да се съдружава с Него, но прощава всичко друго на когото пожелае“ (48). В същата светлина: „Аллах приема покаянието на онези, които правят зло в неведение, после скоро се покайват“ (17). В други знамения се заявява, че:

Аллах иска да ви разясни и да ви насочи по пътищата на онези, които бяха преди вас, и да приеме покаянието ви. Аллах е всезнаещ, всемъдър. Аллах иска да приеме покаянието ви, а онези, които следват страстите, искат съвсем да ви отклонят. Аллах иска да ви облекчи. Човекът бе сътворен слаб. (26–28)

Аллах няма за цел да обременява Своите раби със задължения и ритуали, които са извън техните възможности. Усилията, които се изискват от тях, са в рамките на техните сили и способности да се сдобият с познание, разбиране и опит, чрез които да просперират в живота. Животът на вярващия се развива около две основни оси: предпазване от лоши намерения и дела пред Аллах; и надежда в Неговата милост. Това са двете сили, които водят вярващите в този живот и ги подготвят за равностетка пред Аллах в отвъдния.

Темата за семейните дела в сурата започва с определяне правата на сираците в обществото. Ислямът проявява огромна загриженост за положението на сираците, техните права и благосъстояние. Това е така, защото тази слаба социална група често се превръща в лесна плячка на недоброжелателни сили и бива експлоатирана по различни начини. В контекста на темата за сираците Коранът засяга и въпроса за женитбата, и по-конкретно многоженството. В знамението се споменава, че на мъжете се позволява да встъпват в брак с повече от една жена.¹⁷ Изглежда, че тази традиция не е била странна в миналото и за останалите религии, тъй като никоя религия, от предшестващите исляма, не е забранявала полигамията. Всъщност, ако погледнем действителността днес в много общества, ще открием, че съществуват безразборни

17 В миналото многоженството – както в много култури тогава по света, така и при арабите преди идването на исляма – е било широко разпространено и без никакви правила и условия. Ислямът в своя исторически контекст е успял да регулира тази традиция и да я ограничи с определени условия. Ясно се вижда в кораничното знамение, че Коранът не насърчава полигамията, а просто я контекстуализира в условията на сираците. Правото на жената сирак било толкова силно, че Коранът предупреждава: „Ако ви е страх, че няма да сте справедливи към сираците, ако се ожените за тях, встъпвайте в брак с онези от жените, които харесвате – две и три, и четири“. Т.е. тук фокусът не е върху полигамията, а върху правото и увереността, че жената сирак повече няма да бъде застрашена от несправедливост!

полови връзки, които се прикриват под различни форми, и всичко това се приема за нормално. В исляма не се допуска прелюбодеяние, затова тези мъже, които не са способни на брак, трябва да се въздържат от сексуални връзки. Що се отнася до онези, които изявявали желание за брак с втора съпруга, то условието било да има съгласие от страна и на двете съпруги. Нещо повече, първата съпруга се ползвала с правото да включи изрично условие в брачния договор, че не желае полигамен брак. Според известния ислямски учен Ахмед ибн Ханбел, починал през IX век, ако съпругът наруши това нейно условие, съпругата имала право на развод. Също така мъжът, за когото се допускало да извърши брак с повече от една жена, е трябвало да има способността да издържа едновременно съпругите си и да бъде справедлив към тях.

След това сурата излага правилата, регулиращи наследяването на богатството и как то трябва да се разпределя между останалите членове от семейството и роднините. Жените в арабското езическо общество преди исляма били лишавани напълно от наследство. Ислямът гарантирал това тяхно право и те започнали да получават дял от него. Бедните и нуждаещите се хора също получили право на част от всяко богатство. Хората били подтикнати да завещават до една трета от богатствата си за обществени или частни каузи. Това поведение било насърчавано от самия Пратеник.

Установено е в исляма, че мъжете в по-голямата част от случаите получават наследство в размер два пъти по-голям от този на жените. Това е така, защото финансовата отговорност и грижа за семейството са дълг на мъжа. Дори в случаите, когато жени мюсюлманки са оставали сами, държавата се грижела за тях и посрещала техните нужди. Целта на тези норми е да запазят достойнството и честта на жените и да гарантират тяхното финансово благосъстояние, без да ги задължават и подлагат на унижение в търсене на начини за припечелване.

Справедливостта и мъдростта на тези ислямски норми могат да се оценят на фона на нелипсващите ситуации, при които жените са принудени да се унижават, за да припечелят средства за основни нужди в живота. Излагайки тези принципи на исляма, ние не се стремим да се оправдаваме за неразумното и безотговорно поведение на някои мюсюлмани към жените. Тази група, която си позволява да малтретира, независимо дали съпруги, сестри или дъщери, и да ги лишава от техните права, свободи и образование, не представя нормативните учения на

исляма. Айша, съпругата на Пратеника Мухаммед, е съобщила неговата позиция по този въпрос. Той е заявил ясно: „Най-високо във вярата са тези, които са с най-добри обноси, и тези, които са най-любезни и най-мили към своите съпруги“. Ибн Аббас също е предал, че Мухаммед е казал: „Най-добрите сред вас са тези, които са най-любезни към съпругите си, а аз съм най-добрият пример за това сред вас“¹⁸. Изключително жалко е, че някои фанатизирани мюсюлмани наистина вярват, че малтретирането и ограничаването правата на жените е предпоставка за религиозна отдаденост и праведност. Това е допринесло значително за негативния образ на исляма, както и за това жени по целия свят да мразят тази религия и да се страхуват от нейните учения.

Преди появата на исляма жените нямали право да изразяват мнение. В случай че съпругът на жена почине, мъж от роднините на покойника имал право да я притежава подобно на стока. Ако покойният съпруг бил бездетен, традицията в езическите арабски общества задължавала неговия брат да се ожени за вдовицата, за да има тя деца, които да носят името на починалия ѝ съпруг. Тази традиция съществувала и в някои древни еврейски общества, но тя не била норма, низпослана от Бог, а ритуал, който хората били установили. Този тип бракосъчетания не били нищо друго освен принуда и гнет срещу жените. Аллах казва в Корана:

О, вярващи, не ви се позволява да взимате в наследство жените против волята им. И не ги потискайте, за да отнемете част от онова, което сте им дали, освен ако извършат явно прелюбодеяние. (19)

Идеята тук е, че жената не трябва да бъде подлагана на никакъв натиск да напусне семейния си дом или да плати откуп за своята свобода и достойнство. Знамението е адресирано до мъжете: „И живеете с тях, както подобава. А ако сте ги възненавидили, то може и да възненавидите нещо, а Аллах да е вложил в него много добро“ (19). В случаите на предстояща раздяла или развод ислямските норми не допускат съпругът да отнема от съпругата онова, което ѝ е дарил, колкото и висока да е стойността му. Това е нейно неоспоримо право и не може да ѝ бъде отнето. Съответно, ако даден мъж не е доволен от съпругата си и иска да вземе друга жена, той трябва да поеме всички разходи по развода, без да иска от нея да му връща онова, което ѝ е дал. Следните знамения заявяват това ясно:

18 Хадисите са предадени от ет-Тирмизи (2612, 3895).

А ако пожелаете на мястото на една съпруга да вземете друга и сте дали голямо богатство на първата, не взимайте нищо от него! Нима ще го вземете с измама и явен грях? И как ще го вземете, след като се отдадохте един на друг, и те получиха от вас твърд обет? (20–21)

Сурата също обръща вниманието към възмутително социално явление – хомосексуалността. Тази препратка не е никак излишна, тъй като борбата срещу това явление е борба за опазване на семейния живот в неговата естествена среда. Относно женските хомосексуални връзки сурата казва:

А срещу онези от жените ви, които извършат прелюбодеяние¹⁹, вземете четирима измежду вас за свидетели. А засвидетелстват ли, дръжте жените в домовете, докато смъртта ги прибере или Аллах им стори път. (15)

Що се отнася до хомосексуалните връзки между мъже, сурата заявява: „И на двамата от вас, които го извършат, причинете страдания!“ (16). Разпадането на нормалния семеен живот и разпространението на смъртоносни епидемии от вида ХИВ и други подобни болести, предавани по полов път, са резултат от това неприемливо социално явление хомосексуалността.

За да процъфти семейният живот и да бъде продуктивен, членовете на семейството трябва да имат добро възпитание и дисциплина. Взаимната доброта и сътрудничество трябва да се насърчават за сметка на егоизма, който твърдо трябва да бъде потиснат. Веднъж при мен дойде омъжена жена, за да се оплаче от съпруга си. По начина, по който тя говореше, проличаваше, че е била лошо засегната и желае да се раздели с него. Аз ѝ дадох съвет да последва примера на съпругата на Фараона, отразен в Корана, и да прояви още малко търпение към наглостта му. Тя с неохота се съгласи на това.

Въпросът, който възниква тук, е: какво трябва да се направи, ако жената е тази, която тормози съпруга си и се държи нагло с него? Със сигурност семейният дом в този случай ще се превърне в ад. При такива извънредни обстоятелства ислямът на първо място поставя акцент върху необходимостта от добронамерен и конструктивен диалог за нормализиране на взаимоотношенията. Ако ситуацията не се промени, се дава предписание за временно прекратяване на

19 Шейх Газали разбира арабския термин фахише тук, в този конкретен контекст, като хомосексуалност и следователно го конкретизира в знамение 15 като лесбийство, а в знамение 16 – като содомия.

сексуалния контакт и на последно място – за прибегване към физически мерки.²⁰ Физическите мерки, които Коранът поставя на последно място, са символични и в никакъв случай не целят физическо нараняване на жената. Исторически погледнато, не мога да открия в ученията на Пратеника обосноваие за тази последна мярка. Може би единствено в случай, когато съпругата води чужди мъже в дома си или отказва на съпруга си сексуален контакт. Разбира се, тук и двата случая представляват сериозни проблеми в семейството.

Сурата подчертава силно незаконността на присвояването на богатството и имуществото на други хора. Вместо това се насърчава състоянието на спокойствие и задоволство от онова, с което е дарен човек, без да гледа богатството на другите. След това Аллах се обръща към цялото човечество с думите: „И служете единствено на Аллах, и нищо не съдружайте с Него! И към родителите – добрина, и към близкия, и сираците, и нуждаещите се...“ (36). Тези наставления, макар приоритетно да са насочени към семейството, всъщност обхващат цялото общество.

Начинът на изразходване на материалните блага и средства също е засегнат. Лансирайки умереното изразходване на средствата, сурата критикува два типа поведение: скъперничеството и прахосничеството. Всъщност Коранът обединява тези два типа, за да изгради един негативен образ по отношение на тези две черти, имащи опустошително влияние върху личността и обществото. Образът е на скъперник, който никога не проявява благотворителност и насърчава останалите към скъперничество, но от друга страна, винаги е претенциозен и излага на показ богатството си чрез прахосничество. Ако тези хора използваха богатствата си умерено и раздаваха от тях за благотворителност, те биха пожънали много по-големи награди: „И каква загуба те биха имали, ако повярваха в Аллах и в Сетния ден, и раздаваха от онова, което Аллах им е дал за препитание? Аллах добре ги знае“ (39).

В този дух сурата разглежда още аспекти, свързани с настоящето и бъдещето на мюсюлманската общност. След което преминава

20 При арабите преди исляма жените били третирани като роби и били бити за техните провинения. Ислямът се бори срещу това широко разпространено тогава поведение и лансира диалога и поучителния съвет като средства за изглаждане на конфликтите. Пратеника Мухаммед е критикувал тази езическа традиция да се бият жените, заявявайки: „Някои сред вас се стремят да бият съпругите си, сякаш бият роби, а през нощта вероятно ще споделят постелята си с тях“ (Бухари, номер на хадиса: 4942). В друг хадис се повелява: „Никой да не бие съпругата си, сякаш бие роб, а през нощта [желае да] я обладава“ (Бухари, номер на хадиса: 5204).

отново към темата за различните религиозни общности по онова време в Арабия и взаимоотношенията на мюсюлманите с тях.

Мюсюлманите от поколението на Пратеника Мухаммед много искали да се сприятелят с местните евреи. Признавайки техния опит като първите получатели на Божите откровения, те очаквали да получат подкрепата им срещу арабите езичници. Но позицията, която тогавашните евреи в Арабия заели, се оказала до голяма степен разочароваща. Техните старейшини не проявили уважение към никакви договори, нито към добросъседски отношения. Дори поведението им станало силно обидно спрямо исляма и именно те нанесли най-тежките удари срещу него. Аллах се обърнал към Пратеника със следните думи: „Не видя ли ти, че дарените с дял от Писанието купуват заблудата и искат да се заблудите по пътя? Аллах най-добре знае враговете ви“ (44–45).

Знаменията показват, че онези хора били изгубили по-голямата част от откровението, изпратено на техните предци. Това се случило в резултат на неуспеха им да запазят своята вяра в нейния автентичен смисъл, описан в техните писания. Те не практикували ученията, с които разполагали.

Изкривяването на религията и нейните учения може да се окаже по-опасно от това обществото да няма никаква религия. Също така хората, които се опитват да изкривяват религията и да злоупотребяват с нея, могат да се окажат с по-лоша съдба от тези, които не следват никаква религия.

В тази сура Аллах е дал обещание на вярващите, че ще ги пази и закриля срещу агресията: „Достатъчен е Аллах за покровител и достатъчен е Аллах за избавител“ (45). Но тази закрила от Аллах следва своите закони и предпоставки. Шейх Рашид Рида отбелязва в своя труд *Ел-Менар* следното:

Всемогъщият Аллах не променя установените закони за социална промяна в полза на мюсюлмани, евреи или християни. Тези закони действат еднакво дори и по отношение на онези Негови избраници – пророците. В битката при Ухуд самият Мухаммед претърпял физически наранявания по главата, имал и счупен зъб, дори паднал в ров поради небрежност, проявена от страна на

неговите хора, както и поради други недостатъци в самата подготовка за битката. Следователно колко дълго мюсюлманите ще продължават арогантно да твърдят, че се идентифицират с исляма, като същевременно отхвърлят ученията му, не зачитат напътствията му и не се вслушват в предупрежденията му? Може ли мюсюлманите да не виждат причините за своето състояние, в което се намират? Другите нации напредват, тъй като вземат под внимание динамичните закони за социална промяна и разчитат на науката и усиления труд. Мюсюлманите имат нужда да vznikнат в ученията на Корана и да разберат силата на законите, които Аллах е установил за промяна в личен, социален и цивилизационен план. Изоставянето на религията и незачитането на нейните напътствия не е пътят на положителната промяна. Мюсюлманите трябва да се освободят от всички суевория и да се събудят у тях чувството за вечната справедливост на Аллах. Трябва също да осъзнаят, че тяхната чест и достойнство са подкопани само в резултат на собствената им небрежност и отклонение от тези закони.

Въпреки че днес нови и по-застрашителни социални и морални болести са засегнали мюсюлманите, наставленията на Рашид Рида остават валидни.

Сурата продължава, като отправя предупреждение към мюсюлманите да не попаднат в ситуацията, в която били попаднали някои от религиозните водачи на евреите тогава: „Някои от юдеите променят местата на думите“ (46). Тази група от свещеници и книжници изваждали думите от техния контекст в търсене на друг смисъл, който да задоволи предразсъдъците им и да оправдае личните им интереси и желания.

Те имали ясни указания в своите писания за предстоящия пратеник на Бог, но ги интерпретирали по такъв начин, че да не се ангажират с това да приемат и признаят Мухаммед като Божи пратеник. Шейх Рахметуллах от Индия в своя монументален и най-авторитетен труд по тази тема, *Изхару л-Хак*, изброява стотици такива случаи на интерпретации, които изкривяват смисъла на посланието и могат да бъдат намерени в Стария завет. Въпреки това онази група от религиозни лидери продължавала да твърди, че всичко, което казва, е от Бог:

А група от тях – четейки – си кривят езиците, за да смятате, че това е от Писанието, а то не е от Писанието, и казват: „Това е от Аллах“, а то не е от Аллах, и изричат лъжа за Аллах, знаейки. (*Ал Имран: 78*)

Неуважителното им и твърдоглаво поведение ги накарало да се обърнат към Мухаммед с думите: „Чухме и не се подчинихме!“ и

„Чуй, глух да си!“ и: „Зачети ни!“ като кривят език и хулят религията“ (Ен-Нуса: 46). Въпреки че Бог ги бил предупредил за сурово наказание, ако продължат да упорстват в ината си, те не променили това свое поведение. Но честта и достойнството били обещани за тези, които с искреност и пълно усърдие били готови да носят Божието послание и да насърчават по пътя на неговото напътствие и учение.

Темата след това се насочва отново към единобожието с думите: „Аллах не прощава да се съдружава с Него, но прощава всичко друго на когото пожелае. А който съдружава с Аллах, той измисля огромен грях“ (48). Съдружаването на други божества с Аллах е познато с арабския термин *ширк* и бива два основни вида. Първият се изразява в убеждението, че съществуват други създатели и висши сили наравно с Аллах; вторият – в търсенето на напътствие и покровителство от друг, а не от Аллах. И двата вида *ширк* представляват огромен грях и престъпление според исляма.

Всъщност откроява се още един вид *ширк*, който е намерил по-широко следване в съвременността. Това е пълното отричане на Божието съществуване и Неговото влияние над света. Така вярващите днес се оказват изправени пред безпрецедентно множество форми на *ширк*, което от своя страна прави тяхната отговорност по-голяма в разпространението на монотеистичния мироглед. Но те трябва да запазят добронамереността и взаимодействието с всички хора и да не попадат в едностранчивия и егоистичен капан на мисленето: „Избрания народ на Бога“, в който вече са попадали други хора в историята. Подобно мислене и нагласи не са в хармония с религията и справедливостта, а по-скоро са инструмент за засилване на расова и националистическа гордост и егоизъм. Тези хора не притежават богатата на Бог: „Нима притежават дял от Божието владение²¹! Тогава те не ще дадат на хората и браздица от костилка на фурма“ (53). Тези, които претендират, че носят светлината на Бог, трябва да бъдат добри и щедри към всички останали хора.

Сурата продължава с въпрос: „Или завиждат на хората за онова, което Аллах им дари от Своята благодат? Ние дарихме вече рода на Ибрахим с Писанието и с мъдростта, и им дарихме огромно владение²²“ (54). Това е доста фина препратка към някои от религиозните старейшини на евреите в Медина, които изразявали морална и материална подкрепа към арабските езичници и гледали с по-добро

21 Преводът е на преводача.

22 От преводача.

око на тях, отколкото на мюсюлманите. Всъщност знамението, а и цялата сура, визира това, че хората, които споделят вярата в Бог, трябва да бъдат искрени и справедливи в своите позиции:

Аллах ви повелява да връщате онова, което ви е поверено, на неговия притежател²³ и когато съдите между хората, да съдите със справедливост. Как прекрасно е това, с което Аллах ви наставлява! Аллах е всечуваш, всезрящ. (58)

„Онова, което ви е поверено“ се отнася до опазването на дълга към Аллах и хората в материален и духовен аспект. Тези, които не опазват повереното, не могат да претендират за истинска вяра, както и вярата на тези, които не държат на думата си, винаги е под съмнение.

Аллах разкрива в тази сура характеристики и черти на поведение на друга група – лицемерите, които представлявали голяма заплаха за исляма и мюсюлманите. Това били хора, които публично заявявали своята вяра в исляма и Пратеника, но насаме ги отхвърляли и таели дълбоко вкоренена омраза и злоба към тях. Техните зловещи планове били провалени, тъй като самите им действия ги разобличили. Аллах казва:

Не видя ли ти онези, които твърдят, че са повярвали в низпосланото на теб и в низпосланото преди теб? Искат да се съдят при тирана, а им бе повелено да го отхвърлят. Сатаната иска да ги въведе в дълбока заблуда. (60)

Знамението ясно отразява техните лъжи. Истинската вяра в Аллах означава да не се съдружават с Него други божества и сили. На друго място в Корана се казва:

Аллах е Покровителя на вяращите. Той ги извежда от тъмнините към светлината. А сатаните са близки на невяращите. Те ги извеждат от светлината към тъмнините. (*Ел-Бакара: 257*)

Сатаните отклоняват хората от пътя на Аллах и ги настройват срещу Него и срещу начина на живот, който Той е определил. И въпреки че

23 От преводача.

лицемерите демонстрирали внимание към наставленията на исляма, те вършели единствено онова, което задоволявало интересите им. И колкото повече успявали в своите действия, толкова по-арогантни и горди ставали. Не можели да признаят грешките си, нито искали да се покаят. Макар и тези хора да изглеждали много близки до вярващите, техните сърца и мисли били далеч от тях и не били способни да оценят и разберат напътствието, което им се предлагало. Този факт е подчертан в сурата с думите: „И когато им се каже: „Елате при онова, което Аллах низпосла, и при Пратеника!“; виждаш лицемерите напълно да се отвърщат от теб“ (61). На друго място те са определени като онези, които: „Когато им се каже: „Елате Пратеника на Аллах да моли за вас опрощение!“; те извърщат глави и ги виждаш как надменно се отказват“ (*Ел-Мунафикун* (Лицемерите): 5). Разбира се, всеки невярващ или лицемер има своя гледна точка, която да отстоява и спори за нея. Много от тях вярват, че са прави, но рано или късно ще осъзнаят грешната си позиция. Тогава мнозина от тях ще се стремят да се извинят и оправдаят. Сурата разкрива тази тяхна позиция с думите:

А как ще бъдат, щом ги сполети беда заради онова, което ръцете им са сторили отнапред? После ще дойдат при теб, кълнейки се в Аллах: „Искахме само добротворство и умиротворение“. (62)

Днес много хора отхвърлят напътствията на Аллах и са готови да защитават несправедливостта и неморалните прояви. Когато обаче обществата започнат да се разпадат и престъпността започне да навлиза в тъканта на обществото на всички нива, тези хора променят позициите си и започват да се замислят. По отношение на тях сурата казва: „Това са онези, за които Аллах знае какво имат в сърцата. Бъди въздържан с тях и ги поучавай, и им говори с красноречиви думи!“ (63).

Две реакции могат да разкрият лицемерието на човека: отвращение към Божието откровение и отказ да отстоява истината и да полага усилия по пътя на Аллах. Лицемерите се чувстват зле също и когато става въпрос за изпълнение на религиозни задължения – като молитви и даване на милостиня. Понякога те прикриват лицемерието си, участвайки в различни дейности, но в духовен план те неизменно показват своята обърканост и раздвоеност.

Пратениците винаги са представлявали изчерпателно и със старание ученията на Аллах. А вярващите с искреност ги прилагали в живота си и следвали примера на своите пратеници. В сурата се казва:

Но не – кълна се в твоя Господ! – те не ще станат вярващи, докато не те сторят съдник за всеки възникнал спор помежду им; после не намират затруднение у себе си относно онова, което си решил, и напълно се подчиняват. (65)

Всъщност в религиозните учения няма нищо несправедливо или трудно за изпълнение. Така си мислят само онези хора със слаби сърца и липса на воля, които се отдръпват и се притесняват да изпълняват религиозните си задължения, независимо дали става дума за полагане на усилия по пътя на религията, или за спазването на ежедневните молитви.

В контекста на характеристиките на лицемерите сурата засяга накратко и друга социална група, която се нуждае от внимание. Това са хората със слаба вяра. Ако не бъдат обгрижвани, те винаги са в реална опасност от цялостно изгубване на вярата си. Тази слабост на вярата се проявява в няколко форми. Една от тях е посочена в сурата, както следва:

Сред вас все някой изостава и щом ви сполети беда, казва: „Аллах ме дари с благодат, защото не бях с тях“. А щом ви достигне обилие от Аллах, той все казва, сякаш не е имало между вас приятелство: „Ех, и аз да бях с тях, та да спечеля огромна печалба!“ (72–73)

Това са хора, мотивирани повече от личния интерес и по-малко от вярата. Те са раздвоени между задоволяването на собственото си его и искреното изпълнение на задълженията си към другите. Друга форма на слабата вяра е спазването на религиозните задължения, като молитви и говеене, но без ангажиране и полагане на други усилия по пътя на религията.

Сурата предлага напътствие към тази група със слаба вяра и уверява, че Аллах желае тези хора да се завърнат към Неговата милост и че Той не би искал да ги остави на собствената им съдба, която би ги отвела до пълно изоставяне на религията. Колебанията, които обхващат тази група, трябва да бъдат решавани с отдаденост към Аллах, а не изцяло в полза на техните лични интереси. Също така трябва да знаят, че животът и смъртта са предписани от Аллах: „Никой не умира освен с позволението на Аллах в предписан срок“ (*Ал Имран*: 145). Значението на това знамение се доказва от факта, че има хора, които оцеляват в самолетни катастрофи, а други умират без очевидна причина, докато почиват на дивана си.

Вероятно има много случаи на подобно колебание между лицемерието и слабата вяра. Това психическо състояние е изразено с думите:

И ако ги достигне добрина, казват: „Това е от Аллах“, а ако ги сполети злина, казват: „Това е от теб [о, Мухаммед]!“ Кажи: „Всичко е от Аллах“. Какво им е на тези хора, та почти не проумяват дума? (78)

Подобно състояние е илюстрирано и в позицията на Фараона към Муса: „И когато добрината идваше при тях, казваха: „Наша е тя!“, а сполетеше ли ги злина, приписваха я на Муса и на онези, които са с него“ (*Ел-Еараф* (Стената): 131). Раздвоеността и колебанието са признаци на слабост.

Като мюсюлмани ние вярваме, че Аллах е източникът на добрата съдба и Той е единствената сила, която може да причинява каквото пожелае. Той е Създателя на всички и всичко. В Неговите ръце се крие съдбата на целия свят и всичко, което е в него. Въпреки активната си свободна воля хората не могат нито да създадат живот, нито да предизвикат нещо против волята на Аллах. В рамките на тази вселена, за която все още знаем много малко, волята и силата на човека са ограничени. Този смисъл се разкрива в думите: „Всичко е от Аллах“ (78). Следващите знамения доразвиват тази тема допълнително и я поставят в правилна посока. Те обясняват, че по-голямата част от зло, което застига хората, е резултат от тяхната небрежност, зли действия и лошо поведение. Обръщайки се към Пратеника и всички хора, сурата заявява: „Каквато и добрина да те достигне, тя е от Аллах, а каквато и злина да те сполети, тя е от самия теб“ (79). В повечето случаи страданието на хората е породено от техните действия. Аллах е съвършен. Той е Създателя и Източника на всяко добро, любов и красота.

Друга група хора, споменати в сурата, са тези, които:

Щом дойде при тях известие за спокойствие или за страх, разгласяват го. А ако бяха го отнесли до Пратеника и заслужилите авторитет²⁴ измежду им, щяха да го разберат онези от тях, които могат да го проумеят. (83)

Всъщност едно от най-жалките явления в живота е, когато невежи и некадърни индивиди заемат отговорни позиции в обществото. Със

24 От преводача.

своята некомпетентност те подлагат много хора на сериозни изпитания. И днес е възможно да се намерят невежи, които издават религиозни становища, отнасящи се до основни въпроси на ислямското право, или се произнасят по най-важните въпроси, свързани с войната и мира на земята. Има хора, които изразходват цялата си енергия, за да променят света в момент, когато не са способни да променят себе си и собствените си семейства. Наложително е да щадим енергията си и да се доверим на квалифицираните и компетентни кадри, те да заемат отговорните позиции и да дават решения на проблемите. Невежите не трябва да бъдат говорители на Аллах или на исляма. А на специалистите във всички области трябва да се отдаде най-голямо уважение и да се стимулира тяхната работа в обществото по възможно най-добрия начин, без да бъдат очерняни или омаловажавани. Най-доброто за хората е да дават своя принос в области, които познават най-добре, и да позволяват на останалите хора да допринасят по подобен начин. Пратеника Мухаммед е казал: „Не е от нас този, който не е мил към децата, не уважава възрастните и не отдава уважението към учените, което те заслужават“²⁵.

Аллах утешил Пратеника Мухаммед да не се смущава от онези, които били със слаби сърца и страхливци. Повелил му също да се противопоставя на внасящите смут и агресия, докато не отстъпят и не престанат да бъдат заплаха за мюсюлманската общност. Това дали хората ще застанат заедно с него и ще подкрепят мюсюлманите, било въпрос на личен избор. В сурата се изтъква следното:

Който се застъпва за добро дело, ще има дял от него, а който се застъпва за лошо дело, ще има бreme от него. Аллах за всяко нещо въздава. (85)

Аллах също така е повелил на мюсюлманите да отвръщат подобаващо на отношенията на другите хора към тях. Сурата дава следното напътствие: „И щом ви поздравят с поздрав, поздравете с по-хубав от него или отвърнете със същия!“ (86). Значението на това знамение се свързва с ежедневните взаимоотношения на мюсюлманите както помежду им, така и с останалите хора. Поздравът *селям* означава „мир“ и

25 Хадисът се предава от Ахмед ибн Ханбел в *Муснед* (22755).

в общи линии се разбира като социална инициатива и взаимодействие между хората за по-добро приятелство, мир и доверие. Поради тази важност на поздрава Ибн Джерир твърди, че знаменитият тълкувател на Корана Ибн Аббас е казал: „Поздравявайте всеки, който ви поздравя, дори той да е магьосник, тъй като Аллах казва: „И щом ви поздравят с поздрав, поздравете с по-хубав от него или отвърнете със същия!“ Ислямският учен ел-Шаби веднъж поздравил християнин с думите: „Божията милост и мир да бъдат върху теб“. Някой изразил несъгласие към ел-Шаби за този поздрав към немюсюлманин, а той отвърнал: „Нима той не живее поради милостта на Аллах?“²⁶.

След това темата отново се насочва към лицемерите и очертава насоки как да се постъпва с тях. В този контекст не се говори специално за групата от Медина, като Абдуллах ибн Убей и неговата компания, а се споменават други племена и общности, които изразявали подкрепа и солидарност към мюсюлманите публично, докато задкулисно прибъгвали към тайни планове и интриги срещу тях. Някои мюсюлмани по онова време били подведени от такива хора, докато откровенията на Аллах не разкрили фактите:

Какво ви е, та спрямо лицемерите сте две групи? Низвергна ги Аллах заради онова, което са придобили. Нима искате да напътите онзи, когото Аллах е оставил в заблуда? А когото Аллах остави в заблуда, ти не ще намериш път за него. (88)

Сурата излага повече и по-детайлна информация за характера на тези лицемерни групи, които желаели затруднение за мюсюлманите и били нетърпеливи да ги откажат от исляма: „Желят и вие да сте неверници, както и те са неверници, за да бъдете равни. И не вземайте близни от тях, докато не се преселят по пътя на Аллах!“ (89). Онези, които били неутрални и не проявявали агресия, нито воювали срещу мюсюлманите, били приемани с мир: „А отдръпнат ли се, без да се сражават, и ви предложат мир, Аллах не ще ви отвори път против тях“ (90).

Класификацията на тези конфликтни групи в сурата е изключително справедлива. Мюсюлманите не налагали своята религия на другите хора, нито били против тяхната независима и неутрална позиция. Онова, срещу което мюсюлманите възразявали и се противопоставяли, била коварната и открита агресия.

26 Тефсир *Ел-Кешшаф* на Земахшери.

След това сурата дава становища по отношение на умишленото и на непреднамереното убийство. Причината за тези знамения е инцидент, който се случил по време на една от битките. Мюсюлманите били пленили воители от вражеските сили, когато един от пленниците обявил своето решение да приеме исляма. Някои мюсюлмани веднага помислили, че той блъфира и се опитва да ги заблуди, за да се спаси. Тогава този пленник бил убит от Усама ибн Зейд. Когато новината достигнала до Пратеника, той бил потресен и дълбоко засегнат. Обърнал се с укор към Усама и го попитал: „Какво имаш да кажеш против факта, че той е приел вярата?“. Усама отвърнал, че пленникът е постъпил така лицемерно от страх. Тогава Пратеника казал: „Откъде разбра това? Нима разтвори сърцето му и се увери, че той го е направил от страх?“. Усама разкрил, че Пратеника дълго време го упреждал за този инцидент – до такава степен, че Усама с дълбоко съжаление казал: „Да не бях мюсюлманин, когато извърших това дело“²⁷. Сурата отразява този момент по следния начин:

О, вярващи, когато странствате по пътя на Аллах, изяснявайте си и не казвайте на онзи, който ви отправи поздрав: „Ти не си вярващ“, стремейки се към мимолетното на земния живот. При Аллах има обилни богатства. Такива бяхте преди, но Аллах ви облагодетелства. Изяснявайте си! Сведущ е Аллах за вашите дела. (94)

Хората, които били останали в Мека и били приели исляма тайно, не можели да живеят сред езичниците, тъй като били подлагани на гонения. Затова било необходимо да се преселят и те към Медина, където да полагат усилия заедно със своите братя и сестри за изграждането на новата мюсюлманска общност. Коранът ясно подтиквал към преселение:

Когато ангелите приберат душите на угнетилите себе си, ще им рекат: „В какво положение бяхте?“. Ще рекат: „Бяхме безсилни на земята“. Ще рекат: „Не беше ли просторна земята на Аллах, та да се преселите из нея?“. (97)

Преселението в името на запазването на собствените вярвания и ценности е един от начините за осигуряване на мир и сигурност. Няма нищо по-унизително от това да се живее в условия на потисничество, унижение и принуда. Аллах обещал на онези, които търсят

27 Преданието е в сборниците на Бухари (4269, 6872), Муслим (96), имам Ахмед (21745, 21802) и Бейхаки (15847, 16804, 16824).

убежище в името на своята религия и вяра, по-добър и далеч по-проспериращ и щастлив живот – тук и в отвъдното. Всъщност човешките общества по целия свят винаги са извършвали преселения по земята и така са допринасяли както за материалното, така и за духовното развитие на човешката култура и цивилизация.

Сурата представя и темата за съкращаване на ежедневните молитви в условията на пътуване: „А когато странствате по земята, не е прегрешение за вас да съкращавате молитвата, ако се страхувате, че ще ви навредят онези, които не са повярвали“ (101). Макар че знаменieto се отнася до конкретни исторически обстоятелства, свързани със заплахи и преследвания, ислямските учени са позволили да се съкращава молитвата при определени условия, както и по време на пътуване в нормални и мирни обстоятелства.

Сурата продължава с допълнително описание на хора, чиято вяра е слаба и чиито сърца са болни. Тук се коментира един от най-интригуващите инциденти, разгледани в Корана. Той се отнася до тези мюсюлмани, чиито разбирания и представи за исляма почти липсвали. Мюсюлманин на име Туама извършил кражба и за да прикрие следите, поверил откраднатата стока на евреин, за да я пази. Разследването успяло да намери улики и заподозряло Туама и евреина за кражбата. Впоследствие стоката била иззета от дома на евреина, който признал правдиво, че не той я бил откраднал, а просто Туама го бил помолил да му я съхранява. Туама обаче отхвърлил тези признания на евреина и го обвинил в кражба. Родът на Туама също застанал зад него и обвинил евреина в кражба. При тези обстоятелства и Пратеника Мухаммед бил подведен и щял да застане на страната на Туама и неговия род, но Аллах му разкрил истината с думите:

Ние ти низпослахме Книгата с истината, за да отсъдиш между хората с онава, което Аллах ти показа. И не се препирай заради изменниците! И моли прошка от Аллах! Аллах е опрощаващ, милосърден. (105–106)

Следователно Аллах забранил на Пратеника да защитава мюсюлмани, които са измамници, и го предупредил да не вярва на техните твърдения:

И ако не бе благодатта на Аллах, и Неговата милост към теб, група от тях щеше да те заблуди. Но единствено себе си заблуждават и с нищо не ще ти навредят. Аллах ти низпосла Книгата и мъдростта, и те научи на онова, което не си знаел. (113)

Коментирайки случая с Туама, сурата подчертава: „И който придобие вина или грях, сетне набеди за това невинен, той се е нагърбил с клевета и явен грях“ (112). Относно греха на Туама Аллах изискал от него да се покае: „Който стори зло или себе си угнети, а сетне помоли Аллах за прошка, ще открие, че Аллах е опрощаващ, милосърден“ (110). А усилията на рода на Туама да прикрият истината и да нарушат справедливостта били критикувани в сурата:

Няма добро в много от тайния им разговор, освен у онзи, който повелява подаяние или благодеяние, или помирение между хората. И който върши това в стремеж към благоволенieto на Аллах, Ние ще го дарим с огромна отплата. А който противоречи на Пратеника, след като му се изясни напътствието, и следва друг, а не пътя на вярващите, него ще насочим накъдето сам се е обърнал и ще го изгаряме в Ада. Колко лоша участ е той! (114–115)

Този исторически случай доказва още веднъж мястото на справедливостта в исляма. Сурата излага редица аргументи, за да защити човек от общността на евреите, които били в лоши отношения с исляма и мюсюлманите в Медина. Въпреки всичко Аллах оневинил този човек, който бил жертва на заговор от страна на мюсюлмани.

След това във фокуса влиза поведението на намаляващата, но все още съществуваща тогава група на араби идолопоклонници в Медина. Сурата нанесла тежък удар върху тях с думите:

Аллах не прощава да се съдружава с Него, но прощава всичко друго на когото пожелае. А който съдружава с Аллах, той дълбоко се е заблудил. (116)

Със сигурност политеизмът, или вярата и почитането на няколко богове, е умствено и духовно отклонение, което тотално отрича човешката природа и ценности. Истински вярващите в Бог хора не могат нито да се самоповерят на друг, нито да търсят напътствие от някого друго, освен от Един и Единствен Бог, Създателя, Който крепи цялото творение. Тази вяра поражда в сърцето на вярващия пълно спокойствие и мир, неговият мироглед не бива раздвоен и той разчита изцяло на Аллах. От друга страна, признаването на няколко богове раздвоява

човешката личност и лоялност и човек бива ръководен и мотивиран от противоречиви и грешни принципи. Този раздвоен и объркан мироглед води човека към копнежи, които остават мираж:

Който приема не Аллах, а сатаната за ближен, той ще понесе явна загуба. Обещава им и ги подбужда към копнежи. Ала сатаната им обещава само измамност. (119–120)

Хвалбите за силна вяра и религиозност са просто игра на думи. Истинските критерии се крият в искрените дела и разумното поведение. Срещаме хора, които са крайно нетърпеливи да изразят гордостта си, че са мюсюлмани, изтъквайки превъзходството, почтеността и справедливостта на исляма. Същите тези хора обаче не показват поведение, което да ги отличи от останалите хора, нито полагат усилия да допринасят за исляма. Аллах отвърща на този тип хора с думите:

Нито е във вашите копнежи, нито е в копнежите на хората на Писанието – който върши зло, ще му се въздаде същото и не ще си намери освен Аллах нито покровител, нито избавител. (123)

Видни личности сред евреите и християните не се притесняват да заявяват открито и гордо своята принадлежност към религията и да се идентифицират с нейните идеали и принципи. Докато много от лидерите на мюсюлмански държави дори не съблюдават ежедневните си молитви.

После сурата отново се връща към темата за семейните взаимоотношения и излага някои общи принципи на равенство и помирение:

И те питат да постановиш за жените. Кажи [о, Мухаммед]: „За тях ви постановява Аллах, а и четеното вам в Книгата – за осиротелите жени, на които не давате, каквото им е предписано, желяйки да встъпите в брак с тях, и за невръстните сред децата, и да се отнасяте справедливо към сираците. Каквото и добро да извършите, Аллах го знае. (127)

Вече видяхме в началото на сурата, че тя акцентира силно върху темата за сираците. Тук фокусът е върху спорове и разногласия, които могат да възникнат при семейни двойки. В подобни обстоятелства Коранът твърдо препоръчва помирението, взаимния компромис и справедливостта. От друга страна, настоява за съпротива срещу егоистичните подбуди, доколкото това е възможно от гледна точка на

човешката природа. И все пак, ако се стигне до раздяла, всяка страна е съветвана да запази надежда, първо и най-важно, в самия Аллах: „А ако двамата се разделят, Аллах ще обогати всекиго от Своето изобилие. Аллах е всеобхватен, всемъдър“ (130). Благодатта и щедростта на Аллах са безгранични. Човек с искрена вяра и отдаденост на Аллах не трябва да изпада в отчаяние и безнадеждност:

На Аллах е всичко на небесата и всичко на земята. И повелихме на дарените с Писанието преди вас и на вас да се боите от Аллах. А ако сте неверници, на Аллах е всичко на небесата и всичко на земята. Аллах е над всяка нужда, всеславен. (131)

Последният израз „Аллах е над всяка нужда, всеславен“ се повтаря три пъти в тази част на сурата, за да вдъхне надежда у хората и да предпази семейните двойки пред развод от отчаяние за бъдещето.

След това сурата подчертава важноста от справедливост както в семейния живот, така и в цялото общество, за да се постигне просперитет и съхранение на ценностите:

О, вярващи, бъдете твърди в справедливостта, свидетели в името на Аллах, дори и срещу вас самите или срещу родителите и най-близките! (135)

Придържането към справедливостта е традицията и мотото на всички пратеници, изпратени от Аллах с послание и напътствие за хората. Тяхната задача е била да подсиgurят и гарантират изпълнението на справедливостта в обществото. Изглежда, че следващото знамение потвърждава точно тази истина: „О, вярващи, вярвайте в Аллах и в Неговия Пратеник, и в Книгата, която е низпослал на Своя Пратеник, и в Писанието, което е низпослал преди!“ (136).

Отсъствието на справедливост в семейството е заплаха за родителите и техните деца. Разделените семейства разнасят нещастие в цялото общество и застрашават сплотеността, сигурността и качеството на живота.

Дотук сурата ни представя теми, свързани с различни групи и техните роли в обществото, без да се ограничава единствено до семейните въпроси. Представен е накратко и подходът за справяне с проблемите, свързани с лицемерите, срещу които са отправени строги предупреждения. Преди своя край сурата отново ни връща към тази тема, за да подчертае още един важен аспект, отнасящ се до това явление – двуличието.

Истински вярващите уважават и почитат думите на Аллах. Приемат ги сериозно и никога не позволяват те да бъдат осмивани, охулвани, изкривявани или вземани напразно. Поради тази причина вярващите гледат с възмущение към всеки, който се отнася подигравателно със свещените слова. Въпреки това има мюсюлмани, които едва ли някога се трогват от клевети или атаки срещу тяхната религия и Свещена книга. Това са тези, които са разгледани в следващото знамение:

Извести лицемерите, че за тях има болезнено мъчение – за онези, които взимат неверниците за близки вместо вярващите. Нима у тях търсят могъществото? На Аллах е цялото могъщество. (138–139)

Акцентът тук е върху това, че мюсюлманите не трябва да продават религията и честта си за лични изгоди и интереси. Това е от делата на лицемерите, които не държат на принципите и не зачитат ценностите. Затова Аллах отправя следния съвет към истински вярващите:

Той вече ви низпосла в Книгата: „Щом чуете да бъдат отричани знаменията на Аллах и да бъдат подигравани, не сядайте с неверниците, докато не встъпят в друг разговор. Иначе ще сте като тях“. (140)

Не е странно, че Коранът постоянно застъпва темата за лицемерите по различен начин, тъй като през цялата история мюсюлманите са страдали много от коварните заговори и предателства на тази група хора.

Към края на сурата темата отново се връща към хората на Писанието и хвърля нова светлина върху аспекти от тяхната история и поведение. Старейшините сред евреите били отхвърлили както Иса (Иисус), така и Мухаммед. Те обвинили Иисус, че е самозванец и извънбрачно дете, родено от майка прелюбодейка. Докато Мухаммед бил обвинен, че е бедуин и лъжепророк. Сурата отхвърля всички тези обвинения с думите:

Които не вярват в Аллах и в Неговите пратеници, и искат да отделят Аллах от Неговите пратеници, и казват: „Вярваме в едни и не вярваме в други“, и искат да поемат среден път, тези са истинските неверници. И пригответе им

за неверниците унизително мъчение. На тези, които повярваха в Аллах и в Неговите пратеници, и разлика не правеха между никого от тях, Той ще им даде наградите. Аллах е опрощаващ, милосърден. (150–152)

След кратък дебат с хората на Писанието Аллах се обръща към Пратеника Мухаммед, казвайки:

Ние ти дадохме откровение, както дадохме на Нух и на пророците след него, и дадохме откровение на Ибрахим и Исмаил, и Исхак, и Якуб, и потомците [му], и Иса, и Айюб, и Юнус, и Харун, и Сулайман, и на Дауд дарихме Забур. (163)

Източникът на посланията, получени от предишните пратеници, и на това, низпослано на Мухаммед, е един. Те всички били пратеници на Аллах, изпратени към човечеството с една мисия, която всички те изпълнили с честност, загриженост и старание. Посланието на Мухаммед изпъква единствено с това, че е по-подробно и по-всеобхватно по отношение на човешката природа, инстинкти и висши стремежи. Неговите учения и напътствия не са ограничени с време и място, а остават актуални завинаги. Аллах свидетелства това: „Но Аллах свидетелства, че онова, което низпосла на теб, го низпосла със Свое то знание, и ангелите свидетелстват. И достатъчен е Аллах за свидетел“ (166). Разбира се, безпристрастно и справедливо изследване на Корана би доказало, че посланието на Аллах е уникално и забележително в сравнение с предишните Негови откровения. Също характерът и животът на самия Пратеник Мухаммед показват, че Аллах неслучайно е избрал него за тази мисия.

В сурата се откриват критики към хората на Писанието. Някои от тях са изразени по следния начин:

Хората на Писанието искат да им свалиш Писание от небето. И от Муса искаха дори повече от това. И рекоха: „Покажи ни Аллах наяве!“ (153)

Това не изглежда позиция, търсеца истината сама по себе си. По-скоро това е искане от хора с арогантно поведение и надценяващ се манталитет. Тази група хора са порицани сурово в Корана, тъй като поради своето знание трябвало да бъдат пример за смиреност и скромност. Но те не били вярващи, а криминално проявени хора. Това става ясно от следващото знамение:

Защото нарушиха своя обет и не повярваха в знаменията на Аллах, и убиваха пророците без право, и изричаха: „Сърцата ни са в броня“, да, Аллах ги запечата [сърцата] поради тяхното неверие и не вярват освен малцина – и защото не повярваха и изричаха срещу Мариам огромна клевета. (155–156)

Когато Иса (Иисус) също станал обект на клевети и намерения за убийство, Аллах го спасил и всял смут сред враговете му:

И изричаха: „Ние убихме Месията Иса, сина на Мариам, пратеника на Аллах“ – но не го убиха и не го разпнаха, а само им бе оприличен. И които бяха в разногласие за това, се съмняваха за него. Няма т знание за това, освен да следват предположението. Със сигурност не го убиха те. Да, възнесе го Аллах при Себе Си. Аллах е всемогъщ, всемъдър. (157–158)

Въпреки това, поради исторически и други причини, много хора повярвали на митовите за разпятието и спасението, които се превърнали в централна част на християнската догма и доктрина. Аллах потвърждава, че Иса (Иисус) бил спасен от коварните замисли на враговете му и Аллах го прибрал при Себе Си. Затова и знаменията намекуват, че ако хората бяха по-просветени, биха заели по-разумна позиция по този въпрос:

Ала утвърдените в знанието сред тях и повярвалите вярват в низпосланото на теб и в низпосланото допреди теб, и извършващите молитвата, и даващите милостинята закат, и вярващите в Аллах и в Сетния ден – на тях ще въздадем огромна отплата. (162)

Тук стигаме до заключителните знамения на тази сура, които дават решителна преценка за всички социални и религиозни групи, споменати по-рано. Най-негативно са оценени групите на неверниците и лицемерите, тъй като аргументите им са безпочвени и най-вече защото поведението им е недостойно, насочено към това да заблуждават и объркват другите. Те всъщност стоят като препятствие пред стремежите на хората да открият и опознаят Бог и да се възползват от Неговото напътствие: „Които не вярват и възпират от пътя на Аллах, те дълбоко се заблуждават. Които не вярват и угнетяват, Аллах не ще им прости и не ще им посочи път“ (167–168). Неверието в Създателя и потисничеството са характеристиките, които Коранът най-силно осъжда във всяко време и на всяко място.

После знаменията по интригуващ начин се обръщат към евреите в Медина с думите:

О, хора, Пратеника дойде при вас с истината от вашия Господ – и повярвайте! Това е най-доброто за вас. А ако не повярвате – на Аллах е всичко на небесата и на земята. Аллах е всезнаещ, всемъдър. (170)

Християните също получили съвети по отношение на своите вярвания и доктрини, които в исторически план провокирали дълбоки полемики и обърквания по въпроса за същността на Исус. Сурата отправя следния съвет към тях:

О, хора на Писанието, не прекалявайте в своята религия и говорете за Аллах само истината! Месията Иса, синът на Мариам, е само пратеник на Аллах и Негово Слово, което Той извести на Мариам, и дух от Него. И вярвайте в Аллах и в Неговите пратеници, и не казвайте: „Троица!“. Престанете! Това е най-доброто за вас. Аллах е единственият Бог. Всечист е Той, за да има рожба! Негово е всичко на небесата и всичко на земята. И достатъчен е Аллах за довереник. (171)

Обективното проучване и изучаване на загадките на вселената и природните явления ще потвърдят факта, че Бог може да бъде само един. Ако съществуват други богове, тогава къде са те? Какво са създали? Какъв е техният принос към света и каква роля играят в съдбата му? Къде е това колективно божество, което управлява нашия свят и решава нашето бъдеще? Не! Няма, нито би могло да има повече от един Бог. Той е заслужил пълната възхвала, към Него трябва да бъдат стремежите, отдадеността и искрената признателност. Аллах казва:

Месията не ще презре да бъде раб на Аллах, нито приближените ангели. А който презре да Му служи и се възгордее – Той всички ще събере при Себе Си. (172)

Сурата завършва с правила, регулиращи разпределението на наследство, оставено от починали бездетни двойки и сираци. Така тематичният кръг за семейните въпроси, с който сурата е открита, се изпълва.

Може да обобщим, че темата на сурата се развива по оста на взаимоотношенията между различните социални групи, които съставят обществото с неговата култура и религиозна структура. Във

фокуса изпъква най-малкото социално звено – семейството, което всъщност дава силно отражение в цялостната обществена картина.

На тези, които нямат опит в работата с кораничния текст, може да им се стори, че сурата е съвкупност от хаотични и тематично несвързани пасажи, но това би било сериозно неразбиране.

Аз лично не откривам строга тематична връзка между заглавията на кораничните сури и тяхното съдържание. Заглавията са доста ограничени, докато съдържанието често е сложно и преплетено. Можем да вземем сура *Ел-Бакара* за пример. Съдържанието ѝ се простира на повече от четиридесет страници с нормален размер, от които историята за кравата, която дава заглавието на сурата, обхваща не повече от половин страница. Останалата част от сурата се простира в необятния океан от теми, занимаващи се с история, право, теология, морал, етика и други. Същото се отнася и за тази сура. Няколко кратки пасажа от нея са посветени на въпроси, свързани с жените, но останалата, по-голяма част се занимава с по-широки социални и религиозни проблеми, които са от интерес и значение за различните човешки групи. Така че съществуват тематична прогресия и хармония както в сурите, така и в целия Коран, но понякога това е трудно да се забележи от хора, които нямат опит с този тип религиозни текстове.

СУРА 5

Ел-Маиде (Трапезата)

Тази сура е известна с две заглавия: *Ел-Маиде* (Трапезата) и *Ел-Укуд* (Обетите). Второто заглавие отразява много по-точно предмета на сурата. Първото се отнася до молба, отправена от учениците на пратеника Иса (Иисус) към него. Те настоявали Бог да им изпрати храна от небето, за да се наслаждават и да се уверят в истинността на Иса. Историята за Трапезата обаче се споменава много кратко към края на сурата, докато темата за обетите и задълженията почти заема останалата част от сурата.

Основна характеристика на тази сура е повтарящото се обръщение към вярващите с различни езикови форми и похвати. Откриват се шестнайсет обръщения, адресирани специално към вярващите мюсюлмани:

О, вярващи, изпълнявайте обетите... (1)

О, вярващи, не нарушавайте принципите на Аллах и на свещения месец²⁸ ... (2)

О, вярващи, когато станете за молитвата, измийте лицето и ръцете си до лактите... (6)

О, вярващи, изпълнявайте дълга си към Аллах и бъдете справедливи свидетели²⁹... (8)

О, вярващи, помнете благодатта на Аллах към вас... (11)

О, вярващи, бойте се от Аллах и търсете приближаване към Него... (35)

28 От преводача.

29 От преводача.

О, вярващи, не взимайте юдеите и християните за покровители³⁰... (51)
О, вярващи, който от вас се отрече от своята религия, [знайте, че] Аллах ще доведе хора, които обича, и те ще Го обичат... (54)
О, вярващи, не взимайте за покровители³¹ онези от дарените с Писанието преди вас и от неверниците, които взеха вашата религия на присмех и шега... (57)
О, вярващи, не възбращайте богатата, които Аллах ви е разрешил, и не престъпвайте... (87)
О, вярващи, виното, играта на късмет, кумирите и стрелите са мръсотия от делото на сатаната... (90)
О, вярващи, Аллах наистина ви изпитва... (94)
О, вярващи, не ловувайте, когато сте на поклонение... (95)
О, вярващи, не питайте за неща, които, ако ви бъдат разкрити, ще ви навредят... (101)
О, вярващи, ваш дълг е да пазите душите си... (105)
О, вярващи, когато се яви при някого от вас смъртта, да свидетелстват помежду ви по време на завещаването двама справедливи мъже от вас... (106)
В два случая обръщенията са насочени към самия пратеник:
О, Пратенико, да не те наскърбяват надпреварващите се в неверието... (41)
О, Пратенико, оповести какво ти бе низпослано от твоя Господ... (67)

Представени са и пет специални случая, адресирани към хората на Писанието:

О, хора на Писанието, Нашият Пратеник дойде при вас да ви поясни много от онова, което сте скривали от Писанието... (15)
О, хора на Писанието, Нашият Пратеник дойде при вас, като ви даде разяснения подир прекъсване след пратениците... (19)
Кажете: „О, хора на Писанието, нима ни корите само защото повярвахме в Аллах...“ (59)
Кажете: „О, хора на Писанието, вие сте без опора, докато не спазите Тората и Инджила...“ (68)
Кажете: „О, хора на Писанието, не прекалявайте в религията си, като надхвърляте истината...“ (77)

30 От преводача. Този императив е базиран на исторически конфликтни събития между мюсюлмани и други етнически групи в Медина. Група лицемери сред мюсюлманите се съюзил с престъпваща група от евреи срещу Пратеника и вярващите. Затова Аллах забранил на вярващите да се съюзават с враждебно настроени срещу мюсюлманите евреи и християни. Съвсем погрешно се представя, че това знамение забранява на мюсюлманите приятелство, любов и уважение с евреи и християни, които се отнасят с приятелство, любов и уважение към тях.

31 От преводача.

Повелителният тон в тези знамения е строг, придаващ тежест и сериозност на въпросите, които се дискутират. Докато оповестителните изявления са последвани от повече подробности и обяснения, които са били необходими, за да вдъхновят мюсюлманите да изградят и организират своята общност и живот в съответствие с напътствията на исляма. През цялото време е съвсем ясно, че този набор от правила и призови се представя от Аллах под формата на задължения, които трябва да бъдат изпълнени от мюсюлманите. Сред тях намираме призива за измиване по определен начин преди извършване на молитвите, както и правила, отнасящи се до молитвата, която сама по себе си е била първото условие в Божия завет с израилтяните.

След като представя редица принципи, задължения и отговорности, необходими за изграждането на мюсюлманската общност, Аллах заявява:

И споменавайте благодатта на Аллах към вас, и договора с Него, за който се договори Той с вас, когато рекохте: „Чухме и се покорихме“. И се бойте от Аллах! Аллах знае скривеното в сърцата. (7)

Няма съмнение, че връзката между Създателя и човека е сериозен въпрос в нашето съществуване. Затова поддържането на тази връзка изисква искрено отношение и постоянно старание. Пълната отдаденост и усилията, полагани по пътя на вярата, доказват нейната истинност. Аллах взел обет от мюсюлманите, че те ще повярват в Неговото единство и ще Му бъдат отдадени и признателни. Те поели отговорността да разпространят религията на Аллах и да бъдат добър пример и носители на добродетели и добро отношение към всички хора. Разбира се, мюсюлманите не са първата група, която е поела тази отговорност. Те са предшествани от други народи. Сурата пояснява това така:

Аллах прие обета от синовете на Израил и проводихме от тях дванайсет старейшини. И рече Аллах: „Аз съм с вас. Щом отслужвате молитвата, давате милостинята закат, вярвате в Моите пратеници, подкрепяте ги и заемате на Аллах добър заем, Аз ще отмахна от вас лошите ви постъпки и ще ви въведа в Градините, сред които реки текат. А който от вас след това е неверник, той се е отклонил от правия път“. (12)

Лоялността към този обет била нарушавана сред хората на Израил и това е добре документирано, включително и в еврейски източници.

Сред мюсюлманите този обет също бил нарушаван. Без значение колко много се демонстрират вярата и набожността, самите постъпки и поведение разкриват нарушителите на обета с Аллах. Дори някои мюсюлмани, които просто демонстративно приели вярата, показват лошо поведение към вярващите заради минимални грешки, които те допускат. Тези хора гледат с по-лошо око към вярващите, отколкото към невярващите, и са по-толерантни и по-уважителни към тях, отколкото към мюсюлманите.

Добре познатата група на хариджитите, появила се през 659 година, около 27 години след смъртта на Пратеника Мухаммед, са основателите на тази школа на заблуденото религиозно поведение и фанатизъм. Те изразили сурова съпротива срещу четвъртия праведен халиф и братовчед на Мухаммед, Али ибн Абу Талиб, и се стремели да проляят кръвта му. Хариджитите смятали за позволено убийството на мюсюлмани, които те определяли като грешници или хора без необходимата вяра. В същия момент забранявали убийството на неверници под претекст, че били търсещи убежище. Затова в известен смисъл човек би могъл да разбере реакцията на мюсюлманския учен от VIII век Уасил ибн Ата, основател на школата на муатезилитите, и неговите последователи, които, когато били изправени пред група хариджити, престорено се обявили за неверници, защото в противен случай щели да бъдат убити. Подобна безпощадност и безчувственост са напълно чужди на исляма. Хариджитите разбирали буквално знамението: „И ако те моли за защита някой от съдружаващите, защити го, та да чуе той Словото на Аллах! После го заведи на безопасно за него място! Това е, защото са хора незнаещи“ (Ет-Теубе (Покаянието): 6).

Някои еврейски старейшини в Арабия проявявали силно чувство на неискреност и изкуствено религиозно благочестие към исляма и неговите последователи. Сурата потвърдила това на Мухаммед с думите: „И не преставаш да откриваш тяхна измяна“ (13). Но същото знамение повелило на Пратеника да прости на тази група и да ги извини: „Но ги извини и прости! Аллах обича благодетелните“ (13).

Аллах взел обет и от християните, като начинът, по който сурата изразява това, заслужава внимание, тъй като текстът прави разлика

между по-късните християнски поколения и поколението на Исус и неговите ученици:

И от онези, които казваха: „Ние сме християни“, приехме обет, но и те забравиха част от онова, което им бе напомнено. И възбудихме помежду им вражда и ненавист до Деня на възкресението. Тогава Аллах ще ги извести какво са направили. (14)

Бегъл поглед върху историята на християнството би потвърдил това напълно. Отношенията между различните християнски църкви са били изпълнени с разногласия, кървави вражди и схизми. Европа едва ли ще забрави междурелигиозните войни, които е преживяла през историята. Въпреки че през последните десетилетия тези вражди отслабнаха, те са оставили дълбоко вкоренени разделения и подозрения, които временно са засенчени от необходимостта да се изправят заедно пред предизвикателствата на модерния антирелигиозен секуларизъм, който застрашава самото съществуване на всички християнски секти и църкви. Но докато основните причини за тези разделения и схизми продължават да съществуват, тези грозни и кървави вражди може отново да надигнат глави.

Истински мир, помирение и разбирателство между хората могат наистина да се случат само ако те се отдадат и повярват истински в Създателя. Кръвопролитията и конфликтите между различни национални, религиозни, етнически и други човешки групи могат да се избегнат само когато сърцата на хората са изпълнени с любов към единния и истински Бог. Божието напътствие може да доведе хората до реалната възможност да живеят в мир и хармония помежду си. Това се потвърждава и от сурата:

При вас дойде от Аллах светлина и ясно Писание. Аллах насочва с него онези, които следват Неговото благоволение по пътищата на спасението, и ги извежда от тъмнините към светлината с Неговото позволение, и ги насочва по правия път. (15–16)

Най-великият и вечен обет, който човечеството е сключило с Аллах, е да поддържа Неговото абсолютно единство. Тези, които вярват в съществуването на други богове, освен единствения Аллах, се

отклоняват, лутайки се без посока, без надежда за спасение или изкупление. За всички последователи на божествено разкритите религии се предполага, че утвърждават вярата в монотеизма.

Християнският възглед за Иисус Христос обаче изглежда обвит в мистерия и объркване. Тъй като и християните твърдят, че вярват и се покланят на единствения Бог, веднага възниква въпросът за това какви са истинската същност и положение на Иисус Христос в християнството. При правилно и задълбочено вникване е възможно да се види алегоричното и мистично влияние върху християнските доктрини. Моето собствено изучаване на християнството ме накара да приема сериозно твърдението, направено от д-р Мухаммед Меаруф ед-Деуалиби – макар и, доколкото ми е известно, непотвърдено от други източници, – че притежава ватикански документ, потвърждаващ пълната човешка и небожествена същност на Иисус. Документът е резултат от обширни изследвания, проведени от компетентни и авторитетни учени за период от четири години. Твърди се, че съдържа специфични и недвусмислени инструкции към християните и акцентира върху това, че същността на Иисус никога не трябва да бъде приемана буквално за божествена. По-интересното е, че документът, според твърденията, категорично обвинява Църквата в множество несправедливости, извършени срещу исляма и мюсюлманите, и препоръчва по-широки контакти и помирение с исляма в бъдеще. Документът също се извинява за ролята на Църквата през Средновековието, в периода XII–XV в., когато кръстоносците водят война срещу ислямския свят – събития, които дали отражение в европейската колонизация на мюсюлманите през XIX и XX век. Съобщава се също за изразено съжаление в документа относно нарушените права на арабите в Палестина и се призовава към директен диалог с арабските и мюсюлманските народи с цел поправяне на миналото и взаимно помирение. Според д-р ед-Деуалиби Ватиканът се е поддал на различни давления и е игнорирал този документ, който в крайна сметка е бил оттеглен.

Каквато и да е истината за този документ, остава фактът, че християнската представа за Иисус е доста двусмислена, неясна и подвеждаща, както всъщност това е отбелязано в Корана:

Не го убиха и не го разпнаха, а само им бе оприличен. И които бяха в разногласие за това, се съмняваха за него. Нямаат знание за това, освен да следват предположението. Със сигурност не го убиха те. Да, възнесе го Аллах при Себе Си. Аллах е всемогъщ, всемъдър. (*Ен-Нуса* (Жените): 157–158)

Истинският Бог е един-единствен Бог и поради нарушаването на този принцип сурата отвърща с гневна реплика:

Неверници са онези, които казват: „Аллах, това е Месията, синът на Мариам“. Кажете: „А кой ще попречи с нещо на Аллах, ако поиска да погуби Месията, сина на Мариам, и майка му, и всички по земята?“. (17)

Неуважителното отношение към Бог, липсата на отдаденост към Него, както и опитите Той да бъде ограничен до определена етническа група, също нарушават смисъла на монотеизма, макар и да не се съдružават пряко с Него други божества. В такива проблеми са попадали някои от равинските учения през историята. Не може да се добие специален статус и привилегированост пред Бог с голи твърдения за специални отношения между Него и определена етническа група. Това важи еднакво за евреи, християни и мюсюлмани. Благодарението и благодатта на Бог могат да бъдат спечелени единствено с искрена и непоклатима вяра и праведни дела. Нищо друго не може да даде преимущество на една група или личност пред друга в измеренията на Създателя. Затова просто заявяването на принадлежност към исляма и ученията на Пратеника не може да замени отсъствието на гореспоменатите условия. За да илюстрира този принцип, сурата представя два примера: първият се отнася до някои хора сред израилтяните; вторият – за двамата синове на Адем: Хабил (Авел) и Кабил (Каин).

В първия пример ни се представя група, която отказала да се подчини на заповедта на Муса (Мойсей) за влизане в Обетованата земя и сражаване срещу нейните окупатори по онова време. Муса използвал различни похвати, за да убеди своя народ:

И когато Муса рече на своя народ: „О, народе мой, помнете благодатта на Аллах към вас, че стори от вас пророци и ви стори владетели, и ви даде, каквото не е дал на никой от народите! (20)

В продължение на поколения израилтяните били удостоени с голямата и почетна задача да носят Божието послание. Сред тях били изпратени десетки пророци и пратеници. Те се радвали на господство, просперитет и сигурност в собствената си земя. Мнозина обаче не успели да оценят този привилегирован статус и с течение на времето развили силно чувство на самодоволство и арогантност. Те приели Божията

благодат за даденост и вярвали, че Бог има по-голяма нужда от тях, отколкото те от Него. В този момент били подложени на изпитание, когато Муса (Мойсей) им казал: „О, народе мой, влезте в Свещената земя, която Аллах ви отреди, и не отстъпвайте назад, за да не се превърнете в губещи!“ (21). Те не се подчинили, дори безсрамно отвърнали на Муса: „Рекоха: „О, Муса, никога не ще влезем в нея, докато са още там. Вървете ти и твоят Господ, и се сражавайте! А ние ще седим ето тук“ (24). Тогава Бог ги наказал да скитат четиридесет години из Синайската пустиня, където почти всички загинали, с изключение на малък брой искрено вярващи.

Вторият пример представя конфликта между двамата синове на Адем – Хабил (Авел) и Кабил (Каин). Подтикнат от завист и злоба, Кабил хладнокръвно убил брат си Хабил. След убийството той не знаел какво да прави с тялото му. Сурата отразява този момент с думите:

И Аллах проводи гарван, който ровеше земята, за да му покаже как да скрие трупа на брат си. Рече: „О, горко ми, нима не мога да съм като този гарван, та да скрия трупа на брат си?“. И стана един от съжаляващите. (31)

Поведението на Кабил се оказало симптоматично за човешкия характер. Убийците винаги имат илюзията, че по някакъв начин се възползват от убийството на своите жертви. Истината е, че хладнокръвното унищожение на една душа по никакъв начин не може да бъде подобрение за друга. Да се гради, вдъхновява и подобрява човешкият живот, е положителен акт и висша добродетел. Такова поведение заслужава Божието задоволство и благодат. В следващите знамения Аллах определя убийството на едно човешко същество като престъпление срещу цялото човечество:

Заради това предписахме на синовете на Израил, че който убие човек не за човек или заради покварата му по земята, той сякаш е убил всички хора. А който спаси човек, той сякаш е спасил всички хора. (32)

Коранът представя тези истории с поучителна цел – за да се поучат мюсюлманите от опита на предишните поколения и да не попадат в капаните, в които те са попадали. Тези събития и инциденти също са станали причина Коранът да даде наставления как да се защити обществото и да се гарантира неговата сигурност. Затова знамения 33,

34 и 38 твърдо се противопоставят срещу грабежите и кражбите и са наложили наказания за подобни прояви. Коранът предписва необходимостта от отговорност и справедливост в борбата срещу тези престъпления: „О, вярващи, бойте се от Аллах и търсете приближаване към Него, и се борете по Неговия път, за да сполучите!“ (35). Средствата, които ни приближават към Аллах и ни помагат да постигнем успех в живота, са добрите дела, които от своя страна изискват сила на волята и безкористна всеотдайност.

Посланието на Аллах е източник на напътствия и нормативни учения, които се отнасят до изпълнението на религията, разпределянето на богатството, наказателното право срещу престъпленията и др. Тези норми са разкрити от Аллах, за да бъде реализирана справедливостта в живота. Затова не е допустимо те да бъдат манипулирани от хората по начин, който ще наруши тази тяхна основна цел. Ученията са предавани от поколение на поколение и са изградили силна традиция, която не бива да се пренебрегва. Престъпленията и криминалните прояви засягат тежко живота, имотите, честта на хората и носят огромна вреда за цялото общество. Често се отсъжда под влияние на лични позиции, предразсъдъци и интереси. Това дава възможност на много престъпници да се измъкнат ненаказани за своите криминални прояви. По-опасното нещо в тези случаи е, че принципът на справедливост се разклаща и бива сериозно застрашен. Именно затова правото на Аллах е ясно – Той стои твърдо срещу престъпленията и изисква наказания за тях, за да се запази справедливостта. В традициите на предишните религии се е стигало до корумпирани и несправедливи позиции спрямо престъпленията. Пратеника е съобщил, че:

Тези преди вас ги погуби това, че наказвали за кражба бедните, а за големците си затваряли очите. Кълна се в Аллах! Дори Фатима, дъщерята на Мухаммед, да открадне, ще бъде отсечена ръката ѝ.³²

Снизходителността в наказанията срещу престъпленията стимулира още повече престъпността и разклаща справедливостта, която

³² Хадисът е предаден от Бухари (3475, 6788).

Аллах е определил като фундамент на обществото. Наблюдавайки много внимателно престъпността в различни общества, за мен е ясно колко дълбок, сериозен и скъпоструващ е този проблем за тях. В много съвременни градове днес личната безопасност и сигурност почти не съществуват. Както показва плашещата статистика, жени, деца и възрастни хора биват изнасилвани, малтретирани и нападени почти на всяка минута през деня и нощта, като престъпниците остават на свобода и се радват на имунитет. Тази ситуация потвърждава мъдростта в думите на Пратеника: „Прилагането на едно наказание, определено от Аллах, е по-благоприятно за човечеството от проливен дъжд в продължение на трийсет дни“³³. Мухаммед е казал също: „Прилагайте наказанията справедливо към близък и далечен, и не позволявайте да бъдете отклонени от пътя на справедливостта поради родство или неодобрения“³⁴.

Ислямската наказателна система, както е определена от Корана, била прилагана в ислямския свят до монголската инвазия през XIII век, когато определени части били заменени от законодателствата на самите владетели. Монголците управлявали Ирак и Сирия почти век (1256–1336 г.). След това европейският колониализъм, управлявал мюсюлманските земи от XVII век, продължил да подражава с още по-голям ентузиазъм на монголския precedent. Това довело до радикални трансформации и замяна на ислямското право с европейски закони, някои от които разрешили прелюбодейството, проституцията и хомосексуалността. В някои мюсюлмански страни ислямското наказателно право било отхвърлено и определено като брутално, нечовешко и регресивно.

Двама евреи извършили прелюбодейство в Медина и били доведени при Пратеника Мухаммед, за да отсъди наказание за тяхната постъпка. Той ги попитал какво наказание се отсъжда в тяхната религия за прелюбодейство. Отвърнали, че наказанието е бичуване и почерняне на лицето, при което Пратеника казал, че според Тората наказанието е убиване с камъни. Те настоявали, че това не е така,

33 Хадисът е предаден от ен-Несаи (4904), Ибн Маджа (2538) и имам Ахмед (8738, 9226).

34 Хадисът е предаден от Ибн Маджа (2540).

докато направили справка в Тората и разбрали правотата на Пратеника. Тогава било низпослано следното знамение:

О, Пратенико, да не те наскърбят надпреварващите се в неверието сред онези, чиито усти изричаха: „Повярвахме!“, ала не вярваха сърцата им, и онези от юдеите, които все лъжата слушаха, все други недошли при теб хора слушаха. Преиначават словата, размествайки ги. Казват: „Ако ви се даде това, вземете го, а ако не ви се даде, възпрете се!“ (41)

Единственото нещо, което оставало на тези хора, разобличени от Пратеника, било да подходят оскърбително към Аллах и Неговия Пратеник. Мухаммед не се поддаде на провокациите им и получил подкрепа, изразена в следното знамение:

За онзи, когото Аллах иска да отклони – за него ти не разполагаш с нищо пред Аллах. Те са онези, чиито сърца Аллах не иска да пречисти. За тях в земния живот има позор и в отвъдния за тях има огромно мъчение. (41)

Знамението осъжда умишленото преиначаване на истината и лицемерието и посочва, че онези, които следват този път, са обречени на позор. Това се потвърждава и на друго място в Корана: „Кажи [о, Мухаммед]: „Който е в заблуда, Всемиловичивия ще му даде отсрочка. И щом видят онова, което им е обещано – мъчението или Часа, ще узнаят кой има най-лошото място...“ (Мерием: 75).

Законът във всяка държава се прилага за всички, които живеят под нейната юрисдикция, независимо от техните религиозни вярвания. Евреите, които живеели в Медина, имали автономен и независим живот, който бил гарантиран и закрилян от договорите, сключени между тях и Пратеника. Затова той не настоявал, нито ги принуждавал да прилагат неговите решения и наставления. Коранът отразява този момент така:

И ако дойдат при теб [юдеите], отсъди помежду им или се отдръпни от тях! И отдръпнеш ли се, те не ще ти навредят с нищо. А съдиш ли, отсъждай справедливо между тях! Аллах обича справедливите. (42)

По-общо казано, от мюсюлманите се изисква да спазват и прилагат наставленията на ислямското право в мюсюлманските страни и не се очаква от тях да правят това навсякъде другаде по света. Последователите на други религии, които живеят в мюсюлмански държави,

са свободни да изпълняват своите религиозни церемонии и ритуали, да следват своите вярвания в мир и сигурност. Във всички останали случаи те са подчинени на законите на страната, в която живеят, като всички останали.

Да се върнем към въпроса за двамата евреи, извършили прелюбодейство. Решението на Пратеника Мухаммед не би трябвало ги изненадва, тъй като в Стария завет, в книга Второзаконие (22: 20–21), ясно се казва, че наказанието за неомъжена жена, която е извършила незаконен полов акт, е убиване с камъни. Също така там се завява: „Ако някой се хване да лежи с омъжена жена, то и двамата да се предадат на смърт“ (Второзаконие, 22: 22). Писанието продължава с още наставления:

Ако някоя млада девица бъде сгодена за мъж, и някой я срещне в града и легне с нея, то и двамата доведете при вратата на оня град и ги пребийте с камъни до смърт: момата, задето не е викала в града, а мъжът, задето е опорочил жената на ближния си: тъй изстребвай злото изсред себе си. (Второзаконие, 22: 23–24)

Следващите няколко знамения в сурата обхващат накратко отношението на хората на Писанието към нормите, свързани със смъртното наказание и наказанията за незаконен и извънбрачен полов акт. Пояснява се, че тези закони били посочени първо на евреите в Тората, след това потвърдени от Евангелието на християните. Тези, които отхвърлили посочените норми, били обвинени в грях и неверие. Според Корана Тората трябвало да бъде реформирана в светлината на Евангелието на Иисус, а след низпославането на Корана евреите и християните трябвало да реформират и актуализират своите религии. Сурата е доста недвусмислена в това отношение:

И ти низпослахме Книгата с истината, за да потвърди Писанията преди него и да бъде техен свидетел. И отсъждай помежду им според онова, което Аллах е низпослал, и не следвай страстите им вместо истината, която си получил! За всеки от вас сторихме закон и път. (48)

Две важни точки се открояват в това знамение. Първата – че религията на Аллах била изпълнена и завършена с посланието към Пратеника Мухаммед. То дава отговори на въпроси, свързани с вярата, които съживяват същността на по-ранните послания, изпратени до всички предишни пратеници. Що се отнася до въпросите, свързани

с правото, то Аллах е низпослал широки и основни принципи, чието тълкуване и прилагане е оставено на мъдростта и интелектуалната сила на учените и е тяхна отговорност да решат как ще използват напътствията на Аллах, за да реализират полза за обществото. Религията е една, но подробностите и обхватът на въпросите, свързани с правото, се различават в различните религии. И това именно е втората точка – че посланието на Мухаммед се отличава с универсални принципи, валидни за живота на земята за всички времена. Ученията на исляма са съвместими със здравия разум и са в хармония с нуждите на човешката природа. Освен това те се съчетават и с постоянното материално и интелектуално развитие на хората.

Видният мюсюлмански учен шейх Мухаммед Рашид Рида отбелязва в своето тълкуване на Корана, че юдаизмът съдържа тежки и строги учения поради това, че исторически е бил адресиран до хора, живели в робство и подчинение поколения наред, без независимо и свободно съществуване. Тези условия и обстоятелства превърнали много от тях в упорити и непоколебими хора. Това е съвсем очевидно дори от най-беглото четене на първите пет книги от Стария завет, които отвеждат читателя в жесток и клаустрофобичен авторитарен свят.

При появата на християнството стремежът бил към помирение и избягване на конфронтацията. Затова се следвал принципът на отвърщане на злото с добро: „обърни му и другата буза“, без противопоставяне срещу управляващите византийски императори. Това, от една страна, възпрепятствало значително реформите на предишните норми и учения, от друга страна, позволило на византийците да превърнат християнството във войнствена и завоевателна сила.

Ислямът се появил с уникалната идея за баланс и хармония. Ученията му се опитали да възстановят равновесието между материалното и духовното, между рационалното и интуитивното, между този живот и живота, който тепърва предстои. Той е отредил на човека специално и уникално място в съществуването и е поставил здрави основи за взаимоотношенията на хората с Бог и помежду им.

След това Аллах казва в сурата: „О, вярващи, не взимайте юдеите и християните за покровители^{35!}“ (51). Уместният въпрос тук е: дали

35 От преводача.

това се отнася до всички евреи и християни, или само за определени хора сред тях? За да се стигне до задоволителен отговор, трябва да се вземат предвид цялостният контекст и тематичната цялост на знаменията по тази тема. Погледнато по този начин, ясно се открояват три категории хора сред евреите и християните, за които знамението предупреждава мюсюлманите. Първата група били тези, които били крайни в своята вражда срещу Пратеника Мухаммед и исляма. Въпреки знанието им, че ислямът им гарантира пълна религиозна свобода, те предпочели да се съюзят с други групи, далеч от своите вярвания, и продължили да хранят омраза и вражда срещу мюсюлманите. Пратеника бил инструктиран да се отнася към тази група по следния начин:

И отсъждай помежду им според онова, което Аллах е низпослал, и не следвай страстите им, и внимавай с тях, да не те отклонят в част от онова, което Аллах ти е низпослал! А отметнат ли се, знай, че Аллах иска да ги порази за някои от греховете им. Мнозина от хората са нечестивци. Нима търсят съда от времената на Невежеството? Кой отсъжда по-добре от Аллах – според хора убедени? (49–50)

Тази група била заслепена толкова силно от собствената си омраза и завист, че било невъзможно да се спечели тяхното приятелство или да се открие смисъл за разумни взаимоотношения с тях.

Втората категория били хора, които видимо съжителствали добре с мюсюлманите, но сърцата им били заедно с онези, които воювали срещу исляма. За мюсюлманите било важно да не допуснат пробив в своите редици, за да не бъдат провалени в критични моменти при необходимост от самозащита. Следващото знамение се отнася до тази група:

И виждаш онези, в чиито сърца има болест, да се надпреварват към тях с думите: „Страхуваме се да не ни сполети превратност“. Но Аллах може да донесе победата или Своя заповед, и да съжالياват за онова, което са спотили в душите си. (52)

В ранните години на исляма имало много религиозни малцинства по ислямските земи, но когато мюсюлманите трябвало да воюват срещу външни сили като Византия, никой от тези немюсюлмански малцинства не е бивал мобилизиран да се сражава. Това било с цел да не се обременява тяхната съвест и да не им се създават религиозни и морални дилеми. Може би мюсюлманските ръководители са

приемали от тези немюсюлмански малцинства финансова подкрепа и са се надявали, че най-малкото те няма да ги предадат или да застанат на страната на вражеските сили.

Третата категория сред евреите и християните, за които мюсюлманите били инструктирани да не ги приемат за покровители, били тези, които се подигравали и омаловажавали ислямските учения и практики като молитва, езан и др. Сурата описва тази група с думите:

О, вярващи, не взимайте за покровители³⁶ онези от дарените с Писанието преди вас и от неверниците, които взеха вашата религия на присмех и шега! И бойте се от Аллах, ако сте вярващи! И когато зовете към молитва, те я взимат на присмех и шега. Това е, защото са хора, които не проумяват. (57–58)

Религията е част от най-съкровената човешка същност, затова отношението към нея трябва да бъде изпълнено с уважение и достойнство. В противен случай трудно биха се поддържали добри взаимоотношения с тези, които проявяват неуважително отношение към религията.

Ислямът е толерантна и гъвкава религия. Когато става въпрос за религиозно убеждение и вяра, той категорично забранява принудата и насилственото приемане на религията. На мюсюлманите е разрешено да участват в бизнес и търговски партньорства с немюсюлмани на основата на взаимна честност и доверие. Мъжете мюсюлмани имат право да се женят за жени немюсюлманки и да създават семейства с тях, изградени върху взаимна любов и привързаност. Положителни и конструктивни междурелигиозни отношения и сътрудничества във всички области трябва да бъдат развивани, за да се избягват междуобществени раздори и да се насърчават толерантността, доверието и уважението сред всички хора. Ислямът ясно е посочил обстоятелствата, при които определено поведение не може да бъде толерирано. Но във всички останали случаи на мюсюлманите им е повелено да проявяват уважение и толерантност към последователите на други религии и да се отнасят справедливо към тях. Това всъщност не е трудна задача, освен за фанатици, които гледат на останалите хора с презрение, или за тези, които не могат да понасят хора с различни от техните убеждения. Сурата осъжда подобно поведение с думите: „Кажки: „О, хора на Писанието, нима ни

36 От преводача.

корите само защото повярвахме в Аллах и в низпосланото на нас, и в низпосланото преди..." (59). Принципите, върху които се изграждат взаимоотношенията между мюсюлманите и последователите на други религии, са базирани на разумност и са дистанцирани от омраза, предразсъдъци и отмъстителност.

В тази сура Аллах утешава вярващите да не тъжат за това, че към тях се постъпва грубо и отблъскващо. Те няма да загубят приятелството на Аллах и на истински вярващите:

Ваш покровител е Аллах³⁷ – и Неговият Пратеник, и вярващите, които отслужват молитвата и дават милостинята закат, и се покланят. Който приеме за покровител³⁸ Аллах, Неговия Пратеник и вярващите... Привържениците на Аллах, те надделяват. (55–56)

Едно от основните учения на исляма е любовта да бъде чиста и безкористна, а когато не се одобрява нещо, да не се влагат омраза, несправедливост и обиди. Това означава да се обича и мрази заради Аллах. Ислямът учи също на търпимост и сдържаност пред недостатъците и грешките на другите, но в същото време да се проявяват отговорност и решителност, ако ситуацията изисква това. Аллах няма за цел да наказва хората, нито да ги преследва за отмъщение. Неговите пратеници не са били кръвожадни палачи. Те са искали да установят справедливост и самосъзнание у хората. Затова Пратеника не е искал да наказва Маиз за извършено прелюбодеяние, тъй като видял у него съжалението и разкаянието му. Нито пък Иисус е посегнал към камък, за да убие доведената за наказание при него прелюбодейка.

Несъмнено има голяма разлика между случайна, непреднамерена грешка и преднамерено умишлено нарушение или отхвърляне на напътствията на Създателя. Пратениците били твърди в своите позиции срещу всички форми на престъпление – особено когато това се превръщало в обща практика в техните общества. Някои религиозни общности са станали снизходителни към престъпното и неморално поведение и изглеждат напълно безпомощни и неефективни в борбата с него. Доказателства за това състояние могат да бъдат наблюдавани в някои от днешните западни общества, в които много религиозни лидери са странно безразлични към влошаването на

37 От преводача.

38 От преводача.

социалното и морално поведение в техните среди. По-срамното от това е затварянето на очите пред злоупотребата с правата на човека в много страни, както и пред експлоатацията на други раси в социално, икономическо и политическо отношение.

Сурата е посветила дълги пасажии за разкриване на парадоксите и противоречията в мисленето и поведението на някои от тогавашните религиозни лидери. Искрените вярващи от тези общности били призовани да се противопоставят на злоупотребите и корупцията, вършени от техните водачи: „Защо равините и правниците не ги възпират да изричат греховни думи и да поглъщат възбраненото? Колко лошо е това, което вършат!“ (63). Не е било възможно евреите и християните да съхранят своите религии, без да се придържат към истинските учения и напътствия на своите пратеници и да ги балансират с напътствията, които ислямът предлагал:

Кажи: „О, хора на Писанието, вие сте без опора, докато не спазите Тората и Инджила, и низпосланото ви от вашия Господ“. И у мнозина измежду им низпосланото на теб от твоя Господ увеличава тяхното престъпване и неверие. И не скърби за неверниците! (68)

Важен дълг за всички вярващи в единството на Бог е да защитават неговите учения и напътствия, а изпълнението на този дълг трябва да се превърне в основно измерение за тяхното съзнание и съществуване. Учудващото в историческите обстоятелства при появата на исляма е, че някои религиозни лидери сред хората на Писанието са предпочели да проявят уважение и подкрепа към езичници, агностици и хора на корупцията, а не към вярващите мюсюлмани, с които са споделяли много общи ценности на вярата и морала. Тази тяхна позиция предизвикала сурова критика, отразена в сурата:

Неверниците от синовете на Израил бяха прокълнати с езика на Дауд и на Иса, сина на Мариам. Това е, защото не се подчиняваха и престъпваха. Не се възпираха взаимно от отреченото, което сториха. Колко лошо е онова, което са сторили! (78–79)

След това последвали инструкции към мюсюлманите да не се сприятеляват с тази враждуваща група:

Виждаш мнозина от тях да приемат за покровители³⁹ неверниците. Колко лошо е онова, което душите им направиха отнапред! Аллах им се разгневи и в мъчението ще пребивават вечно. И ако бяха повярвали в Аллах и в Пророка, и в низпосланото на него, не биха ги взели за покровители⁴⁰, но мнозина от тях са нечестивци. (80–81)

След строгото осъждане на подобни групи, отличили се с безотговорност, нетолерантност и неморалност в обществото, от съществено значение било още веднъж да се подчертаят и предефинират някои от основните принципи на религията.

Хората често застават на страната на несправедливостта или неморалността, страхувайки се от последствията, ако се изправят срещу тях. Някои дори се стремят да спечелят вниманието на тирани и диктатори по чисто материални причини – за земни печалби и привилегии. Отстояването на принципите и ценностите наистина може да има много висока цена, но в крайна сметка тази смела и безкористна позиция се бори за общото благо. Предаването на принципите може да реализира краткосрочни печалби, но в дългосрочен план последствията могат да бъдат пагубни и унижителни. Истинско щастие и успех могат да се постигнат, когато искрено и достойно се приеме Аллах за център на съществуването. Аллах казва:

И ако хората на Писанието повярваха и се побояха, щяхме да ги избавим от лошите им постъпки и да ги въведем в Градините на блаженството. И ако спазваха Тората и Инджила, и низпосланото им от техния Господ, щяха да се препитават и от това над тях, и от това под нозете им. (65–66)

Това знамение не визира единствено учените сред евреите и християните, то се отнася еднакво и за мюсюлманските учени и лидери, които са поели отговорност към Словото на Аллах. Дискусията тук се връща към чистата вяра в единството на Аллах, тъй като праведното поведение се изгражда в резултат на тази чиста и искрена вяра.

39 От преводача.

40 От преводача.

Религиозните старейшини, критикувани в сурата, изповядвали монотеизъм, но дали техните представи и разбирания за този принцип са били правилни? Отдавали ли са на Бог уникалния и почитан статут на съвършенство, който Той заслужава? Считали ли са себе си за стоящи над волята на Бог, или просто като всички останали хора – за зависими от едни и същи закони и правила? Това са критериите, чрез които всички хора трябва да се оценяват. Не е допустимо да се монополизира религията на Бог и да се използва за лични изгоди и позиции:

Приехме обета от синовете на Израил и им изпратихме пратеници. Всеки път, щом пратеник им донесеше онова, което душите им не желаеха, те отричаха едни, а други убиват. (70)

Чисто теологически, Коранът не допуска двусмислия и подвеждащи идеи да смущават централната му доктрина *теухид* – абсолютното единство на Аллах. Затова отправя критики към позицията на християните относно Иисус. Коранът не приема твърденията, че Иисус е господ, майка му Мерием – майка на господ, а Бог – вечният баща, изпратил Своя син като спасител на човечеството, нито приема, че Светият Дух е господ. Тази Троица, където Бог е трима, но всъщност Той е един, теологически е отхвърлена от сурата:

Неверници станаха онези, които казаха: „Аллах, това е третият от троицата“. А няма друг бог освен единствения Бог. И ако не престанат да говорят това, болезнено мъчение ще сполети неверниците. (73)

Големият религиозен диалог в света днес по същество е между исляма и християнството. Ислямът поддържа абсолютното единство на Аллах като единствен Създател и единствена сила във вселената. Християнството замъглява този кристален монотеизъм с двусмислени и трудноразбираеми доктрини. Мухаммед е бил инструктиран да заяви пред хората на Писанието следното:

Кажете: „О, хора на Писанието, не прекалявайте в религията си, като надхвърляте истината, и не следвайте страстите на хората, които вече се заблудиха и заблудиха мнозина, и изгубиха правия път!“ (77)

Въпреки тези теологически различия между исляма и християнството, Коранът с помирителен тон отбелязва съществуващото приятелство и любов между техните последователи и насърчава подобни взаимоотношения във всяко време:

Ще откриеш, че сред хората⁴¹ най-близки по любов към вярващите са онези, които казват: „Ние сме християни“. Така е, защото сред тях има свещеници и монаси, и защото не се възгордяват. А щом чуят низпосланото на Пратеника, ти виждаш очите им да преливат от сълзи заради онова, което са узнали от истината. Казват: „Господи наш, повярвахме, впиши ни със свидетелите! (82–83)

Историята ни казва, че ранните мюсюлмани са се надявали на подкрепата на християните от Абисиния и Византия. Вярващите с нетърпение очаквали триумфа на византийските християни над персийците, защото виждали това като победа за собствената си монотеистична кауза. Християнски делегации посещавали Мека, а след това и Медина, за да чуят какво говори Мухаммед. Много от тях приели исляма, вярвайки, че това е изпълнение на пророчествата, предадени от собствените им книги и пратеници. По-късно, с отслабването на Византийската империя, ислямът се разпространил широко в цяла Мала Азия и Северна Африка. По-голямата част от жителите на тези райони били християни, които приели исляма. Сурата отбелязва техните думи и надежди: „И защо да не повярваме в Аллах и в истината, дошла при нас, и да не копнеем да ни въведе нашият Господ заедно с праведните хора?“ (84). Но кръстоносните походи, водени срещу мюсюлманите, сложили край на тези взаимоотношения и разклатили из основи ислямския свят, нанасяйки неизмерима вреда върху духа и единството на мюсюлманите. Днес хората, които биха искали да търсят истината за исляма, са обезкуражени поради жалкото и окаяно състояние на мюсюлманите.

В тази кратка дискусия за взаимоотношенията между исляма и хората на Писанието се очертава един принцип, върху който мюсюлманската общност трябва да се изгражда – умереност и баланс, без отиване в крайности. Нито крайният материализъм, нито пък крайният аскетизъм са препоръчани от исляма. Затова мюсюлманите не трябва да се лишават от благата, с които Аллах ги е дарил:

41 От преводача.

О, вярващи, не възбращайте благата, които Аллах ви е разрешил, и не престъпвайте! Аллах не обича престъпващите. (87)

Сурата забранява на мюсюлманите всяка форма на екстремизъм в поведението и действията им. В този контекст се забранява употребата на упойващи вещества. Представени са също наставления за грижата и защитата на мюсюлманските свещени места в Мека и Медина. Придържането към напътствията на Корана и Сунната отново е подчертано, а безплодните религиозни полемики са критикувани, както и поведението на неверници и фанатици:

И когато им се каже: „Елате при това, което Аллах е низпослал, и при Пратеника!“, казват: „Стига ни това, което сме заварили от своите предци“. А ако техните предци не са знаели нищо и не са били напътени? (104)

Сурата завършва с две теми: първата е призив към християните да бъдат искрени във вярата си и да изчистят и реформират своите доктрини и вярвания; втората – напомняне към мюсюлманите за техния завет от Аллах и важноста да уважават и изпълняват този завет. По отношение на първата тема се казва следното:

И когато Аллах рече: „О, Иса, сине на Мариам, ти ли каза на хората: „Приемете мен и майка ми за богове освен Аллах!“ (116)

Отговорът на Иса бил:

Казах им единствено това, което Ти ми повели: „Служете на Аллах – моя Господ и вашия Господ!“. И бях им свидетел, докато живеях сред тях. А когато ме прибра, Ти им бе Надзорник. (117)

Истината е, че съществува само един Бог, на Когото всичко останало се предава с пълно смирение. Оригинално и автентично християнство, предадено в ученията на Исус, е претърпяло промени в ученията на Църквата.

Що се отнася до втората тема – завета на мюсюлманите от Аллах, то в Съдния ден всеки ще се срещне със Създателя сам – за равностметка и отчет на своите действия и поведение:

Рече Аллах: „Това е Денят, когато за искрените ще е от полза искреността им“. Техни ще са Градините, сред които реки текат, там ще пребивават

вечно и завинаги. Аллах ще е доволен от тях и те ще са доволни от Него. Това е великото спасение. (119)

Няма сила над Аллах в тази вселена: „На Аллах принадлежи властта над небесата и над земята, и над всичко по тях. Той за всяко нещо има сила“ (120).

СУРА 6

Ел-Енам (Добитъкът)

Това е меканска сура, низпослана в Мека и адресирана най-вече към тогавашните езичници и политеисти в Арабия, които били невежи по отношение на религията. Те се покланяли на идоли, следвайки вярванията и традициите на своите предци, и се отличавали с типично едностранчиво и фанатично мислене. Коранът предприел задълбочен и търпелив подход в опита си да ги убеди да видят истината, като използвал възможно най-много доказателства и различни методи. Той застъпил обширно темата за Аллах, Неговото съществуване, всемогъщество и величие, аргументирайки всичко това с доказателства, които са видими в собственото им сътворение, живот и природния свят, който ги заобикаля. Аргументите били насочени към тяхната човешка природа, здрав разум и духовен инстинкт, за да им помогнат да се отърсят от оковите на езичеството.

Сурата се отличава с употребата на преки инструкции и наставления, адресирани до арабския ум и манталитет през VII век, в условията на религиозно невежество и изостаналост. Това става ясно от самото начало, където се заявява:

Слава на Аллах, Който сътвори небесата и земята, и стори тъмнините и светлината! После онези, които не вярват, към своя Господ приравняват. (1)

Въпреки невероятната и уникална сила на Аллах невежите и непросветени езичници продължили да приемат други обекти за богове,

приписвайки им божествен статус. Следващото знамение поставя акцент върху факта, че животът на човечеството на земята е ограничен и ще дойде ден, когато всички ще се върнат и изправят пред Аллах за равностметка за своите действия. След което отново се подчертава признателността към Всевишния: „И на небесата, и на земята Той е Аллах. Знае Той какво скривате и какво изявявате, и знае какво придобивате“ (3).

Едно от нещата, които привличат вниманието в тази сура, е честата употреба на местоимението „Той“. Споменаването на Създателя посредством това местоимение в трето лице, единствено число, привлича изключително ефективно вниманието на човека и създава у него усещане за близостта на Аллах, която е толкова непреодолима и внушителна, че предизвиква признание и смиреност пред Неговата величествена сила. Коранът говори за Аллах с чисто и открито съзнание и с несравнима искреност и благоговение. Посланието прави опит да спаси хората от невежеството, в което са застинали, и да предизвика и разклати техните езически традиции. Затова в сурата се откриват ясни и точни наставления към Пратеника Мухаммед относно това как да извести, възпита и комуникира с езичниците. Оттук повелителната форма „кажи“ се среща много често, четиридесет пъти, като понякога дори се повтаря два, три или четири пъти в едно знамение:

Кажи: „На кого е онова на небесата и на земята?“. Кажи: „На Аллах! Той отреди за Себе Си милостта. Непременно ще ви събере в Деня на възкресението, няма съмнение в това. (12)

Кажи: „Кое нещо е най-голямо за свидетелство?“. Кажи: „Аллах е свидетел между мен и вас. Този Коран ми бе разкрит с откровение, за да предупредя с него вас и всеки, до когото стигне. Нима свидетелствате, че с Аллах има други богове?“. Кажи: „Аз не свидетелствам“. Кажи: „Единственият Бог е Той и съм невинен за това, което съдружавате“. (19)

Аргументът е красноречив, искрен, ясен, пряк и изключително силен. Очевидно сурата е била низпослана в момент на напрежение и разгорещени сблъсъци между Пратеника и езичниците в Мека. Мнозинството учени се обединяват около мнението, че тази сура е била низпослана цялата наведнъж по определен случай в Мека. Съществуват и мнения, че определени пасажии от нея са били низпослани в Медина. Но подобни мнения изглеждат съмнителни и неоснователни. Това

погрешно схващане се дължи на позицията на някои учени, че всички пасажи, отнасящи се до хората на Писанието, са били низпослани в Медина, както и че знаменията, говорещи за изпълнението на *зекята*, принадлежат на мединския период. Всъщност темата за изпълнение на *зекята* започва още от Мека, след което подробностите около прилагането на тази основа на исляма продължават в Медина. Тази сура, както отбелязахме, е била низпослана цялата наведнъж по определен случай в Мека и Пратеника я наизустил веднага. След това я рецитирал пред писарите и други видни личности от неговите сподвижници, които от своя страна я записали и наизустили.

Една ярка тема, която изпъква в сурата, е неизбежната съдба, която се е стоварила върху престъпващите и хулещите Аллах. Тези хора не искали да чуят истината, а когато им била представена, те въстанали срещу нея и нейните последователи и започнали подигравателно да ги унижават. Аллах допуснал всичко това, за да подложи вярващите на изпитание и да види докъде са способни да стигнат езичниците в своите прегрешения. За тези араби езичници Аллах казва:

Не видяха ли колко поколения преди тях погубихме? Утвърдихме ги на земята повече, отколкото вас утвърдихме, и им изпратихме от небето обилен дъжд, и сторихме сред тях реките да текат, но ги погубихме заради прегрешенията им и създадохме след тях други поколения. (6)

Когато обществата и цивилизациите започнат да престъпват и проявяват арогантно и тиранично поведение, те започват да се разпадат, залязват и погубват. Въпросът тук е дали този Божествен закон се отнася единствено до тези общества, които напълно отричат Бог и Неговата сила, или той обхваща и тези, които смесват истината с лъжата? Отговорът на сурата е, че законът е валиден и за двете ситуации. Нека прочетем внимателно следващите думи:

И на общностите преди теб изпращахме пратеници и с нищета и болести ги сграбчвахме, за да се смирят. И поне когато идваше при тях Нашето мъчение, да се смиряваха! Ала сърцата им закоравяваха и сатаната им разкрояваше онова, което вършеха. (42–43)

Те разбрали погрешно Божията благодат и помислили, че са успели в своите планове да заблудят Аллах. Но преди да изразят радостта си от тази безсъдържателна победа: „Сграбчвахме ги внезапно и ето ги – отчаяни! И бе изкореняван и последният угнетител. Слава на Аллах, Господа на световете!“ (44–45).

След като анализирах състоянието на нашата мюсюлманска общност през нейната история, открих, че заплахите в тази сура, насочени срещу невярващите, са също толкова валидни и реални, както в случая с тези, които се отклоняват от истината:

Кажи: „Той е Способния да прати срещу вас наказание – отгоре ви или изпод нозете ви, или да ви противопостави в групи и да накара едни от вас да вкусят мъчение от други“. Виж как подробно им разясняваме знаменията, за да проумеят! Твоят народ го взе за лъжа [Корана], въпреки че той е истината. Кажи: „Не съм над вас пазител“. Всяка вест си има определено време и ще узнаете. (65–67)

Човек наистина понякога може да бъде доброжелателен и търпелив за много по-дълго време от необходимото, но когато настъпи моментът за реакция, тя може да бъде свирепа и опустошителни. Така е и с Аллах – когато Той реши, наказва потисниците и възстановява справедливостта, като премахва несправедливите и неправомерни действия.

Има хора, които – когато им се даде съвет да се замислят върху определена слабост или недостатък в своето поведение и характер – веднага се втурват да търсят недостатъци у другите, вместо да си вземат поука. Същото се отнася и до тези, от които се изисква да използват умствена и интелектуална сила, за да разберат основни факти, но те веднага искат да получат конкретни доказателства или дори чудеса. Каква полза обаче биха имали, ако самият ум е невъзприемчив и неспособен да оцени истината? Отказът да се излезе извън собствените представи и да се погледне отвъд тях, бил причината за трудностите, пред които вярващите били изправени в опита да контактуват с едностранчивото и отхвърлящо мислене на езичниците. Следващото знамение илюстрира тази истина по прекрасен начин:

И ако ти бяхме низпослали написано Послание и го пипнеха с ръцете си, неверниците пак щяха да рекат: „Това е само явна магия“. (7)

Друго нелепо предложение, което направили, било искането им Мухаммед да се появи с ангел, който да го придружава, и така да потвърди истинността на своето пророчество: „И рекоха: „Защо не му бе проведен ангел?“. А ако бяхме проводили ангел, щеше да е свършено с тях. И нямаше да бъдат изчакани“ (8). Аллах им отвърнал, че ако такъв ангел наистина бъде изпратен и те отново не повярват, то унищожението им би било неизбежно. И други групи преди тях искали да видят чудеса, но след като им били показани, те отново отхвърлили Аллах и Неговите пратеници. Да се види ангел във физическата му форма, е невъзможно, тъй като човешкото зрение е ограничено до определен диапазон от електромагнитни вълни, отвъд който никой човек не е способен да види нищо. Дори и ангелите да се появят във форма, която хората могат да отличат, съмненията винаги ще останат – дали това е било човек, или ангел. Знамението го разяснява с думите: „И ако Пратеника сторехме ангел, щяхме да го сторим като човек и пак да им замъглим онова, което сами замъгляват“ (9).

Въпреки яростното им отхвърляне на исляма и враждебността им към Пратеника, която се проявявала в заплахи и опити той да бъде убит, Аллах дал съвет на Мухаммед да бъде въздържан и да продължи мисията си с положителен дух, убеждавайки все повече хора в истинността на исляма. Аллах подкрепил Пратеника с думите: „Подигравах се и на пратеници преди теб, но онези, които им се присмиваха, ги връхлетя онова, на което се подигравах“ (10). Като човек Пратеника изпитвал тъга и разочарование от поведението на тези хора и се надявал Аллах да утеши мъката му. Тогава Всевишния низпослал: „Ние знаем, че те наскърбява онова, което казват. Но не теб взимат за лъжец, а всъщност угнетителите отричат знаменията на Аллах“ (33). Всъщност неверниците хулели повече Аллах, отколкото самия Пратеник. Тяхната вражда към Него била по-голяма и те отхвърляли свирепо посланието Му. Въпреки всичко на Пратеника му било повелено да търпи:

И други пратеници преди теб бяха взимани за лъжци, но търпяха да ги обвиняват в лъжа и да им причиняват страдания, докато дойдеше при тях Нашата подкрепа. Никой не може да подмени Словата на Аллах. И вече стигнаха до теб вести за пратениците. (34)

Но все пак Мухаммед се надявал Аллах да се намеси и чрез Неговата сила да надделее над недоброжелателите си. Но отговорът бил: „И ако за теб е тежко тяхното отвръщане, ако можеш да подириш проход в земята или стълба в небето, за да им донесеш знамение...“ (35). Естествено, подобен отговор бил предизвикателство, на което не може да се отговори. Но поуката се криела в това да се разбере, че Аллах е над всичко и решенията са в Неговите ръце: „И ако пожелаеше Аллах, щеше да ги събере на правия път. И не бъди от невежите!“ (35). След тези думи наистина би било абсурдно и глупаво да се предполага, че Коранът не е Божествена книга. Тя е получена от Мухаммед чрез откровение, но той няма никакво влияние в съставянето ѝ.

Аллах управлява този свят според определени закони и норми, върху които никой друг не може да повлияе или да ги промени. Божите пророци и пратеници просто трябвало да изпълняват своите мисии в пълна степен, без значение с каква опозиция или враждебност се срещат. Хората имат определено време, през което са свободни да решат дали да приемат напътствието на Аллах, или не. Когато времето изтече, правото за възмездие вече е на Създателя.

Знаменията разкриват, че конфликтът между Пратеника и враждуващата група бил резултат от арогантността на езичниците и начина им на мислене: „Откликват само тези, които чуват, а мъртвите Аллах ще възкреси, после при Него ще бъдат върнати“ (36). Но неверниците упорствали в своята арогантност:

„И рекоха: „Да бе му низпослано чудо⁴² от неговия Господ!“ Кажи [о, Мухаммед]: „Аллах е способен да спусне чудо⁴³, ала повечето от тях не знаят.“ (37)

Наистина езическият начин на мислене е парадоксален. Ако сложните и безгранични системи на вселената и живота не са достатъчно доказателство за съществуването на Аллах, как могат да се получат такива доказателства чрез нарушаване на самите природни закони и извършването на така наречените чудеса? Как може невероятно точните физически закони, регулиращи движението на галактиките и техните безброй планети и звезди, да не са достатъчно доказателство за съществуването на Аллах? Когато човек се размисли върху живота във всичките му форми – човешки, животински и растителни – може

42 От преводача.

43 От преводача.

да бъде изумен и поразен само от факта, че животът е издържал и се е запазил през всичките тези милиони години. Аллах казва в сурата:

И няма твар по земята, нито птица, летяща с крилата си, без да са в общности, подобно на вас. Не пропуснахме нищо в Книгата. После при своя Господ ще бъдат насъбрани. (38)

Погледнете например удивителното царство на птиците и как майките летят през полета и гори, събирайки храна в собствените си коремчета, за да се върнат и да нахранят своите малки, чакащи в гнездото. Аллах наистина е усъвършенствал творението на всички нива, но невярващите продължават да отричат Неговото съществуване и да се покланят на идоли и други фалшиви човешки богове, чакайки претенциозно да им се появи чудо като доказателство за съществуването на Аллах. Сурата коментира това състояние по следния начин: „А тези, които взеха за лъжа Нашите знамения, са глухи и неми в тъмнините“ (39). Иронията в позицията на невярващите е в тяхното твърдение, че щели да повярват, ако чудото, което искали да видят, им бъде представено:

И се заклеха в Аллах с най-усърдните си клетви, че ако дойде при тях чудо⁴⁴, непременно ще му повярват. Кажи: „Знаменията са от Аллах, а кое ще ви накара да усетите, че дори и те да дойдат, [съдружаващите] не ще повярват?“. И преобръщаме сърцата им и погледите, както не повярваха в това първия път, и ги оставяме в тяхната престъпност да се лутат. (109–110)

Невярващите стигнали още по-далеч в безумието си, като поискали от Пратеника да прогони бедните и смирените сред своите последователи, за да могат те сами да имат привилегията да бъдат около него. В това отношение Аллах отвърнал: „И не прогонвай онези, които зоват своя Господ и сутрин, и вечер, искайки Неговия Лик!“ (52). Аллах успокоил тази група вярващи и потвърдил, че Той е с тях и че те са заслужили Неговата милост и благодат:

И когато при теб дойдат вярващите в Нашите знамения, кажи: „Мир вам!“ Вашият Господ отреди за Себе Си милостта, тъй че за онзи от вас, който е сторил зло в неведение, после се разкае след това и се поправи – Той е опрощаващ, милосърден. (54)

44 От преводача.

С тези уверения и подкрепа Пратеника успял да продължи своята мисия за разпространение на исляма и останал да призовава хората към Аллах. Той получил и наставления как да опровергае клеветите и лъжите, които езичниците разпространявали лично срещу него:

Кажи [о, Мухаммед]: „Под възбрана за мен е да служа на онези, които вие зовете, освен на Аллах“. Кажи: „Не ще последвам вашите страсти – иначе да съм се заблудил и да не съм от напътените“. Кажи: „Аз имам ясен знак от своя Господ, а вие Го взехте за лъжа. Не е у мен това, за което бързате. Единствено Аллах отсъжда. Той отрежда правдата. Той е Най-добрия съдник“. (56–57)

Човек изпитва симпатия и възхищение към Пратеника за търпението и силата на характера, с които посрещал отношението на своите недоброжелатели. Той проявявал истински лидерски качества и желяел за останалите онова, което желяел за себе си – напътствие, достойнство и благополучие. Той бил инструктиран да предаде на своя народ, че нищо не зависи от него: „Кажи: „Ако е у мен това, за което бързате, вече да е приключено делото между мен и вас. Аллах най-добре знае угнетителите“ (58). С този спокоен, упорит и убедителен подход Пратеника продължил да изпълнява своята мисия.

Задълбоченото четене на тази сура с нейните аргументи и поучителни напътствия ме кара да попитам: какво повече биха могли да направят чудесата, за да убедят хората в съществуването на Аллах и Неговата сила? Всички чудеса, цитирани в тази сура, не могат да се сравняват, нито пък са по-убедителни от силата на аргументите и разсъжденията, изложени в нея. Нека прочетем като пример следния пасаж:

У Него са ключовете на неведомото. Не ги знае никой друг освен Него. Той знае какво е на сушата и в морето; не пада и лист дори, без Той да знае; и няма зрънце в тъмнините на земята, и нито мокро, нито сухо, без да е записано в ясна книга. (59)

Неизвестното, което включва главно неща и събития в бъдещето, както и голяма част от настоящето и миналото, е напълно прикрито

от нашия поглед и знание и напълно достъпно и ясно за Аллах Всемогъщия. Човек се среща с други хора всеки ден, работи с тях и им споделя всякакви неща. Въпреки това той не знае всичко за техните личности, нито пък какво точно се върти в главите им. Аллах обаче е Всезнаещ. Той има пълно и проникновено знание за действията на всички хора и за онова, което се крие дълбоко в техните души. Той знае напълно всички минали, настоящи и бъдещи събития. Просто нищо не ограничава Неговото знание. Коранът отразява това с думите: „Той съзира всяко нещо“ (*Ел-Мулк (Владението)*: 19).

Аллах е и Вездесъщ. Той е навсякъде през цялото време, но не само като наблюдател или зрител. Аллах ръководи и контролира творението в съответствие със Своята мъдрост и цел. Той не е абстракция, теоретична концепция или изолирано понятие единствено за въображението. Той е самоинициативен и отговаря изцяло за делата и съдбата на творенията. Нека прочетем следващото знамение: „Той е, Който ви прибира [душите] през нощта и знае какво сте придобили през деня, после ви възкресява през него, докато се приключи определен срок“ (60). Независимо дали сме дълбоко заспали през нощта, или работим през деня, нашият живот и съдба са в ръцете на Аллах и при Него е последната дума за всичко. Един ден краят ще настъпи за всеки от нас и това ще бъде нашето приближаване към Съдния ден: „После при Него ще се завърнете и Той ще ви извести какво сте извършили“ (60). Тепърва предстоят още фундаментални истини:

Той е Всевластващия над Своите раби и ви изпраща [ангели] пазители. А щом при някого от вас дойде смъртта, Нашите пратеници го прибират и нищо не пропускат. (61)

Ние, хората, нямаме първоначален контрол върху нашата участ. Ние нямаме избор къде и кога да се родим. Не можем да предопределим нивото на нашата интелигентност, талант и богатство. Дори самите пратеници са се различавали един от друг по отношение на тези критерии. Но що се отнася до отговорността, то на всеки човек ще му бъде направена равносметка според собствените сили и способности:

А щом при някого от вас дойде смъртта, Нашите пратеници го прибират и нищо не пропускат. После [рабите] ще бъдат върнати при Аллах, техния истински Господар. Единствен Той отсъжда. Той най-бързо прави равносметка. (61–62)

Тези думи, изпълнени с притеснителни предчувствия, са последвани от обнадеждаващи и утешителни слова:

Кажи: „Кой ще ви спаси от тъмнините на сушата и на морето, щом Го призовете със смирение и дори в уединение: „Ако Той ни спаси от това, непременно ще сме от признателните“. Кажи: „Аллах ви спасява от това и от всяка горест, а после пак съдружавате“. (63–64)

Кораничният стил на изразяване е такъв, че докосва едновременно надеждите, страховете, притесненията и стремежите на хората, за да могат те да поддържат балансиран поглед за живота и мястото си в този свят. Логичните аргументи, изложени в Корана, са далеч по-убедителни и ефективни от всеки вид претенции и полемики. Посланието е съвсем сериозно и не трябва да се приема вяло или пък да се третира лекомислено:

И щом видиш такива, които празнословят за Нашите знамения, отстрани се от тях, докато не се впуснат в друг разговор! И ако те унесе в забрва сатаната, не сядай, щом си спомниш, с хората-угнетители! (68)

Подобни напътствия към Пратеника и неговите последователи са дадени и в знамение 70. Тези указания остават валидни за мюсюлманите навсякъде. Станат ли веднъж разговорите за Аллах и религията повърхностни или подигравателни, мюсюлманинът трябва сериозно да изрази своето мнение и след това да се оттегли. Аллах ще бъде най-добрият съдия.

Следват още напътствия към Пратеника:

Кажи: „Нима ще зовем не Аллах, а онези, които нито са ни от полза, нито ни вредят, и ще бъдем тласнати назад, след като Аллах ни напъти, подобно на онзи, който има другари, зовящи го към правия път: „Ела при нас!“, а сатаните го замаяха на земята и е слисан. (71)

Тези напътствия са последвани от впечатляващ мотив за искреност и загриженост: „Кажи [о, Мухаммед]: „Напътствие от Аллах е единственото напътствие и ни бе повелено да се отдадем на Господа на световете“ (71).

След това сурата ни връща в миналото, разказвайки за пратеника Ибрахим (Авраам) и неговата среща с поклонниците на звездите. Неговата цел била да ги насочи внимателно и мъдро към вярата в

единствения Бог. Ибрахим искал да разбере мисленето на тези хора. Той погледнал към ярка звезда в нощното небе, за която езичниците твърдели, че е господ, и с учудване попитал: „Това ли е Господ?“. Но звездата избледняла и изчезнала. След това се обърнал към луната и казал същото, но скоро и тя се скрила зад хоризонта. Накрая видял ярко греещото слънце и казал: „Това ли е Бог, тъй като е по-голямо и по-силно?“, но не след дълго слънцето залязло и тъмнината отново обхванала всичко. Ибрахим бил убеден, че истинският Бог не изчезва и не оставя света в мрак и тъмнина.

Ако Аллах изостави планетата земя само за един миг, нейното орбитално движение би излязло извън контрол и океаните, които съставляват три четвърти от нейната площ, биха прелели, убивайки всички земни същества. Аллах контролира целия физически свят и всички сили, които го управляват. Всички леки промени, които биха могли да нарушат деликатния баланс на тези сили, биха сложили край на света и живота такива, каквито ги познаваме. В Корана се казва: „Аллах държи небесата и земята да не се разрушат, а ако се рушат, никой не може да ги държи освен Него“ (*Фатир* (Твореца): 41). Немислимо е Аллах да забрави или да се откаже от Своя контрол над съществуването, нито би изоставил или пренебрегнал Своето творение, чието съществуване и оцеляване са напълно зависими от Него. Също така Аллах е Този, Който определя съдбата на всяка душа и координира отношенията между всички елементи на творението.

Представяйки опита на Ибрахим в доказването му, че Аллах е Един-единствен, сурата стига до крайното заключение: „Аз обърнах правоверен своето лице към Онзи, Който е сътворил небесата и земята. Не съм от съдружаващите“ (79). Тези аргументи и изводи са оставени за размишления пред тези, които се съмняват или отричат съществуването на Аллах. По-ясни и по-обективни аргументи не биха могли да се изтъкнат, но решението е оставено на личния избор на тези хора – дали да приемат, или отхвърлят, тези истини. Успехът на пратениците на Аллах в убеждаването на хората относно истините за съществуването се е различавал от един пратеник до друг. В следващото знамение се изтъква следното:

Това е доказателството, което Ние дадохме на Ибрахим срещу народа му. Въздигаме по степени когото пожелаем. Твоят Господ е всемъдър, всезнаещ. (83)

Корените на ислямската религия и вяра са дълбоко назад в историята. Предаденото от Пратеника Мухаммед послание не е нова религия, която се е появила внезапно през Средновековието. То е същото послание, което всички по-ранни пратеници са проповядвали – вяра в единството на Бог и отдаденост към Него. Нух (Ной) например е проповядвал тази истина, заявявайки: „И ми бе повелено да съм отдаден Нему“ (Юнус: 72). Тези Божии пратеници се споменават в Корана с най-голяма степен на уважение и почит. Техният пример и мисия се възхваляват заради тяхната искреност, упоритата работа и пълна отдаденост на Създателя. Основното учение на всички тях било: Аллах е истина; Той е Един-единствен Бог; Той заслужава пълна отдаденост. Знаменията от 83 до 86 в тази сура споменават 18 пратеници с техните имена, след което се заявява:

Предпочетохме всички [тези пратеници] пред народите. И от техните бащи, и от потомствата им, и от братята им. Избрахме тях и ги насочихме по правия път. Това е напътствието на Аллах. С него Той напътва когото пожелае от Своите раби. И ако бяха Го съдружили, щеше да се провали онава, което вършеха. Те са онези, на които дадохме Писанието и мъдростта, и пророчеството. И щом не вярват на това, Ние го възлагаме на хора, които не го отричат. (86–89)

Така и станало. Всички араби от Мека приели исляма, докато Пратеника Мухаммед бил още жив. В кратък период от време ислямът се разпространил в цяла Арабия. Достигнал и до Нилската долина и Северна Африка на запад, до Сирия и Ирак – на север, и до Мала Азия – на изток. Цели общности приемали исляма, откривайки в неговите учения свобода и достойнство. Тези хора се превърнали в негови твърди поддръжници и защитници.

Сурата утвърждава факта, че ислямът е продължение и допълнение на посланията, получени от по-ранните пратеници, предшествали Пратеника Мухаммед:

[Пророците –] те са онези, които Аллах напъти. Следвай техния прав път! Кажете: „Не искам от вас отплата за това. То е само напомняне за народите“. (90)

От знаменията става ясно, че последователите на Мухаммед са наследници на автентичното послание, низпослано на Ибрахим (Авраам), Муса (Мойсей) и Иса (Иисус). Техен дълг е да го представят и разпространяват по земята. Неверието в миналото и сега е резултат от невежество и арогантност, докато вярата е израз на правилно и трезво разбиране на съществуването и единството на Създателя и Неговото величие. Вярата е осъзнаване на нуждата от милостта и напътствията на Аллах. Последователите на исляма трябва да се отличават с тези характеристики на вярата и да не заемат атеистични позиции в техните различни форми и направления. Милостта на Аллах е безгранична. Той е крайно милостив и добронамерен дори когато човечеството се движи без цел и посока, далеч от Неговите напътствия.

Сурата отбелязва неспособността на някои хора правилно да оценят Аллах:

И не оцениха [неверниците] Аллах с истинското Му величие, когато рекоха: „Аллах не низпосла нищо на човек“. (91)

Репликата следва мигновено: „Кажете: „Кой тогава низпосла Писанието, което Муса донесе като светлина и напътствие за хората?“ (91). Препратката тук към Муса (Мойсей), а не към Мухаммед, потвърждава универсалната природа на исляма и подчертава важноста на вярата във всички Божи пратеници и техните послания. Ислямът като самоповеряване на Бог и пълна отдаденост на Него е вечна и универсална истина. Тази истина е била изкривявана, скривана или нарушавана от някои групи сред хората на Писанието: „Пишете го⁴⁵ върху отрязъци, които показвате, но и много скривате“ (91). Затова и самият Пратеник Мухаммед срещнал съпротива и враждебност от подобен тип мислене в Медина.

След това сурата се обръща към арабите и припомня, че те и техните предци не са знаели нищо от това, на което ислямът ги е научил. Отговорността да носят посланието на Аллах била поверена на тях, което от своя страна било голямо предизвикателство и изпитание.

45 Посланието на Тората.

И трите Божествени книги, низпослани от Аллах: Тората, Евангелието и Коранът, са достъпни днес и могат да бъдат изучавани и изследвани подробно. Нужен е обективен и конструктивен подход, за да се разберат точно техните учения. Моите собствени разсъждения и изследвания ме доведоха до следните заключения: вярвам, че този свят има Създател, Който иска от хората да бъдат справедливи и доброжелателни и им забранява потисничеството и престъпленията; вярвам също, че Създателя ще върне хората към живот след смъртта и те ще бъдат отговорни за делата и поведението си на земята. Въпросът, който възниква тук, е: коя от трите Свещени книги представя и аргументира по най-добър начин тези истини? Коя от тези Книги е била най-ефективна в спечелване сърцата на хората през вековете? Сурата ясно подчертава непримиримата позиция на Корана срещу фалшифициране и изкривяване на посланието на Аллах:

И кой е по-голям угнетител от онзи, който измисля лъжа за Аллах или казва: „Бе ми разкрито“, а нищо не му е било разкрито. И който казва: „Ще спусна и аз нещо подобно на онова, което Аллах низпосла“. (93)

Подобно престъпно поведение е застрашено от мъчение при самата смърт и в живота след това:

И да би видял как угнетителите са във въртопите на смъртта, и ангелите протягат ръце: „Извадете душите си! Днес ще ви се въздаде мъчението на позора заради неправдата, която говорехте за Аллах, и защото пред Неговите знамения се възгордявахте“. (93)

Наблюдавайки този стил и подход на Корана, може ли справедливо мислещ човек да отрече, че това е послание от Аллах?

След порицанията, отправени към тези, които не вярват в Аллах, сурата отново потвърждава величието и силата на Създателя, задавайки следните въпроси: как придобива почвата своята плодovitост; как дърветата израстват и раждат плодове; как се раждат различните култури и растителност. Отговорите следват по красноречив начин:

Аллах разпуква зърното и костилката. Изважда Той живото от мъртвото и изважда мъртвото от живото. Това е Аллах! Как сте подлъгани! (95)

Това важи в по-широк аспект и за други явления във вселената:

Той разпуква зазоряването и Той създаде нощта за покой, а слънцето и луната – за изчисление. Така е отредил Всемогъщия, Всезнаещия. (96)

Знаменията продължават да доразвиват тази тема, описвайки различни физически явления, които доказват силата и мъдростта на Аллах. И всичко това, за да доведе човека до извода, че Аллах е заслужил да бъде почитан и прославян. Тези, които осъзнаят тази истина, ще се сдобият с полза за самите себе си, а които не прогледнат, вредата е за тях:

Получихте прозрения от вашия Господ. Който прогледне, то е за него самия, а който е слепец, то е против него самия. [Кажете, о, Мухаммед:] „Аз не съм за вас надзирател“. (104)

Това са ясни и убедителни аргументи, на фона на които чудесата нищо повече не биха могли да направят. Аргументите водят към една основна цел, която всички пратеници отстоявали – вярата в единството на Аллах. На самия Пратеник му било повелено да заяви: „[Кажете, о, Мухаммед:] „Нима друг, а не Аллах ще потърся за съдник? Той е Онзи, Който ви низпосла Книгата, подробно разяснена“ (114). Учените сред хората на Писанието също осъзнавали дълбоко в себе си силата на Корана и достоверността на Пратеника: „Онези, на които дадохме Писанието, знаят, че то е низпослано с правдата от твоя Господ. И никога не бъди от съмняващите се!“ (114).

За да се затвърди връзката между вярващите и Корана, сурата дава следните напътствия:

Следвай това, което ти бе разкрито от твоя Господ: „Няма друг бог освен Него!“, и отстрани се от съдружаващите! (106)

Това е правият път на твоя Господ. Вече разяснихме знаменията на хора, които се поучават. (126)

И това е Писание, което Ние низпослахме – благословено, за да потвърди наличното допреди него, и за да предупредиш Майката на градовете [Мека] и всички около нея. Който вярват в отвъдния живот, вярват и в него. (92)

След упадъка и унищожението на по-ранните арабски общества на адитите, самудяните, мадянитите и други, истраилтяните поели отговорността за опазването на Божието послание. С появата на Мухаммед и исляма с тази отговорност били натоварени и мюсюлманите, на които било завещано: „И това е Писание, низпослахме го Ние благословено. Следвайте го и се бойте, за да бъдете помилвани!“ (155). Това трябва да подтикне вярващите да разберат напълно и да оценят отговорността, която са поели, след като са получили откровението на Корана. Аллах възнагражда хората според техните усилия, без никаква принуда или насилие: „Това е, защото твоят Господ не е такъв, че да погубва селищата за гнет, без жителите им да са предупредени“ (131). Въпреки това хората ще продължат да намират оправдания за своите провинения и грешки и съвсем погрешно да ги приписват на волята на Аллах. Сурата обяснява това така:

Онези, които Го съдружават, ще кажат: „Ако пожелаеше Аллах, нямаше да съдружим нито ние, нито нашите бащи, и нямаше да възбраним нищо“. Така отричаха и онези преди тях, докато вкусиха Нашето мъчение. Кажете: „Имате ли знание, та да го изявите пред нас? Вие следвате единствено догадката и само предполагате“. (148)

Аллах е разкрил, че Той ще надбавя напътствие и помощ за онези, които отворят сърцата си към истината и повярват в нея. Но онези, които я отхвърлят, ги очакват печал и отчаяние: „Така Аллах отрежда смут⁴⁶ за онези, които не вярват“ (125). Изводът е, че Аллах няма да налага напътствието с принуда върху тези, които го отхвърлят, и ще улесни към Него тези, които търсят Неговия път. Това е изразено много красноречиво в знамението:

И когато Аллах поиска да напъти, разтваря Той гърдите му за исляма, а когато поиска да остави в заблуда, прави гърдите му тесни, сякаш се издига към небето. (125)

Волята на Аллах в този контекст не нарушава свободния избор на хората. Те са свободни да изберат дали да повярват, или не. Но също така трябва да бъдат готови да понесат последствията от избора си: „Така Аллах отрежда смут за онези, които не вярват“ (125). Всеки човек ще

46 От преводача.

бъде изправен пред Създателя за равносметка и ще бъде отговорен за своите действия на земята. Ако човекът нямаше свободен избор, би било несправедливо и безсмислено да бъде държан отговорен.

Вярата и религията нямат стойност, ако се изпълняват просто на думи. Вярата трябва да получи своята тежест от истинското отдаване на Аллах и да бъде онагледена в поведението, във всички аспекти от живота. Сурата отбелязва, че арабите езичници поради своето невежество били измислили нелогични и далече от истината практики и ритуали, възприети на основата на грешни предпоставки. Това е силно осъдено от Аллах: „Сатаните внушават на своите ближни да ви оспорват, а ако им се покорите, наистина сте съдружаващи“ (121). Също така се казва: „И кой е по-голям угнетител от онзи, който измисля лъжа за Аллах, за да заблуди хората в неведение? Аллах не напътва хората-угнетители“ (144).

Често в практиките и традициите на хората от различни общества се определя кое е добро и кое е зло. Тези представи могат да доведат до объркване и изкривяване на учението за добро и зло в истинските религиозни напътствия. Затова сурата дава ясни и недвусмислени препоръки в това отношение:

Кажи: „Елате аз да прочета какво ви възбранява вашият Господ!

1. Нищо с Него да не съдружавате!
2. И се отнасяйте с добро към двамата родители!
3. И не убивайте своите рожби поради бедност! Ние храним и вас, и тях.
4. И не доближавайте скверностите – и явните от тях, и скритите!
5. И не убивайте човек – това Аллах е възбранил, освен по право! Това ви повелява Той, за да проумеете!
6. И не доближавайте имота на сирака, освен с добронамереност, докато достигне зрелост!
7. И изпълвайте мярката и везната справедливо! На всяка душа възлагаме само според силите ѝ.
8. Когато говорите, бъдете справедливи, дори да е за роднина.
9. И обета към Аллах изпълнявайте! Това ви повелява Той, за да се поучите.
10. Това е Моят път – правият път. Следвайте го и не следвайте пътищата, които ви отделят от Неговия път! Това ви повелява Той, за да се поборите. (151–153)

Съобщава се, че когато тези знамения били чути от мъдър старейшина сред арабите езичници, той заявил: „Дори това да не е религия, със сигурност то е високоетично и справедливо учение“. Грешните

религиозни вярвания са резултат от представи и митове, най-често свръхестествени и мистериозни. Мъдростта и здравата логика се откриват лесно в гореспоменатите десет заповеди. В тях няма суеверия или каквито и да било елементи на магьосничеството, които били типични за езическите представи и вярвания.

Преди идването на исляма арабите предявявали претенции, че били по-достойни и интелектуално по-въздигнати от хората на Писанието. Затова, ако те били получили откровение от Бог, щели напълно да ги превъзхождат. Аллах отвърща на тези техни претенции по следния начин:

Или да не казвате: „Ако и на нас бе низпослано Писанието, щяхме да сме по-напътени от тях“. Ето вече получихте ясен знак от вашия Господ, и напътствие, и милост. Кой е по-голям угнетител от онзи, който взима за лъжа знаменията на Аллах и се отвърща от тях? На онези, които се отвърщат от Нашите знамения, ще въздадем най-суровото мъчение, защото са се отвърщали. (157)

Предупредителната заплаха в знамението не се отнася единствено до арабите през VII век, а обхваща всички, които въстават срещу Създателя и Неговата религия:

Нима чакат само да им се явят ангелите или да се яви твоят Господ, или да се явят някои от знаменията на твоя Господ? В деня, когато се явят някои от знаменията на твоя Господ, не ще помогне вярата на душа, която преди не е вярвала или не е придобила благо в своята вяра. Кажете: „Чакайте! И ние чакаме“. (158)

Съобщава се, че Пратеника е описал редица аномалии във вселената, предшествващи края на света. Една от тях е изгревът на слънцето от запад. Тогава ще бъде късно за съжаления и разкаяния. Въпросът тук е дали арабската нация ще се върне към исляма и ще се спаси, преди да е станало късно за това? Арабските общества се характеризират с постоянни междуособици и конфликти. Техният апетит за раздори изглежда ненаситен, което ги прави изключително слаби и разединени. Сурата предупредила Пратеника да стои далеч от подобни разделения: „С онези, които разединиха своята религия и станаха на групи – ти [о, Мухаммед] нямаш нищо общо. Делото им принадлежи на Аллах. Той после ще ги извести какво са вършили“ (159).

Сурата завършва с три от общо четиридесет и четири директни наставления, адресирани към Пратеника:

Кажете: „Моят Господ ме напъти по правия път – правата вяра, религията на Ибрахим, правоверния. Той не бе от съдружаващите“. (161)

Кажете: „Моята молитва и моите обреди, и моят живот, и моята смърт са за Аллах, Господа на световите. (162)

Кажете: „Нима друг, а не Аллах ще търся за Господ? Той е Господа на всяко нещо“. (164)

Тези знамения доказват, че Мухаммед е живял живот, отдаден на Аллах и Неговото напътствие, и че е положил всички сили с вяроност и усърдие, за да носи и разпространява посланието на Аллах.

Финалното заявление на сурата потвърждава, че земният живот е място за изпитания. Хората живеят в постоянни предизвикателства в своите взаимоотношения помежду си и с всичко друго, което ги заобикаля. Резултатите от тези изпитания ще бъдат разкрити в Деня на равносметката. И макар че земният живот е мимолетен, той има решаващо значение за Последния съд и вечния живот:

Той е Онзи, Който ви стори наследници на земята и въздигна по степени някои от вас над други, за да ви изпита в онова, което ви е дарил. Твоят Господ е бърз в наказанието. Той е опрощаващ, милосърден. (165)

СУРА 7

Ел-Еараф (Стената)

Тази сура започва с разглеждането на два основни въпроса. Първият се отнася до самия Коран, а вторият – отново до тези, които отхвърлят изцяло напътствието на Аллах. Относно Корана Аллах казва:

Бе ти низпослана Книга, за да предупредиш с нея и да е напомняне за вярващите, и нека в твоето сърце няма притеснение от нея! Следвайте това, което ви бе низпослано от вашия Господ, и не следвайте освен Него други божества⁴⁷! (2–3)

Мисията на Мухаммед била да предупреди хората за истината, низпослана му от Аллах. Но в сърцето му имало притеснение заради лошите реакции на езичниците към самия него, както и към посланието на Аллах. Пратеника се обърнал към хората с призив да изоставят своите езически ритуали и практики и да се отдадат на Аллах и Неговите напътствия. Божествата, на които се покланяли, не водели към нищо добро. Правилната посока била тази, която Коранът посочил. Сурата отбелязва:

Донесохме им Книга, която разяснихме със знание – напътствие и милост за хора вярващи. Нима очакват друго освен изпълнението на онова, което предрича⁴⁸? (52–53)

47 От преводача.

48 От преводача.

Щом се изпълнят предупрежденията и онова, което Коранът е предрекъл, вярващите ще ликуват за своя успех, а отхвърлилите посланието ще бъдат разочаровани и ще получат своето възмездие. В сурата се казва: „Моят покровител е Аллах, Който низпосла Книгата. Той покровителства праведниците“ (196). Тези думи били казани като потвърждение, че Аллах ще закриля и подкрепя Пратеника, докато получи цялото послание от Аллах и го предаде на човечеството. За да бъде усетена силата на кораничните знамения и разбран техният смисъл, Създателя дава следното напътствие: „Когато се чете Коранът, слушайте го и мълчете, за да бъдете помилвани!“ (204).

Темата за отричащите низпосланото от Аллах също е разглеждана в няколко знамения още в самото начало:

И колко селища погубихме! Застигаше ги Нашето мъчение нощем или когато денем отдъхваха. И зовът им, когато ги застигаше Нашето мъчение, бе единствено да кажат: „Наистина бяхме угнетители“. (4-5)

Възходът и падението на държави, нации и цивилизации са видна характеристика на човешката история през вековете. Сурата говори обширно за някои древни арабски племена като тези на адитите, самудяните и мадянитите, както и за пратениците, изпратени към тях. Споменават се също и народите на Нух (Ной) и Лют (Лот). От знаменията се разбира, че Божиите послания и пратеници първоначално били изпращани в общности от Южна и Северна Арабия. Но когато тези общности отхвърлили посланието на Аллах и се противопоставили на пратениците, били унищожени заедно с техните градове.

След това е представен подробен разказ за мисията на Муса (Мойсей). Той бил изпратен с Божието послание първо към фараоните, а по-късно и към израилтяните в Египет. Когато тези групи се отклонили и пренебрегнали Божието напътствие, те също били наказани и тяхната сила била унищожена. Впоследствие откровението от Аллах било адресирано към жителите на Централна Арабия, където Мухаммед успял да обедини арабите и да създаде праведно и просветено общество, което се превърнало в пример за хората. Така арабите на свой ред поели отговорността за опазване посланието на Аллах и получили Свещена книга – Корана. Той бил съхранен и опазен дори от най-незабележимия опит за подмяна. Днес продължава да бъде – и винаги ще бъде – пътепоказател към добродетелта във всички аспекти от живота на хората.

Мюсюлманите трябва добре да осъзнаят и оценят задачата, която са поели, и да разберат, че ще бъдат отговорни пред Аллах за начина, по който се отнасят към този дълг:

Непременно ще разпитае онези, при които отиде пратеник, и ще разпита-
ме изпратените. И всичко ще им разкажем със знание. Ние не отсъстваме.
(6-7)

Аллах потвърждава в началото на сурата, че равносметката и отсъждането в Съдния ден ще бъдат точни и справедливи:

Мярката през този Ден ще е правдата. Чиито везни натежат – тези са сполучилите. А чиито везни олекнат – тези са, които своите души са ощетили, защото погазваха Нашите знамения. (8-9)

После се разказва за други народи и групи, отхвърлили посланието на Аллах, и се разглежда резултатът от техния опит. Накрая ни се разкрива епизод от отвъдното, в който протича диалог между вярващите, невярващите и трета група, заемаща място на издигната стена, която разделя другите две групи една от друга. Тези, които ще влязат в Рая, са описани като наслаждаващи се на живот, изпълнен с безгранична любов, великодушие и мир. Те възхваляват Аллах и му благодарят за щедростта и благодатта, с които ги е обсипал: „Слава на Аллах, Който ни напъти за това! Нямахме да сме на правия път, ако Аллах не бе ни напътил“ (43). Те проявяват изключителна смиренност и вярват, че поради огромната благодат и милост на Аллах са в Рая, а не заради своите заслуги. Но Аллах ги уверява с думите: „Ето го Рая, оставен ви в наследство заради онова, което сте вършили“ (43). После любопитството им се насочва към положението на техните врагове и потисници:

И обитателите на Рая ще извикат към обитателите на Огъня: „Открихме, че онова, което ни обеща нашият Господ, е истина, а дали и вие открихте, че онова, което ви обеща вашият Господ, е истина?“. Ще кажат: „Да“. И глашатаят ще прогласи сред тях: „Проклятието на Аллах е върху угнетителите“. (44)

Угнетители са тези, които са отричали живота и равносметката в отвъдното. Сред тях ще бъдат потисници, несправедливи хора и онези, които са изкривявали истината за Аллах, за да отблъскват хората от

Неговия път. Сурата говори и за група, която ще стои на високо място между Рая и Ада. Учените традиционно определят, че това са хора с равен брой добрини и грехове и те са в очакване на последната дума на Аллах, която ще реши съдбата им. Аз обаче мисля, че това са благочестиви хора и мъченици, които са живели живот в праведност, близък до този на пратениците, и са носили Божието послание с пълна отдаденост. Именно тяхното възвисено място на земята е олицетворено с позицията им нависоко, откъдето гледат с милост и дружелюбие към хората в Рая и с презрение към тези в Ада. Това се разбира от тона и нюансите в техните описания. Те са описани като самоуверени личности, силно критични към недоброжелателите на истината и порицаващи ги заради мястото им в Ада. Това не би могло да бъде описание на хора с равен брой добрини и грехове, които се колебаят относно съдбата си във вечния живот.

Последният плач е за тези, които са в Огъня и зоват за помощ: „И обитателите на Огъня ще викат към обитателите на Рая: „Излейте за нас от водата или от онова, с което ви препитава Аллах!“ (50). Но всичко това ще бъде без резултат! Как да бъдат спасени, след като, когато им бил даден шанс, те отричали Аллах и Деня на равносметката и никога дори не се замислили за този ден.

Важно е да се отбележи тук, че стилът на Корана по уникален начин синтезира идеи, метафори и образи в един последователен и логичен контекст така, че да създаде смисъл, който наистина докосва едновременно ума и сърцето. Неговият стил е различен от традиционно дефинираните и структурирани изречения и пасажии в обикновената проза и композиция. Кораничният стил и подход отразяват разнообразния и сложен, но в същото време обединен и цялостен характер на света, който ни заобикаля. Свят, който е съставен от милиони елементи, с неограничен брой проявления, функции и форми.

В сурата се откроява също интригуваща тематична съгласуваност в препратките към Адем, бащата на човешката раса, и човечеството като едно цяло. В началните знамения се казва: „И ви сътворихме, после ви дадохме образ, после казахме на ангелите: „Сведете чела пред Адам!“ (11). Докато към края на сурата се отбелязва:

„Той е Онзи, Който ви сътвори от една душа и стори от нея съпрузи, за да намерят взаимно спокойствие⁴⁹“ (189). После сурата пояснява следното:

И когато им дари читаво дете, те Му отредиха съдружници в онова, което им е дарил. Всевишен е Аллах над онова, с което Го съдружават! Нима съдружават с Него такива, които нищо не творят, а самите те са сътворени? (190–191)

Тук препратката е към онези групи от потомството на Адем и Ева (Хавва), които са се отклонили от пътя на Аллах и Неговите учения. Хората са уязвими към нашепванията и изкушенията на сатаните. Коранът пояснява, че те имат способността да влияят на човешкото поведение и избор и използват различни методи, за да постигнат целите си. И все пак те влияят само на онези, които се поддават на техните примамливи изкушения, тъй като, колкото и ефективни да са средствата им за заблуда, никой не може да бъде принуден да приеме насила определени идеи, вярвания или поведение.

Изглежда, хората забравят причината за изгонването на Адем от Рая и онова, което се е случило между него и сатаната. Уроците от тази случка трябва да се помнят. Сатаната се е заклел, че ще заблуждава и унижава хората, които той приема като свои съперници и врагове. Сурата отбелязва това с думите:

Рече: „Дай ми отсрочка до Деня, когато бъдат възкресени!“. Рече: „Ти си сред отсрочените“. Рече: „За това, че Ти ме погуби, ще ги дебна по Твоя прав път. После ще идвам при тях и отпред, и отзад, и отдясно, и отляво, и ще откриеш, че повечето са неблагодарни“. (14–17)

Не трябваше ли хората да си вземат поука и да бъдат готови за тази битка със сатаната? Още по-изненадващото е как Адем се е поддал на толкова ясна и откровена измама. Сатаната му казал, че възбраната да яде от плодовете на дървото е единствено с цел да не се превърне в ангел и да не стане безсмъртен. Защо Адем не е устоял на това изкушение и не е осутил опитите на сатаната да го заблуди? В крайна сметка какво е безсмъртието, или с други думи – какво означава смъртта? Не е ли просто кратка преходна фаза, водеща към вечния живот? Сатаната обаче е измамно и безскрупулно създание, способно да

49 От преводача.

използва всички коварни средства за измама, за да постигне своите цели. Въпреки това неговите стратегии не са извинение и вината остава върху тези, които се подвеждат и попадат в капаните му.

Адем бил лишен от живота в блаженство, мир и спокойствие, на които се радвал в Рая. Той и съпругата му били изпратени на земята, където да изкарват препитанието си със собствен труд и усилия. Но случилото се между тях и сатаната продължава да се повтаря с тяхното потомство на земята през цялата човешка история. Аллах е заявил на Адем, Ева (Хавва) и сатаната следното: „Рече: „Напуснете – врагове един на друг! За вас на земята има пребиваване и ползване до време“ (24). След пребиваването им на земята те ще бъдат върнати при Създателя за равносметка за техните дела и поведение. Така целият човешки живот ще се разиграе на тази земя: „Рече: „На нея ще живеете, на нея ще умрете и от нея ще бъдете извадени“ (25).

Този разказ завършва с обръщения към хората относно някои важни въпроси, свързани с поведението. Всички те имат за цел да насочат живота към справедливост, праведност и здрав разум. Необходимо е да разгледаме внимателно тези напътствия, защото днешният живот е станал толкова материален, неморален и безотговорен, че влачи упорито човешките общества към морална деградация и духовна мизерия.

Сурата засяга също и въпроси, свързани с облеклото. Хората са уникални и се отличават от останалите създания и с това, че се обличат и подобряват външния си вид. Облеклото се е превърнало в социален знак за класа и положение, то отразява също и вътрешния свят на хората. Типът облекло прави категорични изявления за самия човек. Някои дрехи се носят, за да показват богатството и високото положение в обществото; други се носят от естетически съображения или за да привличат и съблазняват. Всъщност обаче приемането на облеклото като критерий за стойността на човека може да се окаже доста подвеждащо. Затова сурата използва метафоричния израз „дрехата на благочестието“, за да изтъкне, че вътрешната красота на духа и съвестта отразяват истинската стойност и характер на човека:

О, синове на Адам, спуснахме ви одежда, за да скрива срамотиите ви, и за украса. Ала одеждата на богобоязливостта е най-доброто. Това е от знаменията на Аллах, за да се поучите. (26)

Тази крайна цел – „да се поучите“ – е фокусирана още в началото на сурата: „Следвайте това, което ви бе низпослано от вашия Господ, и не следвайте освен Него други ближни! Как малко се поучавате!“ (3). Тя се открива също и в други знамения:

Той е Онзи, Който праща ветровете като благовестие пред Своята милост. Когато понесат тежък облак, Ние го насочваме към мъртва земя и изливаме там водата, и изваждаме с нея всякакви плодове. Така изваждаме и мъртвите, за да се поучите. (57)

Поуките са важни и не трябва да бъдат пренебрегвани и забравяни. Оттук сурата предупреждава потомството на Адем да не допуска грешките, които той допуснал, предавайки се на изкушенията на сатаната: „О, синове на Адам, да не ви замае сатаната, както извади вашите родители от Рая“ (27). След като успял да отклони Адем, сатаната бил заинтересован да препречи пътя към Рая и на потомството му. Като най-изявен враг на човечеството, той се стреми да постигне целите си, използвайки слабостите на хората така, както е сторил с предците им. Сатаната има предимството да вижда хората, без те да могат да го видят. Но няма силата да заблуди вярващите в Аллах, тъй като срещу този щит той е безсилен. Затова попадането в капаните на сатаната не може да бъде оправдано с неговата измама и нечестивост, а по-скоро е резултат от слабостта на вярата.

Прегрешенията не могат да бъдат оправдани и с аргумента, че се следват традициите и практиките на предците. Някои хора бъркат религиозните вярвания със суеверия и ритуали, които мислят, че са част от религията и Божите напътствия. Аллах не би низпослал напътствия и учения, които не са в хармония с човешката природа и здравия разум. В това отношение Аллах казва:

И щом извършат скверност, казват: „Заварихме с това своите предци и Аллах ни го повели“. Кажи [о, Мухаммед]: „Аллах не повелява скверността. Нима говорите за Аллах, каквото не знаете?“. Кажи: „Моят Господ повели справедливост. (28-29)

Справедливостта и честността са най-сигурната гаранция за мира и хармонията между хората и обществата. Никой не би могъл да

изтъкне причина, поради която да пренебрегне и наруши достойнството на тези ценности. Що се отнася до личното спасение и успех при Аллах, то всеки трябва да се обърне към Него и да Му се отдаде:

И всецяло се обръщайте към Него при всяка молитва, и зовеете Го, предани Нему в религията! Както ви е наченал, така и ще се завърнете“. Едни Той напъти, а други заслужиха заблудата, защото взеха за близни сатаните вместо Аллах и смятат, че са на правия път. (29–30)

Изкривените религиозни напътствия и учения често застъпват крайни идеи от рода на отшелничеството, мракобесието и суровата дисциплина като методи на възпитание в любов към Бог и доброта. Понякога подобни идеи се използват, за да контролират последователите. В тези среди се насърчават дрипавият външен вид и мизерният начин на живот. Ученията на исляма обаче твърдо се противопоставят на подобни практики и учения. За исляма най-важни са сърцето и духът на човека. Приоритетни са вътрешното пречистване, смиреността и добротата, както и потискането на алчността и егоизма. Всичко това се постига чрез чиста вяра и пълна отдаденост и доверие към Аллах. По отношение на външния вид – по-почтено е човек да се облича прилично и да бъде в подходящ вид за молитвите. Сурата подкрепя това с думите: „О, синове на Адам, обличайте се подходящо при всяка молитва! И яжте, и пийте, ала не разхищавайте! Той не обича разхищаващите“ (31). Пратеника е казал: „Яжте каквото желаете и се обличайте както желаете, но странете от крайностите и показността“⁵⁰.

Прекомерната консумация и екстравагантният начин на живот могат да доведат до пороци и ексцесии. Религията не учи на показност и изтъкване на притежанията и богатствата. Стремещът за успех във вечния живот прави вярващия сдържан и не толкова силно привързан към земните наслади. От друга страна, прекалената строгост и дрипавите дрехи сами по себе си не биха приближили човека по-близо до Създателя. Аллах критикува тези крайности, които са лишени от всякаква мъдрост, с думите: „Кажи: „Кой възбрани украсата на Аллах, която Той създаде за Своите раби, и благата от препитанието?“ (32). Аллах се радва, когато хората ценят и използват умерено благата, с които ги е дарил, за да бъдат щастливи и доволни. Вярващите ще се наслаждават на тези блага и в отвъдното:

50 Хадисът се предава от Бухари, Ибн Мадже (3605) и имам Ахмед (6695, 6708).

Кажете: „В Деня на възкресението те ще са всецяло за онези, които вярват през земния живот“. Така разясняваме знаменията за хора знаещи. Кажете: „Моят Господ възбрани само скверностите, явните от тях и скритите, и греха, и гнета без право. (32–33)

Става ясно, че Аллах е позволил на хората да се наслаждават на благата, които Той е сътворил на този свят, но е забранил крайностите и прекомерните действия, които нанасят вреда на човека, обществото и околната среда. Били сме свидетели на хора, които поддържат външен вид, внушаващ дълбока вяра и смиреност, но тяхното поведение и дела са груби, арогантни и високомерни. Пратеника ни е заветвал да не бъдем арогантни и надменни, защото Аллах не обича тези черти. Ислямът насърчава чистосърдечиято и искрените намерения, които водят до безкористни дела. Милиони хора са носители на тази чистота и безкористност единствено в резултат на своята непоколебима вяра в Аллах и пълна преданост към Него.

Човешката природа и здравият разум отказват да се покланят на множество богове. Политеизмът е страничен продукт на невежеството и липсата на религиозна зрялост и просветление. Затова сред нещата, които Аллах е забранил, са: „Да съдружавате Аллах с онова, на което не е низпослал довод, и да говорите за Аллах онова, което не знаете“ (33). Сурата ясно показва, че инстинктивните религиозни стремежи на хората са им заложени още от самото сътворение:

И когато твоят Господ извади от синовете на Адам, от гърба им, тяхното потомство, и ги накара да засвидетелстват за себе си: „Не съм ли аз вашият Господ?“, казаха: „Да, свидетели сме“. Да не кажете в Деня на възкресението: „Бяхме нехайни за това!“ Или да не кажете: „Нашите бащи съдружаваха преди, а ние бяхме потомство след тях. Нима ще ни унищожиш заради онова, което провалящите вършеха?“. (172–173)

Тези знамения показват, че вътрешният инстинкт и интуицията са по-силни от влиянието на средата и обществото. Затова външното негативно влияние не може да бъде оправдание за изкривените вярвания и практики. Когато става въпрос за духовност и вяра, човек трябва да се вслушва във вътрешния си инстинкт и собствените

усещания, които ще го насочат към единството на Създателя и ще го предпазят от грешните идеологии и практики. Здравият разум отхвърля идеята, че нещо може да възникне и съществува без първопричинител. Твърденията, че светът е възникнал случайно и от нищо, са просто безсмислени. Хората винаги са изпитвали нужда да знаят откъде и как са се появили на този свят и да търсят произхода на живота във всичко, което ги заобикаля. Техните чувства и разум винаги са ги водели към „Висша сила“, която управлява и контролира света. Какво всъщност означава това понятие „Висша сила“? Тя не може да бъде определена чрез лъжи и спекулации:

А кой е по-голям угнетител от онзи, който измисля лъжа за Аллах или взима за лъжа Неговите знамения? Тези ще получат своя дял от книгата, докато им се явят изпратените от Нас да приберат душите им, и кажат: „Къде е онова, което сте призовавали вместо Аллах?“. Ще кажат: „Скриха се от нас“. И ще засвидетелстват за себе си, че са били неверници. (37)

Понякога културно-социалната обусловеност може да бъде причина за объркване и недоразумения относно същността и мястото на Създателя. Ситият човек забравя болката от глада толкова лесно, колкото здравият забравя страданието от болестта. И двамата са самодоволни и неспособни да оценят суровите реалности на живота. Съвременната екзистенциалистко-позитивистка и емпирична цивилизация, която е наследство от минали култове, отричащи Бог, е довела мисленето до пренебрегване на миналия човешки опит. Тя се опитва да ни убеди, че съществуването е самогенериращ се процес, в който няма място за Създател или Всемогъщ Бог.

Затова ролята на Божието откровение винаги е била да напомня за Аллах и да насочва мисленето към Него. Аллах казва:

Вашият Господ е Аллах, Който сътвори небесата и земята в шест дена, после се въздигна [безподобен] Той на Трона. Покрива Той с нощта деня, който я следва безспир. И слънцето, и луната, и звездите са покорни на Неговата повеля... Негови са творението и повелята. Благословен е Аллах, Господа на световете! (54)

В хода на житейския процес хората се срещат с радост и тъга, успехи и провали. Поради тези причини те винаги ще изпитват нужда от помощта и подкрепата на Аллах. В това отношение сурата ни насочва към следното:

Зовете своя Господ със смирение и дори в уединение! Той не обича пресъпващите. И не рушете по земята, след като е в порядък! И Го зовете със страх и копнеж! Милостта на Аллах е близо до добродетелните. (55–56)

Стимулът и заплахата, надеждата и страхът са мощни сили, които оказват влияние върху човешкото поведение. Колко често ние имаме усещането, че единствено Аллах може да ни даде това, към което се стремим, и само Той може да облекчи нашите страдания. Това влияние на Аллах е представено в сурата така:

Той е Онзи, Който праща ветровете като благовестие пред Своята милост. Когато понесат тежък облак, Ние го насочваме към мъртва земя и изливаме там водата, и изваждаме с нея всякакви плодове. Така изваждаме и мъртвите, за да се поучите. (57)

Може би прави впечатление от изложението, че определени коранични теми и идеи първоначално са представени обзорно, след което тяхната тематична прогресия се изпълва с детайли и подробности. Това не са разкъсани и тематично несвързани части, а елементи, изграждащи хармонична мозайка от концепции, учения и напътствия, които вдъхновяват и разкриват пътя към Аллах. Разбира се, най-важното в целия този процес на напътствие са дарбата и способността на човека да възприема и разбира, тъй като проливният дъжд, колкото и да се изсипва върху скалите, няма да доведе до реколта, нито до растителност: „В добрата почва⁵¹ растението изниква с позволение то на нейния Господ, а в лошата то едвам изниква с мъка. Така разясняваме знаменията на хора признателни“ (58).

Сурата представя части от историята и опита на предишни народи, които отхвърлили напътствието на Аллах и понесли последиците от поведението си. Повечето от тези групи и общества населявали Арабския полуостров и районите около него. Общността на Нух (Ной) била в Ирак, адитите – в Йемен, самудяните – в Северна Арабия, мадянитите – между Синай и река Йордан, а народът на Лют (Лот) – в Източна Палестина. Всички тези народи се противопоставили на Божите пратеници и техните учения. Разказите за тях в Корана са предшествани от историята за Адем и сатаната, която подчертава аспект от особено значение за нас тук. Сатаната не се задоволил с това, че отклонил

51 От преводача.

Адем от истината и той бил прогонен от Рая, но продължил да преследва и отклонява неговото потомство, поколение след поколение. Коранът ни разказва с подробности този опит на по-ранните общности и тяхното отношение към Аллах и сатаната.

Тук можем да зададем и въпроса за продължителността на човешката история, или кога е била първата поява на човека на земята? Според моите проучвания Потопът при Нух (Ной) се е случил преди около осем хиляди години. Времето между появата на Адем на земята и Потопа не е много по-дълго от този период. От друга страна, Коранът не споменава за съществуването на поколения преди Потопа. Това ме кара да се отнасям с подозрение към твърденията на археолози и геолози за находки на човешки череп, датиращ от десетки милиони години.

Изследвайки внимателно Корана, откривам, че по-ранните народи не са преминали просто през такива механични фази като: идване на Божието предупреждение, неговото отхвърляне и последвалото унищожение. По-скоро този процес се е генерирал дълги години в няколко последователни поколения. Това става ясно от следващите знамения:

И не изпращахме в никое селище пророк, без да притиснем жителите му със злочестие и беда, за да се смирят. Сетне подменяхме лошото с добро, докато се умножат и кажат: „И нашите бащи ги засягаше и беда, и радост“. И ги сграбчвахме Ние внезапно, без да усетят. (94–95)

Хората се самоуспокоявали и вярвали, че бедите, които ги застигали, били резултат от цикличен процес, тъй като и с предците им се било случвало същото. Но какво общо имат тези идеи за цикличността на историята с Аллах? Аллах казва:

А ако жителите на селищата бяха повярвали и бяха се побояли, щяхме да разтворим пред тях дарове от небето и от земята. Ала те отричаха и ги сграбчвахме заради онова, което са придобили. (96)

Следователно идеята тук е, че човек трябва да се поучава от грешките и да не ги повтаря:

Нима Той не показва на онези, които наследиха земята след нейните [предишни] жители, че ако Ние пожелаем, бихме ги поразили заради греховете им и бихме запечатали сърцата им, та да не чуват? (100)

След изчезването на тези ранни жители на Арабия Божието послание било отправено към друга семитска група – израилтяните. Аллах казва: „После подир тях с Нашите знамения проводихме при Фараона и знатните му хора Муса, а те ги отхвърлиха. Виж какъв е краят на рушащите!“ (103). Израилтяните, потомци на Якуб (Яков), били еврейски бедуини, които обитавали Сирийската пустиня. Впоследствие се преселили и установили в Египет по призив на Юсуф (Йосиф), син на Якуб (Яков). Животът им там процъфтявал известно време и броят им се умножил. Те поддържали своите религиозни вярвания и практики и отказвали да бъдат асимилирани в египетското общество. Това, разбира се, не се харесвало на египтяните и в крайна сметка се стигнало до ожесточен конфликт между местното население и израилтяните, които били подложени на жестоки гонения от Фараона.

След дълъг период на неизмерими страдания и гибел израилтяните били избавени с помощта на пратеника Муса (Мойсей). След избавлението Муса ги предупредил с думите: „Може вашият Господ да погуби врага ви и да ви стори наследници на земята, за да види как ще постъпите“ (129). Изглежда, че Муса имал лоши предчувствия, които не го излъгали. Веднага след като израилтяните били избавени с Божията благодат от малтретирането и гоненията на Фараона, първото нещо, което пожелали да направят, било да се поклонят на идоли:

И преведохме синовете на Израил през морето, и минаха покрай хора, посветили се на своите идоли. Казаха: „О, Муса, направи ни божество, както те си имат божества!“ Каза: „Наистина сте хора невежи. За тези е погубено онова, което имат, и е напразно онова, което вършат“. (138–139)

Те били запленени от езичеството и жаждата да служат на идоли. Сърцата им така попили тези идеи, че те се вкоренили дълбоко в съзнанието им. Едва Муса бил тръгнал към уреченото от Аллах място за молитва, когато народът му се заел с направата на телец от накитите на техните жени. Израилтяните искали да се поклонят пред телеца, вместо пред Аллах. В сурата се казва: „Които приеха телеца, ги сполетя гняв от техния Господ и унижение в земния живот. Така наказваме набеждаващите“ (152).

Голяма част от тези хора поддържали грешни и объркани вярвания и били податливи на своите капризи и страсти. Дори били

склонни да си служат с измама в отношението си с Бог и да заобикалят с хитрости Неговите повели. Пример за това е забраната за риболов в съботния ден, която им била наложена от религията, но те не я спазили и заложили мрежите в петък, за да ги изкарат пълни с улов в неделя. Естествено, сред тях имало вярващи и отговорни хора, които се опитвали да отправят съвет към престъпващите, но всичко това било без резултат:

И когато забравиха какво им бе припомнено, спасихме онези, които възбращават злото, и сграбчихме със сурово мъчение онези, които угнетяваха, защото бяха нечестивци. (165)

Историята ни казва, че еврейското царство е разрушено и опустошено през следващите поколения. Сурата потвърждава този факт с думите: „И ги разделихме на общности по земята. Сред тях има и праведници, сред тях има и други“ (168). Съобщава се, че на въпрос дали Аллах ще погуби хората, докато сред тях има добри и праведни личности, Пратеника отговорил: „Да, когато повечето от вас започнат да вършат нередности“⁵². Поради тези причини Аллах разпръснал израилтяните и ги подчинил на управлението на други нации. Тяхното прегрешение пред Аллах не било от незнание, то било осъзнато и умишлено поведение: „Всеки път, щом пратеник им донесеше онова, което душите им не желаеха, те отричаха едни, а други убиват“ (*Ел-Мауде* (Трапезата): 70). С натрупването на случаите на прекомерна гордост Аллах спрял да се отнася към тях с търпение. Състоянието им е описано посредством следната художествена илюстрация:

И прочети им вестта за онзи, на когото дарихме Нашите знамения, а той се изплъзна от тях. И сатаната го направи свой последовател, и стана той един от заблудените. А ако пожелаехме, щяхме да го въздигнем с тях. Ала той се привърза към земята и последва страстта си, и е като кучето – навърлиш ли му се, задъхва се, изплезило език, и оставиш ли го, задъхва се пак. (175–176)

Посочените последствия важат еднакво както в личен, така и в колективен план за тези, които получават напътствието, след това го пренебрегват или отхвърлят цялостно. Днес тези, които хулят исляма, имат пред себе си като пример мюсюлмани, които, за съжаление,

52 Хадисът е предаден от Бухари (3346, 3598, 7059, 7135), Муслим (2880) и ет-Тирмизи (2187).

са далеч по-небрежни към Божието послание и напътствие, отколкото самите опоненти на религията. Много мюсюлмани не следват напътствията на Аллах, нито примера и идеала на Пратеника Мухаммед, дори нарушават тези учения.

Непристойното поведение не се одобрява от Корана, а използването на благодатта от Аллах за бунт срещу Него е сурово осъдено:

Създадохме за Ада много от джиновете и от хората. Имат сърца, с които не разбират, имат очи, с които не виждат, имат уши, с които не чуват. Те са като добитъка, даже са по-заблудени. Те са нехайните. (179)

Следват две знамения, които силно провокират мисълта. Първото отбелязва: „Когато Аллах напъти, той е на правия път, а когато остави в заблуда, тези са губещите“ (178). Второто знамение заявява: „Когато Аллах оставя в заблуда, за него няма водител. И ги оставя в тяхната престъпност да се лутат“ (186). Нека още от самото начало да отбележа, че тези и подобни на тях знамения в никакъв случай не трябва да бъдат разбирани като нещо, което е предопределено и наложено. Свободната воля и избор на човека са извън всяко съмнение, в противен случай отговорността и равносметката биха изглеждали напълно безсмислени, а и цялото съществуване би се превърнало в безсмислена игра и симулация. Заблудата и объркването са отнесени метафорично към Аллах, тъй като Той е сътворил и дарил човека със свободна воля, посредством която той сам избира пътя си. Тези, които са избрали пътя на заблудата и объркването, Аллах ги оставя в техния избор. Коранът отбелязва: „Който е в заблуда, Всемилоствивия ще му даде отсрочка“ (Мерием: 75).

Човешката свободна воля и избор са неприкосновени. Но последиците от този свободен избор често водят до трагедии. Това се потвърждава от завършека на двете знамения. Първото завършва с думите: „Тези са губещите“, а второто: „И ги оставя в тяхната престъпност да се лутат“. И в двата случая ясно се вижда, че основната причина за неодобрението е личният избор.

Неподражаемият стил на кораничното изразяване също е важен аргумент в това отношение. Ако се върнем и размислим отново върху смисъла, представен в знамение 179, където се споменават изразите:

„сърца, с които не разбират“; „очи, с които не виждат“; „уши, с които не чуват“; ще разберем, че притежателите на тези дадености метафорично са неми, слепи и глухи, тъй като със своя собствен избор са пренебрегнали истината. Сурата стимулира хората да използват своя интелект и сетива, за да стигнат до истините: „Нима не разсъдиха? Няма никаква лудост у техния другар [Мухаммед]“ (184); „Нима не погледнаха към царството на небесата и на земята, и към нещата, които Аллах е сътворил?“ (185). Изводът е, че тези, които не използват своите способности, за да размишляват в правилна посока, трябва да винят единствено себе си за последствията.

За да не се стига до съдбата на по-ранните поколения, представени в сурата, на мюсюлманите се дава съвет да поддържат връзката си с Аллах по най-добрия начин и да не губят надежда и доверие в подкрепата и помощта на Създателя: „Аллах има Най-прекрасните имена. Зовете Го с тях“ (180). Аллах е Най-съвършен, Най-велик и Самодостатъчен. Когато сме объркани, ние Го молим за напътствие; когато душите ни потънат в мрак, молим Го за светлина; когато сме в нужда, търсим Неговата подкрепа и помощ. В подобни ситуации и състояния хората се връщат към Него. Но има и такива сред създанията, които накърняват величието и всемогъществото на Аллах, когато Го отхвърлят и се обръщат към други за помощ.

Най-важната характеристика на исляма е неговият кристален монотеизъм и пълно самоповеряване на Създателя:

Сред сътворените от Нас има общност, която напътва с истината и с нея отсъжда справедлива. А които взимат за лъжа Нашите знамения, ще ги въвлечем [в гибел] оттам, откъдето не ще узнаят. (181–182)

Неодобрението на Аллах понякога може да бъде прикрито от краткотраен просперитет или илюзии за триумф и успех. Това е част от начина, по който Аллах обикновено постъпва с потисниците. Той им дава свободата, шанса и времето да направят своя избор и да решат как да живеят, но когато ги връхлети Неговото наказание, то връхлита силно и внезапно: „Ще им дам отсрочка. Силна е Моята промисъл“ (183). Вярващите трябва да бъдат търпеливи и сдържани, когато ги застигат изпитания в живота, и да са убедени, че Аллах е с тях.

Вярата в отвъдното е основа на ислямската религия и допълва вярата в Аллах. Отвъдното обаче принадлежи към неведомото, затова колкото и любопитни да сме относно неговото настъпване, това остава привилегия единствено на Аллах, Който отбелязва: „Питат те за Часа: „Кога ще настъпи?“. Кажи: „Знанието за него е само при моя Господ. Само Той ще изяви неговото време“ (187). Тази велика тайна може да бъде разбрана буквално от тези, които станат свидетели на настъпването на Часа. Що се отнася до останалите, Часът за тях настъпва при тяхната смърт, когато всички ще осъзнаем колко кратък и прозаичен е бил целият живот на земята.

Друга характеристика на вярата е убеждението, че със своята изцяло човешка същност Мухаммед е бил Пратеник на Аллах. Той не е бил бог, нито полубог, нито частично бог. Той просто е бил смъртен човек, отдаден на Аллах. Смъртта го е покосила така, както покосява всички хора. Не е притежавал никакви свръхестествени сили, посредством които да управлява съдбата на другите или да нанася вреда или полза. Всякакви твърдения, обратни на тези, просто не са истина.

Сурата завършва отново с препратка към Адем и неговото потомство. Тук тонът е осъдителен, защото въпреки благата и милостта, с които Аллах е обсипал човечеството, някои хора остават непризнателни към Него и търсят достойнство от други източници. Аллах отговаря на подобни стремежи с думите: „Нима съдружават с Него такива, които нищо не творят, а самите те са сътворени? И не могат да им помогнат, нито на себе си помагат“ (191–192).

След това сурата се обръща към Пратеника Мухаммед и неговите последователи, за да изрази възмущение от неспособността на езичниците да оценят посланието на Аллах, което им било разкрито: „И ако ги зове те към правия път, не ви следват. Едно и също е за вас дали ще ги зове те, или ще мълчите“ (193). Тази реакция от страна на езичниците наистина била странна, но на Пратеника му било повелено твърдо да отстоява посланието и да заяви: „Моят покровител е Аллах, Който низпосла Книгата. Той покровителства праведниците“ (196). Коранът представил пред езичниците много по-солидни и ефективни аргументи, отколкото чудесата, които те настоявали да видят:

Кажи: „Аз следвам само онова, което ми се разкрива от моя Господ. Това са прозрения от вашия Господ, и напътствие, и милост за хора вярващи“. (203)

В крайна сметка на Пратеника му било повелено да се отнася с толерантност и сдържаност към своите недоброжелатели, колкото и арогантни да били те: „Придържай се към снизхождението и повелявай приличието, и страни от невежите!“ (199).

В началото сурата започна с това, че сатаната е успял да подмами Адем и той е бил прогонен от Рая. Така също бе споменато, че усилията на сатаната да заблуждава хората, никога няма да престанат в този живот. Сега разкрива, че вярващите, които се придържат здраво към вярата, няма да бъдат засегнати от сатаната, тъй като той няма друга сила освен тази да нашепва и съблазнява: „Когато натрапливо видение от сатаната засегне богобоязливите, те си спомнят [за Аллах] и ето ги – зрящи!“ (201). Докато тези, които не носят вярата в сърцата си, ще бъдат подведени и погубени.

Споменаването на Аллах и особено изучаването на Корана могат да бъдат ефективен щит срещу атаките на сатаната. Затова и в сурата се казва: „Когато се чете Коранът, слушайте го и мълчете, за да бъдете помилвани!“ (204). Споменаването на Аллах не е просто движение на езика. То е дълбоко осъзнаване чрез пълна концентрация и присъственост. Това трябва да се прави постоянно, за да се достига до прозрение и по-висши стремежи в живота:

Споменавай своя Господ в душата си със смирение и страх, без гръмки слова сутрин и вечер, и не бъди от нехайните! (205)

Споменаването на Аллах по този начин внася в човешката душа хармония и я обединява със заобикалящия свят в смиреност и възхвала към Аллах, Създателя на цялото творение.

СУРА 8

Ел-Енфал (Придобитото във война)

Неочаквани за мюсюлманите били както победата им при Бедр през 624 година, така и поражението им при Ухуд през следващата година. Неочакваните събития се оказали голямо изпитание за тях. Тази сура е низпослана след победата на мюсюлманите в битката при Бедр. Тя разглежда ролята на вярващите в тази битка, както и подкрепата на Аллах към тях. Посочва се, че победата била изпратена от Аллах като възмездие за усилията и непоклатимостта на вярващите през изминалите години. Също така се отбелязва, че онези доблестни мъже, които се борили твърдо в битката, сбъднали предсказанията на Корана, изразени с думите: „Аллах предписа: „Аз ще надвия, и Моите пратеници“. Аллах е всемогъщ“ (*Ел-Муджаделе* (Спорът): 21). Аллах подчертава, че в тази битка се е възцарила правдата: „А Аллах искаше да възцари правдата със Своите Слова и да прекърши неверниците“ (7).

В светлината на тази голяма цел за възстановяване на правдата и справедливостта сурата от самото начало прави изявления относно придобитото в битката и как то да бъде разпределено, за да не се стига до спорове и разногласия. Ясно било заявено, че плячката не е притежание на отделните участници и ще бъде разпределена по указания от Аллах и Пратеника. Но по-важното от това било отличаването на храбрите и безкористни мъже, които били готови да отстояват истината и справедливостта:

Вярващите са онези, които, щом бъде споменат Аллах, сърцата им тръпнат, и щом им бъдат четени Неговите знамения, те усилват вярата им, и на своя Господ се уповават; които отслужват молитвата и от онова, което сме им дали, раздават. Тези са истинските вярващи. (2–4)

Истинската вяра е изтъкната със следните характеристики: споменаването на Аллах и въздействието на това споменаване върху сърцето; размишляване върху знаменията на Аллах; пълното доверие към Него; молитвите и раздаването от благата на нуждаещите се. Към края на сурата са добавени още някои характеристики:

А които вярват и се преселят, и се борят по пътя на Аллах, и тези, които приютяват и подкрепят, тези са истинските вярващи. (74)

Така опазването на религията, усилията по пътя на Аллах и осигуряването на приют и подкрепа за нуждаещите се също били прибавени към чертите на истинската вяра. На друго място в Корана се казва:

Вярващи са именно онези, които вярват в Аллах и в Неговия Пратеник, после не се усъмняват и се борят чрез своите имоти и души по пътя на Аллах⁵³. Те са искрените. (*Ел-Худжурат* (Стаите): 15).

Дълбока искреност, твърдо и непоклатимо доверие, безгранична щедрост и себеотрицание за общото благо – това е профилът на вярващия. В Корана се казва още:

Вярващите са само онези, които вярват в Аллах и в Неговия Пратеник, и щом са с него за общо дело, не си отиват, докато не му поискат позволение. (*Ен-Нур* (Светлината): 62).

Всички тези знамения показват, че вярата има много проявления и широко поле за изява. Тя може да се проявява в различни действия и черти, в зависимост от контекста и обстоятелствата. Вярата била тази, която спасила мюсюлманите от конфликт при разпределение на придобитото в битката при Бедр, тъй като те приели решението на Аллах и Пратеника без никакви съмнения.

Когато мюсюлманите пристигнали при Бедр, Пратеника заповядал да се готвят за битка срещу езичниците. Това изненадало

53 Борбата по пътя на Аллах е много широко понятие, което в най-значима степен означава полагане на усилия за духовно и морално извисяване.

вярващите и между тях се зародил спор, тъй като първоначалната цел била да прихванат търговския керван на арабите от Мека без бой, но се оказало, че меканците били подготвени за конфронтация и война. Някои от сподвижниците на Пратеника били против въоръжен конфликт, а други предложили да се изчака подкрепление от останалите мюсюлмани, които били в Медина. Това разколебало и самия Пратеник, но впоследствие решил, че трябва да се отговори на предизвикателството на езичниците, тъй като моментът бил критичен за исляма и мюсюлманите. Той получил увереност от Аллах за подкрепа и категорично решил да встъпи в битка. Тази ситуация е отразена в сурата по следния начин:

Както твоят Господ те изведе от дома ти с истината, а на част от вярващите [това] не им хареса, спорейки с теб за истината, след като тя пролича, – сякаш ги водят към смъртта и я виждат. (5–6)

Надеждата на Пратеника за победа била потвърдена с думите:

И когато Аллах ви обеща, че едната от двете групи ще е ваша, вие пожелахте онази, която е без оръжие, да е ваша. А Аллах искаше да възцари правдата със Своите Слова и да прекърши неверниците. (7)

Очевидно някои мюсюлмани желаели лесната плячка, кервана, без битка, но Аллах имал други планове, които станали ясни, след като битката завършила с победа в полза на мюсюлманите. Голямата цел на Аллах била: „Да възцари правдата и да отмени лъжата, дори престъпниците да възненавиждат това“ (8). Когато мюсюлманите срещнали врага, осъзнали неговото превъзходство и сила и съвсем естествено се обърнали към Аллах за подкрепа в онзи критичен момент: „Когато призовахте своя Господ за помощ, Той ви откликна: „Аз ще ви подкрепя с хиляда ангели един след друг“ (9). Аллах пожелал да вдъхне увереност и храброст в сърцата на мюсюлманите, затова споменал този внушителен брой ангели, макар че и един ангел бил достатъчен, за да се справи с езичниците. Това е отразено в сурата с думите: „Аллах стори това само за радостна вест и за да се успокоят с него сърцата ви. Помощта е единствено от Аллах. Аллах е всемогъщ, всемъдър“ (10).

Преди битката Пратеника отправил дълга и сърдечна молитва към Аллах за подкрепа и победа. Част от думите му били: „О, Аллах,

ако тази група мюсюлмани бъде унищожена при Бедр, няма да има вече кой да се покланя пред Теб на тази земя⁵⁴. Така, с вдигнати ръце и очи, отправени към небесата, Пратеника потънал в искрена молитва към Аллах, тъй като за него тази битка била решаваща за оцеляването на исляма. Абу Бекр, близък и доверен приятел на Мухаммед, стоял зад него и го утешавал, че Аллах ще им дари победата. Но Пратеника продължавал настоятелно да се моли, докато му били низпослани знамения, които разкрили изхода от битката още преди тя да е започнала.

Мимоходом трябва да се отбележи разликата в състоянието на Абу Бекр в Бедр и когато бил в пещерата с Пратеника по време на преселението към Медина. В Бедр Абу Бекр бил уверен, дори успокоявал самия Пратеник, докато в пещерата, когато езичниците били в опасна близост до тях, той бил изключително обезпокоен и се налагало Пратеника да го успокоява. Обяснението на тези контрастни състояния се крие в това, че при Бедр Пратеника не е бил сам. Той бил отговорен за цяла армия, която вероятно давала увереност на Абу Бекр. Докато в пещерата Пратеника и Абу Бекр били сами и безпомощни. Там Мухаммед бил спокоен и разчитал единствено на Аллах, но Абу Бекр бил напрегнат. Няма съмнение, че любовта и предаността на Пратеника към Аллах са изключително дълбоки и недостижими от друг човек. Затова при Бедр той не бил подмамен от силата на въоръжената армия и добре осъзнавал, че без подкрепата на Аллах нищо не би помогнало.

Намесата на Аллах в битката била очевидна. Изсипал се дъжд, а мюсюлманите били обзети от вътрешно спокойствие и силна мотивация за победа. Докато в лагера на езичниците настанали смут и безпорядък и това довело до тяхното опустошително поражение: „Това е, защото се възпротивиха на Аллах и на Неговия Пратеник. А за който се възпротиви на Аллах и на Неговия Пратеник, Аллах е суров в наказанието“ (13). Макар и с намесата на Аллах мюсюлманите били добре подготвени и проявили необичайна храброст. Отстоявали позицията си с искреност към Аллах и с надежда за спечелване на Неговата награда.

Обстоятелствата били обстоятелства на война, при които животът и сигурността били застрашени. Естествено е за хората да избират живота пред смъртта, сигурността пред заплахата, комфорта

54 Хадисът се предава от Муслим (1763).

пред лишенията. Но в онази ситуация се изисквала решителност и мюсюлманите били подтикнати да бъдат решителни: „О, вярващи, когато срещнете неверниците в настъпление, не им обръщайте гръб в бягство!“ (15). Мюсюлманите трябвало да се справят първо с вътрешния си страх и да разберат стойността на тази битка в перспектива. Те успели да постигнат всичко това и доказали, че храбростта и решителността редом с вярата са много по-важни и решаващи фактори за победата, отколкото числеността и мощта на армията. В сурата се казва:

Не вие ги убихте, а Аллах ги уби, и не ти хвърли, когато хвърли, а Аллах хвърли, за да подложи вярващите на добро изпитание от Него. Аллах е всечуваш, всезнаещ. (17)

Въпреки огромната си численост и военно надмощие езичниците понесли поражение от по-малобройна и неопитна във военно отношение група, която от своя страна имала пълно доверие и надежда в подкрепата на Създателя.

По време на суровите и критични моменти на битката Аллах отправил шест директни обръщения към вярващите, за да ги предпази от потенциално изпадане в крайни емоционални състояния. В два случая, отразени в знамения 15 и 20, наставленията били да не се обръща гръб в бягство от бойното поле. Макар че такива случаи нямало, предупреждението било с превантивна цел – да предпази мюсюлманите от страх и слабост. Другите наставления имали за цел да издигнат духа над материалните влечения, за да не се превърне плячката в причина за разделение и конфликти. Сурата прави постоянно сравнение между контрастното поведение на вярващите и на езичниците, които се интересували единствено от задоволяване на своите страсти. Тяхната арогантност и надменност били толкова силно изразени, че макар и да разбирали Словото, те го отхвърляли поради ината си:

О, вярващи, покорявайте се на Аллах и на Неговия Пратеник, и не се отмятайте от него, след като [го] чувате! И не бъдете като онези, които казват: „Чухме!“, ала не чуват. (20–21)

В състояние на победа и триумф вярващите получили наставления за духовно и морално приличие. Било им повелено следното: „О, вярващи, откликвайте на Аллах и на Пратеника, щом ви зове към онова, което ще ви съживи“ (24). Напътствията към тях продължили, сякаш ситуацията не била ситуация на победа, а на възпитание:

И знайте, че Аллах стои между човека и сърцето му, и че при Него ще бъде събрани! И бойте се от изпитание, което не сполетява само угнетителите сред вас! И знайте, че Аллах е суров в наказанието! (24–25)

Твърде изумяващо звучи това строго изказване, и то на фона на изминалите петнайсет години, които мюсюлманите изкарали в тежки изпитания и гонения. Какъв е смисълът тогава от тези заплахи? Изглежда, че Аллах просто искал да предпази мюсюлманите от изпадане в еуфория и придобиване на излишно самочувствие след голямата победа над техните заклетни врагове. Аллах искал да ги възпита на смирение дори в моментите на триумф. Затова ги призовал да си спомнят в какво състояние всъщност са били преди тази битка:

И помнете как бяхте малцина безсилни на земята, уплашени, че хората ще ви заловят, а Той ви даде убежище и ви подкрепи със Своята помощ, и ви даде от богатата, за да сте признателни. (26)

Напомняйки им за тежкото и изпълнено с несигурност минало, Аллах искал да предпази мюсюлманите от алчност, която да ги увлече в преследване на материални блага и власт. Затова в сурата следват още сериозни предупреждения:

О, вярващи, не изменяйте на Аллах и на Пратеника, и не изменяйте на онова, което ви е поверено, знаейки! И знайте, че имотите и децата ви са изпитание, и че при Аллах има огромна отплата! (27–28)

Навсякъде победоносните воители се завръщат у дома ликуващи и горди. Те биват посрещани с гирлянди, барабани и тържества, преди да получат своите медали и отличия. Но Коранът посреща триумфиращите мюсюлмани от Бедр, първата голяма битка между мюсюлманите и езичниците, с възпитание и напътствия за смирение. Тези факти трябва да бъдат взети под внимание от хора, недружелюбни към исляма, които твърдят, че битката при Бедр е първото осезаемо доказателство за войнствеността, агресията и насилствения характер на исляма.

След това сурата отново припомня по-ранните събития и отношения между вярващи и езичници в Мека:

И когато неверниците лукавстваха срещу теб, да те задържат или да те убият, или да те прокудят... Те лукавстват, а Аллах проваля тяхното лукавство. Аллах е над лукавите. (30)

Арабите езичници се отнасяли с ирония към Аллах и Го предизвиквали: „О, Аллах, ако това е правдата от Теб, изсипи над нас камъни от небето или ни прати болезнено мъчение!“ (32). Несъмнено неверието може да приема много различни форми и проявления – от пълното отричане на Създателя и съдружаването с Него до оприличаването Му с черти и характеристики, типични за хората. Съществуват дори хора, които си приписват божествен характер и сила. В повечето случаи невежеството е основната причина за изпадане в неверие. Но мнозина следват сяпано неговия път и мислят, че това е правилно и се харесва на Бог. Някои сред арабите езичници в Мека искрено вярвали, че идолите били способни да вредят или да носят полза, затова ги възприемали като посредници между хората и по-висшия Бог – Аллах.

Основната задача и мисия на пратениците била да възстановят принципа на чистия монотеизъм. Това изисквало много усилия и време. Аллах разкрил на Пратеника следното: „Но не ще ги мъчи Аллах, докато си сред тях, и не ще ги мъчи Аллах, докато молят за опрощение“ (33). Но физическата агресия и потисничеството на езичниците предизвикали отмъщението на Аллах:

Но как да не ги мъчи Аллах, щом възпират от Свещената джамия и не са нейни пазители? Пазителите ѝ са само богобоязливите, ала повечето от тях не проумяват. (34)

Претенциите на езичниците към Свещения храм *Ел-Кябе* били безпочвени, тъй като храмът бил построен като символ на единобожието, затова право на него имали само вярващите в единството на Аллах. Но езичниците не просто не споделяли исляма, те били агресивни срещу вярващите и жертвали имотите си, за да преследват Пратеника и мюсюлманите. Сурата е отразила това тяхно поведение с думите: „Неверниците харчат своите имоти, за да възпират от пътя на Аллах. И ще ги харчат, после те ще са за тях печал, после ще бъдат надвити“ (36). Точно това се случило в битката при Бедр.

След битката Аллах повелил на Пратеника да предложи на езичниците мир и да ги посъветва да престанат с тяхната вражда и инат: „Кажи на неверниците, че ако престанат, ще им се опрости онова, което е било по-рано, а ако упорстват – известна е вече съдбата на предците“ (38). Така те имали възможност да се помирят с мюсюлманите или да продължат да упорстват в своята агресия. Най-разумно било да се поучат от предишния опит на враждуващи групи и да се откажат от този път на злото. Но техният бунт не престанал и трябвало да му се противостои: „И се сражавайте с тях, докогато не ще има размирици⁵⁵ и религията ще е на Аллах! А престанат ли – Аллах е зрящ за техните дела“ (39).

В сурата се разглежда и въпросът за придобитото в битката. На тези сред мюсюлманите, които били втренчили поглед в плячката, Аллах им припомнил, че достойнството и вярата са по-важни от материалните изгоди, както и че основната цел на сражението била друга. Указанията били такива, че една пета от придобитото трябвало да се ползва за обществени нужди и каузи, а останалата част да бъде разпределена между воините: „И знайте, че каквото и да придобиете във война, то една петина от него е за Аллах и за Пратеника, и близките, и сираците, и нуждаещите се, и пътника [в неволя]“ (41). Ние знаем от практиката на Пратеника и неговите последователи, че това разпределение било временно. То било променено още при управлението на втория халиф Умар ибн ел-Хаттаб. В началото мюсюлманите били доброволци в армията и сами заплащали всички нужди, свързани с участието им в битките. Затова било съвсем логично и уместно да получат част от плячката и така да могат да покрият разходите и нуждите на семействата си. По-късно обаче имало редовна армия, която се поддържала изцяло от държавата, и всички разходи и нужди на воините били покривани, затова те вече не получавали нищо от придобитото във войната, а всичко отивало в държавната хазна и било разпределяно приоритетно за нуждите на обществото.

55 Арабската дума *фитне* има широко значение, което трябва да се конкретизира според контекста. *Фитне* може да означава: малтретиране, агресия, размирици, бунт..., но винаги мотивите, свързани с това понятие, са нечестиви.

Трябва да се отбележи, че проблемът с плячката е изложен между две други теми. Едната е войнствеността на езичниците, които жертвали богатството си, за да се противопоставят на исляма. Те преследвали мюсюлманите и искали да осуетят усилията им за разпространение на вярата. Втората тема е с акцент върху това, че победата, която мюсюлманите постигнали при Бедр, всъщност била от Аллах:

Вие бяхте на по-близкия склон на долината, те – на по-далечния склон, а керванът – ниско под вас. И дори да се бяхте уговорили, щяхте да се разминете в уговорката, ала – за да изпълни Аллах дело отредено, да погине при ясен знак погиващият и да живее при ясен знак оживяващият... Аллах е всечуващ, всезнаещ. (42)

Ясно е, че загубата им при Бедр била унищожителен удар за езичниците от Мека и всички техни съюзници. Докато победата за мюсюлманите била компенсация за изминалите години на мъка и страдания, както и силен стимул за тяхната вяра и морал. Несъмнено Бедр отразява един критичен и решителен момент от историята на исляма.

В последните си обръщения към мюсюлманите в сурата Аллах отпразил шест съвета за постигане на успех:

О, вярващи, когато се сражавате с отред, устоявайте и споменавайте Аллах често, за да сполучите! И се покорявайте на Аллах и на Неговия Пратеник, и не се оспорвайте един друг, за да не се провалите и да изчезне силата ви! И търпете! Аллах е с търпеливите. И не бъдете като онези, които излязоха от домовете си с надменност и за показ пред хората! Те възпират от пътя на Аллах. Аллах обгръща техните дела. (45–47)

Вътрешният мир, искреността и връзката с Аллах са важни фактори за успеха. Мюсюлманите трябва постоянно да бдят над тези ценности и да не забравят, че Аллах се грижи за тях във всички ситуации. Хората, които са нехайни към тези истини, имат грешни представи за Създателя. Мюсюлманите трябва да отдават заслуженото уважение и благоговение към Аллах.

Преди да встъпят в битка с персийците, Умар ибн ел-Хаттаб се обърнал към мюсюлманите с молба да се покаят и пречистят от греховете и лошите си постъпки, тъй като това било по-притеснително, отколкото силата и мощта на персийците. По-малобройната и по-слаба войска на мюсюлманите разчитала на подкрепа от Аллах,

която можело да бъде спечелена само с праведност и пълна отдаденост към Него.

Днес, макар че мюсюлманите съставляват една пета от населението на земята, състоянието им не е процъфтяващо нито социално, нито морално. Те са разединени и често въввлечени във вътрешни пререкания и конфликти. Поради тези причини тяхното достойнство и място в цивилизацията са незабележими. Необходимостта от възстановяване на предаността към Аллах и следването на Неговите напътствия е голяма. Мюсюлманите могат да се справят с предизвикателствата и да се изправят достойно срещу всички изкушения, за да овладеят корупцията и разрухата в света.

Потисниците и тираните през цялата история са проявявали общи черти и са имали еднаква участ. Езичниците от Арабия също следвали този път. Затова мюсюлманите били принудени да се защитават от тяхната агресия и потисничество. Този процес се е повтарял неведнъж в историята:

Както се случи с рода на Фараона и с онези преди тях. Отрекоха знаменията на Аллах и заради греховете им Аллах ги сграбчи. Аллах е всемоушен, суров в наказанието. (52)

Така ценностите и принципите, низпослани от Аллах, остават значими и актуални във всяко време.

Битката при Бедр маркирала повратна точка в историята на исляма и на мюсюлманите. Това било разбрано и от самите езичници. Съобщава се, че един от тях, който изгубил синовете си в битката, казал: „Ако не беше Бедр, тези хора (мюсюлманите) никога не биха надделели“. От този момент мюсюлманите получили силен тласък и влияние, докато езичниците започнали да губят контрол над Арабия и това се оказало началото на техния край. Казано с други думи, по всичко личало, че ислямът започва да набира сила, а езичеството – да погива. Тези промени в обществата са отбелязани в Корана с думите:

И дава Аллах пример с едно селище. То бе мирно, спокойно. Получаваше препитанието си отвсякъде в изобилие. Но отрече то благата на Аллах,

тогава Аллах го накара да изпита одеянието на глада и страха заради оно-
во, което [жителите му] са сторили. (Ен-Нехл (Пчелите): 112)

Разбира се, тези принципи на Аллах еднакво важат за всички общес-
тва и групи: „Това е, защото Аллах не променя благодатта, с която е
облагодетелствал хора, докато не променят себе си“ (53). Призна-
телността и оценяването на благодатта, с която Аллах дарява хора-
та, са съществена причина за запазването и увеличаването на тази
благодат. Искреността и добротата в сърцето привличат милостта
на Аллах и Неговото опрощение. Аллах искал да види тази доброта и
в сърцата на езичниците, които били в плен на мюсюлманите:

О, Пророче, кажи на пленниците, които са в ръцете ви: „Ако Аллах види
добро в сърцата ви, ще ви даде по-добро от онова, което ви е взето, и ще ви
опрости. Аллах е опрощаващ, милосърден. И ако искат да ти изменят, те
вече измениха на Аллах преди, затова Той ти даде власт над тях. Аллах е
всезнаещ, всемъдър. (70–71)

Тези, които не са признателни за благодатта на Аллах и отхвърлят
Неговото напътствие, биват водени единствено от личните си инте-
реси. Егоизмът е заплаха за лоялността и отговорността: „Най-ло-
шите твари пред Аллах са онези, които Го отричат и не вярват, онези,
от които ти получи обет, после нарушават своя обет всеки път и не се
боят“ (55–56). Прибягването към сила, за да бъде отблъсната агрес-
ията и военното нападение срещу мюсюлманите, било неизбежно.
Затова Пратеника получил наставления да отвърне на воюващите
врагове за назидание на тях и на тези, които вървели по стъпките
им: „И ако ги срещнеш във война, прогони с поражението им онези,
които ги следват, за да се поучат!“ (57).

Когато всички средства за възпиране на потисничеството и аг-
ресията били изчерпани, нямало друга алтернатива, освен да се при-
бегне към сила. Естествено, ислямът призовава към мир и стимули-
ра този процес, защото в условията на свобода и спокойствие най-
добре могат да бъдат практикувани и проповядвани религиозните
ценности. Но когато вярващите били подложени на гонения и потис-
ничество и нямали възможност да изпълняват своите норми, тогава
на тях не им оставало друго, освен да се защитават с всички възмож-
ни средства. Поради тази причина мюсюлманите били подтикнати
към сражение с езичниците, без значение от техния брой, умения и

сила. Истинската сила идвала от убеждението, че Аллах ги подкрепя:

О, Пророче, подбуждай вярващите към сражението! Ако сред вас има двадесет търпеливи, те ще надвият двеста; а ако сред вас има сто, те ще надвият хиляда от неверниците, защото са хора, които не проумяват. (65)

Следващото знамение привлича вниманието с промяната на схемата от „един срещу десет“ към „един срещу двама“:

Сега Аллах ви облекчи. Той знае, че у вас има слабост. И ако сред вас има сто търпеливи, те ще надвият двеста; а ако сред вас има хиляда, те ще надвият две хиляди с позволенията на Аллах. Аллах е с търпеливите. (66)

Тази промяна е предизвикала дебати и разногласия между учените относно това коя от двете схеми може да се приеме като принципна и коя е изключение. Моето лично мнение е, че схемата „един срещу десет“ е принципна, а другата – обстоятелствена, проявяваща се във временни условия на слабост и ситуации, които са извън човешкия контрол. В съвременното военно дело е напълно възможно един пехотинец да отстоява срещу цял батальон. Няколко изключително подготвени и силно мотивирани бойци, с перфектно оборудване, могат да превърнат в хаос цяла дивизия. Това е изразено в Корана с думите: „Колко малки дружини са надвивали многобройни с позволенията на Аллах! Аллах е с търпеливите“ (*Ел-Бакара* (Кравата): 249).

Накрая сурата подчертава силата на братството и необходимостта мюсюлманската общност да се изгражда върху неговите устои, за да бъде единна и консолидирана. Братските взаимоотношения между вярващите произлизат от обичта към Аллах и търсенето на Неговото задоволство. Затова този тип връзка е много здрава и устойчива. Ислямът е успял да обедини различни групи хора, с различни култури и характеристики. Този успех е оставил ярки следи в човешката история. Аллах казва:

Които повярваха и се преселиха, и се бореха чрез своите имоти и души по пътя на Аллах, и които приютиха и подкрепиха, те са близни един на друг.

А които повярваха, ала не се преселиха, нямат нищо от вашата придобивка, докато не се преселят. (72)

Знамението се отнася до събитията по време на преселението на мюсюлманите от Мека към Медина и тяхната безусловна взаимопомощ и солидарност един към друг. Отражено е положението и на хора, които не се преселили в онези критични моменти и останали далеч от мюсюлманската общност.

Съобщава се, че езичниците също били обединени в своите цели:

А които са неверници, те са близки един на друг. Не извършите ли това, ще има заблуда по земята и голяма развала. (73)

Мюсюлманите днес не са обединени. Те са разделени на много групи. Дори в такава структура като ООН не са способни да се обединят около едно мнение. Мюсюлманската цялост и единство са разкъсани от националистически и етноцентристки интереси и цели.

СУРА 9

Ет-Теубе (Покаянието)

Тази сура е низпослана петнайсет месеца преди смъртта на Пратеника Мухаммед през 632 година. Или казано с други думи, двацет и две години след началото на пророчеството. През целия този период от двацет и две години позицията на Пратеника към враговете на исляма е отразена в Корана по следния начин:

И ако те взимат за лъжец, кажи: „Моето дело е за мен, а вашето дело е за вас. Не сте отговорни за това, което върша, и аз не съм отговорен за това, което вие вършите“. (Юнус: 41)

Всеки справедлив човек би разбрал, че тази позиция никак не е войнствена. Но някои недоброжелателни групи тогава били решени да се противопоставят на мюсюлманите, за да предотвратят разпространението на исляма в други части на Арабия. Те подбудили поредица от военни експедиции и набези срещу мюсюлманите, но ефектът бил обратен и повечето от техните сили били отблъснати и накрая напълно съкрушени. Въпреки това те не си взели поука и техните опити продължили под формата на мародерски групи, които постоянно застрашавали стабилността и сигурността на младата общност в Медина. Това довело до прибегване към решителни действия от страна на мюсюлманите. Именно това е причината за „снемане на задълженията“ спрямо онази група от войнствени езичници, за които всъщност сурата говори.

За огромно съжаление, някои учени съвсем погрешно са тълкували тази сура, а други – дори и умишлено, за да докажат, че ислямът обявява война на всички немюсюлмани без изключение. Изрази като „И се сражайте със съдружаващите“ били изкарвани извън контекста, за да внушават, че става въпрос за всички немюсюлмани без изключение. Също така споменатата в третото знамение дума „хората“, която се отнася за определена група от воюващи езичници по онова време в Арабия, е тълкувана общо, за да внуши, че знаменieto говори за цялото човечество. По същия начин напълно било игнорирано и изключението, направено в следващото знамение: „Освен онези от съдружаващите, с които се договорихте и после не ви ощетиха с нищо, и не подкрепяха никого срещу вас“ (4). Значението е изключително ясно. Сражението, за което сурата говори, било мотивирано от войната и агресията на воюващи групи срещу мюсюлманите и исляма, а не от различията във вярата и религиите.

Коментарите, които следват в сурата, са още по-значими. Във всеки конфликт има невинни хора, които не подкрепят нито една от враждуващите страни. На Пратеника му било възложено да гарантира на тези хора пълна безопасност и сигурност, както и да бъдат съпроводени до техните места, където щели да бъдат въвн от опасност. Аллах казва:

И ако те моли за защита някой от съдружаващите, защити го, та да чуе той Словото на Аллах! После го заведи на безопасно за него място! Това е, защото са хора незнаещи. (6)

Как това би могло да се разбере като призив към агресия или подстрекателство към война? Изглежда, че грешните интерпретации са дело на някои тълкуватели и историци, които разширили обсега на сурата, за да обхванат по-късните завоевания на мюсюлманите в Египет, Сирия и Ирак, както и да мотивира превземането на останалите части от Персия и Византия. Но това е абсолютно неоправдано тълкуване.

По-късните мюсюлмански походи не били насочени към центровете на Византия и Персия, а към узурпирани от тях земи, където отделни общности били подложени на културен, религиозен и политически гнет. Мюсюлманите се опитвали да премахнат този гнет и да освободят потиснатите общности, както и да им предоставят възможност да се запознаят с ученията на исляма. С други думи, сурата няма отношение към подбуждане на омраза, агресия или война

към невинни и мирни хора, нито може да бъде източник на подобни учения и норми.

Сурата започва с информация, че на Пратеника му било повелено да обяви гратисен период от четири месеца, в който сражението с воюващите езичници от Арабия трябвало да бъде прекратено. По този начин на въстаналите езичници им била дадена възможност да преразгледат отношението и позициите си към исляма и мюсюлманите. Аллах се обърнал към тази група с думите: „Затова странствайте по земята [о, съдружаващи] четири месеца и знайте, че не ще обезсилите Аллах и че Аллах опозорява неверниците!“ (2). Този опит за помирение не бил продиктуван от слабост, затова езичниците не трябвало да се подлгват и да се втурват в нови планове, за да използват ситуацията. Тази позиция на мюсюлманите била известна по време на поклонение в Мека, когато все още там се събирали поклонници мюсюлмани и немюсюлмани от целия Арабски полуостров. Следователно възгласяването било направено публично и пред възможно най-широката публика в Арабия по онова време.

Аллах заповядал на мюсюлманите да бъдат честни спрямо езичниците, ако те също са честни към вярващите:

Как може да има за съдружаващите договор с Аллах и с Неговия Пратеник, освен за онези, с които се договорихте при Свещената джамия? И докато са честни спрямо вас, бъдете честни спрямо тях и вие! (7)

Ангажиментите и задълженията трябва да бъдат уважавани и почитани от всички страни. Но това не се случвало. Определени групи от езичниците постоянно нарушавали договореностите:

Как? Надвият ли ви, те не спазват спрямо вас нито родство, нито обет. Угаждат ви на думи, а сърцата им се противят. И повечето от тях са нечестивци. Продават на нищожна цена знаменията на Аллах и възпират от Неговия път. Лошо е онова, което вършат! Не спазват спрямо вярващ нито родство, нито обет. Тези са престъпниците. (8-10)

От страна на мюсюлманите нямало агресия, нито планове за нарушаване на споразуменията. Те били притеснени от заплахите на

езичниците, но Аллах ги успокоил и уверил, че изправянето лице в лице срещу тях е най-добро за отблъскването на агресията: „И ако нарушат клетвите си подир своя обет, и поругаят вашата религия, сражайте се с водителите на неверието, за да престанат!“ (12). Доверието и честността произтичат от вярата и придържането към принципите. Но безскрупулните и коварни постъпки на езичниците не оставили повод за доверие. Сурата продължила да разкрива техните издевателства и да подтиква мюсюлманите към съпротива:

[О, вярващи] няма не ще се сражавате с хора, които нарушиха своите клетви и възнамеряваха да изгонят Пратеника? Първом те настъпиха срещу вас. Нима се страхувате от тях? Аллах най-много заслужава да се страхувате от Него, ако сте вярващи. (13)

Четейки следващите знамения, става ясно, че тези, срещу които мюсюлманите трябвало да се сражават, не били мирни хора, а група с дълбоко вкоренена омраза, която подбуждала агресия и брожение срещу исляма и мюсюлманите за дълъг период от време. Тъй като техните планове и действия станали още по-очевидни, тонът на знаменията станал още по-твърд:

Сражайте се с тях! Аллах ще ги накаже с вашите ръце и ще ги опозори, и ще ви помага срещу тях, и ще изцери гърдите на хора вярващи, и ще премахне гнева от сърцата им. (14–15)

В тези думи не се открива дори намек, който да подтиква към противопоставяне или агресия по отношение на невинни и мирни хора. Изключително грубо недоразумение е да се използва тази сура като аргумент в полза на твърдения, че ислямът е войнствена религия и обявява война на немюсюлманите. Мюсюлманите винаги са били и ще продължават да бъдат миролюбиви хора, използващи конструктивен диалог и убедителни мирни средства, за да представят своите религиозни вярвания и принципи.

Преди низпославането на тази сура арабските езичници били толерирани двайсет и две години. Въпреки това те продължили да третират исляма като забранена религия в Мека. Отказали да признаят новата мюсюлманска общност, възникнала в Медина, и настоявали да се води война срещу нея. Това станало причина за разпалването на около трийсет битки. Жертвите от страна на езичниците

през всички тези дълги години на конфронтация не надвишават двеста – число, което не може да бъде сравнено с броя на избитите протестанти от френските католици в прочутото клане в навечерието на деня на св. Вартоломей през 1572 година в Париж. Всъщност през тези двайсет и две години мюсюлманите се ръководели от следния принцип на Корана:

За това зови и правдив бъди, както ти бе повелено! И не следвай страстите им, а кажи: „Повярвах в Писанията, които Аллах низпосла, и ми бе повелено да отсъждам справедливо между вас. Аллах е нашият Господ и вашият Господ. За нас са нашите дела, за вас – вашите дела. Няма [основания за] спор между нас и вас. Аллах всички ни ще събере и към Него е завръщането“. (Еш-Шура (Съвещанието): 15)

За съжаление, оказало се, че усилията били напразни. Мотото, което Коранът провъзгласил: „Вие следвайте вашата религия, а аз – моята“, не било прието от езичниците и те настояли за въоръжена конфронтация. Въпреки това мюсюлманите им дали четиримесечен период от време – да размислят и решат дали ще променят войнствената си позиция и ще престанат да разпалват конфликти, или ще напуснат региона, в който по онова време вече доминирало мюсюлманското население. Впоследствие на езичниците им било забранено да извършват поклонение и да се покланят голи пред идоли-те около Свещения дом в Мека:

Съдружаващите нямат право да устройват джамиите на Аллах, свидетелствайки сами за неверието си. На тези делата им са провалени и в Огъня ще пребивават вечно. Устройва джамиите на Аллах само онзи, който вярва в Аллах и в Сетния ден, и отслужва молитвата, и дава милостинята закат, и се страхува единствено от Аллах. (17–18)

По-късно всички езичници избрали исляма за своя религия и идоли-те били премахнати от Мека.

Аллах знаел, че приближава краят на живота на Мухаммед, който, както вече казахме, починал петнайсет месеца след като тази сура била низпослана. Аллах искал да подготви мюсюлманите за това

тежко събитие и бурните последици, които щели да настъпят. Макар че Арабия вече била мюсюлманска, заплахи все още съществували от страна на византийците на север и някои араби немюсюлмани, които планирали атаки срещу мюсюлманите.

Така и станало – веднага щом новината за смъртта на Мухаммед се разпространила през 632 година, се разпалили бунтове на различни места по покрайнините на Арабския полуостров. Абу Бекр, първият от праведните халифи, трябвало да овладее ситуацията вътре в Арабия и да запази обединението на мюсюлманите, преди да бъдат изправени пред заплахите на византийците, които доминирали по онова време в Сирия и Палестина и планирали атака срещу исляма.

Нека повторим отново, че ислямът категорично е против войната и мюсюлманите никога не трябва да инициират конфликти. Ислямската религия забранява да се налага вярата чрез сила и принуда. Мисията на мюсюлманите се изразява в това да представят ученията и ценностите на своята религия. Който желае да я приеме, това е негово право, а който не иска да я следва, той също е свободен да направи своя избор. В контекста на Халифата в миналото, всеки, който не изповядвал исляма, имал право да живее свободно и мирно според ценностите си, без обаче да застрашава по никакъв начин обществения ред и исляма.

За мюсюлманите вярата е най-силната и съществена връзка между Създателя и човека. Затова те полагат усилия да я опазват и предават на хората. В ислямското общество се стимулира принципът на добросъседство и добри взаимоотношения между мюсюлмани и немюсюлмани. Аллах казва в Корана: „А отдръпнат ли се, без да се сражават, и ви предложат мир, Аллах не ще ви отвори път против тях“ (*Ен-Ниса* (Жените): 90).

В условията на ислямско управление срещу тези, които вдигали оръжие против държавата, се прилагала сила, за да бъдат обезоръжени. След това им се позволявало да водят свободен живот и да практикуват своите вярвания в мир и сигурност под закрилата на мюсюлманските власти, като в замяна били длъжни да плащат определен данък, *джизия*. Това е контекстът, в който предписанието за плащане на *джизията* (данъка за освобождаване) възниква. С него не били облагани тези, които били мирни и неутрални и никога не вдигали оръжие срещу мюсюлманската държава. Сурата дава достатъчно ясни обяснения

за причините, които стоят зад установяването на този данък, и определя кой е бил длъжен да го плати. Това били хора, които: „не вярват в Аллах и в Сетния ден, и не възбраняват онова, което Аллах и Неговият Пратеник са възбрали, и не изповядват правата вяра – докато не дадат налога [джизя] безусловно и с покорство“⁵⁶ (29). Те са описани още и с думите: „Искат да угасят светлината на Аллах със словата си, но Аллах приема единствено да засияе в пълнота Неговата светлина“ (32). Лидерите на тези групи са обрисувани като алчни и измамни хора. След ранното масово приемане на исляма от жителите на Египет, Персия и Мала Азия приходите от този данък значително намалели. Но това несъмнено било радост за мюсюлманите, тъй като мисията на Пратеника не била да трупа богатства, а да разпространи напътствията и милостта на Създателя.

През 631 година, девет години след преселението, Абу Бекр бил начело на поклонниците, които извършвали поклонение в Мека. Тогава на арабите езичници все още им било позволено да практикуват ритуалите си около *Ел-Кябе*. През следващата година, 632-ра, поклонението било водено от самия Пратеник и било само за мюсюлманите, тъй като на езичниците вече било забранено да се приближават до Свещената джамия: „О, вие, които вярвате, съдружаващите са скверност⁵⁷! Да не се приближават до Свещената джамия след тази тяхна година!“ (28). По това време почти не били останали езичници в Арабия и идолопоклонничеството тотално изчезнало. Това довело до премахване на всички предишни споразумения и договори, сключени с езичниците. В този момент мюсюлманите достигнали пълна суверенитет на Арабския полуостров и животът им бил организиран религиозно, политически и административно от самия Пратеник.

56 С данъка *джизия* били облагани бунтарите срещу мюсюлманското управление и обществения ред. Те са описани като невярващи хора. Плащането на *джизия* от тяхна страна било знак, че те се примиряват и съгласяват да спазват обществения ред, затова са описани в знамението с думата *сагирун* – покорни и смирени, но и с нюанс на низост, след като бунтарските им планове били осуетени.

57 Арабската дума *неджес* е употребена в Корана само веднъж, в този конкретен случай. Арабите използвали тази дума, за да опишат с нея неморален, безбожен и зъл човек. Дори и днес някои бедуини от Централна и Източна Арабия, които са запазили до голяма степен чистотата на арабския идиом, използват думата *неджес* с това духовно значение.

Еврейското влияние в района също било отслабнало в резултат на конфронтациите им с мюсюлманите. Последният сблъсък бил през 628 година при Хайбар, в Северна Централна Арабия. Разбира се, еврейски племена продължили да живеят и процъфтяват в Медина и други части на Арабия. Те били предимно мирни земеделци и търговци, без никакви заговори срещу мюсюлманите и без военно присъствие в региона. Тяхната лична и религиозна свобода била напълно гарантирана и защитена. Когато Пратеника починал, негов щит бил намерен на съхранение при евреин, оставен като гарант в търговско взаимоотношение между двамата.

От различни части на Арабия и околните региони пристигали християнски делегации в Медина на тълпи, за да научат за новата религия. Те обсъждали исляма с Пратеника и го съпоставяли със своята религия. Някои от тях приемали исляма. Мюсюлманите не виждали никаква заплаха в тези взаимоотношения. Единствената и основна заплаха, която била надвиснала на хоризонта, идвала от силите на Византийската империя, която контролирала Сирия и Палестина на север. Византийците били притеснени от исляма и започнали да предприемат мерки за ограничаване на разпространението му в своите територии.

Тук трябва да отбележим два важни факта:

1. Ислямът е показал много топли и приятелски отношения към християните. През 615 година, след тежки гонения в Мека, мюсюлманите потърсили убежище при Негуса, християнския цар на Абисиния. Той ги приютил и се отнесъл към тях изключително любезно. Пратеника го описал с думите „справедлив и добронамерен цар“. Също така, в сура Ромеите, Аллах изразил съчувствие към християните за загубата им от персите през 615 година в Сирия. Той разкрил, че след няколко години християните ще си върнат победата над персийската армия, и това се случило.
2. Въпреки топлото и приятелско отношение ислямът в чисто теологически план не одобрява християнските твърдения за Троицата и божествения характер на Исус. Затова както в Мека, така и в Медина, Коранът продължил да подчертава кристалния монотеизъм и да призовава към вяра в абсолютното единство на Създателя. В този контекст християните били подтикнати да преосмислят своите убеждения:

Те взеха за господари не Аллах, а своите правници и своите монаси, и Месията, сина на Мариам. А им бе повелено да служат само на единствения Бог. Няма друг Бог освен Него. Всечист е Той от онова, което съдружават с Него! (31)

Според исляма Аллах е един, без прародители, нито потомство. Той е над цялото творение. Коранът определя като ерес това религиозни лидери и духовници да издават указания и закони от себе си, без да се базират на автентично откровение. Затова не е допустимо религиозни институции да благославят войски или да одобряват развратни практики.

Византийците утвърдили своята власт в райони на север от Арабския полуостров и използвали сила, за да предотвратят проникването на исляма на своя територия. Византийски армии настъпвали и на юг в опити да наложат властта си над региона. Така се стигнало до стълкновение с мюсюлманите два пъти: при Мута през 629 година и при Табук през 630. Няма съмнение обаче, че мюсюлманите също искали да имат достъп до населението на византийските територии, за да запознаят хората с исляма. Те смятали това за свой дълг, но били убедени, че вярата не се налага със сила. За разлика от тях византийците били решени да прокарат своята версия на християнството и да я налагат на поданиците си. Императорите на Византия отдавна били отхвърлили учението на християнския теолог Арий за човешкия характер на Исус; забранили източните църкви, които се различавали радикално с тях по въпроса за естеството на Исус; задържали египетския патриарх и убили брат му. Мюсюлманите се борели срещу това потисничество и настоявали за свобода на религията. Когато установили своето присъствие в Египет и Сирия, те гарантирали сигурност и имунитет срещу гоненията и дали свобода на религиозните практики.

В отговор на заплахите от Византия, която била струпала войските си по границата с Арабия, Пратеника мобилизирал мюсюлманите, за да отблъснат византийската заплаха и да разчистят пътя пред исляма на север. Византия имала най-мощната армия на земята. След победата ѝ над персите се превърнала в доминираща суперсила в региона. Затова някои слабосърдечни мюсюлмани били обзети от страх, когато разбрали, че битката с Византия е неизбежна. Така сред мюсюлманите се появила още една опасност – групата на лицемерите, които с уклончивост тръгнали по пътя към битката и търсели начин да я провалят. Оттук втората част на сурата била посветена именно на

тази група. Аллах разобличил нейните нагласи и планове и подтикнал мюсюлманите към решителност:

О, вярващи, какво ви стана, та щом ви се рече: „Устремете се към битка по пътя на Аллах!“, закретахте по земята? Нима предпочетохте земния живот вместо отвъдния? Насладата на земния живот спрямо отвъдния е твърде малка. Ако не се устремите към битка, ще ви накаже Той с болезнено мъчение и ще ви замени с друг народ, и не ще Му навредите с нищо. Аллах за всяко нещо има сила. (38–39)

Аллах предпазил мюсюлманите от лицемерите, както ги предпазил преди това от езичниците. Ислямът бил защитен и мюсюлманите останали обединени.

В сурата се открояват различни напътствия, които имали за цел да подготвят мюсюлманите за предстоящи предизвикателства след смъртта на Пратеника. Принципът на справедливостта е силно подчертан. Справедливостта може да бъде реализирана в резултат на чиста вяра и любов към Създателя. Любовта, която не извира от вярата в Аллах, е ограничена и може да бъде заплаха за справедливостта. Аллах казва: „А някои от хората приемат за богове други вместо Аллах, обичат ги, както Аллах трябва да се обича. А които вярват, най-силно обичат Аллах“ (*Ел-Бакара* (Кравата): 165). Справедливото поведение и позиция изпъкват най-силно в критични моменти на конфликти и изпитания, затова и сурата подчертава, че справедливостта не трябва да се нарушава дори ако причината за това са най-любимите хора и неща в живота на човека:

Кажи: „Ако вашите бащи, синове, братя и съпруги, и родът ви, и имоти, които сте придобили, и търговия, за която се плашите от застой, и жилища, които харесвате, са ви по-любими от Аллах и от Неговия Пратеник, и от борба по Неговия път, то чакайте, докато Аллах даде Своята повеля! Аллах не напътва нечестивите хора. (24)

Подготовката за битката с Византия се оказала практическо изпитание за принципите и ценностите на мюсюлманите в личен и колективен план. Ситуацията преди битката била следната:

1. Византийците били абсолютна суперсила в региона, особено след победата им над персийците.
2. Мюсюлманите съставлявали малка част от арабите – само тези, които приели исляма. Докато мнозинството от арабите били поданици на Византийската и Персийската империи.
3. Мюсюлманските войски били малобройни и слаби. Това се видяло в битките Мута и Зату с-Селясил.
4. Младата мюсюлманска общност била разкъсвана отвътре от интригите на лицемери и шепа недоволни хора, които не се чувствали уверени в новото общество и се влияели от слухове, конспирации и външен натиск.

В сурата са разкрити някои от слабостите в мюсюлманската общност и са отправени критики към тези, които гледали с неохота към битката и нейната кауза:

О, вярващи, какво ви стана, та щом ви се рече: „Устремете се към битка по пътя на Аллах!“, закретахте по земята? Нима предпочетохте земния живот вместо отвъдния? Насладата на земния живот спрямо отвъдния е твърде малка. (38)

Знаменията отхвърлили също абсурдните и фалшиви оправдания на лицемерите:

Онези, които вярват в Аллах и в Сетния ден, не те молят за разрешение да се борят чрез своите имоти и души. Аллах знае богобоязливите. А те молят за разрешение само онези, които не вярват в Аллах и в Сетния ден, и се съмняват сърцата им, и в своето съмнение се колебаят. (44–45)

Намеренията и нагласите били разбулени още по-ясно с думите:

И дойдоха оправдаващите се измежду бедуините [които не излязоха] да искат разрешение, а останаха онези, които лъжеха Аллах и Неговия Пратеник. Онези от тях, които не повярваха, ще ги сполети болезнено мъчение. (90)

Хората, които искали да се освободят от битката, били с крехка вяра и непълно доверие в исляма. Някои от тях дори се осмелили да искат разрешение от Пратеника да не участват в похода, тъй като нямало да могат да устоят на изкушенията на красивите византийски жени:

Сред тях някой казва: „Позволи ми [да остана] и не ме въвличай в изкушение!“ А нима те не бяха въвлечени в изкушение? Адът обгръща неверниците. (49)

Много и различни предизвикателства дебнели мюсюлманите в тежкия поход срещу Византия. Но Аллах успокоил Пратеника и вярващите с думите:

Ако те достигне добрина, ги огорчава, а ако те застигне беда, казват: „На време се захем със своето дело“. И се разотиват весели. Кажи [о, Мухаммед]: „Ще ни достигне само онова, което Аллах ни е предписал. Той е нашият Покровител. На Аллах да се уповават вярващите!“ (50–51)

Походът към Табук през 630 година станал причина за разкриване интригите на лицемерите, които заслужили гнева на Аллах заради своята подмолна дейност в редиците на мюсюлманите. От друга страна, мюсюлманската общност била пречистена от лицемерието и подготвена за нови етапи на развитие. Несъмнено лицемерието и предателството биха могли да унищожат всяко общество, без значение от неговата политическа и икономическа мощ. Въпреки всичко Аллах утешил Пратеника с думите: „И да не те възхищават имотите им, нито децата им! Аллах иска да ги накаже с това в земния живот. И ще излязат душите им, както са неверници“ (55).

Лицемерите се появявали в много и различни маскировки. Били алчни и егоцентрични. Оставали доволни само когато получавали финансова подкрепа от Пратеника, в противен случай негодували и проклинали. Сурата ги описва красноречиво: „Някои сред тях те клеветят заради милостинята. И ако им се даде нещо от нея – те са доволни, а ако не им се даде, ето ги – негодуват!“ (58). Някои от тях разпространявали клевети и измисляли злонамерени лъжи лично срещу Пратеника, а после отивали при него и се заклевали, че никога не били изричали подобни неща, разчитайки на великодушието и добротата на Мухаммед. Сурата разкрива тези аспекти от тяхното поведение с думите:

Сред тях са и онези, които обиждат Пророка и казват: „Той надава ухо за всичко“. Кажи: „Ухо за ваше добро“. Той вярва в Аллах и вярва на вярващите, и е милост за онези от вас, които вярват. А за онези, които обиждат Пратеника на Аллах, за тях има болезнено мъчение. (61)

Лицемерите имали свои поддръжници и специални групи, с които се срещали насаме. Лицемерието започнало да се разраства, но Аллах разбулил всичките му цели и дейности и остро го осъдил. Това било необходимо заради критичната фаза, в която се намирили

мюсюлманите по време на низпославането на тази сура. Те току-що били установили своето влияние на Арабския полуостров и се подготвяли да отблъснат заплахите на най-мощната суперсила по онова време. Затова нямало място за колебания от страна на Пратеника в онзи момент, тъй като самото съществуване и бъдещето на исляма и мюсюлманите били застрашени. Всъщност лицемерите и арабите немюсюлмани очаквали с нетърпение да видят как Византия ще победи мюсюлманите и с това ще сложи край на исляма. Но Аллах стимулирал вярващите с думите: „Той е, Който проводи Своя Пратеник с напътствието и с правата вяра, за да я въздигне над всички религии, дори съдружаващите да възненавиждат това“ (33).

Събитията започнали да се развиват много бързо, противно на очакванията на лицемерите, чиято дейност достигнала кулминация в хода на подготовката за битката:

И когато бе низпослана сура: „Повярвайте в Аллах и се борете заедно с Неговия Пратеник!“, хората с богатство измежду им поискаха от теб разрешение и рекоха: „Остави ни да сме със седящите!“. Предпочетоха да са заедно с оставащите и бяха запечатани сърцата им, та не разбират. Ала Пратеника и онези, които вярваха заедно с него, се бореха чрез своите имоти и души. За тези са благата и тези са сполучилите. (86–88)

Лицемерието се появило за първи път сред мюсюлманите в Медина след преселението през 622 година. В Мека нямало лицемери, тъй като нямало облаги, а само гонения и изтезания. Но в Медина вярващите се сдобили с влияние и позиции, които станали причина за появата на двуличници. Имало хора с амбиции за лидерство и влияние, които в същото време не искали да се откажат от езическите си традиции и начин на живот. Така междинната позиция била намерена в лицемерието.

Коранът внимателно разкрива нагласите и действията на лицемерите, като отношението му в началото е меко и толерантно, но с нарастващата заплаха от двуличниците тонът и подходът му стават недвусмислено твърди. Например след поражението на мюсюлманите в битката при Ухуд критиките на Корана към лицемерите са меки:

Онова, което ви поразил в деня, когато двете множества се срещнаха, е с позволение на Аллах и за да отличи Той вярващите, и за да отличи кои лицемерят. И им се рече: „Елате, сражавайте се по пътя на Аллах или се защитете!“ Рекоха: „Ако знаехме как да се сражаваме, щяхме да ви последваме!“

В онзи ден те бяха по-близо до неверието, отколкото до вярата. (*Ал Имран* (Родът на Имран): 166–167)

Но тонът на Корана звучи много по-различно по отношение на онези, които отказали да вземат участие в похода към Табук:

В Аллах се кълнат, че не са изrekli, но те изрекоха словата на неверието и станаха неверници, след като бяха отдадени. И се готвеха за онова, което не получиха, и ненавиждаха само защото Аллах – и Неговият Пратеник – ги обогати от Своята благодат. (74)

Някои от лицемерите дали обет, че ако Аллах ги дари с благодат, щели да дават милостиня и да бъдат праведни, но после се отметнали от обещанието си и сурата ги разобличила отново:

Някои от тях дадоха обет пред Аллах: „Ако Той ни дари от Своята благодат, непременно ще даваме милостиня и ще бъдем от праведниците“. А когато им дари от Своята благодат, те се скъпяха за нея и се отметнаха, отдръпвайки се. Впоследствие Той вложи в сърцата им лицемерие до Деня, в който ще Го срещнат, защото нарушиха пред Аллах онова, което Му обещаха, и защото са лъгали. (75–77)

Мюсюлманското общество трябвало да бъде защитено от лицемерите, които започнали да стават доста цинични и несправедливо осъдителни към добрите и искрени мюсюлмани. Лицемерното поведение било заплаха за единството и благосъстоянието на цялата общност:

Които клеветят и се присмиват на даващите по своя воля милостиня измежду вярващите и онези, които не намират друго да дадат освен своето старание – Аллах им се е присмял и за тях има болезнено мъчение. (79)

Лицемерите в Медина построили собствена джамия като алтернатива на джамията на Пратеника. Планирали в нея да събират свои поддръжници и да организират дейности срещу исляма и мюсюлманите. Аллах отново разобличил тези техни планове:

А онези, които построиха джамия с цел вреда и неверие, и разединение сред вярващите, и изчакване на онзи, който преди воюваше срещу Аллах и Неговия Пратеник, непременно ще се кълнат: „Искахме само доброто“. Аллах е свидетел, че са лъжци. (107)

Тази постъпка предоставила на Пратеника и мюсюлманите осезаемо доказателство за злите намерения на лицемерите и тяхната решителност да сеят разделение и раздор в сърцето на мюсюлманската общност. Аллах осъдил построяването на джамията с користни цели:

Не влизай в нея никога! Джамията [Кубаа], основана върху богобоязливостта от първия ден, е по-достойна да влизаш в нея. Там има хора, които обичат да се пречистват. Аллах обича пречистващите се. (108)

Сурата продължава безмилостно с противопоставянето си срещу лицемерите, за да се гарантира сигурността на мюсюлманската общност.

Важната задача на мюсюлманите била да представят исляма извън Арабия, но не като насилствена религия, а като милост за всички – „милост за световите“ (*Ел-Енбия* (Пророците): 107). Тази задача изисквала много усилия и жертви, затова Аллах я онагледил като сделка: „Аллах изкупи от вярващите душите и имотите им“ (111). Каква била цената на тази сериозна сделка? Наградите били съизмерими с жертвите. Важността на задачата и критичният момент на сблъсък с яростен противник, който трябвало да бъде отблъснат, оправдавали високата цена: „О, вярващи, сражайте се с неверниците, които са ви наблизно, и нека намерят твърдост у вас! И знайте, че Аллах е с богобоязливите!“ (123).

Кои били тези агресивни неверници, които били наблизно и мюсюлманите трябвало да ги отблъснат? Цялостната картина в сурата показва, че това били воюващите византийци. Те пристигнали от имперския Константинопол, преминали през Анадола и Сирия и заели позиции по границата с Арабския полуостров. Целите им били да узурпират територии и да доминират в тях, налагайки своите грешни убеждения и потискайки правата и вярванията на другите хора. При тези исторически обстоятелства и предизвикателства Коранът подтикнал вярващите към съпротива и премахване на гнета, като припомнил, че отстояването на справедливостта и свободата е обща задача, с която били натоварени Муса (Мойсей), Иса (Иисус) и Мухаммед:

Аллах изкупи от вярващите души и имотите им. Сражават се по пътя на Аллах, убиват и биват убивани, за да е техен Раят – Негово истинно обещание, дадено в Тората, Инджила и Корана. А кой е по-верен в своето обещание от Аллах? (111)

Балансът между отговорност и благополучие се открива в яркия контраст между началото и края на сурата. В началото са отправени предупреждения да не се нарушават договореностите и споразуменията. Накрая се подчертава, че Мухаммед е изпратен като Божи пратеник – за милост и благополучие на цялото човечество. Мухаммед се борел за мир и справедливост. Той облекчавал страданията на хората. Сурата завършва с прочувствено описание на неговия нрав:

Дойде вече Пратеник при вас измежду вас самите. Тежко е за него вашето затруднение, загрижен е за вас, към вярващите е състрадателен, милосърден. А отметнат ли се, кажи: „Достатъчен ми е Аллах! Няма друг Бог освен Него! На Него се уповавам. Той е Господа на великия Трон“. (128–129)

Войната според Корана е отвратително престъпление. Но когато се разпалват войни, отнемачи невинни човешки животи и погазващи правата и свободите, тогава защитата на живота се превръща в дълг. Сурата установява този принцип в своя исторически контекст и поставя точно въпроса за войната и мира в правилна перспектива. Тук в никакъв случай не става дума за обявяване на война на когото и да било, заради каквито и да било вярвания и убеждения.

СУРА 10 Юнус (Йона)

Тази сура е низпослана в Мека. Тя споделя много от характеристиките, които разгледахме в сура *Ел-Енам* (Добитъкът) и които се съдържат в сура *Ел-Исра* (Нощното възнесение). Основната тема е насочването на човека към неговия Създател чрез наблюдение, съзерцание и размисъл върху необятното Негово творение. Подходът на сурите от меканския период се оказал много ефективен за трансформацията на езическия мироглед в монотеистична вяра. Коранът успял да събуди интелектуалния инстинкт на арабите езичници и структурирал съзнанието им в посока пълно отдаване и доверие към Аллах. Аз лично мисля, че този подход на меканските сури би бил ефективен и днес в работата с тези, които отхвърлят съществуването на Създателя.

Коранът разкрива истини за човешката природа и предписва напътствия за благосъстоянието на хората. Тази Книга се обръща към човешкия ум и емоции, за да насочи човека към Аллах. Разбира се, в нея са застъпени теми и въпроси, отнасящи се до хората на Писанието, но те се разглеждат предимно в мединските сури.

Идолопоклонниците в Мека били обзети от материалистично мислене и стремеж единствено към земни придобивки. Не изгаряли от копнеж да размишляват върху съществуването, за да опознаят Аллах. Живеели за момента и не намирали за необходимо да задълбочават поглед отвъд живота тук, на земята. Днес много хора мислят по този начин; други оставят въпросите, свързани с вярата, на

духовните институции; трети са отблъснати от остарелите и безжизнени ритуали, базирани на догми и доктрини, лишени от здрав разум и рационална привлекателност.

Учен немюсюлманин твърдял, че подходът на Корана в Мека бил емоционален и лишен от логика. Докато в Медина се променил и станал рационален, тъй като се повлиял от ученията на евреите там. Ученият дал пример за научна логика, която Коранът усвоил в Медина, и цитирал: „Небесата и земята щяха да се разрушат, ако имаше на тях други богове освен Аллах“ (*Ел-Енбия* (Пророците): 22). Но онова, което изследователят не знаел, е, че знамението, което цитирал, било низпослано в Мека, а не в Медина.

Коранът постоянно подчертава факта, че нашето съществуване в този живот е преходно – към друг, вечен живот. Затова, който се стреми към Аллах на земята, ще бъде от Неговите приближени във вечността. Макар че „модерното“ мислене отхвърля подобни вярвания, Коранът ни разкрива идеята за целостта на живота и съществуването по уникален начин. Едната част прекарваме тук в задължения и отговорности, а другата – в отвъдното, където са равносметката и възмездието. На този свят от нас се изисква да открием Създателя, да го възхваляваме и да му бъдем признателни, а в отвъдното всичко това ще бъде възнаградено:

Които вярват и вършат праведни дела – техният Господ ще ги напъти заради тяхната вяра. Ще текат сред тях реките в Градините на блаженството. Зовът им там ще бъде: „Всечист си Ти, о, Аллах!“, а поздравът им там ще бъде: „Мир!“, а краят на зова им ще бъде: „Слава на Аллах, Господа на световете!“ (9–10)

Който се наслаждава на връзката с Аллах в този живот, ще се наслаждава на пълно щастие в отвъдното. Но тези, които отхвърлят Аллах в земния живот, няма да има на какво да се надяват в живота след смъртта. Обсебването от идеята „само тук и сега“ и умишленото отхвърляне на онова, което стои зад този живот, не трябва да се превръщат в тенденция и черта на съвременното общество:

А които не се надяват, че ще Ни срещнат, и се задоволяват със земния живот, и намират успокоение в него, и които към Нашите знамения са нехайни – на тези мястото им е Огънят заради онова, което са придобили. (7–8)

Материалистичното мислене и логика намират феномена на Божието откровение за ексцентричен и неразбираем. Подобно мислене

е доста претенциозно и разчита единствено на емпиричния опит. В началото сурата представя именно този тип мислене:

Тези са знаменията на мъдрата Книга. Нима е странно за хората, че на мъж измежду тях дадохме откровение: „Увещавай хората и благовествай вярващите, че за тях има въздигнато място при техния Господ!“. Неверниците рекоха: „Този е явен магьосник“. (1–2)

Вярата е инстинктивна и естествена човешка склонност. Тя винаги трябва да е в хармония с добрите дела. Сурата многократно подчертава тази зависимост между вярата и праведните дела и как те се допълват взаимно: „За да награди със справедливост онези, които вярват и вършат праведни дела“ (4); „Който вярват и вършат праведни дела – техният Господ ще ги напъти заради тяхната вяра“ (9); „Благодетелните ще имат Най-прекрасното, и дори повече“ (26). Благодетелността е превод на арабския термин *ихсан*, който означава съчетание между искрена вяра и праведни дела в стремеж и търсене на близост до Аллах. Сурата определя също кои са приближените на Аллах: „Да, за приближените на Аллах не ще има страх и не ще скърбят. Който вярват и са богобоязливи“ (62–63).

Уместно е тук да цитираме думите, които Аллах повелил на Пратеника Мухаммед да заяви: „Страхувам се, ако се възпротивя на своя Господ, от мъчение във великия Ден“ (15). Така също знаменията: „А които са придобили злини – възмездие за злина е също такава, и ще ги почерни унижение. Никой не ще ги защити от Аллах“ (27); „Аллах никога не поправя делата на сеещите развала“ (81).

Възмездие е съизмеримо с делата и поведението. Това е принцип, който не прави изключение за никого. Мюсюлманите не се ползват с никакви привилегии по отношение на този принцип. Така е било и с предишните общности преди мюсюлманите:

И вече погубихме поколенията преди вас, когато угнетяваха, и техните пратеници им донасяха ясните знаци, а те не вярваха. Така въздаваме на престъпните хора. После ви сторихме наместници на земята подир тях, за да видим как постъпвате. (13–14)

От началото до края сурата подчертава следния факт:

Кажи: „О, хора, вече дойде при вас истината от вашия Господ. И който се е напътил, единствено за себе си се напътва, а който се е заблудил, само в свой ущърб се заблуждава. И не съм над вас покровител“. И следвай, каквото ти се разкрива, и бъди търпелив, додето Аллах отсъди! (108–109)

Сравнявайки това справедливо заявление, което идва в края на сурата, с онова, което е повелено на Пратеника в началото: „Увещавай хората и благовествай вярващите, че за тях има въздигнато място при техния Господ!“ (2), става ясно, че същността на мисията на Мухаммед е да представи исляма по миролюбив начин, без принуда. От сурата се разбира също, че мюсюлманската общност се базира на принципите на справедливостта и добродетелността. Тази общност е признателна към Аллах и учи хората на вяра във Всевишния и в Съдния ден. Общество, което е изградено по този модел, не е податливо на корупция и не подлежи на обезличаване от влиянието на богатства и власт. То се противопоставя на потисничеството и се стреми към създаване на свободно общество. Сурата изразява това, като посочва думите на Муса (Мойсей):

И каза Муса: „Господи наш, Ти даде на Фараона и на знатните му хора украса и имоти в земния живот. Господи, те отклоняват от Твоя път. Господи, заличи имотите им и вкорави сърцата им, и да не повярват, докато не видят болезненото мъчение!“. (88)

Сурата представя също задоволителен отговор на вечния въпрос: Кой е този Бог, към Когото хората трябва да се стремят и Когото ще срещнат в отвъдното? Знамението отговаря:

Вашият Господ е Аллах, Който сътвори небесата и земята в шест дена. После се въздигна [безподобен] Той на Трона, управлявайки делата. Никой не се застъпва без Неговото позволение. Това е Аллах, вашият Господ! На Него служете! Не ще ли се поучите? (3)

Този кратък отговор се допълва от други знамения в сурата. На този свят има безброй живи същества, които са в постоянна нужда от грижи и препитание. Кой ги крепи и обгрижва, за да съществуват и да се развиват? Кой им е дарил очи, с които да виждат, и уши, с които да чуват? Тези и други органи всъщност са част от безкрайно сложни системи, работещи заедно в пълна хармония в рамките на едно тяло. И как е възможно тези сложни системи, чрез които се осъществява жизненият процес при организмите, да се дублират върху милиони същества?

Кажете: „Кой ви дава препитание от небето и от земята? Или кой владее слуха и зрението? И кой изважда живото от мъртвото, и изважда мъртвото от живото? И кой управлява делото?“. Ще рекат: „Аллах!“. Кажете: „А няма ли да се боите?“. (31)

Земеделецът засажда в почвата едно семе, от което хиляди други семена се раждат. Кой преобразява мъртвата почва и изважда от нея зърнена култура с приятен аромат и апетитен вкус? Кой трансформира органичните отпадъци и мъртвите вещества в захарна тръстика и в рози и цветя, отразяващи хиляди най-изящни нюанси и цветове и излъчващи широк спектър от прекрасни ухания? „Това е Аллах, вашият истински Господ. И какво друго има извън истината освен заблудата? Как сте отклонявани!“ (32).

Странното е, че вместо да размишляват върху уникалното творение и да се опитат да вникнат в неговата същност, някои хора се занимават с безполезни размишления. Те се опитват да определят идентичността и същността на самия Създател. Не може да има нищо по-безполезно от това. Тази регресия в интелектуалните занимания на мюсюлманите е една от основните причини за упадък на ислямската цивилизация. Без да определяме конкретно и точно същността на Аллах, ние вярваме със сигурност, че Той е Всемогъщ, възкачил се на Престола по начин, подобаващ на Неговата мощ и слава. Ние вярваме също, че Той управлява целия космос, който Той сам е създал без precedent, и има контрол над всичките му процеси и функции. Аллах няма нужда от помощник или партньор. Той е Самодостатъчен. Това е факт, който всички хора трябва да разберат и признаят, за да търсят подкрепа единствено от Всемогъщия Създател. Коранът силно порицава онези, които пренебрегват тази истина:

И служат не на Аллах, а на онова, което нито им вреди, нито им помага, и казват: „Тези са нашите застъпници пред Аллах“. Кажете: „Нима ще известите Аллах за нещо, както на небесата, така и на земята, което Той да не знае? Всечист е Той, превисоко е над онова, с което Го съдружават! (18)

Хората, в това число и пратениците, ангелите и Джибрил (Гавриил), всички са създания и раби на Аллах, които трябва да признаят превъзходството на Създателя и да се смирят пред Неговото величие:

Не Го изпреварват със слово и по Неговата повеля действат. Знае Той какво е било преди тях и какво ще бъде след тях. И се застъпват само за онзи, от

когото Той е доволен. И от страх пред Него тръпнат. (*Ел-Енбия* (Пророците): 27–28)

След като вярата се изгради на здрава основа, отношенията на човека с Аллах се развиват по правилен начин и той ще бъде възнаграден с благоденствие във вечността, където този живот ще се превърне в приятен спомен. Десетилетията от живота на човека и хилядолетията от човешката история минават като часове:

В Деня, когато Той ще ги събере, сякаш са се забавили само един час от деня, те ще се познаят помежду си. (45)

Но този „Ден“ изглежда винаги далечен и погрешно ни подмамва, че сякаш никога няма да настъпи. В Корана се отбелязва, че някои евреи в Медина поздравявали мюсюлманите с обидни думи и вярвали, че няма да ги застигне възмездие за лошото им поведение:

И когато идват при теб, те поздравяват с онова, с което Аллах не те поздравява, и си казват: „Защо Аллах не ни наказва за нашите думи?“. Достатъчен им е Адът. Ще горят в него. Колко лоша е тази участ! (*Ел-Муджаделе* (Спорът): 8)

Тези хора предизвиквали наказанието. И колкото по-дълго то било отлагано, толкова по-уверени в своето неверие ставали. Езичниците също проявявали подобно арогантно поведение и с ирония искали Аллах да ги накаже:

И искат от теб [о, Мухаммед] да ускориш мъчението. И ако нямаше определен срок, мъчението щеше да ги сполети. А то ще ги връхлети внезапно, без да усетят. И искат от теб да ускориш мъчението. А Адът обгръща неверниците. (*Ел-Анкебут* (Паякът): 53–54)

Постоянното очакване наказанието да се стовари отнякъде, е състояние на обърканост и силна напрегнатост. Това е разкрито в сурата с думите:

И ако Аллах избързваше със злината за хората, както те бързат за добрината, вече щеше да им е приключен срокът. Но оставяме онези, които не допускат, че ще ни срещнат, в тяхната престъпност да се лутат. (11)

Подобно обяснение е дадено и в друга сура:

Твоят Господ – Опрощавачия, Владетеля на милосърдието, – ако ги накажеше за онова, което са придобили, щеше да им ускори мъчението. Ала за тях има определено време и не ще намерят убежище от него. (*Ел-Кехф* (Пещерата): 58)

По-достойното и разумно поведение е да се потърси опрощение от Аллах и да се тръгне по пътя на праведността и доброто, отколкото да се отправят предизвикателства към Него:

Кажи: „Какво мислите, ако Неговото мъчение дойде при вас нощем или денем? Какво ще ускорят от него престъпниците?“. Нима после, когато се случи, ще повярвате в Него? [Тогава ще ви се каже:] „Сега ли? А искахте да го ускорите.“ (50-51)

Не е по силите на човека да спре и отблъсне наказанието, когато времето за него настъпи. Целият контрол е в ръцете на Създателя: „Да, на Аллах е всичко на небесата и на земята. Да, обещанието на Аллах е истина. Ала повечето от тях не знаят“ (55). Това се отнася за всички процеси във вселената. По отношение съдбата на хората – тя също е в ръцете на Аллах: „Да, на Аллах са всички на небесата и всички на земята. И какво следват онези, които зоват съдружници вместо Аллах? Следват единствено догадката и само предполагат“ (66).

Цялата вселена и всичко в нея е подчинено на волята на Създателя, затова не е възможно някой да се противопостави или да отблъсне Неговата сила и наказание: „Искат да ги известиш истина ли е това. Кажи: „Да, кълна се в своя Господ, истина е то и не можете да го възпрете“ (53).

Някои хора намират за странна темата за откровението. Те не вярват, че е възможно Аллах да разкрие на Свой избраник информация, която той да предаде на останалите хора. В исторически план езичниците също не приемали подобни твърдения. Една от причините за подобен скептицизъм била завистта, както е обяснено в осмо знамение от сура *Сад*. Друга причина била гневната реакция, породена от критиката на исляма към езичниците и техните традиции.

Като цяло езическият и материалистичен мироглед не приемат идеята за монотеизма. Юнус е една от сурите, които най-подробно разясняват и дефинират монотеизма, *теухид*. Тя излага много доказателства от природния свят, за да докаже съществуването на Аллах и Неговата несравнима мощ:

Той е, Който стори слънцето блясък и луната – сияние, и я отмери по фази, за да знаете броя на годините и изчислението. Аллах сътвори това само с мъдрост. Той разяснява знаменията на хора знаещи. (5)

Сурата цитира три случая, в които отговаря на арабите езичници, които отхвърлили посланието на Аллах. Първият: „И когато им бъдат четени Нашите ясни знамения, онези, които не допускаха, че ще ни срещнат, казват: „Донеси друг Коран, а не този, или го промени!“ (15). Онова, което всъщност искали, било Мухаммед и Коранът да почетат техните богове и да подкрепят техните езически традиции. Но Коранът повелил на Пратеника да каже: „Нямам право да го променям по собствена воля. Следвам само онова, което ми е разкрито“ (15). Пратеника бил посъветван да отбележи пред езичниците факта, че той е живял дълго заедно с тях, преди да навърши четиридесет години и да получи Корана от Аллах. Те добре знаели, че той никога не е лъгал, нито пък е проявявал нечестиво поведение. Защо трябвало сега да го прави, след като вече Аллах му бил низпослал Корана? Сурата отбелязва това така:

Кажи: „Ако Аллах пожелаеше, не бих ви го чел и Той не би ви дал знание за него. Прекарах между вас цял един живот преди него. Нима не проумявате?“. (16)

Вторият отговор бил следният:

Този Коран е от Аллах, а не друг го е съчинил – в потвърждение на онова преди него и за разяснение на Писанието – няма съмнение в него! – от Господа на световите. (37)

Всеки справедлив човек, който чете Корана обективно, ще стигне до заключението, че Мухаммед не би могъл да състави подобен текст. Очевидно е, че цялостната насоченост на Корана е да разкрива истини. Ако това беше дело на човек, неминувемо в него щяха да се откриват пропуски и неточности. От друга страна, твърденията, че Коранът

е дело на човек, придават едва ли не божествен характер на този човек, тъй като основната тема на Корана – единобожието, *теухид*, е представена безупречно, с изключително убедителен и неподражаем стил на красноречие и тематична цялост. Ако наистина това е дело на човешки ум, защо тогава опонентите на исляма не успели да сътворят подобен текст?

Или казват [за Мухаммед]: „Той го е съчинил“. Кажете: „Донесете една сура подобна на неговите и призовете когото можете освен Аллах, ако говорите истината!“ (38)

Аллах отправил предизвикателство към арабите езичници да се заемат и да сътворят текст, подобен на Корана. В това начинание имали право да търсят помощ от когото и където пожелаят. Но те не се справили с тази задача, дори не успели да имитират малка част от него. Сурата разкрива истината: „Разбира се, те го обявиха за лъжа, тъй като нямаха знание за него и неговите предсказания все още не им бяха разкрити“⁵⁸ (39). Поради тяхното невежество Аллах им дал отсрочка, за да се вразумят и преразгледат своите претенции. Аллах знаел, че някои от езичниците са повярвали в Корана, а други – не: „Някои от тях вярват в него и някои от тях не вярват в него. А твоят Господ най-добре знае сеещите развала“ (40).

Каква трябва да бъде позицията към тези, които отхвърлят Корана или се съмняват в неговата истинност? В това отношение Аллах е повелил на Пратеника следното:

И ако те взимат за лъжец, кажете: „Моето дело е за мен, а вашето дело е за вас. Не сте отговорни за това, което върша, и аз не съм отговорен за това, което вие вършите“. (41)

Коранът винаги е бил на разположение за проверки, критики и свободен дебат. Той представя посланието си посредством аргументи, а не чрез принуда и заплахи. Затова тези, които се запознаят със съдържанието му обективно, без предразсъдъци и стереотипно мислене, ще достигнат до положителна позиция относно неговите напътствия. Сурата подчертава необходимостта от безпристрастен поглед:

Някои от тях се вслушват в теб, ала нима ти ще накараш глухите да чуят, ако не проумяват? И някои от тях гледат към теб, ала нима ще напътиш слепците, ако не съзират? (42–43)

58 Преводът е на преводача.

Третият отговор бил изразен със знамението: „О, хора, при вас дойде поучение от вашия Господ и изцеление на онова, което е в гърдите, и напътствие, и милосърдие за вярващите“ (57). Коранът предоставя всички тези ползи за човека. Той подхранва духа и душата, балансира поведението и го предпазва от греховни постъпки, отдалечава сърцето и ума от състоянията на съмнение и несигурност. Напътствията на Корана обогатяват хората духовно, психически и физически. Тези, които приемат със сърце неговите напътствия, се чувстват крайно щастливи: „Кажи: „С благодатта на Аллах и с Неговото милосърдие, с това нека ликуват! То е по-добро от това, което трупат“ (58).

Пратеника Мухаммед успял да се справи с всички предизвикателства, тъй като следвал мъдростта на кораничните учения и напълно се доверявал на Аллах:

С каквото и да се заемеш, и да четеш за него от Корана, и каквато и работа да вършите, над вас Ние сме свидетели още щом навлезете в това. И нищо не убягва на твоя Господ, дори и да е с тежест на пращинка, както на земята, така и на небето, нито по-малко от това, нито по-голямо, без да е в ясна книга. (61)

Краят на сурата потвърждава с още по-голяма сила нейните начални изявления, че единобожието⁵⁹ (*теухид*) е същността и крайъгълният камък на вярата в Аллах и религията. След като първите знамения отразяват изненадата на езичниците от факта, че Аллах е избрал обикновен човек, на когото да разкрие Корана, сега последното знамение уверява Пратеника в правдивостта на този избор и му повелява следното: „И следвай, каквото ти се разкрива, и бъди търпелив, додето Аллах отсъди! Той е Най-добрия съдник“ (109).

Въпреки че Коранът винаги е бил обект на динамични дебати, ние като вярващи мюсюлмани нямаме никакви съмнения относно него и знаем, че той отразява неоспорими истини. Разбира се, езиковите конструкции и изрази в Корана невинаги могат да бъдат разбрани мимоходом, особено от тези, които не познават кораничния език, неговия начин на изразяване и реторични похвати. Оттук често ставаме свидетели на грешни разбирания, интерпретации и преводи на кораничните знамения. Дори в ежедневния език и начин на изразяване ние използваме изрази и похвати, които не отразяват

59 Вярата и убеждението, че цялото съществуване се крепи и поддържа от една сила, Аллах, която е сътворила всичко, и завръщането на хората е към нея.

буквално дадено състояние, но просто имат за цел да стимулират определено желано поведение или качество. Така например изразът „не бъди мързелив“ не означава задължително, че даденият човек е мързелив, а по-скоро се цели да се стимулира неговата активност. По подобен начин Аллах се обръща към Пратеника с думите: „И ако се съмняваш в онова, което ти низпослахме [о, Мухаммед], питай четящите Писанието преди теб!“ (94). Ясно е, че Пратеника не е имал съмнения относно Корана. Просто това е един реторичен похват, който има за цел да подчертае силата и достоверността на посланието.

Единобожието (*теухид*) е центърът на религията. Според исляма Аллах е един и вечен. Не е раждал, нито е раждан и няма нищо равно, нито подобно на Него. Сурата опровергава спорните твърдения на някои от израилтяните, направени по отношение на Бог и Неговите пратеници, след което заявява на Пратеника следното:

При теб вече дойде истината от твоя Господ. И не бъди от съмняващите се!
И не бъди от онези, които взимат за лъжа знаменията на Аллах, за да не бъдеш от губещите! Онези, спрямо които се потвърди словото на твоя Господ, не ще повярват, дори при тях да дойде всякакво знамение, докато не видят болезненото мъчение. (94–97)

Необходими са елементарна логика и здрав разум, за да се разбере, че Бог е Един-единствен и не може да се дели на двама, трима или повече, нито пък е възможно да се оприличава с хората.

Хората са уязвими и слаби. Затова, когато са изправени пред трудности, те често се чувстват напълно безпомощни и унили. Трагедиите пречупват хората и ги погубват. В такива моменти мнозина търсят Аллах и се молят за Неговата подкрепа и помощ. Но след като трудностите отминат, човек отново забравя Създателя си. Сурата ни казва:

И ако беда засегне човек, той Ни зове на хълбок или седнал, или прав. А щом снемем от него бедата му, отминава, сякаш не Ни е зовял заради бедата, която го е засегнала. Така бе разкрасено за престъпващите онова, което вършат. (12)

Това наистина е позорна черта. Човек винаги трябва да помни кой му е подал ръка при нужда и да бъде признателен към него. Лоялността и благодарността към Всевишния Аллах трябва да бъдат постоянни, при всякакви обстоятелства. Психичното състояние на тези, които се опитват да използват Аллах единствено в трудни моменти, е представено посредством една уникална художествена илюстрация и съвършено красноречие в сурата:

Той е, Който ви придвижва по суша и море. Когато сте на кораби и се носят с хората при попътен вятър, и те му се радват, връхлита ги бурен вятър и вълните ги връхлитат от всички страни, и мислейки, че са обградени, зоват Аллах, предани Нему в религията: „Избавиш ли ни от това, непременно ще сме от признателните!“ А щом ги избави, ето ги – сеят развала по земята в безправие! О, хора, вашата развала е срещу самите вас. Наслаждавайте се на земния живот! После при Нас е вашето завръщане и ще ви известим какво сте вършили. (22–23)

Това е психологически факт от човешкото поведение – когато човек е заобиколен от опасност, той търси Бог, усеждайки, че Той е единственият пристан и истинският спасител. Досадният въпрос тук е: защо, след като е бил спасен, човек незабавно забравя ръката, която го е спасила, и отрича направеното му добро? Това наистина е сериозен и обезпокоителен проблем на човешката същност, който се нуждае от постоянно внимание и осъзнаване. Тези, които по време на триумф и просперитет забравят всичко останало, заслужават наказанията, които ги застигат. Характерното за тези наказания е, че те връхлитат внезапно – точно тогава, когато най-малко някой ги очаква. Аллах казва:

Земният живот прилича на вода, която сме излели от небето, и с нея по земята изникват растенията за препитание на хората и на добитъка. Когато земята получи своята украса и се накичи, и обитателите ѝ помислят, че имат власт над нея, идва ѝ Нашата повеля нощем или денем и я опустошаваме, сякаш довчера не е била цветуща. Така разясняваме знаменията на хора мислещи. (24)

Внезапните и тежки бедствия са болезнени и опустошителни както за хората, така и за обществото като цяло. Бедите обикновено се случват малко преди прибирането на реколтата и точно когато собствениците започват да се чувстват уверени и мислят, че всичко

е в техните ръце. Тогава въздействието на трагедията е много по-катастрофално. Като хора ние имаме право да призоваваме Аллах за помощ и подкрепа, когато сме застигнати от трудности, но след като сме получили Неговата милост, от нас се очаква да проявим благодарност и да продължим да Му бъдем признателни дори след изпитанието. Човечеството не може да съществува самостоятелно и винаги ще се нуждае от Божията помощ и подкрепа. Примерът, даден в сурата, намира своето отражение в много и различни ситуации в човешкия живот. Но при всички случаи трябва да се знае, че високомерието и самонадеяността на хората провокират гнева на Аллах и могат да доведат до внезапни и опустошителни последствия за самия човек и цялото общество.

Преди края на сурата Всевишния Аллах се обръща с ласкави и нежни думи към Пратеника и му разкрива напътствия, които той да предаде на хората:

Кажи [о, Мухаммед]: „О, хора, ако се съмнявате в моята религия, то аз не ще служа на онези, на които вие служите вместо на Аллах, а ще служа на Аллах, Който ви прибира душите. И ми бе повелено да съм от вярващите“. И обърни лице към религията правоверен, и никога не бъди от съдружаващите! И не зови вместо Аллах онова, което нито ти помага, нито ти вреди! А сториш ли го, тогава наистина си от угнетителите. И ако Аллах те засегне с вреда, не ще я отмени друг освен Него. И ако ти иска добро, никой не ще отклони Неговата благодат. Настига Той с нея когото пожелае от Своите раби. Той е Опрощаващия, Милосърдния. (104–107)

Тази силна и директна връзка между хората и Аллах е самата същност на вярата според исляма. Всички останали „богове“, съществуващи в представите на хората, нямат никакво влияние. Страховете и надеждите трябва да намират своя пристан единствено при Аллах. Така вярата формира здрава основа, върху която всекидневните човешки взаимоотношения се изграждат и добиват смисъл.

Сурата представя няколко кратки разказа за по-ранни общества и религиозни общности. Един от тях е разказът за пратеника Юнус (Йона), чието име дава заглавието на сурата. В контекста на общността на меканските араби, на които Пратеника първо представил

исляма, разказът за Юнус и неговия народ аналогично подсказвал, че езичниците щели да приемат монотеистичната вяра. В крайна сметка така се и случило. Първоначално арабите били заклетни противници на исляма и близо двацет години воювали срещу Пратеника и мюсюлманите, но накрая приели новата религия и посветили всичко, което имали, на каузата да я защитават и разпространяват. Такава била съдбата и на общността на Юнус – след дълго време на безчинства и неверие те повярвали и вярата им се оказала спасение за тях:

Нима имаше друго селище, което да е повярвало и да му е донесла полза неговата вяра, освен народа на Юнус? Щом повярваха, снемме от тях позорното мъчение в земния живот и им дадохме да се наслаждават до време. (98)

Кораничните разкази обикновено отразяват ситуации и преживявания, пред които самият Пратеник Мухаммед е бил изправен. Целта била той да извлече поуки от тях, тъй като проблемите и решенията били сходни, без оглед на различията във времето и мястото. В това отношение сурата представя и част от разказа за пратеника Нух (Ной), който призовавал народа си да повярва в Аллах и понасял трудностите по този път в продължение на девет века и половина:

И им прочети вестта за Нух! Когато каза на своя народ: „О, народе мой, ако ви тежат моят престой и моето напомняне за знаменията на Аллах, то на Аллах аз се уповавам. Съберете се с вашите съдружници, после си изяснете вашето дело, после отсъдете за мен и не ми давайте отсрочка! И да се отвърнете, аз не съм търсил отплата от вас. Моята отплата е единствено от Аллах. И ми бе повелено да съм отдаден Нему“. (71–72)

Призивът на Нух и Мухаммед към техните народи бил един и същ. Божиите пратеници били честни и отдадени на Аллах. Те не търсели лична изгода при изпълнение на своите мисии и задължения към Аллах и хората. Сурата цитира преживявания и на други пратеници по време на техния призив за вяра в Аллах. Представени са също епизоди от историята на Фараона на Египет, на израилтяните и техните пратеници. Фараоните били унищожени в резултат на тяхната арогантност, потисничество и експлоатация на своя народ. Докато израилтяните се възползвали от привилегията да носят Божието откровение и злоупотребили с благоволенieto и доверието, поверени им от Създателя. Аллах казва в сурата:

И настанихме синовете на Израил в жилище на правдата, и им дадохме препитание от благините. И не изпаднаха в разногласие, докато при тях не дойде знанието. В Деня на възкресението твоят Господ ще отсъди помежду им за онова, по което бяха в разногласие. (93)

Тези думи всъщност са предупреждение към мюсюлманите да не попадат в капаните, в които предишните народи попаднали, и да носят с искреност и отдаденост Божието послание.

СУРА 11

Худ

Тази сура започва с описание на Корана, определяйки го като: „Книга, знаменията на която бяха утвърдени, после разяснени от всемъдър, сведущ“ (1). Коранът носи в себе си аргументите за своята достоверност и универсалност. Посланието му е низпослано на Мухаммед, за да бъде спасение за хората и щит срещу съдружаването с Аллах на други сили и явления. Коранът напътства към вяра единствено в една сила – Аллах, при Когото е спасението: „За да служите единствено на Аллах – аз съм за вас предупредител и благовестител от Него“ (2).

Задачата, която била възложена на Мухаммед, била трудна и тежка. Косите му започнали да побеляват и това било забелязано от неговия най-близък и доверен приятел Абу Бекр, на когото Пратеника споделил следното: „Побеляха ми косите от тази сура, Худ, и подобните на нея“⁶⁰. Винаги съм бил заинтригуван от тези думи и съм се опитвал да разбера защо точно тази сура е била причина за побеляването на косите на Пратеника. Дали това са изпитанията и трудностите, цитирани по отношение на по-ранните пратеници и техните народи? Но подобни изпитания и трудности са споменати в много други сури от Корана. Или пък причината са били инатът и омразата на някои от хората, с които той е контактувал? В сурата се казва:

Ето, свиват гръд, за да се потулят от Него. Ето, и когато се покриват с дрехите си, Той знае какво спотайват и какво показват. Той знае всичко скрито в гърдите. (5)

⁶⁰ Хадисът е предаден от ет-Тирмизи (3297).

Аз не бих приел и това за причина, тъй като Пратеника вече се бил доказал като изключително силна личност. Но сурата има една изключителна черта, с която се отличава от останалите сури. В нея ясно се открояват преки и косвени инструкции, адресирани до Пратеника и подчертаващи тежестта и важността на мисията, която е предприел. Помислете над следните думи:

Може и да си склонен към изоставяне на част от онова, което ти е разкрито, и да се свива сърцето ти, че ще рекат: „Защо не му бе спуснато съкровище или не дойде заедно с него ангел?“ – ти си само предупредител, Аллах се разпорежда с всяко нещо. (12)

Подобни инструкции се повтарят десетки пъти в сурата. Тук може да представим още един пример:

На Аллах е неведомото на небесата и на земята, и към Него ще бъдат върнати всички дела. Затова на Него служи и на Него се уповавай! Твоят Господ не подминава делата ви. (123)

След като представил съдбата на народа на Нух (Ной) след Потопа, Аллах се обърнал към Мухаммед с думите:

Тези са от вестите на неведомото, които Ние ти разкриваме. Дотогава не ги знаеше нито ти, нито твоят народ. Затова търпи! Краят принадлежи на богобоязливите“. (49)

По средата на същия разказ Мухаммед отново бил насочен директно със следните думи:

Или казват: „Той го е измислил“. Кажи: „Ако аз съм го измислил, над мен е моят грях и съм невинен за онова, в което вие престъпвате“. (35)

Как е възможно Мухаммед да напише този Коран или пък да е съучастник в неговото съставяне, след като всички знаели, че той е честен и доверен човек и никога не е изричал лъжи?

След това сурата излага разказа за адитите и техния пратеник Худ, който бил малтретиран от своя народ: „И когато Нашата повеля дойде, с милост от Нас спасихме Худ и онези, които вярваха с него. И ги спасихме от сурово мъчение“ (58). Тук отново следва директно обръщение към Пратеника Мухаммед: „Такива бяха адитите. Отрекоха знаменията

на своя Господ и се възпротивиха на Неговите пратеници, и следваха повелята на всеки упорит деспот“ (59). Самудяните, при които бил изпратен Салих, имали подобна съдба, за която Мухаммед бил известен: „И когато Нашата повеля дойде с милост от Нас, спасихме Салих и онези, които вярваха с него, от позора на този ден. Твоят Господ е Всесилния, Всемогъщия“ (66). След представянето на опустошителния край на народа на Лют (Лот), чието селище било унищожено и потънало в земята, Аллах отново се обърнал към Пратеника с думите:

И когато Нашата повеля дойде, преобърнахме [селището] надолу и изсипахме над тях порой камъни от глина, белязани при твоя Господ. Те не са далеч от угнетителите. (82–83)

Последното изречение отпредило косвено предупреждение към арабите, които били в опозиция и се противопоставяли срещу Мухаммед и неговото послание.

След унищожението на Фараона и народа на мадянитите Аллах съобщил на Пратеника следното: „Тези са от вестите на селищата. Разказваме ги на теб. Има сред тях руини, има и покосени“ (100). Вече към края става съвсем ясно защо тази сура е имала огромно въздействие върху Пратеника. В допълнение към придружаващите инструкции Аллах се обърнал директно към Мухаммед в не по-малко от осемнайсет случая, които започват от знамение 101:

Не Ние ги угнетихме, а те себе си угнетиха. И не ги избавиха от нищо боговете им, които те зовяха, освен Аллах, щом дойде повелята на твоя Господ. И им надбавиха само загуба. (101)

Изразът „твоят Господ“ се повтаря три пъти в две последователни знамения:

Онези, които са злочести, ще бъдат в Огъня. В него ще вдишват и издишват, там ще пребивават вечно, докато съществуват небесата и земята, освен ако не пожелае друго твоят Господ. Твоят Господ прави, каквото пожелае. А онези, които са ощастливени, ще бъдат в Рая, там ще пребивават вечно, докато съществуват небесата и земята, освен ако не пожелае друго твоят Господ – дар неизчерпаем. (106–108)

Аллах потвърдил на Пратеника, че езичниците араби били в заблуда: „И не се съмнявай в [лъжовността на] онова, на което те служат!“

(109); предупредил го за Божия съд над хората в определения за това срок: „И ако нямаше предишно Слово от твоя Господ, щеше да е отсъдено между тях“ (110). До настъпването на този срок на Мухаммед и неговите последователи било повелено да се придържат винаги към правия път: „И бъди на правия път, както ти бе повелено, ти и всеки покаял се с теб, и не престъпвайте!“ (112). Инструкции били дадени и за молитвата:

И отслужвай молитвата в двата края на деня, и в началото на нощта! Наистина добрините премахват злините. Това е напомняне за поучаващите се. (114)

Обръщанията към Пратеника продължили:

Твоят Господ не погубва селищата с гнет, когато жителите им вършат праведни дела. И ако твоят Господ бе пожелал, щеше да стори хората една общност. Ала те не престават да са в разногласие, освен които [заслужават] твоят Господ да ги помилва и Той [така] ги е сътворил. И се сбъдна Словото на твоя Господ: „Непременно ще напълня Ада с джинове и хора заедно“. (117–119)

Мисля, че след всичко това става съвсем ясно защо косите му са побелели от тази сура.

Прегрешенията невинаги трябва да се приемат като пагубни. Те могат да бъдат поправени чрез покаяние и да се превърнат в имунитет, който да предпазва прегрешилия от ново престъпване пред повелите на Аллах. Погледнато по този начин, прегрешенията дори могат да имат положителен ефект, ако те водят до искрено покаяние. Злите действия, които стават причина за погубването на обществата, са упорити и се вкореняват в тъканта на обществото като цяло. Опасността е голяма, когато злото и неприемливото поведение се превърнат в норма и модел за подражание. Падението на обществата се случва тогава, когато на морала, благоприличието и справедливостта се гледа като на нещо крайно и консервативно.

Пратеникът Лют (Лот) положил големи усилия и дълго време убеждавал жителите на Содом да се откажат от своите хомосексуални деяния, но те не обръщали внимание на съветите и отвръщали, както

Коранът пояснява: „А отговорът на народа му бе само да кажат: „Прогонете ги от вашето селище! Те били хора, които се пазят чисти“ (Ел-Еараф (Стената): 82). Неприличieto, извращението и неморалните практики се превръщат в норма и днес. Обикновено корумпиранието общества първо потъват в упадък и след това се разпадат. Съвременната цивилизация проявява симптоми на заболяване в някои аспекти. Днес на хората трябва отново да им се напомнят началните знамения на тази сура:

... за да служите единствено на Аллах – аз съм за вас предупредител и благовестител от Него – и да молите за опрощение своя Господ. Сетне се покайте пред Него, Той ще ви зарадва с хубава наслада за определен срок и ще даде на всеки, сторил благо, заслужената благодат. А ако се отвърнете – страх ме е за вас от мъчение в големия Ден. (2–3)

Възмездието за тези, които търсят покаяние при Аллах, е добър и почтен живот. Човешката природа обича комфорта, но животът е изпълнен с трагедии и изпитания. Затова Аллах успокоява хората, че докато те вярват в Него и му се доверяват, Той ще ги дарява с наслада и комфорт в този живот и постоянно ще им надбавя от Своята благодат. Сурата отбелязва, че такова обещание е било дадено на народа на Худ:

О, народе мой, молете за опрощение своя Господ и се покайте пред Него, и ще ви изпрати Той обилен дъжд от небето, и ще ви надбави сила към вашата сила! И не се отмятайте, престъпвайки!“ Рекоха: „О, Худ, ти не ни донесе ясен знак и не ще изоставим божествата си заради твоите слова. И не ти вярваме“. (52–53)

На пръв поглед техният аргумент изглежда рационален, но в действителност е лишен от всякакъв смисъл. Когато Худ ги призовал да повярват в Аллах, тяхната реакция била крайно учудваща: „Виждаме, че си изпаднал в глупост и те смятаме за един от лъжците“ (Ел-Еараф (Стената): 66). Но Худ търпеливо отвърнал:

„О, народе мой, не съм изпаднал в глупост, а съм пратеник от Господа на световете. Известявам ви посланията на своя Господ и съм за вас достоверен наставник.“ (Ел-Еараф (Стената): 67–68)

Разказите за предишните народи и общности в Корана не са представени цялостно на едно определено място, а се споменават на много и различни места и в зависимост от контекста подчертават определени аспекти от историята на тези народи. Затова е необходимо да се съберат различните части на разказа от съдържанието на Корана и да се конструират в едно цяло, за да се добие цялостна представа. Този процес сам по себе си доказва, че за тълкуването и разбирането на Корана се изисква професионално и експертно занимание. Например историята на Нух (Ной) и неговия народ в сура Худ е разгърната на почти две страници и с много повече детайли, отколкото в сура *Ел-Еараф* (Стената), където на тази история са посветени само няколко реда.

Молбата на Нух към Аллах да спаси собствения му син от удавяне по време на Потопа, докосва дълбоко емоциите ни и ни изпълва със съчувствие към него:

И позова Нух своя Господ, и рече: „Господи, синът ми е от моето семейство. Твоето обещание винаги е истина. Ти си Всемъдрия Съдник“. (45)

Нух се молил на Аллах да спази обещанието си и да спаси семейството му от Потопа, но отговорът бил:

Рече [Аллах]: „О, Нух, той [вече] не е от твоето семейство. Неговото деяние не е праведно. И не Ме питай за онова, за което нямаш знание! Поучавам те да не бъдеш от невежите“. (46)

Поради грешно тълкуване на гореспоменатото знамение някои учени твърдят, че съпругата на Нух била покварена и синът бил от незаконна връзка. Подобно тълкуване не може да бъде по-далеч от истината. Съпругата на Нух постъпила нелоялно, но в друго отношение. Тя се присъединила към неговите врагове, които отхвърлили пророчеството му и се противопоставили на неговата мисия. Синът ѝ също заел тази позиция, която го лишила от близост към Нух, както е отбелязано и в сурата. Затова и бил пометен от Потопа: „Рече [Аллах]: „О, Нух, той [вече] не е от твоето семейство. Неговото деяние не е праведно. И не Ме питай за онова, за което нямаш знание!“ (46). Отговорът на Нух бил смирен, както и се очаквало:

Рече: „Господи, моля Те, опази ме да не Те питам за нещо, за което нямам знание! И ако не ме опростиш, и не ме помилваш, ще съм от губещите“. Речено бе: „О, Нух, слез [от Кораба] с благополучие от Нас и с благодат за теб и за общности от онези, които са с теб! (47–48)

Божият откровение, изпратено към всички пратеници – от Нух (Ной) и Ибрахим (Авраам) до Муса (Мойсей), Иса (Иисус) и Мухаммед – е отдавало по-голямо значение на верските връзки, отколкото на кръвните. Да се обича и мрази в името на Бога⁶¹, е бил принципът на всички пратеници. Този принцип е определял позициите им в личен и обществен план.

След представените събития, свързани с Нух, сурата продължава да разказва за враждебното отношение на народа на Худ срещу неговата мисия и усилията му да го насочи по пътя на Създателя. Позицията на Худ е изразена с думите: „Аз се уповавам на Аллах, моя Господ и вашия Господ. Няма твар, която Той да не държи под Своя власт. Моят Господ е на Правия път“ (56). Когато възмездието от Аллах се стоварило върху народа му, то било бързо и решително, а самите хора, които били могъщи и мощни, подобни на гиганти, били изтръгнати, „сякаш са стволове на изскубнати палми“ (*Ел-Камер* (Луната): 20). Худ и неговите последователи били спасени: „И когато Нашата повеля дойде, с милост от Нас спасихме Худ и онези, които вярваха с него. И ги спасихме от сурово мъчение“ (58). Притеснителният епизод от историята на адитите завършва с яростен коментар:

Такива бяха адитите. Отрекоха знаменията на своя Господ и се възпротивиха на Неговите пратеници, и следваха повелята на всеки упорит деспот. И ги следва проклятие на този свят и в Деня на възкресението. Да, адитите отрекоха своя Господ. Да, гибел за адитите, народа на Худ! (59–60)

Независимо от силата и мощта на тези хора, те били погубени поради своите непристойни действия и поведение. Остава историческа загадка защо древните арабизирани племена на адитите и самудяните били толкова неотстъпчиви във враждата си към своите пратеници. Това не им донесло нищо друго освен низост и унищожение.

61 Да се обича и мрази в името на Бога, е универсален принцип. Според него любовта и омразата не трябва да бъдат диктувани от материални, етнически или личностни мотиви, а единствено от универсалните ценности на вярата и морала. Т.е. действията, които имат разрушителен ефект върху вярата, морала и околната среда, трябва да бъдат мразени, а тези, които ги съхраняват и облагодоряват, съответно да бъдат обичани.

След това сурата преминава към разказа за самудяните и тяхната позиция към пратеника Салих. Изглежда, кастовата система, която датира от времето на Нух, получила още по-голяма сила в обществото на самудяните. Повечето последователи на пратеника Салих били от нисшите и слаби социални класове. В друга сура се пояснява, че:

Знатните от народа му, които се възгордяха, казаха на вярващите измежду онези, които бяха немощни: „Нима знаете, че Салих е изпратен от неговия Господ?“. Казаха: „Вярваме в онова, с което е изпратен“. Онези, които се възгордяха, казаха: „Ние не вярваме в онова, в което вие повярвахте“. (*Ел-Еараф* (Стената): 75–76)

Ако даден човек реши да се самоунищожава, това е достатъчно укоримо, но когато цели общности изберат масово самоунищожение, тогава ситуацията е изключително сложна. Расовата дискриминация произтича основно от сляпата арогантност и тя е основната причина за всички етнически раздори, наблюдавани в света, минали и настоящи. Расовите предразсъдъци били широко разпространени сред арабите преди исляма и днес те остават дълбоко вкоренени в много общества. Предислямският арабски поет Амр ибн Кулсум го е казал доста арогантно:

Когато ние отиваме за вода,
донасяме най-чистата и сладка вода.
Другите пият кална и замърсена вода.

Макар и етноцентрични тенденции като фашизма и нацизма да са относително ограничени в днешно време, то модерният национализъм все още не може да се освободи от националния фанатизъм, шовинистичните научни изследвания и егоцентричната лична алчност, които дори съставят неговия колективен гръбнак. Но човечеството не е сътворено така, че да може да понася дълго подобни фанатични и тесногръди практики и идеи. Аллах казва:

И при самудяните [изпратихме] брат им Салих. Рече: „О, народе мой, служете на Аллах! Нямайте друг бог освен Него. Той ви сътвори от земята и ви засели на нея. Затова Го молете за опрощение и се покайте пред Него! Моят Господ е наблизил и откликва“. (61)

Тези думи не се отнасят само за самудяните. Те са валидни за всички поколения, на които Аллах е поверил земята и им е възложил да я облагородяват и да развиват живота на нея. Паралелно с този дълг, Аллах иска признателност и отдаденост от хората към Него. Затова те ще бъдат върнати за равносметка при Него. Преобладаващата ситуация в света днес води до разочарование и сериозни притеснения. Светът е разкъсан между тези, които се опитват да облагородяват вярата, морала и околната среда, и онези, в чиято философия не съществува Бог, а единствено материалистични цели и стремежи. Те покваряват ценностите и заграбват световните блага и ресурсите на земята. Тези характеристики са критикувани в лицето на самудяните. Техният пратеник Салих отправял съвети към тях с думите:

Спомнете си как Той ви стори наследници подир адитите и ви настани по земята! Правите в равнините ѝ дворци и дълбаете в планините домове. Помнете благата на Аллах и не сейте развала по земята, рушейки!“ (*Ел-Еараф* (Стената): 74)

Но самудяните, заслепени от своята арогантност и сила, отхвърлили дълга си към Аллах и били непризнателни. Затова и били опозорени: „И когато Нашата повеля дойде с милост от Нас, спасихме Салих и онези, които вярваха с него, от позора на този ден. Твоят Господ е Всесилния, Всемогъщия“ (66).

Самудяните били наследени от мадянитите, които станали известни със своята политическа и икономическа поквара. В сура *Ел-Еараф* (Стената), както вече видяхме, се осъжда тяхната политическа крайност и потисничество, докато в тази сура, Худ, се порицават техните икономически престъпления. На мадянитите им било повелено да бъдат непредубедени и да уважават мнението на другите, без да ги отхвърлят и преследват сляпо. Техният пратеник Шуайб ги предупредил с думите:

И не заставайте на всеки друм, като заплашвате и възпирате от пътя на Аллах вярващия в Него, и се стремите да изкривите пътя! И си спомнете как бяхте малцина, а Той ви умножи! И вижте какъв е краят на рушащите!“ (*Ел-Еараф* (Стената): 86)

Мадянитите били разделени на два лагера: едните повярвали и прегърнали вярата, а другите я отхвърлили, водейки война срещу

вярващите. Шуайб вярвал, че времето ще реши проблема и истината ще излезе наяве, а лъжата ще бъде разкрита:

И ако група от вас повярва в онова, с което бях изпратен, а група не повярва, потърпете, докато Аллах отсъди помежду ни! Той е Най-добрия съдия.“ (Ел-Еараф (Стената): 87)

Но мадянитите избрали да се противопоставят на Шуайб и неговите последователи:

Знатните от народа му, които се възгордяха, казаха: „Ще те пропъдим от нашето селище, о, Шуайб, заедно с онези, които повярваха с теб, или ще се върнете към вярата ни“. (Ел-Еараф (Стената): 88)

Паралелно с критиката относно политеистичните им вярвания сура Худ поставя акцент и върху икономическата поквара при мадянитите:

И при мадянитите – брат им Шуайб... Рече: „О, народе мой, служете на Аллах! Нямайте друг бог освен Него. И не занижавайте мярката и везната! Виждам ви в благоденствие, но се страхувам за вас от мъчение в Деня всеобхватен. О, народе мой, изпълвайте мярката и везната със справедливост, и не смалвайте от нещата на хората, и не сейте развала по земята, рушейки! (84–85)

Отговорът им към Шуайб бил нещо средно между презрение и подигравка:

Рекоха: „О, Шуайб, нима твоята молитва ти повелява да оставим онова, на което служеха предците ни, или да не постъпваме със своите имоти, както пожелаем? Наистина ти си състрадателният, разумният!“ (87)

На практика те отхвърлили вярата в Аллах и животът им бил далеч от всякакъв морал и справедливост. И колкото и усилия да полагал Шуайб, за да ги напъти, тяхната агресия се увеличавала:

Рекоха: „О, Шуайб, не проумяваме много от онова, което казваш. Виждаме, че си много слаб сред нас. Ако не бе твоят род, щяхме да те пребием с камъни. Не си на почит при нас“. (91)

Те имали същия трагичен край като своите предшественици: „Да, гибел за мадянитите, както погинаха и самудяните!“ (95)

Следва разказът за фараоните, които претърпели подобна съдба. Тяхната история ще разгледаме по-подробно в други сури. След изложението на разказите за предишните народи Аллах се обърнал към Мухаммед с думите:

И всичко ти разказваме от вестите за пратениците, за да укрепим с него сърцето ти. С това при теб дойде истината и поучение, и напомняне за вярващите. (120)

Това обширно изложение на историята на предишните пратеници и техните опоненти имало за цел да покаже на Пратеника, че онова, което се случвало между него и народа му, не било нещо ново. Битката между доброто и злото, истината и лъжата никога няма да престане, но окончателният триумф ще бъде за вярващите.

Днес слушаме много за теорията за Големия взрив, която се опитва да обясни произхода на нашата необятна и безкрайна вселена, както и да разбере формирането и позициите на галактиките, звездите и планетите. Периодът от време, в който този процес се е развил, и разстоянията между космическите тела и обекти все още не са определени и не се разбират напълно. На фона на величието на вселената възниква въпросът: какво да кажем за Създателя, Който е сътворил всичко това? Неговите способности и сила са безгранични и отвъд нашето разбиране и дефиниции. Той е без начало и без край. По-поразителното от това да бъде сътворена вселената, е способността да бъде поддържана нейната стабилност в една уникална система на динамика и хармония. Така също по-удивителното от сътворяването на самия плод е осигуряването на среда и всички необходими елементи за неговия растеж и развитие. А когато се замислим, че тук става въпрос за безброй множества създания, които са съществували и съществуват, просто оставаме без думи:

И няма по земята твар, препитанието на която да не е от Аллах. Той знае нейното обиталище и хранилище. Всичко е в ясна книга. (6)

Що се отнася до въпроса за мащаба на вселената, то хората представляват много малка и незначителна част от този свят, а размерът на

нашата планета е нищожен в сравнение с останалата част от тази огромна вселена. Науката не е успяла да определи нейните граници. Но вярата и религията ни казват, че за Аллах измеренията на времето и пространството нямат значение и че Той е Вездесъщ; Той е навсякъде, по всяко време. Някой може да пожелае да размишлява по-задълбочено върху този въпрос и дори да се опита да разбере как Аллах може да „седне“ на Своя Трон, който съществува „върху вода“, както е казано в сурата. Но как можем да визуализираме или да разберем тази концепция, след като не сме в състояние да разберем смисъла и същността на много други неща, които съществуват и се случват в природния свят много по-близо до нас?

Много по-полезно и продуктивно би било, ако човек се съсредоточи да разбере целта на своето съществуване на този свят и живее, за да реализира тази цел. В сурата се казва: „Той е, Който сътвори небесата и земята в шест дни, и Неговият Престол бе върху водата, за да ви изпита кой от вас е по-добър по деяние“ (7). Независимо че това не се осъзнава от мнозина, този свят е просто един етап, който води към много по-добър и вечен живот: „И ако кажеш: „Ще бъдете възкресени след смъртта“, онези, които не вярват, непременно ще речат: „Това е само явна магия“ (7). Аргументът на тези, които отричат възмездието, е доста повърхностен. Той е базиран на мисълта: „Ако наистина има наказание, нека ни застигне сега и тогава ще повярваме“. Аллах отговаря:

А ако забавим за тях мъчението до определено време, непременно ще речат: „Какво го задържа?“. В Деня, когато дойде при тях, то наистина не ще бъде отклонено и ще ги обгърне онова, на което са се присмивали. (8)

Един сериозен недостатък в човешкия характер е прибързаността. Много хора живеят за момента. Обръщат се към Аллах за помощ и подкрепа в условията на несгоди и страдания, но веднага след като бъдат облекчени, те се държат така, сякаш никога не са имали нужда от Него:

И ако дадем на човека да вкуси милост от Нас, а после му я отнемем, той е отчаян, непризнателен. И ако му дадем да вкуси благодат след беда, която го е засегнала, казва: „Отидоха си злините от мен“ и е радостен, самохвалец,

освен онези, които са търпеливи и вършат праведни дела. За тях има опрощение и голяма отплата. (9–11)

Хората се нуждаят от Божието напътствие, за да намерят отговор на вечните въпроси: кои сме ние; откъде идваме; накъде отиваме. Отговорите и напътствията, които Коранът дава, са ефективни и красноречиви, базирани на силни аргументи. Кораничното съдържание е представено в неподражаем стил на красноречие и аргументация. Меканските езичници, които били рицари на словото, били предизвикани да сътворят малка част, подобна на Корана. Но те не отговорили на предизвикателството, защото не били способни на това. Въпреки неспособността им Аллах отново ги призовал да сътворят не една, а десет сури като кораничните. Този метод карал опонентите на Корана да се чувстват още по-безпомощни и отчаяни в стремежа си да победят Словото на Аллах:

Или казват: „Той си го е измислил“. Кажете: „Донесете десет сури подобни на неговите – измислени – и позовете когото можете, освен Аллах, ако говорите истината! И ако не ви откликнат, знайте, че той бе низпослан само със знанието на Аллах и че няма друг бог освен Него! Не сте ли вече отдадени Нему?“. (13–14)

Когато Мухаммед представил на хората исляма за първи път, той имал подкрепата на Аллах и предишните писания, които предизвеждали неговото идване:

Нима е такъв онзи, който има ясен знак от своя Господ и му го чете свидетел от Него? Предхождаше го Книгата на Муса – водител и милост. Тези вярват в него. А който от съюзените племена не вярва в него, обещан му е Огънят. Не се съмнявай в него [о, Мухаммед]! Той е истината от твоя Господ, ала повечето хора не вярват. (17)

Мухаммед и пратениците преди него не са изкривявали истините и напътствията от Аллах. Тяхното основно учение било, че съществува Един-единствен Бог и хората ще бъдат върнати към Него; вярата и добрите дела заслужават добро възмездие, а неверието и лошите дела – наказание. Това са принципи, а не лъжи. Пратениците били честни и доверени мъже. По-ранните общности отхвърлили тези принципи и срещнали своето унищожение, за което и днес могат да бъдат намерени археологически и исторически доказателства.

Коранът критикува безразличието към непристойните дела и поведение, тъй като подобно безучастие към нередностите води цялото общество към провал:

Имаше ли сред поколенията преди вас праведни, възбраняващи развалата по земята, освен малцината от тях, които спасихме? Угнетителите последваха разкоша, в който живееха. И бяха престъпващи. Твоят Господ не погубва селищата с гнет, когато жителите им вършат праведни дела. (116–117)

Мухаммед насочвал хората към вярата и праведните дела чрез добър пример и усилия по пътя на доброто. Той не прилагал принуда, нито сила в разпространение на вярата. Хората винаги са били различни. Аллах е способен да направи света еднакъв и изцяло подчинен на волята Му. Но Неговата висша мъдрост е пожелала този свят да съществува на базата на свободата и личния избор: „И ако твоят Господ бе пожелал, щеше да стори хората една общност. Ала те не престават да са в разногласие“ (118). Борбата и съревнованиеето са присъщи характеристики на човешката природа и поведение. Те са от съществено значение за прогреса и развитието. Но тяхната цел трябва да бъде разпространение на доброто и спечелване милостта на Създателя:

освен които [заслужават] твоят Господ да ги помилва и Той [така] ги е сътворил. И се сбъдна Словото на твоя Господ: „Непременно ще напълня Ада с джинове и хора заедно“. (119)

Аллах е създал ангелите и ги е подчинил да вършат добро. Създал е животните и те се ръководят от инстинктите си. Човекът обаче е различен. Той е сътворен със свободна воля и избор. Следователно последиците от този избор са от първостепенно значение за това дали човечеството ще потъва в дълбините на отчаянието, или ще се издига във висините на щастието и прогреса.

СУРА 12

Юсуф (Йосиф)

Вероятно Юсуф (Йосиф) още от много ранна възраст е усетил, че има специално място пред Аллах. Макар и най-малък измежду братята си, той се откроявал с лидерски качества и спечелил най-силно любовта на баща си Якуб (Яков). Якуб наследил религиозното водачество от своя баща Исхак (Исаак), който го наследил от баща си Ибрахим (Авраам). Затова може би и Юсуф усещал, че ще бъде техен наследник в пророчеството. Той разказал на баща си свое съновидение: „О, татко мой, видях единайсет небесни светила и слънцето, и луната, видях ги да ми се покланят“ (4). Якуб разбрал значението на този сън и бил обзет от притеснение за бъдещето на сина си. Страхувайки се от ревността на неговите братя, той му казал:

„О, сине мой, не разказвай своето видение на братята си, за да не замислят срещу теб коварство! Сатаната е явен враг за човека. Така ще те избере твоят Господ и ще те научи да тълкуваш сънищата, и ще изпълни Своята благодат към теб, и към рода на Якуб...“ (5-6)

Ревността накарала братята на Юсуф да скроят план срещу него. Те искали да го отведат далеч от бащиния дом и да го погубят, за да не може баща му никога повече да го види. Младежите привели своя план в действие и захвърлили Юсуф на дъното на дълбок кладенец наред с пустинята. Малкият Юсуф останал спокоен и увереност изпълнила душата му. Той предусещал, че ще бъде спасен, както и че

братята му ще се срамуват един ден от постъпката си. Те го оставили там, за да срещне смъртта, но Аллах имал други планове за него:

И когато го отведоха, и се сговориха да го спуснат в кладенеца на дъното, Ние му разкрихме: „Ти непременно ще ги известиш за това тяхно дело, когато не ще те познаят“. (15)

Изминали няколко десетилетия преди сънят на Юсуф да се сбъдне. Без да знаят това, неговите братя били принудени да застанат пред него и да го молят за препитание, тъй като Юсуф вече заемал важен пост в управлението на Египет:

[Върнаха се при Юсуф] и когато влязоха при него, рекоха: „О, господарю, беда сполетя нас и нашето семейство. Дойдохме с нищожна стока. Напълни за нас мярката и ни дай милостиня! Аллах възнаграждава даващите милостиня“. Рече: „Дали разбрахте какво направихте с Юсуф и брат му в своето неведение?“. (88–89)

Безкрайната мъдрост на Аллах управлявала съдбата на Юсуф. Тъмният и дълбок кладенец, в който бил захвърлен, за да срещне смъртта, се оказал пътят към силата и славата, с които Аллах го дарил.

Братята му излъгали и баща им. След като оставили Юсуф да погине, върнали се вкъщи и казали на Якуб:

„О, татко наш, отидохме да се надбягваме и оставихме Юсуф при нашите вещи, и вълкът го изяде. Но ти не ще ни повярваш, макар и да казваме истината“. (17)

Мъдрият баща отвърнал: „Да, разкрасили са ви нещо душите ви. Но най-хубаво е да се търпи. От Аллах се търси помощ за това, което описвате“ (18). Разбира се, той проявил огромно търпение, за което бил възнаграден.

Коранът тук представя факти и подробности за събития от човешката история, а не просто измислици в художествена форма. Човешкото общество добре познава литературни произведения, които в своята основа често са продукт на богатото въображение на самия автор. Белетристите създават ситуации и персонажи, като ги моделират и манипулират по начин и с цел самият разказ да бъде интересен и напълно завладяващ. Авторът поема пълната отговорност за идеите и целите на разказа, като някои автори използват символи и алегии, а други изразяват идеите си чрез басни. Но представянето

на действителни исторически събития е съвсем друг въпрос, тъй като включва в себе си разбулване и разбиране на Божите закони и тяхното влияние в живота на хората и обществата. Аллах казва на Пратеника:

Ние ти разказваме най-хубавите разкази с откровението, което ти дадохме в този Коран, макар че преди него ти бе от нехайните. (3)

Мухаммед е нямал никаква намеса в съставянето и авторството на откровението, което е получил. Към края на сурата се казва:

Това е от вестите на неведомото, които ти разкриваме [о, Мухаммед]. Не беше ти при тях [братята на Юсуф], когато се наговаряха за своето дело, лукавствайки. (102)

Сурата приключва с изчерпателно и окончателно изявление, което се отнася за всички исторически разкази, отразени в Корана:

В разказите за тях има поука за разумните хора. То не е предание измислено, а е потвърждение на онова, което е преди него и разяснение за всяко нещо, и напътствие, и милост за хора вярващи. (111)

Колкото и големи да били изпитанията пред Юсуф, той останал пример за подражание в своята отдаденост и преданост към Аллах. Неговото пророчество започнало веднага щом навършил пълнолетие: „И когато достигна зрелостта си, Ние му дадохме мъдрост и знание. Така награждаваме благодетелните“ (22).

Мъдростта и знанието са двата основни и съществени елемента, които Аллах дарява на Своите пратеници. Аллах казва: „И на Лут дадохме мъдрост и знание, и го спасихме от селището, което вършеше скверности“ (*Ел-Енбия* (Пророците): 74). И за Муса е казано същото: „И когато достигна своята зрелост и улегна, Ние му дадохме мъдрост и знание. Така награждаваме благодетелните“ (*Ел-Касас* (Разказът): 14).

Колкото и иронично да изглежда и въпреки благородното си потекло, Юсуф бил продаден като роб. Хората, които го продали, се отнесли към него като със стока: „И го продадоха на ниска цена, за бронени сребърници. И се отнесоха спрямо него с пренебрежение“ (20).

След като бил продаден, синът на пратеника Якуб се оказал слуга в дома на цар: „И рече на жена си онзи египтянин, който го купи: „Отнасяй се добре с него! Може да ни е от полза или да го осиновим“ (21). Тук друг тип изкушение дебнело красивия Юсуф. Но дори и в тази буйна и млада възраст той бил богобоязлив и добре известен с благочестието си. Аллах казва в сурата:

Така укрепихме Юсуф на Земята, за да го научим да тълкува сънищата. Аллах надделява в Своята повеля, ала повечето хора не знаят. (21)

Юсуф уважавал човека, в чийто дом бил взет, и проявил изключителна лоялност към него. Домакинът също бил почтен и възпитан и се различавал от онези египетски особи, които били деспотични и арогантни. Така между двамата мъже се зародили приятелски отношения. Юсуф продължавал да поддържа религиозните задължения и традиции на своите предци – вярата в единството на Аллах и доброто поведение. Но това, че бил приет в дома на владетеля и третиран като син, не попречило на господарката да флиртува с Юсуф и да се опитва да спечели чувствата му. Тя не могла да устои на чара и красотата му и решила да го преследва, за да удовлетвори страстта си. Юсуф обаче не се поддад на изкушението и запазил целомъдрието си. Той добре знаел, че е потомък на хора с чест и достойнство, а и никога не би предал доверието на стопанина, в чийто дом пребивавал. Сурата описва сцената по следния начин:

И го съблазняваше онази, в чийто дом пребиваваше. Тя залости вратите и рече: „Хайде ела!“. Рече: „Опазил ме Аллах! Моят господар се отнасяше добре с мен. Не ще сполучат угнетителите“. (23)

Юсуф устоял на предизвикателството. Мухаммед е казал, че сред седемте групи хора, които Аллах специално ще удостои в Съдния ден, са тези, които са били съблазнявани от красиви и влиятелни жени, но не са се поддали на изкушението поради силната си вяра в Аллах.⁶² Юсуф бил целомъдрен и решителен. Решителността му била потвърдена дори от самата жена, която признала: „Аз го съблазнявах, а той отказа“ (32).

Като мъж в разцвета на своята младост, Юсуф може да е изпитал определени вълнения при тези обстоятелства, но той изцяло е осъзнавал поведението си и не нарушил принципите на своята вяра.

62 Хадисът е предаден от Бухари (660, 1423) и Муслим (1031).

Достойнството, вярата и страхът му пред Аллах контролирали плътските страсти и чувства, които той, като мъж, най-вероятно изпитвал. Ако той бил безстрастен, неадекватен и лишен от естествените човешки чувства и емоции, неговото устояване пред любовните съблазни на господарката нямаше да има същата стойност и висота:

Вълнуваше я той, но и тя щеше да го развълнува, ако не бе видял довода на своя Господ. Така бе, за да отклоним от него злото и покварата. Той бе от Нашите предани раби. (24)

Вярата надделяла над изкушението и така искреността и целомъдрието на Юсуф били запазени неопетнени.

Юсуф искал да напусне стаята, но господарката се нахвърлила върху него и го сграбчила за ризата. В опита си да се отскубне от нея, той се втурнал към вратата и ризата му се скъсала отзад. Тогава настъпила кулминацията – на вратата се появил съпругът на жената... Тя била обърквана и с чувство за вина, затова веднага обвинила Юсуф в опит за нападение срещу нея и поискала да бъде наказан. Тя казала пред съпруга си: „Какво е възмездието за онзи, който е поискал зло за твоето семейство, освен да го затворят, или пък болезнено мъчение?“ (25). Убеден в собствената си невинност, Юсуф без колебание заявил: „Тя ме съблазняваше“ (26). Той разполагал с косвени доказателства в подкрепа на своето твърдение, тъй като ризата му била раздрана отзад и това доказвало невинността му:

И заяви свидетел от семейството ѝ: „Ако ризата му е скъсана отпред, тя казва истината, а той лъже. А ако ризата му е скъсана отзад, тя лъже, а той казва истината“. И когато [господарят] видя, че ризата му е скъсана отзад, рече: „Това е от коварството на вас, жените! Коварството ви е огромно. (26–28)

Съпругата на египетския управник упорито се опитвала да внуши, че е невинна, но слуховете за нейното увлечение по Юсуф били плъзнали в обществото и тя решила да изтъкне оправдание за поведението си. Логиката пред другите жени трябвало да звучи така: „Ако вие бяхте в моето положение, щяхте да направите точно това, което направих аз!“. Сурата продължава да разказва събитията в обществото:

И заговориха жени в града: „Жената на господаря съблазнява своя слуга. Омая се по него от любов. Виждаме, че тя е в явно заблудение“. (30)

За да оправдае своята постъпка, съпругата поканила в дома си група жени и им раздала остри ножове, за да си режат от храната. След това повикала Юсуф да се яви пред тях. Те онемели напълно – толкова силно били пленени от красотата му, че без да съзнават, порязали ръцете си с ножовете, които държали, и възкликнали: „Това не е човек. Това е само прекрасен ангел“ (31). И когато емоциите на жените били толкова приповдигнати, господарката направила своето признание:

„Това е онзи, за когото ме упреквахте. Аз го съблазнявах, а той отказа. Но ако не изпълни онова, което му повелявам, непременно ще го затворят и ще бъде един от унизените“. (32)

Нейното признание било резултат от пълното ѝ осъзнаване, че вината ѝ е доказана и доказателствата срещу нея са категорични. Съвременната психология се стреми да намери оправдание за човешката необузданост и непристойното сексуално поведение. Извращенията се представят за „нормални“, а моралната дисциплина – като репресивна. Все пак историята ни предоставя сериозни доказателства за опустошителния характер на извратеното и неморално поведение.

Поведението на Юсуф е олицетворение на почтеността, мъжествеността и смиреннието. Той отправил следната молба към Аллах:

„Господи, предпочитам затвора пред онова, към което ме подканят. И ако не отклониш от мен тяхното коварство, ще се увлека по тях и ще съм от безразсъдните“. И му се отзова неговият Господ, и отклони от него коварството им. Той е Всечуващия, Всезнаещия. (33–34)

Юсуф бил спасен от интригите на господарката, но въпреки това и независимо от неговата искреност и правдивост, той бил хвърлен в затвора: „После [на мъжете] им хрумна да го затворят за известно време, въпреки че видяха знаците“ (35).

Три различни съновидения, които се сбъднали, са представени в тази сура. Първото от тях бе споменато накратко в началото и се отнасяше за това, че Юсуф видял насън слънцето, луната и единайсет

звезди да му се покланят. Значението на това съновидение ще стане ясно по-нататък в сурата. Вторият случай бил по време на пребиваването на Юсуф в затвора:

И влязоха заедно с него в затвора двама юноши. Единият от тях рече: „Сънувах как изстисквам за вино“. А другият рече: „Сънувах как нося върху главата си хляб, от който птиците кълват. Съобщи ни как да се тълкува това! Виждаме, че си от благодетелните“. (36)

Третото съновидение било на царя на Египет и ще го обсъдим по-късно.

Сънищата са психични явления, свързани с духовната същност на човека. Въпреки това те не могат да бъдат приети като предсказания за съдбата. Те показват потенциал за необикновено възприятие в човешката енергия, което се развива при определени хора до степен, че те биват способни да предусещат неща в бъдещето с такава яснота и подробности, на каквито другите не са способни. Аз лично познавам човек, който, преди да отпътува от Кайро за родния си край в провинцията, видял ясно насън погребението на близък роднина. Когато пристигнал къщи, той действително станал свидетел на това, което бил сънувал. Познавам хора, които са имали най-различни предчувствия без обяснима причина за тях. Твърди се, че немският философ Кант видял пожар на разстояние повече от 160 километра. Също така се съобщава, че по време на петъчна церемония в Медина вторият праведен халиф Умар ибн ел-Хаттаб бил чут да вика със силен глас: „Сария, внимавай, зад планината са!“. Така Умар предупредил Сария, водач на група мюсюлмани, за планирана атака на перси езичници срещу тях. Казва се, че Сария чул предупреждението на халифа и успял да избегне засадата.

Тези явления не са нито предсказуеми, нито се управляват от точни и ясни правила. Достатъчно е да се каже, че те наистина съществуват и са се случили по отношение на Юсуф. След като изслушал съновиденията на двамата затворници, той ги успокоил, казвайки:

„Каквато и храна да получите за препитание, ще ви известя как да се тълкува още преди да сте я получили.“ То е от онова, на което ме научи моят Господ. Отхвърлих вярата на хора, които не вярват в Аллах и отгъдния живот отричат. И последвах вярата на своите предци Ибрахим и Исхак, и Якуб. Не бива да съдружаваме нищо с Аллах. (37–38)

Юсуф се гордеел с вярата, която бил наследил от своите предци. Именно тази вяра го избавила от изкушенията и изпитанията, с които се сблъскал през живота си. Затова решил да сподели своята вяра на двамата приятели в затвора: „О, мои двама другари в затвора, кое е по-добро – разни богове или Аллах, Единосъщия, Покоряващия?“ (39). Всички други божества са плод на въображение и без никакъв смисъл.⁶³

Юсуф разтълкувал съновиденията на двамата си приятели и пояснил, че те отразяват две различни съдби:

О, мои двама другари в затвора, единият от вас ще дава на своя господар да пие вино, а другият ще бъде разпънат на кръст и птиците ще кълват от главата му. Отсъдено е делото, за което се допитахте до мен“. И рече на онзи от тях, за когото смяташе, че ще бъде спасен: „Спомени за мен пред своя господар!“. Но сатаната го накара да забрави за споменаването пред неговия господар. И [Юсуф] престоя в затвора няколко години. (41–42)

Но след като затворникът бил освободен, той се потопил в живота навън и съвсем забравил за невинния мъж, когото оставил след себе си в затвора.

Третото съновидение било на царя на Египет и той бил притеснен от него, затова потърсил спешна помощ за тълкуването му. Тогава бившият затворник си спомнил за Юсуф и пожелал да отиде при него в затвора, за да му разтълкува съня на царя. Когато пристигнал при него, казал:

„Юсуф, о, правдиви, разясни ни [видение] за седем охранени крави, които ги изяждат седем мършави, и седем зелени класа, и други изсъхнали. За да се върна при хората и да узнаят!“ (46)

Юсуф изпълнил желанието на своя приятел и той се върнал при царя. След като му разяснил значението, царят поискал да доведат Юсуф при него. Юсуф обаче отказал да отиде и поискал първо да бъде признат за невинен, както и да се разкрие неправомерното му обвинение и затваряне в затвора. Царят изискал случаят между Юсуф и господарката да бъде преразгледан и заповядал на жените, които били запознати с истината, да се явят пред него за разпит:

63 Съвременната наука разкри многобройни мистерии около живота и вселената и постигна огромен напредък в разкриването на доказателства за съществуването и величието на един Създател. Въпреки това съвременният човек пренебрегва този факт и съсредоточава целия си стремеж в задоволяване на материалните си нужди, забравяйки за връзката си със своя Създател. (Б.а. – Мухаммед ел-Газали.)

Рече [царят]: „Какво ви бе намерението, когато съблазнявахте Юсуф?“. Рекоха: „Всечист е Аллах! Не узнахме за него нищо лошо“. Жената на господаря рече: „Сега се разкри правдата. Аз го съблазнявах. Той говори истината“. (51)

В този момент Юсуф се обърнал към царя и заявил още веднъж своята невинност:

[Рече Юсуф:] „Това е, за да узнае⁶⁴, че не му измених скришом. Аллах възпира коварството на изменниците. (52)

Щом чул тези думи, царят решил, че Юсуф трябва да отговаря за някои от държавните дела в трудния икономически период, който следвало да настъпи според видението му:

И рече царят: „Доведете ми го, да го оставя при мен!“. И след като разговаря с него, каза: „От днес ти си при нас довереник с положение“. (54)

На Юсуф били предложени важни позиции в царския дворец, но той избрал да поеме ръководството на хазната:

Рече [Юсуф]: „Отреди ми съкровищниците на Земята [на Египет]! Аз съм знаещ пазител“. Така укрепихме Юсуф на Земята. Настаняваше се по нея, където пожелае. Ние отреждаме Нашата милост комуто пожелаем и не погубваме отплатата на благодетелните. (55–56)

Важно е да се отбележи, че Юсуф притежавал както морални, така и чисто професионални качества, които били необходими за изпълнението на длъжността, която избрал. С други думи, той не разчитал единствено на своите добродетели, но бил способен и компетентен по отношение на задълженията си. Друг важен момент, който трябва да се спомене, е, че Юсуф не предложил себе си за поста, воден от материални интереси, а защото по онова време в Египет нямало по-подходящ и по-способен човек от него за тази важна позиция във време на криза. Общественият интерес можел да бъде реализиран единствено с назначаването на силна и честна личност, която да поеме длъжността с пълна отговорност.

Жаждата за лидерство или публична длъжност е сериозен проблем, ако е мотивирана от лични интереси. Историята изобилства от примери за много велики нации, които били доведени до разруха и унижение от деспотични и жадни за власт индивиди.

64 Т.е. съпругът на жената, в чийто дом бил Юсуф.

Седемте тежки години, предсказани от видението на царя, настъпили и глад настанал не само в Египет, но също в Сирия и Месопотамия. Жителите на тези райони били принудени да пътуват към по-богатите земи на Египет в търсене на храна. Сред тях били и собствените братя на Юсуф, които мислели, че той е мъртъв. Юсуф приветствал братята си в Египет, без те да го познаят. Той отказал да им даде провизии, докато не доведат по-малкия си брат. Така братята се върнали у дома и уведомили своя баща за необходимостта малкият им брат да отиде заедно с тях в Египет. Якуб не приел добре идеята и казал:

„Нима да ви го поверя тъй, както ви поверих и неговия брат преди? Но Аллах е Най-добрия пазител и Той е Най-милосърдния от милосърдните“. (64)

Тъй като обстоятелствата били критични, Якуб се примирил и ги изпратил за втори път към Египет заедно с малкия брат, като им отправил следния съвет:

„О, синове мои, не влизайте през една врата, а влезте през различни врати! И с нищо аз не ще ви избавя от Аллах. Властта принадлежи само на Аллах. На Него аз се уповавам и на Него да се уповават уповаващите се!“ (67)

Причината за този интересен съвет, изглежда, се криела в безпокойството на Якуб за синовете му и тяхната безопасност. Той се тревожил група от десет мъже да влязат заедно от един вход в Египет. Това можело да се стори на египтяните като явна заплаха.

Братята се явили при Юсуф за втори път и той посрещнал малкия си брат много топло:

И когато влязоха при Юсуф, той настани своя брат при себе си. И му прошепна: „Аз съм твоят брат. И не се опечалявай заради онова, което сториха!“ (69)

Знамението подсказва, че Юсуф бил наясно с мъката на брат си и затова го утешил по този начин. След това измислил план, чрез който да задържи брат си при себе си и да отпрати останалите братя, за да се върнат при баща им без най-малкия син. Той помолил своите помощници да скрият царския бокал, който бил със скъпоценни камъни, в багажа на малкия брат и след това да обявят тревога, че бокалът е

откраднат. Според закона този, който е откраднал чашата, трябвало да бъде задържан при царя.

Когато братята пристигнали в Палестина и Якуб разбрал, че е изгубил и най-малкия си син, рекъл:

„Да, разкрасили са ви нещо душите ви. Но най-хубаво е да се търпи. Възможно е Аллах да ми ги доведе всички. Той е Всезнаещия, Всемъдрия.“ (83)

Това несъмнено било тежко изживяване за Якуб, който още се борел с мъката по загубата на Юсуф: „И се отвърна от тях, и рече: „О, как ми е жал за Юсуф!“ И побеляха очите му от скръб, както бе сдържан“ (84). Въпреки това той не изгубил надежда и казал:

О, мои синове, идете и проучете за Юсуф и брат му, и не губете надежда за милостта на Аллах! Само невярващите хора губят надежда за милостта на Аллах.“ (87)

Така братята за трети път се отправили към Египет. Пристигайки там, те застанали пред Юсуф унили и окаяни и му казали:

„О, господарю, беда сполетя нас и нашето семейство. Дойдохме с нищожна стока. Напълни за нас мярката и ни дай милостиня! Аллах възнаграждава даващите милостиня.“ (88)

В този момент Юсуф разкрил истината за себе си и се обърнал към тях с достоен и поучителен тон: „Дали разбрахте какво направихте с Юсуф и брат му в своето неведение?“ (89). Разбирайки, че това е Юсуф, те веднага попитали: „Нима ти наистина си Юсуф?“ (90). Отвърнал:

„Аз съм Юсуф, а това е моят брат. Аллах ни облагодетелства. Който се бои от Аллах и търпи... Аллах никога не погубва отплатата на благодетелните.“ (90)

С тези думи Юсуф напомнил на своите братя, а и на всички хора, за един важен принцип на вярата, който е изключително ефективен в живота: предпазването от непристойни постъпки пред Аллах и силното търпение винаги водят до добър и успешен край. Този принцип е валиден, както са валидни физическите закони.

Няколко десетилетия след първото съновидение на Юсуф всички около него започнали да осъзнават истината за мястото му при Аллах. Братята с признание заявили:

„Кълнем се в Аллах, предпочете те Аллах пред нас. Наистина съгрешихме.“
Рече: „Няма укор днес към вас. Аллах да ви опрости! Той е Най-милосърдния от милосърдните. (91–92)“

Човек с щедро и мило сърце не таи в себе си злоба и жажда за мъст. Дори в момент на триумф той проявява по-голяма благосклонност към другите и повече смирение пред Аллах. Юсуф отвърнал на братята си:

Идете с тази моя риза и я поставете върху лицето на баща ми, и той пак ще стане зрящ! И доведете при мен цялото си семейство!“ (93)

След като потеглили към Палестина, Якуб казал: „Наистина усещам мириса на Юсуф, дори да ме сметнете за оглупял“ (94). Това знамение отново ни връща към мистериите на предчувствията и света на неведомото. Оставаме учудени от способността на Якуб да усети съществуването на Юсуф и да предусети събитията от огромно разстояние:

И когато благовестителят дойде [с ризата], постави я върху лицето му и той отново стана зрящ. Рече: „Не ви ли казвах, че знам от Аллах, каквото вие не знаете?“. (96)

Няколко дни по-късно видението на Юсуф било напът да се сбъдне, както се били сбъднали предишните две видения, които той разтълкувал:

И когато влязоха при Юсуф, той настани своите родители при себе си и рече: „Влезте в Египет, по волята на Аллах, в безопасност!“. И възкачи родителите си на трона, и [всички] паднаха пред него ничком. И рече: „О, татко мой, това е тълкуването на видението ми от по-рано. Моят Господ го превърна в истина. Той ми стори добро, когато ме извади от тъмницата и ви доведе от пустинята, след като сатаната पोся вражда между мен и моите братя. Моят Господ е жалостив към когото пожелае. Той е Всезнаещия, Всемъдрия. (99–100)“

След тази част от историята за Юсуф Аллах се обърна към Пратеника Мухаммед с думите:

Това е от вестите на неведомото, които ти разкриваме [о, Мухаммед]. Не беше ти при тях [братята на Юсуф], когато се наговаряха за своето дело, лукавствайки. (102)

Освен очевидния факт, че Пратеника не е присъствал по време на тези събития, Коранът потвърждава, че той не е знаел нищо за тях, преди да получи кораничното откровение. Това всъщност е доказателство, че Коранът е от Аллах, а не от Мухаммед. После на Пратеника му било повелено да каже:

„Това е моят път. Призовавам към Аллах с прозорливост – аз и всеки, който ме последва. Всечист е Аллах! Аз не съм от съдружаващите.“ (108)

За тези, които винаги се съмняват и не са способни да видят доказателствата за съществуването на Аллах и достоверността на Неговото послание, сурата отбелязва: „И край колко знамения на небесата и на земята минават, отвърщайки се от тях!“ (105).

СУРА 13

Ер-Раад (Гърмът)

Първото знамение от тази сура започва с думи, отправени към Пратеника Мухаммед: „Низпосланото на теб от твоя Господ е истината. Ала повечето хора не вярват“ (1). Отхвърлянето на истината за съществуването на Аллах не се основава на разумни аргументи. Има безброй доказателства във вселената, които ясно доказват съществуването и величието на Създателя. Размишляването и наблюдението върху физическите и космологичните явления на вселената доказват, че отричането на Бог не е разумна позиция. Също така поклонянето пред божества, измислени от хората, изглежда безсмислена и абсурдна практика: „И нима онзи, който знае, че низпосланото на теб от твоя Господ е истината, е като онзи, който е спял?“ (19).

Сурата ни известява, че тези, които признават и оценяват стойността и значението на низпосланото от Аллах, са мислещи и искрени хора:

Поучават се само разумните хора, които спазват обета пред Аллах и не нарушават договора, и които свързват онова, което Аллах повелява да се свърже⁶⁵, и се боят от своя Господ, и се страхуват от лошата равностметка. (19-21)

Знаменията представят десет добродетели, които водят до големи и щедри възнаграждения. Първата добродетел е зрялото мислене.

65 „Свързването“ в знамението може да бъде разбрано като изграждане на цялост и хармония. Целостта на живота с неговите две части – тук, на земята, и в отвъдното; целостта на човешката същност, изградена от духовни, психически, интелектуални и физически способности и характеристики; целостта на взаимоотношенията със Създателя, самия себе си, хората и природата...

Втората – изпълнението на най-големия завет: вярата в единството на Аллах и предпазването от обвързване с други богове... Сурата продължава:

и които търпят, стремейки се към Лица на своя Господ, и отслужват молитвата, и раздават скрито или явно от онова, което Ние сме им дарили, и отблъскват с добрина злината, за тях е Последната обител – Градините Адн. Ще влязат в тях и те, и който е праведник сред техните бащи и съпруги, и потомци. И ангелите ще влязат при тях от всички врати: „Мир вам, че изтърпяхте! И колко прекрасна е Последната обител!“ (22–24)

Темата за посланието на Аллах и отговорността на Мухаммед да го разпространи сред хората се появява отново и в тази сурата:

Така те изпратихме сред общност, преди която минаха други общности, за да им четеш, каквото ти разкрихме, а те отричат Всемиловичивия. Кажете: „Той е моят Господ. Няма друг бог освен Него! Нему се уповавам и към Него се обръщам“. (30)

Арабите езичници искали да видят чудеса, за да повярват в Аллах. Всъщност това било само оправдание. На други места в Корана се казва, че и чудеса да били видели, те нямало да повярват. В тази сурата също четем такива изисквания:

Неверниците казват: „Защо не му бе низпослано чудо⁶⁶ от неговия Господ?“. Но ти си само предупредител и за всеки народ има водител. (7)

И казват неверниците: „Защо не му бе низпослано чудо⁶⁷ от неговия Господ?“. Кажете: „Аллах оставя в заблуда когото пожелае и напътва към Себе Си онзи, който се покаява. (27)

Погрешната логика на езичниците води към грешно заключение:

И казват неверниците: „Не си пратеник“. Кажете: „Достатъчен е Аллах за свидетел между мен и вас, и онези, у които е знанието на Писанието“. (43)

Вярата в Аллах се подхранва и развива чрез наблюдение и размишляване върху Неговото творение. Достатъчно е човек да се замисли

66 От преводача.

67 От преводача.

за собственото си тяло и характеристиките на човешкия организъм, за да разбере, че Аллах е истина. А отвъд човека съществуват безброй различни системи, които функционират хармонично във вселената.

Пратеника много пъти бил наставляван да чете Корана. Това е отбелязано в сура *Ел-Анкебут* (Паякът): 45, *Ен-Немл* (Мравките): 91–92, а така също и в тази сура, знамение 30. Тези и други случаи показват, че отношението ни с Корана не се свежда просто до процесите на четене и рецитиране. То се отнася с по-голяма степен на важност до изучаването и разбирането на неговите принципи и идеи, които от своя страна трябва практически да бъдат приложени в поведението и взаимоотношенията, за да се подобри животът ни.

Някои от учените са на мнение, че тази сура е мединска, низпослана след сура *Мухаммед*, но аз мисля, че тя е била разкрита в Мека. Моето мнение се потвърждава от стила на сурата и темата за непрестанните искания на неверниците да видят чудеса като доказателство за пророчеството на Мухаммед. Тази тема е характерна за меканските сури като *Ел-Енам* (Добитъкът), *Юнус*, *Ел-Исра* (Нощното възнесение) и други.

Сурата започва с думите: „Низпосланото на теб от твоя Господ е истината“ (1), а към края се казва:

Онези, на които дарихме Писанието, ликуват с низпосланото на теб. А някои от съюзените племена отричат част от него. Кажете: „Повелено ми бе да служа единствено на Аллах и да не съдружавам с Него. Към Него зова и моето завръщане е при Него“. (36)

Тези думи носят в себе си предсказание, което в действителност било осъществено. Когато ислямът бил представен на християните в Сирия и Египет, те масово приели ученията му и по своя воля почнали да практикуват и разпространяват новата религия. Държавната хазна започнала да пресъхва, тъй като много хора приемали исляма. Тогава управникът на Египет решил да налага такса на новоприелите исляма, за да компенсира финансовия дефицит. Щом халифът Умар ибн Абдулазиз бил осведомен за това, той веднага написал писмо до своя подчинен в Египет. В част от писмото се казва: „Проклет да бъдеш! Пратеника е изпратен да напътства хората към

Аллах, а не да събира от тях данъци. Незабавно отмени данъците, които си наложил на новоприелите исляма!“

Преобладаващото мнозинство от приелите исляма в Египет, Сирия и други части на света се арабизирали етнически и културно. Този процес на арабизация бил важна причина за съществуването и жизнеността на арабския народ, който формира гръбнака на мюсюлманската световна общност. В сурата се казва:

Така го низпослахме напътствие на арабски език⁶⁸. И ако последваш страстите им подир знанието, което ти се яви, не ще имаш пред Аллах нито покровител, нито закрилник. (37)

Така Коранът се установил като източник и напътствие в духовен, морален и социален аспект. Първоначално ислямът бил разпространен по покрайнините на Арабския полуостров, а хората в Мека поддържали старите си вярвания и традиции. Едва в края на живота на Мухаммед меканците масово приели исляма. Това е отразено в следващото знамение:

И нима не виждат, че Ние стесняваме [за неверниците] земята по нейните краища?⁶⁹ Аллах отсъжда, никой не ще отклони Неговото отсъждане. Той бързо прави равносметка. (41)

Коранът е писмената книга на Аллах, а вселената – Неговата видима книга. Първата напътства към Създателя, докато втората, с всички нейни природни и физически проявления, доказва съществуването и величието на Аллах и потвърждава правдивостта на писменото Му послание. И за двете книги са нужни будни умове и чувствителни сърца, за да бъдат разбрани и оценени. Коранът подчертава това чрез честото му напомняне: „Нима не размишляват?“, „За хора мислещи“, „За хора проумяващи“ и други подобни фрази. В този контекст сурата представя следното знамение:

По земята има съседни участъци и градини с грозде, и посеви, и палми с общ корен и поотделно, поливани с една вода. Ние правим едни от тях по-вкусни от други. В това има знамения за хора проумяващи. (4)

68 От преводача.

69 Мухаммед ел-Газали разбира знаменията като вид предсказание, че ислямът ще се разпространи върху територията на цяла Арабия и така ще „стесни“ земята за езичниците. Но арабската дума *етраф*, освен „краища“, може да означава и „крайности“. Т.е. Аллах поддържа земята и живота винаги в зоната на умереното и благоприятното, премахвайки крайностите, които биха унищожили планетата и живота на нея.

Наистина е въпрос за размисъл как на едно и също парче земя могат да се отглеждат различни продукти: грозде, лимони, дини и коприва. Как могат да се появят растения, напоявани от една и съща вода, с различни вкусове, текстури, цветовете и миризми? Не е ли невероятно и как копринената буба се храни с листа от черница и произвежда коприна, докато пчелите, които се хранят с прашец, произвеждат мед, а овцете, хранейки се със същите растения, произвеждат мляко и тор? Въпреки това удивително и безкрайно разнообразие от същества и вещества, открити в този свят, някои хора продължават да се съмняват в съществуването на Аллах, докато други настояват да видят чухеса или свръхестествени подвизи, за да повярват в Създателя.

Сурата говори за безкрайната сила на Аллах, очевидна в размножаването на живите същества: хора, животни, птици и влечуги. Милиони създания, организми и живи системи растат и се размножават в непрекъснат жизнен процес на сушата, във водата и земната атмосфера. Всеки организъм преминава през сложен собствен цикъл в точно определено време. Всички явления и процеси, срещани в макро-, както и в микрокосмическото пространство, образуват една хармонична, добре интегрирана структура, която черпи своето съществуване и енергия от Аллах:

Аллах знае какво носи всяка бременна и колко намаляват утробите, и колко се увеличават, и всяко нещо е с мярка при Него – Знаещия и скритото, и явното, Най-великия, Всевишния. (8-9)

Аллах е създал великата космологична система и реда, поддържащ цялата физическа вселена, с нейните безброй планети, звезди, галактики и други образувания. Нищо не Го разсейва и Неговият план се осъществява със свършена точност и прецизност. Сурата продължава да се разгръща по уникален начин, като посочва и обяснява проявленията на върховната сила и благодат на Аллах. След това поставя определени реторични въпроси, на които тя самата дава отговори:

Кажи: „Кой е Господа на небесата и на земята?“. Кажи: „Аллах!“. Кажи: „И нима приехте вместо Него покровители, които не допринасят за себе си нито полза, нито вреда?“. Кажи: „Нима са равни слепият и зрящият? Или нима са равни тъмнините и светлината? Или отредиха на Аллах съдружници, които сътвориха творение като Неговото и се оприличи за тях творението?“. Кажи: „Аллах е Твореца на всяко нещо. Той е Единствения, Всевластващия“. (16)

Както бе споменато по-горе, сурата използва аргументи от физическия свят, за да докаже съществуването и величието на Аллах, а след това поставя въпроса за вярата и отговорността на човека пред посланието на Корана.

Мюсюлманите живеят почти без забележимо участие в днешния свят. Техният принос към науката е незначителен, макар че изучаването на физическия свят е изключително благоприятно и за разбирането на Корана. Веднъж си представях, че съм позициониран далеч в космоса, и се чудех какво бих видял на земята? Може би плътен облак дим, който замърсява земната атмосфера, и дочул оглушителния шум, който е удавил всички останали звуци. Вярвам, че светът има край, но дали ние не се стремим преждевременно и неумолимо към този край? Друг въпрос: каква е позицията и ролята на човека в този обширен космос? Ние сме чели, че е открита нова черна дупка в космоса, която е сто пъти по-голяма от всяка друга известна черна дупка досега. Учените смятат, че колосалната нова черна дупка съдържа около хиляда милиона активни звезди и че упражнява огромно гравитационно привличане, което предотвратява дори излизането на светлина от нея! Помислих си: това е само една черна дупка, а какво остава за цялата вселена? Тук сурата ни отговаря:

Аллах е, Който въздигна небесата без видима за вас опора. После се въздигна [безподобен] Той на Трона и покори слънцето и луната, всяко да се движи до определен срок. Той управлява делата, разяснява знаменията, за да се убедите в срещата със своя Господ! (2)

Ние наблюдаваме собствените си тела всеки ден. Човекът е цяла сложна вселена сам по себе си. В нашето тяло хиляди органи, системи и процеси съществуват и работят ефективно в пълна хармония. Вижте как растат стотици хиляди косми отново и отново върху човешкото тяло; милиарди червени клетки се намират в кръвния поток и се възпроизвеждат в организма. Нервната система на човека постоянно получава сигнали от мозъка, за който човек все още не може да разбере как точно работи и изпълнява своите многобройни и сложни задачи ден и нощ. Аллах винаги е бил и ще бъде Този, Който поддържа функциите на всички тези системи и решава тяхната съдба. В Корана се казва:

и че при твоя Господ е завършекът, и Той поражда смеха и плача, и Той отрежда и живота, и смъртта. (*Ен-Неджм* (Звездата): 42–44)

Науката е установила, че нашата вселена е колосална и е отвъд нашето разбиране. Но това, което учените трябва да признаят също, е, че Създателя е много по-велик. В човешки план хората могат да се концентрират само върху определен брой задачи, за даден период от време, но Аллах никога не се разсейва и винаги е наясно с всичко: от жалното стенене на измъчено животно до масовите викове на жертвите на човешкото потисничество. Освен това Той надлежно въздава на потисниците справедливото им възмездие. Аллах знае и чува падащото листо от дървото, както чува рева на гръмотевиците. Той вижда съсирването на кръвта във вените така ясно и точно, както вижда следите на падаща звезда. Нищо не му убягва.

СУРА 14

Ибрахим (Авраам)

Тази сура започва със следните думи:

Тази Книга ти низпослахме Ние, за да изведеш хората от тъмнините към светлината с позволение на техния Господ към пътя на Всемогъщия, Всеславния Аллах, Комуто е всичко на небесата и всичко на земята. (1-2)

Тъмнините се проявяват в този свят в много и различни форми: невежество, надменност, поквара, тирания, непризнателност към Аллах и други. Аллах е разкрил Корана на Пратеника Мухаммед, последния пратеник, за да изведе хората от всички видове тъмнина и да им напомни, че този живот е път към друг, който тепърва предстои, и че тези, които вярват единствено в земния живот, са обречени на провал. Така също той бил изпратен, за да потвърди, че отхвърлянето на Божиите напътствия води до непочтеност и страдания.

Много преди появата на Мухаммед Аллах изпратил Муса (Мойсей), за да изведе народа на Израил от мрака на робството и унижението и да му гарантира свободата на мисълта, съвестта и движението, както и да го дари с привилегията да се радва на Божията благодат и щедрост. Всичко, което Муса поискал от хората си, било те да бъдат признателни на Аллах:

Вече изпратихме Муса с Нашите знамения: „Изведи народа си от тъмнините към светлината и му припомняй за дните на Аллах!“. В това има знамения за всеки многогърпелив, признателен. (5)

Всички религии напътстват към познание и праведност, за да подобрят състоянието на човека и да го предпазят от невежество и извращения. Посланието, което Пратеника Мухаммед получил, съдържа напътствия, които могат да спасят човека от прегрешения и провал. Въпреки това през цялата човешка история хората винаги са се противопоставяли на тези напътствия и са заставали в опозиция срещу пратениците, за да осуетят мисията им. Мнозина са използвали своята сила, богатство и влияние, за да отклонят далеч от истината вярващите, които винаги оставали решителни във вярата си:

И защо да не се уповаваме на Аллах, след като Той ни насочи по нашите пътища? И непременно ще изтърпим онова, с което ще ни мъчите. На Аллах да се уповават уповаващите се!“ (12)

Процесът на религиозна, морална и социална реформа на човешките общности не дава плод за една нощ. Изисква се старание, всеотдайност и непоколебими усилия. Мухаммед прекарал двацет и три години, просвещавайки своите хора в ученията и принципите на Корана, за да изкорени техните езически нагласи, невежество и изостаналост в областта на науката и да ги подготви за достойно място сред човечеството. Наистина Коранът станал причина за огромното развитие на мюсюлманите в културно, социално, интелектуално и морално отношение. След триумфа им над езичеството те спечелили почетно място в човешката история. Сурата наемква за тези събития, когато казва:

Неверниците казваха на своите пратеници: „Или ще ви прогоним от земята си, или ще се върнете към нашата вяра“. А техният Господ им разкри: „Непременно ще погубим угнетителите и ще ви заселим на земята след тях. Това е за онзи, който се бои да застане пред Мен и се бои от Моята заплаха.“ (13-14)

Слабите и пренебрегвани нации, които нямат цел за развитие, не могат да заемат достойно място без силата на вярата. Когато една нация вярва в Бог, следва Неговото послание и управлява своите ресурси и енергия справедливо, тя се превръща в сила, заслужила признание и уважение. Този процес решава съдбите на обществата: „И молеха [пророците] за помощ, и се проваляше всеки упорит деспот“ (15). Мюсюлманските общества, които се противопоставят на промяната по целия свят, трябва добре да се замислят върху тези думи!

Социалните различия са съществували във всички човешки общества. Винаги е имало господари и роби, лидери и последователи, елити и маси, герои и техни почитатели, които се опитват да подражават на примера им. Взаимоотношенията в тези групи се развиват на базата на идейни, емоционални и физически характеристики, които всъщност изграждат определени връзки и обвързаности между хората. Ироничното е, че в Съдния ден хората ще се опитват да търсят помощ и спасение от групите, с които са били обвързани в земния живот:

Всички ще излязат пред Аллах, тогава слабите ще рекат на онези, които се големееха: „Ние ви следвахме – ще ни избавите ли с нещо от мъчението на Аллах?“. Ще отвърнат: „Ако Аллах ни беше напътил, и ние щяхме да ви напътим. Все едно е дали ще тъжим, или ще търпим. Няма за нас спасение“. (21)

Затова посланието на Аллах представя предварително своите напътствия, за да не стават хората жертви на манипулации и фалшиви илюзии. Въпреки това много от тях биват експлоатирани и водени в заблуда от тези, на които те имат доверие и им подражават:

Не видя ли ти онези, които подменят благодатта на Аллах с неверие и заселват своя народ в Дома на гибелта – Ада, в който ще горят. Колко лош за пребиваване е той! (28–29)

Тези, които умишлено водят хората в заблуда, и тези, които ги следват, ще имат една и съща съдба. Подобно на предишната сура и тази потвърждава факта, че истината е логична и близка до човешката природа. Тя е положителна, полезна и градивна, докато заблудата и лъжата са вредни и разрушителни за човека и обществото. В сура *Ер-Раад* (Гърмът) се казва: „Така Аллах посочва истината и лъжата. И отива пяната напразно, а онова, което е полезно за хората, остава на земята“ (17). А в тази сура четем:

Не видя ли ти какъв пример дава Аллах? – Добрата дума е като доброто дърво. Коренът му е як, а клоните му са в небето. То дарява плодовете си по всяко време с позволението на своя Господ. (24–25)

Обществата се различават според своите вявания, идеали и ценности, формирани от културните фактори. Същността и коренът на мюсюлманското общество, както и източникът на всички негови принципи, безспорно е единобожието (*теухид*). Вярата, че Аллах създава, поддържа и управлява съществуването и че няма друг бог освен Него, дефинира целия етос на живота на мюсюлманите и е изворът, от който всички аспекти на ислямското общество произлизат. От друга страна, сурата пояснява, че заблудата няма корени и води единствено до разочарования и провал: „А лошата дума е като лошото дърво. Изтръгнато е от земята и няма то устойчивост“ (26). Контрастът е ярък и улеснява изключително избора, който трябва да бъде направен.

Сурата продължава да очертава две основни характеристики – вяра и справедливост. Вярата трябва да дава своите плодове. Тя се проявява както в изпълнението на религиозните норми, така и в полагането на усилия за благосъстоянието на хората. Вярата не се съчетава с етноцентрични и националистически цели, които нанасят вреда и унищожение на другите общности и народи. Силата и влиянието трябва да се използват за установяване на справедливост в света:

Кажи [о, Мухаммед] на Моите вяращи раби да отслужват молитвата и да раздават и скрито, и явно от онова, което сме им дарили, преди да дойде Денят, в който не ще има нито откуп, нито приятелство. (31)

Историята ни казва, че общностите, формирани и водени от пратеници, се отличавали с признателност и отдаденост на Аллах и Неговите напътствия. Тези, които отхвърляли посланията, стигали до упадък и се превръщали в егоистични и материалистични общности, стремейки се единствено към краткосрочно светско превъзходство. Неизбежните икономически кризи, недостигът на материални ресурси и постоянната жажда за потребителски интерес ще генерират непрекъснати оплаквания и разочарования при групите с подобни нагласи. Днешният свят се нуждае от модел и пример за подражание, който да отразява Божите напътствия към човечеството. Мюсюлманите биха могли да бъдат такъв пример. Но за това достойно място сред човечеството се изисква истинска и ефективна отличителност в справедливостта. Необходимо е справедливо поддържане и управление на

благата на Аллах и природните ресурси и освобождаването им от всеки вид корупция и монопол:

Аллах е, Който сътвори небесата и земята, и изсипа вода от небето, и извади с нея от плодовете препитание за вас, и подчини за вас корабите да плават по морето според Неговата повеля, и подчини за вас реките, и подчини за вас слънцето и луната – усърдни [в движението си], и подчини за вас нощта и деня, и ви дава от всичко, за което Го молите. И ако пресмятате благодеянията на Аллах, не ще ги изчислите. Човек е голям угнетител, голям неблагодарник. (32–34)

Вярващи общности са съществували през цялата човешка история, но и често са се отклонявали от пътя на вярата и са били маргинализирани. Вместо да бъдат пример за подражание и да заемат достойно място на земята, те се оказвали безпомощни и контролирани от собствените си стремежи в преследване единствено на земни интереси. Тяхната вяра ставала крехка и колеблива, неспособна да запази лоялността и отдадеността пред Създателя. Така те губели почетната си позиция и се оставяли на влиянието на недоброжелателните им опоненти, които опустошавали духа и достойнството на човечеството и ограбвали природните ресурси, изправяйки пред огромна заплаха живота и бъдещето на цялата планета.

Джихадът в наше време обхваща цял набор от дейности, включително изобретателност, развитие и просперитет на сушата, по море и в космоса. Това предполага научни изследвания във всички области, за да се разшири и задълбочи разбирането ни за света около нас и всички феномени, свързани с него. Боли ме, когато си помисля колко малко мюсюлманите допринасят за човешкия прогрес в последно време. Другите нации се развиха и постигнаха огромни постижения, с които ще се гордеят през следващите поколения. Евреите и арабите са два семитски народа с общ прародител Ибрахим (Авраам). Те споделят и общо религиозно наследство. Но първите имат власт и влияние, докато вторите, въпреки че са носители на автентично послание от Аллах, са слаби и изостанали, тъй като са загърбили задълженията си към Него.

Ибрахим (Авраам), който е олицетворение на правдата и благочестието, положил огромни усилия, за да разпространи учението за единството на Аллах (*теухид*). Когато решил да се установи за кратко в Хиджаз, Западна Арабия, той отправил към Аллах следната молитва:

„Господи наш, аз заселих едни от потомците си в долина без насаждения при Твоя Свещен дом. Господи наш, за да отслужват молитвата, благосклонни сърцата на някои хора към тях, и им дай от плодовете препитание, за да са признателни!“ (37)

Този клон на потомството на Ибрахим тръгва от неговия син Исмаил, който е от втората му съпруга Хаджер (Агар), докато другият клон тръгва от Исхак (Исаак), който е син на Ибрахим от първата му съпруга Сара и баща на Израил. Сурата ни информира, че и двамата синове са родени по време на старостта на Ибрахим, за което той бил много благодарен:

„Слава на Аллах, Който въпреки моята старост ме дари с Исмаил и Исхак. Наистина моят Господ е Чуващия зова. Господи мой, стори мен и потомството ми да отслужваме молитвата! Господи наш! И приеми зова ми!“ (39–40)

Иронично е, че някои евреи смятат себе си за потомци на съпругата господарка, а арабите – за потомци на съпругата робиня, придавайки на последните комплекс за малоценност. Разбира се, че това е абсурдно. Всички човешки същества са равни и се отличават само със своето благочестие и близост до Аллах. Наследството на Ибрахим принадлежи на цялото му потомство. Несериозно и неподобаващо за Създателя е да се твърди, че Той е определил конкретно парче земя като единствена собственост на децата на Якуб (Яков) завинаги. В сура *Ел-Еараф* (Стената) се казва: „Земята е на Аллах. Дава я Той в наследство на когото пожелае от Своите раби, а краят принадлежи на богобоязливите“ (128).

В непрестанната борба между доброто и злото много безпомощни хора търпят болка и страдание. Те нямат друга възможност, освен да кажат: „И непременно ще изтърпим онова, с което ще ни мъчите“ (12). Потисничеството никога не може да надделее. То претърпява своя крах още в този живот, на земята. В крайна сметка, независимо колко дълго може да се забави, справедливостта винаги възтържествува. Сурата потвърждава тази истина с думите:

И не мисли [о, Мухаммед], че Аллах е нехаен към онова, което угнетителите вършат! Той само ги забавя за Деня, в който погледите ще се вцепенят – забързани, вдигнали глави – погледът им е неподвижен, а сърцата им са пус-ти. (42–43)

Историята показва, че потисниците са безмилостни хора и варвари. Те са врагове на Аллах и човечеството. Напълно са безпощадни във войната си срещу вярващите. Но тяхната сила и свирепост не могат да променят хода на Божията справедливост. Сурата казва:

И замисляха лукавство, ала при Аллах е замисълът им, дори техният замисъл да бе такъв, че да се разрушат от него планините. И никога не смятай, че Аллах нарушава обещанието Си към Своите пратеници! Аллах е всемогъщ, въздаващ отмъщение... (46–47)

Сурата започна с изявление, че Аллах е низпослал Корана на Мухаммед, за да изведе хората от тъмнините към светлината. Краят на сурата също е силен и красноречив:

Това е [Послание] за хората и за да бъдат увещавани с него, и за да знаят, че Аллах е Единственият Бог, и за да се поучат разумните хора. (52)

Разумните хора трябва да отдават признание към собствената си интелигентност и да не се покланят пред други богове освен пред Аллах. Те трябва добре да изучават Неговото послание и да следват принципите му, за да стигнат до успех и спасение.

СУРА 15

Ел-Хиджр

„Алиф. Лам. Ра. Това са знаменията на Книгата – ясният Коран.“ (1) И двете думи – „Книга“ и „Коран“ – се отнасят до посланието, низпослано на Пратеника Мухаммед от Аллах. Думата „Книга“ показва, че посланието е установено и съхранено в писмена форма, а „Коран“ – в устна форма. „Неверниците ще възжелаят да са били мюсюлмани.“ (2) След като истината излезе наяве и думите на Аллах бъдат реализирани, тези, които са отхвърлили напътствието, ще възжелаят да са били вярващи. Коранът разкрива стремежа на тези хора: „Остави ги да ядат и да се наслаждават, и да ги отвлича надеждата! Те ще узнаят“ (3). Преследването на сладострастието винаги е било непроменлива характеристика на хората. В днешната цивилизация обаче изглежда, че тази черта е издигната до статут на религия и хората почти са забравили за равнотетката в отвъдното. Но Коранът категорично напътства Пратеника да не поема по този път: „Не устремявай поглед към онова, което дадохме за наслада на групи от тях“ (88).

Интересно е да се отбележи, че началото и краят на сурата се характеризират с тематично съответствие. В началото се казва за тези, които били агресивни срещу предишните пратеници и се опитвали да осуетят делата им: „И не сме унищожили Ние никое селище, без да се знае какво му е писано. Никоя общност не изпреварва своя срок и не го забавя“ (4–5). Повече подробности се дават към края на сурата, като се представят исторически случаи от народите на пратениците Лют (Лот), Шуайб и Салих. Престъпленията и агресията на тези народи се увеличавали и достигнали до критичната точка, след която наказанието от Аллах било неизбежно. За народа на Лют се казва:

Кълна се в твой живот [о, Мухаммед], те в своето опиянение се лутат! И Викът ги обзе при изгрев слънце. И преобърнахме селището надолу, и изсипахме над тях порой камъни от глина. В това има знамения за прозорливите. Те [селищата] са на все още съществуващ път. (72–76)

Що се отнася до народа на пратеника Шуайб, сурата отбелязва: „И обитателите на Горичката бяха угнетители. Затова им отмъстихме. И двете са на видим път“ (78–79). След това се припомня историята на народа на пратеника Салих. Неговият народ е споменат с израза „обитателите на *Ел-Хиджр*“, откъдето всъщност идва и заглавието на сурата. Това е долина в Северозападна Арабия, известна днес с името Мадаин Салих:

И обитателите на ал-Хиджр взеха за лъжци пратениците. Дадохме им Наши знамения, ала се отдръпнаха от тях. И изсичаха домове в планините – в безопасност. Но Викът ги обзе на сутринта. И не ги избави онова, което бяха придобили. (80–84)

Тези истории, отразени подробно накрая, са загатнати лаконично в началото на сурата: „И преди теб изпращахме пратеници сред древните общности. И не дойде при тях пратеник, без да го подиграят“ (10–11). Арабите също се подигравали на Корана и на Мухаммед. Сурата отразява това с думите: „И рекоха [неверниците]: „О, ти, комуто бе низпослано Напомнянето, ти си луд! Защо не ни доведеш ангелите, ако говориш истината?“ (6–7). Меканците не били единствените с подобни искания и претенции, тъй като и други общности преди тях настоявали да видят чудеса, но Аллах отхвърлил техните подигравателни предизвикателства: „Ние не низпославаме ангелите с друго освен с истината. И тогава [неверниците] не ще бъдат изчакани“ (8).

Аллах подчертава, че Коранът ще бъде съхранен и опазен завинаги и никой не ще бъде способен да го промени или унищожи: „Наистина Ние низпослахме Напомнянето⁷⁰ и Ние непременно ще го пазим“ (9). Също така в тази сура се казва: „Ние вече ти дадохме седемте повтарящи се знамения и великия Коран“ (87). Някои хора отхвърлят Корана поради предразсъдъци и инат. На тях колкото повече доказателства им се представят, толкова по-силно опонират срещу него:

Не вярват в него [– Корана], въпреки че е известна съдбата на предците. И да разтворехме над тях врата в небето, и да продължава там да се изкачват,

70 Напомнянето е Коранът.

пак щяха да рекат: „Погледите ни бяха заслепени. Ние сме омагьосани хора“. (13–15)

Сурата съдържа завладяващо описание на вселената и нейните тайни, които разкриват силата на нейния Създател. Наблюдавайки безкрайността на небесата, човек не може да не бъде запленил от множеството планети и звезди, които плават в огромната и безгранична вселена. По същия начин, когато човек съзерцава чудесата, разпръснати по сушата и водата, остава възхитен от величието на Аллах и Неговата способност да поддържа и подсигурава безброй същества и живи организми:

И направихме на небето съзвездия, и го разкрасихме за гледащите, и го опазихме от всеки прокуден сатана – всеки, който слуша скришом, го следва ярък пламък. И разпростряхме земята, и положихме върху нея непоклатими планини, и сторихме от нея да поникне от всяко нещо отмерено. И сторихме там препитание за вас и за онзи, когото вие не храните. (16–20)

В началото сурата говори с подробности за някои чудеса във вселената, докато към края изявленията по същата тема са по-общи:

Сътворихме Ние небесата и земята, и онова, което е помежду тях, единствено с мъдрост. Часът непременно ще дойде, затова [о, Мухаммед] прости с великодушна прошка! Твоят Господ е Всетворящия, Всезнаещия. (85–86)

Науката е доказала, че човешкото тяло е изградено от същите елементи като тези на земната почва. Но как плътта и костите се превръщат в прах и как прахът се превръща обратно в плът и кости? Гените носят наследствена информация. Но дали те са отговорни за дизайна и произхода на тази информация? Дали те имат решаваща роля за характера на човека? Наистина ли човешкият мозък и другите телесни органи, с цялата им сложност и гениалност, определят характера и съдбата на човека? Мисля, че тези удивителни органи са само инструменти, чрез които се проявява Божията сила и посредством които човек бива способен да опознае своя Създател. Чрез тях ние разбираме за единството на Аллах, Който дарява и отнема живота, и сътворява от нищо каквото пожелае: „И няма нещо, съкровищниците на което да не са при Нас, и го спускаме Ние само в знайно количество“ (21).

Познанието на Аллах е мигновено и всеобхватно; цялата реалност е напълно и едновременно достъпна за Него. Времето и пространствени измерения губят всяка стойност при Него. Единствено Той знае „как“, „какво“ и „кога“ се случва в бъдещето:

Знаем предишните от вас и знаем оставащите. Наистина твоят Господ е Онзи, Който ще ги събере. Той е всемъдър, всезнаещ. (24–25)

Жизненият цикъл на организмите е чудо! Живите същества са многообразни, те се размножават, живеят и умират. Паразитите се хранят от гърба на по-голямо животно, а самите те се превръщат в храна за птиците. От друга страна, хранейки се с тези паразити, птиците осигуряват облекчение за бозайниците. Така жизнените цикли на животинското царство са взаимно свързани.

Хората са чудото на Божието творение. Сътворени „от изсъхнала глина, от менлива кал“ (26), те умират и отново се превръщат в пръст в земята. Но какво ги прави уникални и отличителни от всички други създания? Отговорът е: Божият дух, който те носят в себе си. Именно той им придава тези уникални качества и ги издига сред останалите творения:

Твоят Господ каза на ангелите: „Аз ще сътворя човек от изсъхнала глина, от менлива кал. И когато го сътворя и му вдъхна от Своя дух, поклонете се пред него!“. (28–29)

Това е този дух, вдъхнат у човека от Аллах, който накарал *Иблис* (сатаната) да изпита завист към Адем и да не признае неговото превъзходство. В крайна сметка сатаната се закле да преследва Адем и неговото потомство, за да им отмъсти:

Рече: „Господи мой, затова, че Ти ме остави в заблуда, непременно ще им разкрасявам по земята и непременно ще заблуждавам всички, освен Твоите предани раби сред тях“. Рече: „Това е правият път към Мен. Над Моите раби нямаш власт, освен за който те последва измежду заблудените“. (39–42)

Разказът за Адем и неговия вечен враг сатаната е представен в различен контекст на няколко места в Корана. Тук конкретно фокусът е върху първоначалното сътворение на човека от изсъхнала глина.

Земният живот е преходен към друг, вечен живот, в който всеки ще получи своето възмездие според делата и поведението си тук, на земята. Губещи ще бъдат тези, които са отхвърлили величието на Аллах и Неговото напътствие. Сатаната няма сила, нито влияние върху човека, затова тези, които са го последвали, няма да бъдат извинени и ще трябва да винят единствено себе си за непристойните дела, които са извършвали. Това е подобно на правилото „Незнанието на закона не е извинение“. Сатаната единствено прави опити да заблуждава чрез внушения и съблазни. Затова след всички тези предупреждения за неговите похвати няма да има извинение за тези, които попадат в капаните му. Хората трябва да бъдат бдителни и да внимават за своето благочестие и вяра. Аллах е щедър и прощаващ, но Той също е непреодолим, когато бъде предизвикан:

Извести Моите раби [о, Мухаммед], че Аз съм Опрощаващия, Милосърдния!
И че Моето мъчение е болезненото мъчение. (49–50)

Това категорично предупреждение е последвано от разказ за живота на пратеника Ибрахим (Авраам), който бил известен от ангелите, че съпругата му е бременна и скоро ще роди и че селището на пратеника Лют (Лот) ще бъде изцяло разрушено поради отвратителната практика на хомосексуализъм сред голяма част от хората. Коранът не споменава тази подробност на разказа от Стария завет, че Бог се хранел на трапезата на Ибрахим (Авраам), тъй като това не подобава на Божествената същност според Корана. Народът на пратеника Лют бил ненадминат в своя разврат и колкото и да се опитвал той да вразуми хората, те не приемали неговите съвети. Затова били унищожени и селището им потънало в земята. Сексуалната развратеност е проклятие и води до много страдания по света. Въпреки че подобни действия са легализирани в някои общества, в миналото хомосексуализмът винаги е бил приеман за неморален акт на поведение.

Вече видяхме как началните и заключителните изявления на сурата умело се допълват. Между тях са представени епизоди от живота на пратениците Адем, Ибрахим и Лют, които олицетворяват на практика човешкия опит по отношение на принципите и напътствията, низпослани от Аллах. След това сурата дава напътствия на Пратеника

Мухаммед как да устои и запази тази чест, с която бил удостоен, като получил посланието на Аллах:

Не устремявай поглед към онова, което дадохме за наслада на групи от тях, и не скърби за тях! И спусни своето крило над вярващите! И кажи: „Аз наистина съм ясният предупредител“. (88–89)

Сурата разкрива информация и за други групи, които получили послание от Аллах: „Както низпослахме [откровение]⁷¹ и за поделящите, които сториха на части Корана“ (90–91). Някои евреи и християни, съвременници на Пратеника Мухаммед, се отнасяли към Корана по начин, подобен на начина, по който техни предшественици са се отнасяли към библейските писания. Те приемали единствено онова, което им било угодно, и отхвърляли останалото. В библейските наставления те дори подправяли текстове и променяли някои от принципите и правилата, изложени в тях. Сурата предупреждава: „Кълна се в твоя Господ! Ще ги питаме всички за онова, което са извършили“ (92–93). Междувременно Аллах утешил Своя Пратеник, че неговите опоненти няма да успеят да осуетят мисията му: „Ние сме ти достатъчни срещу присмехулниците, които наред с Аллах приемат друг бог. Ала ще узнаят“ (95–96).

През първите години на исляма арабите езичници от Мека водели безмилостна кампания и психологическа война срещу Пратеника и неговото послание. Те му се подигравали и го осмивали, стремяйки се да спечелят и други племена от Арабия на своя страна. Разбира се, това изключително натъжавало Пратеника, но Аллах му повелил да не обръща внимание на техните подигравки и да не се обезсърчава:

И знаем Ние, че сърцето ти се свива от техните думи. Но прославяй с възхвала своя Господ и бъди от покланящите се в суджуд! И служи на своя Господ, докато дойде при теб неизбежното! (97–99)

Тези заключителни слова на сурата подсказали за обещание от Аллах, че ислямът ще да надделее. Така се и случило. Историята е най-добрият свидетел за това.

71 От преводача.

СУРА 16

Ен-Нехл (Пчелите)

Тази сура е низпослана през втората част на меканския период, който обхваща като цяло годините от 610 до 622 година. В периода на низпославане на сурата конфронтацията между мюсюлманите и меканските езичници достигнала върхов момент. Отчаяние започнало да се прокрадва в сърцата на мюсюлманите, тъй като не виждали признаци за победата, обещана им от Аллах. В контраст на това тяхно отчаяние и унило състояние езичниците злорадствали и се чувствали уверено на своите позиции, тъй като заплахите на Корана срещу тях все още не се били сбъднали. В този исторически контекст и обстоятелства сурата започва с обещание: „Повелята на Аллах непременно ще дойде, но не прибързвайте с това!“ (1).

В крайна сметка ислямът триумфирал и езичниците претърпели поражение. Всичко се случвало по точен план и в точното време, както Аллах бил обещал. От мюсюлманите се изисквало само да проявяват търпение и да не падат духом. Сурата завършва с тези напътствия към Пратеника:

И търпи! Твоето търпение е само с подкрепата на Аллах. И не скърби за тях, и не се притеснявай от тяхното лукавство! Аллах е с богобоязливите и с благодетелните. (127–128)

В този период мюсюлманите вече били изстрадали изключително много. В условията на тези страдания следващите две знамения

били низпослани за утеха и духовна подкрепа, от която те отчаяно се нуждаели:

А които се преселиха заради Аллах, след като бяха угнетени, ще ги настаним на добро място в земния живот, а отплатата в отвъдния е още по-голяма, ако знаят. (41)

После твоят Господ... – за онези, които се преселят след своето изпитание, после се борят по пътя на Аллах и търпят – твоят Господ след това е опрощаващ, милосърден. (110)

Знаменията говорят за преселението (*хиджра*) към Абисиния. То било извършено през първите седем години от пророчеството от няколко десетки мюсюлмани, организирани в малки групи. Неспособни да издържат на преследванията и мъченията на меканските езичници, тези първи преселници потърсили убежище и закрила при владетеля на Абисиния. Съобщава се, че Есма, дъщеря на Умейс, била сред първите мюсюлмани, преселили се към Абисиния, а по-късно и към Медина. Веднъж тя била в къщата на Хавса, дъщеря на Умар ибн Хаттаб, когато Умар влязъл и казал: „Ние се ползваме с по-големи права пред Пратеника от вас, тъй като първи се преселихме към Медина“. Есма се ядосала и отвърнала: „Кълна се в Аллах, това, което казваш, не е истина! Докато вие бяхте с Пратеника и той хранеше гладните сред вас и поучаваше невежите, ние бяхме на онази далечна и чужда земя, бягайки от гоненията. Всичко това го правехме в името на Аллах и Неговия Пратеник. Кълна се в Аллах, ще известя Пратеника за това, което каза!“. Когато Пратеника пристигнал в дома на Хафса, Есма му споделила думите на Умар. Тогава Пратеника казал: „Те не се ползват с по-големи права пред мен от вас. Умар и останалите имаха честта да се преселят веднъж, докато вие, хората от кораба⁷², го направихте два пъти“⁷³.

В началото на сурата Коранът е назован с арабската дума *рух* (дух), тъй като има способността да съживява и вдъхновява човека:

72 *Ехлю с-сефина*, хората от кораба, наречени са така, тъй като преселението им към Абисиния станало с кораб.

73 Хадисът е предаден от Бухари (4230).

Той низпослава ангелите с дух от Своята повеля, вдъхновявайки когото пожелае от Своите раби⁷⁴: „Предупреждавайте, че няма друг бог освен Мен! И да се боят от Мен!“ (2)

На друго място в Корана се казва: „Така и на теб [о, Мухаммед] разкрихме дух от Нашата повеля. А преди ти не знаеше нито какво е Книгата, нито вярата“ (*Еш-Шура* (Съвещанието): 52). Този дух на Корана вдъхновил арабите и ги превърнал от мародерски племена, с незначително място сред хората, в духовна и социална сила, която направила огромен принос за човешкото развитие.

След това сурата разгръща две основни теми. Първата е насочена към откровението, а втората – отново към чудесата, които ни заобикалят във вселената. Същевременно в хода на тези две теми постоянно се дават напътствия, доказателства и примери за съществуването на Аллах и Неговата благодат, която обгръща всичко. По отношение на първата тема сурата излага две основни позиции. Едната е вдъхновена от посланието: „Той низпослава ангелите с дух от Своята повеля, вдъхновявайки когото пожелае от Своите раби“ (2). Другата го отрича:

И когато им се казва: „Какво е низпослал вашият Господ?“, казват: „Легенди на предците!“, за да понесат в Деня на възкресението всички свои товари и някои товари на заблудените от тях хора в неведение. (24–25)

Тези заблуждаващи идеи обичайно се генерират в обществото от нечестиви и злонамерени хора. Пратеника е казал: „Който разпространява зло или заблуда, ще носи товара на всички онези, на които е повлиял“⁷⁵. Проблемът не се ограничава просто до разпространението на фалшиви идеи и информация. По-сериозни са последиците и дълготрайното влияние от подобен акт. Затова философи, мислители и писатели трябва да бъдат готови да понесат отговорността от влиянието на техните идеи върху хората и цялото общество. От друга страна, необходимо е да се проявява критично мислене и добре да се обмисля всяка идея, преди да бъде прегърната. Хората не трябва да позволяват да бъдат водени сяло. Сурата отбелязва:

Дарените със знанието ще кажат: „Позорът и злото Днес са за неверниците, на които – угнетили себе си – ангелите прибират душите“. (27–28)

74 От преводача.

75 Хадисът се предава от Муслим (2674), Абу Дауд (4609), ен-Несаи, ет-Тирмизи (2674), Ибн Маджа (206) и имам Ахмед ибн Ханбел (9160).

Много хора осъзнават величието на Аллах и се отличават с интелигентност и здрав разум:

И ще се каже на богобоязливите: „Какво е низпослал вашият Господ?“. Ще кажат: „Добро“. За благодетелните има добрина на този свят, а отвъдният дом е най-доброто. И колко прекрасен е Домът на богобоязливите! (30)

Качествата на тази група допълнително са изтъкнати с думите:

Така Аллах възнагражда богобоязливите – на които – пречисти – ангелите прибират душите. Ще им кажат: „Мир вам!“ Влезте в Рая заради онова, което сте вършили!“ (31–32)

Знаменията се отнасят до тези, които се стремят да пазят сърцата си чисти и живеят в отдаденост и добри дела. Те имат добри намерения и се надяват да срещнат своя Създател. Вярата и праведността трябва постоянно да се самоусъвършенстват чрез полагане на грижи за тях.

Сурата продължава с втората тема – природния свят и чудесата в него. Във вселената са оставени ярки следи от съществуването и величието на Аллах:

Той сътвори небесата и земята с мъдрост. Превисоко е над онова, с което Го съдружават! Той сътвори човека от частица сперма, и ето го – явен противник! (3–4)

Непокорството на човека наистина е неразбираемо. Никое друго същество не осъзнава така добре своята слабост и уязвимост. Въпреки това някои хора се осмеляват да оспорват авторитета на Аллах и да бъдат непризнателни към Неговата благодат и благоволение. Следващите знамения посочват още блага, с които хората са дарени:

И сътвори Той добитъка. В него има топлина за вас и ползи, и от него ядете. В него има и хубост за вас, когато го прибирате вечер и когато го подкарвате на паша. (5–6)

Връзката между хората и животните според Корана не е връзка на жестокост и експлоатация. Човекът като стопанин и пазител на животните трябва да живее в хармония с тях и да се отнася с внимание и грижи към тези създания. Това са два допълващи се и взаимносвързани свята. Животните са източник на комфорт за хората и

трябва да бъдат обгрижвани с любов и доброта, тъй като са благодарат и дар от Аллах.

Знаменията продължават да изреждат различни видове от безкрайната благодат на Аллах към хората:

Той е, Който изсипва вода от небето. За вас от нея има за пиене и от нея [израстват] храсти, откъдето пасете [добитъка]. С нея Той за вас изважда посевите и маслините, и палмите, и гроздето, и всички плодове. В това има знамение за хора премислящи. (10–11)

Изумително е как дъждът пада върху земята и тя ражда растения, зърнени култури и цветя, които цъфтят и се появяват в толкова невероятни и красиви цветове. Не спира да ме учудва и това как от една и съща почва, която се напоява от една и съща дъждовна вода, различни сортове растения и култури растат, за да осигурят храна и препитание за животните и хората едновременно. Удивително е също как гъсти гори и обширни празни равнини съществуват в съседство. Каква сила се крие зад всичко това?

Темата продължава с думите:

И подчини Той за вас нощта и деня, и слънцето, и луната, и звездите са подчинени на Неговата повеля. В това има знамения за хора проумяващи. (12)

Планетата, на която живеем, е само петънце в огромна, сложна вселена с безброй планети и звезди и ние сме само една капка в безкраен океан! Въпреки че нашата вселена е несъмнено огромна, силата на нейния Създател е още по-огромна и внушава страхопочитание. Независимо от това, въпреки тези непреодолими реалности, във всяко поколение има хора, които остават в неведение за Аллах или си Го представят като парче скала или дърво, на които се покланят:

И нима Онзи, Който сътворява, е като онзи, който не може да сътворява? Не ще ли се поучите? И ако пресмятате благодеянията на Аллах, не ще ги изчислите. Аллах е опрощаващ, милосърден. Аллах знае какво спотайвате и какво разкривате. Онези, които [неверниците] ги зоват вместо Аллах, нищо не могат да сътворят, а и самите те са сътворени – безжизнени мъртъвци. И не ще усетят кога ще бъдат възкресени. (17–21)

Тази сура е известна и със заглавието *Ен-Ниаме* (Благодатта), тъй като призовава човека да осъзнае и оцени едно впечатляващо множество от блага, които Аллах е предоставил на хората за тяхното съществуване и благосъстояние. Както беше отбелязано по-рано, доказателствата за величието на Аллах, проявени в чудесата на природния свят, са отразени красноречиво в Корана. И природният свят, и Коранът се допълват и напътстват човечеството към универсалната истина и знанието за Всемогъщия Аллах.

Въпреки тези чудеса и неоспорими истини за съществуването на Създателя, винаги в човешката история е имало хора, които не вярват. Те се противопоставят срещу ученията, низпослани от Аллах, обвиняват пратениците в лъжа и отхвърлят живота след смъртта: „И се заклеха в Аллах с най-усърдните си клетви: „Аллах не ще възкреси онзи, който умре“. Да, истинно е Неговото обещание. Ала повечето хора не знаят“ (38). Истината е, че всички пратеници, без изключение, са потвърдили съществуването на друг живот след смъртта, който е вечен и с несравними блага:

И преди теб изпращахме само мъже, на които давахме откровение – питайте хората на Писанието, ако вие не сте узнали – с ясните знаци и писанията... И низпослахме на теб [о, Мухаммед] Напомнянето, за да обясниш на хората какво им е низпослано и за да размислят. (43–44)

Материалисти и секуларисти не вярват в Божието откровение. Арабите от Мека били идолопоклонници и също не вярвали в живота след смъртта. Когато Пратеника получил откровение, той се опитал да им обясни, че светът, физически и метафизичен, е много по-обширен и по-сложен от техните представи. Тогава те се опълчили срещу него. За потвърждение Коранът ги насочил към опита на израилтяните и християните, тъй като те получили откровение от Аллах преди Мухаммед.

В посланията на Стария и Новия завет се съдържат твърдения, които изглеждат странни за мюсюлманския миросглед и начин на мислене. Например как да разбираме твърдението, че Бог е изпитал ревност към Адем, след като той опитал от дървото на познанието? Как да разбираме и това, че Бог е бил обзет от страх, мислейки, че Адем ще опита и от дървото на вечността и ще се превърне в Негов конкурент и претендент за властта? Затова Бог го изгонил от Рая и го изпратил на земята като наказание за него и неговото потомство!

Възможно ли е също Бог да има син и да го убие, или да позволи той да бъде убит като изкупление за греха на Адем?

Коранът поправил някои твърдения на предишните послания:

Кълна се в Аллах, вече изпращахме пратеници и на общности преди теб [о, Мухаммед]. Но сатаната разкраси за тях делата им. Днес той е техният ближен и за тях има болезнено мъчение. И низпослахме Книгата на теб, единствено за да им разясниш онова, по което са в разногласие – с напътствие, и милост за хора вярващи. (63–64)

Коранът изяснява истината, низпослана в по-ранните писания, и напътства към спасение на човешкия дух и интелект. Също така балансира човешката мисъл и я поставя в хармония по отношение на материалното и духовното. Мисията на Мухаммед е определена от сурата по следния начин: „И низпослахме на теб [о, Мухаммед] Напомнянето, за да обясниш на хората какво им е низпослано и за да размислят“ (44). Размишлението е акт, доказващ силата на човешкия ум. Така също разумността е съществена характеристика на човека. Как да бъде приета за Божествена тази религиозна система, която не зачита разумността и спецификите на човешката природа?

И отреди Аллах: „Не приемайте два бога! Един е Бог. От Мен се бойте, само от Мен!“. И Негово е всичко на небесата и на земята, и неизменно за Него е служенето. И нима се боите от друг освен от Аллах? (51–52)

Сурата продължава да изброява благата на Аллах към човечеството: „И изсипва Аллах вода от небето, и съживява с нея земята след нейната смърт. В това има знамение за хора чуващи“ (65). В резултат на този процес различни зърнени култури и плодове израстват от почвата. Кой регулира всичко това?

И в добитъка има поука за вас. Даваме ви да пиете от онова, което е в стомаха му сред нечистотии и кръв – чисто мляко, приятно за пиещите. (66)

Кравите по естествен начин дават мляко, кокошките също снасят яйцата си, без да знаят как това се случва, нито какви минерали и вещества се съдържат в техните продукти. Кой стои зад това великолепно и

прекрасно творение? Кой кара всичко да функционира в невероятна хармония, съвместимост, ефективност и баланс? Разбира се, че това е Всевишния Аллах. Но колко хора оценяват тези блага и биват признателни и отдадени на Създателя?

И внуши твоят Господ на пчелите: „Вземете си жилища сред планините и по дърветата, и в онова, което [хората] градят! После яжте от всички плодове и следвайте пътищата на своя Господ, улеснени [за вас]!“. Излиза от стомаха им питие с различен цвят. В него има изцеление за хората. В това има знамение за хора премислящи. (68–69)

Изписани са томове за хранителните и лечебни свойства на меда. Тези малки насекоми, пчелите, са в състояние да извлекат нектар от цветя и растения навсякъде. Те се групират в сложни и добре подредени царства или колонии, за да произведат това уникално вещество със завладяващ вкус, което е осигурило на човека храна, лек и наслада през вековете.

Сурата разкрива още истини, свързани с живота:

Аллах ви сътворява, после ви прибира душите. А някой от вас бива довеждан до най-окаяната възраст и тогава не знае нищо, след като е знаел. Аллах е всезнаещ, всемогъщ. (70)

Самият живот е висша благодат от Аллах. Човек трябва да приема този дар с признателност и благодарност. Аллах е отредил на хората различни степени на просперитет и богатство, за да ги изпита в положение на благосъстояние и на прекеждия. Ще успеят ли заможните да победят своята алчност и егоизъм и да погледнат с милост и съчувствие към лишените, за да им подадат ръка?

Бракосъчетанието между мъж и жена също е от големите блага на Аллах и средство за опазване на човешкия род. Но колко дълбоко хората са оценили тази благодат и се стремят да опазят семейството от разрушителните предизвикателства, които са надвиснали над него?

Аллах ви отреди съпруги от самите вас и ви отреди от съпругите ви деца и внуци, и ви дава препитание от благата. И няма в лъжата вярват, а щедростта на Аллах отхвърлят? (72)

Една видима черта на хората е способността им да си създават грешни представи и да вярват в тях. Вместо да се доверят единствено на Аллах, Който ги е обсипал с блага, те се стремят към други, измислени божества сред живите и мъртвите:

И вместо на Аллах те служат на онези, които не владеят за тях никакво препитание от небесата и от земята, и са безсилни. И не сторвайте подобия на Аллах! Аллах знае, вие не знаете. (73-74)

Равносметката за делата в този живот ще настъпи за всички и хората ще бъдат изправени един по един пред Създателя. Когато дойде повелята на Аллах, този ден ще се случи просто за миг: „Повелята за Часа е само колкото да мигне око, или още по-бързо. Аллах за всяко нещо има сила“ (77).

Сурата продължава с изброяване благата на Аллах към човека:

И ви извади Аллах от коремите на вашите майки, без да имате знание, и Той направи за вас слуха и зрението, и сърцата, за да сте признателни. (78)

Процесът на растеж от детство до зрялост е невероятен и завладяващ феномен. Трансформацията на човека от слабо, уязвимо и беззащитно същество в силен, зрял и независим човек е великолепна проява на Божията необятна сила и творчество. От тайните на утробата до функциите на планетите и вселената – Аллах контролира всичко с абсолютно знание и мъдрост. Нищо не съществува и не се случва на сушата, в морето или атмосферата без Неговото знание, повеля и мъдрост: „Не виждат ли те птиците, покорни [да летят] в небесния простор? – Само Аллах ги крепи. В това има знамения за хора вярващи“ (79). За съжаление, всичко е толкова обичайно за нас, че сетивата ни вече не реагират по начин, който да носи възхищение от превъзходното творение на Аллах, нито успяваме да съзрем ясните знаци за Неговото съществуване и присъствие навсякъде около нас:

Аллах стори за вас домовете ви за отдих и стори за вас от кожата на добитъка до домовете, които са ви леки в дните на вашето пътуване и в дните на вашето отсядане; и от вълната и козината, и косъма им – обзавеждане и ползване до време. И стори Аллах за вас сенки от онова, което е сътворил, и стори за вас в планините убежища... (80-81)

Четейки знамение след знамение, ние осъзнаваме, че благата на Аллах са безброй: „И ако пресмятате благодеянията на Аллах, не ще ги изчислите. Аллах е опрощаващ, милосърден“ (18).

След това сурата насочва фокуса си към Деня на равносметката:

Един Ден ще възкресим от всяка общност по един свидетел за тях измежду техните редици. И теб [о, Мухаммед] ще доведем като свидетел за тези. И ти низпослахме Ние Книгата за разяснение на всяко нещо и с напътствие и милост, и с радостна вест за мюсюлманите. (89)

Подобна картина е описана и в сура *Ен-Нуса* (Жените):

И как ще бъдат, щом доведем от всяка общност свидетел, и теб доведем [о, Мухаммед] да свидетелстваш за тях? В Деня тогава онези, които не повярваха и не се подчиниха на Пратеника, ще поискат да се изравнят със земята. Ала не ще потулят от Аллах и една случка. (41-42)

Съобщава се, че когато тези знамения били низпослани на Пратеника Мухаммед, сълзи започнали да обливат лицето му, тъй като добре осъзнавал поверената му отговорност. Посланието, което той получил, дало отговори на всички въпроси по отношение на съществуването. Той предал с искреност това послание на хората и изградил общност, която заела достойно място на земята и променила хода на човешката история. Днес същото това послание е загърбено и мюсюлманите го почитат само на думи. Затова и мястото им сред човечеството не е вече такова, каквото е било, и те живеят в изостаналост и унижение. Какви биха могли да бъдат причините за този провал? Напътствията на Корана ли са причината за това? Отговорът със сигурност е не. Този, който смята, че тези възвишени принципи на Корана са причина за провала, то нека вини единствено себе си за живота в мизерия и изостаналост. Какъв по-хубав принцип от този на Корана би могъл да съществува:

Аллах повелява справедливост и благодетелност, и щедрост към близките⁷⁶, и възбранява покварата и отреченото, и гнета. Наставлява ви Той, за да се поучите. (90)⁷⁷

76 От преводача.

77 Знамението повелява справедливост, подплатена с добри дела, към всички хора. Добротата и щедростта трябва да бъдат изразени с още по-голяма любов към близките. Аллах забранява всичко онова, което здравият разум (разумността) и човешката природа не приемат.

Сурата обръща внимание на клевета, която се разпространявала в ранния етап от исляма, срещу почтеността на Пратеника Мухаммед. Някои араби твърдели, че еврейски и християнски учени, които изключително добре познавали предишните свещени писания, учели Мухаммед на Корана. Според тези твърдения мистериозните учители не били араби и незнайно защо никога не се появили, за да получат и те признание за големия успех на Корана. Аллах казва:

И знаем Ние, че казват: „Някакъв човек го обучава“. Езикът на онзи, към когото клонят, е чуждоземен, а този [Коран] е на ясен арабски език. (103)

Коранът определя горните твърдения за абсурдни, тъй като неговото превъзходно красноречие е невъзможно да бъде дело на чужденец, който не е арабин. Литературните експерти признават, че Коранът е уникален езиков шедьовър и с колкото и дълбоки познания да разполага човек за предишните религиозни послания, не е възможно да сътвори подобен езиков текст, с неговата тематична и идейна последователност и съгласуваност. И още нещо – ако тези учители са били известни на езичниците, защо не са обявили техните личности? Очевидно е, че цялата клевета е била скалъпена, за да се обвини Мухаммед в злоупотреба и да се омаловажи мисията му. Тези твърдения биха изглеждали още по-несъстоятелни, ако се проведе сравнителен анализ между Библията и Корана и се видят фундаменталните различия между тях.⁷⁸

Старият завет говори за бог, който е представен в унизителна позиция, след като е бил победен от Израил или Яков. Освен това

78 През 1976 г., след десетгодишно изследване, д-р Морис Бюкай публикува своя труд *Библията, Коранът и науката*, който се превръща в бестселър. Целта на труда не е да омаловажи Стария и Новия завет, а да представи на немюсюлманите обективния образ на исляма. Авторът споделя следното: „Мюсюлманите са обект на силно презрение в някои християнски страни! Аз можах да го изпитам, когато се опитвах да проведа диалог с цел съпоставяне на разказите в Библията и Корана, и се натъкнах на систематичен отказ да се обърне внимание, дори само да се помисли, върху съдържанието се в Корана по разглеждания въпрос. Сякаш позоваването на Корана беше равнозначно на позоваване на дявола!“ (Библията, Коранът и науката – в уводната част). Авторът завършва изследването си с думите: „Поради изостаналото състояние на човешките познания по времето на Мухаммед не можем да приемем, че много от твърденията в Корана, свързани с науката, са дело на човек. Затова с пълно право можем да твърдим, че Коранът е едно Откровение, и нещо повече – то се отличава от другите две [Стария и Новия завет] поради гарантираната си автентичност и поради наличието на научни сведения – истинско предизвикателство към човешкия разум на нашата епоха“ (Библията, Коранът и науката – заключителната част).

често бог се появява в човешка форма и се описва като невеж, безразсъден и разкайващ се! Подобни описания са несъпоставими с тези на Корана. Каква сила на въображението трябва да е постигната, за да се определи Старият завет като източник на Корана, който базира вярата върху абсолютен монотеизъм и описва Аллах като безупречен и недостижим? Коранът посочва, че Аллах е:

Който сътвори земята и високите небеса, Всемиловичия, Който се въздигна [безподобен] на Трона. Негово е всичко на небесата и всичко на земята, и всичко между тях, и всичко под пръстта. И дали ще говориш на глас [о, Мухаммед], или не – Той знае и тайното, и най-скритото. Аллах! Няма друг Бог освен Него. (*Та Ха*: 4–8)

Посочено е също, че:

Всеки на небесата и на земята ще дойде като раб при Всемиловичия. Той добре ги знае и всички ги отброява. И всеки от тях ще се яви при Него сам-самичък в Деня на възкресението. (*Мерием*: 93–95)

И Новият завет се отличава драстично от Корана в своето разбиране и описание на Бог. Там се представя по-сложен образ, изграден от „Светия Дух“ (вероятна препратка към Джибрил – Архангел Гавриил), Иисус, сина на Мерием, като „бог син“ и „бог отец“. С други думи – и трите по същество са едно. Бог е триединство, в което бащата, синът и Светият Дух са едно и също!

Подобни твърдения са несъвместими с кораничното разбиране за Бог:

Кажи [о, Мухаммед]: „Той е Аллах – Единствения, Аллах, Целта [на всички възжеления]! Нито е раждал, нито е роден, и няма равен Нему“. (*Ел-Ихляс* (Пречишването): 1–4)

В светлината на всичко това е трудно да се направи заключение, че Пратеника Мухаммед е заимствал Корана от Стария или Новия завет. Твърде различен е стилът на Корана, както и неговата структура и подход на представяне на темите. Разбирането за Аллах в Корана изпълва човек с благоговение и почит към Създателя и го вдъхновява да усети и осъзнае превъзходството и величието на Аллах, както и да се довери на Неговата абсолютна грижа над цялото творение. Аллах е Всемогъщ, Вездесъщ и Всезнаещ. Коранът води човешката същност към пълно отдаване и признателност пред Аллах.

Всеки опит да бъдат накърнени произходът на Корана и целостта на неговото послание, се е оказвал безпочвен:

Които не вярват в знаменията на Аллах, не ще ги напъти Аллах и за тях има болезнено мъчение. Лъжа измислят само онези, които не вярват в знаменията на Аллах. Те са лъжците. (104–105)

Въпреки че Коранът не щади тези, които измислят лъжи, за да заблуждават, той показва милост и съчувствие към онези, които са заблудени и се поддават на изкушение поради слабост или принуда:

Който отрече Аллах, след като е повярвал – освен който е бил принуден, но сърцето му е спокойно с вярата... Ала които разтворят гръд за неверието, над тях е гневът на Аллах и за тях има огромно мъчение. Това е, защото възлюбиха земния живот повече от отвъдния и защото Аллах не напътва невярващите хора. (106–107)

Като мюсюлмани ние вярваме, че Коранът ще остане завинаги недостижим, безупречен и съхранен, както винаги е бил.

Както бе споменато по-рано, тази сура е посветена главно на представянето на многобройните и широкообхватни блага и благодеяния, които Аллах е дарил на хората. На първо място сред тях, разбира се, е самият Коран, като водител и напътстваща светлина. Въпреки любовта и милостта на Аллах към хората много от тях избират да следват пътя на непризнателността към Създателя:

И дава Аллах пример с едно селище. То бе мирно, спокойно. Получаваше препитанието си отвсякъде в изобилие. Но отрече то благата на Аллах, тогава Аллах го накара да изпита одеянието на глада и страха заради онова, което [жителите му] са сторили. (112)

Всеки, който желае промяната, Всемиловичивия ще го приеме и ще му прости всичко. Вратата на Аллах винаги е отворена за тези, които се покаят и искат да се насочат към Него за едно ново начало:

А твоят Господ... – за онези, които вършат зло в неведение и след това се разкаят и поправят – твоят Господ е опрощаващ, милосърден. (119)

В заключителната си част сурата насочва вниманието ни към една от най-значимите личности сред Божите пратеници – Ибрахим (Авраам). Той самият бил общност и образец за благочестие и отдаденост на Аллах. Пратеника Мухаммед бил призван да върви по пътя на Ибрахим. В тази част сурата отбелязва също, че Съботата била наложена на исаилтяните като наказание за техните вътрешни спорове и размирици.

Накрая сурата завършва с важно изявление, адресирано до Пратеника Мухаммед. То подчертава факта, че ислямът е религия, изградена върху разбиране, аргументиран диалог, интелигентни доводи и приятелски отношения, както и че ислямът никога не трябва да се разпространява със сила и принуда:

Призовавай към пътя на твоя Господ с мъдрост и хубаво поучение, и спори с тях по най-хубавия начин! (125)

Усвояването на този подход в призива към исляма изисква не само дълбоко и искрено познаване на Корана и примера на Пратеника, но също така и добро разбиране на тънкостите на човешката природа.

Сура 17

Ел-Исра (Нощното възнесение)

Сурата е позната с две заглавия: *Израилтяните* и *Нощното възнесение*. Първото знамение се отнася до изключителното нощно пътешествие на Пратеника Мухаммед от Мека до Йерусалим през 621 година. След това сурата веднага ни връща назад в историята, за да разкаже някои важни моменти от първото пребиваване на израилтяните в Палестина. Тората твърдо и окончателно била установила религиозната и политическа идентичност на израилтяните и те били примерна общност, насърчаваща реда, сплотеността и справедливостта. Но поведението им започнало да се променя и те заприличали на своите потисници – фараоните, и в крайна сметка стигнали до хаос и разорение.

Коранът обяснява, че административната некомпетентност и моралната разруха в ръководството на дадено общество се отстраняват чрез премахване из основи на неумелото ръководство. Това може да се изпълни и с намесата на външна сила, която да възстанови реда и да накаже отговорните за обществената разруха:

Предрекохме Ние на синовете на Израил в Писанието: „Ще рушите по земята два пъти и ще потискате с огромен гнет“. И когато настъпи обещаното за първото от двете, изпратихме срещу вас Наши раби, които имаха огромна мощ, и ви издириха сред домовете. И това обещание бе изпълнено. (4–5)

Историческият опит на израилтяните показал, че неспособността да се контролират собствените дела, довела до външна зависимост и

загуба на независимостта и свободата. Затова корупцията и потисничеството са обект на тежко наказание, тъй като те са несъвместими с Божиите напътствия и водят до загуба на свободата и до унижение. Достойнството може да бъде възстановено чрез връщане на истинския и автентичен дух в обществото, както се случило с израилтяните: „После [на вас, израилтяните⁷⁹] ви дадохме надмощие над тях и ви подпомогнахме с имоти и синове, и ви отредихме повече воинска сила“⁸⁰ (6). Победата въвежда нова фаза на изпитания и критерии за постоянен прогрес или падение: „Ако благодетелствате, за себе си благодетелствате, а ако вършите зло, то пак е за вас“ (7).

Коранът разкрива, че израилтяните отстъпили и се отклонили от добрия пример, и така предизвикали Божието недоволство и наказание: „И ако вие повторите [прегрешенията]⁸¹, и Ние ще повторим [наказанието]⁸². И сторихме Ада затвор за неверниците“ (8). За първи път израилтяните били опустошени от вавилонците под ръководството на Навуходоносор през 586 г. пр.н.е., когато храмът на Соломон в Йерусалим бил унищожен и те били отведени в плен. Второто поражение било през 70 г. – от Тит, който разрушил Храма (след което никога повече не бил възстановен) и разпръснал израилтяните по целия свят. По-късно Тит станал римски император.

Иронията е в това, че днес мюсюлманите допускат същите грешки, за които Коранът посочва, че израилтяните са били наказани някога. Въпреки че притежават напътствие от Аллах, мюсюлманите често го пренебрегват и изпадат в етноцентрични и фанатични крайности.

Ярка характеристика на тази сура е нейната директна употреба на думата „Коран“. Няма друга сура, която да споменава това конкретно име на Свещената книга толкова много пъти – единайсет:

„Този Коран напътва към най-правото.“ (9)

„И дадохме разяснения в този Коран, за да се поучат.“ (41)

79 Шейх Газали определя, че местоимението се отнася за израилтяните.

80 Очевидно препратката в знаменieto е към завръщането на евреите от вавилонския плен през последната четвърт на VI век пр.н.е., когато е частичното възстановяване на тяхната държава и изграждането на нов храм на мястото на разрушения.

81 От преводача.

82 От преводача.

„И когато четеш Корана, спускаме невидима завеса между теб и онези, които не вярват в отвъдния живот.“ (45)

„И когато споменавах в Корана единствено своя Господ, те обръщат гръб с отвращение.“ (46)

„И сторихме видението, което ти показахме, и прокълнатото дърво в Корана, само за изпитание на хората.“ (60)

„Отслужвай молитвите от заника на слънцето до мрака на нощта, и чети Корана⁸³ при утринната молитва! Четенето на Корана⁸⁴ при утринната молитва се засвидетелства.“ (78)

„И низпославаме в Корана това, което е изцеление и милост за вярващите.“ (82)

„Кажи: „И да се съберат хората и джиновете, за да създадат подобен на този Коран, те не ще създадат такъв подобен, дори един на друг да си помагат.“ (88)

„И разясихме за хората всякакви примери в този Коран. А повечето хора се противят само от неверие.“ (89)

„Ние разделихме Корана на части, за да го четеш пред хората бавно. И го низпослахме постепенно.“ (106)

Коранът е споменат непряко в следните знамения:

„И ако пожелаем, Ние ще отнемем онова, което ти разкрихме.“ (86)

„С истината го низпослахме [Корана], с истината бе низпослан.“ (105)

Изглежда, че многократното споменаване на Корана в тази сура има за цел да привлече вниманието към неговата ефективност за сплотяване на общността. Така тя може отново да заеме достойно място сред хората. Отхвърлянето на напътствията на Корана би довело до тежко пребиваване на земята поради разпространението на несправедливост и поквара. Историята на израилтяните ни показва това. Когато изоставили напътствието на Аллах, те изгубили своето достойно място сред хората и свободата им била отнета от езичници и идолопоклонници. В ислямската историята също не отсъстват подобни падения. Но мюсюлманите трябва да се придържат към напътствията на Корана и да ги олицетворяват в своя живот. Необходимо е този процес да бъде в съответствие с характеристиките на човешката природа и законите за социална промяна. Трябва да се проявява усърдие и търпение, но човек се държи припряно и прибързано, затова и бързо стига до отчаяние: „Човек зове злото, както зове и доброто. Човек е припрян“ (11).

83 От преводача.

84 От преводача.

Сурата разкрива някои природни закони, установени от Аллах в този свят:

И сторихме нощта и деня да бъдат две знамения. И изличаваме знамението на нощта, и сторваме знамението на деня да озари, за да търсите благодат от своя Господ и за да знаете броя на годините и изчислението. И всяко нещо разяснихме подробно. (12)

Времето, в което човекът съществува, ни показва възходи и падения на човешките общества. Тези процеси са зависими напълно от поведението на самия човек и неговите дела:

Който се е напътил, за себе си се напътва, а който се е заблудил, в свой ущърб се заблуждава. Никой съгрешил не ще носи греха на друг. (15)

Това е универсален принцип, който засяга поведението в личен и колективен план. Коранът посочва, че прекомерното богатство, съсредоточено в определени кръгове, както и икономическата несправедливост, са първите симптоми на поквара в едно общество. Безскрупулността на богатите и експлоатацията на слабите са основни причини за падението на обществото:

И ако пожелаем да изтребим селище, повеляваме на живеещите в охолство там [да се смирят], а те престъпват. Тогава се сбъдва срещу него словото и напълно го опустошаваме. (16)

Знамението подсказва, че прекомерното богатство и екстравагантност могат да доведат до слабост и падение. Отхвърлянето на вярата в Съдния ден също води до подобна съдба: „Който възжелае преходното, в него му ускоряваме каквото пожелаем за когото поискаме“ (18). Богатството и просперитетът се дават на хората по волята на Аллах за изпитание.

Сурата отправя строго предупреждение: „И колко поколения погубихме след Нух!“ (17) – поради порочност и престъпления, които са основна причина за провала на всяко общество:

И не ще има селище, което Ние да не сме погубили преди Деня на възкресението, или да не сме измъчвали със сурово мъчение. Всичко това е записано в Книгата-майка. (58)

В знаменията от 23 до 39 включително се дават напътствия на морална, социална и икономическа основа. Това са ефективни принципи, които укрепват структурата на обществото и водят до справедливост, баланс и сплотеност в него. Разделът започва по този начин: „И повели твоят Господ да не служите другиму освен Нему, и към родителите – добрина!“ (23) и завършва със следното заключение:

Това е от мъдростта, която твоят Господ ти разкри. И не взимай друг за бог заедно с Аллах, та да не бъдеш хвърлен в Ада упрекван, прокуден! (39)

Разделът започва и завършва с акцент върху вярата в Аллах. Това показва, че вярата е фундамент на праведността и гарант за справедливост. Веднага след това идва повелята за уважение и почит към родителите. Родителите са тези, които полагат усилия за отглеждането и благосъстоянието на децата, затова те заслужават подобаващо отношение и признателност. Родителите не бива да бъдат в тежест, нито трябва да бъдат лишавани от любов и грижа, когато достигнат преклонна възраст или слабост. Последните им дни трябва да бъдат прекарани в обич и близост до техните деца. Връзката между родители и деца е връзка на взаимна любов, уважение и подкрепа.

Мюсюлманското семейство олицетворява думите на Аллах: „И от милосърдие спусни за тях (родителите)⁸⁵ крилото на смирението и кажи: „Господи мой, помилвай ги, както и те ме отгледаха от малък!“ (24). По отношение на близките и останалите хора сурата повелява следното: „И отдай на роднината правото му, и на нуждаещия се, и на пътника [в неволя], но не пилей с прахосничество!“ (26). Това означава, че не е редно да се живее в лукс и охолство в момент, когато околните са в окаяно състояние и се борят за оцеляване. Това мое разбиране се потвърждава и от друго знамение в тази сура: „И не сторвай ръката ти да е прикована към шията [в скъперничество], и не я разтваряй всецяло, та да не станеш упрекван, безпомощен!“ (29).

Арабите езичници имали обичай да погребват живи нежеланите новородени момичета. Правели това поради страх от бедност. Аллах осъдил тази практика и я определил за голям грях: „И не убивайте децата си поради страх от бедност! Ние храним и тях, и вас. Убиването им е голям грях“ (31).

85 От преводача.

Незаконните и безразборни сексуални връзки рушат семействата и обществата. Те не могат да бъдат представени като алтернатива на целомъдрието, което според някои води до „сексуална репресия“. Аллах казва в тази сура: „И не пристъпвайте към прелюбодеянието! То е непристойност и е злочест път“ (32).

Убийството е престъпление, установено от всички нации. Но смъртното наказание не се практикува в много общества. Това води до несигурност и разпространение на убийствата, които са причина за отнемането на много невинни души. Сурата заявява:

И не убивайте човек – Аллах е възбранил това, освен по право! А който бъде убит с гнет, Ние даваме власт на неговия наследник⁸⁶, но да не прекалява в убиването! На него се дава подкрепа. (33)

Коранът повелява да се пази имуществото на сираците, да се спазват обещанията и договорите и справедливо да се подхожда към всичко и всеки. Ние сме отговорни за своите думи, поведение и дела: „И не следвай онова, което не знаеш! И слухът, и зрението, и разумът – за всички тях ще бъде питано“ (36). Малко сдържаност и дискретност по отношение на нашите мисли и думи могат да ни помогнат да избегнем много недоразумения и лоши чувства. Разделът е завършен с мъдър съвет: „И не върви по земята с надменност! Ти нито ще пробиеш земята, нито ще се въздигнеш колкото планините“ (37). Тези ценни напътствия са жизненоважни за изграждането на духовно-морална и балансирана личност. Освен това те са незаменими градивни елементи за развитието на силни и просветени общества.

След това сурата представя вдъхновяващо и успокояващо описание на силата и всемогъществото на Аллах и Неговата близост до вярващите. Във фокуса отново е природният свят, който ни заобикаля, с неговата удивителна хармония. Безкрайната и невероятно сложна вселена със своите безброй звезди, планети и галактики е в постоянно движение, което е толкова плавно и спокойно, че всеки миг предоставя допълнително доказателство за силата и мощта на Създателя. Друго чудо на сътворението е човешкото тяло, съставено

86 Според Корана в случай на умишлено убийство се дава право на наследниците на убития да решат дали да търсят възмездие, или да простят. В сура *Ел-Бакара* (Кравата) се казва: „О, вярващи, предписано ви е възмездие за убитите, свободен – за свободен, и роб – за роб, и жена – за жена. А който получи опрощение от своя брат, да го получи според обичая, а той да му се издължи с добрина. Това е облекчение и милост от вашия Господ. А който след това престъпи, за него има болезнено наказание“ (178).

от десетки трилиона клетки, които образуват редица сложни системи, изпълняващи широк спектър от жизненоважни и добре интегрирани функции. Тази сложност на човека определя неговото централно място и роля в съществуването. Дали всяка от тези клетки осъзнава целта на своето съществуване, или разбира функцията, която изпълнява? Дали белите и червените кръвни клетки имат свой собствен мозък, който ги насочва? Несъмнено Аллах е Този, Който ги контролира и Който ги е програмирал да изпълняват определен набор от функции, трайни за определен период от време. Това чудо се дублира със същата ефективност и прецизност в милиарди човешки същества, в продължение на стотици хиляди години.

Всеки атом в този необятен космос, всяка клетка, всяко човешко същество и всяко създание са свидетелство за превъзходството и всемогъществото на Аллах. Това не е ли достатъчно доказателство за Неговото неоспоримо величие и несравнима мощ? Този свят не може да съществува сам по себе си, нито е възможен да е възникнал от само себе си. Той е напълно зависим от силата и благодатта на Аллах. Тези, които заемат позиция на неверие и непризнателност към Аллах, с нищо не могат да Му навредят:

И дадохме разяснения в този Коран, за да се поучат, а това им надбави само ненавист. Кажете [о, Мухаммед]: „Ако имаше заедно с Него други богове, както казват, тогава те щяха да търсят път към Владетеля на Трона“. Всечист е Той и е много високо, превисоко над онова, което говорят! Прославят Го седемте небеса и земята, и всичко по тях. И няма нещо, което да не прославя Неговата възхвала. Ала вие не разбирате прославата им. Той е всеблаг, опрощаващ. (41-44)

Сурата продължава да представя своите аргументи пред тези, които отричат съществуването на Аллах и предпочитат да живеят в мрак. Езичниците, които отхвърлили посланието на Мухаммед, отказали да използват своите умствени способности и се принизили до много ниско ниво, живеейки единствено в своето непосредствено материално съществуване. Те измислили оправдание и твърдели, че Мухаммед е жертва на магически заклинания. Затова всичко, което казал, според тях било абсолютна глупост. Те не вярвали, че е възможно да има живот след смъртта. Подобно мислене не отсъства сред

някои хора и в наши дни. Това може да се открие в редица литературни творби и философски разсъждения. Сурата отразява това материалистично мислене с думите:

И казват: „Нима след като станем кости и пръст, нима наистина ще бъдем възкресени в ново творение?“. Кажете: „Дори и да сте камъни или желязо, или творение от нещо, което смятате за велико!“. И ще кажат: „Кой ще ни възстанови?“. Кажете: „Онзи, Който ви създаде първия път“. И ще поклатят към теб глава и ще рекат: „Кога ще бъде това?“. Кажете: „Може и да е скоро“. Деня, в който Той ще ви позове и ще откликнете на Неговата повеля, и ще мислите, че само малко сте престояли. (49–52)

Този аргумент се появява за втори път в сурата. Това показва, че хората са издигнати над животните по силата на свободната им воля и интелектуални възможности. Но ако човек не развива тези свои способности, може да притъпи сетивата си и да се принизи до ниво, при което да гледа, без да вижда; да чува, без да разбира; и да говори без знание. По-лошото обаче от всичко това е човек да изгуби напътствието от Аллах и да застине в материалните измерения и представи за живота:

Когато Аллах напъти, той е на правия път, а когото остави в заблуда – не ще намериш за тях защитници освен Него. И ще ги съберем в Деня на възкресението по очи – слепи, неми и глухи. Мястото им е Адът. Всякога, щом позагасне, ще им добавяме пламъци. Това е тяхното възмездие, защото не повярваха в Нашите знамения и казваха: „Нима след като станем кости и пръст, нима наистина ще бъдем възкресени в ново творение?“. Нима не виждат, че Аллах, Който сътвори небесата и земята, е способен да сътвори и подобни на тях? И отреди им срок, за който няма съмнение. А угнетителите се възпротивяват само от неверие. (97–99)

Аллах дал следния съвет на израилтяните: „И говорете на хората с добро“ (*Ел-Бакара* (Кравата): 83). Учтивостта и любезността към хората са основни характеристики на вярващите. И настоящата сура подчертава тази необходимост и насочва Пратеника Мухаммед и мюсюлманите към учтивост: „И кажи на Моите раби да говорят най-хубавото! Сатаната сее раздор между тях. Сатаната е явен враг на човека“ (53). Вярата, добрата дума и доброто дело – те ще надделеят над всичко:

Твоят Господ най-добре знае всички на небесата и на земята. И предпочетохме едни пророци пред други. И дадохме на Дауд псалми. (55)

На друго място в Корана се пояснява, че Псалмите на Дауд (Давид) са съдържали следното обещание: „Написахме Ние в Забур подир Напомнянето, че Моите праведни раби ще наследят земята“ (*Ел-Енбия* (Пророците): 105). Всичко това потвърждава истината, че посланието на Аллах винаги е съпътствало хората в цялата история и че същността на това послание е вярата в единството на Аллах (*теухид*) – фундаментален принцип, който обвързва човечеството със Създателя:

Кажи: „Позовете онези, които приемате вместо Него, но те нито могат да премахнат бедата от вас, нито да я отклонят“. Онези, които [съдружаващите] зоват, се стремят да се доберат до своя Господ, кой от тях да бъде най-близо, и се надяват на Неговата милост, и се страхуват от Неговото мъчение. Мъчението на твоя Господ е за опасение. (56–57)

След тези знамения сурата прави още по-задълбочено изявление относно човечеството:

И почетохме Ние синовете на Адам, и ги пренасяме по сушата и морето, и им даваме от благата. И ги предпочетохме да превъзхождат повечето от онези, които сътворихме. (70)

Човек допуска грешки. Дори самият Адем показал липса на силна воля в определен момент от своето съществуване. Но умишленото въставане срещу Аллах и неблагодарността към Неговата безкрайната щедрост са неразбираем акт в човешкото мислене и поведение. Коранът разказва за някои недопустими случаи на неуважение и безразличие към Аллах и Неговата доброта. Създателя е облагодетелствал човека с интелектуални способности, позволяващи му да различава полезното от вредното; да отразява красивото и естетичното; да размишлява и съзерцава; да оценява идеи, поведения и принципи. Пренебрегването на тези способности изкарва човека от хармонията в съществуването и той започва да губи връзка със себе си, с Аллах и със заобикалящия го свят.

Пратеника Мухаммед дал всичко от себе си, за да разясни принципа на теухид по най-лесния и ефективен начин пред меканските езичници. Но те настоявали той да им представи чудеса и веществени

доказателства в подкрепа на своите твърдения. Веднъж поискали да превърне меканския хълм Сафа в злато. Истината е, че те не били готови да повярват. Сурата пояснява, че някои народи ставали свидетели на чудеса, но въпреки това отхвърляли вярата:

Въздържахме се да изпратим чудеса⁸⁷ само защото предците ги взимаха за лъжа. И дадохме на самудяните камилата – явно чудо⁸⁸, а те го отхвърлиха. (59)

Езичниците от Курейш имали много изисквания:

И казаха: „Не ще ти повярваме, докато не направиш да бликне за нас извор от земята, или да имаш градина с палми и грозде, и да направиш да бликнат сред нея реки в изобилие, или да направиш небето да падне – както твърдиш – върху нас на отломки, или да доведеш насреща ни Аллах и ангелите, или да имаш дом от злато, или да се възкачиш на небето. И не ще повярваме на твоето възкачване, докато не ни свалиш книга, която да прочетем“. Кажи [о, Мухаммед]: „Всечист е моят Господ! Не съм ли само човек-пратеник?“. (90–93)

Истината, която не престава да се повтаря, е, че дори всичко това да би било изпълнено, те нямало да повярват. Коранът заявява:

И да разтворехме над тях врата в небето, и да продължаха там да се изкачват, пак щяха да рекат: „Погледите ни бяха заслепени. Ние сме омагьосани хора“. (*Ел-Хиджр*: 14–15)

Неверието е състояние на упорит егоизъм, алчност, завист и невежество. Освобождаването от това състояние изисква просветление, справедливост и висок морал. Борбата между вярата и неверието съществува от началото на човешката история и резултатът от това противопоставяне ще стане ясен в откъдното:

В Деня ще позовем всички хора с техните водители. Онези, чиято книга е подадена в десницата им, ще четат [с доволство] книгата си и не ще бъдат угнетени дори с влакънце от фурма. А който на този свят е сляп, той ще бъде сляп и в откъдния, и ще бъде най-заблуденият за пътя. (71–72)

Съпротивата на меканските езичници не успяла да пречупи Пратеника Мухаммед и той положил всички усилия, за да разпространи

87 От преводача.

88 От преводача.

посланието. Мисията му била изключително отговорна, тъй като залагала на възпитанието и убеждаването вместо на принудата и сляпото подчинение. Някои от видните мекански езичници настоявали за специални привилегии и лично отношение към тях. Подобни изисквания имали и големците от народа на Нух (Ной), които презирали вярващите:

Казаха: „Нима ще ти повярваме, щом те следват най-презрените?“. Каза: „Но знам ли аз какво са вършили? Равносметката им е единствено при моя Господ, ако осъзнавате. Аз не ще прогонвам вярващите. (Еш-Шуара (Поетите): 111–114)

Ако Мухаммед беше посветил изцяло вниманието си на влиятелните хора, това би лишило останалите от правото да се учат и усвоят религията си. Истинските замисли на големците били други според сурата:

И се домогваха да те отклонят от онова, което ти разкрихме [о, Мухаммед], за да измислиш за Нас друго, и тогава щяха да те вземат за приятел. И ако не те бяхме Ние подкрепили, за малко щеше да склониш към тях. Тогава щяхме да те накараме двойно да вкусиш [мъчението на] живота и двойно – на смъртта. После не ще си намериш помощник срещу Нас. (73–75)

Каквото и средство да бъде избрано, за да се разпространи посланието на исляма, то трябва да е в съответствие с принципите на религията и не може да се отклонява от тях. Ето защо Пратеника Мухаммед получил наставления да не отделя повече внимание и енергия на богатите и влиятелни личности, за да не пренебрегне нуждите на бедните и обикновените хора. Нещо повече, не можело да се гарантира, че големците просто не го заблуждават и вълечат в непрекъснатите си интриги, за да подкопават единството на мюсюлманите. Сурата говори за подобни стремежи: „И се домогваха да напуснеш земята [на Мека], за да те прогонят оттам“ (76). Меканците прибегнали към заговори и преследвания, за да сплашат Пратеника и вярващите и така да ги прогонят от Мека. Дори в един момент се опитали да убият Мухаммед, но Аллах го спасил и подсигурил с безопасно място. Пратеника се преселил с вярващите в Медина. След няколко години ислямът надделял над езичеството и Мухаммед се завърнал триумфално в Мека.

След преодоляването на външните предизвикателства мюсюлманите трябвало да водят нова борба – със самите себе си: с егото,

гордостта и сладострастията. Пратеника знаел, че близостта до Аллах се постига с молитви, духовно съзряване и добри дела: „Отслужвай молитвите от заника на слънцето до мрака на нощта, и чети Корана⁸⁹ при утринната молитва! Четенето на Корана⁹⁰ при утринната молитва се засвидетелства“ (78).

В хода на моите изследвания върху личността на Пратеника и неговата духовност бях обхванат от чувството, че човечеството никога не е познавало по-набожен и благочестив човек от Мухаммед. Това мое становище твърдо е подкрепено от Корана и е достатъчно добре документирано в биографиите на Пратеника. Мухаммед е последният от прославената верига пратеници, изпратени от Аллах на човечеството. Неговото идване било споменато в писанията на евреите и християните. Затова те били наясно с предстоящото му пристигане. Когато това се случило, истински вярващите сред тях го приели без колебание:

С истината го низпослахме [Корана], с истината бе низпослан. И те изпратихме Ние [о, Мухаммед] само като благовестител и предупредител. Ние разделихме Корана на части, за да го четеш пред хората бавно. И го низпослахме постепенно. Кажете: „И да вярвате в него, и да не вярвате, дарените със знанието преди него покорно свеждат чела до земята в суждуд, когато им бъде четен. И казват: „Всечист е нашият Господ! Обещанието на нашия Господ наистина се изпълни“. И покорно свеждат чела до земята, плачейки, и им надбавя той смирение. (105–109)

Историята ни информира, че след като Римската империя започнала да запада, християните от Сирия и Египет приели масово исляма по своя воля и заедно с арабите го разпространили по всички краища на света. Това е доказателство за истинността на горните знамения, които потвърждават искрената вяра на голяма част от предислямските еврейски и християнски общности.

89 От преводача.

90 От преводача.

СУРА 18

Ел-Кехф (Пещерата)

Космосът представлява веществено доказателство за съществуването на Аллах, а откровението потвърждава това доказателство. Безспорно е също, че вярата се повишава с изучаването и разбирането на космоса и откровението. В сура *Ел-Енам* (Добитъкът) се казва: „Слава на Аллах, Който сътвори небесата и земята, и стори тъмнините и светлината!“ (1). Тази сура започва с думите: „Слава на Аллах, Който низпосла на Своя раб Книгата и не стори в нея изопачение!“ (1).

В Корана Аллах призовава човека да бъде любознателен, да изучава живота и света около себе си, както и да разбира Корана и да размишлява върху неговите знамения. Без този стремеж към знание човек ще бъде лишен от напътствие и разбиране:

Нима не погледнаха към царството на небесата и на земята, и към нещата, които Аллах е сътворил, и че може срокът им да е наближил? И в кое слово подир това ще повярват? (*Ел-Еараф* (Стената): 185)

Физическият свят е пълен с доказателства за единството на Аллах (*теухид*). Всичко във вселената сочи към една универсална истина: съществува само един Създател, Който няма родословие и потомство и на Когото принадлежи цялото творение. Коранът е ясен и категоричен по този въпрос. Дори самият Мухаммед е бил смъртен човек като всички останали. Всички противоположни твърдения са просто несъстоятелни:

И да предупреждава онези, които казват: „Аллах се сдоби със син“. Нито те имат знание за това, нито предците им. Голяма дума излиза от устата им. Те не изричат друго освен само лъжа. (4–5)

Размишляването върху чудесата във вселената засилва вярата в Аллах. Коранът много ясно е установил връзката между знанието и силата на вярата.

Коранът е перфектно съхранен като извор на *теухид*. В него няма изкривявания. Това само по себе си е голяма благодат, заслужаваща признателност и благодарност. Затова и сурата започва с благодарствени слова:

Слава на Аллах, Който низпосла на Своя раб Книгата и не стори в нея изопачение! Достоверна – да предупреждава за сурово мъчение от Него и да благовества вярващите, които вършат праведни дела, че за тях ще има добра отплата [в Рая] – там ще останат вечно. (1–3)

Сурата представя разкази, чрез които се подчертава централната доктрина *теухид* и нейната стойност за човешкото общество. Представени са историите за: младежите от пещерата; богатия човек със своите имоти и бедняка; Муса (Мойсей) и благочестивия човек; историята за *Зул Карнейн* (Двурогия). Всеки разказ е последван от просветлен коментар, предназначен да изгради в съзнанието признателност за съществуването на Аллах и необходимостта да се подготвим за нашата отчетност пред Него.

Разказите са предшествани от утешителни думи към Мухаммед. Те имали за цел да облекчат тъгата му, обзела го поради негативната позиция на неговия народ към посланието: „Не погубвай себе си от скръб по тях [о, Мухаммед], ако не повярват в това послание“ (6). На Пратеника му било разяснено, че неговата основна мисия е да предаде посланието, без да се чувства виновен за негативната позиция на езичниците към Аллах. Хората са сътворени с интелектуална и психическа способност да разбират своите действия и последиците от тях. Всеки човек ще бъде отговорен за живота си на земята. Справедливостта на Аллах ще се възцари с абсолютна точност.

Младежите от пещерата повярвали в единството на Аллах и отхвърлили езическите вярвания на обществото, в което живеели. По този начин си навлекли гнева на своя собствен народ. Това става ясно от следното знамение:

Тези хора от нашия народ приеха други богове освен Него. Защо не донесат явен довод за тях? И кой е по-голям угнетител от онзи, който измисля лъжа за Аллах?“ (15)

Младежите били преследвани от езическата власт и животът им бил изложен на опасност. Но успели да се скрият в пещера, в покрайнините на града, където прекарвали значителен период от време. Те не подозирали, че историята ще ги увековечи и ще станат пример за искрена вяра и преданост към Аллах. Фанатизмът и преследванията са съществували във всички човешки общества: „Нима смяташ, че [историята на] хората от пещерата и ар-Рахим е някакво чудо сред Нашите знамения?“ (9).

Слънцето е на 150 милиона километра от земята и лъчите му достигат до нас за осем минути. Истинско чудо е, че за да защити невинните младежи, Аллах е направил слънчевата светлина да пада върху входа на пещерата под такъв ъгъл, че да ги прикрива от нежелания поглед на всеки минувач:

И виждаш слънцето, когато изгрява, да се отклонява отдясно на пещерата им, и когато залязва, да ги отминава отляво, както са наред нея. Това е от знаменията на Аллах. (17)

Знаменията на Аллах са навсякъде, но мнозина остават слепи за тях.

Младежите спали в пещерата триста години, без да осъзнават това. Когато се събудили, изпитвали глад. Затова изпратили един от тях до града за храна, като го предупредили да бъде внимателен, да не го разпознаят техните недоброжелатели: „Ако се натъкнат на вас, ще ви пребият с камъни или ще ви върнат към тяхната вяра, и тогава никога не ще сполучите“ (20). Те били толкова невинни и искрени, че единствената им грижа била вярата и нейното опазване. Затова и разказът за тях завършва изключително уместно с думите:

Кажи: „Аллах най-добре знае колко са прекарали. Негово е неведомото на небесата и на земята. Как добре Той [всичко] вижда и чува! Няма те друг прокувител освен Него. В Неговото владение никой не Му е съдружник“. (26)

Следващото знамение потвърждава принципа на *теухид*, подчертан вече в самото начало на сурата:

И чети [о, Мухаммед] онова, което ти бе разкрито от Книгата на твоя Господ! Никой не ще подмени Неговите Слова и не ще намериш убежище при друг освен при Него. (27)

Коранът породил две противоположни позиции сред народа на Мухаммед: едни от тях повярвали и приели ученията му, а други категорично го отхвърлили. Аллах повелил на Пратеника да бъде солидарен с първата група и да не се подвежда по идеите на втората:

И бъди търпелив заедно с онези, които зоват своя Господ сутрин и вечер, искайки Неговия Лик! И не отмествай очи от тях, възжелавайки украсата на земния живот, и не се подчинявай на онзи, чието сърце оставаме да нехае за Нашето споменаване, и той следва страстите си, и делото му е погубено! (28)

В този живот човек има избор дали да повярва в Създателя, или не: „Истината е от вашия Господ. Който желае, да вярва, а който желае, да остане неверник!“ (29). Но в Съдния ден справедливостта ще бъде реализирана безупречно. За едни от хората: „Ние приготвихме за угнетителите Огъня, загражденията на който ги обкръжават“ (29), а за други: „Който вярват и вършат праведни дела – Ние не ще погубим отплатата на никой благодетелен“ (30). След това разяснение за последствията от свободния избор Аллах повелил на Пратеника да заяви пред хората: „Истината е от вашия Господ. Който желае, да вярва, а който желае, да остане неверник!“ (29).

Вярващият признава съществуването на Аллах и съзнава тази реалност. Той посвещава живота си в търсене на задоволството на Създателя и бива изпълнен с надежда, че ще Го срещне в отвъдното. Вярващият е напълно наясно, че смъртта не е край на съществуването, а просто необходимост за преминаване във вечния живот. За разлика от този мироглед мирогледът на невярващия е здраво вкоренен единствено в земния живот и тласка своите последователи към преследване на личните удоволствия и желания. Според този

мироглед единствената реалност съществува до момента на смъртта, с която настъпва края на всичко.

След това сурата онаглеждавя вярата и неверието в два образа: богат, който не вярва в Създателя, и вярващ човек със скромни материални възможности: „И им дай пример с двама мъже. Направихме за единия от тях две градини с грозде, които обградихме с палми, и пръснахме помежду им посеви“ (32). Заслепен от богатството си, заможният заявил пред клетника: „Аз имам по-голямо богатство от теб и повече хора!“ (34).

Вместо да прояви съчувствие към бедния си съсед и да сподели част от притежанията си с него, богатият избрал да се изтъква пред него, възгордявайки се заради материалното си богатство. Пред Аллах хората не се измерват с техните притежания. Ислямът учи, че богатството и материалните придобивки са блага от Аллах, а не критерии за превъзходството на човека. Както Аллах дарява, така също Той може много лесно да отнема. И ако някой вярва, че е натрупал богатства само чрез личните си умения и способности, то би трябвало да си зададе въпроса: кой му е дал тези качества на първо място?

В отговор на надменното поведение бедният човек изложил важни факти:

И защо, когато влезе в своята градина, ти не рече: „Това е, което Аллах пожела. Силата е само от Аллах. Въпреки че ме виждаш с по-малко богатство и деца от теб, моят Господ може да ми даде по-добра от твоята градина и да прати върху нея напад от небето, та да се окаже тя неплодна пръст. (39–40)

Опасенията на бедния човек се оправдали. Зелените и плодородни градини на богатия собственик били превърнати в неплодни и сухи руини. Покрусен от скръб и оплаквайки съдбата си, невярващият започнал да се кае: „О, да не бях съдружавал никого със своя Господ!“ И нямаше той хора, които да го защитят от Аллах, нито сам се защити“ (42–43). Човекът бил прекалено горд, самодоволен и самоудовлетворен. И въпреки че стремехът за самосъхранение обикновено кара човека да поставя личните си интереси пред тези на другите, в много случаи именно тези интереси се превръщат в причина за гибелта на хората. Те стават напълно егоцентрични и забравят Аллах.

Всъщност нашата модерна, материалистична цивилизация стимулира егоизма, алчността и прахосничеството, тъй като пренебрегва въпроса за вярата и живота след смъртта. Всяко обсъждане на

тази тема се възприема като безсмислено и безполезно, а хората, които имат интерес към подобни въпроси, често биват определяни като неинтелигентни, религиозни фанатици или суеверни хора. За тези, които отхвърлят живота след смъртта, сурата представя следния пример:

И им дай за пример земния живот, подобен на вода, която сме излели от небето и с нея изникват растенията по земята, после изсъхват и ветровете ги разпиляват. Аллах за всяко нещо има сила. (45)

Това съвсем не означава, че животът, макар и преходен и кратък, е зло или пък че богатството и просперитетът са нещо лошо. Животът и богатата са дар и милост от Аллах. Ние вече видяхме примера с Юсуф (Йосиф), който заемал висока длъжност в обществото:

Така укрепихме Юсуф на Земята. Настаняваше се по нея, където пожелае. Ние отрждаме Нашата милост комуто пожелаем и не погубваме отплатата на благодетелните. (Юсуф: 56)

Влиянието и богатството са необходими за установяване на справедливостта и подкрепяне на добрите и полезни каузи. Богатството не е прерогатив единствено на невярващите. Богатият земевладелец в споменатия разказ не е бил осъден за своето богатство, а за безразсъдното си поведение и надменност, отразени в следните знамения:

И влезе в своята градина, угнетявайки себе си. Каза: „Не мисля, че това някога ще изчезне. И не мисля, че Часът ще настъпи. А дори да бъда върнат при своя Господ, [там] имам по-добро място за връщане, отколкото тук“. (35–36)

Какво всъщност го е накарало да стигне до подобни заключения и до това ниво на арогантност? Сурата пояснява следното:

Имотите и децата са украсата на земния живот, но вечните праведни дела са най-доброто за въздаяние при твоя Господ и са най-доброто за надежда. (46)

До грешни заключения и арогантност се стига, когато богатството не се използва за праведни дела. Освен на щастие и наслада в земния живот богатството е източник също и на сила и влияние. Това е отразено в Корана по отношение на израилтяните: „После ви дадохме надмощие над тях и ви подпомогнахме с имоти и синове, и

ви отредихме повече воинска сила“ (*Ел-Исра* (Нощното възнесение): 6). Съобщава се, че Пратеника Мухаммед е казал: „Чистото богатство подобава на праведните хора“⁹¹.

Когато духът на алтруизъм и саможертва е потиснат или победен, човешкото увлечение по материалните богатства се превръща в мания. Ако богатството се съчетава с алчност, скъперничество и прахосничество, резултатите могат да бъдат пагубни. Когато обаче богатството се регулира от вярата в Аллах и се използва за добри каузи, то се превръща в актив и причина за спечелване задоволството на Създателя.

Пратеника е казал:

Аллах ще укрепи и обогати сърцето на човек, който се стреми към успех в отвъдното, и ще му дари богатство. Докато този, който е обсебен единствено от земни стремежи, не ще получи повече от онова, което му е предписано, и ще страда постоянно от бедност и лишения. Който обърне сърцето си към Аллах, Аллах ще направи така, че хората да обърнат сърцата си към него с доброта и приятелство, и ще му дари сигурен успех.⁹²

Тези мъдри думи са дълбоко успокояващи и предизвикват чувство на задоволство. Те ни вдъхновяват и ни освобождават от бичовете на алчността и самоугаждането. Разбира се, че те не са критика срещу праведното търсене на богатство и материален просперитет. Заплахата срещу човечността и щастието идва от пренебрегването на духовността и отхвърлянето на реалността на живота след смъртта. Проблемът е в отдаването единствено на алчно преследване на материални интереси и желания. Поради катастрофалния ефект от това морално и духовно падение сурата ни напомня важна истина:

[Помнете] Деня, в който ще раздвижим планините и ще видиш земята оголена, и ще ги съберем [тварите], и не ще пропуснем никого от тях. И ще бъдат представени на твоя Господ в редици: „Ето, дойдохте при Нас, както ви сътворихме първия път. А твърдахте, че Ние никога не ще ви срещнем“. (47–48)

Хората са склонни да забравят и пренебрегват. Удобството на момента има завладяваща сила, която кара човека да забравя за миналото и да нехае за бъдещето. Но това може да доведе до тежко и драматично изживяване в Деня на равностетката:

91 Хадисът се предава от имам Ахмед (17763).

92 Хадисът се предава от ет-Тирмизи (2465).

И ще бъде изложена книгата [на делата]. Тогава ще видиш престъпниците в уплах от онова, което е в нея, и ще кажат: „О, горко ни!“ Каква е тази книга, която не пропуска нищо, нито малко, нито голямо, без да го пресметне?“ И ще намерят пред себе си всичко, което са вършили. Твоят Господ никого не угнетява. (49)

Съдният ден ще бъде ден на голям шок и много изненади. Едва тогава престъпниците ще осъзнаят степента на своята глупост и наивност и ще потънат в отчаяние. Но изглежда, че човек ще продължи да бъде самодоволен и безразличен към предупрежденията на Аллах и ще разбере истината едва когато е твърде късно: „Погубихме Ние тези селища, когато угнетяваха, и сторихме за тяхната гибел определено време“ (59).

Следващият разказ в сурата се отнася до Муса (Мойсей) и благочестив мъдрец, назован от Пратеника с името Ел-Хидр. Поуките от разказа подсилват популярния израз „прикрито благословение“, както и фразата „Където невежеството е блаженство, там глупостта е мъдрост“. Ние действаме според това, което смятаме за правилно и полезно, но понякога стигаме до противоположни резултати, които могат да бъдат разочаровачни или дори трагични. Как да постъпим в такива случаи? Коранът ни учи да приемаме волята на Аллах, в която е скрита мъдростта: „Може да мразите нещо, а то да е добро за вас, и може да обичате нещо, а то да е зло за вас. Аллах знае, вие не знаете“ (*Ел-Бакара* (Кравата): 216).

Но означава ли това, че трябва да загубим вяра в своите действия и преценки и да се оставим да бъдем погълнати от цинизъм и фанатизъм? Отговорът, разбира се, е не. От нас се изисква да планираме според възможностите си, да използваме всички налични средства за успех и да вземем всички предпазни мерки срещу провала, а останалото оставяме в ръцете на Аллах. Това не означава да действваме срещу законите на Аллах или да проявяваме отношение, което е в разрез с достойното човешко поведение и здравия разум. Нашето незнание относно бъдещето не оправдава използването на вредни или неподходящи средства. Случаят с Муса (Мойсей) и Ел-Хидр в кораничния разказ е специален и не трябва да се разбира и приема

буквално.⁹³ Затова никой няма право да постъпва аналогично на действията, отразени в разказа, нито да оправдава неправомерни постъпки с мотиви от него. Целта била да се разбере, че над всеки знаещ има някой друг, който е по-знаещ. Това бил урокът, който Муса трябвало да научи, тъй като твърдял, че няма по-знаещ от него.

Разказът започва с подчертаване на две качества, необходими за всеки ръководител: решителност и упоритост. Умар ибн Хаттаб винаги се бил опасявал от два типа хора: набожни, но слаби и силни, но жестоки и коварни. Ръководителите трябва да бъдат силни и смире-ни личности, с вяра в Създателя. Муса (Мойсей) притежавал тези качества: „И каза Муса на своя слуга: „Не ще спра, додето не стигна мястото, където се събират двете морета, дори да продължа с години“ (60). Той бил решителен и изпълнен с воля да стигне до мястото, където бил Ел-Хидр. Когато се срещнали, Муса смирено попитал: „Може ли да те последвам, за да ме научиш на онова, на което си научен за верния път?“ (66). Ел-Хидр отвърнал: „Ти не ще можеш да търпиш заедно с мен. И как ще изтърпиш онова, за което нямаш знание?“ (67–68). Муса обещал да бъде търпелив и покорен, но търпението му скоро се изчерпало, щом видял мъдреца да пробива дупка в кораба на невинни рибари. Муса бил обзет от тревога, че корабът и рибарите ще се погубят, и категорично се възпротивил, но благочестивият човек разкрил тайната с думите:

Относно кораба – той бе на бедняци, работещи в морето, и исках да го повредя, защото зад тях имаше цар, който отнема насила всеки кораб. (79)

Повреждането на кораба било с цел да се предпази от атаките и грабежите на несправедлив цар. Възраженията на Муса ставали още по-силни, когато виждал мъдреца да върши още по-неприемливи неща. Мистериозното поведение на Ел-Хидр накрая започнало да се разбулва и станало ясно, че действията му целели полза за слаби и беззащитни хора. Той пробил кораба, за да не бъде откраднат; убил младеж, за да спаси родителите му, които щели да бъдат убити от него. В крайна сметка самият Ел-Хидр пояснил ясно, че: „Не по своя воля го направих“ (82). Той действал по разкрития от Аллах за бъдещето, в противен случай действията му са абсолютно неприемливи, тъй като единствено Аллах знае бъдещите събития.

93 Една от целите на този разказ е да поясни, че съдбата е нещо извън обсега на човешките възможности и единственият начин тя да бъде надмогната, е да се приеме със смелост.

И още нещо – този разказ няма за цел да подкопае достойнството на Муса. Напротив, той остава сред най-достойните пратеници на Аллах редом с Нух (Ной), Ибрахим (Авраам), Иса (Иисус) и Мухаммед.

Религията често се възприема като причина за изоставяне на земните дела и отдаване на пълен аскетизъм. В действителност това е грешна представа за същността на истинската вяра и религиозния начин на живот. Отшелничеството не допринася за доброто развитие на обществото.

Четвъртият и последен разказ в тази сура се отнася до историческа личност, позната с прозвището *Зул Карнейн* (Двурогия), която успяла да съчетае в себе си знание, сила, дълбока вяра и истинско смирение. Без да се интересува от неговия произход, Коранът го описва като знаещ, силен, искрен, мъдър и справедлив управник:

И те питат за Зу-л-Карнайн. Кажй [о, Мухаммед]: „Ще ви известя нещо за него“. Наистина го укрепихме Ние на земята и му дадохме път към всяко нещо. (83–84)

Аллах го дарил с огромно влияние и успехи, които той използвал единствено за общото благо. Веднъж стигнал до най-отдалечените крайбрежия на запад и там открил две групи хора – угнетители и праведни:

И пое той по един път, докато стигна залеза на слънцето. Намери го да залязва в кална вода и намери там хора. Рекохме Ние: „О, Зу-л-Карнайн, можеш да ги измъчиш или да им сториш добрина“. Рече: „Онзи, който угнетява, ще го измъчим. После ще бъде върнат при своя Господ и Той ще го накаже със сурово мъчение. А онзи, който вярва и върши праведни дела, негова е Най-прекрасната награда и ще му отредим нашата най-лека повеля“. (85–88)

След тази справедлива позиция *Зул Карнейн* се насочил на изток, където открил първобитни общности. Те живеели на открито и не носели дрехи. После поел по друг път, който го отвел до място между две планински вериги. Там намерил примитивни и безпомощни хора, които непрекъснато страдали от мародерски нападения. Помолили го да ги защити и да ги предпази от набезите на злосторниците:

Рекоха: „О, Зу-л-Карнайн, Яджудж и Маджудж⁹⁴ пакостят по земята. Да ти сторим ли налог, та да направиш между нас и тях преграда?“. (94)

Осъзнавайки благодатта на Аллах към него, той бил решен да им помогне без никаква отплата. Но поискал от тях да му помагат с труд, за да издигне здрава стена, която да ги пази от недобронамерените им съседи:

Рече: „Онова, с което ме укрепил моят Господ, е по-добро. Помогнете ми със сила и ще направя между вас и тях здрава стена! (95)

Инженерният гений на *Зул Карнейн* се проявил във величествената стена, която издигнал. Той използвал разтопена смес от желязо, месинг и скала за нейната направа:

Носете ми железни късове, додето се изравни между двата склона!“ Рече: „Раздухвайте!“ Когато ги превърна в огън, рече: „Донесете ми да излея върху тях разтопена мед!“ И [Яджудж и Маджудж] нито можаха да я изкатерят, нито можаха да я пробият. Рече [Зу-л-Карнайн]: „Това е милост от моя Господ, но когато дойде обещаното от моя Господ, Той ще я превърне в руини. Обещанието на моя Господ е истинно“. (96–98)

За жалост, мюсюлманите днес не са пионери в техническите науки и инженерните умения. В практическите иновации и приложения те изостават прекалено много. Звучи иронично, но нашите сили и умения са пропилены в религиозни полемики, които ни водят до объркване и раздор и възпрепятстват нашия прогрес и научен напредък.

Знамение 59 от тази сура, както и знамение 58 от сура *Ел-Исра* (Нощното възнесение), говорят за широко разпространени катаклизми и апокалиптични преломи, които ще бъдат причина за разрушението на света и цивилизацията. Дали това ще се случи с появата на такива ограбвачи и ужасяващи групи като Яджудж и Меджудж (Гог и Магог), които са споменати и в Стария завет? В друга сура от Корана се казва следното:

Когато бъдат пуснати [племената] Яджудж и Маджудж, които от всеки склон ще се втурнат, тогава ще е наближило истинното обещание. И с втрещени погледи неверниците ще рекат: „О, горко ни, бяхме нехайни към това! Наистина бяхме угнетители“. (*Ел-Енбия* (Пророците): 96–97)

94 Яджудж и Меджудж могат да се асоциират с библейските Гог и Магог.

Сура Пещерата завършва по начин, подобен на този, с който започва. Принципът на *теухид* отново е подчертан и всички опити да се твърди, че Аллах има потомство или партньори, са опровергани и отхвърлени: „Нима неверниците смятат да приемат за покровители Моите раби, а не Мен? Ние приготвихме Ада за обиталище на неверниците“ (102). В началните знамения стана ясно, че хората са сътворени, за да се съревновават в добрите дела, и че това трябва да бъде тяхната основна цел в живота: „Ние сторихме това, което е на земята, да е нейна украса, за да ги изпитаме кой от тях е по-добър по деяние“ (7). В заключителните знамения Аллах казва:

Кажи [о, Мухаммед]: „Да ви известим ли за най-губещите по деяния, онези, чието старание в земния живот се погубва, а те си мислят, че вършат добро дело?“. Те са онези, които отхвърлят знаменията на своя Господ и срещата с Него. Техните деяния се провалиха и не ще им отдадем тежест в Деня на възкресението. (103–105)

Предпоследното знамение разкрива безкрайната мъдрост и светлина в Словата на Аллах. Аллах е Твореца, Който упражнява абсолютна и неоспорима власт и контрол над целия космос. Той управлява всяко едно движение в този безкраен свят, който е създал: „Всеки миг изявява Той някакво дело“ (*Ер-Рахман* (Всемилоствивия): 29). Как е възможно някой да превъзхожда Словата на Аллах?

Кажи [о, Мухаммед]: „Дори морето да е от мастило за [да се записват] Словата на моя Господ, морето ще се изчерпи, преди да се изчерпят Словата на моя Господ, дори и да добавяме по толкова“. (109)

След като Аллах е Един, то Той е единственото прибежище за помощ, милост и защита:

Кажи: „Аз съм само човек като вас и ми се разкрива само, че вашият Бог е единственият Бог. Който копнее за срещата със своя Господ, да върши праведни дела и в служенето си на своя Господ никого да не съдружава с Него!“ (110)

СУРА 19

Мерием

Тази сура съдържа деветдесет и осем знамения. Римуваният им завършек създава уникален и отличителен ритъм. Интересно е да се отбележи, че арабската дума *Ер-Рахман* (Всемилоствивия), едно от най-възвишените имена на Аллах, се споменава шестнайсет пъти в сурата:

1. Рече тя: „Всемилоствивия да ме опази от теб! Ако си богобоязлив...“ (18)
2. И яж, и пий, и се радвай! И ако видиш някого от хората, направи знак: „Дадох на Всемилоствивия обет да се въздържа, затова днес с никого не ще говоря“. (26)
3. О, татко мой, не служи на сатаната! Сатаната е непокорен пред Всемилоствивия. (44)
4. О, татко мой, страхувам се да не те засегне мъчение от Всемилоствивия и да не станеш приближен на сатаната.“ (45)
5. Когато им бъдат четени знаменията на Всемилоствивия, те свеждат чела до земята в суджуд, плачейки. (58)
6. в Градините Адн, които Всемилоствивия обеща на Своите раби от неведомото. Неговото обещание винаги се изпълнява. (61)
7. После ще извадим от всяка общност най-непокорните пред Всемилоствивия. (69)
8. Кажи [о, Мухаммед]: „Който е в заблуда, Всемилоствивия ще му даде отсрочка. (75)
9. Нима надникна той в неведомото, или взе обет от Всемилоствивия? (78)
10. В Деня, когато съберем богобоязливите на групи при Всемилоствивия... (85)
11. За никого не ще има застъпничество, освен за онези, които получиха обещание от Всемилоствивия. (87)

12. И рекоха [неверниците]: „Всемиловичия се сдоби със син“. (88)
13. Да приписват син на Всемиловичия! (91)
14. Не подобава на Всемиловичия да има син. (92)
15. Всеки на небесата и на земята ще дойде като раб при Всемиловичия. (93)
16. На онези, които вярват и вършат праведни дела, Всемиловичия ще отреди любов. (96)

Думата *рахмет*, милост, също се среща няколко пъти в сурата, която като цяло е доминирана от разкази за благодатта и добротата на Аллах, които произтичат от Неговата безкрайна милост.

Сура Мерием е низпослана в ранния мекански период, преди първото преселение на мюсюлманите към Абисиния, около 615 година. Тя представя един необикновен акт, случил се по волята на Аллах, а именно раждането на Иса (Иисус), сина на Мерием (Дева Мария). Този разказ е предшестван от друга, също толкова забележителна история – раждането на Яхя (Йоан), син на Зекерия (Захария). Въпреки факта, че Зекерия и безплодната му съпруга били стари и немощни, Аллах ги удостоил със син. Така двата разказа разкриват безграничната способност на Аллах. Той дарява каквото пожелае, на когото поиска. Аллах дарил син на безплодна и възрастна жена, която заченала от своя възрастен и немощен съпруг. Също така дарил син и на млада девичка, която заченала и родила, без да бъде докосната от мъж. Тези два разказа са представени в същата последователност и в сура *Ал Имран* (Родът на Имран), низпослана в Медина.

От чисто рационална гледна точка тези два случая изглеждат странни и необичайни. Но Аллах е Този, Който е създал законите и причинно-следствените връзки и те са под Негов контрол. Аллах не може да бъде ограничен от законите и логичните закономерности, тъй като Той стои над природния свят и неговите физически закони. Иса (Иисус) признава този факт с думите: „Раб съм на Аллах. Даде ми Той Писанието и ме стори пророк. И ме стори благословен, където и да се намирам“ (30–31).

Защо Зекерия е бил толкова настоятелен в желанието си да има син в онази напреднала възраст, в която много хора биха предпочели да доизживеят живота си без деца? Отговорът може да се крие в изключителната загриженост на Зекерия (Захария) за религията на израилтяните и тяхното духовно водачество. Много от тях били претенденти за духовния пост, но не били способни да понесат такава

отговорност. Затова Зекерия нямало какво друго да направи, освен да се обърне към Аллах и да Го моли да му дари син, който да спаси израилтяните и да запази религията им. Това проличава от думите на Зекерия, който казва:

„И се опасявам от роднините след мен, а жена ми е бездетна. Дари ме с приемник от Теб, който да ме наследи и да наследи рода на Якуб! И го стори богоугоден, Господи!“ (5–6)

Аллах дарил на Зекерия син на име Яхя (Йоан). В знак на признателност към Създателя Зекерия прекарал три дни и нощи в непрестанни молитви и отдаденост:

И излезе [Зекерия]⁹⁵ при своя народ от светилището, и посочи към тях да възславят Аллах и в зори, и вечер. [А на Яхя повелихме:]⁹⁶ „О, Яхя, твърдо се придържай към Писанието!“. И дадохме му Ние мъдростта още като дете. (11–12)

Признанията на Иса пред евреите остават достатъчно доказателство за невинността и почтеността на неговата майка Мерием:

„Раб съм на Аллах. Даде ми Той Писанието и ме стори пророк. И ме стори благословен, където и да се намирам, и ми повели да отслужвам молитвата, и да давам милостинята закат, докато съм жив.“ (30–31)

Необичайното зачеване и раждане на Иса (Иисус) изиграли значителна роля във формирането на доктрината за Светата Троица в християнската религия. Базирана на представата, че Иса няма баща, доктрината обвързала бащинството на Иисус със самия Бог. След като бил възприет за син на Бога, трябвало и самият син да бъде Бог. Тази логика довела и до възприемането на трети Бог – Светия Дух, който пък от своя страна вдъхнал дух в утробата на Мерием. Подобна доктрина никога преди това не е била позната и не е била представена на човечеството от нито един от Божите пратеници. Тя се появява за първи път в Новия завет. Това поражда въпроса: дали думите „баща“, „син“ и

95 От преводача.

96 От преводача.

„Свети Дух“ се отнасят до една същност, или отразяват различни феномени? Доста двусмислено се заявява, че това са три отделни същности, които в крайна сметка съставляват едно цяло! Други твърдят, че става дума за една същност, но с две различни наименования. Но как тогава едната част на тази същност е била разпъната на кръст и спасена, докато другата част наблюдавала всичко това? Или пък различните части са различни аспекти на една цяла същност и истина? Изглежда, трудно се достига до задоволителен отговор и логично обяснение.

Според исляма простата истина е, че Бог е Един-единствен и че Иса (Иисус) не е бил нищо друго освен смъртен човек, пратеник на Аллах и един от милионите Негови раби. Този факт многократно е потвърден в Корана, както и в тази сура:

[И добави Иса:] „Аллах е моят Господ и вашият Господ. Служете Нему! Това е правият път“. Но изпаднаха в разногласие групите помежду си⁹⁷. Горко на онези, които не вярват, щом станат свидетели във великия Ден! Как ще чуват и виждат в Деня, когато дойдат при Нас! Ала угнетителите днес са в явна заблуда. (36–38)

Разколът и разделението по тези въпроси ще продължат да измъчват човечеството до Съдния ден, когато истината ще стане явна за всички. Бог е само един; Той не ражда; всичко останало е създадено от Него и Му се покорява; Бог сам ще отсъжда в Съдния ден. Тогава разпалващите тези схизми ще признаят истината.

Разказът за Иса е последван от епизод от историята на Ибрахим (Авраам) в един от опитите му да се противопостави на идолопоклонничеството. Диалогът, който се развива между Ибрахим и неговия баща, олицетворява непримиримостта на исляма към идолопоклонничеството. Чрез изключително искрен и трогателен подход Ибрахим умолява баща си да се откаже от поклонението пред идолите и да се отдаде на единствения и истински Бог – Аллах: „О, татко мой, страхувам се да не те засегне мъчение от Всемиловичивия и да не станеш приближен на сатаната“ (45). За разлика от искрените молби

97 Препратка към възникналите исторически спорове и полемики относно същността на Иса (Иисус).

на сина си бащата отговаря строго и с тежест: „Нима се отвърщаш от моите богове, о, Ибрахим? Ако не престанеш, ще те пребия с камъни. И ме напусни завинаги!“ (46).

Ибрахим бил заплашен от баща си, че ще бъде пребит с камъни и прокуден, ако продължава да настоява за правата вяра. В отговор Ибрахим се отдръпнал от идолопоклонниците и намерил утеха и спокойствие в духовното общуване с Аллах. За тази лоялност и искреност на вярата си бил възнаграден с праведно потомство, което било удостоено с посланието на Аллах: „И щом се оттегли от тях и от онова, на което служат вместо на Аллах, Ние го дарихме с Исхак и Якуб, и всеки от тях сторихме пророк“ (49).

Сурата продължава с личностите на редица пратеници, на които били разкрити послания от Аллах. Това били истински мъже и водачи в историята на човечеството. Те оставили вечен и достоен пример за подражание. Хората, които възпитали, също били праведни и почтени. Затова и Пратеника Мухаммед е казал: „Най-доброто поколение⁹⁸ е моето, след това тези след тях, след това техните последователи“⁹⁹. С отдалечаването от пророческия период привързаността към вярата започнала да отслабва и хората станали по-уязвими и застрашени от пътя на заблудата. Този факт е представен в сурата с думите: „Но дойдоха след тях поколения, които изоставиха молитвата и последваха страстите. Тях ще ги постигне изстребление“ (59).

Молитвата (намаз) в исляма представлява директна връзка между човека и неговия Създател. Тя издига вярващия духовно, пречиства душата му и изгражда у него имунитет срещу злото и изкушението. Изоставянето на тази жизненоважна връзка с Аллах отваря вратата на дявола, за да се промъкне той и да засее семената на покварата и порочността. Поквареното и порочно поведение води към към загуба на истинския смисъл и цел на живота. В Корана се казва: „И остана след тях потомство, което наследи Писанието. Взимат мимолетностите на този свят и казват: „Ще ни се опрости“ (*Ел-Еараф* (Стената): 169). Човек не трябва да се задоволява с краткосрочни придобивки и да мисли, че провиненията му ще бъдат опростени. Това е грешна представа и път

98 Най-добро от гледна точка на духовността и морала.

99 Хадисът е предаден от Бухари (3650).

към разочарования: „Освен онези, които се покаят и вярват, и вършат праведни дела. Те ще влязат в Рая и с нищо не ще бъдат угнетени“ (60).

Вярата в Аллах е подложена на изпитание в съвременните поколения. Има места по света, където вярата в Аллах и в живота след смъртта се отричат. Коранът посочва това в следните знамения:

И казва човекът: „Дали като умра, наистина ще бъда съживен?“. А нима човекът не помни, че Ние го сътворихме и преди, когато бе нищо? Кълна се в твоя Господ, Ние ще съберем и тях, и сатаните, после ще ги наредим на колене около Ада. После ще извадим от всяка общност най-непокорните пред Семилюбовия. (66–69)

Неверието ще срещне своето възмездие в Деня на равноразчетката. Последователите на злото ще се окажат безпомощни пред Аллах и съдбата им ще бъде единствено в Неговите ръце: „Най-добре Ние знаем кои заслужават да горят там“ (70). Това е за онези, които умишлено отричат живота след смъртта. Що се отнася до вярващите, те ще бъдат избавени от адските страдания. На най-благочестивите няма да им бъде отправен никакъв въпрос като награда за тяхната искреност и отдаденост: „После Ние ще спасим богобоязливите и ще оставим там на колене угнетителите“ (72).

След това сурата представя безсмислените и повърхностни аргументи на меканските езичниците в епохата на пророчеството:

И когато им биваха четени Нашите ясни знамения, неверниците казваха на вярващите: „Коя от двете ни групи има по-хубаво положение и по-добро общество?“. (73)

Аллах им представил следния отговор: „И колко поколения преди тях Ние погубихме – по-богати и по-хубави на вид!“ (74). Аргументите на езичниците били доказателство за тяхното невежество. В сурата има още по-ясен пример за това:

Не видя ли ти онзи, който отхвърли Нашите знамения и рече: „Непременно ще ми бъдат дадени имот и деца“. Нима надникна той в неведомото, или взе обет от Семилюбовия? (77–78)

Подобна позиция и начин на мислене вече бяха представени в сура *Ел-Кехф* (Пещерата), в разказа за богатия собственик на имоти и неговия беден другар. Този тип хора заблуждават себе си. Те са уверени, че заслужават най-доброто и в двата свята, мислейки, че не е необходимо да вярват в Аллах, нито пък да Му бъдат признателни. Те просто са сигурни в своя успех, дори и в Съдния ден:

Ала не! Ще запишем Ние какво казва и непременно ще му удължим мъчението. И ще наследим от него онова, за което говори, и ще дойде сам-самичък той при Нас. (79–80)

Тези хора ще бъдат лишени от цялото си богатство и сила и ще се явят пред Аллах единствено с делата си.

Коранът води неумолима кампания още от меканския период срещу идеята, че Аллах може да има потомство. Тази кампания била насочена както срещу идолопоклонниците, така и срещу всяка друга религиозна група, която се опитвала да установи родство между Аллах и Неговото творение. Коранът е ясен: никое създание на Аллах не може да достигне Неговата сила, нито да се съревновава с Него. Цялото творение е подчинено на Всемогъщия Аллах:

И рекоха [неверниците]: „Всемиловичия се сдоби със син“. Вие изрекохте нещо ужасно, от което небесата биха се разкъсали и земята – разцепила, и планините – сгромолясали в руини – да приписват син на Всемиловичия! Не подобава на Всемиловичия да има син. (88–92)

Тази идея е позната с арабския термин *ширк*. Той означава асоцииране на Аллах с други божества, на които хората се покланят. Това е престъпление от гледна точка на ислямската теология. Аллах не би опростил вярванията и действията на тези, които извършват *ширк*. Аллах обича истинската вяра, базирана на *теухид*, и възнагражда тези, които живеят според принципа за единството на Аллах: „На онези, които вярват и вършат праведни дела, Всемиловичия ще отреди любов“ (96). Пратеника Мухаммед е казал:

Когато Аллах обикне свой раб, обръща се към Джибрил (Гавриил) и му казва: „Аз обикнах този човек, обичай го и ти!“. Тогава и Джибрил го обиква и

се обръща към всички обитатели на небесата с думите: „Аллах обича този човек, обичайте го и вие!“. В същия момент всички те го обикват и този човек бива дарен с почит и успех на земята.¹⁰⁰

Казва се, че когато човек отдаде сърцето си на Създателя, всички вярващи го обикват и се привързват към него.

Сурата завършва с обръщение към Пратеника Мухаммед:

Улеснихме го [като го низпослахме] на твоя език [о, Мухаммед] само за да благовестваш с него богобоязливите и да предупредиш с него непокорни хора. И колко поколения преди тях погубихме! Нима усещаш някого от тях или чуваш от тях дори шумолене? (97-98)

100 Хадисът е предаден от Бухари (7485) и Муслим (2637).

СУРА 20

Та Ха

Твърденията, че заглавието на тази сура е едно от имената на Пратеника, са напълно безпочвени. „Та“ и „Ха“ са просто две от буквите на арабската азбука. И други сури в Корана започват с букви. Задоволително обяснение за този феномен все още няма. Някои учени са на мнение, че това е скрито послание и предизвикателство към арабите. Т.е. въпреки че Коранът е низпослан на техния език и използва тяхната собствена азбука, те не са способни да сътворят подобен текст. Наистина божествените черти на кораничния текст са просто безпогрешни. Няма друга книга, която да представя принципа на абсолютен *теухид*¹⁰¹ толкова силно и ефикасно. Всеки, който изучава обективно Корана, ще разбере колко точно и завладяващо са построени неговите аргументи относно единството на Аллах. В тези аргументи е вплетен и емоционален заряд, който осветява и пленява сърцето с огромна сила. Описанията му за отвъдния живот са също толкова подробни и реалистични, че ги изживяваме така, сякаш се случват пред самите нас.

Мухаммед бил много добре познат сред своя народ с качества като проникателност, честност и довереност. Дори най-изявените му врагове не били способни да отрекат неговия велик нрав. Той никога не изричал лъжи и не наранявал никого. Затова вярвал, че неговият народ ще приеме без колебание пророчеството му и ще подкрепи посланието

101 Вярата и убеждението, че цялото съществуване се крепи и поддържа от една сила – Аллах, която е сътворила всичко и завръщането на хората е към нея.

на Корана. Но уви! Предразсъдъците и фанатизмът надделели в мисленето на някои от лидерите на неговото племе и Мухаммед бил обвинен в лъжа и заклеймен за луд. Нищо не може да нарани така честен човек, както несправедливо обвинение, отправено към него. Пратеника бил наранен дълбоко, затова търсел утеха при Аллах:

Ние не ти низпослахме Корана, за да страдаш, а за напомняне на всеки, който се страхува [от Аллах] – низпослание от Онзи, Който сътвори земята и високите небеса, Всемиловития, Който се въздигна [безподобен] на Трона. (2–5)

Това описание на величието на Аллах придава още по-въздигнато място както на Корана, така и на самия Пратеник. Пророческата мисия не била никак лесна задача. Може би най-трудният аспект от нея били хората, които посрещали пратениците с агресия и омраза. За да утеши Мухаммед, Аллах му разкрил моменти от тежките изпитания, през които преминали пратениците преди него. Ярък пример за това бил пратеникът Муса (Мойсей). Той се изправил срещу могъществото на Фараона и бил начело на израилтяните, които били една от най-непримиримите и своенравни общности, съществували някога:

Стигна ли до теб разказът за Муса? Когато видя огън, рече на семейството си: „Почакайте! Съзрях огън. Ще ви донеса оттам главня или ще намеря при огъня напътствие“. (9–10)

Историята на Муса е изложена на различни места в Корана. Всеки разказ е представен по различен начин и в различен стил според контекста. Тук акцентът е върху срещата на Муса с Фараона и неговите магьосници, които Муса успял да смути. Историята заема основно място в сурата и онагледява трудностите, които Муса преживял в опита си да изведе израилтяните от Египет към Обетованата земя. Тук е описана и тоягата на Муса. Това конкретно описание не фигурира на други места в Корана: „Рече: „Това е тоягата ми. Опирам се на нея и бруля за овцете си [листа], и за други нужди я ползвам“ (18).

Искрената и впечатляваща реч на Муса пред Фараона също е уникална в този контекст:

Каза [Фараонът]: „А кой е вашият Господ, о, Муса?“. Каза: „Нашият Господ е Онзи, Който дава на всяко нещо облика му, после го напътва“. Каза: „А какво е положението на предишните поколения?“. Каза: „Знанието за тях е в Книга

при моя Господ. Нито пропуска моят Господ, нито забравя“. Той е, Който стори земята да е постеля за вас и прокара там пътища за вас, и изсипва вода от небето – чрез нея вадим Ние видове от различни растения. (49–53)

Сурата излага също подробен разказ за конфронтацията между Муса и магьосниците, които останали силно повлияни от Муса и решили да приемат вярата в Аллах. Те заявили пред Фараона следното:

Казаха [магьосниците]: „Не ще те предпочетем пред ясните знаци, които ни се явиха, нито пред Онзи, Който ни сътвори. Отсъди, каквото ще отсъдиш! Ти отсъждаш само в този, в земния живот. Ние наистина повярвахме в нашия Господ, за да ни опрости греховете и магията, на която ти ни принуди. Аллах е най-добър и най-дълговечен“. Който се яви като престъпник пред своя Господ, за него е Адът. Там нито ще умре, нито ще живее. А който дойде при Него като вярващ, вършил праведни дела, за такива са висшите степени. (72–75)

Този епизод от историята на Муса завършва със смразяващо описание на Съдния ден:

И те питат за планините. Кажы [о, Мухаммед]: „Моят Господ всецяло ще ги разпръсне и ще ги превърне в плоска равнина. Не ще видиш там нито долина, нито хълм“. (105–107); И лицата ще се смирят пред Вечноживия, Неизменния, и ще изгуби надежда всеки, който е носил гнет. (111)

Тези силни думи имат за цел да съживят сърцата на хората, които не вярват, и да ги изпълнят с вяра и страхопочитание към Създателя.

Изследователите на Корана са забелязали, че в тази сура се споменават десет случая, които имат отношение към състоянието на осъзнатост¹⁰² и забрaва:

1. „Ние не ти низпослахме Корана, за да страдаш, а за напомняне на всеки, който се страхува [от Аллах]“ (2–3). Откровението е напомняне и светлина за преодоляване на небрежността и забравата.
2. „Аз съм Аллах. Няма друг Бог освен Мен. Затова на Мен служи и извършвай молитвата, за да Ме споменаваш!“ (14). Съблюдаването на

102 Достигането на състояние, в което се осъзнава присъствието на Създателя, е висша цел в духовното пътуване. Човек в състояние на осъзнатост съзерцава величието на Аллах и се възхищава на творението Му.

- молитвата (намаз) изисква подготовка – физическа и духовна. Нейната цел е да се достигне до пълна осъзнатост за Аллах.¹⁰³
3. Отправяйки молба към Аллах да позволи на Харун (Аарон) да го придружава при Фараона, Муса казал: „И приобщи го към моето дело, за да Те прославяме много и за да Те споменаваме много! Ти ни съзираш“ (32–35).
 4. Аллах отвърнал на Муса: „Идете ти и брат ти с Моите знамения, и не преставайте да Ме споменавате!“ (42).
 5. Целта на мисията на Муса и Харун била да представят информация на Фараона и да го накарат да осъзнае величието на Аллах. Затова и им било повелено следното: „И му говорете с благи слова, за да си припомни или да се побои!“ (44).
 6. Когато Муса описва безграничното знание на Аллах, той казва: „Знанието за тях е в Книга при моя Господ. Нито пропуска моят Господ, нито забравя“ (52).
 7. Когато Самири, един от старейшините на израилтяните, направил изваяние на телец, за да му се покланят, той го описал с думите: „Това е вашият бог и богът на Муса, ала той забрави“ (88).
 8. След разказа за Муса и неговия народ Аллах се обърнал към Мухаммед с думите: „Така ти съобщаваме [о, Мухаммед] от вестите за онова, което бе преди. И вече ти дадохме Напомняне от Нас. Който се отдръпне от него, ще понесе товар в Деня на възкресението“ (99–100).
 9. Описвайки Корана и причината за неговото низпославане, Аллах казва: „Така Ние низпослахме Коран на арабски и повторихме заплахата в него, за да се побоят [рабите] от Нас или да им даде той поучение“ (113).
 10. След изгонването на Адем от Рая Аллах казва: „И вече повелихме на Адам преди, а той забрави. И не открихме у него решимост“ (115).

След всичко това сурата отправя общо предупреждение към всички:

А който се отдръпва от Моето напомняне, за него има живот в лишения и сяп ще го подкараме в Деня на възкресението.“ Ще рече: „Господи, защо ме подкара сяп, а бях зрящ?“. Ще рече: „Както идваха при теб Нашите знамения, но ги забравяше, така Днес и ти ще бъдеш забравен“. (124–126)

Горните знамения ясно показват, че цялата сура се върти около опасностите, засягащи забравянето на напътствията на Аллах. Неволното и случайно забравяне е нормално и безобидно, защото човек обикновено си спомня след това и се стреми да поправи ситуацията. Опасността обаче е по-голяма, когато липсата на съзнание за Аллах се превърне в норма и начин на живот. Когато човек сам избере да бъде сяп за истината и се отдаде единствено на изкушенията и заблудата.

103 Казава се, че от молитвата на човек му остава само онова, което е осъзнал от нея.

Друг разказ, който сурата разглежда, е този за Адем. Той започва с представяне на причините за слабостта на Адем пред изкушенията на сатаната и последвалото му изгонване от Рая. Той бил подведен и измамен и така загубил силата на своята воля. Сурата отразява този момент с думите: „И вече повелихме на Адам преди, а той забрави. И не открихме у него решимост“ (115). Когато Аллах повелил на Адем да не яде от плодовете на възбраненото дърво, той много ясно разбрал тази заповед. Но с течение на времето съзнанието му започнало да се замъглява относно тази забрана. Любопитството и желанието му да опита от забранения плод още повече се усилили, когато Иблис го подмамил с думите: „О, Адам, да ти покажа ли дървото на вечността и едно непреходно царство?“ (120). Адем се поддад на изкушението и опитал от плодовете на дървото, подвеждайки със себе си и своята съпруга. Всичко това довело до тяхното прогонване от Рая. Според Корана Адем е изцяло отговорен за това решение и последствията от него. Вината на съпругата му може единствено да се сведе до това, че не се е опитала да го спре и вразуми. Така Адем и съпругата му били лишени от блажен живот в Рая и били изпратени на земята, за да започнат нов живот, изпълнен с трудности и страдания.

Нехайството и забравата са се превърнали в неразделна част от живота на много хора. Раят е за тези, които са бдителни и пазят Аллах постоянно в съзнанието си. За тези, които остават решителни в съпротивата си срещу изкушенията. Разбира се, всеки би могъл да изпадне в слабост. Но милостта и благодатта на Аллах дават възможност на човека да се поправи и покае по всяко време. Бедата е за тези, които упорстват в своите безчинства: „А който се отдръпва от Моето напомняне, за него има живот в лишения и сляп ще го подкараме в Деня на възкресението“ (124). В този живот човек е свободен да направи избор за това какво ще върши и към какво поведение ще се придържа. Равносметката и възмездие за своя избор ще получи в Съдния ден. Макар че възмездие има още на този свят.

Към края си сурата се свързва тематично със своето начало. Аллах отново повдига духа на Пратеника и го утешава:

И не им ли се изясни колко преди тях погубихме от поколенията, из чиито жилища сега те ходят? В това има знамения за разумните хора. (128)

Доброто и злото постоянно се противопоставят. И макар че последиците от тази битка са толкова видими в падението на личности, общества и цивилизации, злото винаги има последователи. През моя кратък жизнен път съм виждал как хора плащат с живота си, за да подкрепят истината и доброто; виждал съм също тирани да се държат арогантно и яростно срещу Аллах и Неговите напътствия. Приливите и отливите на победата и поражението са част от същността на земния живот и само най-силните ще оцелеят: „И отива пяната напразно, а онова, което е полезно за хората, остава на земята“ (*Ер-Раад* (Гърмът): 17). Битката между доброто и злото се развива по обективни, основни закони и принципи: „И ако нямаше предишно Слово от твоя Господ, и назван срок, [мъчението] щеше да е неизбежно“ (129).

Сурата продължава да утешава Пратеника и да го подтиква към решителност, отдаденост и признателност към Аллах; насочва го да търси подкрепата и помощта на Аллах, без да губи време в празни и незначителни пререкания:

Бъди търпелив за това, което казват, и прославяй с възхвала своя Господ преди изгрева на слънцето и преди залеза, и прославяй Го в часове от нощта и през деня, за да си доволен! (130)

Подобни думи са низпослани и в други сури, за да облекчат страданията на Пратеника, причинени от лошото поведение на неговите недоброжелатели: „И знаем Ние, че сърцето ти се свива от техните думи. Но прославяй с възхвала своя Господ и бъди от покланящите се в суджуд!“ (*Ел-Хиджр*: 97–98).

Духовни водачи като пратениците с любовта си към Аллах преодоляват трудностите и се издигат над материалните придобивки:

И не напъргай очите си с копнеж към онова от прелестите на земния живот, което дадохме на някои от тях, за да ги изпитаме с него! Препитанието на твоя Господ е най-доброто и дълговечното. (131)

Въпреки че последователи на злото печелят голям дял от богатствата и материалния просперитет в този свят, това в очите на Аллах не е превъзходство и то ще се превърне в разпиляна прах. В сура *Мерием* се казва:

И когато им биваха четени Нашите ясни знамения, неверниците казваха на вярващите: „Коя от двете ни групи има по-хубаво положение и по-добро общество?“. И колко поколения преди тях Ние погубихме – по-богати и по-хубави на вид! (*Мерием*: 73–74)

Веднъж Умар ибн Хаттаб видял Пратеника да лежи върху сламена подложка. Скромният му начин на живот разчувствал дълбоко Умар и той със сълзи в очите попитал Мухаммед защо не живее в богатство и разкош като императорите на Византия и Персия. Тогава Пратеника отвърнал, че той се стреми към отвъдния живот: „Препитанието на твоя Господ е най-доброто и дълговечното“ (131).

На Пратеника му било повелено следното:

И повели на своето семейство да отслужва молитвата, и ти самият постоянствай в нея търпеливо! И не искаме Ние от теб препитание, а Ние ти даваме препитание. Краят принадлежи на богобоязливостта. (132)

Домовете на мюсюлманите трябва да бъдат места, където Аллах се прославя и споменава. В тези домове трябва да цари атмосфера на любов и отдаденост към Създателя. Вярващите се борят за духовно просветление и високо качество на човешкия живот, а не просто за материални придобивки и угояване на егото си с цената на всичко.

Сурата завършва, като представя исканията на меканските езичници да получат явно чудо, което да ги убеди, че Мухаммед е Пратеник на Аллах:

И рекоха: „Защо не ни донесе той [Мухаммед] чудо¹⁰⁴ от своя Господ?“. А нима не дойде при тях ясният знак за това в предишните Писания? (133)

Езичниците не признали Корана, който не само разкрил изчерпателна мъдрост и напътствия, но се доказал и като несравнимо и категорично чудо сам по себе си. Какво друго чудо всъщност търсели те? Въпреки духовно-моралната и реторична сила на Корана някои от тях решили да го оспорват, отхвърлят и внасят съмнения относно неговата автентичност. Но отговорът на Аллах към тях бил: „Кажете: „Всички чакаме. Чакайте и вие, и ще разберете кои са на правия път и кой е напътен!“ (135).

104 От преводача.

СУРА 21

Ел-Енбия (Пророците)

Тази сура е низпослана към края на меканския период. Тя представя кратки истории от живота на шестнайсет пратеници. Оттук идва и заглавието ѝ. Историята за Ибрахим (Авраам) заема по-голям обем от останалите. От сурата се разбира, че всички пратеници са били мъже. Това било продиктувано от тежките условия и гонения, на които те били подлагани: „И преди теб изпрацахме Ние само мъже, на които давахме откровение. И питайте знаещите, ако самите вие не знаете!“ (7). Някои учени смятат, че Мерием (Дева Мария) и майката на Муса (Мойсей) също са били от Божите пратеници, въпреки че не са получили послания като останалите.

Встъпителните знамения доказват, че арабите езичници от Мека са били религиозно неграмотни и с материалистичен миросглед. Познанието им за Аллах било объркано, имали политеистични вярвания и се покланяли на многобройни божества. Не вярвали в отвъден живот, нито пък че ще бъдат отговорни за своите действия след смъртта. Просто живеели за настоящето:

Наближава за хората тяхната равностетка, а те нехайни се отдръпват. Всякога, щом получат ново напомняне от своя Господ, те го слушат, подигравайки

се, с нехайни сърца. И скришом си шепнеха угнетителите: „Този [Мухаммед] не е ли само човек като вас? Нима ще последвате магията, щом ясно я виждате?“. (1–3)

Сурата опровергава аргументите на отричащите Съдния ден: „Не сътворихме Ние небесата и земята, и всичко помежду им на шега“ (16). Коранът използва аналогия, за да докаже, че животът след смъртта е реалност. След като Аллах е сътворил света от нищо, Той е способен да го доведе докрай и после отново да го възстанови:

Не виждат ли неверниците, че небесата и земята бяха съединени, а Ние ги разделихме? И сторихме от водата всяко живо същество. Не ще ли повярват? (30)

По-голямата част от физиците и космолозите днес се базират на така наречената теория за Големия взрив, за да обяснят началото и формирането на вселената. Ние знаем, че земното ядро е течно и поддържа изключително висока температура, а земната повърхност, на която живеем – твърда. Три четвърти от нея е покрита с вода, която поддържа живота на тази земя. Аллах казва: „И направихме по земята непоклатими планини, за да не се люлее с хората. И направихме в тях клисури за пътища, за да се насочват!“ (31).

Отричането на живота след смъртта не е ограничено само до древните поколения. Съвременният човек също е опиянен от любовта към земния живот и материалните печалби. Модерната цивилизация не отдава голямо значение на вярата в отвъдното. Подобно на своите предшественици, много от хората днес се присмиват на подобни идеи:

И казват [неверниците]: „Кога [ще се сбъдне] това обещание, ако говорите истината?“. Само ако знаеха неверниците времето, когато не ще могат да защитят от Огъня нито лицата, нито гърбовете си, и не ще им се помогне!... А Огънят ще ги връхлети внезапно и ще ги слица, и нито ще могат да го избегнат, нито ще бъдат изчакани. (38–40)

Сурата отбелязва, че равносметката в Съдния ден ще бъде изключително прецизна и справедлива:

Ще поставим Ние взните на справедливостта в Деня на възкресението, и никой не ще бъде угнетен с нищо. И [всяко дело] Ние ще прибавим, дори да е с тежест на синапено зърно. Достатъчни сме Ние за съдник. (47)

Езичниците не повярвали и в пророчеството на Мухаммед. Те го обвинили в лъжа и магьосничество: „И скришом си шепнеха угнетителите: „Този [Мухаммед] не е ли само човек като вас? Нима ще последват магията, щом ясно я виждате?“ (3). С тези думи те се опитвали да подценят личността му на пратеник и да посеят съмнения относно Корана.

Пратениците на Аллах били хора. Те споделяли човешките изживявания и чувства. Именно това ги правело способни да комуникират с народа. Те понасяли физически и душевни трудности по пътя на своите мисии и така се превръщали в идеал и пример за останалите. Затова Аллах не изпращал ангели за пратеници, тъй като те не споделяли чувствата, емоциите и представите на хората.

И в тази сура е отразено искането на езичниците да получат материални чудеса, за да приемат исляма:

„И нека ни донесе чудо¹⁰⁵, както предишните бяха изпращани!“ Нито едно селище, което погубихме преди тях, не повярва, че те ли ще повярват? (5–6)

На друго място в Корана Аллах разкрива, че езичниците все още не били готови да приемат Мухаммед за пратеник:

И да разтворехме над тях врата в небето, и да продължаха там да се изкачват, пак щяха да рекат: „Погледите ни бяха заслепени. Ние сме омагьосани хора“. (Ел-Хиджр: 14–15)

Сурата отбелязва, че напътствията на Корана водят човека към достоен живот и достойно място сред хората: „Вече ви низпослахме Книга, в която има прослава за вас. Нима не проумявате?“ (10). Тези думи били доказани в историята, когато свирепите и непримирими бедуини се превърнали по силата на кораничните учения в ядро на цивилизация, допринесла значително за развитието на човечеството.

105 От преводача.

Арабите много трудно приели исляма. Но когато станали мюсюлмани, те защитавали религията си и я разпространили навсякъде по света. Вярата им била базирана върху принципа за единството на Аллах, *теухид*. Те повече не съдружавали с Аллах други сили и божества, нито Му приписвали потомство:

И рекоха [неверниците]: „Всемилоствия се сдоби с рожба!“. Всечист е Той! Ала не, те [ангелите] са само удостоени раби. Не Го изпреварват със слово и по Неговата повеля действат. Знае Той какво е било преди тях и какво ще бъде след тях. И се застъпват само за онзи, от когото Той е доволен. И от страх пред Него тръпнат. А който от тях каже: „Аз съм бог освен Него!“, този ще накажем с Ада. Така наказваме угнетителите. (26–29)

Съществуването е резултат от сътвореното от един, върховен и всемогъщ Бог, стоящ над всичко и над всеки:

Негови са всички на небесата и на земята. А онези, които са при Него, не се големят да Му служат и не се изморяват. Прославят Го нощем и денем, и не престават. Или [неверниците] се сдобиха от земята с божества, които възкресяват? Небесата и земята щяха да се разрушат, ако имаше на тях други богове освен Аллах. Всечист е Аллах, Господа на Трона, от онова, което Му приписват! (19–22)

Всички пратеници на Аллах са проповядвали тази истина, *теухид*:

И на всеки пратеник, когото Ние пратихме преди теб, дадохме откровението: „Няма друг бог освен Мен! Служете [единствено] на Мен!“. (25)

Къде са тези други богове, за които се твърди, че съществуват? Какво влияние оказват и какви доказателства има за тяхното съществуване? Истината е, че има само една-единствена и всемогъща сила – Създателя.

Епизодите от живота на различните пратеници, представени в сурата, не следват определен хронологичен ред, нито са структурирани

по географски критерии. Вече видяхме в сура *Мерием*, че разказът за Ибрахим (Авраам) предшества разказа за Муса (Мойсей). Тук разказът за Муса и Харун е преди разказа за Ибрахим, въпреки че той е по-ранен пратеник от тях. Изглежда, че причината за подобна подредба в този конкретен контекст е да се направи аналогия между Тората и Корана. След като получил Тората, Муса достигнал до отличителност и знаменитост. Този факт аналогично подсказвал за мястото на Корана и Мухаммед в бъдеще: „Този [Коран] е благословено напомняне, низпослано от Нас. Нима ще го отречете?“ (50).

Разказът за Ибрахим е с най-голям обем в тази сура. Ибрахим е представен като непоколебим млад вярващ, който е непримирим към идолопоклонничеството: „Рекоха: „Чухме един младеж да приказва за тях (идолите). Викат му Ибрахим“ (60). След като унищожил някои от каменните идоли на своя народ, Ибрахим оставил най-големия от тях непокътнат и окачил брадва около шията му.¹⁰⁶ Целта му била чрез ирония да накара хората да се замислят и да разберат, че идолите нямат никакво влияние: „Рече: „Не, направи го това – най-голямото от тях. Попитайте ги, ако могат да говорят!“ (63).

Сурата споменава в този контекст и името на пратеника Лют (Лот), който бил племенник на Ибрахим:

И спасихме него (Ибрахим) и Лут [и ги насочихме] към земята, която благословихме за световите. И му дарихме [на Ибрахим] Исхак, и освен него – Якуб, и всичките сторихме праведници. И ги сторихме водители, напътващи според Нашата повеля. И им разкрихме да вършат добрини и да отслужват молитвата, и да дават милостинята закат. Те служеха [единствено] на Нас. И на Лут дадохме мъдрост и знание, и го спасихме от селището, което вършеше скверности. То бе от хора на злото, нечестивци. И го въведохме в Нашата милост. Той бе от праведниците. (71–75)

След това се отбелязва, че Аллах избавил пратеника Нух (Ной) от огромна беда. После е представен онзи момент от историята на пратениците Дауд (Давид) и Сулейман (Соломон), когато те трябвало да отсъдят по определен казус: „Ние сторихме Сулайман да проумее това. И на двамата дадохме мъдрост и знание“ (79). Поуката от този

106 Този разказ е използван за теологически мотив и показва безсилието на идолите. Разказът не може да се използва като доказателство за лошо отношение към божествата на други религии. Това Аллах го забранява с думите: „И не хулете онези, които зоват други освен Аллах, за да не похулят и те Аллах несправедливо, без да знаят! Така разкрасихме за всяка общност делата ѝ. После при своя Господ ще бъдат върнати и Той ще ги извести какво са правила“ (*Ел-Енам* (Добитъкът): 108).

разказ е, че различните мнения са съвсем естествено явление. Когато те произлизат от искрено старание да се открие най-правилното решение, всички страни допринасят за решаването на проблема. Много мюсюлмани са си изградили грешна представа, че различните мнения са вредни и биват причина за разделение, но подобни представи не са в синхрон с духа и ученията на Корана.

Сурата споменава и част от историята на пратеника Ейюб (Йов), който се радвал на изключително здраве, богатство и деца, но изгубил всичко това и се обърнал за помощ към Аллах:

И [спомени] Айюб, който призова своя Господ: „Засегна ме беда, а Ти си Най-милосърдният от милосърдните“. И му откликнахме Ние, и премахнахме бедата му, и възстановихме семейството му, и го удвоихме – милост от Нас и напомняне за покланящите се. (83–84)

Други пратеници като Исмаил, Идрис (Енох), Зул Кифл (Езекил), Юнус (Йона), Зекерия (Захария) и Яхя (Йоан) също били подложени на тежки изпитания и претърпели трудни моменти, но всички те търсели помощ и утеха единствено от Аллах. Всичко това учи човек, че когато е в трудни моменти, трябва да се обръща за подкрепа към Създателя. Разказите ни разкриват също и друга истина – че животът тук, на земята, е изпълнен със страдания и мъки. Но който търси утеха при Аллах, ще я получи. Изпитанията и трудностите, през които пратениците преминали, изградили техните личности и ги превърнали в пример за подражание от страна на последователите им. Животът на пратеника Юнус (Йона) е красноречив пример за това:

И [спомени Юнус –] човека в кита, който отиде разгневен и мислеше, че Ние не ще го притесним. И извика в тъмнините [в корема на кита]: „Няма друг бог освен Теб! Всечист си Ти! Наистина бях несправедлив“. И му откликнахме Ние, и го спасихме от скръбта. Така спасяваме вярващите. (87–88)

По-голямата част от пратениците били от източните и южните средиземноморски райони, където са съществували велики древни цивилизации. Посланието на всички пратеници е синтезирано и представено в Корана.

Разказите за пратениците в тази сура са ситуирани между два пасажа, отнасящи се до Съдния ден. Първият разкрива следната информация:

Ще поставим Ние везните на справедливостта в Деня на възкресението, и никой не ще бъде угнетен с нищо. И [всяко дело] Ние ще прибавим, дори да е с тежест на синапено зърно. Достатъчни сме Ние за съдник. (47)

Вторият пасаж е по-подробен и започва със знамение 93, което осъжда разкола и религиозните разделения. Въпреки че общностите на различните пратеници трябвало да бъдат толерантни и да се отнасят с любов едни към други, историята ни казва, че невинаги това е било точно така.

За съжаление, изглежда, че тези разделения и конфликти ще продължат до времето, когато орди от източната част на земното кълбо, които никога не са получавали Божие откровение, ще обхванат цивилизования свят и ще го подложат на разруха:

Когато бъдат пуснати [племената] Яджудж и Маджудж, които от всеки склон ще се втурнат, тогава ще е наближило истинното обещание. И с срещени погледи неверниците ще рекат: „О, горко ни, бяхме нехайни към това! Наистина бяхме угнетители“. (96–97)

Някои учени са на мнение, че знаменията са препратка към монголските и татарските нашествия в Багдад през XIII век от н.е., когато градът бил опустошен и мюсюлманското управление – свалено. Но това мнение изглежда неточно, защото сурата ясно показва, че появата на Яджудж и Меджудж (Гог и Магог) е от знаците, предшестващи непосредствено Съдния ден.

Животът на хората на тази земя ще бъде доведен докрай и ще се даде начало на нов живот:

Денят, в който ще навием небето като свитък за писане. Както наченахме първото сътворяване, така Ние ще го повторим – обещание от Нас. Ние непременно ще го направим. (104)

Сурата продължава със следното заявление: „Написахме Ние в Забур подир Напомнянето, че Моите праведни раби ще наследят земята“ (105). На друго място в Корана се казва:

А те (праведните раби) ще кажат: „Слава на Аллах, Който изпълни към нас Своето обещание и ни остави в наследство тази земя, в Рая да се настаним, където пожелаем“. И колко прекрасна е отплатата за дейните! (*Ез-Зумер* (Тълпите): 74)

Земята, за която се говори в знаменията, може да се отнася до Рая или пък до живота тук, на тази планета. Във всички случаи Аллах ще отреди достойно място на тези, които се отличават с праведност, морал и хуманност. Книгата Зебур (Псалмите) също е спомената в този контекст, тъй като Дауд (Давид) защитавал вярата и свободата на общност, която била преследвана и малтретирана.

Краят на сурата съответства тематично на нейното начало. Отново централната тема *теухид*, единството на Аллах, е във фокуса: „Кажете: „Разкрито ми бе, че вашият Бог е единственият Бог. Няма ли да Му се отдадете?“ (108). Делата на хората ще бъдат оценени от Аллах и Той ще въздаде на всеки справедливо: „Каза [Мухаммед]: „Господи, отсъди с правдата! Нашият Господ е Всемилостивия, Моления за помощ против това, което Му приписвате“ (112).

СУРА 22

Ел-Хадж (Поклонението хадж)

Сурата започва с емоционално начало, подчертавайки ужасяващи аспекти от Съдния ден:

О, хора, бойте се от своя Господ! Сътресението в Часа е нещо ужасно. В Деня, когато ще го видите, всяка кърмачка ще забрави своето кърмаче и всяка бременна ще роди преждевременно, и ще видиш хората опиянени. Но не са опиянени те, ала мъчението на Аллах е сурово. (1–2)

От Пратеника Мухаммед знаем, че настъпването на Съдния ден ще бъде придружено от огромни катаклизми като вулканични изригвания и други апокалиптични процеси, когато земята бъде в захвата на смъртта.

След това шокиращо начало веднага следва рационален и аналогичен аргумент:

О, хора, ако се съмнявате във възкресението, [вижте как] Ние ви сътворихме от пръст, после от частица сперма, после от съсирек, после от късче, сякаш надъвкано месо – оформено и неоформено, за да ви изявим [Нашата сила]... (5)

Скептицизмът относно възкресението е пряк резултат от липсата на разбиране за това как първоначално е възникнал животът. Скептиците са склонни да вярват, че възкресението е напълно изолирано събитие, без никаква връзка с целия цикъл на сътворението и живота на

земята. Ние сме свидетели на постоянното възникване на живот в различни форми. Сам по себе си този факт е силен аргумент за възможността животът да се възстанови след смъртта.

Тук е уместно да зададем следния въпрос: кой е отговорен за създаването на мъжката семенна течност? Как тя се развива и намира пътя си до женската яйцеклетка, за да бъде създаден плод, носещ цялата жизненоважна генетична информация, която ще формира бъдещето му и в крайна сметка ще го развие в едно напълно оформено и превъзходно човешко същество? Как това същество бива способно да напусне майчината утроба и веднага да се адаптира към новата среда навън, където за първи път дробовете му трябва да вдишат въздух и очите му да се справят с мощни светлинни лъчи? Кой е дарил човешките същества с тези генетични характеристики и присъщи способности?

Създаването на живот не е случайност, причинена от сляп шанс или по някакви неясни пътища на вероятността. Животът е явление, което се е случвало и се случва безкрайно много пъти, по безкрайно много начини, за невероятно дълъг период от време.

Сурата обръща вниманието ни и към друго чудо на сътворение-то, друга форма на живота:

И виждаш земята безжизнена, но когато изсипваме вода върху нея, тя се раздвижва и набъбва, и отглежда всякакъв прелестен вид. (5)

Тук отново се питаме: как се случва всичко това? Как може с очите си да наблюдаваме това постоянно съживяване и поява на нов живот в различни форми и да продължаваме да отричаме, че животът може да бъде възкресен? От мъртва почва растат растения и култури, осигуряващи основни храни за животни и хора. Тези храни съдържат нишесте, захар, мазнини, соли, минерали, витамини и изобщо всичко необходимо за поддържане на живота. Това са неоспорими факти и ние трябва да търсим силата, която стои зад всички тях. Материалистичното мислене не може да обясни тайните на човешкия дух, затова не бива да се съмняваме относно възможността мъртвите да бъдат върнати отново към живот. Аллах обяснява този процес така:

Това е, защото Аллах е Истината и Той съживява мъртвите, и Той за всяко нещо има сила. И защото Часът непременно ще настъпи. Няма съмнение в това. И ще възкреси Аллах онези, които са в гробовете. (6–7)

Мнозина стигат до тези истини по пътя на интуицията и здравия разум, но има и голям брой хора, които просто ги отхвърлят, вярвайки, че животът е акт на сляп шанс и смъртта е краят на всичко. Би било погрешно да се залага на подобно повърхностно разбиране за живота, както би било погрешно и да се приеме невярното убеждение, че повечето философи и учени са агностици или невярващи. Много изследвания показват точно обратното. Отхвърлянето на съществуването на Създателя, макар и широко разпространено, не се базира на здрави научни основания. То често произтича от липса на знание, от арогантност или преднамерени и грешни идеологии.

Сурата продължава да застъпва темата за неверието (*куфр*), заявявайки:

А някои хора спорят за Аллах, без да имат нито знание, нито напътствие, нито разясняващо писание, извърщайки се надменно, за да отклонят от пътя на Аллах. За тях в земния живот има позор и ще ги накараме да вкусят мъчението на Огъня в Деня на възкресението. (8–9)

В своето упорство да отричат съществуването на Аллах хората нарушават вътрешната си хармония и са в постоянен дисбаланс с човешката природа и Божите напътствия. Последствията от подобна позиция са неблагоприятни. Други хора подхождат към Аллах с колебание. Щом са проспериращи и щастливи – вярват, но ако ги сполети беда – отвръщат се и въстават. В сурата това е отразено така:

Някой от хората служи на Аллах с колебание. Ако му се случи добро, той се успокоява с него, а щом го сполети изпитание, преобръща се. Изгубил е и земния живот, и отвъдния. Това е явната загуба. (11)

Земният живот е изпълнен с изпитания, страдания и скръб. По време на подобни трудности човек е свободен да направи своя избор и

сам да реши как да продължи живота си. Несъмнено хората биват застигани както от добра, така и от зла участ. Но и в двата случая Коранът говори за изпитание. Човек трябва да бъде способен да разчита знаците на съдбата, за да се поучава и предприема правилни стъпки. Трябва да се замисляме и поправяме поведението си. Същността на исляма е съсредоточена в самоповеряването на Аллах и смелото приемане на съдбата – добра или лоша. Приемането на Неговата воля е избавление и успех. Не може да се върви срещу волята на Аллах, Той е непреодолим:

Който допусне, че [Мухаммед] не ще го подкрепи Аллах и в земния живот, и в отвъдния, нека провеси въже от тавана, после нека прекъсне живота си и да види дали неговото коварство ще премахне онова, което го разгневява.¹⁰⁷ (15)

Всички казуси ще бъдат справедливо решени от Аллах, към Когото цялото човечество ще бъде върнато:

Между вярващите и юдеите, и сабеите, и християните, и магите, и съдружаващите наистина Аллах ще отсъди в Деня на възкресението. Аллах на всяко нещо е свидетел. (17)

След това обширно въведение сурата отново се връща към темата за вечния конфликт между вяра и неверие, истина и заблуда. Изглежда, че помирението между последователите на тези категории е невъзможно. Може би няма изгубена любов между тези, които вярват в Създателя, и тези, които отричат Неговото съществуване. Но това означава ли, че конфликтът трябва да продължава и да се стига до агресия? Отговорът категорично трябва да бъде – не! Вярващите са длъжни да бъдат разумни и да водят диалог с тези, които отричат Бог, за да се стигне до истината. Диалогът трябва да се ръководи от мъдростта, взаимното уважение и разумните аргументи. Истината трябва да бъде обяснена по начин, който я прави лесна за разбиране. На хората постоянно трябва да им бъде даван шанс да стигнат до вярата и при всички обстоятелства да бъдат убеждавани аргументирано и без агресивна настойчивост.

107 Волята на Аллах е решила Мухаммед да получи Неговото послание и да го предаде на хората. Това се е случило и ислямът е просъществувал въпреки безбройните опити той да бъде осуетен още от самата му поява.

Именно с такъв търпелив подход Пратеника Мухаммед успял да предаде посланието. Материалната сила и оскърбителното поведение не могат да надделеят над силните аргументи и доброто поведение. Винаги са били правени опити да бъдат потиснати Божите пратеници, тъй като са казвали истината, но тази истина има своя сила, която я крепи. В Корана се казва:

Неверниците казваха на своите пратеници: „Или ще ви прогоним от земята си, или ще се върнете към нашата вяра“. А техният Господ им разкри: „Непременно ще погубим угнетителите и ще ви заселим на земята след тях...“ (Ибрахим: 13–14)

Конфронтацията между вяра и неверие е отразена с думите: „Тези са двама противници, които спорят за своя Господ“ (19). Твърди се, че тези думи са низпослани по отношение на битката при Бедр през 624 година. Това бил първият сериозен и въоръжен сблъсък между мюсюлмани и езичници. До него се стигнало, след като вярващите положили усилия в продължение на петнайсет години да водят мирен диалог с езичниците и да отвържат с търпение на техните гонения и агресия. Но езичниците не искали диалог и примирие. Тяхната цел била унищожение на исляма и мюсюлманите.

Следващите знамения показват, че пратениците от всички поколения са понасяли подобни трудности. Установяването на религията винаги е изисквало много търпение и труд:

Аллах закриля вярващите. Аллах не обича никой изменник, неблагодарник. На онези, срещу които е обявена война, им се позволи [да воюват], защото бяха угнетени – Аллах има сила да им помогне, онези, които бяха прокудени от техните домове несправедливо, само защото казват: „Аллах е нашият Господ!“ И ако Аллах не отблъскваше едни хора с други, щяха да бъдат разрушени и манастирите, и църквите, и синагогите, и джамиите, където името на Аллах се споменава много. Аллах ще подкрепи онези, които Го подкрепят. Аллах е всемогъщ.¹⁰⁸ (38–40)

Пратениците и техните последователи никога не са подстрекавали към война и агресия, нито към кръвопролития и несправедливост.

108 Споменаването на манастирите, църквите, синагогите и джамиите в знамението има за цел да подчертае силата на духовното обединение срещу агресията и разрухата по земята. Те, ако последователите на тези религии не защитават заедно свободата и справедливостта, духовността и ценностите ще рухнат, а не просто материалната част на тези храмове.

Но те винаги са се опитвали да се противопоставят срещу тиранията и потисничеството. Аллах подкрепя вярващите поради принципите и ценностите, които те носят и отстояват, а не за личното им прославяне:

Онези, които, ако ги утвърдим на земята, отслужват молитвата и дават милостинята закат, и повеляват одобряването, и възбраняват отреченото...
При Аллах е завършекът на делата. (41)

Основната цел на пратениците била да научат хората на вярата в Аллах и доброто поведение.

В контекста на темата за неизбежна самоотбрана се представя друга тема, от която сурата получава заглавието си – *хадж*, поклонението хадж в Мека. Сурата представя основни ритуали на хаджа, най-вероятно с цел да покаже на арабите езичници колко далеч са се отклонили от истинската религия на Ибрахим (Авраам), чийто пример те твърдели, че следват. Подобно твърдение било неприемливо, тъй като Ибрахим бил олицетворение на *теухида*, а те били езичници. Въпреки че изневерили на автентичната религиозна традиция на пратеника Ибрахим, те се представяли за покровители на храма *Ел-Кябе*. Когато Пратеника Мухаммед възвестил принципа на *теухид* и ги призовал към него, те се отнесли с жестока агресивност към исляма и неговите последователи:

Неверниците и възпиращите от пътя на Аллах и от Свещената джамия, която Ние отредихме за хората – все едно обитатели или пришълци, – и искащия там безбожие чрез гнет – тези Ние ще накараме да вкусат болезнено мъчение. (25)

Ритуалите на хаджа, които се извършват веднъж годишно, отразяват по един великолепен и вдъхновяващ начин отдадеността на човек към Аллах. Хаджът е масово проявление на *теухида*, което се провежда във време и на място, определени от самия Аллах. Хора от всички краища на света се събират, за да заявят единството на Създателя. Тази уникална и изпълнена с достойнство традиция е установена преди много векове от пратеника Ибрахим (Авраам):

И посочихме на Ибрахим мястото за Дома [ал-Кааба]: „Не съдружавай нищо с Мен и почисти Моя Дом за онези, които обикалят и стоят в преклонение, и се кланят, и свеждат чела до земята в суждуд! (26)

Някои хора мислят, че хаджът не е нищо друго освен безсмислени и хаотични ритуали, които не изискват никакво разбиране, а просто се приемат като тест за подчинение, упоритост и издръжливост. Това е грубо неразбиране. Всички ритуали на хаджа са целенасочени и имат дълбок религиозен смисъл. Нека се замислим за ритуала *тауаф*, обикалянето около Дома *Ел-Кябе*. Това е форма на молитва и момент за възхваляване и прославяне на Великия Аллах. Всяка религиозна традиция има своя вътрешна стойност и значение. Духовният свят не може да бъде ограничен в рамките на рационалното и логичното. Домът *Ел-Кябе* е почитан за своята универсална символика като първия храм, построен на земята с цел да се прославя Единния Аллах. С други думи, това е крепостта на *теухида* на земята.

Сурата продължава да разглежда ритуалите на хаджа с повече подробности:

И зови хората за поклонението хадж! Ще идват при теб и пеш, и върху изнемощели камили. И ще идват от всякакви далечни пътища, за да придобият облаци за себе си [и в земния живот, и в отвъдния] и в определени дни да споменават името на Аллах при жертвоприношение на добитък, който Той им е дал. Яжте от него и хранете бедняка клетник! (27–28)

Съвременните технологии и усъвършенстваните средства за преработка на месо и логистика направиха възможно днес да се хранят милиони хора в Мека и по целия свят с месо от животни, заклани по време на хаджа:

И сторихме за вас от обредите на Аллах да бъде едрият жертвен добитък. В него има благо за вас. И споменавайте името на Аллах, докато [животните] са изправени [за колитба]! И когато рухнат по хълбок, яжте и хранете и доволстващия, и просяка! Така сме ви ги подчинили, за да сте признателни. (36)

Тези ритуали са фестивал за прославяне на *теухида* в общ мащаб, но те имат и съвсем реално и дълбоко човешко измерение:

Така е! Който зачита светините на Аллах, това е най-доброто за него при неговия Господ. Разрешен е за вас добитъкът освен онова, което ви бе прочетено. И избягвайте скверността на идолите, и избягвайте лъжливото слово! Бъдете

правоверни към Аллах и не съдружавайте с Него! А който съдружава с Аллах, е като паднал от небето и птиците го грабват или вятърът го отвява на далечно място. (30–31)

Силна общност се изгражда върху мощна комбинация от история и религиозни практики, които съчетават традиция, емоции и здрави културни корени: „Така е! А който зачита обредите на Аллах, това е от набожността на сърцата“ (32).

Вечната схватка между доброто и злото е сложна и трудна за разбиране. Тези, които се ангажират да разпространяват и пазят доброто, провокират враждебност и появата на опозиции. Различията постепенно стават причина за ожесточени конфронтации, които отнемат енергията и ресурсите на всички страни, въввлечени в конфликта.¹⁰⁹ Мюсюлманите трябва да продължават да отстояват своите ценности и религия, без да губят надежда в подкрепата и справедливостта на Аллах. В това отношение сурата успокоява Пратеника Мухаммед с думите:

И ако тези те взимат за лъжец [о, Мухаммед], то и преди тях народът на Нух и адитите, и самудяните взимаха за лъжци [пророците], и народът на Ибрахим, и народът на Лут, и жителите на Мадян. И Муса бе взет за лъжец. Дадох аз отсрочка на неверниците, после ги сграбчих. И колко тежко бе Моето отрицание! (42–44)

По интересен начин сурата прави пояснение, че времето при Аллах се измерва с друга стойност, различна от тази при хората. Затова успехът и провалът остават доста абстрактни понятия до момента на срещата с Аллах:

И искат от теб [о, Мухаммед] да ускориш мъчението, но Аллах никога не нарушава Своето обещание. Един ден при твоя Господ е като хиляда години от онези, които вие броят. (47)

¹⁰⁹ Необходимо е да се създава култура, която да възприема различията като възможност за взаимодопълване и взаимно израстване и развитие, а не като причини за напрежение, спорове и конфликти.

Пратениците представили на хората ясно и цялостно посланието на Аллах, затова никой няма извинение за своето неверие и лошо поведение:

Кажи: „О, хора, за вас съм само явен предупредител!“ Които вярват и вършат праведни дела, за тях има опрощение и щедро препитание. А които се стараят да обезсилят Нашите знамения, тези са обитателите на Ада. (49–51)

Научаваме от Корана, че докато пратениците са отдавали цялата си енергия за разпространяване на истината, винаги са съществували зли сили, които са се опитвали да осуетят религиозните напътствия. Някои хора имат незавидната участ да се влияят от тези зли сили и да бъдат подвластни на тях: „И така сторихме враг на всеки пророк – сатаните от хората и от джиновете. Един другиму си нашепват с измама разкрасената реч“ (*Ел-Енам (Добитъкът)*: 112). В тази сура се потвърждава, че тази „разкрасена реч“ идва от сатаните:

И не изпратихме преди теб нито пратеник, нито пророк, без да се намеси сатаната в тяхното желание, когато възжелаеха. Но Аллах премахва намеренията на сатаната. После Аллах утвърждава Своите знамения – Аллах е всезнаещ, всемъдър. (52)

Сатаната полага усилия да държи хората далеч от истината, като се опитва да я изкривява. Във всяка общност има хора, които могат да бъдат подведени и да кажат или направят скандални и позорни неща, за да изкривят истината и да объркат представите на останалите хора за нея. Но сурата уверява, че Аллах бди над Своето послание и ще го опази от подобни разрушителни идеи и действия. Усилията на сатаната се проявяват в различни форми, които изкривяват истината: измислици, грешни тълкувания на посланието, крайности и други проявления, които в крайна сметка имат за цел да отблъснат хората от вярата. Истината, разкрита от Създателя и установена от Неговите пратеници, ще пребъде и няма да бъде заличена.

Отстояването на вярата и доброто е възможно само при пълното им осъзнаване. Мотивите и целите на тези, които полагат усилия за установяване на вярата и ценностите, са твърде различни от онези на

хората, които се стремят единствено към егоистични и материални придобивки. Затова Аллах толкова настоятелно уверява Пратеника да продължи да разпространява принципите на вярата и морала и да не се притеснява за нищо друго, тъй като цялото влияние и могъщество принадлежи на Аллах:

Не виждаш ли, че Аллах изсипва вода от небето и тогава земята се раззелява? Аллах е всепроникващ, сведущ. Негово е всичко на небесата и всичко на земята. Аллах е Всебогатия, Всеславния. (63–64)

Сурата продължава да насочва вниманието към силата на Аллах и чудесата на Неговото творение. Той Единствен заслужава да бъде прославян и възвеличаван от всичко и всеки на този свят: „И вместо на Аллах те служат на онова, на което Той не е дал довод, и на онова, за което нямат знание. За угнетителите няма избавител“ (71).

Аллах се обърнал към Пратеника с думите:

За всички общности сторихме обреди, които да изпълняват. И да не се препират с теб за това! И призовавай към своя Господ! Ти си на правия път. (67)

Хаджът е установен обред и една от основите на исляма. Когато на мюсюлманите им било повелено за първи път да направят хадж, Пратеника им дал пълни инструкции как да го изпълнят. Той казал: „Ритуалите за хаджа ги научете от мен“¹¹⁰. Той обяснил какво точно се изисква по време на хадж, как се изпълнява и какъв е смисълът от ритуалите. Така хаджът се установил като едно координирано събитие, в точно време и на определено място. Всички духовни и физически аспекти от него олицетворяват на практика принципа за единството на Аллах, *теухид*.

Важен аспект от хаджа е жертвоприношението, което се извършва на десетия ден от месец *Зу л-Хиджа*. В сурата се подчертава, че:

Не тяхното месо (на животните), не тяхната кръв ще стигне до Аллах, а вашата набожност ще стигне до Него. Така Той ви ги е подчинил, за да възвеличавате Аллах, че ви е напътил. (37)

Хаджът олицетворява също ислямските ценности, базирани на справедливост и борба срещу дискриминацията между хората. Затова Пратеника отказал на племето Курейш каквито и да било специални

110 Хадисът е предаден от Муслим (1297).

привилегии по време на хадж, както и не им позволил да използват отделен за тях път от местността Арафат до Мина. В сурата се казва: „А ако заспорят с теб, кажи: „Аллах най-добре знае вашите дела“ (68).

Друг аргумент за силата и единството на Аллах е представен под формата на пример от животинското царство:

О, хора, пример ви се дава, чуйте го! Онези, които зове вместо Аллах, не могат да сътворят и муха, дори да се обединят за това. И мухата да им грабне нещо, не могат да си го възвърнат. Слаб е както молителят, така и моленият. (73)

Сурата завършва с изявление за дълга на мюсюлманите. Този дълг е изпълнен от Пратеника и предаден на вярващите, които трябва да го разпространяват сред хората. Пратеника ще бъде свидетел за мюсюлманите за изпълнението на този дълг, а те от своя страна – свидетели за останалите хора. Дългът изисква смирение, отдаденост пред Създателя, вършене на добро, защита на справедливостта и противопоставяне срещу зло и потисничеството:

О, вярващи, прекланяйте се и свеждайте чела до земята в суждуд, и служете на своя Господ, и вършете добро, за да сполучите! И се борете в името на Аллах с подobaваща Нему борба! Предпочете ви Той и не ви наложи притеснение в религията – вярата на баща ви Ибрахим. Назова ви Той отдадени – и [в Писанията] преди, и в този [Коран], за да бъде Пратеника свидетел за вас, и вие да бъдете свидетели за хората. Затова отслужвайте молитвата и давайте милостинята закят, и се придържайте твърдо към Аллах! Той е вашият Покровител. Колко прекрасен Покровител е, колко прекрасен Избавител е Той! (77–78)

Към това трябва да се стремят вярващите, а не към етническо надмощие, господство или монопол над материалните ресурси.

СУРА 23

Ел-Му'минун (Вярващите)

Има силна зависимост между действията и последиците от тях. Добрите дела водят до благоприятни последици и добър край. Лошите – до негативни последици и плачевен край. Много хора са обзети от идеята за бързи и грандиозни печалби и резултати и напълно забравят за вярата, морала и ценностите, които са ключови за крайния успех. Тази сура има за цел да привлече вниманието към успеха в отвъдния живот. Тя обещава на вярващите вечно щастие и добро възмездие. Сурата започва с обещаващо начало: „Сполуката е за вярващите, които в своята молитва са смирени и които от празнословието странят, и които милостинята закат дават...“ (1–4).

От Умар ибн Хаттаб се предава, че когато Пратеника Мухаммед получавал откровение от Аллах, неговите сподвижници чували жужащи звуци около него. Веднъж Пратеника изпаднал в подобно състояние, след което прочел първите десет знамения от сура *Ел-Му'минун* (Вярващите). Той обещал на всеки, който изпълни напътствията в тези знамения, да спечели Рай. Пратеника бил видян да се обръща към *Ел-Кябе* и с вдигнати ръце към небесата да казва:

О, Аллах! Увеличи нашия дял от добрите дела и не го намалявай; бъди щедър към нас и не ни унижавай; дарявай ни и не ни лишавай; бъди с нас и не ни изоставяй; дай ни задоволство и бъди доволен от нас.¹¹¹

111 Хадисът е предаден от имам Ахмед (223).

Началните знамения съдържат важни религиозни и морални принципи, които се повтарят, с незначителни изменения, по средата на сурата:

Онези, които в страхопочитание от своя Господ се боят и които в знаменията на своя Господ вярват, и които със своя Господ не съдружават, и които дават, каквото дават, с боязливи сърца, защото при своя Господ ще се завърнат, те се надпреварват в добрините и те първи ги извършват. (57–61)

Тази група знамения се допълва с началните. Взети заедно, те представят пълна картина на характера на вярващите. Към края на сурата са изложени описания на отричащите Аллах и Съдния ден. Възмездие от Аллах за всеки ще бъде получено след период на изпитание в земния живот. Сурата описва периода, в който човек се появява на земята – до неговото завръщане към Аллах:

Сътворихме Ние човека от подбрана глина, после го оставяме – частица сперма – на сигурно място, после от частицата сперма създаваме съсирек и създаваме късче като надъвкано месо, и от късчето създаваме кости, и покриваме костите с плът, после го оформяме в друго творение. Благословен е Аллах, Най-прекрасния Творец! После подир това ще умрете. После в Съдния ден ще бъдете възкресени. (12–16)

Въпросът, който веднага възниква в съзнанието, е: как се е случило всичко това? Как глината се е превърнала в живо тяло? Как са се формирали гените и как са се капсулирали в спермата? По каква система, логика или закон тези гени разпознават своя ход и функция, за да превърнат едно безпомощно парче плът в зрял човек с невероятни таланти и способности? Цялата вселена свидетелства по най-убедителния начин за съществуването на Аллах.

Сурата след това отново ни връща в историята, за да представи някои общности, които отхвърлили своите пратеници, въстанали срещу Всевишния и пренебрегнали напътствията. Такива били общностите на Нух (Ной) и Худ. След тяхната история сурата обобщава следното:

После създадохме подир тях други поколения. Никоя общност не изпреварва своя срок и не го забавя. После изпратихме Нашите пратеници поред. Всякога, щом при някоя общност идваше нейният пратеник, те го взимаха за лъжец. И така ги накарахме една друга да се последват. И ги превърнахме в предания. Гибел за хората-неверници! (42–44)

Всички общности, за които сурата говори, са съществували в района, който днес е познат с политическия термин Близък изток. Нух е живял в Северен Ирак. Ибрахим е роден в Ирак и е пътувал до Хиджаз в Западна Арабия, Египет и Палестина. Муса е роден и израснал в Нилската долина, откъдето се опитал да избяга със своя народ, и починал в Синайската пустиня. Иса е роден в Палестина и също е пътувал до Египет. Салих и Шуайб са живели в Северна Арабия, а Худ – в Йемен. Заключение то от всичко това е, че хората в тази част на земята винаги са били по-добре запознати и с по-богат опит от всички останали хора по света по отношение на монотеистичното послание, низпослано от Аллах на Неговите пратеници. Затова и тяхната отговорност е по-голяма.

Божите пратеници били мъдри, разумни и внимателни водачи и учители. Никога не се държали натрапчиво, нито са принуждавали хората да вярват в техните послания. Аллах е отправил следното напътствие към пратениците:

О, пратеници, яхте от благата и вършете праведни дела! Каквото и да сторите, Аз го знам. Това е вашата вяра – единствената вяра, а Аз съм вашият Господ. Затова единствено от Мен се бойте! (51–52)

След няколко знамения се прави пояснение, че Аллах не натоварва никого с непосилни дела:

И на всяка душа Ние възлагаме само по силите ѝ. При Нас има Книга, която казва истината, и те не ще бъдат онеправдани. (62)

Пророческите мисии в района на Близкия изток били завършени с последния пратеник Мухаммед, който получил откровение от Всевишния. Коранът бил адресиран предимно до арабите на Арабския полуостров и бил низпослан на техния език. Но посланието му е универсално и предназначено за всички останали хора. Първоначално

арабите го отхвърлили и се противопоставили на Мухаммед, въпреки че познавали добре неговата почтеност и честност. Това е отразено в сурата с думите:

Няма ли да размислят над Словото или при тях дойде нещо, което не е идвало при древните им предци? Или не узнаха своя пратеник, та го отричат? Или казват: „Луд е“. Ала не, той им донесе истината, но повечето от тях ненавиждат истината. (68–70)

Цената на арогантността и враждебността на езичниците араби обаче била висока. Тези, които се отнесли враждебно, претърпели тежко и унизително поражение в битката при Бедр през 624 година: „А когато сграбчим с мъчение свикналите на разкош сред тях, ето ги – роптаят!“ (64).

Арабите езичници използвали всички средства, за да спрат исляма и подкопаят неговото влияние. Въпреки това те стигнали до явен провал. Сурата ни съобщава това:

Или казват: „Луд е“. Ала не, той им донесе истината, но повечето от тях ненавиждат истината. А ако истината следваше техните страсти, непременно щяха да се разрушат и небесата, и земята, и всички, които са по тях. Въпреки че им дадохме [Корана –] тяхното напомняне, те от своето напомняне се отдръпват. (70–71)

Трудностите и страданията пречистват и усъвършенстват човешката личност и обществото. Пратеника Мухаммед е казал: „Всяко нещо, което спхожда мюсюлманина, като трудност, болест, тъга, тревожност, страдание, дори от трън да бъде убоден, е причина Аллах да му опрости греховете“¹¹². Властта и богатството могат да превърнат хората в потисници с арогантно и високомерно поведение. Такова било поведението на езичниците от племето Курейш. Пратеника много страдал от тях – до такава степен, че веднъж бил чут да казва: „О, Аллах! Избави ме от тях така, както избави Юсуф, и им изпрати седем тежки години“¹¹³.

Упорството в престъпленията удължава наказанието от Аллах: „И да ги пощадахме и избавехме от бедата, която ги е сполетяла, пак

112 Хадисът е предаден от Бухари (5641).

113 Хадисът се предава от имам Ахмед (4104, 4206).

щяха да упорстват, в своята престъпност да се лутат“ (75). Меканските езичници се противопоставяли на исляма почти двайсет години. Това довело до разпадането им като сила в региона. Те отслабнали значително във всички аспекти на обществения живот – политически, социален и икономически, и изгубили всички ресурси, с които разполагали. Аллах продължил да предупреждава и разубеждава езичниците да престанат с враждебността си към Мухаммед и неговите последователи:

И ги сграбчихме с мъчението, ала те нито се покориха на своя Господ, нито Го умоляваха. А щом им отворихме врата към сурово мъчение, ето ги там – отчаяни! (76–77)

След това сурата се обръща към интелекта на човека, за да може той да размисли и осъзнае благата, с които Аллах го е дарил. Знаменията напомнят за сътворението на хората, наличието на природни ресурси, слънцето и луната, деня и нощта, способността на човека да чува, вижда, усеща и разбира... После следват три сериозни въпроса, които са отправени към тези, които все още изпитват съмнения към Създателя:

1. Кажы: „Чия е земята и тези по нея, ако знаете?“. Ще кажат: „На Аллах!“.
Кажы: „Не ще ли се поучите?“.
2. Кажы: „Кой е Господа на седемте небеса и Господа на великия Трон?“.
Ще кажат: „Аллах!“.
Кажы: „Не ще ли се побоите?“.
3. Кажы: „В чий ръце е властта над всичко, щом Той покровителства, а не е покровителстван, ако знаете?“. Ще кажат: „На Аллах!“.
Кажы: „Как тогава сте омагьосвани?“ (84–89)

Изглежда, че тези въпроси не били отправени единствено към идолопоклонниците, които знаели, че техните идоли не са сътворили света, нито пък го контролират, но също така и към някои групи от хората на Писанието, които били замъглили чистия принцип за единството на Всевишния и Му приписали потомство. Сурата тук отново отхвърля всички опити да се приравни нещо и някой с Аллах:

Аллах не се сдоби със син и няма друг бог заедно с Него. Иначе всеки бог щеше да отнесе онова, което е сътворил, и едни от тях

щяха да надделеят над други. Всечист е Аллах над онова, което описват – Знаещия и скритото, и явното, – превисоко е над онова, което съдружават с Него! (91–92)

Принципът на *теухид* – че съществува само един Създател, Който сътворява, крепи и поддържа цялото съществуване – е базиран на рационално прозрение и силни аргументи, докато всички противоположни представи произлизат от чиста фантазия, предположения и спекулации.

Сурата напомня за краткия и мимолетен живот на хората тук, на земята, и отправя напътствия за постоянно търсене и придържане към истината. Знаменията пренасят човека мисловно и емоционално в състояние на смърт и отразяват реакцията му:

А когато се яви при някого от тях смъртта, той казва: „Господи мой, върни ме, за да сторя праведно дело в живота, който оставих!“ Ала не! Това си е негово слово. Но зад тях има преграда до Деня, когато ще бъдат възкресени. (99–100)

Тази картина, когато хората са представени в състояние на смърт и се молят да бъдат върнати за втори път в живота, за да поправят поведението и делата си, се появява в Корана около десет пъти. Това ясно показва, че с настъпването на смъртта вършителите на престъпления осъзнават и признават своите злодеяния и търсят шанс за нов и чист живот. Сурата представя две картини: едната в момента на смъртта, а другата – по време на равносметката, когато престъпниците ще бъдат упрекнати със следния въпрос:

„Не ви ли бяха четени Моите знамения, та ги взехте за лъжа?“ Ще рекат: „Господи наш, надделяха над нас страстите ни и бяхме хора заблудени. Господи наш, извади ни оттук, а ако пак повторим, тогава наистина ще сме угнетители!“ (105–107)

Тези съжаления и признания от страна на престъпниците доказват, че съдбата на човека не е предварително предопределена. Съвсем погрешно се смята, че каквото и човек да направи, резултатите и съдбата вече са предварително решени. Всемогъщия Аллах е справедлив

към всички хора. Той на всички по равен начин е дарил живот, сетива, интелект, за да различават доброто от злото и полезното от вредното. Житейският процес е целесъобразен, а не хаотичен: „Нима смятахте, че ви сътворихме напразно и че при Нас не ще бъдете върнати?“ (115).

Аллах стимулира чрез обещания, но отправя и предупреждения; дава добро здраве на хората, но има и много със заболявания; животът е смесица от щастие и страдания. Всичко това обогатява човешкия опит и често става причина хората да открият Аллах и истината в живота си. Човек е свободен да избира своя път – дали ще тръгне към Аллах и добрите дела, или изцяло ще отхвърли духовния път и отговорността към Всевишния. При всички положения Аллах ще бъде справедлив към всички, но когато времето изтече, вече няма да има възможност за корекции. След смъртта, извън времето, всичко ще се случва като в миг, затова и злодеите ще бъдат смутени и неориентирани:

Ще рече [Аллах]: „Колко години престояхте в земята?“. Ще рекат: „Престояхме ден или част от деня. Питай отброяващите [ангели]“. Ще рече: „Престояхте само малко, ако знаете. (112–114)

Сурата отново завършва с акцент върху стойността и ролята на осъзнатата и просветена вяра, която не е плод на суеверия и легенди. Автентичната религия уважава разумната мисъл и отрежда на интелекта важно място в разбирането на света и неговото изграждане. Без силата на интелекта и свободната воля не може да се говори за отговорност, равносметка и Съден ден:

А който призовава друг бог заедно с Аллах без довод за това, равносметката му е при неговия Господ. Неверниците не ще сполучат. И кажи [о, Мухаммед]: „Господи, опрости и помилвай! Ти си Най-милосърдния“. (117–118)

СУРА 24

Ен-Нур (Светлината)

Ен-Нур (Светлината) е едно от възвишените имена на Аллах, което е споменато в знамение 35 от тази сура. Аллах е източник на живота и светлината. Вселената съществува единствено защото Аллах съществува и я ръководи. Вселената е като сянка, която не може да съществува без тяло; ако тялото изчезне, изчезва и сянката заедно с него. Светлината, която прави съществуването възможно, произлиза от Всевишния Аллах. Следователно всичко, което знаем, виждаме и усещаме на този свят, само по себе си е доказателство за съществуването на Аллах.

Арабският термин *нур* (светлина) се открива и в словото на Пратеника Мухаммед. През 619 година, когато бил прогонен от жителите на град Таиф, на изток от Мека, той се обърнал за помощ към Аллах с думите:

Търся убежище в Твоята светлина, която озари мрака и даде стойност на този живот и отвъдния. Моля те, не стоварвай гнева Си върху мен и ме пази далеч от Твоето недоволство! Искам единствено задоволството Ти. Няма друга сила, нито мощ освен Твоята!¹¹⁴

Също така, когато Пратеника ставал за молитва през нощта, той изричал:

О, Аллах, възхвалата е за Теб! Ти си Светлината на небесата и на земята, и на всичко, което е в тях! За Теб е възхвалата! Ти си Покровителя на небесата и на земята, и на всичко, което е в тях!¹¹⁵

114 Хадисът е предаден от Табарани (13/73).

115 Хадисът е предаден от Бухари (6317).

В друг хадис се казва: „За вашия Господар няма нощ, нито ден. Светлината на небесата и земята идва от светлината на Неговото лице“¹¹⁶.

Ще се върнем към тази тема по-късно. Нека сега обърнем внимание на първото знамение: „Сура, която Ние низпослахме и наложихме. В нея низпослахме ясни знамения, за да се поучите!“ (1). Това встъпително изявление подчертава сериозността на напътствията и инструкциите, които следват. Подобни изявления се срещат и в знамения 34 и 46:

И вече ви низпослахме ясни знамения и пример от онези, които са си отишли преди вас, и поучение за богобоязливите. (34)

Вече низпослахме ясни знамения. Аллах води когото пожелае към правия път. (46)

Това специално внимание, изглежда, се дължи на основната тема на самата сура, която се занимава с уреждане на отношенията между мъжете и жените в обществото: въвеждат се наказания за сексуални престъпления; представят се социални норми и разпоредби за поведението между мъже и жени на публични места; установяват се законни и незаконни форми на поведение в мюсюлманското общество; дават се инструкции, свързани с личната неприкосновеност; определя се и етикет на поведение в собствените и в чуждите домове.

Целта на тези обществени и лични норми и разпоредби е да се съхранят целостта и почтеността на мюсюлманския социален и личен живот, както и да се предпази обществото от поквара и разпад. Може да се твърди, че ислямът е постигнал забележителен успех в реализирането на тези цели. В съвременните общества съществуват доста основания за притеснение. Нравствените проблеми засягат самата структура на тези общества. Непристойните и неморални прояви са се превърнали в ежедневие. По-същественият проблем обаче е, че самата религия няма централна роля в изграждането на съзнание за морална стойност и почтеност.

¹¹⁶ Хадисът е предаден от Табарани (9/179).

Сурата започва с определяне на наказание за незаконни сексуални отношения (*зина*) между мъже и жени и обявява брака с прелюбодейци за незаконен. Подчертава се също тежестта на престъплението да се оклеветяват праведни жени. Изложена е и норма от ислямското право, позната с израза „проклинане между съпрузи“, при което единият обвинява другия в прелюбодейство, без наличието на четирима свидетели, а другият отрича. Това са напътствия, низпослани с мъдрост и милост от Аллах за хората, а не просто безцелни заповеди.

Тези напътствия са представени в конкретен исторически контекст от живота на Пратеника Мухаммед. Неговата съпруга Айша била оклеветена и несправедливо обвинена в любовна афера с мюсюлманин на име Сафуан ибн Муаттал. Този инцидент станал причина за разкриването на лицемерна и враждебна група, внедрила се в редиците на ранната мюсюлманска общност, за която Коранът отправил предупреждение с думите: „Ще чуете много обиди от дарените с Писанието преди вас и от съдружаващите“ (*Ал Имран* (Родът на Имран): 186).

Разпространяването на клевети срещу почтени и целомъдрени жени е изключително подло и е вредно за обществото. Тази огромна лъжа била скалъпена от виден противник на исляма, познат с името Абдуллах ибн Убей. Той разпространил, че съпругата на Пратеника, Айша, имала интимна връзка с един от събратята на Мухаммед в един от техните походи. Клеветата причинила на Айша неопишуемо страдание.

Пратеника Мухаммед напълно онемял от тази клевета и прекарал няколко дни в пълно недоумение и мълчание. Той вярвал в невинността на своята съпруга, но не бил способен да я докаже. Казусът бил решен категорично и окончателно с низпославане на безсмъртни знамения, отразени в тази сура. Знаменията оневинили Айша и силно порицали онези, които привидно се съмнявали в нейната невинност.

Поуките за мюсюлманите от тази клевета са отразени в следните знамения:

И защо, когато чухте това, не рекохте: „Не ни подобава да приказваме за него. Всечист си Ти! Това е огромна клевета“. (16)

За онези, които желаят покварата да се разпространява сред вярващите, ще има болезнено мъчение в земния живот и в отвъдния. Аллах знае, вие не знаете. (19)

Онези, които набедят целомъдрена жена, наивна и вярваща, те са прокълнати в земния живот и в отвъдния, и за тях ще има огромно мъчение. (23)

След това сурата очертава някои правила, които мюсюлманите трябва да съблюдават в ежедневните си взаимоотношения с външни хора, както и в собствените си домове. Един аспект от този мюсюлмански социален етикет се отнася до посещението в чужди домове. Мюсюлманите трябва да знаят, че домовете са място за почивка и уединение, затова тяхната неприкосновеност трябва да се пази. Аллах ни учи, че от първите необходими неща при посещение на нечий дом е да известим хората за това наше намерение, после да поискаме разрешение, а при влизане в дома да поздравим неговите обитатели. Този етикет се спазва както при първоначално влизане в дома, така също и при влизане в отделните стаи.

С цел да се запази благоприличието и да се отблъсне покварата в обществото сурата дава напътствия за целомъдрие и морал във взаимоотношенията между мъже и жени. По-ранните религии също застъпват и насърчават подобно поведение, макар и не толкова подробно, както в исляма. Шариатът в това отношение разглежда много детайли, свързани с облеклото, личната хигиена, носенето на украшения, парфюми, козметика и изобщо нещата, които правят човека очарователен и привлекателен. Високият стандарт на благоприличие и морал в исляма често е предизвикван от модели на поведение, отстояващи крайна противоположност със своите възгледи и практики на сексуална анархия, вулгарност, голота, порнография и извратеност.

Трябва само да се погледне ролята, която играят средствата за масова информация днес, за да се разбере как те биват използвани като

мощен инструмент за насърчаване на непристойност и морален упадък. Последниците от всичко това са насочени към унищожение не само на самите основи на семейството, но също така и на цялото общество.

Ислямът разглежда бракосъчетанието като религиозен дълг и насочва членовете на обществото да градят законни и достойни взаимоотношения. Опазването на семейството е централна цел на исляма, тъй като семейната крепост предпазва обществото от социално разпадане. Важно е да се знае, че Коранът е изключително загрижен за тези аспекти от семейния и социалния живот на хората. Тези теми заемат повече от една трета в конкретната сура *Ен-Нур* (Светлината).¹¹⁷

Сурата получава заглавието си от следното знамение:

Аллах е Светлината на небесата и на земята. Сиянието Му е като ниша, в която има светилник. Светилникът е в стъкло. Стъклото е сякаш блестяща звезда. Разпалена е от [маслото на] благословено маслиново дърво, нито източно, нито западно. Едва докоснато от огъня, маслото му озарява. Светлина върху светлина. Аллах напътва към Своята светлина когото пожелае и дава Аллах примерите за хората – Аллах всяко нещо знае. (35)

Учени като философа от XI век имам Ел-Газали разбират тази „светлина“ (*нур*) като истинската, същностната светлина или първоизточника на цялата светлина във вселената.¹¹⁸ Имам Ел-Газали обяснява, че описанието на Всевишния като светлина Го поставя над всичко и всеки в съществуването, и разкрива Неговата способност да създава жива материя от мрака на небитието. Други учени разбират тази „светлина“ като напътствие, което Аллах поставя в сърцата на вярващите и те биват способни да разграничават доброто от злото и полезното от вредното. С тази светлина рабите на Аллах се чувстват уверени и силни по отношение на истината, която следват и изповядват. Светлината и много други доказателства за съществуването на Аллах и Неговата сила са поразителни и безброй както във вселената, така и в ежедневието ни, но все пак много от хората остават слепи за тях.

117 Вж. по-специално знамения 27–34 и 58–61.

118 Всяка твар е светлина, доведена в битието от Аллах, Първоизточника на светлината.

Самият Коран е описан също като светлина (*нур*), която озарява пътя на човека към неговия Създател: „Вярвайте в Аллах и в Неговия Пратеник, и в Светлината, която низпослахме!“ (*Ем-Тегабун* (Разкриването на заблудата): 8); „О, хора, при вас дойде довод от вашия Господ и ви низпослахме явна светлина“ (*Ен-Нуса* (Жените): 174).

Всъщност двете гореспоменати значения на думата *нур* биха могли да се допълват. Съзерцаването на феномена на светлината в природния свят може да вдъхнови сърцето на човека и да го насочи към Аллах. Също така безразличието към Създателя и Неговото провидение могат да лишат човек от привилегиите на Божията светлина и напътствие, без значение от материалния му просперитет: „Комуто Аллах не е отредил светлина, не ще има за него светлина“ (40).

Сурата продължава да разкрива силата и величието на Аллах, проявяващи се във вселената. Това е призив към интелигентните и проницателни хора да изучават природния свят и да размишляват върху него, за да стигнат до по-задълбочено разбиране за Създателя и самите себе си:

Не виждаш ли, че Аллах прославят всички на небесата и на земята, и птиците, разтворили криле? Всеки знае как да се моли и да прославя. Аллах знае техните дела. На Аллах принадлежи властта над небесата и над земята, и към Аллах е завръщането. (41–42)

Тези думи наистина са трогателни и докосват дълбоко сърцата на вярващите. Те показват по интересен начин връзката между молитвите и делата. Като цяло темите в сурата разкриват тази зависимост. Ние станаме свидетели на различни теми: семеен етикет, обществен морал, величието на Аллах и др. Сурата прелива в различни теми, които в крайна сметка ни водят до заключение, че убеждението и делата са неразделно свързани в исляма. Тази зависимост е видима навсякъде в Корана. Например в сура *Ел-Бакара* (Кравата) се казва:

Онези, които се закълнат да не бъдат с жените си – да изчакаат четири месеца. А върнат ли се – Аллах е опрощаващ, милосърден. А решат ли да се разведат – Аллах е всечуващ, всезнаещ. (226–227)

Виждаме, че в този кратък пасаж, в контекста на темата за развод, четири качества на Аллах се споменават, за да се гарантират справедливост и праведност в поведението и делата. Следователно вярата, убеждението и делата се допълват и са взаимосвързани. Това ясно е изразено в двете големи научни сфери на исляма: *шариат* и *акида*. Първата регулира делата и поведението, а втората – вярата и убеждението. Делата и поведението на мюсюлманина са резултат от осъзнаването на вярата му в Аллах. Това разбиране е от съществена важност за целостта на исляма и формирането на личността на вярващия.

Характерното за напътствията в тази сура е предпазването на мюсюлманското общество от незаконна сексуална активност, разврат и непристойно морално поведение. Знаменията порицават сурово тези, които се опитват да подкопаят моралната основа на обществото:

Казват [лицемерите]: „Повярвахме в Аллах и в Пратеника, и се покорихме“. Сетне част от тях се отмята след това. Тези не са вярващи. И когато бъдат призовани към Аллах и към Неговия Пратеник, за да отсъди помежду им, ето – част от тях се отвърща! (47–48)

Отхвърлящите напътствията на Аллах и идеала на Пратеника Мухаммед били хора, които не съблюдавали своите религиозни задължения и се противопоставяли на исляма и изграждането на мюсюлманското общество. Техният профил е силно противоположен на профила на истински вярващите:

Ако вярващите бъдат призовани към Аллах и Неговия Пратеник, за да отсъди помежду им, те изричат само: „Чухме и се покорихме!“. Тези са сполучилите. Който се покорява на Аллах и на Неговия Пратеник, и се страхува от Аллах, и се бои от Него, тези са преуспяващите. (51–52)

Това е друга форма на постоянния конфликт между тези, които отхвърлят религията цялостно и използват всяка възможност да застанат срещу вярата, и онези, които обичат духовността и се стремят към Аллах с вярата и делата си.

Сурата вдъхва надежда в сърцата на тези, които са изпаднали в състояние на отчаяност, раздвоеност и слабост:

Аллах обеща на онези от вас, които вярват и вършат праведни дела, че ще ги остави наследници на земята, както остави и онези преди тях, и непременно ще укрепи тяхната религия, която Той им избра, и в замяна след страха ще им дари сигурност. (55)

Достойното и почетно място не се постига лесно. Пътят до него изисква много труд и отдаденост. Мюсюлманите имат за пример Пратеника и неговите сподвижници, които положили огромно старание и преодолели големи предизвикателства, за да изградят силна и влиятелна мюсюлманска общност. В рамките на трийсет години от низпославането на първото знамение мюсюлманите постигнали изключителни успехи, следвайки напътствията на Аллах.

Тези успехи били стимулирани от основите на ислямската религия и на първо място – от мирогледа, изграден върху принципа на *теухид*: „Те само на Мен ще служат и не ще Ме съдружават с нищо“ (55)¹¹⁹. „И отслужвайте молитвата, и давайте милостинята закят, и се покорявайте на Пратеника, за да бъдете помилвани!“ (56) Това може да звучи за някого наивно и идеалистично, но вярващите са убедени, че всичко е в ръцете на Аллах и че Той е непреодолима реалност: „Не смятай, че неверниците ще обезсилят [Аллах] на земята!“ (57).

119 Знаменията, подчертаващи важноста на доктрината *теухид*, представят съществуването като едно съвършено единство, произлизащо от Аллах.

СУРА 25

Ел-Фуркан (Разграничаването)

Наш дълг е да открием и признаем съществуването на Всемогъщия Аллах. Светът около нас е пълен с доказателства за Неговото присъствие. Човешката природа със своя първичен инстинкт и интуиция също води човека към тази истина.

Въпреки че не знаем точния брой и имена на всички Божи пратеници, изпратени през вековете да напътстват човечеството, ние знаем със сигурност, че Мухаммед е последният от тях, а Коранът, който му е низпослан, е последното и завършено послание, интегрирало в себе си основното учение на всички предишни пратеници. Волята на Аллах решила ислямът да бъде заключителното и универсално послание:

Благословен е Онзи, Който низпосла на Своя раб Разграничаването, за да бъде предупредител за световете. (1)

Мухаммед бил обикновен човек с велик нрав и изключителни качества. Неговата мисия върнала изгубеното достойнство на човека и така се превърнала във вододел в човешката история. Със своя пример той успял да изведе човечеството на един нов етап от неговото развитие – етап на зрялост, който бил вдъхновяван и напътстван от Аллах:

Онзи, Комуто принадлежи властта над небесата и над земята. И не се е сдобивал със син, и няма съдружник във властта, и е сътворил всяко нещо, и го е премерил с точна мяра. (2)

Тези описания на Създателя били оспорвани дълго време. Но Пратеника Мухаммед създал общност, която ги олицетворила на практика в личния и обществен живот.

Сурата изброява някои възражения, повдигнати от враговете на Мухаммед, и ги опровергава едно по едно:

1. Отхвърлянето на Божите пратеници от собствените им народи било позната практика през вековете преди Мухаммед. Затова агресивната позиция срещу него не била изненадваща: „И казват неверниците: „Това е само лъжа, която той си е измислил. И са му помогнали за нея други хора“. Така угнетяват и мамят“ (4). Кой са били онези „други хора“, които са му помагали да „изфабрикува“ Корана? И ако наистина е имало такива способни и талантливи хора, извършили такъв огромен подвиг, защо не са претендирали самите те за пророчество?
2. „И казват: „Легенди на предците! Накарал е да му ги препишат и му се диктуват сутрин и вечер.“ (5) Тук препратката е към някои евреи и християни, за които арабите езичници твърдели, че именно те са научили Мухаммед на новата религия. Но защо тогава Коранът отхвърля и опровергава основната християнска доктрина за Троицата? Защо Коранът съдържа толкова сурова критика срещу историческото поведение и действия на определени еврейски групи? Просто твърденията на езичниците били нелогични.
3. „И казват: „Що за пратеник е този? Яде храна и ходи по пазарите. Защо не му бе изпратен ангел, за да бъде с него предупредител?“ (7) Пратеника бил човек и за него било съвсем естествено да се храни, така че подобно възражение не го унижава по никакъв начин. Що се отнася до претенциите за изпращане на ангел, който да бъде редом с Пратеника, то въпросите тук са: каква би била предполагаемата роля на този ангел? Нима би заел ролята на пратеник? Ако Пратеника е имал нужда от подкрепата на ангел, защо тогава е трябвало да бъде натоварен със задача, непосилна за него?
4. „И казват угнетителите: „Вие следвате само един омагьосан човек“. Погледни как скалъпват за теб притчите и така се заблуждават, и не могат да намерят пътя. Благословен е Онзи, Който, ако пожелае, ти отрежда по-доброто от това – Градините, сред които реки текат, и дворци ти отрежда.“ (8–10)
5. Сурата продължава да изрежда още възражения и скалъпени от езичниците твърдения: „И казват онези, които не се надяват да Ни срещнат: „Защо не ни бяха изпратени ангели или не видим своя Господ?“. Възгордяват се и прекаляват в дързостта си. В Деня, когато те ще видят ангелите, не ще има в този Ден радостна вест за престъпниците и [ангелите] ще кажат: „Възбранена преграда!“ (21–22). В това безнадеждно състояние ще се окажат те и всичко, което са придобили в земния живот, ще бъде като разпиляна прах. Любопитно е

да се отбележи, че всички тези възражения, отправени от арабите езичници, са отправяни и от предишните общности срещу техните пратеници.

6. Следващото възражение било насочено отново срещу Корана: „И рекоха неверниците: „Защо Коранът не му бе низпослан наведнъж?“ (32). Отговорът бил: „Така е, за да укрепим с него твоето сърце. И го четохме отмерено“ (32). Коранът бил низпослан последователно във времето и при специални поводи, за да има по-дълбоко въздействие върху самия Пратеник и неговите последователи. Грешна е представата, че това е характерно единствено за Корана. Старият и Новият завет са писани и съпоставяни в продължение на векове.
7. Възраженията не престават в тази сура: „И щом те видят, взимат те само на присмех: „Този ли е, когото Аллах е проводил за пратеник? Той щеше да ни отклони от божествата ни, ако не постомяствахме за тях“ (41–42).

Възраженията са ясен знак, че Коранът е разклатил силно езическите основи на меканското общество и е опровергал вярванията на езичниците. Те изпаднали в огромно отчаяние, когато осъзнали, че Коранът е истина, низпослана от Аллах. Случаят бил подобен на този с народа на Ибрахим (Авраам). Когато езичниците станали свидетели на унищожението на своите идоли, те преосмислили представите си и с признание заявили един на друг: „Наистина вие сте угнетителите“ (*Ел-Енбия* (Пророците): 64).

Меканците упорствали в своята позиция срещу Корана и продължавали да се присмиват на Пратеника и вярващите, но знаменията ги предупреждавали, че: „Когато видят мъчението, ще узнаят кой е най-заблуден за пътя“ (42). След това следва обща критика към отхвърлящите истината и устремилите се единствено към задоволяване на страстите:

Не виждаш ли онзи, който приема страстта си за божество? Нима над него си покровител? Или смяташ, че повечето от тях чуват или проумяват? Те са като добитъка, дори са още по-заблудени. (43–44)

Тази художествена картина е в отговор на подигравателното и унизително поведение на езичниците, които презирали Пратеника и сподвижниците му заради това, че били бедни материално. Езическото

мислене по грешен начин оценявало истината и почтеността. Материалното богатство крие огромни опасности, когато е лишено от духовни и морални принципи.

Сурата отново представя възражение на арабите езичници:

И когато им се рече: „Сведете чела до земята в суждуд пред Всемиловичия!“, казват: „А какво е Всемиловичия? Нима ще се поклоним на онава, за което ни повеляваш ти?“. И това им надбавя омраза. (60)

Името *Ер-Рахман* (Всемиловичия) е едно от най-възвишените имена на Аллах. Но езичниците били прекалено горди и отказали да признаят Неговата милост. Те отхвърлили ученията на Пратеника и продължили да се покланят на идолите.

Дебатът с езичниците в тази сура се води чрез два различни подхода. Първият използва предупреждения и заплахи, а вторият – аргументи. Езичниците били предупреждени, че ще ги сполети съдба, подобна на тази, която застигнала предишните общности, въстанали срещу посланието на Аллах. Тук сурата припомня унищожението на народа на Лют (Лот):

И минават [неверниците] край селището, над което бе изсипан бедственият дъжд. Нима не го виждат? Да, ала те не се страхуват от възкресението. (40)

Подходът на аргументите е по-ефективен, тъй като е насочен към интелекта на човека. Тук се използват доказателства и факти като основно средство за убеждаване. Този подход е изключително видим в сурата. Вниманието на човека е насочено към удивителните природни явления, съществуващи в необятния космос, небесата и земята. Аргументът интригуващо започва да се развива, като се позовава първо на феномена на сянката:

Не виждаш ли как твоят Господ разпростира сянката? А ако пожелаеше, Той би я сторил неподвижна. После сторваме слънцето неин водител. После малко по малко я скъсяваме. (45–46)

Светлината и сянката наистина са необикновени явления. Всичко има своя собствена сянка, в различна форма и размер. Но нищо не е

по-завладяващо от сенки, образувани от затъмнението на звездите и планетите. Тези невероятни явления са не просто източник на голямо удоволствие и красота, но те също са жизненоважни за развитието и продължаването на живота на тази земя.

Удивителен е също и феноменът на нощта и деня и тяхната роля в поддържането и запазването на живота. Какво контролира техния точен и прецизно регулиран цикъл? Сънят е жизненоважен за тялото, растежа и доброто здраве. Феноменално е как по време на сън, в несъзнателно състояние, някои метаболитни дейности като дишане и храносмилане продължават да функционират, докато други напълно спират. Тези и други прояви, както в нас самите, така и в света около нас, трябва да ни подтикват да търсим Аллах и да Му бъдем признателни.

Сурата ни кара да се замислим и по отношение на постоянните ветрове, формирането на облаците и произлизанията от тях дъжд, който изпълва езера и реки. Водата, напояваща почвата, прави възможен растежа и развитието на всички видове жива материя. Този съвършен цикъл в природата генерира и поддържа живота навсякъде. Това е представено по изключително красив начин:

Той е, Който праща ветровете като благовестители преди Своята милост. И изсипваме чиста вода от небето, за да съживим с нея мъртвата земя и да пият сътворените от Нас многобройни хора и добитък. (48-49)

Знаменията, които насърчават и подхранват вярата, са много и близо до нас. Където и да погледнем, ще открием знаци, сочещи към Аллах.

След като представя някои аргументи от природния свят за своето съществуване, Аллах казва: „Благословен е Онзи, Който стори съзвездия на небето и стори там светило и сияйна луна!“ (61). Съвременната астрономия и физика показваха, че космосът съдържа милиони галактики и звездни образувания и че нашата Слънчева система заема само малка част от това огромно и неограничено пространство.

Човек изглежда незначителен в сравнение с тази необятна вселена. Това само подсилва убеждението, че хората са временно на тази земя, за да бъдат изпитани. Техните дела и поведение ще бъдат оценени на базата на ясни принципи и критерии. Дали хората ще обърнат внимание и ще се вслушат в напътствията на Всевишния, или просто ще се противопоставят на тях?

Изпитанието в този свят обхваща и взаимоотношенията помежду ни. Това ясно е посочено в сурата: „И сторихме едни от вас изпитание за други. Ще изтърпите ли? Твоят Господ е всезрящ“ (20).

Успехът или провалът в земното изпитание ще определят мястото на хората в отвъдното. Сурата посочва, че истински вярващите, които са отдадени и признателни на Създателя, ще успеят в този изпит и ще спечелят Рая. Последните знамения от сурата представят портрета на истински вярващия, описвайки го с десет основни характеристики:

1. „Рабите на Всемиловичивия са онези, които ходят по земята с кротост и ако невежите им отправят думи, казват: „Мир!“ (63) Тази смиреност не произлиза от слабост или неспособност. Тя е знак за хармония, спокойствие и нежелание за показност. Вярващите не се поддават на провокации от страна на невежи и недобронамерени хора.
2. „И които прекарват нощта, като свеждат чела в сужуд и се възправят пред своя Господ.“ (64) Това не означава, че цялата нощ трябва да бъде прекарана в молитви, тъй като човек се нуждае от почивка, за да бъде способен да извършва задълженията си през деня. От изключителна важност за мюсюлманина са нощната молитва (*иша*) и сутрешната (*феджр*). Наградата за тяхното колективно изпълнение (*джемат*), или за изпълнението им в джамия, се равнява на наградата за цяла нощ, прекарана в молитви.
3. „И които казват: „Господи, отклони от нас мъчението на Ада! Неотменимо е неговото мъчение.“ (65) Всеки мюсюлманин трябва да се стреми да не попада в това мъчение. Затова е нужно старание и загърбване на алчността и материалните излишества.
4. „И които, ако харчат, нито прахосват, нито скъперничат, а са по средата на това.“ (67) Прахосничеството и скъперничеството са две крайности с пагубен ефект върху личността и обществото.¹²⁰
5. „И които не зоват друг бог заедно с Аллах.“ (68)
6. „И не отнемат живот – Аллах е възбринил това, освен по право.“ (68)
7. „И не прелюбодействат.“ (68) Това са три от най-подлите престъпления, извършвани в обществата: „Който върши това, ще срещне възмездие. В Деня на възкресението ще бъде удвоено за него мъчението, в което унижен ще пребивава вечно“ (68–69). Въпреки всичко, ако човек се покае и съжали за своите престъпления, Аллах ще му прости и ще му надбави добрини: „Който се е покаял и повярвал, и вършил праведни дела,

120 Още по-пагубен е ефектът, ако тези две черти, прахосничество и алчност, са присъщи заедно за дадена личност.

на такива Аллах ще подмени злините с добрини. Аллах е опрощаващ, милосърден. А който се е покаял и вършил праведни дела, той се връща към Аллах с прието покаяние“ (70–71).

8. „И които не свидетелстват с измама, и ако минат край празнословие, отминават достойно.“ (72)
9. „И които, ако им се напомнят знаменията на техния Господ, не остават пред тях глухи и слепи.“ (73) Сред знаменията на Аллах е Коранът, защото задълбоченото му изучаване води до много ползи.
10. „И които казват: „Господи наш, дари ни със съпруги и потомци – радост за очите ни! И ни стори водители на богобоязливите!“ (74) Това е молба от вярващите към Аллах да подхранва семейните връзки с любов, спокойствие и солидарност.

На вярващите: „Ще се въздаде най-издигнатото място в Рая, защото са търпели, и там ще бъдат посрещнати с поздрав и мир. В него ще пребивават вечно. И колко прекрасно е то за обиталище и пребиваване!“ (75–76).

СУРА 26

Еш-Шуара (Поетите)

При своята първа поява през VII век ислямът бил посрещнат със силна враждебност и съпротива от идолопоклонниците в Мека. Те отхвърлили двете основни доктрини на исляма – единството на Аллах и пророчеството на Мухаммед. Идеята за откровение, *уахи*, като средство за комуникация между Създателя и човека, никога не е била позната на арабите езичници преди появата на Пратеника Мухаммед. Те не познавали и доктрината за Съдния ден и живота след смъртта. Дори да са имали бегла информация за религиозните вярвания и практики на евреите и християните, идолопоклонниците гледали на тази информация с безразличие и подигравки. Поради тези и други причини арабите проявявали много малък интерес към ученията на Мухаммед и колкото повече усилия полагал, за да ги научи на исляма, толкова по-агресивни и враждебни ставали. Те изпитвали злорадство към страданията на Мухаммед и неговите последователи и полагали максимални усилия да задълбочат и удължат мъките на вярващите. Началото на тази сура успокоява Пратеника Мухаммед и му отправя съвет да не се обременява с тревоги относно неверието на своя народ:

Тези са знаменията на ясната Книга. Не погубвай себе си, задето не искат да повярват! Ако Ние пожелаем, ще им спуснем знамение от небето и ще сведат глави пред него. (2-4)

Самият Коран бил знамението, което Аллах с Неговата безкрайна мъдрост спуснал на Пратеника. Това било чудото, което Мухаммед трябвало да представи на хората. Коранът завладява най-вече човешкия интелект и вълнува чувствата. Но езичниците настоявали за други чудеса, които да ги убедят, че Мухаммед казва истината. Иронията се изразявала в това, че чудесата били навсякъде около тях, в пространството и времето, и ако наистина искали да размишляват над тях, можели да го направят по всяко време и навсякъде.

Сурата обръща вниманието към неплодната земя, която, бивайки суха и безжизнена, се превръща в зелена и плодородна:

И нима не поглеждат към земята, колко полезни видове накарахме да поникнат от нея? В това има знамение, но повечето от тях не са вярващи. Твоят Господ наистина е Всемогъщия, Милосърдния. (7–9)

Последните две знамения се повтарят осем пъти в сурата: веднъж след пространствени феномени и седем пъти след времеви събития, свързани с епизоди от историята на по-ранни общности. Разказите за миналите народи напомняли на арабите езичници за съдбата, която очаквала и тях, тъй като проявявали омраза и агресия срещу вярващите.

Пратениците на Аллах били водители и се отличавали с качества като почтеност, честност и безкористност. Те били учители и възпитатели, а не егоисти, водени единствено от лични интереси и материална изгода. Описанието, което сурата дава за пратеника Нух (Ной), може да се приложи към всички останали пратеници:

Народът на Нух взе пратениците за лъжци. Когато техният брат Нух им каза: „Не се ли бойте? Аз съм доверен пратеник за вас, затова се бойте от Аллах и на мен се покорете! И не искам от вас отплата. Моята отплата е единствено от Господа на световите“. (105–109)

Пратениците не искали нищо друго от хората, освен да се отдадат на Аллах и да бъдат богобоязливи; не искали от тях нито богатства, нито власт. Въпреки тази смиреност и безкористност те били подлагани на грубо и несправедливо отношение, а много от тях дори били

убивани от собствения си народ. Но и трагичните последствия не закъснявали. Сурата отбелязва:

Как мислиш, ако им дам още години да се понаслаждават, а после ги сполети онова, с което бяха заплашвани, с какво ще ги избави даденото им за наслада? Не погубихме никое селище, без [да му изпратим] предупредители с напомняне. И не сме Ние угнетители. (205–209)

Сурата ни напомня за срещата между Муса (Мойсей) и Фараона, така също и за опита на Ибрахим (Авраам), Лют (Лот), Шуайб, Худ и Салих с техните народи. Всички тези разкази са представени красноречиво и с изключителен ефект и въздействие. Дебатът между Муса и Фараона се развива около темата за същността на Аллах. Фараонът искал да знае кой или какво всъщност е Аллах. Но на този въпрос дори Муса не бил способен да отговори, тъй като разбирането на истинската същност на Създателя е извън обсега на човешките интелектуални способности:

Рече Фараонът: „А какво е Господа на световете?“. Каза: „Господа на небесата и на земята, и на всичко между тях, ако сте убедени“. Рече [Фараонът] на онези около него: „Чувате ли?“. Каза [Муса]: „Вашият Господ и Господа на древните ви предци...“. Рече [Фараонът]: „Вашият пратеник, изпратен при вас, е луд“. Каза [Муса]: „Господа на изтока и на запада, и на всичко между тях, ако проумявате“. (23–28)

Аргументът е подобен на този, който вече видяхме в сура *Ta Ha*. Въпреки всичко Фараонът отказал да приеме вярата във Всевишния и заплашил Муса с думите: „Ако приемеш друг бог освен мен, ще те тикна при затворниците“ (29). Стигнало се до публичен дуел между Муса и магьосниците на Фараона, които трябвало да разобличат измамата на Мойсеевите учения и да им сложат край веднъж завинаги: „И се рече на хората: „Събрахте ли се?“. [Хората казаха:] „Ще последваме магьосниците, ако победят!“ (39–40). За Фараона и неговото обкръжение триумфът на магьосниците не подлежал на съмнение и всички те вярвали, че Муса щял да бъде публично победен и унижен. Случил се обаче голям обрат и магьосниците не просто били поразени, но се отрekli публично от Фараона и приели религията на Муса. Това накарало Фараона да изпадне в невиждана ярост:

Рече [Фараонът]: „Нима му повярвахте, преди аз да съм ви позволил? Той ви е старейшината, който ви е научил на магия. И ще разберете! Ще ви отсека ръцете и краката кръстом, и всички ви ще разпъна“. (49)

Тази внезапна и пълна промяна в отношението на магьосниците е удивителна. За миг те се превърнали от роби на Фараона в искрени раби на Аллах. Фараонът продължил да упорства в своята арогантност и отказ да приеме истината и осъдил магьосниците за това, че променили убежденията си без неговото позволение. Фараонът вярвал, че той владее сърцата и препитанието на хората.

След определено време Муса (Мойсей) решил да изведе хората си от Египет, за да ги предпази от преследванията и гнева на Фараона. Разбирайки за този план, Фараонът събрал армията си и тръгнал да ги преследва. Когато се доближили застрашително до тях, последователите на Муса казали: „Ние сме настигнати“ (61). Тората отразява този момент с много подробности и описва паниката и страха, които обзели израилтяните. Но в онзи съдбоносен момент Муса без колебание заявил: „Не! Моят Господ е с мен и Той ще ме напъти!“ (62). Изправени пред Червено море и застигнати от войските на Фараона, израилтяните били в безизходица, но в този момент Аллах повелил на Муса да удари с тоягата си морската вода и станало чудо. Водата се отдръпнала встрани и широк път се отворил пред Муса, по който той и неговите последователи прекосили морето. Фараонът и неговата армия също се втурнали по сухия път в морето, но водата се връщала и заливала пътя след преминаването на израилтяните. Така агресорите били удавени и бил поставен край на един от най-скандалните опити на човека да надделее над Създателя.

Четейки историята на Ибрахим (Авраам), осъзнаваме колко лесни и разбираеми са ученията, които Аллах му е разкрил. Може би трябва да прочетем философските обяснения за съществуването, за да разберем наистина колко разбираемо са представени тези истини в посланието на Аллах. Ибрахим описва Всевишния така:

Който ме е сътворил и ме напътва, и Който ме храни, и ми дава да пия, и ако се разболея, Той ме изцелява, и Който ще ме умъртви, а после ще ме съживи, и на Когото се надявам да ми опрости греха в Съдния ден. (78–82)

Както вече неведнъж отбелязахме, единобожието, *теухид*, е общото между всички Божи пратеници в историята. В това отношение можем

твърдо да заявим, че Пратеника Мухаммед е запазил и предал това автентично наследство от Ибрахим. Някои общности, макар че признавали единството на Аллах, приемали други идоли под претекст, че те ги доближавали по-добре до Създателя. Проблемът на това мислене е, че с течение на времето всички богове стават равни в съзнанието на хората. Това е отразено в сурата с думите:

Ще рекат, карайки се там: „Кълнем се в Аллах, наистина бяхме в явна заблуда, когато вас приравнявахме с Господа на световете. И ни заблудиха не други, а престъпниците. Сега нямаме нито застъпници, нито близък приятел. (96–101)

Притеснителни са опитите в съвременния живот да се тласкат хората в обятията на абсолютния материализъм и агностицизъм и да се изкривява истината за Създателя.

Забелязваме в сурата, че историята на Ибрахим е представена след историята на Муса и преди тази на Нух. Това показва, че не хронологичният ред е важен в този контекст.¹²¹ В разказа за Нух (Ной) фокусът е върху унизителното отношение на богатите и силните към бедните и слаби хора. Това показва, че дискриминацията и класовите разделения в обществата са съществували още от зората на човечеството. Затова е съвсем разбираемо защо социалната група на бедните и слабите винаги е била първа в своята подкрепа към пратениците. В техните учения те са откривали надежда за справедливост, равнопоставеност и възстановяване на своето достойнство и права. Сурата отразява поведението на големците към Нух и вярващите:

казаха: „Нима ще ти повярваме, щом те следват най-презрените?“. Каза: „Но знам ли аз какво са вършили? Равносметката им е единствено при моя Господ, ако осъзнавате. Аз не ще прогонвам вярващите. Аз съм само явен предупредител“. Казаха: „Ако не престанеш, о, Нух, ще бъдеш пребит с камъни“. (111–116)

Меканските езичници имали същите възражения, но Аллах повелил на Пратеника Мухаммед следното: „И не прогонвай онези, които зоват своя Господ и сутрин, и вечер, искайки Неговия Лик!“ (*Ел-Енам* (Добитъкът): 52); „Нима си завещаваха това един другиму? Не, ала

121 Коранът не е научна книга. Основната цел на Корана е да структурира съзнание на абсолютен монотеизъм, който да рефлектира в личността на човека.

те са престъпващи хора. Отвърни се от тях и не ще бъдеш упрекван!“ (*Ез-Зарият* (Отвяващите): 53–54). Тук трябва да се отбележи, че религията не е конфликт между бедни и богати, тъй като Пратеника Мухаммед бил подкрепен и от двете страни. Бедни и богати заедно отслужвали молитвите и били рамо до рамо в отстояването пред трудностите и предизвикателствата, които ги застигали.

Общностите на адитите и самудяните имат много общи черти с днешната цивилизация. Те били гиганти, хора със силна и внушителна физика, умни и много находчиви. Тяхната сила и материално превъзходство им създали измамното усещане, че са непобедими. Затова живеели екстравагантно и харчели разточително, без да се интересуват от бедните и нуждаещите се, дори били нагли и арогантни към тях, възприемайки себе си за върха на силата и мощта. Пратеникът Худ бил изпратен от Аллах при адитите. Той отправил следния съвет към тях:

Нима градите паметник на всяко възвишение за забавление? И правите дворци, сякаш ще векувате. И ако прилагате сила, прилагате я като тирани. Затова се бойте от Аллах и на мен се покорете! (128–131)

Тези хора издигали великолепни сгради като символи на своята власт и суета. Архитектурата не е престъпление, напротив, тя е похвална дейност, но онова, което било осъдително при тези народи, била тяхната екстравагантност и разпиляване на ресурсите единствено с цел показност и славолюбие. Затова обществата не трябва да бъдат водени от алчност, нито да бъдат обсебвани от консуматорство, нарцисизъм и арогантност. Човечността и опазването на справедливостта, достойнството и правата на хората трябва да бъдат приоритетни за силните и влиятелни общества. Безбожното поведение на адитите и самудяните станало причина за собственото им падение и унищожение.

След това сурата представя и част от историята на Лют (Лот) и неговия народ, който се увличал по практики, описани като развратни и извратени. Подобни практики стават широко разпространени в съвременния живот и вместо да бъдат критикувани, те все по-често се лансират и легализират, което може да има негативни последици за хората и обществата. Народът на Лют бил унищожен, защото пренебрегнал именно неговите съвети и напътствия:

„Нима ходите при мъжете от хората, а оставяте съпругите си, които вашият Господ е сътворил за вас? Да, вие сте престъпващи хора.“ (165–166)

Накрая сурата ни говори за пратеника Шуайб и неговия народ, *обитателите на Горичката*, които получили следните съвети:

И изпълвайте мярката, и не бъдете от ощетяващите! И претегляйте с точни везни! И не смалявайте от нещата на хората, и не сейте развала по земята, рушейки! (181–183)

Народът на пратеника Шуайб не се вслушал в неговите напътствия и също бил унищожен. Тези разкази за миналите общности и поуки-те от тях трябва добре да се осъзнаят от мюсюлманите, за да не попадат в същите капани, а да се превърнат в носители на доброто и наследници на добродетелите, с които да осветяват пътя на човечеството към Създателя.

Мюсюлманите трябва да следват посланието на Корана и идеала на Пратеника Мухаммед, които носят в себе си универсални принципи за изграждането на личността и живота.

СУРА 27

Ен-Немл (Мравките)

Тази сура също е низпослана в Мека. Тя представя редица интригуващи аспекти от животинското царство. За някои от тях все още не се знае достатъчно. В последното знамение се казва: „И кажи: „Слава на Аллах! Ще ви покаже Той Своите знамения и вие ще ги узнаете. Твоят Господ не подминава делата ви“ (93). Ранните части на сурата разкриват съдбата, която ще сполети хората. Вярващите ще бъдат напътствани и ще достигнат успех и спасение, а отричащите – ще бъдат опозорени. Тази уводна част се разгръща по-подробно към края, след изложението на четири разказа за минали общности: Муса (Мойсей) и Фараона, Сулейман (Соломон) и Савската царица, самудяните и народа на Лют (Лот). Споменава се също за „животно“, което ще бъде изведено от земята преди Съдния ден. Нека започнем първо с историческите разкази за миналите народи.

Когато Муса видял, че тоягата му се превърнала в змия, той се изплашил много и хукнал да бяга, но Аллах се обърнал към него с думите:

„О, Муса, не се страхувай! Не се страхуват при Мен пратениците, а ако някой е угнетил, после е заменил злото с добро – Аз съм опрощаващ, милосърден.“ (10-11)

Тези думи имали за цел да уверят Муса, че Аллах му е простил за убийството на египтянина, което извършил и за което се говори в сура *Ел-Касас* (Разказът), знамения 15–21. След инцидента Муса изразил огромно съжаление: „Господи, аз угнетих себе си. Опрости ме!“. И Той го опрости. Той наистина е Опрощаващия, Милосърдния“ (*Ел-Касас* (Разказът): 16).

Сурата потвърждава, че Фараонът и хората му упорито и съзнателно отхвърлили вярата във Всевишния въпреки убеждението им, че Муса е честен и правдив и че враждебността им към него е неоправдана: „И ги отрекоха [знаменията] с гнет и надменност, въпреки че душите им се убедиха в тях. Виж какъв е краят на сеещите развала!“ (14).

Преди да продължим с разказа за пратеника Сулейман (Соломон), трябва първо да си спомним за знамението в сура *Ел-Енам* (Добитъкът): „И няма твар по земята, нито птица, летяща с крилата си, без да са в общности, подобно на вас“ (38). Членовете на тези животински царства контактуват помежду си, използвайки специални методи за комуникация, които е възможно човек да изучи и разбере. Сулейман бил дарен със способност да разбира комуникациите на животните и да общува с тях: „И Сулайман наследи [пророчеството от] Дауд, и рече: „О, хора, бяхме научени на говора на птиците и ни се даде от всяко нещо. Това е явната благодат“ (16). В един от цитираните случаи става ясно, че Сулейман чул една мравка да отправя предупреждение към останалите за задаваща се опасност:

Когато пристигнаха в Долината на мравките, една мравка рече: „О, мравки, влезте в жилищата си, за да не ви премажат Сулайман и воините му, без да усетят!“ Той се засмя на словата ѝ, рече: „Господи мой, отреди ми да бъда признателен за дара, който Ти дари на мен и на родителите ми, и да върша праведни дела, които Ти одобряваш, и ме въведи с Твоята милост сред праведните Си раби!“ (18–19)

Сурата говори също за папуняка, който известил Сулейман, че Савската царица и нейният народ се покланят пред слънцето. Папунякът бил изумен от молитвите им към слънцето и възкликнал:

Заварих нея и народа ѝ да се покланят на слънцето, а не на Аллах, и сатаната е разкрасил за тях делата им, и ги е заблудил, та не са напътени да се покланят на Аллах, Който изважда скритото на небесата и на земята, и знае какво спотайвате и какво разкривате. (24–25)

Сулейман изпратил писмо до Савската царица, в което се казвало: „В името на Аллах, Всемиловичия, Милосърдния! Не се възгордявайте и елате при мен отдадени на Аллах!“ (30–31). Ислямът, чиято същност е отдаване на Аллах, *теухид*, е религията, проповядвана от всички пратеници. Ибрахим (Авраам), Муса (Мойсей), Иса (Иисус) и Мухаммед са следвали религията на *теухида*.

Савската царица не отвърнала мигновено на Сулейман. Не и преди да се посъветва със своето обкръжение. Тя искала да разбере дали и Сулейман е като всички останали владетели, които тя познавала – обсебени единствено от стремеж за власт и богатство. Царицата постъпила мъдро и изпратила делегация при Сулейман със скъпи подаръци. Но Сулейман също бил мъдър. Когато делегацията пристигнала и застанала пред него с подаръците, той казал: „Нима ще ми помогнете с имот? Не, онова, което Аллах ми е дал, е по-добро от онова, което на вас е дал. А вие с вашия подарък ликувате“ (36).

Сулейман бил принуден да извърши подвиг пред царицата, за да разсее съмненията ѝ по отношение на своята праведност. Той казал на придворните си: „О, знатни, кой от вас ще ми донесе нейния трон, преди да дойдат при мен отдадени на Аллах?“ (38). За миг, както сурата отразява това, тронът на Савската царица бил пренесен от Йемен в Йерусалим. Дори когато Сулейман го видял, се смутил и казал:

„Това е от благодатта на моя Господ, за да ме изпита дали съм признателен, или неблагодарен. Който е признателен, той е признателен за себе си. А който е неблагодарен, моят Господ е над всяка нужда, прещедър.“ (40)

Въпреки че не можем да бъдем сигурни как се е случило това, съвременната наука днес разкрива важни закономерности между маса и енергия и прави възможно тяхното пренасяне с невероятно бързи скорости.

Когато царицата пристигнала в Йерусалим, тя била напълно изумена да види трона си там. Била попитана дали нейният трон е като този, който тя вижда, а тя предпазливо и с далновидност отвърнала: „Прилича на него“ (42). След като научила още от опита на Сулейман, тя се убедила, че той е пратеник на Аллах, и заявила: „Господи мой, бях угнетила себе си, но заедно със Сулайман се отдавам на Аллах, Господа на световите“ (44).

Сурата продължава с историята за самудяните – друг пример за народ, отличил се с инат и арогантност. Щом сред тях се появил

пратеникът Салих, за да ги поведе към Аллах и към по-добър живот, те веднага започнали да кроят план за неговото убийство:

Рекоха: „Да се закълнем в Аллах, че през нощта ще нападнем Салих и неговите хора, после ще речем на ближните му: „Не присъствахме при гибелта на хората му. Ние говорим истината“. (49)

Изглежда, че те променили своя план и вместо Салих убили камилата, която им била изпратена като знамение от Аллах за истинността на пророческата мисия на Салих. Техният край бил трагичен:

И лукавстваха те с умисъл, но провалихме Ние тяхното лукавство, без да усетят. И виж какъв бе краят на лукавството им – унищожихме тях и техния народ – всички! Ето домовете им в руини, защото угнетяваха. В това има знамение за хора знаещи. (50–52)

После следва историята на пратеника Лют (Лот) и жителите на град Содом, които практикували извратени действия на публични места. Пратеникът Лют бил израилтянин, който се преселил в град Содом и останал шокиран от хомосексуалната практика на хората там. Когато решил да се противопостави на тяхното поведение и действия, жителите на Содом въстанали срещу него и решили да го прокудят заедно със семейството му и малката група вярващи последователи. Сурата отбелязва това с думите:

И рече Лут на своя народ: „Нима вършите скверността, въпреки че се виждате? Нима ходите със страст при мъжете вместо при жените? Да, вие сте хора невежи“. А отговорът на народа му бе само да кажат: „Прогонете рода на Лут от нашето селище. Те били хора, които се пазят чисти“. (54–56)

Хората, въстанали срещу Лют, били унищожени и градът им потънал в земята. Въпреки че хомосексуалните връзки се забраняват от всички свещени послания, тяхното разпространение и одобрение са факт на много места в модерния свят. Забелязваме, че още в началото на тази сура подобни практики са осъдени индиректно:

На онези, които не вярват в отвъдния живот, разкрасихме делата им и те се лутат. За тези е лошото мъчение и те в отвъдния живот са най-губещите. (4–5)

След представянето на тези епизоди от опита на по-ранните пратеници Аллах се обръща към Пратеника Мухаммед с думите: „Кажи [о,

Мухаммед]: „Слава на Аллах и мир за Неговите раби, които Той е избрал! (59). Създателя бива прославян и за това, че с абсолютна справедливост премахва злото от земята. Това е отразено и в друго знамение: „И бе изкореняван и последният угнетител. Слава на Аллах, Господа на световите!“ (*Ел-Енам (Добитъкът)*: 45). Поражението на разврата и тиранията е триумф за истината и благоприличието, за което Аллах бива възхваляван. Пратениците също заслужават признание за техните постоянни усилия за създаването на един по-добър и по-чист живот на земята.

Сурата продължава с реторичен въпрос: „Аллах ли е по-добър, или онези, с които Го съдружават?“ (59). Подобен въпрос бил отправен и от пратеника Юсуф (Йосиф) към неговите другари в затвора: „О, мои двама другари в затвора, кое е по-добро – разни богове или Аллах, Единосъщия, Покоряващия?“ (*Юсуф*: 39).

Всичко това доказва за пореден път, че всички небесни послания, изпратени от Създателя на човечеството, са базирани върху доктрината за *теухид*, абсолютното единство на Всевишния. Политезмът, *ширк*, е отклонение от тази централна доктрина. Арабите били известни със своите политеистични вярвания и практики. Тази сура представя пет аргумента в подкрепа на *теухида*, които никой разумен човек не би се затруднил да разбере и оцени:

1. [Не е ли Аллах]¹²² Онзи, Който сътвори небесата и земята, и изсипва за вас вода от небето, и чрез нея сторваме да израстват прелестни градини? Вие не бихте сторили дърветата им да израстат. И така, има ли друг бог заедно с Аллах? Не, ала те са хора отклонени“ (60). Дори най-невежият човек не би се съгласил, че идоли или божества, сътворени от човека, имат способността да съградят небесата и земята или да изсипят дъжд от небесния свод, или пък да извадят растителност от почвата.
2. „Или Онзи, Който направи земята устойчива и прокара през нея реки, и направи там непоклатими планини, и направи между двете морета преграда? И така, има ли друг бог заедно с Аллах? Не, ала повечето от тях не знаят“ (61). Балансът и стабилността на земята, както и нейното прецизно движение, са изумителен феномен. Земята не просто се движи около собствената си ос, но също така и около слънцето – в една уникална и сложна синергия. Въпреки това тя остава в постоянно равновесие и прави възможно пребиваването върху повърхността ѝ. Седемдесет процента от земната повърхност е покрита с морска вода, която не нарушава свойствата и състава на чистите води на езерата и реките поради различните химически и физични характеристики на солените и сладките води. Тези наблюдения не водят ли към Създателя?

122 От преводача.

3. „Или Онзи, Който откликва на бедстващия, ако Го позове, и премахва злото, и ви сторва наследници на земята? И така, има ли друг бог заедно с Аллах? Ала вие рядко се поучавате!“ (62) Това знамение изразява благодаратта на Аллах към хората и тяхната нужда да се обръщат към Него, когато биват застигани от беди, с които не са способни да се справят. Аллах винаги се отзовава и облекчава болките и страданията.
4. „Или Онзи, Който ви напътва в тъмнините на сушата и на морето, и Който изпраща ветровете като блага вест преди Своята милост? И така, има ли друг бог заедно с Аллах? Превисоко е Аллах над онова, с което Го съдружават!“ (63) Аллах е направил човека способен да прави изчисления, с които да установява посоките на пътуване по земя, вода и въздух. Създателя е подчинил също ветровете така, че да бъдат в полза на хората и природата. Кои от идолите и измислените богове са способни на всичко това?
5. „Или Онзи, Който начева творението, после го повтаря, и Който ви дава препитание от небето и от земята? И така, има ли друг бог заедно с Аллах? Кажете: „Дайте своя довод, ако говорите истината!“ (64) Никой не е успял да даде довод срещу тези истини.

Отричането на съществуването на Създателя е синдром, а не философия или наука. То е страничен продукт на арогантността и фалшивото теоретизиране. То просто не може да бъде прието по силата на логиката и интелекта. Съвременният научен материализъм е отражение на древното езичество. Най-опасното е, че той се разглежда като наука, базирана на осезаеми доказателства. Това мислене е една от основните причини за много от глобалните проблеми и води света към катастрофа. Тези, които отхвърляли Всевишния в древността, казвали:

„Нима след като станем пръст, ние и бащите ни, нима наистина ще бъдем извадени [от гробовете]? Вече ни бе обещано това, на нас и на бащите ни, по-рано. Това са само легенди на предците.“ Кажете: „Вървете по земята и вижте какъв е краят на престъпниците!“ (67–69).

На Пратеника Мухаммед му било възложено да опровергае тези аргументи и да запознае хората с реалността на отвъдното. Неговата мисия била да изгради общество, което вярва в Аллах и в Съдния ден и се подготвя за момента на равносметката. Всички аспекти на мюсюлманското общество се влияят от убеждението за равносметка в отвъдното. Това е най-силната гаранция за справедливост. Неслучайно мюсюлманите се изправят за молитва пред Аллах пет пъти всеки ден – през целия си живот.

Тази сура говори за мистериозно създание, което ще се появи във времето преди настъпването на Часа. То ще говори с хората и ще ги укорява за тяхната небрежност и неспособност да открият Създателя и да му се отдадат. То също ще осъди покварата, несправедливостта и злото. Много спекулации има по отношение установяването на същността на това странно създание, но в повечето случаи обясненията са базирани на недостоверни и митични представи. Затова ние не можем да кажем нищо повече от онова, което сурата казва за него:

И когато се сбъдне за тях словото, ще им извадим Ние от земята едно животно да им проговори, че хората не са се убедили в Нашите знамения. (82)

Сурата завършва с думи за отвъдното и Съдния ден. В този ужасяващ ден равносметката ще се извършва въз основа на следния принцип:

Които дойдат с добрина, ще имат по-голяма от нея. И пред ужаса на този Ден ще имат сигурност. А които дойдат със злина, ще бъдат хвърлени в Огъня унизени. „Нима ви се въздава за друго освен за делата ви?“ (89–90)

Последните знамения напомнят на Мухаммед и неговите последователи да останат отдадени на Аллах и да следват светлината на Корана:

Повелено ми бе да служа единствено на Господа на този град [Мека], който Той обяви за свещен и Негово е всяко нещо, и бе ми повелено да съм сред отдадените на Аллах, и да чета Корана. (91–92)

На Аллах принадлежи могъществото. Той отсъжда между хората и най-добре знае техните дела:

И кажи: „Слава на Аллах! Ще ви покаже Той Своите знамения и вие ще ги узнаете. Твоят Господ не подминава делата ви“. (93)

СУРА 28

Ел-Касас (Разказът)

Тази сура продължава с темата, с която завършва сура *Ен-Немл* (Мравките). В началото отново се подчертава, че доброто бъдеще е за вярващите – тези, които вършат добри дела, и че лошият край е за угнетителите и непризнателните, упорстващите във вършенето на зло. Сурата уверява, че търпението ще бъде възнаградено и тези, които са били потиснати и преследвани, ще получат свобода.

Представен е епизод от историята на Муса (Мойсей) и неговия народ като доказателство за това, че историята следва неизменни закони, които не се обезсилват с течение на времето: „Това са знаменията на ясната Книга. Четем ти правдиво историята на Муса и на Фараона – за хора вярващи“ (2–3). Фараонът, за когото знаменията говорят тук, най-вероятно е Рамзес II, управлявал Египет през XIII век пр.Хр. Неговото царство се простирило до река Дунав – в Югоизточна Европа. Сурата описва този владетел така:

Фараонът се възгордя в страната си и раздели на групи нейните жители. Обезсилваше една част от тях – избиваше синовете им и пощадяваше жените им. Той бе от сеещите развала. (4)

Избиването на новородените момчета от рода на израилтяните и пощадяването на момичетата било подло престъпление, което имало за цел да извърши етническо прочистване. Но въпреки цялата сила и мощ на Фараона той не успял да унищожи евреите. Аллах потвърждава този факт с думите:

А Ние пожелахме да облагодетелстваме онези, които бяха обезсилени в страната, и да ги сторим водители, и да сторим тях наследниците, и да ги утвърдим в страната. (5–6)

Четени в меканския контекст, тези думи били голяма утеха за Пратеника Мухаммед и вярващите, които били измъчвани и преследвани от арабите езичници. Знаменията изпълнили мюсюлманите с надежда и увереност за тяхното бъдеще. Към края на тази сура вярващите били уверени, че ще се завърнат отново в Мека с триумф над езичниците:

Онзи, който ти възложи Корана, Той ще те върне към Мястото на завръщането. Кажы [о, Мухаммед]: „Моят Господ най-добре знае кой е донесъл напътствието и кой е в явна заблуда“. (85)

Твърди се, че това знамение е низпослано на Пратеника Мухаммед по време на неговото преселение от Мека към Медина през 622 година. Само десет години по-късно Мухаммед се завърнал заедно с мюсюлманите в Мека и всички меканци приели исляма.

Тази сура представя моменти от живота на Муса и истраилтяните, които не са изложени в предишните две сури. Ще ги отразим в следната последователност:

1. Раждането на Муса (Мойсей) и трудностите, с които се срещнал в ранна възраст.
И разкрихме на майката на Муса: „Да го кърмиш, а когато се уплашиш за него, пусни го в морето! И не се плаши! И не скърби! Ние ще ти го върнем и ще му отредим да бъде от пратениците“. (7)
За една майка е непосилна задача да пусне детето си в река. Но с увереността на Аллах, Който вдъхнал вяра и надежда в сърцето на майката на Муса, тя изпълнила задачата:
И опуствя сърцето на майката на Муса. Тя за малко да го издаде, ако не бяхме укрепили сърцето ѝ, за да е вярваща. (10)
2. Спасяването на Муса от реката и приемането му в дома и семейството на Фараона. Съпругата на Фараона била омаяна от чара на Муса и веднага го харесала. Тя заявила пред съпруга си: „Радост за окото – на мен и на теб! Не го убивайте! Може да ни е от полза или да го вземем за син“ (9).
Така Муса бил избавен и настанен в царския палат. Когато неговата сестра, която го следяла и наблюдавала тайно, разбрала, че той е настанен в семейството на Фараона, предложила да намери подходяща детегледачка, която да се грижи за него. Точно в този момент Муса

отказвал да суче от дворцовите гледачки и се наложило да доведат жената, която била предложена от неговата сестра. Това била родната майка на Муса и по волята на Аллах те били отново заедно, без никой от семейството на Фараона да подозира тази тайна.

3. Муса не просто бил избавен от удавяне, но той отраснал в семейството на Фараона в пълен комфорт и свобода, за да бъде подготвен за тежката задача, която го очаквала¹²³: „И когато достигна своята зрелост и улегна, Ние му дадохме мъдрост и знание. Така награждаваме благодетелните“ (14).

В този етап от живота си Муса изживял трагичен момент, който направил съществуването му в Египет изключително трудно. Един ден видял как египтянин измъчва израилтянин, принуждавайки го да носи товар, който не бил по силите му. Между двамата възникнал и физически сблъсък. Тогава израилтянинът повикал Муса на помощ: „Онзи, който бе от неговата общност, го извика на помощ срещу онзи, който бе от враговете му. И Муса го удари с юмрук и [неволно] го уби“ (15). Муса бил силен мъж, но нямал намерение да убива египтянина. Той осъзнал грешката си и се обърнал към Аллах с думите: „Господи, аз угнетих себе си. Опрости ме!“. И Той го опрости“ (16). Муса почувствал опрощението на Аллах и останал признателен и решен да се бори срещу несправедливостта.

Хората на Фараона разбрали за инцидента и започнали да издирват Муса. Те искали да го убият, за да отмъстят за убийтия египтянин. След като разбрал за този план от свои приближени, Муса осъзнал, че животът му е в опасност, и решил да напусне Египет и да отиде в Мадян, Северозападна Арабия.

4. В Мадян Муса срещнал гостоприемнен човек, който, след като научил за прежеждията на Муса, го приютил при себе си и го успокоил с думите: „Не се плаши! Избавил си се от хората-угнетители“ (25). Човекът подсигурил и работа на Муса и му дал една от дъщерите си за съпруга. Самоличността на този гостоприемнен човек не се разкрива в Корана и аз лично не мисля, че това е бил пратеникът Шуайб, както се твърди от някои други учени.

Човекът предложил на Муса следното:

„Искам да те ожена за една от двете си дъщери, ако ми работиш осем години. А ако ги изпълниш до десет, то си е от теб. Но не искам да те затруднявам. И ако Аллах пожелае, ще разбереш, че съм от праведните.“ (27)

Така от разкоша на фараоновия дворец, в който израснал, Муса се оказал овчар в Арабската пустиня. Но подобни неволи по никакъв

¹²³ Човек, който не познава свободата, не може да се бори за нея. Муса се опитал да спаси израилтяните от робството и ги извел от Египет.

начин не принизили личността му. Великите личности са извисени. Те не се влияят от промените в материалното положение на индивида.¹²⁴ Тяхната почтеност, чест, великодушие и характер се поддържат от поведението и делата им, а не от позициите, които заемат в обществото.

През годините, в които Муса бил овчар, имал възможност да размисли за своите неволи и за своя народ. Това бил етап на психическа подготовка, след която следвала друга задача:

И когато Муса изпълни срока, и тръгна със семейството си, забеляза огън откъм планината. Рече на семейството си: „Постойте! Забелязах огън. Може да ви донесе оттам вест или главня, за да се сгрееете!“ (29)

Онзи огън бил знакът, който щял да доведе Муса до величие:

И когато стигна там, откъм десния склон на долината, в благословената местност, откъм дървото [откъдето излизаше огънят], бе призван: „О, Муса, Аз съм Аллах, Господът на световете!“ (30)

Това е друга повратна точка в живота на Муса. След работата му като беден овчар той бил избран за пратеник на Аллах и трябвало да освободи един цял народ от робство и да го поведе към достоен живот. Муса си спомнил за инцидента в Египет и знаел какво го очаква там, затова помолил Аллах да го подкрепи с друг човек, който да му бъде опора. Аллах отвърнал: „Ще те подкрепим с брат ти и ще ви отредим сила¹²⁵, и не ще ви засегнат. С Нашите знамения вие и онези, които ви последват, ще победите“ (35).

Муса се върнал в Египет и както разбираме с повече подробности от други сури¹²⁶, зрелищно надделял над магьосниците на Фараона в публичен дуел. Тази сура потвърждава високомерието на магьосниците преди дуела:

И когато Муса отиде при тях с Нашите ясни знамения, казаха: „Това е само измислена магия. И не сме чували за него от древните ни предци“. (36)

Тук се разказва и за друга конфронтация между Муса и Фараона, който заповядал на своя най-доверен помощник Хаман да открие Бога на Муса:

124 Личността е резултат от духовно-моралното израстване, докато индивидът е просто биологичен организъм.

125 От преводача.

126 *Ел-Еараф* (Стената), *Та Ха* и *Еш-Шуара* (Поетите).

И рече Фараонът: „О, знатни, аз не знам да имате друг бог освен мен. И ми разпали [пещ] за [тухли от] глина, о, Хаман, и ми построй кула, дано зърна бога на Муса! Ала аз го мисля за лъжец“. (38)

Наивността на Фараона сякаш го карала да вярва, че Създателя живее в небесата или се намира някъде върху облаците. Въпреки че подобни представи звучат смешно и несериозно, учудващо е, че доста хора все още вярват в тях дори и в наши дни. При завръщането си от космическо пътуване съветски космонавт със сарказъм заявил, че е търсил Бог в космоса, но не успял да Го открие. Единственото нещо, което видял там, бил неговият колега космонавт! Как е възможно да има толкова наивни и абсурдни хора? Кой твърди, че Всевишния е ограничен в космоса? Аллах е Създателя на вселената и Той я управлява. Знаците за Неговото съществуване и величие са навсякъде и всеки, който желае, може да ги види. За Фараона и тези като него, които отричат съществуването на Създателя, в сурата се казва следното:

И ги сторихме водители, призоваващи към Огъня. И в Деня на възкресението не ще им се помогне. И ги сподирихме на този свят с проклетие, а в Деня на възкресението ще са от презрените. (41–42)

Фактът, че Пратеника Мухаммед разказвал на арабите тези подробности от живота на Муса (Мойсей) и историята на израилтяните, е достатъчно доказателство, че тази информация му е била разкрита от Аллах, тъй като бил неграмотен човек, израснал в езическа среда. Откъде другаде би могъл да знае тези разкази и исторически подробности? В сурата се казва:

Ти не бе откъм западната страна [на планината, о, Мухаммед], когато дадохме на Муса повелята, и не бе свидетел. Ала Ние създадохме поколения и изменина дълго време оттогава. И не бе ти от обитателите на Мадян, да им четеш Нашите знамения, ала Ние изпращаме [вестите]. (44–45)

Аллах низпослал на Мухаммед Корана, който потвърдил предишните писания и възстановил доверието в тях. Въпреки това много хора го отхвърлили и настоявали да видят чудеса, подобни на тези, които Муса представил на своя народ:

И когато при тях дойде истината от Нас, рекоха: „Защо не бе дадено същото, което бе дадено и на Муса?“ А нима не отрекоха онова, което по-рано бе дадено на Муса? Рекоха: „Две магии¹²⁷, които си помагат“. И рекоха: „Ние в нито една не вярваме“. (48)

Израилтяните, които Муса извел от Египет, имали наглостта, след като Аллах ги спасил от удавяне в Червено море, да искат от него да им направи идол, на когото да се покланят. Изглежда, че те напълно били изгубили смисъла на Божието послание.

Когато дадена общност изгуби своя духовен път в живота и започне да се ръководи единствено от капризите и желанията си, тогава се обрича на провал и разпадане. Арабските езичници се противопоставяли силно срещу исляма и първоначално само малка част от тях приели новата религия. Случаят с евреите и християните бил различен. Коранът се отнесъл към тях с най-голяма справедливост и учтивост, а тези от тях, които избрали да приемат исляма, били посрещнати с отворени обятия:

Онези, на които дадохме Писанието преди това¹²⁸, вярват в него [Корана]¹²⁹. И когато им бъде четен, казват: „Вярваме в него. Той е истината от нашия Господ. Ние бяхме отдадени на Аллах и преди това“. Тези ще бъдат възнаградени два пъти, защото са търпеливи и отвръщат на злината с добрина, и от онова, което сме им дали за препитание, раздават. (52–54)

В този контекст се предават думи на Пратеника, който е казал, че Аллах ще удвои наградата на три групи хора, сред които: „Евреин или християнин, който е повярвал в своя пратеник, после е повярвал и в мен, и ме е последвал“¹³⁰.

Когато ислямът започнал да се разпространява извън Арабия, жителите на Западна Азия и Северна Африка били предимно евреи и християни, живеещи под римско управление. Голяма част от тези хора изявили желание да приемат исляма, след като били запознати

127 Езичниците в Мека твърдели, че Коранът и Старият завет са две магии.

128 Евреи и християни.

129 От преводача.

130 Хадисът е предаден от Бухари (3011).

с неговите учения. Докато арабите езичници оказвали силна съпротива срещу исляма и водели войни срещу неговите последователи. Това карало Пратеника да страда много, но Аллах го утешавал с думи като тези: „Не ти напътваш когото обичаш, а Аллах напътва когото пожелае. Той най-добре знае напътените“ (56). Смята се, че това знамение се отнася до чичото на Мухаммед, Абу Талиб, който въпреки пламенното желание на племенника си не приел исляма. Той бил убеден в истинността на новата религия и пророчеството на Мухаммед, но останал верен на религиозните вярвания на своите предци. Изворите съобщават също, че някои от старейшините на арабите имали сериозни опасения, че ако приемат исляма, ще бъдат прокудени от Мека от останалите племена. Аллах отвърнал на тези техни опасения с думите:

И рекоха [неверниците]: „Ако последваме с теб напътствието, ще ни бъде отнета страната“. Нима не ги укрепихме на сигурно, свещено място, към което биват събирани всякакви плодове за препитание от Нас? Ала повечето от тях не знаят. (57)

Коранът не преставал да отправя предупреждения към арабите за тяхната агресия срещу исляма:

И колко селища погубихме от онези, които се възгордяваха заради своето благоденствие! Ето жилищата им – необитаеми след тях, освен за кратко. Ние ги наследихме. (58)

По същия начин сурата продължава с обещания и предупреждения:

И каквото и да ви се даде, то е наслада за земния живот и негова украса. Ала онова, което е при Аллах, е най-доброто и вечното. Нима не проумявате? (60)

Истината е, че много хора постъпват наивно и не се вслушват в подобни съвети. Фараоните можели да управляват справедливо и благосклонно и да добавят още повече постижения и слава. От друга страна, техните поданици не трябвало да се примиряват с робството, а да се борят срещу тиранията. Коранът осъжда както потисничеството, така и сляпото робско подчинение:

В този Ден Той ще ги призове и ще каже: „Къде са онези, за които твърдяте, че са Мои съдружници?“. Онези, срещу които се сбъдне словото, ще рекат: „Господи наш, това са онези, които заблудихме. Заблудихме ги, както и

самите ние се заблудихме. Невинни сме пред Теб. Те не са служили на нас“. И ще им бъде казано: „Призовете своите съдружници!“ И ще ги призоват, и не ще им откликнат, и ще видят мъчението. О, да бяха напътени! (62–64)

След това сурата представя картини от Съдния ден и подчертава, че Аллах е сътворил хората с различни способности и наклонности. Затова Всевишния е Този, Който ще отсъди справедливо относно съдбата на всеки:

Твоят Господ сътворява каквото пожелае и Той избира. Не е техен изборът. Всечист е Аллах, превисоко е над онова, с което Го съдружават! (68)

Вниманието после отново е насочено към силата на Аллах в природния свят:

Кажи: „Как мислите, ако Аллах стори нощта да е дълговечна за вас до Деня на възкресението, кой бог освен Аллах ще ви донесе светлина? Нима не чувате?“. (71)

Аллах е сътворил светлината и мрака с цел. Всеки човек, богат или беден, владетел или роб, ще бъде отговорен за своя живот.

След осъждането на потисничеството, извършвано от владетелите, сурата се заема и с богатите, които използват имотите си за показност и поробване на хората. Изложен е разказът за Карун, изключително богат човек от съвременниците на пратеника Муса (Мойсей). Богатството е средство. То може да се използва ползотворно или за злоупотреба. Карун е описан като притежател на съкровищници със злато и сребро. Но към него бил отправен мъдър съвет:

„Не ликувай! Аллах не обича ликуващите [заради богатство]. И чрез онова, което Аллах ти е дал, се стреми към отвъдния дом, и не забравяй своя дял от земния живот, и върши добро, както Аллах ти е сторил добро! И не се стреми към развала по земята! Аллах не обича сеещите развала.“ (76–77)

Наистина има заможни хора със завидна и безгранична щедрост. Техният стремеж е насочен към това да помагат на другите по всякакъв възможен начин, без показност и без да парадират с богатството си. Оказват помощ, преди да бъдат помолени за нея. Тяхната признателност към Аллах за богатството, което им е дал, се изразява в това, че никога не го използват за злоупотреба, нито за експлоатация на

хората. Случаят с Карун, който сурата представя, е различен. Той най-надменно заявявал, че богатството му е резултат от неговите умения и усилия, затова можел да прави каквото пожелае с него:

Рече: „Всичко това ми бе дадено само заради моето знание“. А не знаеше ли той, че Аллах погуби от поколенията преди него и по-силни, и по-богати? И не ще бъдат разпитвани престъпниците за греховете им. (78)

Изкушението на богатството винаги е било сериозно изпитание в човешките общества. Целенасоченото разделение на основата на класи и дискриминацията между богати и бедни във всички сфери на обществото носят на света само несправедливост и мизерия. Разбира се, че е напълно естествено да съществуват различия в положението на хората. Дори Божите пратеници се различавали по отношение на своите притежания. Едни от тях били заможни и царе, други живеели на ръба на бедността. Но бедните били спокойни и щастливи, а богатите никога не злоупотребявали с имотите си.

Моделът на исляма е модел на баланса и хармонията. Това, което се получава, и това, което се дава, трябва да бъде балансирано по начин, който носи полза за цялото общество. Този принцип е изразен в сурата по следния начин:

Ще отредим Отвъдния дом за онези, които нито искат да се възгордяват на земята, нито да рушат. Краят принадлежи на богобоязливите. Който дойде с добрина, ще има по-голяма от нея, а който дойде със злина – на вършещите злини ще се въздаде само за онова, което са извършили. (83–84)

Религиозното напътствие гарантира справедливост и равнопоставеност сред хората и ги подготвя за Деня на равносметката. Затова вярата трябва да дава своето отражение във взаимоотношенията и в обществото и да не се затваря в себе си. Ислямът не е просто философска теория или пасивна идея, а религия, имаща отношение към реалността на живота.

Сурата завършва със силни думи към Пратеника Мухаммед, които подчертават още веднъж неговата отговорност и го зареждат с пълно доверие към Аллах:

И не си се надявал, че на теб ще бъде поверена Книгата, но това е милост от твоя Господ. Никога не поддържай неверниците! И да не те възпират от знаменията на Аллах, след като са ти низпослани! И призовавай към своя

Господ, и никога не бъди от съдружаващите! И не призовавай друг бог заедно с Аллах! Няма друг бог освен Него! Всичко погива освен Него. Негово е отсъждането и при Него ще бъдете върнати. (86–88)

Теоретичното знание само по себе си не е способно да гарантира справедливост в обществото. Профилът на сатаната е описан със завидно знание, но без положително отношение към Аллах, което в крайна сметка го е довело до фатален край завинаги. Мюсюлманите трябва да възпитават в себе си дълбока вяра, която да рефлектира в живота им и да бъде причина за техния успех в отвъдното.

СУРА 29

Ел-Анкебут (Паякът)

Животът е изпитание, през което всички минаваме. Видът и тежестта на изпитанията са различни за всеки и зависят от много фактори, тъй като ние сме различни по отношение на своите задължения, способности, интелект, ресурси и готовност за себеотрицание. В живота след смъртта всеки ще получи възмездие за позицията и поведението си в изпитанията на земята.

При появата на исляма арабите били идолопоклонници и нямали своя собствена религия. Някои еврейски старейшини били превърнали религията в етноцентрична идея, достъпна само за определена група „избраници“. Християнството било въвело вече учението за Светата Троица и Иса (Иисус) бил възприеман като син на Бог, а не като смъртен човек и Божи пратеник. В общи линии светът бил загубил монотеистичната посока към Създателя, освен някои еврейски и християнски общности, които поддържали вярата в единството на Бог. В свещен, *кудси*, хадис Пратеника Мухаммед предава следните думи на Аллах:

Сътворих всички мои раби правоверни, но сатаните ги отклоняват от религията и им казват кое е правилно и кое – грешно. Те им повеляват да се покланят на други божества освен Мен.¹³¹

Пратеника Мухаммед имал велика задача – да възстанови баланса и здравия разум в живота на хората и така да ги насочи към Създателя.

131 Хадисът се предава от Муслим (2865).

Тази мисия била тежка и обгърната с много големи предизвикателства, но той успял да се справи, воден от напътствието на Аллах. Първоначално възпитал малка група от искрени и отдадени вярващи, които съумели да представят исляма сред по-широк обхват от хора. Но и те имали много конфликти с арабските езичници и двете доминиращи империи – Византия и Персия. Трудностите пред вярата понякога пораждали отчаяние и разочарование. В по-тежките моменти някои мюсюлмани дори мислели да се откажат от исляма.

В отговор на страданията, през които вярващите преминавали, сурата пояснила следното:

Нима хората смятат, че ще бъдат оставени да казват: „Повярвахме!“, без да бъдат изпитвани? Вече изпитахме онези преди тях. Аллах знае кои говорят истината и знае лъжците. (2–3)

Светът и днес е изпълнен с несправедливости и трагедии. Но ролята на религията в решаването на тези проблеми все още е доста ограничена. Мюсюлманите са призвани да допринасят за положителната промяна така, както първите мюсюлмани са направили. В началото на сурата се казва: „А който се бори, единствено за себе си се бори. Аллах не се нуждае от световете“ (6). А краят завършва с обещание: „А които се борят в Наше име, непременно ще ги водим по Нашите пътища. Аллах е с благодетелните“ (69). Надеждата и доверието в Аллах и Неговото напътствие са необходимо условие за постигане на достойно място в живота.

Сурата продължава да възпитава на искреност и всеотдайност:

Някои хора казват: „Повярвахме в Аллах!“, но ако пострадат в името на Аллах, сторват изпитанието от хората да е като мъчението от Аллах. А когато дойде подкрепа от твоя Господ, казват: „Ние бяхме заедно с вас!“. Нима Аллах не знае най-добре това, което е в гърдите на създанията? (10)

Истинската вяра изисква търпение и последователност. Сурата ни разказва за търпението и твърдостта на пратеника Нух (Ной), който деветстотин и петдесет години възпитавал своя народ. Вярата изисква също и разбиране на действителността, както и разумност при

нейното представяне и практикуване. Като пример за това е даден пратеникът Ибрахим (Авраам). Той използвал логични аргументи, когато обяснявал вярата, за да бъде приета тя чрез убеждение, а не сяпо:

Служите не на Аллах, а само на идоли, и измисляте лъжа. Тези, на които служите вместо на Аллах, не могат да ви дадат препитание, затова от Аллах търсете препитанието, на Него служете и Му бъдете признателни! При Него ще бъдете върнати.“ (17)

Привеждат се и други аргументи:

Не виждат ли как Аллах начева творението, после го повтаря? За Аллах това е лесно. Кажете: „Вървете по земята и вижте как Той начева творението! Така Аллах ще го пресъздаде в отвъдния живот. Аллах за всяко нещо има сила. (19–20)

Биологичните инстинкти могат да доведат до крайности и перверзии, ако не бъдат балансиращи разумно. Народът на пратеника Лют е представен като пример за нарушен баланс в човешката природа. За тях хомосексуалността била нормална публична практика. Знаменанията ни казват, че Лют усилено се опитвал да ги разубеди от вършенето на подобни деяния:

И [изпратихме] Лут, който рече на своя народ: „Вие вършите скверността. Не ви изпревари в това никой народ. Нима при мъжете ходите и дебнете по птиците, и вършите отреченото там, където се събирате!“ (28–29)

В някои съвременни общества сексуалната култура е достигнала до състояние на пълен хаос. Подобна анархия рефлектира негативно върху идеята за семейство, която все повече ерозира. Това от своя страна прави цялостната картина на обществото тревожна.

Сурата продължава да изрежда и други народи с фатална съдба заради тяхната агресия и отхвърляне на напътствията, низпослани от Аллах:

И всекиго сграбчихме заради неговия грях. Срещу някои пратихме ураган, а някои обзе Викът, а някои сторихме земята да ги погълне, а някои удавихме. Не Аллах ги угнетява, а те сами себе си угнетяват. (40)

Човешката сила не е способна да преодолее могъществото на Аллах, както и паяжината не може да устои на силния вятър: „Даваме Ние

тези примери на хората, но ги проумяват само знаещите“ (43). Затова вярващите трябва да живеят с надежда и пълно доверие в Аллах.

Сурата представя две позиции на евреите и християните към исляма и мюсюлманите. Първата е позиция на уважение. Тук от мюсюлманите се изисква също да изразяват уважение и взаимно доверие към тази група от хората на Писанието. Втората позиция е позиция на непримирима агресия и противоборство. В тази ситуация мюсюлманите трябва да бъдат внимателни и не на всяка цена доверчиви:

И спорете с хората на Писанието само по най-хубавия начин, но не и с онези от тях, които угнетяват, и кажете: „Вярваме в низпосланото на нас и в низпосланото на вас. Нашият Бог и вашият Бог е един и същ. Ние сме Нему отдадени“. И така низпослахме на теб Книгата. Онези, на които дадохме Писанието, вярват в нея, а и някои от тези¹³² вярват в нея. Само неверниците отричат Нашите знамения. (46–47)

Обективните изследвания могат да очертаят причините за нарушаването на добрите отношения между мюсюлмани, евреи и християни през вековете. И вероятно вината трябва да се раздели между всички тях. Преди появата на исляма византийците, като носители на Кръста, владеели земите в Западна Азия и Северна Африка. Но големи области от тези земи приели исляма на базата на аргументи. Четири века по-късно кръстоносците започнали военни действия срещу мюсюлманския свят. Тази агресия продължила повече от два века. Машабната колонизация на мюсюлманските земи в съвременната история също нанесла огромни щети и фрагментации сред мюсюлманите. Мюсюлманите имат право да следват своята вяра така, както е определена от Корана и Пратеника, без да бъдат наричани с обидни епитети, нито пък религията им да бъде обект на подигравки и злоупотреби.

Аллах се обръща към Пратеника Мухаммед с думите:

Преди Корана¹³³ ти нито книга можеше да четеш, нито да пишеш с десницата си. Иначе празнодумците щяха да се усъмнят. Да, това са ясни знамения,

132 Те. от арабите, които по онова време били езичници, но някои от тях повярвали в исляма още в началото на пророчеството.

133 От преводача.

запечатани в сърцата на дарените със знание. Само угнетителите отричат Нашите знамения. (48–49)

Ислямът и днес остава недоразбран и погрешно обясняван или умишлено опозоряван.

Сурата отново цитира претенциите на езичниците към Мухаммед – да им представи чудеса, за да се уверят в неговата истинност:

И рекоха [неверниците]: „Защо не му бяха низпослани и други знамения от неговия Господ?“. Кажи: „Знаменията са само от Аллах, а аз съм само явен предупредител“. Не им ли бе достатъчно, че ти низпослахме Книгата, която се чете пред тях? В това има милост и поучение за хора вярващи. (50–51)

Самият Коран е най-голямото и трайно чудо на Мухаммед. Неговото дълбоко влияние и въздействие върху човека и цивилизацията са доказани. Коранът винаги е бил бусолата на мюсюлманите. Той представлява уникална връзка между човека и Създателя. Връзка, която осмисля живота на този свят и дава стимул за вечното щастие. Наблюденията на Корана по отношение на някои научни и физични явления са изумявали учените през историята. Той е мотивирал изграждането на цивилизация, в която човешкото достойнство е централна ценност. Коранът изпълва душите с дълбока надежда и воля за постоянно развитие, което да гарантира подобряване качеството на живота тук, на земята, и спасение в отвъдното. Той е и щит срещу нестихващото зло в земния живот.

Сурата пояснява, че неверието подтиква към онази наивност, която лекомислено предизвиква наказанието от Аллах:

И искат от теб [о, Мухаммед] да ускориш мъчението. И ако нямаше определен срок, мъчението щеше да ги сполети. А то ще ги връхлети внезапно, без да усетят. (53)

Първите мюсюлмани били принудени да напуснат родното си място Мека и да се преселят в Медина, оставяйки зад себе си любими хора и имоти. Аллах възнаградил тяхната жертвоготовност и им отредил нови, благоприятни условия за живот. Сурата уверява, че препитанието

е от Аллах: „И колко твари има, които не си набавят препитанието – Аллах дава препитание и на тях, и на вас. Той е Всечувания, Всезнаещия“ (60). Материализмът като идеология отхвърля религията и живота след смъртта. Но за вярващите животът след смъртта е реалност, дори по-голяма от тази на земята: „Този, земният живот, е само забава и игра. А Сетният дом, той е изпълнен с истинския живот¹³⁴, ако знаят“ (64).

Сурата завършва едновременно със заплаха и обещание:

И кой е по-голям угнетител от онзи, който измисля лъжа за Аллах и взима за лъжа истината, когато дойде при него? Нима не е в Ада мястото на неверниците? А които се борят в Наше име, непременно ще ги водим по Нашите пътища. Аллах е с благодетелните. (68–69)

134 От преводача.

СУРА 30

Ер-Рум (Ромеите)

Чисто теологически погледнато, ислямът не прави компромиси по отношение на своята централна доктрина *теухид*. Затова се отнася с критика към християнското учение за Троицата.¹³⁵ Ислямът поддържа позицията на абсолютен монотеизъм, според която Аллах е Един-единствен, без нужда от потомство, нито от помощници. Той е уникален и не е съвкупност от различни части. В Корана се казва: „Аллах е единственият Бог“ (*Ен-Ниса* (Жените): 171). По същество това означава, че Аллах е неразделна същност и всичко извън Него е смъртно:

Кажи: „Нима на друг, а не на Аллах, ми повелявате да служа, о, невежи?“. И вече се разкри на теб и на онези преди теб: „Ако съдружиш с Аллах, твоето дело пропада и ще бъдеш от губещите. Служи единствено на Аллах и бъди от признателните!“. (*Ез-Зумер* (Тълпите): 64–66)

Тези знамения са низпослани в Мека. Това означава, че позицията на исляма по отношение на Троицата е била ясна още от самото начало. Въпреки това мюсюлманите винаги са имали приятелски взаимоотношения с християните. Пратеника Мухаммед изпратил група мюсюлмани при християнския владетел на Абисиния, днешна Етиопия, за да им осигури защита срещу гоненията на меканските езичници. Дори в условията на това жизненоважно гостоприемство, което мюсюлманите получили на християнска земя, те твърдо поддържали

¹³⁵ Критиката към християнската доктрина за Троицата е теологическа позиция на исляма, а не етично-поведенческа.

своите убеждения пред Негуса на Абисиния, а именно, че Иисус и неговата майка са били благочестиви хора.

Поражението на византийците християни от персийците през 615 година в Сирия било посрещнато с радост от арабите идолопоклонници, докато мюсюлманите приели новината с тъга и скръб. Това била огромна загуба за Византия и християнството, тъй като загубили Египет, Йемен и цяла Месопотамия. Цената на тази загуба била тежка и унижителна. Светът повярвал, че това е краят на ромеите и че тяхното влияние на земята е приключило. Единствено Коранът заел друга позиция и посочил, че поражението на Византия е временно и че те отново ще триумфират:

Ромеите бяха победени на най-ниската земя. Но след поражението им те ще победят след няколко години. На Аллах е повелята и преди, и след това. В този ден вярващите ще ликуват с помощта на Аллах. Помага Той комуто пожелае. Той е Всемогъщия, Милосърдния. Обещано е от Аллах. Аллах не нарушава Своето обещание, ала повечето хора не разбират. (2-6)

Противно на всички позиции, Коранът предрекъл бъдещия успех на християните и наистина в следващите години те победили своите опоненти. Странно обаче било поведението на някои християни, които, вместо да заявят своята близост към мюсюлманите, обявили, че тази положителна позиция на Корана и Мухаммед е продиктувана от омразата им към персите. Така предсказанието на Корана за победата на Византия не било прието като доказателство за истинността на пророчеството на Мухаммед.

Ислямската форма на монотеизма винаги е била близка до християните. Историята е доказателство за това. Цели християнски общности приели исляма в ранните му векове. Абсолютният ислямски монотеизъм е в съответствие с разума и природата на човека. Характеристиките на човешката природа, *фитра*, са описани в сура *Ел-Еа-раф* (Стената), но и в тази сура се изтъква, че ислямът е религия, базирана на здравия разум и човешката природа. Ислямът подтиква да се търси истината в хармония с интелекта, без предразсъдъци и субективизъм. Аллах е повелил на Пратеника Мухаммед в тази сура следното:

И обърни своето лице към религията – правоверен, – към природата, според която Аллах е създал хората! Творението на Аллах е неизменно. Това е правата вяра. Ала повечето хора не осъзнават. (30)

Аллах е над всичко и Той е заслужил почитание и преклонение. Той е Всемогъщ, затова всички трябва да Му бъдат признателни и отдадени. Той няма равен в цялото съществуване:

Прославяйте Аллах, когато замръквате и когато осъмвате! За Него е прославата на небесата и на земята, и по мрак, и по пладнe! (17-18)

Теухидът пречиства съзнанието от влиянието на политеизма и идолопоклонничеството. Според *теухида* Аллах стои на върха на величието и всичко в съществуването е подчинено на Него, и никой не е в състояние да Го преодолее:

Той изважда живото от мъртвото и изважда мъртвото от живото, и съживява земята след нейната смърт. Така и вие ще бъдете извадени [от гробовете]. (19)

Аллах е пожелал животът на този свят да бъде повод за изпитание на човешките същества, които биват застигани от смъртта. Те ще бъдат върнати към нов живот и равностетка за делата си на този свят. За да помогне на хората да бъдат праведни и да намерят пътя към Него, Аллах е създал многобройни знаци по цялата вселена като свидетелство за Своето съществуване и сила. Сурата насочва вниманието ни към седем от тях:

1. И от Неговите знамения е, че ви сътвори от пръст, после – ето ви – хора, които се множат! (20)
2. И от Неговите знамения е, че сътвори за вас съпруги от самите вас, за да намерите спокойствие при тях, и стори помежду ви любов и милост. В това има знамения за хора мислещи. (21)
3. И от Неговите знамения е сътворяването на небесата и на земята, и разнообразието на езиците и цветовете ви. В това има знамения за знаещите. (22)
4. И от Неговите знамения е сънят ви нощем и денем и стремежът ви към Неговата благодат. В това има знамения за хора чувачи. (23)
5. И от Неговите знамения Той ви показва мълнията за страх и надежда. И изсипва от небето вода, с която съживява земята след нейната смърт. В това има знамения за хора проумяващи. (24)
6. И от Неговите знамения е, че небето и земята стоят по Негова повеля. После, когато ви призове, ето ви от земята излизате. (25)
7. И от Неговите знамения е, че изпраща ветровете като благовестници, и за да ви даде да вкусите от милостта Му, и за да плават корабите според Неговата воля, и за да търсите от Неговата благодат. И за да сте признателни! (46)

Коранът подтиква към търсене на знание, което задълбочава вярата и премахва неверието. Въпреки това винаги ще има хора, които: „Добре познават земния живот, ала нехаят за отвъдния“ (7). Този профил е доста разпространен днес в обществата поради омаловажаването на религиозното послание и неспособността то да се представи ефективно пред хората. Но материалистичните философии, които оказват силно влияние върху мисленето на много хора, не са способни да задоволят духовната нужда на човека, която е негова непреодолима потребност, нито пък са способни да създадат хармония в човешката му природа.

Гласът на човешката природа винаги води човека към неговия Създател. Дори в състояния на кризи отново ще го изведе на правилния път. Разбира се, хората могат да бъдат победени от собствения си егоизъм, твърдоглавие и нехайство, но Коранът винаги остава вратата си отворена и призовава към покаяние:

Обърнете се към Него с покаяние! И бойте се от Него, и отслужвайте молитвата, и не бъдете от съдружаващите – от онези, които разцепиха своята религия и станаха на групи! Всяка общност ликува с онова, което е у нея. (31–32)

Разногласието е човешка характеристика, предизвикана от желанието за изразяване на лично мнение и доминиране. То често се свързва с гордост и самодоволство. Среща се както сред религиозни, така и сред нерелигиозни хора и групи. Това е феномен, известен през цялата човешка история, в миналото и сега. Тези разногласия обаче в различните ислямски школи и сред учените мюсюлмани са регулирани с етични принципи и норми.

Различията в разбирането и позициите не трябва непременно да водят до злоба и разделение. Тези, които възприемат различни подходи и формулират различни възгледи по въпроси, които са спорни, трябва да бъдат уважавани за техните усилия, независимо дали заключенията им са правилни, или грешни. В противен случай подклаждането на омраза и разделения поради съществуването на различни мнения по дадени въпроси може да доведе до слабост и разруха в цялата общност.

Сурата описва също доста подробно промяната в състоянието на човека, когато той е достигнат от добра или лоша съдба. В състояние на беда човек е склонен да се обърне към Аллах, ала избави ли се от нея, отново бързо забравя и обръща гръб:

И щом беда засегне хората, те зоват своя Господ, обръщайки се към Него с покаяние. А когато Той им даде да вкусят милост от Него, ето – част от тях съдружават със своя Господ, за да отрекат онова, което Ние сме им дали. Наслаждавайте се – ще узнаете! (33–34)

Това е пренебрежително и срамно поведение, което изглежда като предателство. Когато са дарени с блага, някои хора приемат това за даденост и пренебрегват използването на тези блага с добра цел, но веднага щом са в неравностойно положение поради лошо здраве или намаляване на богатството, те изпадат в отчаяние и напълно губят надежда. Чувстват, че са изгубили нещо, което е тяхно по право, забравяйки, че разпределението на благата зависи от Всемогъщия Аллах:

И ако дадем на хората да вкусят милост, радват ѝ се. А щом ги сполети злина заради онова, което ръцете им са сторили преди, ето ги – отчайват се. Не виждат ли, че Аллах увеличава препитанието комуто пожелае, и Той го намалява? В това има знамения за хора вярващи. (36–37)

Хората трябва да бъдат признателни и благодарни за благата, с които са дарени, а в моменти на трудности – да бъдат търпеливи. Съдбата, отредена от Аллах, трябва да се приема смело и смирено, както и да се запази доброто отношение към хората във възход и падение:

И отдавай на роднината правото му, и на нуждаещия се, и на останалия на пътя! Това е най-доброто за онези, които искат да видят Лица на Аллах. Те са сполучилите. (38)

Бедността и богатството винаги са били изпитание за хората. Алчният стремеж за постоянно натрупване на богатства в един свят с ограничени ресурси и на фона на политическата действителност в съвременното ни води обществата към извънредно положение и крайности. Така животът е застрашен не само от неизбежните класови борби, но и от непредвидими явления, които са извън човешкия контрол:

Разрухата по сушата и в морето се появи заради онова, което ръцете на хората сториха, за да ги накара Той да вкусят част от онова, което са извършили, и за да се върнат [към покаянието]. (41)

Братството, сътрудничеството и взаимното уважение, които са резултат от вярата в Аллах, най-добре могат да предпазят хората от алчност и деградация. Сурата отправя следния призив към Пратеника Мухаммед и всички хора:

И обърни лицето си към правата вяра, преди да дойде неизбежният Ден от Аллах! В този Ден ще бъдат разделени: който е неверник, против него е неверието му, а които вършат праведни дела, за себе си подготвят... (43-44)

В този контекст сурата продължава да говори за постоянното противопоставяне между вярата и неверието. Когато Пратеника Мухаммед представил посланието на Аллах пред меканските езичници, те се отнесли враждебно към него. Затова Всевишния го успокоил с думите:

И преди теб изпращахме Ние пратеници при техните народи и им донасяха ясните знаци, и отмъстихме на онези, които престъпваха, и Наш дълг бе да подкрепим вяващите. (47)

Защо след тези думи мюсюлманите претърпяват днес толкова неуспехи и не заемат достойно място сред хората? Защо са стигнали до това положение? Факт е, че мюсюлманите не живеят в хармония с човешката природа и социалните закономерности. Изгубили са своето единство, цивилизованост и увереност. За разлика от други общества мюсюлманите изглеждат в застой и изостаналост. Солидарността, на която учи ислямът, я няма или е просто повърхностно демонстрирана. Тези характеристики едва ли заслужават подкрепа. Повърхностната и без съдържание вяра не може да бъде причина за благодатта на Аллах. В древността израилтяните били разпръснати и подчинени на идолопоклоннически общества поради същите причини. До голяма степен мюсюлманските общества днес са пример за политически, икономически и социален хаос. Подобна обърканост едва ли може да доведе до какъвто и да било успех. Въпреки всичко вратата на промяната не е затворена и мюсюлманите имат възможността да подобрят и задълбочат своята вяра, за да заемат достойно място сред хората.

Ислямът ще пребъде и сурата потвърждава тази истина с голяма увереност. Това ще се случи чрез общност, която следва пътя на вярата:

А дарените със знанието и с вярата ще кажат: „Пребивавахте според предписанието на Аллах до Деня на възкресението. Това е Денят на възкресението, ала вие не съзнавахте“. (56)

Следователно ще има мюсюлманска общност дотогава, докато светът съществува. Състоянията на слабост са временни. Посланието на Създателя няма да остане без хора, които да го носят. Мюсюлманите отново ще заемат достойно място сред световното общество. С такова обещание завършва сурата:

И търпи! Обещанието на Аллах е истинно. И да не те разколебават онези, които не са убедени! (60)

СУРА 31

Люкман

Сурата започва с описание на благодетелните и наградата, която ги очаква. След това прави контраст с онези, които се опитват да въвличат вярващите в заблуда и таят зли намерения срещу исляма:

А сред хората някой купува слова за забавление, за да отклонява в неведение от пътя на Аллах и да го взимат на присмех. За тези има унизително мъчение. (6)

Изворите ни съобщават, че препратката в знамението е към арабския поет и разказвач Надр ибн Харис, който събирал персийски книги с разкази за царски особи и ги разказвал на езичниците в Мека като вид публично забавление. Той твърдял, че неговите разкази са далеч по-образователни и забавни, отколкото е Коранът, който Мухаммед се опитвал да им представи.

Някои тълкуватели са на мнение, че в знамението става дума за публично пеене. Учените са единодушни, че музиката, която е с неприлично съдържание, провокативна и има за цел да възбуди порочно поведение, не се одобрява от исляма. Може да се каже, че и всяко действие, което отклонява хората от техните задължения и отговорности и нарушава тяхната почтеност, също не се приема от религията.

След тази критика сурата отново насочва вниманието към наградата, която очаква праведните хора:

За онези, които вярват и вършат праведни дела, са Градините на блаженството, там ще пребивават вечно – истинно обещание от Аллах. Той е Всемогъщия, Всемъдрия. (8–9)

Знаменията продължават да възхваляват Създателя с възхвала, която Той заслужава. В същото време отново се разобличава неефективността на измислените богове, които са плод на въображението на някои хора, и се посочва, че най-здравата връзка, за която човек може да се захване, е Аллах:

А който се отдава на Аллах и благотелства, той се държи за най-здравата връзка. При Аллах е завръщането на делата. (22)

Тези, които не вярват, ще бъдат върнати към Аллах и Той ще ги извести за техните дела:

А който не вярва, да не те наскърбява неверието му! Към Нас е тяхното завръщане и ще им известим какво са вършили. Аллах знае съкровеното в сърцата. (23)

Знаменията описват също величието и силата на Аллах. Той е Създателя и Той крепи цялото съществуване. Той ръководи живота и съдбите на цялото творение. Той напътства и препитава хората, животните и растенията. Управлява звездите, планетите и всички тела, плаващи в космоса:

И ако всички дървета на земята станат калемии, и в морето придойдат още седем морета [мастило], няма да се изчерпат Словата на Аллах. Аллах е всемогъщ, всевъдър. (27)

Нищо и никой не е в състояние да обезсили Аллах:

Вашето сътворяване и вашето възкресяване е само като на една душа. Аллах е всечуващ, всезрящ. (28)

Тези, които се отдават на Аллах и Го почитат, заслужават достойно място, защото са успели да разпознаят истината и да осъзнаят, че Аллах стои над всичко и всеки.

Сурата носи името на мъдрец на име Люкман, споменат в дванайсетото знамение. Езичниците попитали Пратеника Мухаммед за

него и Аллах разкрил аспекти от неговата мъдрост. Мъдростта на Люкман се отличава драстично от древногръцката философия, която често е двусмислена и неприложима.

Разказът за Люкман започва с повеля от Аллах към него да бъде признателен. Хората често не изразяват признателност за нещата, които имат, и изцяло биват обсебени от стремежа за повече и повече. Неблагодарността към хората е знак за неблагодарност към Аллах, Който сътворява и дава препитание:

И дадохме на Лукман мъдростта: „Бъди признателен на Аллах! Който е признателен, за себе си е признателен. А който е неблагодарен – Аллах е над всяка нужда, всеславен“ (12)

Създателя реално няма нужда от това някой да Го прославя и да Му благодари. Нуждата и ползата са единствено за хората, когато възвеличават Аллах и бъдат признателни.

Люкман възпитал своя син на силна вяра в Аллах и добро поведение. Първият съвет, който отправил към него, бил: „О, синко мой, не съдружавай с Аллах! Съдружаването е огромен гнет“ (13). След това го научил на добро отношение към родителите, които са причина, с позволението на Аллах, за появата на децата на този свят. В модерните общества грижата за родителите често се пренебрегва и не са малко случаите, когато те остават сами в този етап от живота си, когато са най-слаби и имат нужда от грижи. Пренебрегването на родителите е естествен резултат от забравата на Аллах.

Мъдростта на Люкман във възпитанието на неговия син проличава и в следващите знамения:

О, синко мой, отслужвай молитвата и повелявай одобряването, и възбращай отреченото, и бъди търпелив към онова, което те сполети! Това е от решителните дела. И не криви лице пред хората, и не върви по земята с високомерие! Аллах не обича никой горделивец, самохвалец. (17-18)

Мъдрият съвет на Люкман завършва с наставлението: „И бъди умерен в своята походка, и снижавай своя глас! Най-противният от гласовете е магарешкият глас“ (19). Тези наставления съдържат дълбока мъдрост и висши религиозни и морални принципи, които всички поколения трябва да осъзнаят и реализират в живота си.

После сурата продължава да изброява още блага, за които хората трябва да бъдат признателни на Аллах:

Не виждате ли, че Аллах подчинява за вас всичко на небесата и всичко на земята, и щедро ви дава Своята благодат – и явна, и скрита? А някои от хората спорят за Аллах, без да имат нито знание, нито напътствие, нито просветляващо писание. (20)

Знаменията продължават в същия дух:

Нима не виждаш, че корабите плават по морето с милостта на Аллах, за да ви покаже Той от Своите знамения? В това има знамения за всеки многотърпелив, признателен. (31)

Сурата завършва с акцент върху личната отговорност:

О, хора, бойте се от своя Господ и се страхувайте от Деня, в който нито на родителя ще се въздаде нещо заради детето му, нито на детето ще се въздаде заради родителя му! (33)

Всеки човек е отговорен за своите дела. Добрите дела на човека ще бъдат причина за неговото спасение, а лошите – за неговото падение. В Корана се казва:

Никой съгрешил не ще носи греха на друг. И ако някой натоварен с бреме призове, нищо от него не ще бъде облекчено, дори и от роднина. (*Фатир* (Твореца): 18)

Последното знамение потвърждава, че знанието за бъдещето е при Аллах и че хората не владеят неведомото:

Единствено при Аллах е знанието за Часа. Той изсипва дъжда и знае какво има в утробите. И никой не знае какво ще придобие утре, и никой не знае къде ще умре. Аллах е всезнаещ, сведущ. (34)

Разбира се, метеорологичните прогнози за времето не се определят като гадателство, тъй като са базирани върху научни изследвания със съвременни методи и технологии. Същото се отнася и за други научни и медицински процеси като например ултразвуковото сканиране за определяне пола на ембриона. Онова, което знаменията визира, е неспособността на човека да знае какво носи всяко женско създание в утробата си по всяко време и навсякъде във вселената.

СУРА 32

Ес-Седжде (Поклонът)

Сурата е меканска и започва със знамения, загатващи за раждането на мюсюлманската общност. Коранът, който е неоспоримо Слово на Аллах, е низпослан на неграмотна общност, която била трансформирана чрез ученията му и удостоена с универсална мисия. В началните знамения се опровергават някои аргументи на недоброжелателите на Пратеника:

А [неверниците] казват: „Той я е измислил!“¹³⁶ Не, тя е истината от твоя Господ, за да предупредиш народ, при който дотогава не е идвал друг предупредител, та да бъдат напътени. (3)

Религиозното послание, низпослано на Пратеника Мухаммед, е универсално, разкрито от Създателя на хората и вселената:

Аллах е, Който сътвори небесата и земята, и всичко между тях за шест дена. После се въздигна [безподобен] Той на Трона. Нямате освен Него друг покровител, нито застъпник. Не ще ли се поучите? (4)

Сурата след това пояснява, че Създателя на обширния космос, Той е, Който ръководи и контролира съдбата на цялата вселена. Вселената е удивителна, сложна и внушаваща страхопочитание система. Земята се завърта около собствената си ос веднъж на двама и четири часа, а за да завърши орбиталното си пътуване около слънцето, са ѝ

¹³⁶ Т.е. Книгата (Корана).

необходими 365 дни. Млечният път, от който нашата Слънчева система е само малка част, е галактика, състояща се от милиони звезди, плаващи с милиони други галактики в обширното и безгранично пространство, за което ние знаем много малко. Светлината също е феномен и изминава огромното разстояние от слънцето до земята за броени минути.

Поддържането и контролирането на тази сложна космическа структура се извършва от Всемогъщия Аллах без затруднение и мигновено. Всичко в този свят се случва по волята на Аллах. Той определя началото и края на творението; съживява и умъртвява; въздига и унижава:

Той управлява делата от небето до земята, после те се въздигат към Него в един Ден, колкото хиляда години, според вашето броене. Той е Знаещия и скритото, и явното, Всемогъщия, Милосърдния. (5-6)

Уникалната характеристика на мюсюлманската общност е, че тя организира живота си на базата на *теухида*, абсолютното единство на Аллах, без да се опиянява от земните постижения. Всички намерения и действия винаги са обвързани със Създателя и Неговото задоволство. Мюсюлманите вярват в Съдния ден и се подготвят за него, без да им влияе позицията на много хора, които отричат този Ден:

И рекоха: „Нима след като изчезнем в земята, наистина ще бъдем сътворени отново?“. Да, в срещата със своя Господ те не вярват. (10)

Но когато Денят настъпи, те ще съжаляват за тази своя позиция на отричане:

Ако видиш как престъпниците свеждат глави пред своя Господ: „Господи наш, видяхме и чухме! Върни ни, за да сторим праведни дела! Ние вече сме убедени“. (12)

В онзи миг ще бъде вече късно. Тогава всеки ще получи възмездие според делата си. Успехът ще принадлежи на тези, които са преминали през житейския процес с вяра и добри дела.

Ежедневната молитва, *намаз*, е отличителна практика на мюсюлманите. Тя се изпълнява както през деня, така и през нощта. В съвременния живот много хора изоставят молитвите и ги заменят с порочни действия. Мюсюлманите трябва да се стремят да бъдат от

вярващите, които: „Напускат постелите си, и със страх и копнеж зоват своя Господ, и от онова, което сме им дали, раздават“ (16). Вярата и нечестивостта не са равни: „Нима онзи, който вярва, е като онзи, който е нечестивец? Не са равни те“ (18).

Ислямът учи вярващите да организират добре и ефективно своето време. В сура *Ен-Небе'* (Вестта) се казва: „И сторихме съня ви за покой, и сторихме нощта да е покров, и сторихме деня за препитание“ (9–11). Хората имат нужда от почивка след труда, който полагат в ежедневието. Но при всички положения те трябва да не забравят Аллах и съзнателно да го споменават: „За вярващите молитвата е предписание в определено време“ (*Ен-Нуса* (Жените): 103). Проблемът днес в много общества е в това, че молитвата не просто се пренебрегва, но тя дори умишлено бива обект на постоянни нападки и нейното извършване се възпрепятства:

Видя ли ти онзи, който пречи на раб, когато отслужва молитвата? Видя ли дали той бе на правия път, или повелява богобоязън? (*Ел-Аляк* (Съсирекът): 9–12)

Първите мюсюлмани се борели срещу опозиция, която възпрепятствала религиозните им ритуали и не зачитала стойността им. За тези хора сурата обявила следното:

И кой е по-голям угнетител от онзи, комуто се напомнят знаменията на неговия Господ, а после той се отвърща от тях? Отмъщаваме Ние на престъпниците. (22)

Аллах напомнил на Пратеника Мухаммед, че пратениците преди него също понасяли големи трудности и били отхвърляни от своите народи. Затова и на него му било повелено да търпи като тях:

И дадохме на Муса Писанието: „Не се съмнявай в срещата с Него!“. И го сторихме напътствие за синовете на Израил. И когато бяха търпеливи, и в Нашите знамения се бяха убедили, сторихме от тях водители, напътващи според Нашата повеля. (23–24)

Знаменията подчертават важността на търпението и непоколебимата вяра и ги определят като необходими черти в личността на водачите. Пример за такъв водач бил пратеникът Ибрахим (Авраам), който издържал успешно всички изпитания на пророчеството. Достойното място сред хората се печели със себеотрицание.

Според религиозните източници между пратениците Мухаммед и Муса (Мойсей) се е състояла среща. Но не можем да бъдем категорични дали това се е случило след смъртта на Мухаммед, или по време на нощното възнесение, *ел-исра*. Тунизийският учен Мухаммед Тахир ибн Ашур разбира тази среща като духовна среща на базата на общия опит и преживявания между Муса и Мухаммед по време на техните мисии за разпространяване на посланието на Аллах. Затова Всевишния извещил Пратеника Мухаммед, че неговите врагове твърдо ще се противопоставят срещу призива му – така, както враговете на Муса се противопоставяли срещу неговия призив. Но въпреки всичко посланието на Аллах ще пребъде:

И нима на неверниците не им бе посочено колко поколения преди тях погубихме? [Сега] тези се движат в техните жилища. В това има знамения. Не ще ли се вслушат? (26)

Все още по света има много несправедливост. Ученията на исляма до голяма степен се пренебрегват. Но има отдадени мюсюлмани, които се борят за справедливост, и надеждата не е изгубена. Аллах ще доведе всичко до справедлив край:

И казват: „Кога ще бъде това отсъждане, ако говорите истината?“. Кажете: „За неверниците в Деня на отсъждането не ще е от полза, ако тогава повярват. И не ще им се даде отсрочка“. Отдръпни се от тях и чакай! И те чакат. (28–30)

СУРА 33

Ел-Ахзаб (Съюзените племена)

В тази сура се наблюдават пет случая, в които знаменията са насочени към Пратеника Мухаммед в качеството му на водач на мюсюлманската общност и го инструктират по конкретни въпроси, свързани с личното му поведение, както и с цялостната организация на мюсюлманите. В първия случай се казва:

О, Пророче, бой се от Аллах и не слушай неверниците и лицемерите! Аллах е всезнаещ, всемъдър. И следвай онова, което ти се разкрива от твоя Господ! За вашите дела Аллах е сведущ. И се уповавай на Аллах! Достатъчен е Аллах за покровител. (1-3)

Тези знамения имали за цел да успокоят Пратеника и да му вдъхнат увереност и непоколебимост в неговата мисия. В знаменията се крие и личен мотив за Пратеника. Преди пророчеството той бил осиновил момче на име Зейд ибн Харисе. Впоследствие ислямът забранил тази предислямска традиция на осиновяване със следния аргумент:

Аллах не е сторил две сърца в гърдите на един човек. И не е отредил да ви станат като майки вашите съпруги, които оприличавате на своите майки. И не е отредил да ви станат синове осиновените от вас. Това са само думи, които вие изричате. Аллах казва истината и Той сочи правия път. (4)

Въпросът, който може да бъде зададен тук, е: каква е позицията на исляма относно съществуващото осиновяване? Отговорът е:

Назовавайте ги на бащите им! То е най-справедливо при Аллах. А ако не знаете бащите им, те са ваши братя в религията и ваши приятели. И нямате грях за онова, в което сте сбъркали, а за онова, което вашите сърца са кроели. Аллах е опрощаващ, милосърден. (5)

Биологичните родители имат абсолютното право да бъдат родители на своите деца. Но ако те не са известни и не могат да бъдат открити, тогава грижата за децата се осъществява от други хора на базата на религиозен дълг вместо на кръвна връзка. Ислямът издига като основна норма грижата за сираци, изоставени деца и деца, чиито родители са в неизвестност. Мюсюлманите носят голяма вина за пренебрегването на тази жизненоважна практика. Срамно е да се наблюдава, че сиропиталищата, бежанските центрове и други хуманитарни институции се инициират и поддържат без участието на мюсюлмани.

Сурата подчертава важноста на религиозната близост и обвързаност: „Пророка е по-близък за вярващите от самите тях, и съпругите му за тях са като майки“ (6). Мухаммед е духовният баща на мюсюлманите. Той е оставил най-добрите напътствия, които водят към сигурност и спасение. Мухаммед е символът на исляма, а ислямът е религия, която води към светлината.

Преди низпославането на шестото знамение от тази сура Пратеника не одобрявал да се извършва погребален ритуал по ислямските норми на човек, който е имал неизплатени дългове. Но след това знамение той поел отговорността за дълговете на мюсюлманите и се превърнал в гарант за тях, както и за сираците и бездомните хора. В хадис Пратеника е казал:

Аз поемам отговорността за всеки вярващ в този живот и в отвъдния. Четете думите на Аллах: „Пророка е по-близък за вярващите от самите тях“ (6). Затова богатството на всеки вярващ се разпределя между близките му след неговата смърт. Ако покойникът е оставил дълг или близък, който се нуждае от грижа, нека дойде при мен, аз ще бъда негов покровител.¹³⁷

Така Пратеника заел мястото на духовен баща за вярващите, а съпругите му станали техни майки, тъй като били важна връзка между Пророка и общността. Те предавали ученията му и били пример за подражание. Затова след смъртта на Пратеника никой нямал право да встъпва в брак с тях.

137 Хадисът е предаден от Бухари (2399).

Във втория случай знаменията са насочени към поведението на съпругите на Пратеника:

О, Пророче, кажи на своите съпруги: „Ако сте пожелали земния живот и неговата украса, елате да ви дам [задължителната плата] и да ви освободя с добро! (28)

За разлика от дворцовия начин на живот Пратеника бил скромнен, сдържан и непретенциозен. Той водел обикновен и почтен живот, но съпругите му били израснали в уютни семейни условия, тъй като били от заможни семейства. След като състоянието на мюсюлманите се подобрило значително, съпругите му започнали да настояват за повече изобилие. Но знаменията били ясни и насърчили скромния начин на живот в дома на Пратеника, въпреки че бил водач. От съпругите му се очаквало да го подкрепят и да му бъдат опора в мисията и религиозните задължения. При евентуални заплахи или обсади на общността семейството на Пратеника не се ползвало със специални привилегии и защита.

На съпругите на Пратеника бил даден избор: да живеят скромно с него и да понасят трудностите, които всички мюсюлмани понасяли, или да получат развод:

О, Пророче, кажи на своите съпруги: „Ако сте пожелали земния живот и неговата украса, елате да ви дам [задължителната плата] и да ви освободя с добро! А ако сте пожелали Аллах и Неговия Пратеник, и Сетния дом, то Аллах е приготвил за благодетелните сред вас огромна отплата“. (28–29)

Въпреки затрудненията съпругите избрали да бъдат част от благородния живот на Пратеника и така заслужили достойно и уважавано място сред мюсюлманите и в ислямската религия като цяло.

В третия случай сурата казва:

О, Пророче, Ние те изпратихме като свидетел, благовестител и предупредител, и зовящ към Аллах с Неговото позволение, и като озаряващ светилник. (45–46)

Посланието на Мухаммед е универсално. То не е ограничено до специална група, каквито били посланията на пратениците преди него. Коранът е Словото на Аллах, което Мухаммед следвал всеотдайно и го предал на хората без каквото и да е вмешателство в неговото съдържание.

Пратеника ще бъде свидетел, че е предал напътствието на Аллах на своя народ, а мюсюлманите след него ще бъдат свидетели, че са го предали на човечеството. Първите поколения на мюсюлманите се справили блестящо с тази задача и онагледили ценностите на исляма в личен и обществен план. Но с течение на времето ситуацията се променила и дори самите мюсюлмани се превърнали в пречка за разбирането на исляма. Посланието на Аллах се нуждае днес от компетентни и талантлив хора, които разумно да го обясняват.

Четвъртият случай се отнася до избора на Пратеника по отношение на неговите съпруги. Не всяка жена може да носи тази отговорност и почтеност да бъде „майка на вярващите“. Съпругата трябва да бъде съпричастна и да помага на съпруга си в неговата мисия, без да го възпрепятства по пътя на неговите отговорности. Разбира се, съпругите на Пратеника били най-силно вярващи. Те го подкрепяли и проявявали огромно разбиране към него:

О, Пророче, разрешихме ти за съпруги онези, на които си дал задължителната плата, и наложниците ти сред пленничките, които Аллах ти е дарил, и дъщерите на чичовците ти, и дъщерите на лелите ти, и дъщерите на вуйчовците ти, и дъщерите на вуйните ти, които се преселиха с теб. И [без зестра ти е позволена] всяка вярваща жена, ако дари себе си на Пророка и Пророка пожелае да се ожени за нея – единствено за теб, а не за другите вярващи... (50)

Ислямът ограничил многоженството. Арабите, които имали по десет съпруги, могли да запазят само по четири от тях, а останалите трябвало да ги освободят. Въпросът тук е: защо това не се отнасяло и за самия Мухаммед? От една страна, след като вече съпругите му били приели да живеят с него скромен живот, не било справедливо да ги развежда. От друга страна, не можело съпругите на Пратеника да се омъжват за други мъже освен за него. Затова най-разумното решение било да останат заедно с Пратеника до края на живота си. На Пратеника му било казано следното:

И не са ти разрешени отпосле други жени освен тези, нито да ги подменяш със съпруги, дори да те е възхитила тяхната красота, освен наложниците ти. Аллах всяко нещо наблюдава. (52)

Многоженството било практикувано и от други пратеници преди Мухаммед. Библията споменава, че Сулейман (Соломон) е имал хиляда жени, колкото и странно да ни звучи. Изглежда, че човешката

природа винаги е изпитвала нужда от това. Макар и под други форми, днес в съвременното общество хората имат множество сексуални връзки, но без да се поема тежката отговорност на семейството.

Последната, пета инструкция, която Пратеника получил в тази сура, се отнася до облеклото на неговите съпруги:

О, Пророче, кажи на съпругите си и на дъщерите си, и на жените на вярващите, да спускат върху себе си покривалото [когато излизат]. Това е най-подходящото, за да бъдат разпознати и да не ги огорчават. Аллах е опрощаващ, милосърден. (59)

Следващите две знамения обясняват горните напътствия:

Ако лицемерите и онези, в чиито сърца има болест, и разпространителите на слухове в ал-Медина не престанат, ще те подбудим срещу тях, после там само за кратко ще съжителстват с теб – прокълнати. Където и да бъдат намерени те, ще бъдат сграбчени и напълно изтребени. (60–61)

В обществата, където добродетелите са изгубени и се вихри непочтен и неморален начин на живот, блудствата и извращенията са ежедневие.

Сурата отправя и шест инструкции към мюсюлманите. Първата се отнася до съгласуваната военна кампания на арабите езичници в Медина срещу мюсюлманите през 627 година. Това е един от най-критичните моменти в историята на исляма. Немюсюлмани, събрани от всички краища на Арабия и подкрепяни от някои евреи и лицемери в Медина, се опитали да превземат града от мюсюлманите, които се оказали в капан и трябвало да устояват срещу няколко фронта извън и вътре в Медина. Сурата описва ситуацията така:

Когато настъпиха и отгоре, и отдолу срещу вас, и когато погледите се вцепениха и сърцата заседнаха в гърлото, и допуснахте за Аллах различни догадки, там вярващите бяха изпитани и разтърсени от силно сътресение. (10–11)

Мюсюлманите изкопали ров около Медина и се опитали да засият отбранителната линия, за да не допуснат пробив. Макар и доста

разклатена, вратата им се запазила силна. Сурата ни казва, че когато мюсюлманите видели врага да настъпва, били изпълнени с увереност и смелост:

И когато вярващите видяха племената, рекоха: „Това е, което ни обещава Аллах, и Неговият Пратеник. Казва истината Аллах, и Неговият Пратеник“. И това им надбави само вяра и покорство. Сред вярващите има мъже, предани в своя обет към Аллах. Някои от тях загинаха в изпълнение на дългата си, а други още чакат. И с нищо на това не измениха. (22–23)

Логиката на вратата се различава значително от тази на личния интерес. Мюсюлманите с чест защитили и опазили териториалната цялост на Медина, оставяйки атакуващите нашественици унили и разочаровани. Суровото време и силният вятър също допринесли за поражението на племената и те се върнали с празни ръце:

Аллах върна неверниците с тяхната ярост. Те не получиха никакво благо. Достатъчен бе Аллах за вярващите в сражението. Аллах е всемогъщ. (25)

Пратеника отправил следните думи: „Признателността да бъде за Аллах, Който осъществи обещанието и подкрепи вярващите, и опозори племената“. Войнствените племена били щастливи, че успели да се върнат по домовете си. Те разбрали, че Медина е защитена, и се отказали от всички бъдещи планове за нейното превземане.

Второто напътствие към вярващите е отправено в следващите знамения: „О, вярващи, често споменавайте Аллах! И Го прославяйте сутрин и вечер!“ (41–42). Мюсюлманите са удостоени с универсално послание, което трябва да съблюдават и пазят. То е базирано на силна връзка с Аллах чрез изповядване на Неговата религия и подготовка за равностметката пред Него в Съдния ден. Основната грижа на много хора днес е достигането на висок стандарт на живот и реализирането на материално благополучие. Когато мюсюлманите възпитали у себе си истинската вяра и приели Аллах с доверие, тогава били обсипани с благодат от Него:

Той е, Който ви благославя, и Неговите ангели, за да ви изведе от тъмнините към светлината. Към вярващите Той е милосърден. (43)

Тази чест я заслужават хора, които не забравят Аллах и носят посланието Му. Когато мюсюлманите били искрени, те били уважавани и

имали достойно място сред хората. Но когато започнали да пренебрегват напътствията на Аллах, животът им затънал в изостаналост и потисничество.

Третото напътствие се отнася до етиката при посещение на дома на Пратеника. Вярващите обичали Мухаммед повече от себе си и обичали да го посещават, за да бъдат заедно с него възможно най-дълго. Но Коранът поставил тези посещения в порядък и било низпослано следното знамение:

О, вярващи, не влизайте в домовете на Пророка, за да ядете, освен ако ви бъде позволено, но без да изчаквате сготвянето му. А поканят ли ви, влезте и когато се нахраните, разотидете се, без да се заседявате в разговори! Това огорчава Пророка. Той се свени от вас, но Аллах не се свени от истината. (53)

Тези указания били належащи, тъй като домът на Пратеника не бил като палатите на царете. Пространството било малко – малки стаички, прикрепени към джамията. При тези условия постоянното присъствие на външни хора създавало неудобства и нарушавало личното пространство на съпругите на Пратеника. Затова били дадени още указания:

И ако помолите жените му за някоя вещ, помолете ги иззад завеса! Това е най-чисто и за вашите сърца, и за техните сърца. И нямате право да огорчавате Пратеника на Аллах, нито да се жените някога за съпругите му след него! Това е огромно [прегрешение] пред Аллах. (53)

В своите домове жените мюсюлманки се обличали свободно, затова с тях трябвало да се контактува „иззад завеса“ – за да бъдат защитени от любопитни погледи на чужди мъже. Имало хора, които посещавали Пратеника със зло намерение и се опитвали умишлено да видят или чуят нещо, което да разпространяват сред хората в Медина с цел да разпалват раздори. Сурата отбелязва:

Аллах знае кои препятстват сред вас и кои казват на своите братя: „Хайде при нас!“. Те встъпват в битката само за кратко – скъперници спрямо вас. И когато дойде страхът, ги виждаш да гледат към теб, въртейки очи като някой изпаднал в несвят пред смъртта. А когато страхът си отиде, те ви нападат с остри слова – скъперници в добрината. Тези не вярват и Аллах провали делата им, а за Аллах това е лесно. (18–19)

Хора с такава подривна дейност съществували в Медина, затова Аллах предупредил Пратеника Мухаммед за тях с думите:

И не следвай неверниците и лицемерите, и отмени обидите им, и се уповавай на Аллах! Достатъчен е Аллах за покровител. (48)

Четвъртата инструкция е свързана със забраната да се огорчават Аллах, Неговия Пратеник и вярващите:

Който огорчават Аллах и Неговия Пратеник, Аллах ги проклена в земния живот и в отвъдния, и е приготвил за тях унизително мъчение. А които незаслужено огорчават вярващите мъже и жени, те се нагърбват с клевета и явен грях. (57-58)

Петото указание има за цел да опази моралния идеал на пратениците и тяхната репутация:

О, вярващи, не бъдете като онези, които огорчаваха Муса! Но Аллах го оневини за онова, което говореха, и бе почитан при Аллах. (69)

В последното, шесто напътствие Аллах казва:

О, вярващи, бойте се от Аллах и изричайте правдиви слова! Тогава Той ще поправи делата ви и ще опрости греховете ви. Който се покорява на Аллах и на Неговия Пратеник, той постига велико избавление. (70-71)

В контекста на трудностите и заплахите, през които Пратеника преминавал, Аллах го обгърнал със спокойствие и утеха, казвайки:

Аллах и Неговите ангели благославят Пророка. О, вярващи, благославяйте го и вие, и го поздравявайте с почит! (56)

Сурата завършва с кратък акцент върху ролята на човека на тази земя. Хората са сътворени със свободна воля и чувство за отговорност, бивайки способни да различават доброто от злото. Те не са нито животни, които се водят единствено от инстинктите, нито ангели, които живеят идеален и безупречен живот. Човекът е уникално създание. Той е способен да бъде носител на най-възвишеното поведение, но може да постъпва и по най-унизителния начин; може да избере да живее почитен и праведен живот, който да го доведе до вечна благодат в Рая, но също така е способен да превърне живота си в ад и да стигне до вечното падение и Ада.

Аллах е поверил посланието на хората, защото те имат способността да се отнесат отговорно и да изпълнят напътствията и дълга към Аллах и всички хора. Но не трябва да се забравя, че дълбоко в човека има глас, който може да го накара да предаде както Аллах, така и хората.

Предпоследното знамение очертава по изключително лаконичен начин великата задача на човека:

Ние предложихме на небесата и на земята, и на планините отговорността, но те се възпротивиха да я носят и се уплашиха от нея. А човекът я понесе – той бе угнетител, невеж. (72)

СУРА 34 *Себе' (Саба)*

Това е четвъртата сура в Корана, която започва с израза „*елхамдулилях*“, изразяващ възхвала и признателност към Аллах. Другите три сури, които вече разгледахме, са: *Ел-Фатиха* (Откриващата Книга-та), *Ел-Енам* (Добитъкът) и *Ел-Кехф* (Пещерата). Аллах е Създателя на цялата вселена и всичко в нея. Той е върховната сила, управляваща всички процеси в съществуването с абсолютна справедливост и милост. Той е Всезнаещ:

Знае Той какво прониква в земята и какво излиза от нея, и какво се спуска от небето, и какво се издига към него. Той е Милосърдния, Опрощавация. (2)

Аллах има знание за всяко отделно зърно, засадено в почвата, и за всяка култура, която израства от него; Той знае всяка капка дъжд, падаща от небето и изпаряваща се в атмосферата. Целият космос е отворена книга пред Всемогъщия Аллах и нищо не убягва от Неговото знание. В ден на буря Той знае движението на всяка пращинка в пространството. Той контролира също и природните сили.

Отвъд природния свят има друг, който е невидим за човешкото око и несъизмерим със сетивата на човека. Но Аллах знае и неведомото:

Знаещия неведомото, от Когото нищо не убягва, дори с тежест на пращинка, нито на небесата, нито на земята, нито по-малко от това, нито по-голямо, без да е в ясна книга. (3)

Тази сура е сходна със сура *Ел-Фуркан* (Разграничаването) и по подобен начин опровергава възраженията на тези, които не вярват в Създателя. Първото им възражение е отричането на Съдния ден – позиция, която винаги е била заемана от някои хора:

Неверниците казват: „Не ще настъпи никога за нас Часът!“. Кажи: „Не, кълна се в своя Господ, непременно за вас ще настъпи. (3)

Отричането на живота след смъртта е абсурдна позиция. Защо Създателя да не може да сътвори живот за втори път, след като веднъж вече Го е направил? Достатъчно очевидно е, че Аллах има пълен контрол върху човешката съдба и че човекът има непреодолима нужда от Него по всяко време, независимо дали е буден, или в състояние на сън, гладен или сит. Наистина ли човек е способен да пренебрегне всички тези ясни и очевидни факти?! Животът след смъртта е необходим за възстановяване на баланса и справедливостта. Всеки ще получи възмездие и ще понесе последствията от делата си.

И днес има хора, които напълно са завладени от материалистично мислене и не се интересуват от никакви последствия, нито искат да знаят за Деня на възмездието. Това е знак за наивност и самозаблуда:

И рекоха неверниците: „Да ви посочим ли човек, който ще ви съобщи, че след като напълно бъдете разпилени, ще бъдете отново сътворени? Той лъжа ли за Аллах измисля, или пък е луд?“. Ала не, които не вярват в отвъден живот, те са в мъчението и в дълбокото заблуждение. (7–8)

И на други места се критикува тази логика и начин на мислене на езичниците:

И когато им бъдат четени ясните Ни знамения, казват: „Това е само човек, искащ да ви възпре от онова, на което служеха бащите ви“. И казват: „Те са само лъжа-измислица“. И казват неверниците за истината, когато тя дойде при тях: „Това е само явна магия“. (43)

Сурата представя два разказа. Първият се отнася до пратеника Дауд (Давид):

И отдадохме на Дауд предпочитание от Нас: „О, планини, и вие, птици, възславяйте заедно с него [Аллах]!“. И размекнахме за него желязото. [И му рекохме]: „Направи широки ризници и ги оразмери! И вършете праведни дела! Зрящ съм аз за вашите дела“. (10–11)

Разказът за Дауд опровергава някои тесногръди разбирания за религията и доказва, че не е необходимо да се пренебрегва земният живот, за да се стигне до успех в отвъдния. Това е погрешно схващане за религията. Пътят на вярата преминава през изграждане на способности и овладяване на знания в този живот, а не през постоянно бездействие и леност. Мюсюлманите трябва да научат този урок и да бъдат дейни, а не просто да чакат безпомощно откритията и създаденото от други народи. Дауд успешно комбинирал вярата си с огромни постижения в живота. С прекрасния си глас, на който дори птиците се възхищавали, той възхвалявал Аллах, а с ръцете си и своите практически умения изработвал средства за ежедневна употреба.

Животът след смъртта трябва да бъде стимул за деен живот тук и сега. Образец за вярата не трябва да бъдат хора, които са неспособни и бездейни. Мюсюлманите не бива да губят ентузиазма за живот и пламенността за успехи и постижения.

В знамение 13 се казва, че Сулейман (Соломон), син на Дауд, е разполагал със светилища и статуи. Това показва, че тази форма на изкуството е била практикувана тогава. Ислямът впоследствие забранил статуите, тъй като те често ставали обект на поклонение и символ на изкривени религиозни представи. Дори и днес някои протестантски движения в християнството не позволяват да се излагат статуи и икони в техните църкви.

Дауд и Сулейман били едновременно царе и пратеници на Аллах, но техните земни задължения никога не били пречка пред изпълнението на религиозния им дълг: „О, роде на Дауд, служете [на Аллах] с признателност! Малцина от Моите раби са признателни“ (13).

Вторият разказ се отнася до народа на Себе' (Саба):

За народа на Саба имаше знамение в неговата земя – две градини, отдясно и отляво: „Яжте от препитанието на своя Господ и Му бъдете признателни! Имате прекрасно място и опрощаващ Господ!“ (15)

Невинаги богатството е знак за благополучие и спечелване задоволството на Аллах. Хората, които живеят в бедност, не трябва да се възприемат като отблъснати от благодатта на Създателя. Не бива да се забравя, че Аллах изпитва хората чрез богатството, както ги изпитва и чрез трудности. Успехът и спасението зависят от това как човек приема волята на Аллах и се справя със съдбата си. В Корана се казва: „И ви изпитваме със злото, но и в доброто има изпитание, и при Нас ще бъдете върнати“ (Ел-Енбия (Пророците): 35).

Бивайки непризнателен към благодатта на Аллах и злоупотребявайки с богатството, което му било дадено, народът на Саба се провалил в изпитанието:

Но те се отвърнаха и изпратихме срещу тях пороя от бентовете, и заменихме техните градини с две градини, даващи горчиви плодове и тамариск, и съвсем малко бодливи храсти. С това ги наказахме за тяхното неверие. Нима наказваме други освен неблагодарните? (16-17)

Когато благодатта на Аллах бъде изгубена от един народ, при него настъпват разединение, несигурност и разврат. И вината за всичко това е единствено на хората:

И угнетиха сами себе си. И ги сторихме да са предания. И напълно ги разпихме. В това има знамения за всеки многотърпелив, признателен. (19)

Сурата отбелязва, че много хора, дарени с благодат, са се провалили в изпитанията. Някои били арогантни, непризнателни и се противопоставяли срещу Аллах и Неговите пратеници. Други твърдели, че разполагат с по-достойни учения и традиции:

И не изпратихме в никое селище предупредител, без живеещите там в охолство да рекат: „Не вярваме в онова, с което сте изпратени“. И казваха: „Ние сме с повече имот и деца, и не ще бъдем наказани“. (34-35)

Жаждата за богатство често се превръща в причина за социален раздор и упадък. Това е видимо както в миналите, така и в сегашните общества. Експлоатацията на слабите и бедните не е никак рядко явление. Тази тенденция е породила социални теории и идеологии, насочени към отнемане правото на собственост, а това от своя страна е довело до множество войни и конфликти между различни социални групи. По-внимателното проучване на тези конфликти разкрива, че основният им двигател е алчността за земни облаги. Затова и религията постепенно била отстранена от живота на хората, а вярата в Съдния ден – иронизирана и превърната в нещо незначително. Вместо това значимост е придадена на идеологии, политически и икономически системи, които са обсебени от материализма и материалистичния империализъм. Въпреки това религията остава ненадмогната и тя е тази, която дава изход от тежкото положение. След разказа за Саба Аллах заявява:

И така Иблис изпълни своите замисли спрямо тях, и те го последваха, освен една група от вярващите. А той нямаше власт над тях, освен за да узнаем кой вярва в отвъдния живот и кой се съмнява в него. Над всяко нещо твоят Господ е пазител. (20–21)

След това сурата продължава да опровергава възраженията срещу религията с други красноречиви и убедителни аргументи:

Кажы: „Кой ви дава препитание от небесата и от земята?“. Кажы: „Аллах! Или ние сме на прав път, или в явна заблуда, или вие“. (24)

Всъщност кой е по-достоеен за почитане и поклонение: Този, Който дарява, или който получава? Как може да се призовават каменни божества, на които езичниците се покланяли, за да осигурят прехрана? Чия вяра е по-близо до истината?

С този възпитан подход на аргументация Аллах повелил на Пратеника да заяви:

Кажы: „Нито вие ще бъдете питани за нашите прегрешения, нито ние ще бъдем питани за вашите деяния“. Кажы: „Ще ни събере нашият Господ, после ще отсъди справедливо между нас. Той е Отсъждащия, Всезнаещия“. (25–26)

Обществата са организирани така, че една група е в ролята на водач, а останалите следват. Първите често са водени от амбиции и лични интереси, докато вторите са примирени. Фактори като пари, власт и позиции определят взаимоотношенията между двете групи. Коранът онагледява тези зависимости с разказа за Фараона и магьосниците:

И когато магьосниците дойдоха, рекоха на Фараона: „Ще има ли за нас отплата, ако ние победим?“. Рече: „Да, и тогава ще бъдете от приближените“. (*Еш-Шуара* (Поетите): 41–42)

В тази сура, както и на други места в Корана, е отразен момент от Съдния ден, когато горделиви и влиятелни хора ще спорят със слабите, които са успели да заблудят в земния живот и които са им се подчинявали безусловно. Двете групи се обвиняват взаимно за лошата съдба, която ги е сполетяла в отвъдното. А всъщност основната причина за подобна съдба са алчността и егоистичните стремежи и на двете групи:

Но да би видял как угнетителите, изправени пред своя Господ, се обвиняват един друг! Онези, които са били слаби, казват на горделивите: „Ако не бяхте вие, непременно щяхме да сме вярващи“. А горделивите казват на слабите: „Нима ние ви отвърнахме от напътствието, след като дойде при вас? Не, вие бяхте престъпници“. И слабите казват на горделивите: „Не, лукавството ви бе денем и нощем, като ни повелявахте да не вярваме в Аллах и да сторяваме Негови подобия“. (31-33)

Този спор продължава до момента, в който пазителите на Ада го прекратяват.

Към края на сурата Аллах повелява на Пратеника да призове народа си да стигне до истината чрез размисъл и наблюдение:

Кажете [о, Мухаммед]: „Аз ви наставлявам само едно – да застанете пред Аллах по двама или поотделно, да размислите дали е луд вашият другар. Той е само предупредител за вас преди сурово мъчение“. (46)

Задълбоченото мислене и наблюдение са основно изискване за разбирането на исляма. Аллах призовава човека да бъде психически и интелектуално буден и да размишлява върху творението на Създателя, което е видимо навсякъде около него. Пратеника Мухаммед осъществил този призив и повел човечеството към бдителност и активно осъзнаване на Всевишния. Това не било за лична финансова или политическа изгода, а резултат от искрената му вяра, която го крепяла във всички трудни моменти:

Кажете: „Не искам от вас отплата. Тя е за вас самите. Моята отплата е единствено от Аллах. Той на всяко нещо е свидетел“. (47)

Тези, които отричат универсалната истина от Аллах, сами ще се срещнат с нея, лице в лице:

И да би видял ти как ще се ужасят – как не ще могат да се изплъзнат, и как ще бъдат грабнати от близко място! (51)

Тогава ще заявят своята вяра в Аллах, но ще бъде твърде късно и ще разберат, че е трябвало да бъдат по-мъдри и благоразумни, когато са имали възможност за това:

И ще рекат: „Повярвахме!“. Но как ще се доберат [до вярата] от толкова далечно място? А преди това отричаха и само предполагаха от далечно място. (52-53)

СУРА 35

Фатир (Твореца)

Това е петата и последна сура, която започва с този похвален и достоен израз „*елхамдулилях*“. Възхвалата и признателността към Аллах са основни акценти в Корана и се откриват във всички негови сури. В началото и в края на всяко действие Аллах се възхвалява и Му се благодари. Затова и тази сура започва с думите:

Слава на Аллах, Твореца на небесата и на земята, Който стори ангелите пратеници с по две, по три, по четири крила! (1)

Ангелите са сияйни, очарователни и гениални създания, способни да приемат различни форми. Те обитават пространството и са предразположени към доброта, послушание и знание. Изпълняват безусловно задачите, с които Аллах ги изпраща, и не се отклоняват от Неговите повели. Натоварени са с широк спектър от задължения, свързани с живота, смъртта, раждането, записване на важни факти и надзор над събития и хора. Сурата посочва, че ангелите могат да бъдат с две, три или четири крила. Пратеника Мухаммед е казал, че могат да имат стотици, дори хиляди крила, тъй като Аллах: „Надбавя в творението, каквото пожелае. Аллах за всяко нещо има сила“ (1).

Тази сура, подобно на сура *Ен-Нехл* (Пчелите), представя благодарта и милостта, с които Аллах се отнася към Своите творения – от сътворението до всеки един процес в съществуването. Сурата излага една категорична и универсална истина:

Никой не ще възпре милостта на Аллах, ако Той реши да я дари на хората, и каквото Той задържи, никой после не може да го пусне. Той е Всемогъщия, Всемъдрия. (2)

Хората трябва да разберат тази истина: Аллах сътворява творението и Той го поддържа. Някои си мислят, че природата сама по себе си е източник на препитание и влияние, без самата тя да е под влиянието и законите на Аллах. Дори има хора, които се опитват да елиминират напълно Аллах от съзнанието си и поддържат странни представи за съществуването и явленията в природата. Аллах се обръща към хората със следните думи:

О, хора, помнете благодатта на Аллах към вас! Има ли друг творец освен Аллах, който да ви дава препитание и от небето, и от земята? Няма друг бог освен Него! Как тогава бивате подлъгвани? (3)

Аллах е източникът на всяко добро в съществуването. В своите молитви Пратеника Мухаммед изричал следното: „О, Аллах! Каквото и добро да получа аз или което и да е от Твоите създания, то е единствено от Теб. Няма равен на Теб. За Теб са възхвалата и признателността“¹³⁸.

Това толкова дълбоко убеждение е важна характеристика на вярата. Всяко добро е от Аллах и Той е пазителят на доброто. Пренебрегването на тази реалност и убеждението, че друг освен Аллах поддържа живота и съществуването, водят до угасване на вярата и засилват страха от създанията, което от своя страна поражда депотизъм и потисничество сред хората:

О, хора, обещанието на Аллах е истинно. Никога да не ви подмамва земният живот и никога най-измамният да не ви измами за Аллах! Сатаната е ваш враг. Затова го приемете като враг! Той призовава своите последователи, само за да станат обитатели на Пламъците. (5-6)

Аллах е низпослал Корана на Мухаммед, за да бъде светлина за хората. Основната му цел е да възпита праведност у човека и да го доведе до истински успехи. Но мнозина вземат всичко това за лъжа:

138 Хадисът се предава от Абу Дауд (5073) и ен-Несаи в *Сунен ел-Кубра* (9750).

И ако теб [о, Мухаммед] взимат за лъжец, то и други пратеници преди теб бяха взимани за лъжци. При Аллах ще бъдат върнати делата. (4)

Арабите езичници били непримирими срещу Мухаммед. Те го отхвърлили и подложили него и вярващите на сурови гонения. Този факт отново се подчертава по средата на сурата:

И ако теб [о, Мухаммед] взимат за лъжец, то и онези преди тях взимаха за лъжци своите пратеници, които им донасяха ясните знаци, писанията и озаряващото Писание. После Аз сграбчвах онези, които не повярваха. И какво бе Моето наказание! (25–26)

На хората винаги им се дава възможност да размислят и да поправят поведението си, преди да настъпи фаталният момент:

И ако Аллах наказваше хората за онова, което са заслужили, Той не би оставил на земята дори една твар. Ала Той ги забавя за определен срок. И щом срокът им дойде, Аллах и тогава ще е всезрящ за Своите раби. (45)

Аллах добре знае онези, които наистина се възползват от тази отсрочка, както знае и нехайните. Някои хора съвсем погрешно мислят, че добротата на Аллах означава безразличие, и съответно се впускат в още по-непристойни действия:

А нима [получават същото] онези, на които са разкрасени лошите им деяния и им се струват хубави? Аллах оставя в заблуда когото пожелае и напътва когото пожелае. Затова не се погубвай от скръб по тях! Аллах знае какво правят. (8)

Мухаммед изпитвал много мъка и болка заради нетърпимостта на някои хора, към които той се обръщал, за да приемат исляма. Затова знамения като гореспоменатото му носели утеха и успокоение.

В сурата се прави поредното обръщение към хората с думите:

О, хора, вие сте нуждаещите се от Аллах, а Аллах е Всебогатия, Всеславния. Ако пожелае, Той ще ви погуби и ще ви замени с ново творение. Това за Аллах не е трудно. (15–17)

Силата на Аллах е безгранична. Той е способен да заличи света и да създаде нов, по-добър свят, който ще Го прославя и почита.

Хората принципно са свободни да избират дали да бъдат на страната на справедливостта, или да бъдат несправедливи, както и

да направят своя избор по отношение на това дали да бъдат отдадени на Създателя, или не¹³⁹:

Който търси могъществото – на Аллах принадлежи цялото могъщество. Към Него се възнеся хубавото слово и праведното дело го въздига. А които замислят злини, за тях ще има сурово мъчение. И лукавството им ще пропадне. (10)

Сурата отново акцентира върху основната тема на Корана: Аллах е, Който сътворява и поддържа творението. Той изпраща ветрове и създава облаци, от които изсипва дъжд:

Аллах е, Който праща ветровете и те понасят облаци, и ги насочваме Ние към мъртва земя, и съживяваме с тях земята след нейната смърт. Така ще бъде и възкресението! (9)

Той създава реки с приятни и сладки води, както и морета със солени и горчиви води:

И не са еднакви двете води [на реките и на моретата] – едната е сладка, утолява жаждата, приятна е за пиене, а другата е солена, горчива, и от всяка ядете прясно месо, и [от солената] извличате украшения, които носите. И виждаш корабите там да порят вълните, за да търсите от Неговата благодат. И за да сте признателни! (12)

Той сътворява човека и бди над него във всички стадии на житейския процес:

Аллах ви сътвори от пръст, после от частица сперма, после ви стори съпрузи. И никоя жена не забременява и не ражда без Неговото знание. И нито се дава дълголетие на дълголетник, нито се скъсява възрастта, без да е записано в книга. Това е лесно за Аллах. (11)

Въпреки всички тези истини и блага много хора остават нехайни към Аллах.

Религиозните учени са почти единомдушни, че ислямът базира вярата върху интелигентното наблюдение на проявленията на живота и природния свят. Ислямът е сериозен призив за просветлено

139 Изборът е базиран на свобода, но последствията от този свободен избор са неизбежни. Затова свободата е абсолютно необходима и без нея не може да има нито истински морал, нито пък и самият човек би съществувал като личност. Но със свободата си човекът често предизвиква пагубни последствия и много страда. Затова ислямът регулира свободата, като я поставя в рамките на отговорните и разумни действия, с цел да запази личността на човека и да го предпази от страдания.

размишление върху природата и нейните различни проявления и сили. Той приканва към изследване и разгадаване на нейните тайни и закони.

Размисълът върху самата същност на Всемогъщия Аллах е невъзможен и напразен. Неговата сила и величие се разкриват само чрез внушителните чудеса на Неговото творение, които стоят сред нас като неоспоримо доказателство за всезнанието, всемогъществото и величието на Аллах.

Човек трябва само да се огледа, за да открие невероятно изобилие от растителност, която расте върху една и съща малка площ от земята в различни форми на живот, с разнообразие от цвят, вкус и мирис. Ако някой наблюдава небосвода, ще се вдъхнови от блестящото слънце, светещата луна и сияйните звезди, разпръснати над широк хоризонт, хиляди и милиони километри в необятната и прекрасна вселена. Всичко това е само част от милостта и благодатта на Великия Аллах:

Нима не виждаш, че Аллах изсипва вода от небето! Чрез нея вадим плодове с различни цветове и [прокарваме] сред планините пътища: бели и червени, с различни цветове, и гарвановочерни. И [сътворяваме] също хората, животните и добитъка с различни цветове. Боят се от Аллах само знаещите сред Неговите раби. Аллах е всемогъщ, опрощаващ. (27-28)

Изразът „знаещите сред Неговите раби“ включва учените от сферите на медицината, геометрията, космологията, ботаниката, биологията, геологията, физиката, химията и др. Резултатите от научната работа във всички тези сфери доказват величието на Създателя, Който е сътворил тази великолепна вселена. Той е Един-единствен и заслужава признателност и възхвала. Според Корана до вярата се достига чрез търсене, интелект и чисто сърце. Затова ислямското послание трябва да се предава на останалите хора по интелектуален път.

Сурата продължава с думите:

После оставихме Книгата в наследство на онези, които Ние избрахме сред Своите раби. Някои от тях сами угнетяват себе си, други са посредствени¹⁴⁰, а трети изпреварват в добрините с позволението на Аллах. Това е великата благодат. (32)

Знамението посочва, че арабите, на които Коранът бил низпослан, били три групи по отношение на посланието: група, която изцяло

¹⁴⁰ От преводача.

отхвърлила откровението; друга, която го приела, но без ентузиазъм и пълно отдаване; и трета, която приела исляма и напълно се отдала на него. Критерият за успеха на бъдещите поколения се изразява в това кои от тези групи ще доминират в обществото. Ако първите две преобладават, тогава спасението би било трудно и цялото общество може да бъде застигнато от наказание от Аллах.¹⁴¹

Пренебрегването на напътствията на Аллах води до неморални постъпки, последствията от които са тежки:

И се вричаха в Аллах с най-усърдните си клетви, че ако дойде при тях предупредител, непременно ще следват неговото напътствие повече от всяка друга общност. А когато дойде при тях [Мухаммед като] предупредител, това само увеличи тяхното отвращение, от надменност на земята и лукавство в злината. Но злото лукавство поразява само онези, които го кроят. И нима чакат друго освен обичая спрямо предците? И не ще откриеш ти промяна в обичая на Аллах, и не ще откриеш отклоняване в обичая на Аллах. (42–43)

Идеята на тези знамения се повтаря и в сурите *Ел-Енам* (Добитъкът) и *Ес-Саффат* (Строените в редици). И в трите случая целта е да се разобличат твърденията на арабите езичници, които с надменност и агресия отхвърляли посланията на евреите и християните с претекст, че ако на тях им бъде низпослано послание, те ще го следват неизменно и ще бъдат по-добри от тези две общности. Те предизвикали съдбата и били изпитани!

Трябва да се признаят заслугите на първите поколения мюсюлмани за техните искрени усилия да установят и разпространят исляма. Но също така трябва да се признае, че скоро след това арабите започнали да се връщат към старите си обичаи и да загърбват ислямските напътствия. Сурата отправя следното предупреждение:

И не ходят ли по земята, за да видят какъв бе краят на онези преди тях? А те бяха по-силни от тях. Нищо не възпира Аллах нито на небесата, нито на земята. Той е всезнаещ, всемогещ. (44)

141 Думите на Газали могат да бъдат разбрани и в този смисъл, че ако духовно-моралният аспект от живота на хората бъде изцяло пренебрегнат или към него се подхожда с безразличие, то негативните последици от липсата на духовност и морал ще рефлектират неминуемо върху цялото общество.

СУРА 36

Йа Син

„Йа“ и „Син“ са две от буквите на арабската азбука и противно на разпространеното мнение, те не се свързват с името на Пратеника Мухаммед. Аллах се кълне в Корана с думите: „Кълна се в мъдрия Коран! [О, Мухаммед] ти наистина си от пратениците по правия път“ (2–4).

Освен че сам по себе си Коранът е чудо, той също е и доказателство за истинността на Мухаммед. Той е Пратеник на Аллах и призовавал хората към правия път без претенции и скрити интереси. Коранът е: „Низпослан от Всемогъщия, Милосърдния, за да предупредиш хора, чиито бащи не бяха предупредени, затова са нехайни“ (5–6).

Природните чудеса невинаги са причина за интелектуално просветление при хората, особено при арабите, които се поклонявали на идоли и били с дълбоко вкоренена езическа традиция. Едва ли за тях е било възможно да се променят посредством материални забележителности. За тяхната промяна било необходимо послание, което да предизвика и стимулира съзнанието им, за да се отърсят от невежеството, в което се намирали. Някои от тях живеели в пълен мрак: „И сложихме на врата им окови, та [ръцете им] са [стегнати] до брадата, и са държани с вдигната глава“ (8). Тази картина изобразява хора, потънали в невежество, сковани и вцепенени така, че не са в състояние да видят истината, нито да я разпознаят: „И сложихме пред тях ограда, и зад тях – ограда, и ги покрихме, та не виждат“ (9).

Сляпото и непросветено следване прави хората безчувствени и неотзивчиви към истината:

Ти убеждаваш само онзи, който следва Напомнянето и се страхува от Все-милостивия и в уединение. Благовествай го за опрощение и щедра отплата! (11)

Тази сура обичайно се възприема като „сърцето на Корана“. Основната ѝ тема е доктрината за абсолютното единство на Аллах, *теухид*, а целта ѝ е да привлече вниманието към удивителното творение на Аллах и да подготви съвестта за равносметката пред Него. Състои се от въведение и три отличителни части.

Уводната част, както вече видяхме, е с акцент върху същността и статуса на Корана. Той се обръща както към тези, които вярват в посланието му, така и към отхвърлящите го. Следващите три части представят исторически, интелектуални и морални аргументи в подкрепа на истинността и автентичността на Корана.

Историческият аргумент е представен под формата на разказ за съдбата на малко селище, подобно на Мека през VI век, жителите на което били отхвърлили напътствието на Аллах. Интелектуалният аргумент е концентриран върху вселената с нейното сложно устройство и функции. Тя е представена като осезаемо доказателство за величието на Аллах и Неговото господство над цялото творение. Моралният аргумент се развива около доктрината за живота след смъртта и равносметката пред Аллах. Цялата тази аргументация има за цел да убеди човека, че посланието на Аллах е истина.

Първата част започва с думите: „И им дай пример с жителите на селището, при което дойдоха пратениците!“ (13). Името на въпросното селище не е важно в този контекст. Онова, което ни интересува, са събитията, които са се случили в него.

Още от времето на пратеника Нух (Ной) съпротивата срещу пратениците била голяма, тъй като се мислело, че тяхната истинска цел била да узурпират властта и богатствата на влиятелните хора. Разказът за селището в тази сура също отразява конфликта между пратениците и техните недоброжелатели:

Рекоха: „Предчувстваме злочестие от вас. Ако не престанете, ще ви пребием с камъни и ще ви сполети от нас болезнено мъчение“. Рекоха: „Злочестие то ви е от самите вас. Нима да ви се напомня [е злочестие]? Вие сте пресъпяващи хора“. (18–19)

На друго място в Корана е представена позицията на народа на Нух към него и вярващите:

Знатните от народа му, които бяха неверници, казаха: „Виждаме, че си само човек като нас, и виждаме, че сред нас те следват само най-презрените, с прибързано мнение. И не виждаме да ни превъзхождате. Дори ви мислим за лъжци“. (Худ: 27)

Независимо от съпротивата винаги ще има хора, които разпознават истината, отстояват я и я защитават. В разказа за селището се отбелязва, че един човек защитил пратениците. Той ги описал със следните характеристики:

1. Пратениците са искрени хора и не преследват власт, нито богатства.
2. Те призовават хората да повярват във Всевишния, Който е Един-единствен и всичко е под Негово влияние.

Този праведен човек отправил следния съвет към своя народ:

И дойде мъж от другия край на града устремен. Рече: „О, народе мой, последвайте пратениците! Последвайте онези, които не търсят отплата от вас и са на правия път! И защо да не служа на Онзи, Който ме е сътворил и при Когото ще бъдете върнати? (20–22)

Сурата не пояснява какво се е случило с праведния човек заради позицията, която заел. Става ясно, че той не е успял да убеди своя народ да последва пратениците и посланието на Аллах. Но е представена неговата участ в отвъдното и наградата, с която ще бъде удостоен:

Речено му бе: „Влез в Рая!“ Рече: „Ах, да знаеше моят народ как ме опрости моят Господ и ме стори да съм от удостоените!“ (26–27)

Докато участта на жителите на селището била друга:

И не изпратихме срещу народа му след него войнство от небето. Нямаше [неужда] да изпратим. Бе само един Вик, и ето ги – изпепелени! (28–29)

Високомерието и арогантността могат да бъдат причина за пълно унищожение. Цената на отхвърлянето на пратениците и унижението им може да бъде много висока. Колкото по-голямо е престъплението, толкова по-строго е наказанието:

О, горко на рабите! Не идва при тях пратеник, без да се подиграят с него. Не виждат ли колко поколения преди тях погубихме? Те не ще се завърнат при тях. (30–31)

Този кратък, но поучителен разказ провокира размисъл за състоянието и бъдещето на днешните общества. Възможно ли е пренебрегването на напътствията на Аллах да доведе до собствено самоунищожение?

Втората част излага доказателства за всемогъществото и великолепието на Аллах. Тази част започва с думите:

И мъртвата земя е знамение за тях. Ние я съживяваме и изваждаме от нея зърно, от което ядат. И създаваме там градини с палми и грозде, и сторваме там да бликнат извори. (33–34)

Природата е от съществено значение за оцеляването на човечеството, но е известен фактът, че хората злоупотребяват с нея. Процесите в природата усвояват остатъчните животински продукти и ги превръщат в храна, която е ключов фактор за растежа на различните култури. Кой е сътворил цялото това разнообразие от храни и благоприятните условия за тяхното съществуване? Сурата отговаря:

Всечист е Онзи, Който сътвори по двойки всичко от онова, което земята ражда, и от тях самите, и от онова, което не знаят! (36)

Аллах насочва вниманието ни и към небесния свод и неговите удивителни съзвездия. Светът е покрит от мрак, но щом слънчевите лъчи докоснат земята, тя се озарява, а скритят ли се, мракът отново се появява. Сурата описва това явление по следния начин: „И нощта е знамение за тях. Ние отделяме от нея деня, и ето ги – в мрак!“ (37).

Привидно изглежда, че слънцето и луната се движат в една и съща орбита, но истината е, че те плават в две напълно различни орбити и никога не се срещат. Когато човек разсъждава върху вселената, остава изумен как тези безброй звезди и планетите неизменно следват своите траектории! Каква енергия ги задвижва? Кой е изградил тази удивително стабилна и сложна система? Кой определя позициите, скоростите, ориентацията и посоките на всяка една от тях?

Като хора ние заемаме незначителна част от тази необятна вселена и сме способни да наблюдаваме чудесата, които Аллах е сътворил,

навсякъде около нас. Едни от хората достигат до вяра в Създателя, други се отвърщат.

След това сурата отново се връща към чудесата на земята и говори за моретата и океаните, и корабите, които плават в тях:

И знамение за тях е, че пренесохме бащите им [с Нух] в натоварения Кораб. И създадохме за тях негови подобия, на които се возят. (41–42)

Водната площ заема три четвърти от земната повърхност и представлява един далеч по-обширен свят. Вече знаем, че материята може да се придвижва по вода по силата на точен научен закон и прецизни уравнения, които регулират точката на задържане върху водата и пазят от потъване. Дали хората няма да признаят тези блага от Аллах едва когато са застигнати от опасност в морето и няма друг спасител освен Всевишния?

Към края на сурата са представени още доказателства за величието на Аллах и Неговата благодат към хората:

Нима не виждат, че измежду онова, което Ръцете Ни сториха, сътворихме за тях добитък, а те го владеят? И им го подчинихме – от него са ездитните им животни и от него ядат. И от него имат други облаги, и за пиене. Не ще ли бъдат признателни? (71–73)

Хората се наслаждават всеки ден на храната, с която се хранят, но дали се замислят кой е отредил и улеснил за тях тази благодат?

Третата и последна част от сурата се занимава с два от най-фундаменталните принципи на религията: животът след смъртта и равносметката в Съдния ден. В съвременния живот към тези доктрини често се гледа с пренебрежение. Някои учения твърдят, че животът на човека е като този на животните – свършва тук, на този свят, без равносметка и последици след смъртта.

Съдният ден ще настъпи внезапно, без да може да се предвиди, подобно на смъртта. В този ден хората ще бъдат напълно изненадани и в шок. Сурата описва този момент така:

И казват: „Кога [ще се сбъдне] това обещание, ако говорите истината?“ Очаква ги само един Вик, който ще ги сграбчи, както спорят. И не ще съумеят нито да се разпоредят, нито при семействата си да се завърнат. (48–50)

Когато настъпи Часът, това ще се случи внезапно и с решителна сила. Хората няма да бъдат подготвени за него. Те ще бъдат в своето ежедневие, по пазарите и други обичайни места. Пратеника Мухаммед е казал:

Часът ще настъпи преди търговците да приключат сделката на пазара, преди човек да вкуси млякото, току-що издоено от камилата, преди хранещият се да постави залъка в устата си.¹⁴²

Часът ще настъпи стремително и никой няма да има време да направи завещание или каквото и да било друго дело. След като всичко утихне на земята, Аллах ще повели и всички човешки същества ще бъдат съживени и изправени за равносметка в Съдния ден:

И ще се протръби с Рога, и ето ги – от гробовете към своя Господ се втурват! Ще рекат: „О, горко ни! Кой ни възкреси от нашите гробове?“ [Ще им се каже:] „Това е, което Всемиловичия обеща, и пратениците говореха истината.“ (51–52)

След това сурата прави кратко описание на щастливия и спокоен живот на вярващите в Рая. После порицава онези, които са заслужили наказание, като им се припомнят предупрежденията, отправени към тях в земния живот:

Не ви ли повелих, о, синове на Адам, да не служите на сатаната? Той е ваш явен враг. А на Мен да служите! Това е правият път. Заблуди той много народи сред вас. Не сте ли проумели? (60–62)

Въпреки че основната тема на тази трета част са животът след смъртта и Съдният ден, знаменията отново засягат аспекти, доказващи силата и величието на Аллах, както и Неговата специална милост и щедрост към човечеството.

В контекста на доктрината за живот след смъртта сурата представя кратък, но изключително поучителен аналогичен пример:

142 Хадисът се предава от Бухари (6506, 7121) и Муслим (2954).

Не вижда ли човекът, че Ние го сътворихме от частица сперма? А ето го явен противник! И дава той пример на Нас, а своето сътворяване забравя. И казва: „Кой ще съживи костите, след като станат на пръст?“. Кажи: „Ще ги съживи Онзи, Който ги изгради първия път. Той знае всичко как се сътворява. (77–79)“

Логично е, че Който е бил способен да сътвори живот първия път, ще бъде способен да направи това и втори път.

След това Аллах насочва вниманието към важен феномен, наблюдаван в природата всеки ден като резултат от биологичен факт. Човешките същества вдишват кислород и издишват въглероден диоксид, докато при дърветата и растенията се извършва обратното. Оттук въглеродът става основен елемент, който превръща дърветата и растенията в гориво: „Онзи, Който стори за вас огън от зеленото дърво, и ето ви – от него палите!“ (80).

Аллах изважда живото от мъртвото и изважда мъртвото от живото. Тези процеси в природата са чудеса, свидетелстващи за Неговото величие и сила. Затова и сурата завършва изключително подобаващо с думите:

Всечист е Онзи, в Чиято Ръка е всяко царство и при Когото ще бъдете върнати! (83)

СУРА 37

Ес-Саффат (Строените в редици)

Тази сура започва с описание на ангелите, водени от Джибрил, който предавал думите на Аллах на последния сред пратениците – Мухаммед:

Кълна се в строените в редици и в гонещите с решимост, и в четящите Напомнянето [ангели] – вашият Бог е единственият. (1–4)

Това е потвърждение за най-основния принцип на исляма – *теухид*, абсолютното единство на Всемогъщия Аллах.

Джибрил бил удостоен с уникалната привилегия да отговаря за предаването на откровението на Пратеника Мухаммед. Много други ангели също имали честта да участват в тази високо ценена задача. В друга сура се казва:

Той низпослава ангелите, разкривайки Своята повеля комуто пожелае от Своите раби: „Предупреждавайте, че няма друг бог освен Мен! И да се боят от Мен!“ (Ен-Нехл (Пчелите): 2)

Ангелите предпазвали откровението от натрапчиви дяволи, които се опитвали да прихващат части от посланието на Аллах и да го променят.

Пратеника е обяснил, че източникът на откровението е Аллах и когато Той реши да изпрати знамения, дава Своята повеля на ангелите в небесата и те размахват криле в знак на своето подчинение.

От размаха на крилето им се чува звук, сякаш метални вериги се удрят върху камъни. Когато сърцата им се успокоят, те се питат един друг: „Какво рече вашият Господ?“ Ще кажат: „Истината! Той е Всевишния, Всевеликия“ (*Себе' (Саба)*: 23).

Аллах е описан в тази сура като: „Господа на небесата и на земята, и на всичко между тях, и Господа на изгревите“ (5).

Уводната част на сурата съдържа два факта: *теухид*, единството на Аллах, и съживяването на хората след смъртта. И двата принципа на религията били отхвърлени от езичниците:

Когато им се рече: „Няма друг бог освен Аллах!“, те се възгордяваха. И казваха: „Нима ще изоставим боговете си заради луд поет?“ (35–36)

Безсмислено е да се отрича истината, защото тя винаги надделява.

Сурата представя картини от Съдния ден в художествена илюстрация, която съживява развитието на събитията пред очите ни:

[Аллах ще повели на ангелите:] „Съберете онези, които угнетяваха, техните спътници и онова, на което са служили вместо на Аллах, и ги подкарайте по пътя към Ада! И ги задръжте!“ Те непременно ще бъдат питани: „Какво ви е, та не си помагате един другиму?“ Да, в този Ден ще са покорни. Ще се обръщат един към друг и взаимно ще се обвиняват. И ще кажат [на съдружаваните от тях]: „Вие ни се представяхте като праведни“. Ще кажат [съдружаваните]: „Не, вие не вярвахте. А ние нямахме власт над вас. Да, вие бяхте престъпващи хора. (22–30)

Потисниците и техните поддръжници са в раздор. Всеки вини другия за лошата си съдба. Бедните обвиняват заможните и властимащи тирани, че са ги въвлекли в заблуда и са ги принудили към изкушенията. А големците им отвърщат, че те са били глупави и безотговорни, затова трябва да понесат съдбата си: „В този Ден ще бъдат съучастници в мъчението. Да, така постъпваме с престъпниците“ (33–34).

Друга картина от отвъдното е описана по следния начин:

Ще се обръщат един към друг и взаимно ще се разпитват. Ще рече един от тях: „Аз имах приятел, който казваше: „Нима наистина си от повярвалите? Нима като умрем и станем пръст и кости, нима наистина ще има за нас възмездие?“ Рече: „Ще надзърнете ли?“ И надзърна, и го видя в средата на Ада. Рече: „Кълна се в Аллах, ти едва не ме погуби. (50–56)

В земния живот ние често ставаме свидетели на подобни срещи и разговори. Вярващият човек се опитва да сподели вярата си с хората,

които го заобикалят, но много пъти се среща с предизвикателства заради своята вяра. И ако не бъде силен, лесно може да се отклони и загуби духовността си. Тези, които устояват на трудностите, ще получат огромно удовлетворение в отвъдното и ще бъдат щастливи, че не са последвали пътя на изкушенията:

И ако не бе благодарта на моя Господ, щях да съм доведен [с теб]. А нали ние [вярващите] не ще умрем освен първата ни смърт, и не ще бъдем наказани?“ Това е великото спасение. За такава дейните да действат! (57–61)

Коранът често представя картини от отвъдното така, сякаш действията се случват сега. Този подход има за цел да постигне по-силно въздействие върху хората. Подобни художествени илюстрации на събитията в Съдния ден са представени и в сура *Ел-Еараф* (Стената).

Когато вярващият осъзнае, че вярата го е спасила от огромно нещастие, в този миг ще усети истински радостта. След като се присъедини към вярващите в Рая и изпита насладата от уюта и изобилието там, той ще си спомни за свой приятел в земния живот, който отричал съществуването на Създателя и Съдния ден. Разбирайки за неговите страдания в адския огън, вярващият още веднъж ще оцени собствената си съдба.

След това Аллах казва:

Дали това е по-добро за пребивание, или при дървото аз-Заккум? Сторихме го изпитание за угнетителите. То е дърво, изникващо от дъното на Ада. Плодовете му са като главите на сатаните. (62–65)

Това дърво се споменава и на други места в Корана – в сура *Ел-Уакиа* (Събитието): „После, о, вие, заблудените, отричащите, наистина ще ядете от дървото аз-Заккум и ще си пълните от него стомасите“ (51–53); също в сура *Ед-Духан* (Димът): „Дървото аз-Заккум е храната на всеки грешник. Подобно на разтопен метал тя ще кипи в стомасите, сякаш кипи вряща вода“ (43–46); и в сура *Ел-Исра* (Нощното възнесение) е описано като: „Прокълнатото дърво в Корана“ (60).

Едва ли това дърво може да се оприличи с подобно на него на земята. Някои учени го уподобяват на отровно пустинно растение, което расте на неплодна земя. То има малки листа, издава неприятна миризма и отделя вид мляко, което причинява подуване на кожата и може да доведе до смърт. Дървото *Ез-Зеккум* ще бъде храна за

хората в Ада: „А те от него ще ядат и ще си пълнят стомасите. После към това ще им се примесва питие от вряща вода“ (66–67).

Защо е това тежко наказание? Знаменията отговарят: „Те завариха бащите си заблудени и въпреки това се впуснаха по техните следи“ (69–70). Сляпото следване и подражаване на хора, които вършат осъдителни деяния и практики, са причината за това наказание. Всъщност тук може да се говори и за онова поведение, което отхвърля мненията и възгледите на другите без аргументи и подробно проучване. В рамките на сляпото следване може да се разглеждат и тези, които постъпват фанатично и дори посягат на живота на други хора заради идеологически различия. Сурата отбелязва, че:

Преди тях повечето от древните бяха в заблуда. И изпращахме сред тях предупредители. И виж какъв бе краят на предупреждаваните. (71–73)

За да подкрепи Пратеника Мухаммед, Аллах излага моменти от опита на шестима от по-ранните Свои пратеници. Първият е Нух (Ной), който е от най-решителните и преминал през несметни трудности. След него се говори за Ибрахим (Авраам), чиято личност е олицетворение на исляма. Представен е и Муса (Мойсей), на когото е низпослана Тората, която подобно на Корана представя религията като вяра и канон, уреждащ както духовния, така и материалния живот. Това са трима от най-изтъкнатите пратеници на Аллах. След това следват други трима: Лют (Лот), който е племенник на Ибрахим и негов последовател; Иляс (Илия) и Юнус (Йона), двама еврейски пророци, които преподавали Тората, низпослана на Муса.

Любопитното е, че тук е представен краят на историята на Нух (Ной). Той прекарал девет века и половина, поучавайки своя народ, но в замяна получил само порицание и страдания от него. Тъй като загубил всякаква надежда, Нух призовал Аллах да му се притече на помощ. След като отправил искрена молба към Аллах, той получил Неговата подкрепа:

И Нух Ни призова. И как прекрасно откликваме! И спасихме него и семейството му от огромното бедствие. И сторихме неговите потомци да просъществуват. И оставихме за него спомен сред сетните. Мир за Нух сред народите! (75–79)

Така пратеникът Нух заслужил вечната възхвала, както е отбелязано това в сура Худ: „О, Нух, слез [от Кораба] с благополучие от Нас и

с благодат за теб и за общности от онези, които са с теб!“ (48). Нух бил пратеник, изпратен до своя народ. Затова Потопът, който се случил през неговото време, бил частичен и не засегнал други места като Египет, Персия, Европа, нито пък Африка.

Ибрахим (Авраам) твърдо отстоявал принципа на *теухид*, който преди него бил отстояван също от Нух. Сурата отразява стремежа му към истината и усилията, които полагал, за да разубеди своя народ да изостави идолопоклонничеството:

И отправи поглед към звездите. И рече: „Аз съм болен“. А те му обърнаха гръб и си отидоха. И се прокрадна при боговете им, и рече: „Няма ли да похапнете? Какво ви е, та не говорите?“. (88–92)

Според разказа Ибрахим имал за цел да разкрие несъстоятелността на езическата практика и затова се престорил на болен. След като езичниците се отдръпнали от него и той останал сам, счупил идоли-те и оставил здрав само най-големия, за да може хората да се обърнат към него и да им разкаже какво се е случило.¹⁴³ Ибрахим поставил на врата на здравия идол брадва, за да внуши, че идолът е унищожил останалите богове.

Очевидно е, че Ибрахим е пристъпил към тези действия, за да провокира у своя народ размисъл и в крайна сметка да го напъти към единобожието и вярата в Аллах. Някои източници критикуват действията му и твърдят, че той е постъпил грешно и дори е използвал лъжи. Но целта на Ибрахим била благородна и изцяло за доброто и ползата на неговия народ.

Един от най-трудните моменти в живота на Ибрахим е случката между него и неговия син Исмаил, който се родил, когато Ибрахим бил вече стар. Момчето растяло пред очите на своя баща, който много се гордеел с него. Но Аллах го определил за жертвоприношение и на Ибрахим му било повелено да го заколи: „И когато порасна, и започна да ходи с него, той рече: „О, синко мой, сънувах, че трябва да те заколя. Какво ще кажеш?“ (102).

Човек може да си представи мъката и състоянието на Ибрахим. Аллах му повелил да принесе в жертва най-ценното, което имал и толкова много ценял и обичал. Дори детето му да било наранено по какъвто и да е друг начин, от когото и да било, това би наранило сърцето му. А какво е, когато самият той трябвало да го убие!

143 Вж. сура *Ел-Енбия* (Пророците): 58.

Ибрахим споделил със сина си какво се изисква от него. И понеже бил пратеник, той не можел да пренебрегне повелята на Аллах. Исмаил с цялата си чистота и благочестивост отвърнал с думите: „О, татко мой, прави, каквото ти е повелено! Ще откриеш, ако Аллах е пожелал, че съм от търпеливите“ (102).

Когато моментът настъпил и двамата били приели съдбата си, Аллах ги избавил с думите:

Ние му извикахме: „О, Ибрахим, ти изпълни съня“. Така награждаваме Ние благодетелните. Това е явното изпитание. И за него дадохме в замяна голямо жертвено животно. И оставихме за него спомен сред сетните. Мир за Ибрахим! (104–109)¹⁴⁴

Този разказ има за цел да покаже, че изпитанията от Аллах в живота са много и разнообразни и че вярата не е просто думи, а отдаденост и постоянство в действията.

След това Аллах повелил на Пратеника Мухаммед да постави следния въпрос пред езичниците: „И ги питай [о, Мухаммед] какво мислят – нима за твоя Господ са дъщерите, а за тях синовете?“ (149). Арабите езичници не искали да им се раждат момичета. Те смятали това за слабост и нещастие, затова ги погребвали живи след раждането им. Но от друга страна, вярвали, че ангелите са дъщери на Аллах. Знаменията критикували тяхната логика и ги определили като хора, които нямат разбиране, нито уважение към Създателя. Следващото знамение задава и друг въпрос: „Или Ние в тяхно присъствие сътворихме ангелите от женски пол?“ (150).

В началото на сурата Мухаммед бил накаран да попита езичниците следното:

И ги попитай [неверниците] какво мислят – те ли са по-трудни за сътворяване, или другите, които сътворихме! Тях сътворихме от лепнеща глина. (11)

И в двата случая целта била да се критикуват представите на езичниците за техните богове. Аллах е Един-единствен. Той няма потомство от хора, нито пък от джинове или ангели. Не съществуват също понятия като бог на доброто и бог на злото. Подобни представи са плод на въображения и суеверия. Бог е Един-единствен.

144 Фактът, че Аллах отменил повелята, показва, че разказът няма за цел да внуши радикални и фанатични действия, а просто чрез него се подчертава необходимостта от силна вяра в моментите на трудности и страдания, през които всяко човешко същество преминава в житейския процес.

Арабите езичници твърдели, че ако и те получат небесно послание като евреите и християните, ще бъдат много по-лоялни и отдадени на Аллах от тях:

И [преди теб, о, Мухаммед, неверниците] казаха: „Ако имахме и ние писание като предците, щяхме да сме предани раби на Аллах“. (167–169)

Някои по-ранни общности повярвали след много убеждаване и вярата им надбавила сила и достойно място. Арабите също се съпротивлявали дълго, но в крайна сметка приели единството на Аллах. Други общности се отклонили след вярата си и трябвало да понесат последствията.

Сурата разкрива и друга истина:

Още преди казахме на нашите раби-пратеници, че именно те ще са подкрепените и че именно Нашето войнство ще победи. (171–173)

Обещаната победа от Аллах идва след усилия и търпение, когато хората докажат своята отдаденост към Него. Сурата продължава с думите:

И се отвърни от тях за определен срок! И ги гледай, скоро и те ще видят! Нима за Нашето мъчение бързат? Ала спусне ли се то над домовете им, колко зловещна ще е утринта за предупрежденията. (174–177)

Постоянството и търпението са подчертани още веднъж в края на сурата.

СУРА 38

Сад

В началото на тази сура Аллах се кълне в Корана. Тази клетва показва високото и достойно място на Корана в този свят: „Кълна се в Корана, носещ напомняне!“ (1). В друга сура е посочено високото и достойно място на тези, които следват Корана: „Вече ви низпослахме Книга, в която има прослава за вас. Нима не проумявате?“ (*Ел-Енбия* (Пророците): 10). Коранът съдържа поучение, което изостря вниманието и води човека до осъзнаване: „И сторихме Корана лесен за поучение, но има ли кой да се поучи?“ (*Ел-Камер* (Луната): 40).

Прекалената гордост обичайно не завършва с добър край. Пратеника Мухаммед бил отхвърлен от курейшите и към него се отнесли със зло:

И се удивиха, че им е дошъл предупредител измежду тях. И рекоха неверниците: „Този е магьосник-измамник. Нима превърна той боговете в един бог? Това наистина е нещо изумително“. (4–5)

Въпреки това на Мухаммед му било повелено да бъде търпелив:

[О, Мухаммед] търпи онова, което изричат! И си спомни за нашия раб Дауд – притежателя на силата! Той винаги се обръщаше към Нас. (17)

Аллах дал на Пратеника Мухаммед за пример двама пратеници – Дауд и Сулейман, които били също и царе, за да му покаже, че дори и

те понасяли трудности по пътя на пророчеството и изпълнението на Божествената мисия.

След това сурата ни представя епизод от живота на пратеника Дауд (Давид):

А стигна ли до теб вестта за спорещите, когато се покатериха в светилището? Те влязоха при Дауд и той се уплаши от тях. Рекоха: „Не се страхувай! Ние сме двама спорещи, единият от които ощети другия. Отсъди между нас с истината и не бъди угнетител, и ни насочи по правия път!“ (21–22)

Ощетеният обяснил своя случай с думите:

„Това е моят брат. Той има деветдесет и девет овци, а пък аз имам само една овца. И рече: „Повери ми я!“ И ме надви в спора.“ (23)

Виновният запазил мълчание, докато Дауд отсъжда с думите:

„Угнетил те е, като е добавил твоята овца към своите овци. Мнозина от съдружниците се потискат един друг.“ (24)

Но Дауд скоро разбрал, че именно за него самия имало поука в случката с двамата спорещи. Той имал няколко съпруги. Въпреки това погледът му попаднал върху жена, за която един от неговите подчинени вече имал желание да се ожени. С появата на Дауд клетият човек нямал никакъв шанс. Затова Аллах изпратил двамата спорещи при Дауд, за да може да го подсети и той да осъзнае голямата грешка, която допуска. Сурата ни казва:

И разбра Дауд, че Ние само го изпитвахме, и помоли своя Господ за опрощение, и падна, свеждайки чело до земята в суждуд, и се разкая. И му опростихме това. При Нас той е приближен и има прекрасна обител. (24–25)

Дауд бил заможен и признателен раб на Аллах. И интересът му към жената бил в рамките на позволените неща. Но той трябвало да разбере, че е редно да отстъпи пред бедния човек и да не бъде пречка за неговото щастие. В крайна сметка Аллах го подсетил и той се осъзнал и поискал прошка, и му било простено. После сурата потвърждава неговото високо и достойно място:

О, Дауд, сторихме те Ние наместник на земята, затова отсъждай между хората с правдата и не следвай страстта, та да не те отклони от пътя на Аллах! (26)

Пророкът цар допуснал грешка, сериозна грешка, която можело да му струва много. Но той усетил болката и бързо се разкаял пред Аллах. Силата и богатството му не го предпазили от изпитания.

Изпитанията, през които Мухаммед минавал в Мека, били някак си по-леки от това на Дауд, тъй като идвали отвън, от неговите недоброжелатели. Той бил дарен с Корана, който съдържа мъдростта на всички предишни послания, и бил щит за Пратеника срещу изкушенията:

Нима ще сторим онези, които вярват и вършат праведни дела, да са като сеещите развала по земята? И нима ще сторим богобоязливите да са като разпътните? Това е Книга, която низпослахме на теб [о, Мухаммед] благословена, за да размишляват над нейните знамения и за да се поучават разумните хора. (28–29)

Някои евреи обвинили пратеника Дауд в прелюбодейство и убийство. Те твърдели, че Дауд имал интимен контакт със съпругата на Урия¹⁴⁵ и затова планирал убийството му, за да притежава неговата съпруга. Коранът не споменава нищо за тези обвинения, а напротив, описва Дауд с много високи достойнства и го очиства от подобни клевети.

Пратениците царе не били хора, които водели разточителен и развратен начин на живот. Те жертвали силата и богатствата си за добро и за задоволството на Аллах. Сурата ни известява за Сулейман (Соломон): „И на Дауд дарихме Сулайман. Прекрасен раб! Той винаги се обръщаше към Нас“ (30). Сулейман изпратил армия в Йемен, където се покланяли на слънцето заедно със Савската царица. Сулейман ги призовал да се отдадат на Аллах и им изпратил следното послание: „Не се възгордявайте и елате при мен отдадени на Аллах!“ (*Ен-Немл* (Мравките): 31).

Сулейман се гордеел със своите конници и обичал да наблюдава конете и да се наслаждава на красотата им дълго време. Обичал да отглежда коне и смятал, че грижата за тях е причина за спечелване задоволството на Аллах:

Един следобед му бяха показани бързоноги коне, чаткащи с копита. И рече: „Обикнах аз любовта към доброто в резултат на споменаването на моя Господ. [И ги наблюдава] докато се скриха зад покривалото [на нощта]. Върнете ги при мен!“. И започна да гали краката и шиите им. (31–33)¹⁴⁶

145 Урия бил храбър воин в армията на Дауд.

146 От преводача.

Сулейман обичал конете и изпитвал страхопочитание към тях. Някои тълкуватели твърдят, че той върнал конете и започнал да сече краката и шиите им. Това е абсурдно обяснение, което противоречи на характера на пратениците.

След това се казва: „Вече изпитахме Сулайман. И на неговия престол сложихме [чуждо] тяло. После той се разкая“ (34). Ясно е, че се е случило нещо, което е накарало Сулейман да се разкае и да потърси опрощение от Аллах. Но аз лично не успях да открия за какво точно говори това знамение.

Казва се, че Сулейман дал обет да преспи в една нощ със сто от своите съпруги – във версията на Библията те са хиляда. Всички трябвало да забременеят и да родят сто рицари, които да бъдат воители и да защитават истината. Според преданието само едно, мъртвородено бебе се родило и то било поставено на трона на Сулейман. Аз намирам това предание за странно, тъй като едва ли Сулейман е имал тази издръжливост и време за подобен подвиг. А и не всеки полов акт води до забременяване, нито пък всяко новородено може да стане рицар.

Сулейман бил велик владетел, смирен, благочестив, разкайващ се и с дълбоко познание. Аллах го описва като: „Прекрасен раб! Той винаги се обръщаше към Нас“ (30). Поради вярата си в Аллах и Неговата благодат Сулейман искал още повече богатство и сила. Той знаел, че Аллах дарява с богатата си когото пожелае, затова се молел за повече и повече:

Рече: „Господи мой, опрости ме и ми дай власт, с която да не бъде удостоен никой след мен! Наистина Ти си Даряващия“. (35)

Благодатта на Аллах е безгранична. Може би Сулейман е искал да бъде най-могъщ сред всички свои съперници, някои от които не му желаели добро. Или пък желанието му е било да остане най-великият владетел за всички времена. Аллах казва:

И му подчинихме вятъра леко да духа според неговата повеля, където поиска. И сатаните – едни да строят, други да се гмуркат, а трети – вързани в окови... Това е Нашият дар [за теб, о, Сулайман], облагодетелствай, или се въздържай безмерно! (36–39)

Въпреки целия разкош и великолепие Сулейман починал, докато издавал заповеди на армията си от джинове и хора. Сурата потвърждава, че

той е дарен с още по-добър живот в отвъдното: „И той при Нас е от приближените, и има прекрасна обител“ (40).

Сурата говори и за друг богат пратеник, Ейюб (Йов), който бил поразен от изтощително заболяване:

И спомни си Нашия раб Айюб. Той позова своя Господ: „Сатаната ми причини беда и мъчение“. (41)

Сатаната не причинява физически вреди, затова смисълът тук е, че сатаната е внушавал на Ейюб отчаяние по време на неговата болест и страдание. В сура *Ел-Енбия* (Пророците) се казва: „И [спомени] Айюб, който призова своя Господ: „Засегна ме беда, а Ти си Най-милосърдният от милосърдните“ (83).

Ейюб се молел да оздравее и да възвърне силите и увереността си, за да се пребори с мислите на отчаяние. Тогава Аллах му повелил следното: „[Аллах рече:] „Тропни с крак! И ще имаш [вода] за миене, студена за пиене“ (42). Така Ейюб намерил изцеление и бил дарен с още блага: „И му дарихме [отново] неговото семейство, и още толкова заедно с тях – милост от Нас и поука за разумните хора“ (43). Изразът „поука за разумните хора“ означава човек да се поучава от миналия опит и да утвърждава в себе си доверието към Аллах.

След това сурата говори за други шестима пратеници, сред които Ибрахим, неговият син Исхак и внукът му Якуб. И тримата са описани като притежатели на сила и прозорливост. Това означава, че вярата включва в себе си необходими качества: сила, възприятие, разбиране и богат опит. За тези пратеници Аллах казва: „И ги пречистихме, за да си спомнят винаги Дома [на отвъдното]. И те са при Нас сред добрите избраници“ (46–47). Останалите трима пратеници са Исмаил, Ел-Йесеа (Елисей) и Зул Кифл, които са описани като праведни.

Знаменията от 17 до 54 показват, че добрата репутация на хората е благословия от Аллах за тяхната праведност. На тези хора Аллах им отрежда достойно място в обществото, улеснява живота им и е подготвил за тях щедра награда в отвъдното. Добрият мюсюлманин се стреми към спечелване задоволството на Аллах във всяко свое действие и поведение, а не към това да впечатлява хората. Когато делата и поведението са искрени и заради Аллах, тогава човек получава любов и уважение от останалите хора и печели наградата в отвъдния живот:

Това е напомняне. За богобоязливите има прекрасна обител – Градините Адн с разтворени за тях врати. Облегнати там, пожелават разни плодове и питиета. (49–51)

Хората, които се отнасят враждебно към Създателя и Неговите напътствия, ще получат подобаващо възмездие: „Така е! А за престъпниците има злощастно завръщане – Адът, в който ще горят. И колко лош е за постелята той!“ (55–56).

Сурата и тук представя момент от Ада, когато престъпници и техните последователи се обвиняват взаимно за злата си участ. На големците угнетители ще им бъде казано: „Това е тълпа, нахълтала заедно с вас. Няма поздрав за тях. Те ще горят в Огъня“ (59). Всъщност това са последователите на потисниците. В този ден угнетителите ще се отвърщат от своите последователи и последователите ще се отвърщат от потисниците: „Ще отвърнат: „Не, за вас няма поздрав. Вие ни навлякохте това. И колко лошо е то за обиталище!“ (60).

Човек ще бъде изумен, когато чуе какво ще кажат потисниците в Съдния ден, след като си спомнят за своите деяния на земята, за издевателствата и преследванията срещу невинни хора:

И ще рекат [за вярващите]: „Защо не виждаме [сред нас] хора, които смятахме за злосторници? Тогава им се подигравахме или не ги забелязвахме“. (62–63)

Вярващите ще бъдат в Рая, а тези, които са им се присмивали, ще бъдат в Ада: „Такава е истината за свадата между обитателите на Огъня“ (64).

Към края сурата завършва с темата, с която започва: обвинението на езичниците към Мухаммед, че е магьосник, и тяхното отхвърляне на принципа на *теухид*. Тук на Пратеника му било казано да отвърне със следните слова: „Кажете [о, Мухаммед]: „Аз съм само предупредител. Няма друг бог освен Аллах, Единосъщия, Покоряващия“ (65).

Същността на посланието на Мухаммед е, че има Един-единствен Бог в съществуването. Той е Създател и всичко освен Него е Негово творение. Този принцип бил представен много ясно от Мухаммед, но въпреки това някои хора останали слепи за тази истина:

Кажете: „[Коранът –] това е велико известие, от което вие се отвърщате. Нямах знание за най-върховните на небесата [ангели] как спорят. Разкрива ми се само, че съм явен предупредител“. (67–70)

Мухаммед ясно обяснил на своя народ, че той не притежава предишно знание за много неща, включително и за спора между ангелите. Цялото знание му е разкрито от Аллах. В сура *Ел-Касас* (Разказът) се казва: „Ти не бе откъм западната страна [на планината, о, Мухаммед], когато дадохме на Муса повелята, и не бе свидетел“ (44).

Мухаммед бил избран да получи Корана, за да разясни основната му идея – *теухид*, и да отхвърли всички форми на идолопоклонничество. Така той върнал хората към единствения Създател, на Когото всичко е подвластно. Сурата завършва с думите:

Кажи [о, Мухаммед]: „Не моля от вас отплата за това и не съм от онези, които добавят от себе си“. Това е само Напомняне за световете. След време ще узнаете вестите в него. (86–88)

СУРА 39

Ез-Зумер (Тълпите)

Заглавието *Ез-Зумер* означава групи или тълпи от хора. Тази дума не се споменава никъде другаде в Корана освен тук. Сурата представя различни поведенчески модели и така предоставя един широк диапазон от профили за сравнение. Всичко това се развива отново около основната ос на *теухида*, с неговите характеристики и влияния върху живота на хората.

Политеизмът, като отдаденост на множество богове, винаги е раздвоявал човешкото мислене и поведение. За интеллигентния и разумен човек би било странно да обожават статуя, направена от камък, или пък да вярва, че неговата съдба се определя от подкова. Поведението на хората често е в лабиринт поради непознаване на Твореца. Човек лесно би открил себе си, ако открие вярата в Създателя, довери Му се и почувства възхищение от Неговото съвършенство. Връзката между човека и Аллах не се нуждае от посредници. Някои хора се опитват чрез посредници да стигнат до Аллах и казват: „Служим на тях само за да ни приближават още повече до Аллах“ (3).

Божествата, които са плод на човешкото въображение, нямат истинско влияние в съществуването. Ако беше необходимо да се стига до Аллах чрез посредници, Той щеше да извести хората за това. Но в сурата се казва:

Ако Аллах искаше да се сдобие със син, Той щеше да избере от Своите творения което пожелае. Всечист е! Той е Аллах, Единосъщия, Покоряващия! (4)

Дори Аллах да бе пожелал да има потомство и посредници, те отново щяха да бъдат Негови творения и подчинени на Неговата воля. Могъществото на Аллах е непреодолимо, затова всички създания трябва да се смирят и отдадат на Него. Не е допустимо да се приемат творенията на Аллах наравно с Него. Принципът на абсолютния *теухид* означава пълно единство на Аллах. Всичко освен Него е Негово творение. Това е централната доктрина, която Коранът установява и представя навсякъде в своето съдържание. Коранът изразява този кристален монотеизъм най-ярко от всички други книги. Това е видимо и в тази сурата:

Низпославането на Книгата е от Аллах, Всемогъщия, Всемъдрия. Низпослахме на теб Книгата с истината. На Аллах служи, предан Нему в религията! (1-2)

Аллах низпосла най-прекрасното Слово в Книга със сходни, повтарящи се части. Настръхва от него кожата на онези, които се страхуват от своя Господ, после кожата и сърцата им се смекчават при споманаването на Аллах. (23)

И дадохме в този Коран всякакви примери на хората, за да се поучат. (27)

Низпослахме Ние на теб [о, Мухаммед] Книгата с истината за хората. И който се напъти, то е за самия него, а който се заблуди, само в свой ущърб се заблуждава. Ти не си над тях покровител. (41)

И следвайте Най-прекрасното, което ви бе низпослано от вашия Господ, преди мъчението да дойде при вас внезапно, без да усетите!“ (55)

Не, вече дойдоха при теб Моите знамения, а ти ги взе за лъжа и се възгордя, и бе от неверниците. (59)

В началото сурата дълго говори за качеството на Аллах като Създател и за Неговите великолепни творения, проявяващи се във вселената, в личността на хората и сред животните. След това следват описания на различен тип поведение и профили:

Ако Го отричате, Аллах не се нуждае от вас. И не приема Той неверието у Своите раби. А да сте признателни, това приема Той за вас. Никой прегрешил не ще понесе греха на друг. (7)

Хората са обсипани с различни видове благодат от Аллах. Те живеят на земята, която Той е сътворил; дишат от въздуха, който Той е направил достъпен за всички; хранят се с храната, която е жизненоважна за

тях. Въпреки това много хора не осъзнават тези блага и проявяват безразличие към Аллах. В случаи на трагедии и беди те търсят Създателя за спасение, но след като отмине всичко и се успокоят, отново забравят за Него. В сура *Люкман* се казва:

И щом ги покрият вълни като сенчести планини, те зоват Аллах, предани Нему в религията. А щом Той ги спаси на сушата, някои от тях са въздържани. Отрича Нашите знамения не друг, а всеки изменник, неблагодарник. (32)

Признателността е знак за разумност и почтеност. Аллах възхвалява пратеника Нух (Ной) и го описва с думите: „Той бе признателен раб“ (*Ел-Исра* (Нощното възнесение): 3). И пратеникът Ибрахим (Авраам) е описан като: „признателен бе за Неговите блага. Избра го Той и го насочи по правия път“ (*Ен-Нехл* (Пчелите): 121). Пратеника Мухаммед също е обяснил, че отдадеността и молитвите му към Аллах били знак на признателност към Него. Хората трябва да осъзнаят благодатта на Аллах и да Му бъдат признателни за нея.

Сурата противопоставя профила на непризнателния човек на друг, който е признателен и отдаден на Аллах:

Нима [такъв е като] онзи, който се моли в часовете на нощта изправен и свеждащ чело до земята в суждуд, и се опасява за откъдния живот, и се надява на милост от своя Господ? Кажете: „Нима са равни онези, които знаят, и онези, които не знаят? Поучават се само разумните хора“. (9)

Нощното ставане за молитва, *кияму л-лейл*, е много подходящо за размисъл. Пратеника Мухаммед е казал:

Ставайте за нощна молитва, *кияму л-лейл*! Това е от традицията на праведните хора. Молитвата *кияму л-лейл* ви доближава до Аллах, пречиства греховете ви, предпазва ви от лоши деяния и болести.¹⁴⁷

Важно е чистото и искрено намерение за ставане през нощта за *кияму л-лейл*. Пратеника Мухаммед е пояснил следното:

Който преди лягане възнамери да стане за *кияму л-лейл* през нощта, но сънят го надвие и не успее да се събуди, ще получи награда за онова, което е бил възнамерил, а сънят му ще бъде приет като милостиня, *садака*, от Аллах.¹⁴⁸

147 Хадисът е в *Сахибу л-Джаамиа* на Албани. Предаден е от ет-Тирмизи (3549).

148 Хадисът е предаден от ен-Несаи (1787).

Извършването на *кияму л-лейл* е важен ибадет, към който трябва да се стреми всеки вярващ. Мисля, че е доста вероятно в знамението да става дума за задължителните молитви¹⁴⁹. При всички случаи вярващият трябва да отделя определени нощи през седмицата за учене, молитви и четене на Коран, но без да лишава тялото си от сън и по-кой всяка нощ. Хората се различават по отношение на своята издръжливост. Ако някои се чувстват напълно функционални с няколко часа сън и могат да будуват през останалата част на нощта, то други се нуждаят от пълноценен сън през цялата нощ.

Следващият контраст прави видима разликата между благочестивите вярващи, които проявяват въздържание към земните сладострастия, и онези, които са напълно погълнати от земните удоволствия и собствените си желания и са забравили Аллах и Деня на равносметката.

Първите следват примера на Пратеника, отразен в знамението с думите: „Кажки: „Страх ме е, ако се възпротивя на своя Господ, от мъчение във велик Ден“ (13). Тази група е описана също и със следните знамения:

А които отказват да служат на идолите и се разкайват пред Аллах, за тях е благата вест. И благовести Моите раби, които слушат Словото и следват най-хубавото от него! Тези са, които Аллах е напътнил, и тези са разумните хора. (17–18)

Докато съдбата на вторите е описана по следния начин:

А вие служете на каквото желаете вместо на Него!“ Кажки: „Губещите са онези, които ще погубят себе си и своите семейства в Деня на възкресението. Да, това е явната загуба!“ (15)

Много хора имат един стремеж – да трупат все повече богатства и влияние, без да се стремят към духовно и морално извисяване. Но те ще напуснат този свят и ще застанат пред Аллах без никакво богатство, нито влияние.

Следващото сравнение е между тези, които са напътени, и поелите по пътя на заблудата. Сурата представя реторичен въпрос, отправен от Всевишния към Пратеника: „И нима ти [о, Мухаммед] ще спасиш онзи, който е в Огъня?“ (19). Вършещите зло сами унижават

¹⁴⁹ Нощната и сутрешната молитви.

себе си и не могат да бъдат сравнявани с тези, които са отдадени на Аллах. Осъдените от Създателя могат да бъдат спасени единствено от Него.

След това сурата говори за наградата, с която ще бъдат дарени онези, които заради вярата си в Аллах се предпазват от вършенето на злини и грехове:

А онези, които се боят от своя Господ, ще имат въздигнати обиталища, изградени върху други обиталища, реки сред тях ще текат. Обещано е от Аллах! Аллах не нарушава обещанието. (20)

Следващото знамение представя други два профила за сравнение:

И нима [коравосърдечният е като] онзи, чиято гръд Аллах е разтворил за Исляма и е получил светлина от своя Господ? Горко на коравосърдечните за напомнянето на Аллах! Тези са в явна заблуда. (22)

Когато сърцето бъде пропито от любов към Аллах, тялото и душата се отдават на Него. Но не намери ли любовта място в сърцето, тогава то остава далеч от истината и пренебрегва посланието на Създателя. Тези сърца се отвращават от молитвите, милостинята и усилията по пътя на доброто. Докато първите, изпълнените с любов към Аллах, са изключително чувствителни към Него:

Аллах низпосла най-прекрасното Слово в Книга със сходни, повтарящи се части. Настръхва от него кожата на онези, които се страхуват от своя Господ, после кожата и сърцата им се смекчават при споменаването на Аллах. Това е напътствието на Аллах. (23)

Коранът е източник на мъдрост и напътствие. Той е щит срещу вършенето на злини и въже, с което човек се привързва към Всевишния.

Следващото сравнение е между спасените в Съдния ден и тези, над които ще тегне наказанието:

А нима онзи, който с лице се брани от най-лошото мъчение в Деня на възкресението, [е като онзи в Рая]? И ще се каже на угнетителите: „Вкусете онова, което сте придобили!“. (24)

Спасените и обречените на страдание не са равни! Тези, които вършат злодеяния, ще бъдат обхванати от наказанието и няма да имат

време да предпазят дори лицата си, които инстинктивно се опитват първо да защитим. Знаменията посочват, че наказанието може да връхлети още в земния живот:

И онези преди тях отричаха, и мъчението ги връхлетя, откъдето не им бе хрумвало. И Аллах ги накара да вкусят позора в земния живот, а мъчението в отвъдния е още по-голямо, ако знаят. (25–26)

Следва сравнение, което се развива около доктрината за *теухида*. Контрастът е между тези, които намират наслада в привързаността си към Аллах, и онези, които търсят задоволството на другите заради лични облаги. Когато сърцата и мислите бъдат лишени от любов към Аллах, тогава човек бива обсебен от идеята да трупа богатства и влияние с цената на всичко. Докато истински вярващият пази Аллах в сърцето си със своите молитви, раздава от богатата, с които е дарен, полага постоянни усилия по пътя на доброто и не бива нехаен:

Аллах дава пример за човек с [много] господари, каращи се помежду си, и човек, подчинен само на един мъж. Нима двамата са равни? Слава на Аллах! Ала повечето от тях не знаят. (29)

Правят се и други паралели. Например като този, отразен в следващите знамения:

А кой е по-голям угнетител от онзи, който лъже за Аллах и взима за лъжа истината, щом тя дойде при него? Нима в Ада няма място за неверниците? А онзи, който донесе истината и я потвърди, тези са богобоязливите. (32–33)

Истината е ценна и тези, които са способни да я разпознаят, прегърнат и провъзгласят, заслужават похвала и възхищение. Нечестивото поведение, от друга страна, което се стреми да скалпва лъжи срещу Аллах, не обича тази истина и бяга от нея.

Тези, които вярват и вършат добри дела, за тях има обещание:

Те ще имат при своя Господ, каквото пожелаят. Такава е наградата за добротворстващите, за да ги избави Аллах и от най-лошите им деяния, и да им въздаде тяхната отплата според най-добрите им дела. (34–35)

Колко прекрасно и трогателно обещание от Аллах за вярващите! След него сурата поставя доста интригуващ въпрос: „Нима Аллах не

е достатъчен за Своя раб? И заплашват теб с други освен Него“ (36). Аллах владее съществуването. Той въздига когото пожелае и унижава когото пожелае; дарява достойно място на когото пожелае и го отнема от когото пожелае; в Неговите ръце е доброто и Той пази творенията от зло. Всеки, който потърси убежище при Аллах, не ще остане незащитен. Тези истини са същността на следващия паралел. Тези, които себе си не могат да защитят, не са способни да спасят другите:

Ако Аллах поиска да ми причини беда, нима онези, които зове вместо Аллах, могат да премахнат Неговата беда? Или ако поиска Той да ми дари милост, нима те ще възпрат Неговата милост?“ Кажете: „Достатъчен ми е Аллах! На него се уповават уповаващите се“. (38)

Пратеника Мухаммед и вярващите са съветвани да заемат следната позиция по отношение на отхвърлящите Аллах:

Кажете: „О, народе мой, работете според своите възможности, и аз ще работя, и скоро ще узнаете при кого ще дойде позорящо го мъчение и кого ще сполети постоянно мъчение!“. (39–40)

Следващото сравнение показва голямата разлика между вярващите, които вършат праведни дела, и тези, които вършат злодеяния. Вършещите злодеяния често не осъзнават постъпките си. Някои дори са готови да оправдаят лошите си дела, мислейки, че това е нещо правилно. За този профил сурата казва следното:

И щом бива споменаван единствено Аллах, сърцата на онези, които не вярват в отвъдния живот, се отвращават, а щом биват споменавани други [богове] освен Него, те се радват. (45)

Какво е трябвало да направи Пратеника по отношение на такъв тип хора? Аллах е дал следното напътствие:

Кажете: „О, Аллах, Творецо на небесата и на земята, знаещ и скритото, и явното, Ти ще отсъдиш сред Своите раби в онова, по което са били в разногласие“. (46)

Вярващите, които са вкусили насладата на вярата, трябва да помагат на хората да вкусат и те от тази наслада и да ги избавят от стремежа им да следват единствено капризите на своето его.

Следващият поведенчески профил е отразен с думите:

И щом беда сполети човек, той Нас зове. После, щом му дарим от Нашата благодат, казва: „Това ми бе дарено само заради моето знание“. Ала не, то е изпитание. Но повечето от тях не знаят. Казваха го вече и онези преди тях. И не ги избави онова, което са придобили. (49–50)

Знаменията отразяват част от човешката природа. Когато човек е в безизходица, той признава своята безпомощност и започва да се разкайва, да се моли и да търси Аллах. Но когато обстоятелствата се променят към добро и той почувства сигурност, бързо забравя за своята слабост и смиреността го напуска, възприемайки себе си за връх на величието. След като в определени моменти на човек му се струва, че е най-велик, защо тогава изпада в безпомощност и отчаяние?

Арогантността и безверието могат да доведат единствено до тотално падение и самоунищожение. Човек трябва да бъде честен със себе си и да признае неспособността си да преодолее много неща в своето съществуване. Затова трябва да поправя грешките си и да се покайва пред Аллах. Поведението на безразличие към грешките и греховете е знак на безсилие.

Пратеника Мухаммед е казал: „Ако си извършил зло, премахни го с добрина“¹⁵⁰. Човек може да достигне дъното на отчаянието и да се предаде изцяло на сатаната и неговите съблазни. Може да затъне в провинения и грехове, които да почернят живота му. Но колкото и мрачна да бъде картината, Аллах дава надежда на всеки и го призовава към спасение:

Кажете: „О, раби Мои, които престъпвате в ущърб на себе си, не губете надежда за милостта на Аллах! Аллах опрощава всичките грехове [щом се покаете]. Той е Опрощаващия, Милосърдния. (53)

Сурата сравнява и тези, които никога не губят надежда в Аллах и усърдно се стремят към Неговото задоволство, с онези, които са погълнати от апатия и нехайство към Него. Позицията на последните в Съдния ден е отразена в следното признание: „О, горко ми, че нехаете за подчинението пред Аллах и че бях от присмиващите се!“ (56). Аллах ще припомни в този Ден за пропуснатата възможност в земния живот: „Вече дойдоха при теб Моите знамения, а ти ги взе за лъжа и се възгордя, и бе от неверниците“ (59).

150 Хадисът е предаден от ет-Тирмизи (1987).

Сурата разкрива още подробности за двете групи – вярващите и вършещи добри дела, в чийто противовес стоят тези, които не вярват и вършат злодеяния:

В Деня на възкресението ще видиш онези, които лъжеха за Аллах, с почернели лица. Нима в Ада няма място за горделивите? И ще спаси Аллах богобоязливите с тяхното избавление [в Рая]. Не ще ги докосне злото и не ще скърбят. (60–61)

На други места в Корана се пояснява, че богобоязънта включва в себе си праведност и искреност.¹⁵¹

Сурата завършва с ярко разграничаване между позициите на хората в Съдния ден. Тези в Ада ще осъзнаят, но твърде късно, че са били нехайни към Аллах и затова са лишени от Неговото внимание. Докато обитателите на Рая ще живеят живот в пълно изобилие и наслада, в резултат на своята отдаденост и преданост към Създателя в земния живот. В сура *Юнус* се казва:

Зовът им там ще бъде: „Всечист си Ти, о, Аллах!“, а поздравът им там ще бъде: „Мир!“, а краят на зова им ще бъде: „Слава на Аллах, Господа на световете!“ (10)

В тази атмосфера на изобилие, спокойствие и пълно щастие ангелите също ще се присъединят към прославянето на Всемогъщия Аллах:

И ще видиш ангелите, обградили Трона, прославящи с възхвала своя Господ. И ще се отсъди между творенията справедливо, и ще се каже: „Слава на Аллах, Господа на световете!“ (75)

151 Вж. *Ел-Бакара* (Кравата): 177 и *Ел-Маиде* (Трапезата): 119.

СУРА 40

Ел-Гафир (Опращаващия)

Тази сура е позната също със заглавието *Ел-Му'мин* (Вярващият) и е първата от седемте сури, започващи с арабските букви „ха“ и „мим“. Съобщава се, че знаменитият тълкувател на Корана и виден сподвижник на Пратеника – Абдуллах ибн Аббас, е казал: „Всяко нещо има сърце, сърцето на Корана са сурите, започващи с буквите „ха“ и „мим“.

Човек остава впечатлен от силата и последователността, с които сурата излага доктрината за *теухид* отново. Началото започва с думите: „Ха. Мим. Низпослането на Книгата е от Аллах, Всемогъщия, Всезнаещия“ (1–2). *Ел-Азиз* (Всемогъщия) и *Ел-Алим* (Всезнаещия) са две от славните имена на Аллах в Корана, които произлизат от Неговата същност. Големият ислямски учен и тълкувател на Корана от класическия период – Ибн Кесир, отбелязва, че „низпослането на Книгата от Аллах, Всемогъщия, Всезнаещия“ означава, че Коранът е защитен от Аллах и никога няма да бъде заличен, нито пък влиянието му върху хората ще отслабне.

Една от характеристиките на уникалния стил на изразяване на Корана е, че той стимулира изпълнението на своите напътствия с обещания, които докосват човешката природа както с надежда, така и със страх, за да балансират поведението и делата на хората. Следващото знамение описва Аллах така:

Опращаващия греха и Приемачия покаянието, Строгия в наказанието, Владетеля на благодатта. Няма друг Бог освен Него. При Него е завръщането. (3)

На друго място в Корана се казва: „Знайте, че Аллах е силен в наказанието и че Аллах е опрощаващ, милосърден!“ (*Ел-Мауде* (Трапезата): 98). И страхът, и надеждата имат ключова роля във възпитанието на личността. Без надежда човек може да стигне до крайно отчаяние и да се погуби, а липсата на страх подхранва арогантността и също води до един унищожителен егоизъм.

Ибн Кесир разказва, че влиятелен мъж от Сирия посещавал редовно втория халиф Умар ибн Хаттаб в Медина. Но веднъж отсъствието на сириецата продължило повече от обичайното и Умар се загрижил да разбере какво се е случило с приятеля му. Оказало се, че се е отдал на тежко пиянство. Тогава Умар написал писмо до него:

Моля Аллах за твоето добро. Няма друг бог освен Него. Той опрощава греховете и приема покаянието. Щедростта Му е безгранична, но и наказанието Му е тежко. Няма друг бог освен Него и завръщането е към Него.

След това Умар помолил хората също да се молят за този човек и да искат от Аллах да приеме покаянието му. Когато човекът получил писмото, продължил да повтаря думите, написани в него: „Той опрощава греховете и приема покаянието. Щедростта Му е безгранична, но и наказанието Му е тежко“. След това бил чул да казва: „Това е предупреждение към мен за наказанието на Аллах и обещание за Неговото опрощение“. Той разбрал смисъла и коленичил на земята, ридаейки и искайки прошка от Аллах, след което никога вече не се доближил до алкохол. Когато Умар разбрал за тази развръзка, казал на хората: „Това е, което трябва да направите, когато някой съгреша. Посъветвайте го по най-добрия начин и не го оставяйте да изпадне в отчаяние. Молете се на Аллах за него и неговото добро и не помагайте на сатаната да го погуби в заблудата“. Цитирам тази случка, тъй като не липсват отдадени мюсюлмани, които стриктно изпълняват религията си, но са изгубили надежда за милостта на Аллах към онези, които съгрешават. Единствената загриженост на тези мюсюлмани е да осъждат и омаловажават останалите хора.

Въпреки заглавието на сурата, „Опрощаващия“, някои от знаменията осъждат неаргументираното поведение, арогантността и упорството срещу истината:

Само неверниците спорят за знаменията на Аллах. И да не те мами оживлението им по земята! Преди тях и народът на Нух, и общностите след него

отричаха, и всяка общност кроеше да премахне своя пратеник, и спореха чрез лъжа, за да унищожат с нея истината. Затова Аз ги сграбчих и какво бе Моето наказание! (4–5)

Подобен осъдителен тон се среща на пет места в тази сура, като във всички случаи се критикуват позициите на отхвърлящите истината и техните методи срещу посланието. Някои от чертите, с които се описва тази група, са: инат, неразумност, несправедливост и депотизъм. В сура *Ел-Еараф* (Стената) се казва:

От Моите знамения ще отклоня онези, които без право се възгордяват на земята. Каквото и знамение да видят, те не вярват в него. И да видят пътя на благоразумието, не ще го приемат за път. А ако видят пътя на заблудата, ще го приемат за път. Това е, защото взимат за лъжа Нашите знамения и са нехайни към тях. (146)

Агресията и несправедливостта често се оправдават с фалшиви аргументи. Всички пратеници са били жертва на несправедливост и малтретиране. Животът е период от време, изпълнен с изпитания. Вярващите хора трябва да бъдат търпеливи и да устояват на трудностите, независимо колко тежки са те. Сурата внася успокоение, като отбелязва, че ангелите бдят върху тях и се молят за тяхното опрощение и спасение:

Онези [ангели], които носят Трона, и онези, които са около него, прославят с възхвала своя Господ и вярват в Него, и молят опрощение за вярващите: „Господи наш, Ти обгръщаш всяко нещо с Твоята милост и знание. Опрости онези, които се покаят и следват Твоя път, и ги опази от мъчението на Ада! (7)

Сурата говори за вярващ човек от Египет, от рода на Фараона, който повярвал в Аллах и последвал пратеника Муса (Мойсей). Спазвал ученията му и призовавал останалите хора да ги спазват. Той напомнил на египтяните следното: „И Юсуф преди ви донесе ясните знаци, но продължихте да се съмнявате в онова, което ви е донесъл“ (34). Като искрен последовател на *теухида*, Юсуф разпространил основните учения на Аллах и се противопоставил на идолопоклонничеството в Египет. В резултат на неговите усилия справедливостта се установила в обществото и то просперирало. Въпреки това много хора не преставали да се противопоставят на ученията му и да се съмняват в тях.

Когато на Муса му било повелено да призове Фараона и хората му към вярата, той бил посрещнат със сурово отношение. Сурата осъжда това отношение и посочва последиците от него:

Така Аллах оставя в заблуда всеки престъпващ, съмняващ се – които оспорват знаменията на Аллах, без да са получили довод – огромен е гневът [към тях] на Аллах и на вярващите. Така Аллах запечатва сърцето на всеки горделив, надменен. (34–35)

Вярващият човек от рода на Фараона бил от най-яроствните защитници на вярата. Той бил благосклонен, но и твърд, когато се налагало; открит, но и доверен; използвал директни и ясни изрази, но при нужда прибегнал към намек или метафори. Правел всичко, за да бъде в услуга на вярата и вярващите и за да се противопостави на потисничеството на Фараона. Думите му останали в историята като едни от най-красноречивите в защита на вярата. Те вдъхновили и първия халиф Абу Бекр, който цитирал части от тях при отблъскването на агресията на езичниците, когато въстанали срещу Пратеника Мухаммед.

Невежество, подплатено с фанатизъм, е огромна беда, от която може се намери избавление единствено чрез познание, което да разшири мирогледа на човека. Това еднакво важи както за отделните индивиди, така и за обществото. Затова сурата подтиква към наблюдение във времето и пространството, за да се поучи човек от историята и да разшири хоризонтите си на познание за живота и света:

И не ходят ли по земята, та да видят какъв бе краят на онези преди тях? Бяха по-силни от тях и с повече следи по земята. Но Аллах ги сграбчи заради греховете им и нямаше кой да ги защити от Аллах. (21)

Както природният свят се управлява от природни закони, така и прогресът на човечеството е зависим от закони. Историята е съхранила много примери и поуки, които разкриват законите, свързани с човешкото развитие. Затова от съществена важност е изучаването на отминалите общества в историята с образователна и възпитателна цел. Сурата повтаря тази идея и на друго място:

Не ходят ли по земята, да видят какъв бе краят на онези преди тях? Те бяха по-многобройни и по-силни от тях, и с повече следи по земята. Ала не ги избави онова, което са придобили. (82)

Сурата пояснява, че този катастрофален край е резултат от арогантно поведение, невежество и пренебрежение:

И когато пратениците им донасяха ясните знаци, те ликуваха със своето знание и тогава ги обграждаше онова, на което се присмиваха. (83)

Упорството в грешките и отказът да се търси промяна често стават причина за разочарования и трагични последици. Затова Аллах съветва да се търси убежище при Него:

Онези, които спорят за знаменията на Аллах, без да са получили довод, имат в сърцата си само величие, което не ще достигнат. Затова при Аллах търси убежище! Той е Всечуващия, Всезрящия. (56)

Предизвикателствата на арогантността и непримиримостта изискват търпение и търсене на помощ от Аллах. Затова сурата отправя следния съвет:

Затова бъди търпелив и ти [о, Мухаммед]! Обещанието на Аллах е истинно. Моли опрощение за своя грях! И прославяй с възхвала своя Господ привечер и в зори! (55)

Търпението трябва да се превърне в нрав, а не да бъде моментно състояние в очакване на отмъщение към оскърбителите. Вярващите живеят с пълното доверие и разбиране, че Аллах отсъжда с абсолютна справедливост. Затова важното в неговото поведение е да останат всеотдаен и търпелив:

Затова бъди търпелив [о, Мухаммед]! Обещанието на Аллах е истинно. И да ти покажем част от онова, което им обещаваме, или да те приберем, те при нас ще бъдат върнати. (77)

Сурата дава напътствия на вярващите да търсят помощта от Аллах и да имат пълно доверие в Него:

Совете Аллах, предани Нему в религията, дори неверниците да възненавиждат това. Най-въздигнатия, Владетеля на Трона! По Своя повеля Той праща Духа [Джибрил] на когото пожелае от Своите раби, за да предупреди за Деня на срещата – Деня, в който ще се покажат и нищо от тях не ще бъде скрито от Аллах. На кого е Днес властта? – На Аллах, Единосъщия, Покоряващия. (14–16)

Тези силни думи на възхвала към Аллах пораждат недвусмислено чувство на страх и страхопочитание към този ден, в който хората ще бъдат съживени отново и изправени за равносметка. Всички пратеници са били изпратени, за да известят хората за този момент. Зовът към Аллах и търсенето на Неговата милост ще бъдат причини за спасение. Този смисъл е изразен и в друго знамение от сурата:

И рече вашият Господ: „Зове ме, и аз ще ви откликна! Онези, които от високомерие не ми служат, ще влязат в ада унижени!“ (60)

Връзката със Създателя трябва да бъде дълбока и осъзната, а не повърхностна и фиктивна.

Сурата утвърждава могъществото на Аллах и представя доказателства, че Той стои над всеки и всичко в съществуването. Тук могат да бъдат изложени три аргумента:

1. Аллах е, Който стори за вас нощта, за да почивате в нея, и деня – светъл. Аллах е носител на благодат за хората. Ала повечето хора са непризнателни. (61)
От ученията на Пратеника Мухаммед е да се изразява благодарност към Аллах всяка сутрин след събуждане: „Признателен съм на Аллах, че ме дари и днес с живот и здраве, и ми даде възможност да Го споменавам“¹⁵². Всеки нов ден е потвърждение за благодатта на Аллах към хората, затова животът трябва да се използва пълноценно.
2. Аллах е, Който стори за вас от земята обиталище, и от небето – свод, и ви даде образ, и направи образа ви превъзходен, и ви дава препитание от благата. Това е Аллах, вашият Господ. Благословен е Аллах, Господа на световите! (64)
Не е ли забележителен фактът, че земята едновременно се върти около собствената си ос и плава около слънцето, поддържайки безупречен баланс и стабилност? Нестабилността на земята би била опустошителна за живота. Това става ясно от земетресенията и последиците от тях. Контролът на Аллах над Слънчевата система дава възможност на всички същества да живеят спокойно и в перфектен ред на земята.
3. Аллах е, Който създаде за вас добитъка – някои да яздите, с други да се храните, и за да имате полза от тях, и за да удовлетворявате желания в гърдите си. Върху тях и върху корабите бивате пренасяни. (79–80)

Животинското царство на земята е толкова разнообразно и многобройно, че човек остава удивен, когато просто се замисли. Само броят на съществуващите насекоми е стотици хиляди различни видове.

152 Хадисът е предаден от ет-Тирмизи (3401).

Какви закони управляват живота на тези същества и поддържат равновесие във връзката им с хората?

И ви показва Той Своите знамения. Кои от знаменията на Аллах ще отречете? (81)

Хората са суетни и самоуверени създания. Горди са със своя интелект и способности, тъй като не са в състояние да оценят целия феномен на сътворението. В това отношение сурата разкрива една истина:

Сътворяването на небесата и на земята е по-велико от сътворяването на хората. Ала повечето хора не знаят. (57)

Следователно проявата на повече смиреност и скромност се оказва по-мъдра и по-достойна позиция, която човек може да заеме.

Сурата критикува също безполезния спор и неаргументираните позиции:

Нима не виждаш онези, които спорят за знаменията на Аллах? Как биват отклонявани! Онези, които взимат за лъжа Книгата и онова, с което изпратихме Своите пратеници... Но ще узнаят. (69-70)

В днешния глобален свят хората все повече са свързани помежду си. Средствата за масова информация в съвременния живот предоставят голямо количество сведения, които са леснодостъпни. Днес диалогът, културният обмен и взаимодействие са утвърдени ценности в света. Затова Коранът по изключително уместен начин насърчава конструктивния диалог и общуване и критикува безплодните и неаргументирани спорове. Дори към емоционалните и оскърбителни постъпки в общуването Аллах повелява да се постъпва по следния начин: „Отвърни на злината с добрина! Ние повече знаем какво описват“ (*Ел-Му'минун* (Вярващите): 96).

Правото на свобода на мисълта трябва да се спазва и уважава като универсална ценност. От друга страна, заплахите, арогантността, клеветите, принудите и репресиите трябва да бъдат осъдени и отхвърлени от всички цивилизовани хора. Още от самото начало ислямът се е сблъскал с всички тези негативни прояви на човешкото мислене и поведение. Също така сляпото подражаване на стереотипни представи и расистки прояви не бива да се използва като аргумент за несправедливи постъпки и трябва да бъде изкоренено. Мюсюлманите трябва да бъдат пример за справедливост и добро поведение във всички аспекти на живота.

СУРА 41

Фуссилет (Разяснените)

Тази сура започва със следните слова:

Низпослание от Всемиловичивия, Милосърдния – Книга с разяснени знаменения – Коран на арабски за хора разбиращи – благовестител и предупредител. (2–4)

Източникът на милост е Аллах. Едно от безбройните проявления на Неговата милост в този свят е низпославането на послание, което да бъде напътствие за хората и щит срещу злите намерения, дела и предразсъдъци. Посланието на Аллах е светлина към добротата и справедливостта на земята. Разумните намират в него ползи и любов, но пък и много хора не се вслушват в това напътствие и се отвръщат от него: „Но повечето от тях се отвръщат и не се вслушват“ (4).

Коранът е низпослан на арабски език. Аллах избрал този език да бъде средство за предаване на посланието Му. Така арабите били удостоени с голяма чест, но и натоварени с отговорността да предадат посланието на останалата част от хората. Преводите на Корана на други езици нямат същия статус като арабския оригинал, нито същото въздействие.

В началото на исляма арабите били настроени негативно към Корана, дори някои от тях проявявали агресия. Пратеника Мухаммед положил огромни усилия, за да ги убеди да приемат исляма и да го защитават с имотите и душите си. Днес много араби пренебрегват

религията и се задъхват в преследване на материални богатства и сладострастия. Няма нищо по-лошо от арабин неверник, тъй като в подобно състояние той се превръща в неразумен, фанатичен и несправедлив човек. Може би самата сура най-точно описва това състояние в лицето на техните предци:

И казват: „Сърцата ни имат броня срещу онова, към което ни зовеш, и в ушите ни има глухота. Между нас и теб има преграда. Затова работи! И ние ще работим“. (5)

Въпреки всичко Аллах е избрал този народ и неговия език, за да предаде Своето послание на човечеството. Това е голяма чест, с която арабите са били удостоени:

А ако го сторехме Коран на чужд език, [неверниците] щяха да рекат: „Защо знаменията му не са разяснени?“. [Коран] на чужд език и [пратеник] арабин? Кажете: „За вярващите той е напътствие и изцеление, а онези, които не вярват, имат в ушите си глухота и той за тях е непонятен, сякаш са призовани от далечно място“. (44)

Тази чест не се определя от самия арабски произход и раса. Всеки, който изучи и усвои арабския език, за да разбере по-добре посланието на Корана, бива удостоен с тази чест. Голяма част от ислямските учени не са араби по произход. Дори приелите исляма персийци, византийци и други допринесли за развитието на арабския език и изучаването на Корана много повече, отколкото арабите, родени в сърцето на Арабия. Достатъчно е сърцата да са отворени към напътствията на Аллах, за да се разбере истината.

Сурата представя в следващите знамения някои основни напътствия:

Кажете [о, Мухаммед]: „Аз съм само човек като вас. Разкрито ми бе, че вашият Бог е единственият Бог. Затова към Него се обръщайте и Го молете за опрощение! Горко на съдружаващите, които не дават милостинята закат и отвъдния живот отричат. (6-7)

Това са основни учения: отдаване на Аллах; търсене на Неговото опрощение; помощ към бедните и нуждаещите се. Надменността и егоизмът не се толерират от Корана. На тези, които упорстват в своята агресия и отхвърлят посланието на Аллах, им се дават за пример

последствията от подобно поведение на предишни народи: „А ако се отвърнат, кажи: „Предупреждавам ви с мълния, подобна на мълнията за адитите и самудяните“ (13).

Каква е била причината за унищожението на адитите? Те били крайно арогантни и заявявали: „Кой е по-силен от нас?“ (15). Защо самудяните били погубени? Сурата отбелязва: „И самудяните напътнихме, но те предпочетоха слепотата пред напътствието“ (17).

Неблагодарността на адитите към Създателя и презрението им към техните ближни, както и лъжите на самудяните и отклонението им от напътствията, били причина за падението на тези народи. Това са непроменливи закони в обществата. Затова всеки народ, който върви по подобен път, ще стигне до падение и разруха. Аллах не позволява несправедливостта и покварата да бъдат път към щастие и просперитет. Наказанието за подобно поведение и дела започва още на земята и продължава в отвъдното:

В Деня, когато враговете на Аллах бъдат събрани за Огъня, те ще бъдат подредени. Когато стигнат там, и слухът, и зрението, и кожата им ще свидетелстват против тях за онова, което са вършили. (19-20)

Зрението и слухът са дар от Аллах към хората. Чрез тях човек трябва да открие и признае величието на своя Създател, като наблюдава удивителните чудеса, сътворени в необятната вселена. В противен случай, ако тези сетива бъдат пренебрегнати и не открият Аллах, те ще свидетелстват в Съдния ден срещу човека.

Сурата отново говори за творението и благата, които Аллах е сътворил в полза на човека:

Кажи: „Нима наистина отричатے Онзи, Който сътвори земята в два дни и сторватے Нему подобия? Той е Господа на световете“. И стори по нея непоклатими планини, и я благослови, и разпреди там препитанието ѝ точно в четири дни – поравно за търсещите... (9-10)

Човекът е сътворен от глина. Неговото съществуване се поддържа от благата на земята. Затова Аллах му е повелил да бъде пазител на тази земя и да бъде признателен на Него, Който му е вдъхнал от Своя дух. Но въпреки това човекът е склонен да се държи безотговорно и да престъпва.

Коранът отбелязва, че Аллах: „Сътвори небесата и земята, и стори тъмнините и светлината!“ (*Ел-Енам (Добитъкът)*: 1). Човекът се е

появил по-късно, след като земята е била подготвена и подсигурена с всички необходими средства и условия за поддържане на живота. Затова и Коранът често подтиква към наблюдение и съзерцаване на благоприятните за човека условия на земята, като целта на всичко това е да се стигне до вярата в Аллах и до по-голяма близост с Него.

Сурата говори и за други създания освен за хората – за джинове и ангели, които съществуват и могат да оказват позитивно или негативно влияние върху хората. Материалистичното мислене отрича съществуването на тези създания само заради това, че няма веществени доказателства за тях. За мюсюлманите материята е важна, но те вярват и в онова, което е отвъд нея и което им е разкрито чрез посланието. Затова са убедени, че паралелно със света на хората съществуват и други светове – като тези на джиновете и ангелите.

Сред джиновете има добри и лоши. Лошите са сатани, които се опитват да отклонят хората от Създателя и да ги направят нехайни и непризнателни към Него. Най-известният сред джиновете сатани е Иблис, който успял да улови Адем в неговата слабост и го заблудил да яде от забраненото дърво, за което бил изгонен от Рая. Първите грешки на Адем били забравата и отслабването на волята му, от които Иблис веднага се възползвал.

При самото възникване на исляма Иблис и неговите последователи се борели срещу Корана:

И им отредихме приятели, които им разкрасяваха всичко пред тях и всичко зад тях. И така се сбъдна и спрямо тях словото [за мъчението], както и за предишни общности от джинове и хора. Несъмнено те са губещи. И казваха неверниците: „Не слушайте този Коран и вдигайте глъчка там, [където го четат] за да надвиете вие!“ (25–26)

Водени от съветите на Иблис, езичниците отхвърлили Корана и отказали да чуят словото му. Дори възпрепятствали останалите хора да слушат знаменията, когато те били четени, за да не се повлияят от мъдростта и напътствието на Корана. Подобно отношение разкрива малодушието на тези хора и неспособността им да аргументират своите позиции и вярвания. Но това поведение ще бъде причина за съжаление и разочарование, както всъщност това се посочва в сурата:

И ще кажат неверниците: „Господи наш, покажи ни онези от джиновете и хората, които ни заблудиха, да ги сложим под краката си, та да бъдат най-отдолу [в Ада]!“ (29)

Докато хората, отворили сърцата си към Аллах и последвали Неговите напътствия, ще бъдат приветствани от ангели и ще получат от тях успокоение и блага вест за Рая:

При онези, които казват: „Аллах е нашият Господ!“ и следват правия път, ангелите ще слязат: „Не се страхувайте и не скърбете! И се радвайте на Рая, който ви е обещан! (30)

Повечето тълкуватели на Корана са на мнение, че това знамение се чете в предсмъртните мигове на човека, за да бъде успокоена душата му и да получи радостната вест за благополучие след смъртта. Това обяснение е приемливо, тъй като и самият контекст го подкрепя. Ангелите спохождат вярващите в моменти на трудности, за да ги вдъхновяват и насърчават да се придържат към истината. Съобщенията ни известяват, че Пратеника Мухаммед е споменавал за човек, който много възвеличавал Аллах и така получил подкрепата на благосклонен ангел. Споменава се също, че известният мюсюлмански поет Хасан ибн Сабит получавал подкрепа от Джибрил.

Дяволите насърчават към зли помисли и злодеяния, докато ангелите вдъхновяват за добро и праведност. В крайна сметка човекът ще бъде съден за своите намерения и дела. Сатаната несъмнено е проникателен и изобретателен в задачата си да заблуждава и отклонява хората от пътя на Аллах. Затова е необходимо да се напомня за Аллах и да се възпитават хората на любов към Него. Съзнанието, изградено върху любов към Аллах, ще съхрани човека и ще го придържа към истината, както и ще противодейства на злите опити на сатаните:

И кой има по-хубаво слово от онзи, който зове към Аллах и върши праведни дела, и казва: „Аз съм отдаден!“ (33)

Пратениците на Аллах са били пример за това. Техните усилия били основополагащи за праведността и вярата в този свят. Задачата им била да запознаят хората с Аллах, за да го обикнат.

Сурата насърчава хората да търсят близост до Аллах:

И от Неговите знамения са нощта и денят, и слънцето, и луната. Не се покланяйте нито на слънцето, нито на луната, а се покланяйте на Аллах, Който ги е сътворил... (37)

И от Неговите знамения е, че виждаш земята безжизнена. А щом изсипем вода върху нея, тя се раздвижва и набъбва... (39)

При Него е знанието за Часа. И не излиза плод от своята обвивка, и не забременява женска, и не ражда без Неговото знание. (47)

За съжаление, мюсюлманите невинаги представят вярата си по най-добрия начин. Някои от тях често са водени от егоистични стремежи и дребнавости, които стават причина за разделение и противопоставяне между хората, а така също и за изкривяване на автентичния образ на исляма. Следващите знамения могат да бъдат разбрани като предупреждение за подобен тип поведение: „Онези, които изопачават Нашите знамения, не са скрити за Нас“ (40); „Онези, които не вярват в Напомнянето, след като дойде при тях... а то е защитена книга, която лъжа не я доближава...“ (41–42).

Посланието, низпослано на Пратеника Мухаммед, носи в себе си универсалната истина, която всички пратеници са проповядвали. Затова мюсюлманите трябва да пазят това послание. В знамение се казва: „Не ти се казва друго освен каквото бе казано на пратениците преди теб“ (43). Сурата ни съобщава, че това послание не било опазено в предишни общности и към него се подхождало със съмнение:

И на Муса дадохме Писанието, и настана разногласие по него. И ако нямаше предишно Слово от твоя Господ, щеше да е отсъдено между тях. И те с подозрение се съмняваха в него. (45)

Сурата завършва със следните знамения:

Кажи: „Как мислите, щом този [Коран] е от Аллах, а вие после го отхвърляте, кой ще е по-заблуден от онзи, който е в дълбок раздор?“. (52)

Ще им покажем Нашите знамения по хоризонтите и в тях самите, додето им се изясни, че това е истината. Нима не е достатъчно, че твоят Господ е свидетел на всяко нещо? (53)

Доказателства за кристалния монотеизъм, представен от Корана и Мухаммед, ще има винаги във времето. Това ще потвърждава истинността и силата на кораничното послание, което представя по уникален начин единството на Аллах и дава напътствия за изграждането на личността и социума:

Съмняват се в срещата със своя Господ. А Той всяко нещо обгръща. (54)

СУРА 42

Еш-Шура (Съвещанието)

Тази сура започва с пет отделни букви от арабската азбука. Този подход има за цел да покаже, че Коранът е низпослан на чист и ясен арабски език и че съдържанието му е отразено с буквите, които арабите добре познавали, но въпреки това не били способни да сътворят съдържание, подобно на кораничното. След това се казва: „Така Аллах, Всемогъщия, Всемъдрия разкрива на теб и на онези преди теб [о, Мухаммед]“ (3). Аллах изпраща Своите пратеници с послания, които са отразени на езика на народа, към който са адресирани.

Пратеника Мухаммед предал с пълна искреност посланието – така, както му било низпослано, и бил идеален пример за неговото разбиране и практикуване. Сподвижниците и последователите му наследили неговия добър пример и също били искрени и отдадени. Въпреки това злото и злодеянията продължават да съществуват по света, тъй като напътствията на Аллах се пренебрегват или цялостно се отричат. Това показва, че човекът се отличава в съществуването си с противоречива природа и че бунтът и неподчинението са му присъщи черти:

Небесата едва не се разцепват отгоре и ангелите прославят с възхвала своя Господ, и молят опрощение за онези, които са на земята. Да! Аллах е Опрощаващия, Милосърдния. (5)

Знаменията говорят за Корана както в началото, така и в края на сурата. Същността на посланието е изложена и по средата на съдържанието и се изтъква връзката между него и предишните послания.

Така разкрихме на теб Коран на арабски, за да предупредиш Майката на градовете [Мека] и онези около нея, и да предупредиш за Деня на сбора, в който няма съмнение. Някои – в Рая, други – в Пламъците... (7)

Напътствията на исляма са универсални. Макар че са низпослани в Мека, Арабия, те са насочени към всички хора и в този смисъл не са етноцентрични, нито ограничени до определена група хора. Доказателство за това е, че още в първите петдесет години от възникването на исляма той се разпространил, благодарение на впечатляващите усилия на Пратеника и неговите последователи, из Азия и Африка. При евреите се била промъкнала идеята за етноцентрично наследство на религията и това се възприемало като гордост и отличителност. В контекста на християнството ясният монотеизъм бил замъглен с ученията за Троицата и божествения характер на Исус.

Въпреки всичко ислямът още от самото начало подчертава близката връзка с Муса (Мойсей) и Иса (Иисус), както и че кораничното послание е потвърждение на техните послания:

Той предписа за вас в религията онова, което завеща на Нух, и онова, което разкрихме на теб [о, Мухаммед], и онова, което завещахме на Ибрахим и на Муса, и на Иса: „Привържете се към религията и не се разединявайте в нея!“. За съдружаващите е тежко онова, към което ги зовеш. Аллах избира за Себе Си когото пожелае и напътва онзи, който се обръща към Него. (13)

Истината е, че Всевишния е изпратил едно универсално послание към хората още от появата им на тази земя и то ще пребъде. Небесата, земята, цялото съществуване и всичко, което е в него, прославят Създателя. Всички хора са създания и раби на Аллах, Който ги е обсипал с безброй блага. Най-близки до Него са тези, които са най-отдадени и най-смирени. Това е същността на посланието на Мухаммед, което ясно се обяснява навсякъде в Корана.

Разумността и интелектуалните способности на човека го водят към признаване на Създателя. Коранът от своя страна също почита, възхвалява и възвеличава Създателя. Това показва, че няма противоречие между разума и Корана и че посланието, разкрито на Мухаммед, е автентично и истинно. Ученията на Мухаммед за Аллах отговарят на разумните аргументи за съществуването на Всевишния. Затова обвиненията срещу Мухаммед са обвинения срещу Създателя:

И се разединяваха едва след като при тях идваше знанието – от завист помежду им. И ако нямаше предишно Слово от твоя Господ за отсрочване до определено време, щеше да е отсъдено между тях. А онези, на които бе оставено в наследство Писанието подир тях, с подозрение се съмняваха в него. (14)

На Пратеника Мухаммед му било повелено да не обръща внимание на злобата и завистта, демонстрирани към него от някои евреи и християни. Той трябвало просто да продължи да изпълнява своята мисия:

За това зови и правдив бъди, както ти бе повелено! И не следвай страстите им, а кажи: „Повярвах в Писанията, които Аллах низпосла, и ми бе повелено да отсъждам справедливо между вас. Аллах е нашият Господ и вашият Господ. За нас са нашите дела, за вас – вашите дела. Няма [основания за] спор между нас и вас. Аллах всички ни ще събере и към Него е завръщането“. (15)

С това поведение ислямът се разпространил сред евреи и християни в Централна Азия и Северна Африка, а така също и сред езичници в Персия, Азербайджан, Индия и Китай. Несправедливото и агресивно отношение към исляма и личността на Пратеника Мухаммед няма да надделее над волята на Аллах, където и да е по света. В сурата се казва:

А онези, които спорят за Аллах, след като Му е било откликнато, спорът им е напразен пред техния Господ. Върху тях тегне гняв и за тях има сурово мъчение. (16)

Сурата дава отговори на възраженията и обидите, отправени срещу исляма и Пратеника Мухаммед:

Или казват: „Съчинил си е лъжа за Аллах“. Но ако Аллах пожелае, ще запечата сърцето ти и ще премахне Аллах лъжата, и ще утвърди истината със Своите Слова. Той знае съкровеното в сърцата. (24)

Ако Мухаммед е бил самозванец, Аллах щеше да разобличи лъжите му и да унищожи всичките му дела. В сура *Ел-Хакка* (Неизбежното) се казва:

И ако той Ни приписваше някакви слова, щяхме да го сграбчим с Десницата, после да му прережем аортата. И никой сред вас не ще Ни възпре от това. (44–47)

Ислямът се е възприел като начин на живот на много места по света. Зовът към ежедневните молитви, в който се потвърждава единството

на Аллах и истинността на Мухаммед като Негов пратеник, може да бъде чуто навсякъде по земята. Противно на това, много хора в историята са се опитвали да сътворят слово, подобно на Корана, но техните усилия били посрещани с ирония и не оказали никакво влияние върху човечеството.

Ислямът се стреми да изгради личност и общество, които са отдадени на Аллах, привързани към Него и които се подготвят за срещата със своя Създател. Това в никакъв случай не означава, че ислямът се стреми към личност и общество, които са бездейни и летаргични. Мюсюлманите трябва да бъдат дейни и активни и да полагат еднакви усилия за успеха си както на земята, така и в отвъдното. Преминавайки през този живот, мюсюлманите трябва да се трудят и да полагат усилия с пълното съзнание, че Аллах бди над тях. Затова чувството за дълг и отговорност, а също и за справедливо възмездие в Съдния ден, е неделима част от личността им:

Той е, Който приема покаянието от Своите раби и опрощава лошите дела, и знае какво вършат. И откликва Той на онези, които вярват и вършат праведни дела, и им надбавя от Своята благодат. (25–26)

След това сурата напомня за величието и силата на Създателя, Който е дал начало на съществуването и е сътворил небесата и земята. Представени са някои чудеса на Аллах в творението, които вдъхват страхопочитание и доближават сърцата до Него:

Той е, Който изсипва дъжда, след като се отчаят, и разпростира Своята милост. Той е Покровителя, Всеславния. (28)

И от Неговите знамения е сътворяването на небесата и на земята, и на тварите, които там е намножил. Той е способен да ги събере, ако пожелае. (29)

И от Неговите знамения са носещите се по морето кораби като планини. (32)

Тези знамения ни напомнят за природните закони, които Аллах е създал за хармония и ефективност във вселената: движението на моретата и корабите, които плават в тях; гравитацията, която управлява звездите и планетите... Знаменията говорят и за многобройните твари, обитаващи земята и небесата. Сред тях са ангелите, които непрестанно възхваляват Аллах, и джиновете, които, както и хората, са отговорни за

своите действия. Възможно е да съществуват и други създания и форми на живот, за които човечеството все още нищо не знае и занаяпред може да ги открие.

Най-голямата отговорност на човека е да създава условия за качествен и благоприятен живот на тази земя. Съвременната цивилизация, макар и далеч по-напреднала от предишните цивилизации, не успява да се справи с жизненоважни въпроси, които имат ключова роля за живота на хората, животните и околната среда. Съвременната цивилизация не се справя с моралния въпрос и най-вече с въпроса за справедливостта.

Сурата изброява девет качества, които трябва да бъдат реализирани, за да се предотврати социалният упадък и да се спечели задоволството на Аллах:

Каквото и да ви се даде, то е от насадата на земния живот. А онова, което е при Аллах, е най-доброто и вечното за онези, които вярват и на своя Господ се уповават, и за онези, които отбягват големите грехове и скверностите, и дори да се гневят, прощават; и за онези, които откликват на своя Господ и отслужват молитвата, и по делата се съвещават помежду си, и от онова, което им дарихме за препитание, раздават; и които, ако ги сполети насилие, се бранят. Възмездие за злина е злина като нея. А който извинява и се помирява, неговата отплата е при Аллах. Не обича Той угнетителите. (36–40)

Животът може да се усмихва на потисници и вършители на злодеяния; може те да живеят в пълен комфорт и разкош; може да потискат хората... Но липсата на задоволство от Аллах и очакването на възмездие за делата им е несравнима беда. В сура *Ел-Зумер* (Тълпите) се казва:

Губещите са онези, които ще погубят себе си и своите семейства в Деня на възкресението. Да, това е явната загуба! (15)

Мюсюлманите са удостоени с универсално напътствие от Аллах, което изгражда личността и гарантира достойно място в съществуването. Затова посланието трябва да бъде ценено и пазено, без да се опетнява с етнически, националистически или каквито и да било тесногръди и едностранчиви мотиви и позиции. Аллах предупреждава хората:

Откликвайте на своя Господ, преди да е дошъл Денят, който Аллах не ще върне назад! Не ще има за вас убежище в този Ден и не ще отречете [своите

грехове]. А ако се отвърнат – Ние не сме те изпратили за техен пазител. Твой дълг е само посланието. (47–48)

Хората по света съживяват своята религиозна принадлежност и развиват културата си. Недопустимо би било, ако в същото време мюсюлманите се опитват да се разграничат от своята религия и култура.

И тази сура завършва с темата, с която започва – откровението, и представя неговите форми:

С хората Аллах говори само чрез откровение или зад преграда, или като изпрати пратеник и му разкрива по Своя воля каквото пожелае. Той е всевишен, всемъдър. (51)

Не всеки човек е подходящ да получи откровение от Аллах. Неговите избраници са носители на качества, които ги отличават от останалите хора. Дори и самите пратеници се различавали помежду си. Някои били изпращани до конкретна група хора, други – до по-големи общества, а трети – до всички хора.

Посланието, разкрито на Пратеника Мухаммед, съдържа универсални принципи, които дават отговори за проблемите на хората. Пратеника предал тези учения по удивителен начин и ги олицетворил практически с примера си, създавайки общност с изключителен принос за развитието на човечеството. Така че ислямът има много какво да даде и днес за спасението на хората:

Така и на теб [о, Мухаммед] разкрихме дух от Нашата повеля. А преди ти не знаеше нито какво е Книгата, нито вярата. Ала Ние го сторихме светлина, с която напътваме когото пожелаем от Нашите раби. Ти насочваш към правия път – пътя на Аллах, Комуто принадлежи всичко на небесата и всичко на земята. Да! При Аллах се връщат делата. (52–53)

СУРА 43

Ез-Зухруф (Украсата)

Сурата започва отново с акцент върху това, че Коранът е низпослан на арабски език. Тази характеристика, от една страна, е чест за арабите, но от друга страна, тя е напомняне, че техният просперитет и достойно място сред хората трябва да бъдат реализирани чрез придържане към напътствията на Корана: „Кълна се в ясната Книга. Ние я сторихме Коран на арабски, за да проумеете“ (2–3). Коранът е богат на мъдрост и съдържа уникални напътствия. Загърбването на неговите учения и мъдрост може да доведе до изгубване в житейския път, както всъщност това се е случвало с други народи в историята.

Сурата разкрива противоречие в миросгледа на езичниците. От една страна, те признавали съществуването на Аллах, но от друга, се покланяли на различни божества и идоли:

И ако ги попиташ кой е сътворил небесата и земята, ще рекат: „Сътворил ги е Всемогъщия, Всезнаещия. (9)

И ако ги попиташ кой ги е сътворил, ще кажат: „Аллах!“ Как тогава биват подлъгвани? (87)

С какво биха могли да им помогнат идолите? Какъв мотив биха имали, за да се покланят на образи, изсечени от камък? Би било много по-добре, ако бяха обърнали лик единствено към Създателя и от Него да търсят помощ:

Който стори земята да е постеля за вас и прокара там друмища, за да се напътват. И Който изсипва от небето вода с мярка, и съживява с нея мъртвата земя. Така ще бъдете извадени [от гробовете]. (10–11)

Сурата също опровергава твърденията, че Аллах има потомство, и твърдо заявява Неговото единство:

Кажете [о, Мухаммед]: „Ако Всемилоствивия имаше син, аз щях да съм първият от поклонниците. Всечист е Господа на небесата и на земята – Господа на Трона – от онова, което Му приписват!“ (81–82)

Парадоксалното е, че арабите езичници не искали да им се раждат момичета и ги презирали, а в същото време мислели, че ангелите са дъщери на Аллах:

Те сметнаха за женски ангелите, които са рабите на Всемилоствивия. Нима присъстваха на тяхното сътворяване? Ще се запише тяхното твърдение и ще бъдат разпитвани. (19)

На друго място в Корана се казва:

Нима [о, съдружаващи] вашият Господ е заделил за вас синовете, а за Себе Си е взел дъщери измежду ангелите? Наистина изричат прекомерни думи. (*Ел-Исра* (Нощното възнесение): 40)

Твърденията не спрели дотук! Езичниците твърдели нещо повече – че по волята на Аллах те се покланяли на идоли.

След това сурата разкрива мотива за тази заблуда – сляпото подражателство:

И така, преди теб не изпратихме в никое селище предупредител, без живещите там в доволство да рекат: „Заварихме предците си с религия и ние техните стъпки следваме“. Рече: „Нима и ако съм дошъл при вас с по-добро напътване от това, с което заварихте предците си?“. Рекоха: „Не вярваме в това, с което сте изпратени“. И им отмъстихме. И виж какъв бе краят на отричащите! (23–25)

Отхвърлянето на истината често е мотивирано от капризи и предразсъдъци, а не от съществени разумни аргументи. Водени от своите детински желания и стремежи, някои хора са склонни да отхвърлят неоспорими истини. В сура *Ел-Камер* (Луната) се дава пример за подобно поведение:

И самудяните отричаха предупредителите. И рекоха: „Нима човек от нас ще последваме? Тогава ние ще изпаднем в заблуда и безумие. Нима на него бе разкрито Поучението сред нас? Не, той е надменен лъжец“. (23–25)

Всички пратеници споделяли този опит. Те се сблъскали с хора, които не вярвали и се противопоставяли на истината, за да запазят личните си интереси и желания. В сура *Сад* се казва:

Нима на него измежду нас е низпослано Напомнянето?“ Да, съмняват се в Моето Напомняне. Но те все още не са вкусили Моето мъчение. (8)

Тази сура също отбелязва това поведение на недоброжелателите на пратениците: „И рекоха: „Защо този Коран не бе низпослан на някой големец от двете селища?“ (31). Това твърдение разкрива, че съзнанието на тези хора е било структурирано върху идеята за класово разделение в обществото. Затова те не били способни да разберат феномена и миогледа на пратениците, чиито учения били универсални – над класите, расите, етносите и всички други рамки.

Някои евреи също се възпротивили срещу Талют (Саул) и не искали той да бъде техен цар. Коранът отразява позицията им с думите: „Казача: „Как ще ни е владетел, след като ние сме по-достоини от него да властваме, а и не му е дадено обилно богатство!“ (*Ел-Бакара* (Кравата): 247). Отговорът към тях бил: „Аллах го избра да е над вас и му надбави щедро в знанието и в снагата. Аллах дарява Своята власт комуто пожелае. Аллах е всеобхватен, всезнаещ“ (*Ел-Бакара* (Кравата): 247).

Човешките общества са съставени от хора с различни умения, професии и наклонности. Затова взаимното допълване е причина за доброто развитие и прогрес на обществата. Тези общества трябва да бъдат водени от хора с висок морал и висок професионализъм, които да установяват свобода и справедливост и да повдигат духа и жизнения стандарт на хората. За тази възискателна задача не са подходящи хора, които се стремят единствено към личния си комфорт и охолство. Меканските езичници настоявали Коранът да бъде низпослан на големец измежду тях, а не на беден сирак като Мухаммед. Аллах им отвърнал по следния начин:

Нима те разпределят милостта на твоя Господ? Ние разпределяме помежду им тяхното препитание в земния живот и въздигаме едни от тях над други, та едните да се възползват от другите. А милостта на твоя Господ е по-добро от онова, което те трупат. (32)

Различията между хората по отношение на техните умения и призвания са важни. Но пратениците били избрани от Аллах, за да възпитават обществата на духовност и морал – ценности, които правят живота по-просветлен. Материалното богатство не на всяка цена е знак за благочестие и почтеност. Факт е, че много заможни хора са лишени от задоволството на Аллах и не ги очаква добър край. Докато много бедни и смирени хора, които се борят на предела на силите си, за да оцелеят в този живот, са щастливи със задоволството на Аллах и се надяват на среща с Него и добър край:

Ако хората не биха станали единна общност от [неверници], щяхме да направим за домовете на онези, които не вярват във Всемиловичивия, сребърни покриви и стълбища, по които да се изкачват, и [сребърни] врати за домовете им, и престоли, на които да се облягат, и украса. Но всичко това е само насладата на земния живот. А отвъдният при твоя Господ е за богобоязливите. (33–35)

Сурата отбелязва, че дяволите винаги ще бъдат приятели на хората, които рушат живота и обществата и са лидери в покварата.

А за онзи, който се отдръпва от напомнянето на Всемиловичивия, определяме един сатана, той да му е приятел. (36)

Това са хора и групи, които се борят срещу вярата, морала и справедливостта и възпрепятстват просперитета на обществата. Вярващите са призвани да отстояват посланието, което им е разкрито от Аллах, тъй като в него са заложени честта и достойнството им:

И се придържай към откровението, което ти бе разкрито! Ти си на правия път. То наистина е чест за теб и за твоя народ. И ще бъдете разпитвани. (43–44)

Коранът представя учение, което гарантира успех както в този живот, така и в отвъдния. Той възстановява също репутацията и автентичността на предишните послания – като тези, разкрити на пратениците Муса (Мойсей) и Иса (Иисус). Коранът потвърждава, че техните учения са застъпвали основно централната доктрина *теухид* – съществуването на Един-единствен Създател, Който заслужава признателност и отдаденост:

И питай онези от Нашите пратеници, които изпратихме преди теб, дали сме сторвали Ние други богове, на които да се служи, вместо на Всемиловичивия! (45)

Като илюстрация за това как богатството и властта могат да окажат разрушително въздействие върху личността, е представен епизод от срещата между Муса и Фараона, върховния владетел на великолепно

царство на Нил. Муса отправил призив към Фараона да спре да потиска хората и да се отдаде на Всевишния Аллах. Но Фараонът отказал и с арогантност заявил:

„О, народе мой, нима не принадлежи на мен властта над Египет и над тези реки, течащи край мен? Нима не виждате? Нима не съм по-добър от този, който е слаб и едвам обяснява? И защо не му бяха дарени гривни от злато или защо не дойдоха ангелите с него за подкрепа?“. (51–53)

Фараонът отхвърлил с надменност призива на Муса и го прогонил заедно с неговите последователи от Египет. Те се насочили на изток и преминали през Червено море, където преследващите ги войски били удавени заедно с Фараона. В миговете, когато се давел, Фараонът крещял:

„Вече повярвах, че няма друг бог освен Онзи, в Когото повярвах синавете на Израил, и съм сред отдадените Нему!“ (Юнус: 90)

Златните му гривни и власт не го спасили от удавяне и той потънал с цялата си важност и надменност. А по-лошата участ тепърва го очаква в Съдния ден. Истинската сила и влияние не се добиват единствено с материално богатство и власт.

След това сурата отразява един спор, разrazil се между арабите езичници по време на низпославането на Корана. Обект на спора била личността на Иса (Иисус). Някои езичници се подигравали с него и казвали, че ако той е в Ада, и те са съгласни да бъдат там заедно с него. Това се случило, след като Коранът заплашил езичниците, че ще бъдат в Огъня заедно с боговете, на които са се покланяли:

[О, неверници], вие и това, на което служите вместо на Аллах, сте горивото на Ада. В него ще влезете. Ако тези бяха богове, те нямаше да влязат в него. Всички там ще пребивават вечно. (Ел-Енбия (Пророците): 98–99)

Затова, когато Иса бил даден за пример от Корана, те реагирали яростно, тъй като мислели, че и той е бог, на когото християните се покланяли така, както и те се покланяли на своите богове:

И когато синът на Мариам бе даден за пример, ето – твоят народ му се подигра! И рекоха: „Нашите богове ли са по-добри или той [Иса]?“. Дадох ти го само за спор. Да, те са заядлив народ. (57–58)

Несъмнено Иса (Иисус) е един от най-почитаните хора и пратеници на Аллах. Но чудотворното му раждане се превърнало в причина да

се вярва, че той буквално е син на Аллах. Тази представа получила много широко влияние и се възприела от мнозина. Затова Аллах обещал да върне Иса на земята отново преди да настъпи Съдният ден, за да докаже, че той е смъртен човек и пратеник на Единствения Бог, Всевишния Аллах. Това завръщане на Иса е отразено в тази сура с думите: „Той е знак за Часа. И не се съмнявайте в него, и Ме следвайте! Това е правият път“ (61). Съществуват различни обяснения за Второто пришествие на Иса (Иисус) и за това, че той ще потвърди истинността на Пратеника Мухаммед и неговото послание.

Личността на Иса е била причина за теологични спорове, от които са възникнали различни представи за същността на Всевишния. Мюсюлманите приемат, че Аллах е Един-единствен и не съществуват други богове освен Него. Тази позиция се заявява в Корана и от самия пратеник Иса. Той казва:

„Аллах е моят Господ и вашият Господ. Затова единствено на Него служете! Това е правият път.“ Но групите сред тях изпаднаха в разногласие [относно Иса]. Горко на угнетителите от мъчение в болезнения Ден! (64–65)

Когато настъпи Часът, вярващите ще бъдат посрещнати с израза: „Влезте в Рая, вие и съпругите ви, възрадовани!“ (70). Докато за престъпниците ще бъде подготвено лошо възмездие: „Престъпниците ще пребивават вечно в мъчението на Ада. То не ще бъде облекчено и ще ги обземе отчаяние“ (74–75).

Тези, които се стремят да подкопават исляма и вярващите, няма да постигнат целта си, тъй като Аллах пази Своето послание и последователите му: „Нима [неверниците] нещо друго са решили? Но Ние също сме решили“ (79). В сура *Ет-Тарик* (Вечерницата) също се казва:

Те замислят с умисъл. И аз замислям с умисъл. И дай отсрочка на неверниците, отсрочи ги за кратко! (16–17)

Сляпото подражание и неверие често се предават от поколение на поколение без стремеж за промяна. Но вярващите трябва да полагат усилия и да възпитават хората на вяра в Създателя и да разясняват Неговите напътствия. Сурата завършва с трогателни думи:

И словата му¹⁵³: „О, Господи мой, тези са хора невярващи!...“ Прости им¹⁵⁴ [о, Мухаммед] и кажи: „Мир!“. Те ще узнаят. (88–89)

153 Т.е. словата на Пратеника Мухаммед.

154 От преводача.

СУРА 44

Ед-Духан (Димът)

Сурата започва с думите: „Кълна се в ясната Книга. Низпослахме я Ние в благословена нощ“ (2–3). Аллах свидетелства, че Коранът е ясна книга, низпослана в нощта *Ел-Кадър*, Нощта на могъществото, през месец Рамазан, който е деветият месец от ислямския календар. Тази нощ е благословена, тъй като в нея е низпослан Коранът, който съдържа дълбока мъдрост, просветление и доброта. В сура *Сад* се казва също: „Това е Книга, която низпослахме на теб [о, Мухаммед] благословена, за да размишляват над нейните знамения и за да се поучават разумните хора...“ (29). И в сура *Ел-Енам* (Добитъкът) се казва: „И това е Писание, низпослахме го Ние благословено. Следвайте го...“ (155).

Достойнството и благодатта на Корана произлизат от силата на тази Книга да пречиства и издига хората. В това отношение тя се е доказала още с първия си успех, когато променила номадски арабски племена и ги трансформирала в общност с достойно място и отличителен принос в цивилизационния процес на човечеството.

Тази Книга е низпослана като предупредител срещу потисничеството и несправедливостта: „Ние предупреждаваме“ (3). Тя се стреми да организира живота върху вярата в абсолютното единство на Аллах – *теухид*.

Известно е, че арабите езичници първоначално се противопоставяли на исляма и подлагали мюсюлманите на мъчения и гонения. При тези обстоятелства Пратеника Мухаммед се обърнал към Аллах

със следните думи: „О, Аллах, при теб търся закрила от арабите езичници! Изпрати им седем тежки години, като тези през времето на пратеника Юсуф“¹⁵⁵. След тази молба Мека наистина била застигната от невиджана дотогава суша и градът сякаш бил обвит от дим в резултат на пустинния прах. Настъпил глад и езичниците отишли при Пратеника, за да го помолят да отправи молба (*дуа*) към Аллах да облекчи положението им. След като Пратеника изпълнил желанието им и Аллах премахнал тежкото изпитание, те отново се отвърнали. Сурата отразява това с думите: „Ние ще отмахнем за малко мъчението, но пак ще се върнете. В този Ден най-силно ще ги сграбчим. Ние отмъщаваме“ (15–16). Отмъщението настъпило в битката при Бедр през 624 година, когато езичниците били сразени и изгубили най-видните си лидери.

Макар че това е най-разпространеното тълкуване за този „дим“, споменат в сурата, аз клоня към друго мнение, което изглежда по-убедително. Тук най-вероятно става въпрос за „дим“, който ще се появи като природен феномен в резултат от изтъняването на озоновия слой и появата на озоновите дупки. Димът ще обхване цялата планета и ще предизвика катастрофални последици за природата и хората. До тази голяма трагедия ще се стигне заради покварата и неправомерните действия на човека. В това тежко изпитание хората ще осъзнаят, че са прекъснали връзката си с Всевишния, и ще потърсят опрощение и милост от Него.

Сурата разказва, че общностите преди Мухаммед, на които било низпослано напътствие от Аллах, също били подлагани на изпитания и премеждия. Израилтяните били подлагани на мъчения и низости от Фараона. И макар че пратеникът Муса (Мойсей) умолявал Фараона да ги освободи, той не склонил и продължил да ги потиска. В крайна сметка Фараонът и неговите хора били застигнати от гибел и изоставили зад себе си земните блага:

Колко градини и извори оставиха те, и ниви, и прекрасни места, и блаженство, на което се наслаждаваха! И така оставихме това в наследство на друг народ. (25–28)

Тази цикличност и преповтаряне на историята показват, че злодеянията винаги завършват с лош край, а тези, които се стремят към вярата, ще достигнат своя идеал и ще докажат праведността си със

155 Хадисът е предаден от Бухари (4809).

своите добри дела. Със своята справедливост и честност те оставят добри примери за подражание.

Изглежда, че с течение на времето всяка религиозна общност е склонна да се отклонява от автентичните учения на своята религия. В сурата се споменава за израилтяните следното:

И ги избрахме – знаейки – да превъзхождат те народите [по тяхно време].
И им дадохме от знаменията онова, в което имаше явно изпитание. (32–33)

След като били освободени от гнета на Фараона, някои израилтяни се отвърнали от Муса (Мойсей) и се отдали на разврат, и така си навлекли наказанието на Аллах. И от арабите, след като били удостоени с Корана и векове наред имали достойно място сред хората, мнозина се отвърнали от исляма и загубили своите позиции и влияние, бивайки раздирани от конфликти и разделения. Аллах е обещал на вярващите, които се придържат искрено към Неговите напътствия, че ще им отреди достойно място и щастие както в този живот, така и в отвъдния.

Съвременните общества са силно развити и интелигентни, но не придават никакво значение на отвъдния живот, нито осъзнават важността на равносметката в Съдния ден. Арабите езичници също нямали представа за живота след смъртта и дори се подигравали на подобни вярвания, определяйки ги за лъжи. Сурата отразява тези техни виждания с думите:

Те [– неверниците] казват: „Смъртта е само веднъж. И не ще бъдем възкресени. Доведете нашите предци, ако говорите истината!“. (34–36)

Аллах ще съживи всички хора за равносметка и всеки човек ще отговаря за делата си. В противен случай животът се обезсмисля и се превръща в загуба на усилия. Аллах казва:

И не сътворихме напразно небесата и земята, и всичко между тях. Сътворихме ги само с мъдрост. Ала повечето от тях не знаят. Денят на разделението е срокът за всички тях. (38–40)

Сътворението на небесата и на земята, както и природните закони, които действат във вселената, доказват пълната и универсална истина за съществуването на Аллах. Всичко следва пътя на Създателя – от атома до галактиките; от мравките до слоновете. Планините,

равнините и морета също са от Неговите знамения. Научните изследвания разкриват много удивителни факти, които свидетелстват за могъществото на Всевишния. Тази истина за Аллах ще бъде окончателно разкрита в Съдния ден, когато съвестните и искрени вярващи ще бъдат отделени от безскрупулните и престъпни хора.

Предупрежденията на Корана относно Съдния ден и последствията от него са изключително ясни и възпитават у човека скромност и смиреност. Вярата в Съдния ден премахва арогантното и порочно поведение.

Сурата завършва с описание на този ден:

Денят на разделението е срокът за всички тях. Денят, в който близък не ще избави близък с нищо. И не ще им се помогне, освен когото Аллах пощади. Той е Всемогъщия, Милосърдния. (40–42)

Онова, което очаква престъпващите там, е описано с думите:

Дървото аз-Заккум е храната на всеки грешник. Подобно на разтопен метал тя ще кипи в стомасите, сякаш кипи вряща вода. (43–46)

Докато възмездието за вярващите е описано така:

Богобоязливите ще са на сигурно място – сред градини и извори, ще са облечени в коприна и брокат, един срещу друг. Така! И ще им дадем за съпруги красавици с големи очи. (51–54)

Коранът е низпослан на Пратеника Мухаммед, за да изведе хората от мрака към светлината и да създаде отговорна общност с принос към човечеството:

Сторихме го [Корана] лесен – на твоя език, за да се поучат. И чакай! Те също очакват. (58–59)

СУРА 45

Ел-Джасие (Коленопреклонната)

Началото на сурата подтиква към съзерцаване и изучаване на природния свят, за да се открият знаците и чудесата, свидетелстващи за съществуването и могъществото на Аллах:

Низпославането на Книгата е от Аллах, Всемогъщия, Всемъдрия. На небесата и на земята има знамения за вярващите. И във вашето сътворяване, и в това на тварите, пръснати [по земята], има знамения за хора убедени. И смяната на нощта и деня, и онова, което Аллах изсипва от небето за препитание, и съживява с него земята след нейното умиране, и обръщането на ветровете, са знамения за хора проумяващи. (2-5)

Подобни коранични знамения вече срещнахме в сури като *Ел-Бакара* (Кравата), *Ал Имран* (Родът на Имран) и други. Основната цел на тези пасажии е да базира вярата върху силни аргументи и принципи.

Пълното щастие и просперитет се достигат, когато към духовното съзерцание и научно изучаване на природния свят се добави и практическо възползване от неговите блага. Аллах казва:

Аллах е, Който подчини за вас морето, за да плават там корабите според Неговата повеля и за да търсите от Неговото обилие. И за да сте признателни. И подчини Той за вас всичко на небесата и всичко на земята – всичко е от Него. В това има знамения за хора мислещи. (12-13)

Разбирането на законите на природния свят и възползването от него подобрява материалния живот и засилва още повече вярата в

Аллах. В това отношение мюсюлманите трябва да полагат повече усилия.

Всъщност Коранът и природният свят водят към истината за Създателя. Коранът напътства със своите принципи и учения към тази истина, а вселената предоставя осезаеми доказателства за нея. Следователно е трудно да се разбере защо хората се отклоняват от Създателя, след като и посланието, и вселената ни насочват към Него. Сурата отбелязва:

Това са знаменията на Аллах. Четем ти ги според истината. Тогава в кое слово след това на Аллах и след Неговите знамения ще повярват? Горко на всеки лъжец, грешник! (6-7)

Въпреки неоспоримите аргументи за съществуването на Аллах, Създателя подхожда с милост към тези, които не вярват или се съмняват в Него. Той забавя наказанието и дава възможност на хората да размислят и да се поправят. Аллах е повелил на вярващите в тази сура да прощават на невярващите и с учтивост да им представят религията, без да упражняват върху тях принуда:

Кажете на вярващите да прощават на онези, които не очакват дните на Аллах, но Той ще въздаде на всички хора, каквото са придобили! Който върши праведни дела, то е за самия него, а който върши злини, то е в негов ущърб. После при своя Господ ще бъдете върнати. (14-15)

Науките редом с традиционните религиозни учения трябва да дават своя принос за щастието и доброто развитие на хората. Но за съжаление, това невинаги е така. Науките невинаги се използват за доброто на човека. Въпреки че хората успяха да проникнат в космоса и вече са способни да наблюдават процеса на зачеване и развитие на ембриона, все още много от тях отричат съществуването на Аллах и твърдят, че няма Създател. Големият проблем е, че тази аномалия в полето на емпиричните науки се открива също и сред религиозни учени. Бивайки духовно отчуждени и с вкаменени сърца, те са изгубили способността да влияят върху хората. Томовете религиозна литература са се превърнали в маска, зад която тези учени се крият. Дори често се разкрива, че религиозни институции, в лицето на своите водачи и приближени на тях, са замесени в корупция и са пречка за човешкото развитие.

Сурата критикува някои от учените израилтяни, които чрез поведението си уронвали достойнството на знанието, което им било дарено. Тяхната злоупотреба със знанието нарушила принципа, който Сократ установил с думите си: „Добродетелта е знание“.

И дадохме на синовете на Израил Писанието и отсъждането, и пророчеството, и им дарихме от благата, и ги предпочетохме над народите [тогава]. И им дадохме ясни знаци за [съдбовната] повеля. Но те изпаднаха в разногласие от завист помежду си, щом при тях дойде знанието. (16–17)

Знанието, и особено религиозното знание, трябва да води към справедливост, честност и чистота, в противен случай то губи своята стойност. Религиозните учени, а и като цяло хората на науката, е недопустимо да бъдат безскрупулни и да поддържат двоен стандарт на поведение. Сурата предупреждава:

Не виждаш ли онзи, който взима за божество своите страсти? И го остави Аллах в заблуда, знаейки, и запечата слуха и сърцето му, и сложи пелена пред погледа му. Кой ще го напъти подир Аллах? Не ще ли се поучите? (23)

Материалистичното мислене е проява на едностранчиво разбиране за света. То се ограничава единствено в земния свят и отрича живота след смъртта. Неспособността да се размишлява отвъд материята лишава човека от подготовка за друг живот и го води към безнадеждност:

И казват: „Съществува само земният ни живот. Умираме и живеем, и само времето ни погубва“. А те нямат знание за това и само предполагат. (24)

В отговор на подобни твърдения сурата разкрива моменти от живота след смъртта:

На Аллах принадлежи царството на небесата и на земята. И в Деня, когато Часът настъпи, в този Ден измамниците ще загубят. И ще видиш всяка общност на колене. Всяка общност ще бъде призована към своята книга: „Днес ще ви се въздаде за вашите дела. Това е Нашата Книга. Тя говори истината за вас. Ние сме записали делата ви“. (27–29)

Съвременният научен прогрес наистина постигна безпрецедентен напредък и просперитет и направи живота много по-лесен. Но от друга страна, хората се отдалечиха от вярата в отвъдния живот, бивайки

опиянени от материални стремежи и сладострастия. Религията и нейната роля в живота на хората не трябва да се маргинализират. Изоставянето на религията води до лоши последици и нежелано възмездие:

И ще се рече: „Днес ще ви забравим, както и вие забравихте срещата в този свой Ден. Мястото ви е Огънят и не ще има за вас закрилници. (34)

Краткосрочните облаги не трябва да бъдат причина за загуба на вярата и доброто поведение, тъй като при Аллах всяко нещо получава справедлив край.

Сурата завършва отново с възхвала към Всевишния Аллах, подчертавайки Неговото могъщество и мъдрост:

Прославата е за Аллах – Господа на небесата и Господа на земята, Господа на световите. Негово е величието на небесата и на земята. Той е Всемогъщия, Всемъдрия. (36–37)

СУРА 46

Ел-Ехкаф (Пясъчните хълмове)

Тази е последната от седемте сури, започващи с арабските букви „ха“ и „мим“. Във всички тях се заявява, че Коранът е низпослан от Аллах, Създателя на цялото творение, на Когото хората трябва да се отдадат и доверят, тъй като Той е източник на мъдрост и напътствие. В тези сури се подчертава също, че земният живот е временен и ще бъде доведен докрай, след което всички ще бъдат върнати към нов живот, където ще получат справедливо възмездие:

Сътворихме Ние небесата и земята, и всичко между тях, единствено с мъдрост и за определен срок. А които не вярват, се отвърщат от това, за което са предупреждени. (3)

Тези, които не вярват в Създателя, отхвърлят доказателствата за Неговото съществуване в природния свят и отричат също Деня на равносметката.

Сурата представя дебат между Пратеника Мухаммед и езичниците. Дебатът се развива около идолите и тяхната неспособност да сътворят като творението на Аллах:

Кажете: „Виждате ли онези, които зове вместо Аллах? Покажете ми какво сътвориха те от земята, или имат съучастие на небесата? Донесете ми книга отпреди тази или остатък от знание, ако говорите истината!“. (4)

Няма разумен човек, който да твърди, че Азия е сътворена от един бог, а Африка – от друг. Нито пък, че слънцето и луната са творения на различни богове. Следователно напълно безсмислено е да се приемат други богове наравно с Аллах:

И кой е по-заблуден от онзи, който зове не Аллах, а онези, които не ще му откликнат до Деня на възкресението и неговия зов не чуват? (5)

Езичниците твърдели също, че Коранът е дело на Мухаммед:

Или казваха: „Той си го е съчинил“. Кажете [о, Мухаммед]: „Ако съм си го съчинил, вие с нищо не ще ме избавите от Аллах. Той най-добре знае в какво [слово] се впускате за това. Достатъчен е Той за свидетел между мен и вас. (8)

Мухаммед никога не е заявявал, че Коранът е негово дело. Той е възпитавал хората на вяра в Аллах и ги е насочвал да търсят единствено Неговото задоволство. Самият той е бил пример за отдаденост и признателност към Аллах. Няма друга небесна книга, която толкова силно и ясно да представя *теухида* – вярата в абсолютното единство на Всевишния. Следователно обвиненията, че Мухаммед е измислил Корана, са несъстоятелни и са резултат от материалистично мислене, което отхвърля възможността Аллах да разкрива на хората знание и да избира сред тях пратеници:

Кажете: „Аз не съм първият пратеник и не знам нито с мен какво ще стане, нито с вас. Следвам само каквото ми бъде разкрито. Аз съм само явен предупредител“. (9)

Когато Пратеника Мухаммед се заел с мисията да представя исляма, той дори не подозирал какви конфликти със собствения му народ го очакват. Но той разчитал напълно на Аллах и довел докрай своя дълг. Въпреки всички страдания и мъки, останал верен и отдаден на Аллах до последния си дъх. Това поведение и нрав не отговарят на човек, който е измамник.

В сурата е отразен също силен аргумент за истинността и пророчеството на Мухаммед. Аргументът се изразява в това, че богобоязлив

човек от израилтяните засвидетелствал, че Коранът е истина от Аллах и Мухаммед е Негов пратеник:

Кажи: „Виждате ли какво ще стане, ако този [Коран] наистина е от Аллах, а вие го отричате! И въпреки че един от синовете на Израил е засвидетелствал, че [Коранът и предишните писания] са сходни, и затова е повярвал, вие се възгордявате. Аллах не напътва хората угнетители“. (10)

И днес много хора отхвърлят личността на Мухаммед като Пратеник на Аллах. Мнозина от тях дори не вярват във Всевишния. Що се отнася до хората на Писанието – евреи и християни – те би трябвало да приемат истинността на посланието, низпослано на Пратеника Мухаммед, ако наистина вярват в единството на Всевишния:

За онези, които казват: „Нашият Господ е Аллах!“, после следват правия път – не ще има страх за тях и не ще скърбят. Те са обитателите на Рая, там ще пребивават вечно – въздаяние за техните дела. (13–14)

Мухаммед просто е призовавал хората да вярват във Всевишния и да следват Неговите напътствия. Самият той е бил пример за подражание в това отношение.

След това сурата насочва вниманието към молба (*дуа*), която вярващите отправят към Аллах като израз на признателност към Него и като искане на напътствие за любимите хора. Често се случва така, че в едно семейство има хора, които споделят вярата в Аллах, и други, които не се придържат към нея. И тъй като вярата не се налага чрез принуда, най-доброто средство, редом с възпитанието, е да се отправя *дуа* към Аллах:

„Господи мой, отреди ми да Ти бъда признателен за дара, който си дарил на мен и на родителите ми, и да върша праведни дела, които Ти одобряваш! И дай ми праведно потомство! Аз се покаявам пред Теб и само на Теб се отдавам“. (15)

Сурата представя и профила на деца, които не се вслушват в съветите на своите вярващи родители и отхвърлят вярата и равносметката в Съдния ден:

А който казва на родителите си: „Уф, пък и вие! Нима ме плашите, че ще бъда възкресен – а предишните поколения си отидоха?...“ – родителите му

зоват Аллах на помощ: „Горко ти! Бъди вярващ! Обещанието на Аллах е истинно“, а той казва: „Това са само легенди на предците“ – спрямо такива се сбъдна словото сред отминали преди тях общности от джиновете и от хората. Те са губещите. (17–18)

Някои хора пропиляват целия си живот в нечестивост и неверие, тичайки единствено след сладострастията. Сурата отправя предупреждение към подобно поведение:

И в Деня, когато неверниците бъдат докарани пред Огъня, [ще им бъде казано:] „Пропиляйте своите блага в земния живот и им се насладихте, а Днес ще ви се въздаде с унизителното мъчение, защото на земята бяхте надменни без право и защото бяхте нечестивци“. (20)

Ислямският учен и тълкувател на Корана Ибн Атийя твърди, че горното знамение е оказало огромно влияние върху Умар ибн Хаттаб, втория праведен халиф на мюсюлманите. Макар че бил техен ръководител, той бил изключително скромен и смирен, но същевременно и строг. Когато посетил Сирия, той бил посрещнат от Халид ибн Уелид с разкошна храна. Тогава Умар казал: „Ако това е храната, с която се храним, какво ще кажете за бедните, които загубиха живота си и нямаха щастието да се заситят дори с ечемичен хляб?“. Халид отвърнал, че за тях е приготвен Раят. В този момент Умар през сълзи заявил: „В такъв случай те са истинските победители!“.

Разбира се, Аллах не е забранил насладата от благата и позволените неща, но увличането по разкошен и охолан живот може да доведе до крайности, които да поведат човека към загърбване на своя дълг и отговорност.

Противопоставянето срещу исляма и мюсюлманите било безмилостно и коварно, но вярващите, водени от напътствията на Корана, успели да защитят своите позиции. За да укрепи още повече вярата и морала им, сурата цитира епизоди от историята на по-ранни общества:

И спомни си [Худ –] брата на адитите, който предупреждаваше своя народ при пясъчните хълмове, където бяха минали много предупредители и до тогава, и след това: „Служете единствено на Аллах! Страхувам се за вас от мъчение във велик Ден“. (21)

Адитите били изключително силен народ, с много здраво физическо телосложение. Живеели в близост до Хадрамаут – в Южен Йемен.

Те показали непримиримост, презрение и безмилостно поведение срещу пратеника Худ, който Аллах изпратил с напътствия към тях. Застигнати били от унищожителна суша, която продължила две години и довела до разрухата им. Пратеникът Худ ги известил и за наказание в Съдния ден, но техният отговор бил:

Рекоха: „Нима дойде при нас да ни отлъчиш от нашите богове? Донеси ни онова, което ни обещавах, ако говориш истината!“ (22)

Гибелта била неизбежна за тях поради поведението им. Един ден хоризонтът се изпълнил с облаци и те се зарадвали в очакване на дъжд, но уви:

И когато го видяха – широк облак, прииждащ към техните долини, – рекоха: „Това е облак, който ще изсипе дъжд над нас“. Но не, то е онова, за което бързахте – вятър с болезнено мъчение в него. Той опустошава всяко нещо по волята на своя Господ. А от тях останаха само [руините на] домовете им. Така наказваме хората престъпници. (24–25)

Адитите били унищожени напълно и само следи от разрушените им домове останали след тях. Племето Курейш не било по-силно от адитите, но и то поело по техния път и не си взело поука от примера, който му бил даден. Понякога хората напълно отказват да размишляват и остават безразлични към собствената си съдба и спасение:

И ги бяхме утвърдили (адитите)¹⁵⁶ повече, отколкото вас утвърдихме [о, жители на Мека]. И им дадохме слух и зрение, и разум. Но с нищо не ги избави нито слухът им, нито зрението, нито разумът, защото отхвърляха знаменията на Аллах. И ги обгради онова, на което се подигравах. (26)

Обитавайки сърцето на Арабия, арабите от племето Курейш били наясно с историята и съдбата на някои общности преди тях, като тези на пратениците Салих и Лют, както и с общностите на сабеите и химярите. Всички те отхвърлили посланията на своите пратеници и предпочели да служат на идолите си, които с нищо не им помогнали:

И защо не им помогнаха онези, които те приеха за богове, и на които се отдадоха вместо на Аллах? Да, изоставиха ги. Това е само тяхна лъжа и измислица. (28)

156 От преводача.

Колкото по-непримирими ставали меканските езичници, толкова повече примери и предупреждения били низпославани в Корана, за да ги подтикнат към покаяние и поправяне на поведението им. В същото време много знамения били низпослани, за да облекчат мъката на Пратеника Мухаммед и да подкрепят духовно вярващите.

С надежда да вдъхнови хората да слушат и следват ученията на Корана, Аллах представил пример с джинове, които внимателно слушали кораничните слова и следвали техните напътствия. Като цяло темата за джиновете е доста сложна. Истина е, че с нея се спекулира и се дава голяма свобода на въображението. Не трябва да се забравя, че тази тема е от въпросите, свързани с неведомото. Коранът говори за джиновете, говори за *Иблис* и неговия род: „Той ви вижда, той и неговият род, откъдето вие не ги виждате“ (*Ел-Еараф* (Стената): 27). Но на базата на тези знамения някои хора пишат книги за живота на джиновете и твърдят, че могат да ги контролират. Дори си представят, че джиновете могат да встъпват в брак с хората. Заниманията с подобни митични фантазии отклоняват вниманието от изследванията на видимите феномени в съществуването. Големият принос към развитието и цивилизацията се постига с наука и научни изследвания, а не със загриженост и спекулации относно живота на джиновете.

В тази сурата за джиновете се казва следното:

[И спомни си, о, Мухаммед] как насочихме към теб група джинове, за да слушат Корана. И когато пристигнаха там, рекоха: „Слушайте!“. И щом бе приключено, те се завърнаха при своя народ с предупреждение. (29)

Докато джиновете са представени като загрижени слушатели на Словото на Аллах, то хората, които не вярват в Корана, са описани по следния начин:

И казваха неверниците: „Не слушайте този Коран и вдигайте глъчка там, [където го четат] за да надвиете вие!“ (*Фуссилет* (Разяснените): 26)

Сурата ни казва още, че след като чули кораничните знамения, джиновете рекли:

„О, народе наш, чухме Книга, низпослана подир Муса в потвърждение на онова, което е преди нея. Насочва тя към истината и към правия път. (30)

От знамението се разбира, че посланието на Муса е било основно, а *Инджилът*, низпослан на Иса, е бил допълнение към Тората. Докато Коранът е независимо и цялостно послание, което включва в себе си истините от предишните послания, но добавя също и нови принципи.

След това знаменията продължават да представят наставленията на джиновете към техния народ:

О, народе наш, откликнете на зовящия към Аллах и му вярвайте! Ще ви опрости Той греховете и ще ви предпази от болезнено мъчение. (31)

После фокусът се насочва отново към арабите от племето Курейш, а и към всички хора след тях:

Не виждат ли, че Аллах, Който сътвори небесата и земята, и не се умори от тяхното сътворяване, има сила да съживи мъртвите? Да, Той за всяко нещо има сила. (33)

Арогантните и вършещи злодеяния хора трябва да осъзнаят, че силата на Аллах стои над всичко и всеки. Дори на адитите, които били много по-силни от меканските езичници, не им помогнали силата и мощта и били унищожени.

Сурата завършва с напътствие към Пратеника Мухаммед да бъде търпелив и да следва примера на пратениците преди него – като Нух (Ной), Ибрахим (Авраам), Муса (Мойсей) и Иса (Иисус):

За това и ти бъди търпелив [о, Мухаммед], както търпяха пратениците, удостоени с твърдост, и не бързай за тези [неверници]! (35)

Установяването на истината, справедливостта и доброто изисква търпение и много усилия. А за нечестивците краят ще бъде тежък:

В Деня, когато видят онова, което им е обещано, ще им се стори, че са пресътоляли само един час от деня. Този [Коран] е послание. А нима ще бъдат погубени други освен нечестивците? (35)

СУРА 47

Мухаммед

Тази сура показва, че Пратеника Мухаммед е бил милостив. От милост към хората той защитавал потиснатия, спасявал тези, които били жертва на злонамерени хора, и се борел срещу несправедливостта.

За да се разбере правилно съдържанието на тази сура, е необходимо да се знае историческият контекст, в който тя е низпослана. Това е контекст на потисничество. Помислете си сега за хора по света, които живеят в условия на гнет, без никакви права. Земите им са узурпирани, мъжете – избити, жените – изнасилени, а децата – сираци. Тази ситуация на потисничество и жестокост не поражда нищо друго освен омраза и вражда.

Ислямът не толерира потисници, нито тирания и твърдо не одобрява всяка несправедливост. Тази сура говори за война и въоръжена битка, която била неизбежна срещу агресията и войната, които се водели срещу Пратеника Мухаммед и вярващите. В този смисъл се казва:

И когато [в битка] срещнете неверниците, съсичайте им вратовете, додето ги надвиете, и [пленниците] здраво ги вържете! А после – или милост, или откуп, когато войната приключи. Така е! А ако Аллах пожелае, би им отмъстил, но иска Той да изпита едни от вас чрез други. (4)

Аллах подкрепил вярващите духом и им дал следното обещание:

О, вярващи, ако подкрепите [делото на] Аллах, и Той ще ви подкрепи, и ще заякчи стъпките ви. А които не повярват – гибел за тях! Ще провали Той делата им.¹⁵⁷ (7–8)

Сурата преди това започва с принципно пояснение, че краят на доброто е добро, а на злото – зло:

На онези, които не вярват и възпират от пътя на Аллах, Той ще провали делата им. А на онези, които вярват и вършат праведни дела, и вярват в низпосланото на Мухаммед – а то е истината от техния Господ, – Той ще им прикрие провиненията и ще подобри положението им. Така е, защото неверниците следват лъжата, а вярващите следват истината от своя Господ. Така Аллах дава на хората примери за тях. (1–3)

След това сурата прави описание на някои от богатата в Рая:

Нима Раят, обещан на богобоязливите, с реки от вода, която не застоява, и реки от мляко с вкус, който не се променя, и реки от вино, приятно за пиещите, и реки пречистен мед, и в който има за тях от всякакви плодове, и опрочение от техния Господ, е като онзи, който ще бъде вечно в Огъня... (15)

За тези и безброй други блага вярващите биват признателни и благодарят на Аллах за Неговата щедрост.

Сурата също прави описание на поведението и подлите методи на лицемери, които се стремели да разкъсат единството на мюсюлманите. Те присъствали на беседите на Пратеника и на религиозни ритуали, но винаги със съмнения в сърцата си и със зли намерения:

А някои от тях те изслушват, но щом си отидат от теб, казват на дарените със знанието: „Какво рече той преди малко?“. Те са онези, чиито сърца Аллах запечата и които следват своите страсти. (16)

Това поведение на лицемерите разкрива тяхното неуважение към Пратеника, както и подигравателното им отношение към неговите думи. Когато били призовани да се изправят заедно с вярващите и да защитят вярата, те изпаднали в страх и ужас и така била разкрита тяхната неискреност:

157 Изследванията показват, че мотивът на тази историческа битка са били войната и агресията на езичниците и техните съюзници срещу Пратеника Мухаммед и вярващите. Съвсем погрешно е да се спекулира, че мотивът за тези исторически конфликти се крие в различните вероизповедания.

Вярващите казват: „Да бе низпослана сура [за сражение]!“. А щом бъде низпослана неотменима сура и в нея се споменава за сражение, виждаш как онези, в чиито сърца има болест, те гледат с поглед на изпаднал в несвяст пред смъртта. (20)

Има хора, които от незнание отхвърлят исляма или проявяват негативно отношение към него. Но случаят с лицемерите е различен. Те били заедно с Пратеника, присъствали на неговите беседи и наблюдавали поведението му директно. Сурата потвърждава, че напътствието било ясно за тях:

Онези, които обръщат гръб, след като напътствието им се изясни, тях сатаната ги подвежда и им дава празни надежди. (25)

Феноменът на лицемерието е коварен и оплетен в интриги. Това поведение е опасно. Целта му е да подкопава и руши сплотеността на вярващите. Сурата потвърждава, че усилията и делата на лицемерите ще бъдат провалени:

Това е, защото казват на онези, които възненавиждат низпосланото от Аллах: „Ще ви последваме в част от делото“. А Аллах знае какво спотайват. А как ще бъде, когато ангелите ги приберат, удряйки ги по лицето и гърба? Така е, защото следват онова, което предизвиква гнева на Аллах, и възненавиждат Неговото благоволение, затова Той проваля делата им. (26–28)

Лицемерите винаги са били разобличавани. Техните нечестиви намерения и дела винаги са били разкривани. Аллах ги разкрива чрез поведението им:

И ако желаехме, щяхме да ти ги покажем [о, Мухаммед] и ти би ги познал по чертите им, и би ги познал по словото им. Аллах знае вашите дела. (30)

Към своя край сурата отново подкрепя духом вярващите и ги вдъхновява да бъдат силни пред агресията и несправедливостта на своите недоброжелатели:

И не падайте духом [при сражение], та да зовете за мир! Вие ще надделее-те! Аллах е с вас и Той не ще погуби вашите дела. (35)

Последното знамение подтиква към щедрост и съпричастност към добрите дела:

Ето, вие сте онези, които са позовани да раздават по пътя на Аллах. Но сред вас има скъперници, а който е скъперник, той само спрямо себе си е скъперник. Аллах е Всебогатия, вие сте бедните. И отвърнете ли се, Той ще ви замени с други хора и те не ще бъдат като вас. (38)

Сътрудничеството и взаимната защита са важни предпоставки за прогреса и просперитета на обществата.

СУРА 48

Ел-Фетх (Победата)

След договора с меканските езичници при Худейбия през 628 година мюсюлманите заедно с Пратеника Мухаммед се завърнали в Медина с дълбоко разочарование, тъй като намеренията им да посетят свещените места в Мека и да извършат поклонение, били провалени от агресията на меканците. Единствено прозорливостта на Пратеника Мухаммед предотвратила въоръжен сблъсък с езичниците, които постъпили жестоко и несправедливо спрямо поклонниците мюсюлмани и не им позволили да извършат поклонението си.

След този инцидент при Худейбия, по пътя си назад към Медина, Пратеника получил първите знамения от тази сура, които носели добри новини и обещания:

Ние ти дарихме [о, Мухаммед] явна победа, за да опрости Аллах твоите предишни грехове, и следващите, и за да довърши Той Своята благодат към теб, и за да те насочи по правия път, и за да те подкрепи Аллах с могъща подкрепа. (1-3)

Търпението на мюсюлманите по време на конфликта с езичниците при Худейбия и склоняването им да се завърнат обратно в Медина се оказали впоследствие истинска победа за вярващите и триумф за исляма. Жестоката несправедливост на езичниците към мюсюлманите този път се превърнала в причина за разрастване на исляма. Новините за забраната за поклонение и принудителното примирие, наложено на Мухаммед и вярващите, се разпространили из цяла Арабия и хората

изразили съпричастност с исляма и мюсюлманите. Това обединение довело до повратна точка в историята на исляма. След по-малко от две години мюсюлманите се завърнали в Мека. Десет хиляди вярващи пристигнали в Свещения град и абисинецът Билял произнесъл *езан* за молитва от покрива на *Ел-Кябе*. С това бил белязан краят на езичество-то в Мека, а по-късно – и на целия Арабски полуостров.

Прозорливостта и търпението на Пратеника Мухаммед при Худейбия дали своите плодове и вярващите били опростени и дарени с незаменима благодат от Аллах:

Той е, Който низпосла спокойствие в сърцата на вярващите, за да подсили тяхната вяра. На Аллах принадлежат войнствата и на небесата, и на земята. Аллах е всезнаещ, всемъдър и за да въведе вярващите мъже и жени в Градините, сред които реки текат – там ще пребивават вечно, и да ги избави от лошите им постъпки. Това е велико спасение при Аллах. (4–5)

Докато враговете на вярващите, въпреки силата и позициите им, изпаднали в безнадеждност и били застигнати от печал и провал както на земята, така и в отвъдното.

Пратеника Мухаммед успял да установи учението за *теухид*, абсолютното единство на Аллах, и да възпита общност, която била ярна и отдадена на Аллах. Това първо поколение вярващи били пионери във вярата и искреността:

Онези, които заявяват вяроност към теб [о, Мухаммед], заявяват вяроност към Аллах. Ръката на Аллах е върху ръцете им. А който наруши, само в свой ущърб нарушава. А който изпълнява обета си пред Аллах, Той ще му дари огромна награда. (10)

Последователите на Мухаммед от първото поколение били лоялни и верни в своя обет. В тази сура Аллах изразил задоволството Си към тях и им обещал щедра награда:

Аллах бе доволен от вярващите, когато ти заявиха вяроност под дървото [о, Мухаммед]. И узна Той какво имат в сърцата си. И спусна Той спокойствие над тях. И им въздаде близка победа. И много богатства ще вземат. Аллах е всемогъщ, всемъдър. (18–19)

Сурата говори също и за група лицемери, които се скрили в домовете си и не пожелали да тръгнат с мюсюлманите към Мека за планираното поклонение, което било осуетено от езичниците. Дори се надявали

и говорели, че вярващите никога повече няма да се завърнат в Медина, тъй като щели да бъдат погубени от меканците. Коранът постоянно разкривал техните зли помисли и намерения, но те не се поучавали от това. Дори не си взели поука от провала на обсадата на Медина от съюзените племена през 628 година. Омразата им към исляма и мюсюлманите била силно вкоренена в тях и те използвали всяка възможност, за да дестабилизируют сплотеното общество в Медина. Сурата разкрива някои от техните лъжи и интриги по следния начин:

Останалите [по домовете си лицемери] бедуини ще ти рекат: „Задържаха ни нашите имоти и семейства, затова моли за нас опрощение!“. Изричат с езиците си онова, което не е в сърцата им. Кажете: „Кой ще попречи с нещо на Аллах, ако Той пожелае да ви засегне с беда или пожелае благо за вас?“. Да, сведущ е Аллах за вашите дела. Но вие мислехте, че Пратеника и вярващите никога не ще се върнат при своите семейства. И бе разкрасено това в сърцата ви. И допуснахте лоша догадка. И станяхте погубени хора. А за онези, които не вярват в Аллах и в Неговия Пратеник – Ние сме приготвили за неверниците пламъци. (11–13)

Лицемерите в Медина били сигурни, че меканските езичници ще попречат на мюсюлманите да извършат поклонение в Мека, и се надявали конфликтът да прерасне във въоръжен сблъсък, при който без съмнение, според тях, вярващите щели да понесат поражение, тъй като били малко на брой. Но след мъдрата постъпка и завръщането на мюсюлманите в Медина лицемерите останали в шок и били много разгневени.

Аллах вдъхновил мюсюлманите с още повече доверие в Него и ги успокоил с думите:

На Аллах принадлежи царството на небесата и на земята. Опрощава Той комуто пожелае и наказва Той когото пожелае. Аллах е опрощаващ, милосърден. (14)

Безкрайната милост на Аллах се изразява и в това, че Той дава възможност на съгрешилите да се покаят и да променят себе си. Всевишният призовал онези, които се били укрили в домовете си в Медина, да променят позициите си и да защитят вярата и правдата:

Кажете на останалите [по домовете си] бедуини: „Ще бъдете призовани срещу хора с огромна сила. Или ще се сражавате с тях, или ще се покорят. Аллах ще ви дари хубава награда, ако се подчините. А ако се отменете, както се отменяхте преди, ще ви накаже Той с болезнено мъчение“. (16)

Тълкувателите на Корана са в разногласие относно това кои точно са тези хора „с огромна сила“, за които сурата говори. Някои са на мнение, че става дума за племената Хауазин и Секиф, с които мюсюлманите се сблъскали при Хунейн, в покрайнините на Мека. Други мислят, че това са Бену Ханифа, племената на Мусейлима, пророка самозванец. А трети говорят за византийците. Които и да са били те, истината е, че са били силен противник, с огромна мощ, срещу които вярващите трябвало да се защитават.

Някои от лицемерите имали желание да се присъединят към мюсюлманите в техния поход към Хайбар, в Северен Хиджаз, тъй като се надявали да се сдобият с много блага. Но тази тяхна алчност останала незадоволена, защото Пратеника бил посъветван да не ги допуска в редиците на мюсюлманите поради неискрените им намерения:

Останалите [по домовете си] ще рекат, когато се отправите [на война] към богатства, за да ги вземете: „Позволете ни да ви последваме!“. Искат да променят Словото на Аллах. Кажете: „Не ще ни последват. Така рече Аллах от по-рано“. Ще кажат: „Не, вие ни завиждате“. Ала те малко проумяват. (15)

Сблъсъкът на мюсюлманите с група евреи при Хайбар бил резултат от встъпването на тези евреи в съюз с езически племена, които воювали срещу Пратеника Мухаммед и исляма. Този сблъсък се случил едва четиридесет дни след завръщането на мюсюлманите от Худейбия. Вярващите надделели в него и придобили богато имущество от победата. Най-богатата и силна крепост на евреите в Северен Хиджаз бил оазисът Хайбар. Евреите го загубили двайсет години след появата на исляма и с това еврейското присъствие и влияние в района приключили.

Еврейските племена, които тогава населявали Арабия, не поддържали религията и монотеизма, нито полагали усилия да възпитат езичниците и да ги научат на монотеистичната вяра. Те възприемали себе си за „избраници“ – над останалите хора, и така се превърнали в етноцентрична общност. Когато пристигнал в Медина, Пратеника Мухаммед показал огромно уважение и учтивост към тях и силно се надявал да получи подкрепата им като монотеисти. Но обратно на очакванията му, старейшините евреи се съюзили с езичниците и започнали да кроят планове и интриги за осуetyаване разпространението на исляма.

Те силно се противопоставили на Мухаммед и вярващите. Този исторически момент е отразен в сура *Ел-Бакара* (Кравата) с думите:

Мнозина от хората на Писанието, поради завист в душите, желаят, след като сте повярвали, да ви превърнат пак в неверници, след като им се разкри истината. Извинявайте и прощавайте, докато Аллах даде Своята повеля! Аллах за всяко нещо има сила. (109)

Така се стигнало до поредица от конфликти между местните еврейски племена и мюсюлманите в Медина и района. Накрая евреите изгубили и последната си крепост в Хайбар през седмата година от мюсюлманския календар. Сурата отразява тази победа на мюсюлманите с думите:

Аллах ви обеща да вземете много богатства и ускори това за вас. И възпря от вас ръцете на хората, за да бъде то знак за вярващите и да ви насочи по правия път. (20)

Тези богатства били за хората, които отдали своята вяроност на Пратеника Мухаммед в случилото се при Худейбия и го последвали в похода към Хайбар.

Сурата ясно заявява, че ако Пратеника бил предприел битка срещу меканските езичници в Худейбия, той щял да победи:

А ако неверниците бяха се сражавали с вас, щяха да обърнат гръб в бяг. И нямаше да намерят нито покровител, нито избавител. (22)

Въпреки това Пратеника постъпил разумно и не се поддадал на провокациите, за да не се опетняват името и достойнството на священото място *Ел-Кябе* и да не се излага животът на хората на опасност. Вътре в Мека имало мюсюлмани, които криели вярата си, за да не бъдат подлагани на гонения и мъчения от езичниците. В случай че войната избухнула, имало голяма опасност те да загубят живота си в суматохата, тъй като другите мюсюлмани не ги познавали. Сурата отразява този факт:

Те са онези, които не повярваха и ви възпряха от Священата джамия, и задържаха жертвените животни, да не стигнат местоназначението си. И ако нямаше вярващи мъже и жени, които не познавахте, и да ги прегазите, без да знаете, и така да ви сполети грях... Аллах въвежда в Своето милосърдие когото пожелае. Ако бяха разделени [едни от други], щяхме да накажем неверниците сред тях с болезнено мъчение. (25)

Една година по-късно мюсюлманите вече можели да извършват своите ритуали около Свещения дом *Ел-Кябе*, а през осмата година от хиджра изцяло владеели Мека, без да се стига до кръвопролития. Ислямът призовава към опазване на живота, затова броят на жертвите в тези ранни конфликти е несравним с броя на загиналите в други войни.

Сурата продължава да засяга събития, свързани с конфликта при Худейбия и последиците от него:

Аллах превърна съновидението на Своя Пратеник в истина. „Ще влезете в Свещената джамия, ако Аллах е пожелал, в безопасност, с бръснати глави или подстригани, без да се страхувате“. И знае Той, каквото вие не знаете. И освен това ви отреди близка победа. (27)

След това следва изявление, което предизвиква размисъл:

Той е, Който изпрати Своя Пратеник с напътствието и с правата религия, за да я въздигне над всички религии. Достатъчен е Аллах за свидетел. (28)¹⁵⁸

Знамението показва, че ислямът ще пребъде и влиянието му няма да отслабне. Пратеника Мухаммед е потвърдил това с думите: „Моята общност е като дъжд – носи благополучие и в началото, и в края“¹⁵⁹. Разбира се, това се отнася за хора, които бдят над вярата и поведението си. Затова и последното знамение представя някои характеристики на тези вярващи хора:

Мухаммед е Пратеника на Аллах. А онези, които са заедно с него, са строги към неверниците¹⁶⁰, милостиви помежду си. Виждаш ги да се покланят и да свеждат чела до земята в суждуд. Търсят щедрост от Аллах и благоволение. Техният белег е по лицата им – вследствие на поклоните. Такова е описанието им и в Тората, и в Инджила – като посев, който подава кълн и го укрепва, и той наедрява, и се възправя върху стъблото си за радост на сеячите – за да гневи Той чрез това неверниците. Аллах обеща на онези, които вярват и вършат праведни дела, опрощение и велика награда. (29)

158 Тълкувателите дават различни обяснения на това знамение. Едно от мненията е, че ислямът ще се разпространи и ще бъде основна религия сред хората. Друго мнение твърди, че става дума за Второто пришествие, когато пратеникът Иса (Иисус) ще се появи на земята и всички хора ще станат вярващи. Някои учени тълкуват думата *ислям* като самоповеряване на Създателя. В този смисъл всички вярвания, които противоречат на този принцип, ще загубят влияние и т.н.

159 Хадисът е предаден от имам Ахмед (18881) и ет-Тирмизи (2869).

160 Арабската дума *куффар* или кяфирун, обичайно превеждана като „неверници“, се използва от Корана с много широк смисъл, включващ следните значения: безнравственост, заблуда, потисничество, арогантност, лъжа, неподчинение, убийство, предателство, поквареност и съдружаване на други богове наравно с Аллах.

СУРА 49

Ел-Худжурат (Стаите)

От установените нравствени норми в исляма е, че младите трябва да се отнасят с уважение и почит към по-възрастните, а възрастните да проявяват съчувствие и милост към по-младите. Пратеника Мухаммед е казал следното:

Не е от нас този, който не уважава възрастните, не е милостив към младите и не почита учените.¹⁶¹

Тази сура представя нравствени норми, които заздравяват и съхраняват достойнството и почитеността на обществото. Някои от нормите са насочени към отношението на мюсюлманите към Пратеника Мухаммед; други регулират взаимоотношенията между самите мюсюлмани; трети дават насоки за поведението към хора от други общности и народи.

По отношение на Пратеника Аллах казва:

О, вярващи, не предварвайте Аллах и Неговия Пратеник, и бойте се от Аллах. Аллах е всечуваш, всезнаещ. О, вярващи, не надигайте глас над гласа на Пророка и не му говорете високо, както говорите помежду си, за да не пропаднат делата ви, без да усетите! (1-2)

На друго място в Корана се казва: „И не се обръщайте към Пратеника така, както се обръщате един към друг!“ (*Ен-Нур* (Светлината): 63). Към Мухаммед, като Пратеник на Аллах, би трябвало да се подхожда с

¹⁶¹ Хадисът е предаден от ег-Тирмизи (1920), имам Ахмед в *Муснед* (22755) и Хахим в *Мустедрак* (1/211).

несравнимо уважение, смирение и изключителна учтивост. На тези, които се отнасят по този начин към него, Аллах им е обещал добро възмездие и много благодат. Въпреки това Пратеника Мухаммед понесъл много обиди и несправедливо отношение от своите недоброжелатели.

Сурата възпитава мюсюлманите да се уверяват в истинността на онова, което чуват, за да не станат жертва на фалшиви новини, сплетни и клевети. Лъжата може да нанесе огромни вреди както на личността, така и на обществото:

О, вярващи, ако нечестивец ви донесе вест, проучете я, за да не засегнете някоя хора от неведение, та за онова, което сте извършили, да съжаливате! (6)

Ислямът учи, че дяволът е способен да внушава отровни идеи в съзнанието на хората. Той винаги е нетърпелив да разпали пламъците на раздора и би използвал всякакви малки разногласия, за да ги превърне в огромни конфликти. Историята е свидетел на такива пагубни стълкновения, разпалили се от незначителни разногласия. В рамките на мюсюлманската общност всяка такава враждебна интрига трябва да бъде потушавана, преди тя да се развихри и избухне. В обществото трябва да се насърчават хармонията и обединението и да се противодейства срещу всеки, който призовава към агресия и застрашава хармонията и сплотеността на обществото.

Сурата поставя акцент върху справедливото помиряване между конфликтни групи:

И ако две групи от вярващите се сбият, помирете ги! Но ако едната от тях престъпи спрямо другата, сражавайте се против онази, която е престъпила, докато се върне към повелята на Аллах! А щом се върне, помирете ги справедливо и постъпете безпристрастно! Аллах обича безпристрастните. (9)

Изграждането на близост и любов между вярващите е причина да се опази истината и да не се дава път на агресията и потисничеството.

Сурата ни възпитава също да се въздържа от подигравателно и оскърбително поведение към хората. Всеки човек има своята стойност при Създателя, Който най-добре знае състоянието и намеренията на всеки един. Факторите, които влияят върху хората, са различни и многобройни: от наследствени характеристики до влиянието на средата, в която човек израства. Понякога се гледа подигравателно към друг човек, който всъщност се оказва по-достоеен и по-почтен:

О, вярващи, едни мъже от вас да не се присмиват на други! Може да са по-добри от тях. Нито жени на жени... Може да са по-добри от тях. И не се

хулете, и не се оскърбявайте с прякори! Колко лошо е името нечестивост подир вярата! А които не се покаят – тези са угнетителите. (11)

Ислямът силно осъжда оклеветяването, подозренията, дебненето и злословенето. За дълбоко съжаление, тези негативни черти са се превърнали в основа на човешките взаимоотношения. Те са толкова разпространени, че ако бъдат напълно премахнати, много хора ще прекарат половината си живот в мълчание!

Мюсюлманите трябва да разберат, че нямат право да гледат на останалите хора с пренебрежение. Те трябва да обсъждат своите идеи и принципи учтиво, с висок морал и в духа на любовта и добротата. Голяма пречка за опознаването на исляма и неговата красота е поведението на някои мюсюлмани. Аллах дава следното напътствие:

О, хора, Ние ви сътворихме от един мъж и една жена, и ви сторихме народи и племена, за да се опознавате. Най-достоеен измежду вас при Аллах е най-богобоязливият. Аллах е всезнаещ, сведущ. (13)¹⁶²

Сурата завършва с характеристика на група бедуини, които приели вярата само на думи. Профилът им олицетворява тези, които са изгубили духа на вярата, но са съхранили принадлежността си към религията просто по наследство или по име:

Бедуините рекоха: „Ние повярвахме“. Кажете: „Не сте повярвали, ала кажете: „Отдадохме се [привидно]¹⁶³ на Аллах!“; защото вярата не е влязла още в сърцата ви. И ако се покорите на Аллах и на Неговия Пратеник, Той не ще отнеме нищо от делата ви. Аллах е опрощаващ, милосърден“. (14)

Поведението и делата отразяват истинското състояние на вярата:

Вярващи са именно онези, които вярват в Аллах и в Неговия Пратеник, после не се усъмняват и се борят чрез своите имоти и души по пътя на Аллах. Те са искрените. (15)¹⁶⁴

Има много случаи, когато действията и поведението на мюсюлмани не отговарят на нормативните учения на исляма.

162 Това знамение, което датира от VII век, само по себе си е доказателство за хуманистичния и универсален характер на исляма. Любовта и съчувствието към човека дори днес са заложници на расизъм, предразсъдъци, дискриминация и антагонизъм.

163 От преводача.

164 Изразът „по пътя на Аллах“ е метафоричен израз с мотивационен характер, подтикващ към искреност и чистота в намеренията при всяко действие. Друга отличителна черта на този израз е неговата необвързаност с каквато и да е принадлежност: национална, етническа, политическа и т.н., което прави полето на неговото действие не само хуманно, но и универсално. Според ислямското учение всеотдайното полагане на усилия по пътя на Аллах не е възможно да се реализира без справедливост и доброта.

СУРА 50

Каф

Основна тема на тази сура е животът след смъртта и Съдния ден. В този контекст са представени отново много доказателства за всемогъществото и всеобхватното знание на Аллах. Съществуват много чудеса, които наблюдаваме, но въпреки това се затрудняваме да ги обясним логично. Размишлявам върху храната, която приемаме. Колко функции има тя за човешкия организъм? Зарежда с енергия тялото и е основен фактор за неговия растеж и съвършено функциониране. Ами клетките, живата тъкан и костите – всичко това е изумително чудо в живия организъм, за който пък е свойствено да предава на потомството характерни особености на тялото и личностното развитие. Как се случва всичко това?

В природата се наблюдава съвършен цикъл. Остатъкът от храните служи за храна на растенията и различните растителни култури, които пък от своя страна са основна храна за хора и животни и поддържат жизнения процес. Животът и смъртта се случват всеки миг, във всеки жив организъм. За учудване ли е тогава, че Аллах ни известява, че ще умрем, след това отново ще ни съживи и ще ни изправи за равносметка в Съдния ден? Сурата осъжда всеки, който изразява съмнение относно тези истини:

Да, учудиха се, че им се яви предупредител измежду тях. И рекоха неверниците: „Това е чудно нещо. Нима след като умрем и станем на пръст [ще бъдем възкресени]? Такова завръщане е невероятно“. Знаем Ние какво земята отнема от тях и имаме съхраняваща Книга. (2–4)

Животът и смъртта се редуват постоянно пред очите ни. Следователно не би трябвало да се съмняваме относно възможността за нов живот след смъртта.

Коранът представя своите аргументи посредством неподражаемо красноречие и подтиква към вяра, която е базирана върху наблюдения и буден разум. Красноречието и съдържанието на сура *Каф* толкова силно впечатлили жена от първото поколение мюсюлмани, че тя успяла да я наизусти още докато Пратеника я рецитирал по време на петъчна проповед. След това жената постоянно повтаряла знаменията от сурата и те залегнали дълбоко в нейното съзнание и поведение.

Вярата в живота след смъртта стои дълбоко в структурата на съзнанието на мюсюлманина и оказва значително влияние върху целия му начин на живот. В сурата се казва:

Сътворихме Ние човека и знаем какво му нашепва неговата душа. Ние сме по-близо до него, отколкото вената на шията [му]. Отдясно и отляво до него стоят двама записващи ангели, не изрича и една дума, без да има готов надзорник при него. (16–18)

Наистина разликата е голяма между съзнанието, което отхвърля живота след смъртта, и това, което вярва в него и вярва също, че ще има равносметка и справедливо възмездие за всеки в отвъдното. Много учения структурират съзнанието на хората върху идеята, че земният живот е всичко и че смъртта е край на всичко, като по този начин пренебрегват вярата във Всевишния. Но сурата ни казва, че тези хора ще срещнат разочарования и ще бъдат изненадани, когато бъдат върнати към нов живот:

И ще се протръби с Рога. „Това е Денят на обещанието!“. И с всеки човек ще дойде водач и свидетел [от ангелите]. [И ще му се каже:] „Ти нехаше за това. Но снемем от теб покривалото и твоят поглед Днес е проникателен“. (20–22)

За жалост, дори днес много мюсюлмани гледат скептично на тези доктрини и ги разглеждат като илюзии. Но животът ще приключи и всеки ще пожъне плодовете на своите дела.

След това сурата представя две контрастни картини. Първата е представена с думите:

А съпътствалият го [ангел] ще каже: „Готово е това, което е у мен“. „Хвърлете в Ада всеки упорстващ неверник, възпиращ доброто, престапващ, съмняващ се... (23–25)

Сатаната ще се опита да се измъкне в този ден, но опитът му ще бъде напразен:

Съпътствалият го [сатана] ще каже: „Господи наш, не аз го накарах да престапва, а сам той бе в дълбока заблуда“. Ще каже [Аллах]: „Не се карайте пред Мен! Аз ви предупреждавах. Не се променя Моето Слово. И не съм угнетител на рабите“. (27–29)

Подобна картина е представена и в сура *Ел-Енам* (Добитъкът):

В Деня, когато Той ги събере всичките, [ще каже]: „О, джинове, заблудихте много от хората“. И ближните им сред хората ще рекат: „Господи, едни от други се ползвахме и достигнахме срока, който си ни насрочил“. Той ще рече: „Огънят е вашето обиталище, там ще пребивавате вечно, освен ако Аллах пожелае друго“. Твоят Господ е всемъдър, всезнаещ. (128)

Втората картина отразява съдбата на вярващите:

И не след дълго Раят ще бъде приближен за богобоязливите. Това е, което ви бе обещано за всеки покаяващ се, спазващ [повелите], който и в уединение се бои от Всемиловичивия, и идва със сърце, молящо за прошка. „Влезте тук в мир! Това е Денят на вечността!“ (31–34)

Нерядко възмездието започва още от земния живот, за да бъде знак и поука за хората:

И колко поколения преди тях погубихме, а бяха по-силни от тях и обикаляха по земята! Но има ли избавление? (36)

Към края на сурата Аллах отново застъпва темата за сътворението, пояснявайки, че Той е сътворил всичко със Своята сила и мъдрост, без никакви затруднения:

Сътворихме Ние небесата и земята, и всичко между тях за шест дена, без да Ни засегне умора. (38)

Аллах крепи съществуването и всички процеси в него. Той е източник на живот и препитание за всички творения. Той поддържа движението на планетите и галактиките в необятната вселена. Той е опора на целия космически ред и съществуване!

Коранът потвърждава абсолютната сила и мощ на Аллах над всичко и всеки. Твърденията, изричани от някои хора, че Създателя е слаб и неспособен, са несъстоятелни. Коранът говори на разума и на човешкия инстинкт и природа, за да ориентира човека в правилната посока.

Сурата завършва със следното знамение:

Най-добре Ние знаем какво изричат. А ти не си за тях принудител. И поучавай с Корана всеки, който се страхува от Моето предупреждение! (45)

Пратеника Мухаммед не е бил потисник с жестоко сърце. Той не е установил вярата чрез принуда и насилие. Той е бил искрен и доверен човек, който е възпитавал хората на вяра в Аллах и доброта.

СУРА 51

Ез-Зарият (Отвяващите)

Сурата започва с клетви в природни феномени и други блага, с които хората са удостоени. Споменава се вятърът, който е жизненоважен фактор за живота на земята и причина за формиране на облаци и дъжд. Движението на въздушни маси обхваща цялата планета и има благотворно влияние върху природата и всички създания. Кой контролира феномена на ветровете и ръководи техния курс във всеки един момент? Сурата по лаконичен и красноречив начин отразява тази динамична картина и я обвързва с настъпването на Часа и възмездието:

Кълна се в отвяващите с веене [ветрове] и в носещите товар [облаци], и в плаващите с лекота [кораби], и в разпределящите по повеля [ангели], че е истина това, което ви е обещано! И че възмездието ще настъпи! (1–6)

Така, както Аллах е способен да понесе чрез лек бриз огромни облаци, изпълнени с дъжд, Той също е способен да съживи хората отново след смъртта и да ги изправи за равностетка за делата им в земния живот.

Аллах се кълне и в небето: „Кълна се в небето, осеяно с пътища! Объркани са вашите слова [о, неверници]“ (7–8). Небесата със своите безбройни съзвездия образуват прецизна и хармонична система, която функционира в изумителна синергия.

След това сурата ни пренася на земята: „И на земята има знамения за убедените“ (20)¹⁶⁵. Всъщност не е ли самата земя чудо за наблюдение

165 От преводача.

и изучаване? Учените ни казват, че и земята, както останалите звезди и планети, плава в своята орбита по силата на гравитацията. Но какво е гравитацията и как тя съществува?

Сурата продължава с думите:

И в самите вас [има знамения]¹⁶⁶. Нима не съзирате? На небето има препитание за вас и там е онова, което ви е обещано. А то, кълна се в Господа на небето и на земята, е истина, както това, че говорите. (21–23)

Човешкото тяло със своята интелектуална сила и различни способности е най-голямото чудо. Въпреки това има хора, които не вярват в съществуването на Аллах и твърдят, че всичко е материя. Но дори и така да е, кой е сътворил тази материя и законите, които я регулират и контролират? Знаменията дават отговор на този въпрос:

И небето изградихме с [Нашата] сила. Ние разширяваме [вселената].¹⁶⁷ И земята Ние разстлахме. Колко прекрасно разстиламе! И от всяко нещо сътворихме двойки, за да се поучите! (47–49)

Отричането на съществуването на Създателя носи голям риск и заплаха както за човека, така и за всичко, което го заобикаля:

Затова към Аллах се устремете! Аз съм Негов явен предупредител за вас. И не приемайте друг Бог заедно с Аллах! Аз съм Негов явен предупредител за вас. (50–51)

Тези напътствия били погазвани от хора, отричащи Аллах. Те имали смелостта дори да обвиняват пратениците в лудост и магьосничество:

Така и онези преди тях, щом дойдеше пратеник, казваха: „Магьосник или луд“. Нима си завещаваха това един другиму? Не, ала те са престъпници хора. (52–53)

Подобно агресивно поведение и тесногръда позиция често са били причина за падението и разрухата на много общества в историята. Сурата представя няколко такива примера. Първият се отнася до ангелите, които били гости на Ибрахим и го известили, че ще има дете и че селищата на Содом и Гомора, в които се вършели злодеяния и

166 От преводача.

167 От преводача.

извращения, ще бъдат унищожени. Старият завет представя тази история по различен начин. Там се твърди, че Ибрахим (Авраам) бил подготвил трапеза с печено теле и хляб. Всевишния му гостувал и ял, докато се засити. Ясно е, че тази представата за Създателя е различна от ислямската концепция за Аллах, където Той не се уподобява със Своите създания.

Друг пример е даден с Фараона и неговата армия, които потискали израилтяните и ги малтретирали. Това поведение било причина за унищожаването на Фараона и неговите поддръжници: „И сграбчихме него и войските му, и ги хвърлихме в морето. Вината бе негова“ (40).

И адитите, които се възприемали за непобедими, били унищожени:

И за адитите, срещу които изпратихме опустошителния вятър... И не остави той нищо, над което премина, без да го превърне в прах. (41–42)

Много други силни и могъщи общества са били заличени в резултат на тяхното неверие, агресия и злодеяния.

Аллах няма нужда от хората и тяхната помощ. Хората имат нужда от Създателя и от тях се изисква да Му бъдат признателни и да Го възхваляват за Неговата щедрост и благодат:

Сътворих Аз джиновете и хората единствено за да Ми служат. Не искам от тях препитание и не искам да Ме хранят. Аллах! Той е Даващия препитанието, Владетеля на силата, Най-непоклатимия. (56–58)

Непризнателността към Създателя води до лоши последствия:

Угнетителите имат участ като участта на своите другари. Затова да не избързват! Горко на неверниците в техния Ден, който им е обещан! (59–60)

СУРА 52

Em-Тур (Планината)

Тази сура е ярък пример за въздействието на Корана върху човешката душа, когато тя бъде озарена с напътствие от Аллах. Коранът прогонва мрака от душата така, както утрото прогонва нощта.

Разказва се, че езичник на име Джубейр ибн Мутим отишъл в град Медина, за да води преговори с Пратеника Мухаммед по отношение на езичниците пленници, които паднали в плен на мюсюлманите в битката при Бедр. Когато пристигнал там, мюсюлманите изпълнявали вечерната молитва и Пратеника рецитирал тази сура – *Em-Тур*. Джубейр ибн Мутим се заслушал и бил поразен от съдържанието ѝ до такава степен, че езическото му съзнание силно се разколебало. Той станал мюсюлманин и по-късно разказал, че сърцето му щяло да излети, когато чул Пратеника да чете думите на Аллах:

Нима бяха сътворени от нищо, или те са творците? Или те сътвориха небесата и земята? Не, ала не се убеждават. Или при тях са съкровищниците на твоя Господ, или те са властващите? (35–37)

Така Коранът със своето силно и разбираемо послание променил за миг мирогледа и живота на Джубейр, който споделил също, че бил силно повлиян и от началните знамения на сурата:

Кълна се в Планината и в Книгата, написана на разгънат свитък, и в посещения Дом, и във въздигнатия [небесен] свод, и в препълненото море – мъчението на твоя Господ ще настъпи! Никой не ще го отблъсне... (1–8)

Изглежда, че в знаменията се прави препратка към свитъците на Муса и Червено море, където Фараонът срещнал своята гибел. Връзката между Корана и предишните послания от Аллах се базира върху доктрината за *теухида*, абсолютното единство на Създателя. Муса (Мойсей) получил Петокнижието в Синайската планина, а първите знамения от Корана Мухаммед получил в планината Нур, в близост до Мека. И двамата призовавали хората към *теухид* и представяли вярата с непоклатими факти и аргументи. Важно е също да се отбележи, че Петокнижието, подобно на Корана, е книга за духовността и канона, докато *Инджилът*, низпослан на Иса (Иисус), е допълнение към посланието на Муса и затова е с по-слабо подчертан законодателен характер. Коранът включва в себе си най-важните и универсални учения от предишните послания и се отличава със своята автентичност.

И в тази сура има акцент върху предупрежденията от Аллах към тези, които не вярват в Него. Прави се връзка между злите деяния и трагичния край на вършещите злини. В противовес на тях се подчертава наградата за тези, които са повярвали. За тях има вечно щастие като отплата за тяхната искреност и почтеност. В Деня на равносметката те ще възкликнат:

„Бояхме се [от Аллах] и преди, когато бяхме сред своите роднини. Но Аллах ни облагодетелства и ни опази от изгарящото мъчение. Ние Го зовяхме и преди. Той е Владетеля на доброто, Милосърдния“. (26–28)

В тази напрегната атмосфера на предупреждения и обещания на Пратеника Мухаммед му било повелено да се придържа към своята мисия и да се привърже към Аллах: „И поучавай [о, Мухаммед]! Ти не си – по милост от твоя Господ – нито гадател, нито луд“ (29). Странно как е бил обвиняван в лудост и гадателство, след като ученията му са в хармония с човешката природа и потребности и са базирани върху интелигентност и здрав разум?

Ислямът има уникалната чест да бъде религия на хармонията и хуманността, осъждайки всички крайности и порочности. В този контекст сурата поставя петнайсет въпроса, за да накара тези, които се съмняват в напътствията на Аллах, да размислят:

1. Нима казват: „Ти си поет! Изчакваме превратностите на съдбата?“. Кажете: „Чакайте! И аз чакам с вас“ (30–31). Коранът е най-голямото доказателство, че Мухаммед не е бил поет.
2. Нима умовете им повеляват това? (32). Разумните хора не биха направили такива нелепи твърдения.

3. Или са престъпващи хора? (32). Само тяхната нечестивост обяснява решителността им да изричат подобни лъжи.
4. Или искат да кажат: „Сам си го е съчинил?“. Не, те не вярват. Нека донесат слово, подобно на него, ако казват истината! (33–34). Ако Коранът е дело на човек, защо тогава никой не е успял да сътвори подобно слово?
5. Нима бяха сътворени от нищо? (35). Как е възможно да се появи това уникално творение от нищото?
6. Или те са творците? (35). Човекът е създание и не е способен да създаде жива душа.
7. Или те сътвориха небесата и земята? (36). Небесата и земята съществуват преди появата на човека. Как е възможно човек да ги е сътворил?
8. Или при тях са съкровищниците на твоя Господ? (37). Хората не са способни да контролират вселената, нито да определят съдбата ѝ.
9. Или те са властващите? (37). Това би било несериозно твърдение от страна на човека.
10. Или имат стълба, от която подслушват? Тогава нека онзи от тях, който е чул нещо, да донесе явен довод! (38). Какво по-добро напътствие от Аллах биха сътворили тези, които не вярват в Него?
11. Или за Него са дъщерите, а за вас – синовете? (39). Меканските езичници приписвали женско потомство на Аллах, въпреки че самите те ненавиждали момичетата и се гордеели единствено със своите момчета.
12. Или искаш отплата от тях [о, Мухаммед], та са обременени с дълг? (40). Пратениците търсят единствено задоволството на Аллах и не искат никаква отплата от хората.
13. Или при тях е неведомото и те записват? (41). Не, разбира се. Способностите на човека са ограничени.
14. Или кроят хитрина? Ала онези, които не вярват, те ще са надхитрени те. (42). Справедливостта и истината ще надделееят над лъжата и несправедливостта.
15. Или имат друг бог освен Аллах? Всечист е Аллах от онова, с което Го съдружават! (43). Единствения Създател на всичко е Аллах.

След тези въпроси, които толкова дълбоко докосват духа и съвестта на човека, сурата ни известява, че арогантността и упорството на някои хора са толкова силни, че те не се поучават от нищо, дори собствената си трагедия не са способни да разпознаят: „И дори да видят отломък, падащ от небето, казват: „Скупчени облаци“ (44).

Сурата завършва със силни думи, напътстващи Пратеника Мухаммед да бъде търпелив, да има пълно доверие в Аллах и да Го възхвалява:

И бъди търпелив пред повелята на своя Господ! Ти наистина си пред Очите Ни. И прославяй своя Господ с възхвала, когато ставаш! И нощем Го прославяй, и при скриването на звездите! (48–49)

СУРА 53

Ен-Неджм (Звездата)

Източниците на човешкото познание са три: човешкият интелект, сетивата и Божието откровение. Последният източник е характерен за хора, които Аллах избира и отличава сред останалите. Това е привилегировано знание, както става ясно от думите на Якуб (Яков) в сура *Юсуф*: „Знам от Аллах, каквото вие не знаете“ (86).

Знанието, получено чрез откровение, е проникновено и истинно. То се разкрива на хора със специални дарби и качества. Сред удостоените с този тип знание бил и Мухаммед. Неговата видна личност била избрана от Аллах за тази голяма чест. Сурата отразява това с думите:

Кълна се в звездата, когато залязва, не се е заблудил вашият спътник [Мухаммед] и не се е отклонил, и не говори той от себе си. Това е само откровение, което [му] се разкрива. Научи го [на него] многосилният [Джибрил], който има мощ. (1–6)

Муса (Мойсей) получил откровението в Синайската планина, край Червено море, и с това бил призван да предаде напътствието на своя народ. И Мухаммед получил откровение недалеч от Мека – в планината Нур, в пещерата Хира, където се усамотявал известно време. Така и той бил призван да предаде посланието на Аллах на хората.

Сурата отбелязва следното: „Сърцето му не го излъга за онова, което видя. Нима ще го оспорвате за онова, което видя?“ (11–12).

Пратеника Мухаммед получил истинно послание от Аллах и го предал на хората с честност. Тези, които не повярвали, оспорвали тази истина:

[Неверниците] следват само догадката и онова, което душите обичат, въпреки че при тях дойде напътствието от техния Господ. (23)

Религията винаги е била обект на злоупотреби и изкривявания. Митове и суевория често са се прокрадвали в религиозните вярвания и са изправяли религията в пряк конфликт с науката. Религията и науката са взаимно допълващи се пътища към истината. Но хората, изкривявайки автентичното религиозно послание, често нарушавали хармонията между тях. В сурата се казва: „Те следват само догадката. Ала догадката с нищо не заменя истината“ (28).

Религиозното познание не противоречи на здравия разум. Затова всяка неразумна информация не трябва да се приема за религиозна. Въпреки това в ислямската литература и мислене са се промъкнали грешни представи и изкривявания. Някои източници твърдят, че Пратеника Мухаммед е уважавал идолите и е одобрявал тяхното почитане. За щастие, подобна информация не съществува в утвърдените се автентични извори на исляма.

След това сурата установява основен принцип за справедливостта и всемогъществото на Аллах. Човекът е сътворен със свободна воля и в него се борят доброто и злото. И макар че тази битка никога не стихва, знаменията дават напътствие за постоянен стремеж към доброто и вярата в Аллах:

На Аллах е всичко на небесата и всичко на земята, за да въздаде на злосторниците за деянията им и за да въздаде на благодетелните с Най-прекрасното на онези, които се предпазват от големите грехове и скверностите, освен малките провинения. Твоят Господ е Щедрия в опрощението. Най-добре Той ви знае, и когато ви сътвори от земята, и когато бяхте зародиши в майчините си утроби. Тъй че не самохвалявайте! Най-добре Той знае богобоязливите. (31–32)

Знаменията разкриват, че човек е склонен да изпадне в слабост и да бъде уязвим. Той може да стане жертва на своите желаниа и предразсъдъци. Вярващите трябва да бъдат разумни и зрели хора, които намират в напътствията на Аллах спасение от своята слабост. Техният стремеж е да поддържат силна своята вяра и да пречистват душите си, за да се освободят от робството на алчността и капризите.

Сурата представя профила на тези, които се отвръщат от посланието, бивайки скъперници:

Виждаш ли онзи, който се отвръща и дава малко, и му се свида? Нима той има знание за неведомото и го вижда? (33–35)

Това са типични черти на неверието: високомерие, егоизъм, себелюбие и пренебрежително отношение към хората.

Според сурата отхвърлянето на Пратеника Мухаммед означава отхвърляне на целия феномен на пророчеството и всички предишни пратеници:

Или не бе известен за онова, което е в свитъците на Муса и Ибрахим, който изпълни [повелята] че никой прегрешил не ще носи греха на друг и човек ще има само онова, за което се е постарал, и старанието му ще бъде видяно, после напълно ще му се въздаде? (36–41)

Същността на вярата е да се опознае Създателя чрез Неговото творение и да се признае величието Му над всяко нещо и всеки. Абсурдно е да се твърди, че животът е възникнал от само себе си и сам се поддържа и развива, без никаква роля и влияние от страна на Творец.

Сурата продължава с думите:

При твоя Господ е завършекът, и Той поражда смеха и плача, и Той отрежда и живота, и смъртта, и Той създава двойките мъжко и женско, – от капка сперма, когато се изхвърля [в утробата]. (42–46)

Животът е дар от Аллах, Който има сила над всяко нещо. Поколения си отиват, други идват. Това е удивителен феномен на житейския процес.

Сурата завършва с къси, изпълнени със смисъл и отекващи дълбоко в душата знамения:

И от Него е повторното сътворяване, и Той дарява богатство и удовлетворение, и Той е Господа на Сириус, и Той погуби древните адити, и самудяните, и не остави никого от тях, и също народа на Нух преди, те бяха още по-угнетяващи и престъпващи, и Той опустоши сринатите [селища на Лут], и ги покри, каквото ги покри. Тогава в кои благоденния на своя Господ се съмняваш [о, човече]? (47–55)

Така Създателя ръководи по справедлив начин всичко и въздава възмездие когато и на когото пожелае.

Мухаммед е бил един от многото пратеници на Аллах и е проповядвал основната доктрина *теухид*, абсолютното единство на Аллах, която са проповядвали и всички останали пратеници. Той е утвърдил директната връзка между човека и Аллах и е отхвърлил всички посредници, пояснявайки, че никой човек не може да контролира и решава съдбата на друг човек:

Нима на тази вест се чудите и се смеете, а не плачете, и нехайно се забавлявате? Сведете чела до земята в суждуд пред Аллах и на Него служете! (59–62)

СУРА 54

Ел-Камер (Луната)

Сурата започва с информация за един от катаклизмите, които ще предшестват края на света: „Наближи Часът и се разцепи луната“ (1). Други подобни признаци за настъпването на Часа се споменават в сура *Ел-Кияма* (Възкресението):

Тогава, когато погледът се заслепи и луната се затъмни, и слънцето, и луната се слоят, човекът ще каже в този Ден: „Накъде да се бяга?“. (7–10)

Съществуват съобщения, според които разцепването на луната вече се било случвало веднъж по времето на Пратеника Мухаммед. Но езичниците не могли да приемат, че това е чудо от Аллах, и обвинили Мухаммед в магьосничество: „И го взимат за лъжа, и следват своите страсти. Но за всяко дело има край“ (3).

За да се отзове и отдаде човек на Създателя, трябва да има чисто сърце и чиста съвест. Аллах е низпослал мъдрост, която да осветява живота на хората. Но винаги ще има и такива, които предпочитат мрака:

Дойдоха вече при тях вести, които да ги възпират, зряла мъдрост [– Коранът] – ала безполезни са за тях предупредителите. (4–5)

Често в Корана се отправят предупреждения към тези, които не вярват в Аллах, че ще срещнат лошо възмездие в Съдния ден поради това, че са отхвърлили напътствията. В сура *Ер-Раад* (Гърмът) се казва:

Неверниците ще продължи да ги сполетява бедствие заради онова, което са сторили, или да се стоварва¹⁶⁸ близо до техния дом, докато не се яви обещаното от Аллах. Аллах не нарушава обета. (31)

Тази сура представя накратко съдбата на предишни народи, започвайки от народа на пратеника Нух (Ной):

Отричаше преди тях и народът на Нух. Отричаха Нашия раб и казваха: „Той е луд!“, и бе прогонен с кръсъци. Тогава призова той своя Господ: „Аз съм победен, помогни ми!“. (9–10)

Опитът на пратеника Нух с неговия народ е трогателен, а клетият му зов към Аллах за помощ буди съчувствие. Отговорът на Аллах бил мигновен:

И разтворихме Ние вратите на небето със струяща вода, и сторихме да бликнат извори от земята, и водите се срещнаха за предопределена повеля. (11–12)

След това сурата говори за адитите. Те били физически силен и заможен народ, но с подчертана арогантност и наглост в поведението си. Тези характеристики ги подтикнали да се противопоставят на напътствията и да отхвърлят пратеника на Аллах, изпратен до тях. Така лошото възмездие не ги подминало:

Изпратихме срещу тях вихър в ден на непрестанно злочестие, изтръгващ хората, сякаш са стволоче на изкубнати палми. И какво бе Моето мъчение и Моето предупреждение! (19–21)

Аллах превърнал природните стихии в наказание за престъпващите и вършещите злодеяния.

Представени са и съдбата на самудяните, и опитът на пратеника Салих с тях. Историята им е подобна на тази на Пратеника Мухаммед с меканските езичници. Самудяните възразявали срещу волята на Аллах да избира Той Своите пратеници сред хората:

И рекоха: „Нима човек от нас ще последваме? Тогава ние ще изпаднем в заблуда и безумие. Нима на него бе разкрито Поучението сред нас? Не, той е надменен лъжец“. (24–25)

168 От преводача.

Знамението, с което Аллах потвърдил истинността на пророчеството на Салих, било камила, сътворена от скала. Но самудяните се подиграли на това знамение и заклали камилата. Тогава били унищожени и превърнати в сухи сламки на сено: „Изпратихме срещу тях само един Вик и станаха като сухите сламки на сеното“ (31).

Сурата отразява и поквареното поведение на народа на пратеника Лют (Лот) и неприемливите им действия в обществото:

И поискаха от него да ги допусне до гостите си, но ослепихме очите им. Вкусете Моето мъчение и Моето предупреждение! И рано сутринта ги сполетя трайно мъчение. (37–38)

Гостите при Лют, за които знамението говори, били ангели. Хора от народа му искали да ги съблазнят и да вършат скверности с тях. Лют се опитвал да предпази своя народ от вършенето на непристойни дела и положил усилия да ги разубеди, но не успял. Те били унищожени заедно със своето селище.

Хомосексуалността и днес е широко разпространена, въпреки че е причина за много социални и здравни проблеми като ХИВ и СПИН. Възпитатели и религиозни дейци трябва да полагат усилия за възпитанието на младите поколения, за да не стават жертви на непристойни практики и поведение.

Накрая е припомнена и съдбата на Фараона, който бил безмилостен и поробващ владетел. Той упражнявал тотална доминация над всички:

Предупредителите дойдоха и при хората на Фараона, [но] те взеха за лъжа всичките Ни знамения. Затова ги сграбчихме, както подобава на весилен, всемогъщ. (41–42)

Всички тези разкази разкриват закономерност, изразяваща се в това, че Създателя не позволява злото да надделее, колкото и силно да изглежда то.

След това сурата се обръща към меканските езичници с думите:

Нима вашите неверници са по-добри от онези, или за вас има оневиняване в Писанията? Или казват: „Не сме ли ние непобедимо множество?“. Ще бъде разгромено множеството и ще обърне то гръб в бяг. (43–45)

Този разгром, предсказан в знаменията, наистина се случил в битката при Бедр, където езичниците претърпели историческо поражение и изгубили най-видните си лидери.

Сурата завършва с предупреждение за Съдния ден, когато престъпниците ще бъдат изправени за равностетка и ще получат своето справедливо възмездие:

Престъпниците ще са в заблуда и безумие в Деня, когато бъдат влачени по лице в Огъня: „Вкусете допира на Ада!“. Ние всяко нещо сътворихме с мяра. (47–49)

Докато богобоязливите ще се наслаждават на своята награда:

Богобоязливите ще пребъдат сред градини и реки – истинно обещание при Владетеля, Всемогъщия. (54–55)

СУРА 55

Ер-Рахман (Всемилоствивия)

Сурата започва с думите: „Всемилоствивия научи на Корана“ (1–2). Думата *Ер-Рахман*, Всемилоствивия, е едно от най-възвишените имена на Аллах и най-често употребяваните в Корана. Една голяма благодат от Аллах към хората е низпославането на напътствие за живота. Коранът съдържа всички принципи и мъдрости, разкрити на пратениците преди Мухаммед, както и универсални напътствия за хората до настъпването на Часа. Със знанието и мъдростта на Корана пръв бил удостоен Пратеника Мухаммед, последният от пратениците на Аллах. В сура *Ен-Ниса* (Жените) се казва:

Аллах ти низпосла Книгата и мъдростта, и те научи на онова, което не си знаел. Огромна е благодатта на Аллах към теб. (113)

Всеки, който изучава и преподава ученията на Корана, е удостоен с голяма чест и благодат. Пратеника Мухаммед е казал: „Най-добрите сред вас са тези, които изучават Корана и учат останалите хора на него“¹⁶⁹. Изучаването и преподаването на Корана е прекрасна и дълговековна традиция при мюсюлманите. Този възпитателен процес има похвален принос за просветлението и възпитанието на хора и общества.

Езикът е уникален феномен, а красноречието – дар от Аллах. Способността на хората да формулират своите идеи и да ги изразяват посредством езика е удивителна черта на човешката личност.

169 Хадисът е предаден от Бухари (5027).

Хората общуват помежду си на различни езици и диалекти: „Сътвори човека, научи го да говори“ (3–4).

Сурата продължава с твърдение, че целият космос съществува и функционира в абсолютно прецизен ред и хармония. Всички небесни тела – звезди, планети, галактики – се движат в строго фиксирани орбити и с точно определени цели. Цялата вселена е безупречно контролирана синергия. Същото важи и за растенията на земята. Техният жизнен цикъл протича в перфектно устроени системи.

Сурата изобразява вселената като часовников механизъм:

Слънцето и луната [се движат] по изчисление, и звездите, и растенията се прекланят. И въздигна Той небето, и положи везните, за да не престъпвате мярката. (5–8)

Уникалният космически ред и природата могат да бъдат засегнати негативно от човешката дейност, неразумност и злоупотреба. Природните ресурси също могат да бъдат ограбени и озоновият слой – да бъде разрушен. Но като цяло редът и балансът във вселената са под контрола на Създателя и те ще бъдат опазени и поддържани, докато Той пожелае това да бъде така.

От друга страна, дълг на хората е да поддържат справедливост във взаимоотношенията помежду си във всички сфери на живота: „И отмервайте справедливо, и не ощетявайте в мярката!“ (9).

Благата на Аллах за хората са многобройни и разнообразни. Съществува изобилие от зърнени култури и плодове, които служат за храна на хора и животни и поддържат съществуването им. Животните от своя страна имат съществено значение за живота и оцеляването на хората. Земята със своите прелести, изпъстрена с красиви и екзотични цветя и растителност, е радост за очите и наслада за човешкия дух:

И положи Той земята за тварите. На нея има плодове и палми с обвити гроздове, и зърно с плява, и уханни тревни. (10–12)

Отличителна черта на тази сура е въпрос, който се повтаря на равномерни интервали трийсет и един пъти. Този въпрос е отправен към хората и джиновете: „Та кои блага на своя Господ взимате за лъжа?“ (13). Това питане се повтаря в основните теми на сурата: сътворението и изящното творение на Аллах; различното възмездие, което

ще получат след смъртта престъпниците и първенците във вярата и добрините.

Сътворението на човека е започнало с Адем, който бил сътворен от земя, от глинеста почва. След това сътворението му се осъществява в утробите на майките, където преминава през различни ембрионални стадии. Така от оплодена яйцеклетка се стига до напълно оформено човешко същество. Аллах е отредил достойно място на човешкото създание на земята, където пребивава определено време и в даден момент човекът бива застигнат от смъртта:

Всичко тук погива. Но пребъдва Ликът на твоя Господ, Владетеля на величието и почитта. (26-27)

Всеки ще бъде призован да отговаря за делата си в Съдния ден. Праведните ще се наслаждават на вечно щастие и наслада, а престъпниците ще получат справедливо възмездие:

Престъпниците ще бъдат разпознати по техния белег. И ще бъдат хванати за перчема и за краката. (41)

Равносметката за делата на хората ще минава през различни етапи, докато се стигне до крайно и окончателно решение.

В контекста на критиката към престъпниците отново и отново се повтаря въпросът: „Та кои блага на своя Господ взимате за лъжа?“ (36). Подобен похват оказва огромно влияние върху човека. Разбира се, този въпрос се задава в много различни контексти в рамките на сурата. Един пример за това са следните знамения:

И когато небето се разцепи, и стане червено като разтопено масло... Та кои блага на своя Господ взимате за лъжа? В този Ден не ще бъде питан за греха му нито човек, нито джин. (37-39)

От знаменията се усеща строго порицание към онези, които посрещат благодатта на Аллах с непризнателност.

Сурата завършва с красиво и вдъхновяващо описание на Райските градини, очакващи вярващите хора. Това са уютни места, с пищни блага и красива растителност, през която реки текат. Атмосферата е изпълнена със спокойствие, наслада и вечен мир.

СУРА 56

Ел-Уакиа (Събитието)

Съдният ден е споменат в Корана с различни имена. Едно от имената му е *Ел-Уакиа (Събитието)*, което всъщност е заглавието на тази сура. Други имена на Съдния ден, срещащи се в кораничното съдържание, са: *Ел-Хакка (Неизбежното)*, *Ел-Кариа (Бедствието)*, *Ес-Са'ату (Часът)* и други. Сурата започва с темата за края на света и началото на равносметката в отвъдното. Представени са трите групи, на които човечеството ще се дели в този ден: първенците във вярата и добрите дела, *Ес-Сабикун* – те ще бъдат най-близо до Аллах; праведните хора, *Есхабу л-Меймене* – ще бъдат благополучни и благословени в този ден; неверниците и престъпниците, *Есхабу л-Меш'еме* – ще бъдат злополучни и нещастни.

След това сурата излага пет доказателства за истинността на живота след смъртта и неизбежното настъпване на Съдния ден. Накрая знаменията илюстрират момента на смъртта и съдбата на всяка от трите групи, споменати по-горе.

Потопени в своето ежедневие и светски дела, много хора ограничават мислите си единствено до материалното и физическо съществуване. Те възприемат момента на смъртта като абсолютен край на съществуването и са скептични относно възможността за нов живот.

Никой не се съмнява в смъртта. Хората присъстват на погребални церемонии и знаят, че в даден момент и те ще бъдат покойници. Но доколко човек размишлява върху смъртта и променя поведението си? Изглежда, че съмненията по отношение на живота след смъртта стават все по-големи и сред все повече хора. Присъщо е за човека да оспорва. Но когато Часът настъпи и космическият ред започне да се руши, няма да има човешка сила, която да спре тези процеси: „Когато Събитието настъпи, никой не ще възпре неговото настъпване“ (1–2).

Много заможни и влиятелни хора в този ден ще бъдат принизени, тъй като никога не са се подготвяли за него. Докато други, никому неизвестни и съвсем обикновени хора, ще бъдат въздигнати заради вярата и делата си: „Принизяващо и въздигащо [ще бъде Събитието]¹⁷⁰“ (3). В този ден справедливостта ще се възцари и истината ще надделее. Някои учени тълкуват думите „Принизяващо и въздигащо“ като материалната разруха на земята. В хадис се казва: „В Съдния ден хората ще бъдат събрани на бяла, равна и пуста земя“¹⁷¹. В сура *Та Ха* се казва също: „И те питат за планините. Кажете [о, Мухаммед]: „Моят Господ всецяло ще ги разпръсне и ще ги превърне в плоска равнина. Не ще видиш там нито долина, нито хълм“ (105–107).

Двете обяснения всъщност се допълват и не си противоречат. Фалшивите социални измерения и модели ще бъдат унищожени, както ще бъде унищожен и природният феномен на земята:

Когато земята се разтърси в трус и планините се разломят на отломки, и станат разпиляна прах... (4–6)

С настъпването на Часа силно земетресение ще разтърси земята, сивайки из основи всяко възвишение. Масивните планини ще станат на прах. В сура *Ибрахим* се казва:

В Деня, когато земята ще бъде сменена с друга земя, както и небесата. И ще излязат [от гробовете си] пред Аллах, Единствения, Всевластващия. (48)

Никой не знае кога във времето ще настъпят тези събития. Важно е човек да бъде подготвен за тях, тъй като в този критичен ден хората ще бъдат разпределени в три групи:

170 От преводача.

171 Хадисът е предаден от Бухари (6521).

Вие ще бъдете три групи: получилите отдясно, – какво ще е за получените отдясно?; – и получените отляво, – какво ще е за получените отляво?; – и първенците [в богобоязливостта], – те са първенците [в Рая] – тези са приближените [на Аллах] в Градините на блаженството. (7–12)

След това сурата излага пет различни аргумента, извлечени от природния свят и човешкия опит, за да докаже възможността за нов живот след смъртта. Първият аргумент подчертава факта, че Който е сътворил живота първоначално, може да го създаде и втори път: „Ние ви сътворихме. Защо тогава не повярвате [в живота след смъртта]¹⁷²“ (57). В сура *Ер-Рум* (Ромеите) се казва:

Той е, Който начева творението, после ще го повтори, а това е още по-лесно за Него. Негово е върховенството на небесата и на земята. Той е Всемогъщия, Всемъдрия. (27)

Този неоспорим аргумент се повтаря на много места в Корана. В сура *Ел-Исра* (Нощното възнесение) се казва следното:

И казват: „Нима след като станем кости и пръст, нима наистина ще бъдем възкресени в ново творение?“. Кажат: „Дори и да сте камъни или желязо, или творение от нещо, което смятате за велико!“. И ще кажат: „Кой ще ни възстанови?“. Кажат: „Онзи, Който ви създаде първия път“. И ще поклатят към теб глава и ще рекат: „Кога ще бъде това?“. Кажат: „Може и да е скоро“. (49–51)

Коранът призовава човека да изследва много внимателно света около себе си и да размишлява дълбоко върху феномена на сътворението. Няма съмнение относно съществуването, въпросът е как е възникнало то? Размишляването върху сътворението и съществуването по логичен път ни води към вярата в живота след смъртта. В сура *Ел-Анкебут* (Паякът) се казва:

Не виждат ли как Аллах начева творението, после го повтаря? За Аллах това е лесно. Кажат: „Вървете по земята и вижте как Той начева творението! Така Аллах ще го пресъздаде в отвъдния живот. Аллах за всяко нещо има сила. Наказва Той когото пожелае и помилва когото пожелае, и при Него ще бъдете върнати. (19–21)

Настоящата сура съвсем лаконично отразява това разбиране с думите: „Ние ви сътворихме. Защо тогава не повярвате [в живота след смъртта]¹⁷³“ (57).

172 От преводача.

173 От преводача.

Вторият аргумент се отнася до способността на Аллах да сътворява. Този феномен се повтаря всеки миг и навсякъде. Това е постоянен и възобновяващ се процес. Сътворението на човека от капка семенна течност е чудо, на което сме свидетели непрестанно:

Не виждате ли семето, което изливате? Вие ли го сътворявате, или Ние сме Твореца? Ние отредихме смъртта за вас и не ще бъдем възпрени да променим такива като вас и да ви пресъздадем в нещо, което не ви е познато. (58-61)

Семенната течност е нещо наистина изумително. Тя съдържа стотици милиони сперматозоиди, всеки един от които носи физиологични и психологически характеристики, предаващи се от родителя към детето. Сперматозоидите се произвеждат в семенните жлези, тестисите, които се подхранват от хранителни вещества, получени от храната, която човек добива от земята. Източникът на целия този процес е Аллах, Който регулира и контролира всяко нещо:

Който сътвори със съвършенство всяко нещо и начена сътворяването на човека от глина. После Той сътвори потомството му от капка нищожна вода. После го осъзмери и му вдъхна от Своя дух. И стори за вас слуха и зрението, и сърцата. Колко малко сте признателни! (*Ес-Седжде* (Поклонът): 7-9)

Още по-удивителното е, че само един сперматозоид е необходим за оплождане на женската яйцеклетка и създаване на нов организъм. Останалите сперматозоиди се изхвърлят. Това подсказва, че за създаването на човешко същество е необходимо много малко и нищо не би обезсилило Създателя да сътвори каквото и колкото пожелае.

Третият аргумент е базиран върху многообразието от чудеса, които ни заобикалят навсякъде. Безбройните растения – с различни форми, размери и плодове. Цветята – с удивителни цветове и ухания. Кой е сътворил цялата тази красота?

Сеячите разорават земята и засяват в нея семена, но за реколтата се надяват единствено на Аллах. Те просто полагат грижи и наблюдават изумителния феномен на растежа на посевите. Каква сила стои зад този процес, в който от едно малко семе в почвата избуява растителност. Този феноменален процес аналогично ни подсказва за възможността да се зароди нов живот след смъртта. Тази аналогия се подчертава от сурата с думите:

И не виждате ли какво сеете? Вие ли го карате да расте, или Ние го караме? Ако пожелаехме, бихме го сторили на сухи съчки и щяхте да останете слисани: (63–65)

Възобновяването на жизнения цикъл е видим феномен навсякъде във вселената. Следователно, както от мъртвата земя се появява нов живот, по същия начин е възможно да се възобнови човешкият живот след смъртта. В сура *Нух* се казва:

И ви създаде [от пръст] от земята да израснете. После ще ви върне в нея и отново ще ви извади [в Съдния ден]. (17–18)

И в сура *Каф* земята е представена като феномен за размисъл и поука:

И земята разпростряхме, и положихме по нея непоклатими планини, и сторихме от нея да поникнат всякакви прекрасни видове – поука и напомняне за всеки покаяващ се раб. (7–8)

Чудесата в съществуването са важни полета за размисъл и те имат силата да докоснат чувствата дори на тези, които нехаят към Създателя.

Сеячите не трябва да мислят, че те контролират растежа на посевите. Всичко е под контрола и влиянието на Аллах:

Ако пожелаехме, бихме го сторили на сухи съчки и щяхте да останете слисани: „Наистина сме задлъжнели. Да, и сме лишени [от прехрана]“. (65–67)

Животът след смъртта, подобно на растежа на посевите, е резултат от силата и способността на Аллах да сътворява каквото пожелае. Върху тази негова способност, видима в природния свят, се базира вярата в Съдния ден. Тук възниква един въпрос, който е обект на противоречия сред хората: в какво състояние ще съществува човек, след като бъде съживен след смъртта? Дали съществуването му ще бъде изцяло духовно, или ще има и физическо присъствие на тялото? С риск да се отклоним за малко от темата на сурата бих искал да изложя своята позиция по този въпрос.

Няма съмнение, че човекът е сътворен от тяло и дух. Ислямът не приема твърдението, че за да се извиси човешката личност, е необходимо да се изоставят материалните нужди. Ислямът балансира духовното и материалното. Това е видимо в самите основи на ислямската религия. Мюсюлманите говеят и отслужват своите молитви,

но също така раздават от своите имоти на бедни и нуждаещи се. Императив е също човек да се труди и полага усилия в живота си, за да задоволява своите потребности. В този житейски процес както тялото, така и духът на човека преживяват еднакво трудностите и предизвикателствата. Животът не може да бъде ограничен изцяло до един от двата аспекта.

Човекът е уникално създание, сътворено от Аллах в превъзходен вид и състояние. Абсурдно е да се вярва, че за да се пречисти и възвиси човешкият дух, е необходимо да се влошава състоянието на тялото. При сътворението на първия човек Аллах се обърнал към него с думите: „О, Адам, пребивавай с жена си в Рая и яжте оттам в доволство, откъдето пожелаете“ (*Ел-Бакара* (Кравата): 35). Аллах също е повелил на Своите избраници – пратениците, следното: „О, пратеници, яжте от благата и вършете праведни дела!“ (*Ел-Му’минун* (Вярващите): 51). Следователно за умишлено лишение и измъчване на тялото няма място в ученията на исляма.

Аллах е сътворил самия живот с материално и духовно начало и нужда. Той също е създал и улеснил за човека всички фактори за поддържането на живота в материален и духовен аспект. За всички тези блага Аллах иска единствено признателност и отдаденост на Него:

О, вярващи, яжте от благата, които Ние ви дарихме, и бъдете признателни на Аллах, ако на Него служите! (*Ел-Бакара* (Кравата): 172)

Ясно проличава от знаменията, че ислямът не се противопоставя на материалния живот. Но след като настъпи Часът, този свят ще бъде унищожен и подменен с нов, в който хората ще бъдат съживени за равносметка и вечен живот:

Денят, в който ще навием небето като свитък за писане. Както наченахме първото сътворяване, така Ние ще го повторим – обещание от Нас. Ние непременно ще го направим. (*Ел-Енбия* (Пророците): 104)

В какво състояние ще бъдат съживени хората? Изцяло материално или напълно духовно? И двете крайности са неприемливи. Хората винаги ще бъдат хора. Те ще бъдат съживени в състоянието, познато ни в земния живот, със сетива, чувства и емоции. Техните собствени тела от земния живот ще бъдат свидетели за делата им в Съдния ден:

Когато стигнат там, и слухът, и зрението, и кожата им ще свидетелстват против тях за онова, което са вършили. И ще кажат на кожата си: „Защо засвидетелства против нас?“. Ще каже: „Накара ме да говоря Аллах, Който кара всяко нещо да проговори. Той ви сътвори първия път и при Него е заръщането ви“. (Фуссилет (Разяснените): 20–21)

Тези, които полагат усилия в този живот, търсейки задоволството на Аллах, ще бъдат възнаградени богато в отвъдния живот. Ученият Ибн Кесир цитира съобщение от Табарани, според което Пратеника Мухаммед е споделил, че вярващите жени ще бъдат на по-високо място в Рая дори от хуриите. Ум Селеме попитала: „Като отплата за какво ще бъде това високо място?“. Пратеника отвърнал: „Като отплата за техните молитви, говеене и отдаденост на Аллах“¹⁷⁴. В хади-са се уточнява също, че вярващите жени в отвъдното ще заявят: „Наистина вече сме дарени с вечен живот и няма да вкусим никога повече от смъртта. Ние сме в благодат и няма за нас вече бедност. Ние сме уседнали и никога вече няма да скитаме. Изпълнени сме със задоволство и никога вече няма да изпитаме недоволство. Блажени сме ние и нашите съпрузи“¹⁷⁵.

Твърденията, че човешкото тяло изчезва завинаги след смъртта и никога повече няма да бъде възстановено, както и че животът в отвъдното е живот на духове, а възмездие е абстрактно и изцяло отнасящо се до духа, са безпочвени и грешни. Подобни твърдения са се промъкнали от езическите традиции, базирани на митове и легенди.

Привържениците на крайния аскетизъм, които потискат биологичните и материални нужди, тотално са изгубили влияние в днешния свят. Докато привържениците на материализма, които загърбват духовните нужди, едва ли някога са били по-видими от днес. Съвременният свят е изобретил толкова много форми и средства за задоволяване на телесните желания и материалните нужди, че дори най-могъщите владетели и царе в историята не са били запознати с тях. Разбира се, и двете крайности, краен аскетизъм и краен материализъм, са пагубни за човека и водят до негативни резултати.

Човек би могъл по лесен начин да балансира своите духовни и материални нужди, стига да не бъде воден от алчност и екстравагантност. Човешката природа обича признанието и наградата като духовен и материален стимул. Нобеловата награда например е признание

174 Хадисът е предаден от Табарани (23/367).

175 Хадисът е предаден от Табарани (23/368).

и голяма чест за учения, който я получава, но тя е съпроводена и със значителна парична сума.

Истински вярващите търсят задоволството на Аллах и приемат достойно съдбата, която Той им е отредил. Но като хора, те също се надяват на материални блага и награди от Аллах в отвъдното. Разбира се, те ще имат честта да изживеят най-голямата духовна наслада от срещата с Аллах и да видят Неговия Лик, но ще се наслаждават и на много и различни материални блага. Възмездие в отвъдното също е балансирано между духовна и материална наслада:

Аллах обеща на вярващите мъже и жени Градините, сред които реки текат – там ще пребивават вечно, – и приятна обител в Градините Адн. Благоволенieto на Аллах е още по-голямо. Това е великото спасение. (*Ем-Теубе* (Покаянието): 72)

Учените мюсюлмани са единодушни, че наградата и наказанието в отвъдното ще бъдат както духовни, така и материални. Тази позиция е потвърдена от много коранични знамения и хадиси.

Въздържането от телесни наслади може да бъде личен мотив на учени, дори и пратеници. Ние знаем, че пратениците Иса (Иисус) и Яхя (Йоан, син на Захария) водели безбрачен начин на живот и живели в пълно сексуално въздържание. Но те не налагали този начин на живот на останалите хора, нито се противопоставяли на брака. Това просто бил техен личен избор, съобразен с техните обстоятелства и духовни изживявания. Видни мюсюлмански учени и ръководители също предпочитали сексуалното въздържание, но никой от тях не е проповядвал този свой избор като религиозна норма.

По подобен начин тези, които не ядат месо, имат това право като личен избор, тъй като яденето на месо не е религиозна норма. Щом вегетарианството им допада и се чувстват отлично физически и духовно, няма нищо лошо в това. Но не бива да налагат своя начин на живот на останалите хора и да ги задължават да бъдат вегетарианци.

Някои съвременни учени твърдят, че Раят не е „Пазар“. Имат предвид, че наградата в отвъдното е изцяло духовна, а не материална. Подобна позиция се популяризира като възвишена, но тя е абсурдна, тъй като противоречи на човешката природа.

Емблематични личности от първото поколение на мюсюлманите са изживявали усещания, свързани с отвъдното, и са описвали Рая с неговите духовни и материални блага. Енес ибн Недр споделил

следното: „Усещам уханието на Рая отвъд планината Ухуд“. А Джафер ибн Абу Талиб е казал: „Колко чудесен е Раят, към който се приближавам. Красив е, а водата в него е студена и освежаваща“.

Тези велики и почтени вярващи не са халюцинирали, нито пък усещанията им са израз на някаква слабост. Аллах е определил тези хора като предани и честни:

Сред вярващите има мъже, предани в своя обет към Аллах. Някои от тях загинаха в изпълнение на дълга си, а други още чакат. И с нищо на това не измениха. (*Ел-Ахзаб* (Съюзените племена): 23)

Някои християнски учени не възприемат ислямското разбиране за Рая и Ада като духовно-материални реалности. Но осъждането и потискането на материалните нужди на човека в земния и отвъдния живот с нищо не допринасят за духовното извисяване и наслада. Истината е, че подобни разбирания и учения са във фундаментално противоречие с човешката психика и природа. Подобни представи единствено отблъскват хората от религията.

Човекът е уникално създание от материя и дух. И може да постигне щастие и задоволство единствено чрез баланс и хармония между тези две основни същности на своята природа. Затова същността на ученията, низпослани от Аллах на пратениците, винаги е била насочена към балансирането им. Муса (Мойсей) отправил следната молба към Аллах:

„Ти си нашият Покровител, опрости ни, помилвай ни! Ти си Най-добрия от прощаващите. Пиши ни добрина и в земния живот, и в отвъдния! Ние се завърнахме покаяни при Теб.“ (*Ел-Еараф* (Стената): 155–156)

Ибрахим (Авраам) много преди Муса бил призовал Аллах с думите:

Господи, дари ми мъдрост и ме приобщи към праведните! И стори достойно споменаването ми пред идните [поколения], и ме стори да бъда от наследниците на блажения Рай! И опрости баща ми! Той наистина е от заблудените. И не ме опозорявай в Деня, когато [тварите] ще бъдат възкресени, в Деня, когато нито богатство, нито синове ще помогнат, освен който дойде при Аллах с чисто сърце.“ И Раят ще бъде приближен за богобоязливите. И Адът ще бъде показан на заблудените. (*Еш-Шуара* (Поетите): 83–91)

Нека се насочим към четвъртия аргумент, който сурата представя като доказателство за живота след смъртта. Това е водата:

И не виждате ли водата, която пиете? Вие ли я изсипвате от облака, или Ние я изсипваме? Ако пожелаехме, бихме я сторили солена, защо тогава не сте признателни? (68–70)

Водата е основен елемент на живота. Това е отбелязано в сура *Ел-Енбия* (Пророците): „И сторихме от водата всяко живо същество. Не ще ли повярват?“ (30). Водата покрива около три четвърти от земната повърхност и е в постоянен удивителен цикъл. Вятърът носи облаците от едно място на друго, където те изсипват водата си. След това водата отново се връща във водните басейни по различни пътища, за да се изпари в атмосферата и да започне нов цикъл: „И изсипваме от небето вода с мяра, и я съхраняваме в земята, и несъмнено можем да я отнесем“ (*Ел-Муминун* (Вярващите): 18). Създателя контролира водния кръговрат в природата. Той изсипва дъжда и подхранва земята. Водният кръговрат, със своя цикличен характер, служи като аналогичен аргумент за връщането на живота след смъртта.

Петият и последен аргумент за възкресението е представен с думите:

Не виждате ли огъня, който разпалвате? Вие ли създавате дървото за него, или Ние сме Създателя? Ние го сторихме за поучение и за ползване от онези, които се нуждаят. (71–73)

Научно е доказано, че хората вдишват кислород и издишват въглероден диоксид. Този процес в растителния свят е обратен. Зелените растения съхраняват в себе си енергия, която се използва от човека за огън и топлина. Следователно Този, Който е направил възможно да се добива огън от зелено дърво, няма да се затрудни да изкара живот от изсъхналите кости.

Промяната на свойствата на материята е от изключителен интерес за изследователите. Химичните реакции произвеждат вещества със свойства, противоположни на оригиналните. Например съставните елементи на водата – кислород и водород – са от съществено значение за процеса на горене, но с нея се потушават пожари.

Полетата и горите са изпълнени със зелена растителност, която с времето изсъхва и загнива, за да се превърне в основа за нова и свежа растителност. Тези взаимоотношения се противоположности са изразени в сура *Ал Имран* (Родът на Имран) с думите:

Ти въвеждаш нощта в деня и Ти въвеждаш деня в нощта, и изваждаш живото от мъртвото, и изваждаш мъртвото от живото, и безмерно даваш препитание комуто пожелаеш.“ (27)

Този процес е видим и в природата. Органичните остатъци се разлагат в почвата и се образува хумусът, който подхранва самата почва. Тя пък е храна за растителността, която от своя страна е жизненоважна за живота на хората и животните.

Всички тези аргументи са изведени, за да се убеди човекът във възможността за завръщане към нов живот след смъртта. Следователно всеки човек ще се срещне със смъртта и с новия живот, който ще настъпи в Деня на възкресението:

Той е Онзи, Който ви сътвори от глина, после отсъди един срок и определен срок има при Него. После се съмнявате! (*Ел-Енам* (Добитъкът): 2)

Господи, Ти ще събереш хората в Деня, за който няма съмнение. Аллах не нарушава обещаното.“ (*Ал Имран* (Родът на Имран): 9)

Честото споменаване на Съдния ден в Корана има за цел да коригира егоистичните стремежи и надменността у човека, а не да го обезсилва и да измъчва съвестта му. Напомнянето за Деня на равносметката поддържа у него поведение на смиреност и надежда. Вярата в отвъдното го пази от крайности в държанието, тъй като вярващият не би провалил вечното блаженство заради временни наслади и интереси.

Факт е, че съвременната наука успя да разбули някои мистерии, свързани с материята и природния свят. Но това никак не означава, че човекът е успял да преодолее неведомото, нито пък означава, че той трябва да се държи като властелин в съществуването и да го руши. Аллах е определил ролята на човека с думите:

Той е, Който сътвори смъртта и живота, за да ви изпита кой от вас е по-добър в делата. Той е Всемогъщия, Опрощаващия. (*Ел-Мулк* (Владението): 2)

Всъщност колкото повече човек разширява знанието и уменията си, толкова по-отговорен, по-смирен и по-добър трябва да става

в житейския изпит. Въз основа на това кой как се е справил с изпитанието в земния живот хората ще бъдат разделени на три основни групи в отвъдното, както вече отбелязахме по-рано. Спечелилите изпита ще бъдат две групи от праведници: първенците във вярата и делата, които са се отличили от останалите; и вярващите, които са повярвали и вършили праведни дела, но не са се отличили като първите. Загубилите изпита ще бъдат „хората отляво“, отличили се с неверие и злодеяния.

В сура *Фатир* (Твореца) се споменава подобна класификация, но тя е специфична за мюсюлманската общност. Докато тази в настоящата сура се отнася като цяло до всички хора – вярващи и невярващи. В сура *Фатир* (Твореца) се казва:

После оставихме Книгата в наследство на онези, които Ние избрахме сред Своите раби. Някои от тях сами угнетяват себе си, други са умерени, а трети изпреварват в добрините с позволението на Аллах. Това е великата благодат. (32)

Настоящата сура продължава с уточнението, че първенците във вярата и делата: „повечето са от предците – и малцина от сетните“ (13–14). Някои учени определят, че повечето хора от тази група са последователи на пратениците преди Мухаммед, а малцина са от мюсюлманите. Моето лично мнение е, че тази група на първенците е характерна за мюсюлманите. Повечето от тях са от първото поколение на исляма, тъй като именно те са установили и разпространили религията. И по-малко са от следващите поколения във времето до Съдния ден.

Най-голямата награда за първенците ще бъде тяхната близост до Аллах:

Първенците [в богобоязливостта], – те са първенците [в Рая] – тези са приближените [на Аллах] в Градините на блаженството. (10–12)

Това са хората с най-силна вяра и стремежи единствено към задоволството на Аллах. Те са изцяло признателни на Създателя и го прославят с всеки свой дъх. Това ще бъде поведението им и в Рая:

Зовът им там ще бъде: „Всечист си Ти, о, Аллах!“, а поздравът им там ще бъде: „Мир!“, а краят на зова им ще бъде: „Слава на Аллах, Господа на световете!“. (*Юнус*: 10)

Подобно на ангелите, те прославят Аллах постоянно и неуморно, с пълно спокойствие и доволство, през деня и през нощта.

Тези, които четат, изучават и следват напътствията на Корана, ще бъдат щедро възнаградени с близостта на Аллах и компанията на ангелите и пратениците в Рая. Това ще бъде удоволствие, което никой не е изживявал на земята.

Благата, изобилието и уютът в Рая са отвъд описанията и човешките представи. Описанията просто ни доближават до това да усетим атмосферата там, но истинската реалност е неописуема. Там хората ще бъдат в пълно щастие и спокойствие, наслаждавайки се на Лица на Аллах. Ще бъдат: „На украсени престоли, облежнати там един срещу друг“ (15–16). Ще общуват спокойно, обърнати един към друг:

Вечномлади юноши им поднасят бокали и кани, и стакани [вино] от извор.
Не ще ги боли глава от това и не ще губят разум. (17–19)

Една от наградите в Рая са хуриите. Твърди се, че те са човешки същества, мъже и жени, с пленителна красота и вечна младост и свежест. Хората в Рая ще претърпят положителни биологични и физиологични промени и ще живеят в постоянно блаженство:

Градините Адн. Ще влязат в тях и те, и който е праведник сред техните бащи и съпруги, и потомци. И ангелите ще влязат при тях от всички врати: „Мир вам, че изтърпяхте! И колко прекрасна е Последната обител!“ (Ер-Рад (Гърмът): 23–24)

Човешкото тяло е творение чудо, което внушава страхопочитание. Но то има и своите негативни черти в земния живот, които понякога го превръщат в източник на страдания. Всички тези недостатъци ще бъдат премахнати и тялото ще бъде във върховно съвършенство, носещо единствено наслада на хората в Рая.

Коранът описва изобилието в Рая, за да вдъхнови, успокои и насърчи хората да копнеят и да полагат усилия за тези блага.

Вярвачите, които ще бъдат отдясно, ще бъдат сред лотосови дървета без бодли, натежали бананови дървета, просторна сянка, както и сред потоци, извори и фонтани. Там ще има изобилие от всички плодове и те ще бъдат достъпни за тях по всяко време: „И обилен плод, несекващ и невъзбранен“ (32–33). За тях ще има и девици, любещи

връстнички. Всичко това ще бъде за групата отдясно, сред които са повечето мюсюлмани от поколенията след първото, основополагащо поколение.

След това сурата описва възмездието на „хората отляво“. Тези, които отхвърлили напътствията на Аллах, противопоставяли се срещу Неговите пратеници и сеели разруха и несправедливост по земята. Те ще бъдат: „Сред изгарящ вятър и вряща вода, и сянка от черен дим, нито прохладна, нито приятна“ (42–44). На друго място в Корана Аллах повелява на тези хора:

Тръгнете към сянката [на Ада] с три разклонения, която не носи прохлада и не избавя от пламъците! (*Ел-Мурселят* (Изпращаните): 30–31)

Неверието, потъпкването на духовността и следването единствено на страстите водят до тази съдба и мизерия:

Радваше се¹⁷⁶ сред своите хора [на земята], той предполагаше, че не ще се завърне [при Нас]. Да, неговият Господ бе над него зрящ. (*Ел-Иншикак* (Разцепването): 13–15)

Неверието в съществуването на друг живот и възмездие за лошите дела е причина за много злодеяния и разруха по земята. Сурата отбелязва това с думите:

Те живееха сред разкош преди това. И упорстваха в огромния грях. И казваха: „Нима като умрем и станем пръст и кости, нима наистина ще бъдем възкресени? А нима и древните ни предци?“. Кажи [о, Мухаммед]: „И древните, и сетните наистина ще бъдат събрани по време на знайния Ден“. (45–50)

След това знаменията продължават да описват наказанието на престъпниците: „После, о, вие, заблудените, отричащите, наистина ще ядете от дървото аз-Заккум“ (51–52). Плодът на това дърво е горчив и ужасен. Той дехидратиращо тялото и кара човека да изпитва прекалено силна жажда. Уви! Единствената вода в Ада ще бъде вряща вода:

И ще пиете след това от врящата вода. Ще пиете, както пият прежаденелите камили. Това е угощението им в Съдния ден. (54–56)

В сура *Мухаммед* се допълва, че тази вода ще разкъсва червата: „И ще им се дава вряща вода, която разкъсва червата“ (15).

176 От преводача.

Всички тези описания на наказанието и наградата в Съдния ден оказват важно въздействие върху съзнанието на човека и го възпитават да обмисля последствията от своите действия и поведение. Тези учения имат важна роля в съвременния свят, в който науката, изкуството и медиите, изглежда, не полагат достатъчно усилия за религиозното възпитание и просветление на хората. Днес е необходимо по-голямо обединение за постигане на по-големи успехи в религиозното възпитание, което да стимулира хората да мислят и разсъждават за Създателя и Неговото величие.

Сурата завършва със смразяващо предизвикателство. Способни ли са хората да надделеят над волята на Аллах? Способни ли са те да предотвратят смъртта?

И когато [душата на умиращия] стигне гърлото, тогава вие само гледате, а Ние сме по-близо до него от вас, ала не виждате – и защо, ако не сте длъжници, не я върнете обратно, ако говорите истината? (83–87)

Смъртта е неизбежен и непредотвратим момент в живота на всеки човек. Тя идва внезапно и е извън човешкия контрол:

И ако [умиращият] е от приближените [на Аллах], тогава покой и удовлетворение, и Градината на блаженството. А ако е от получените отдясно, тогава [ще му се каже]: „Мир на теб, защото си от получените отдясно!“ (88–91)

Този поздрав от ангелите е за триумфа на вярващите над трудностите и житейските изкушения, а също и като предизвестие за голямото щастие, което ги очаква от срещата им с Аллах. За разлика от тях съдбата на престъпниците ще бъде пагубна: „А ако е от отричащите, заблудените, тогава – угощение от вряща вода и изгаряне в Огъня“ (92–94).

По този начин сурата завършва с тематично сходство между нейното начало и край и така изпълва картината от събития в откъснатото. Независимо от позициите на хората истината остава неопетнена и над всичко: „Това е достоверната истина. Затова прославяй името на твоя Господ, Всевеликия!“ (95–96).

СУРА 57

Ел-Хадид (Желязото)

Тази сура е низпослана в Медина и е адресирана до мюсюлманите като общност. Ислямът възпитава на отдаденост към Аллах. Затова свидетелстват и ежедневните петкратни молитви, които се изпълняват от зазоряване до нощта. Повикът за молитви, *езан*, се чува пет пъти на ден, призовавайки вярващите към джамиите, където мюсюлманите, без значение на тяхното социално положение, възхваляват Създателя и изразяват своята признателност към Него:

Всичко на небесата и всичко на земята прославя Аллах. Той е Всемогъщия, Всемъдрия. Негово е владението¹⁷⁷ на небесата и на земята. Той съживява и Той умъртвява. Той за всяко нещо има сила. (1-2)

Ние живеем в епохата на науката. Тази епоха с право се нарича така, тъй като човешки крак стъпи на луната и опитите да се завладее космосът от човека продължават. Науката доказва без съмнение, че слънцето и неговите спътници са просто петънца в огромната вселена, която гъмжи от най-различни звезди и планети. Обширната вселена е много по-внушителна и голяма, отколкото можем да си представим. Тя функционира и се контролира от прецизни и синергични закони, които оказват влияние върху приливите и отливите на океаните, затъмнението на небесни тела, дори и върху нашето дишане. Ние оставаме в страхопочитание към феномена на вселената и можем единствено да

177 От преводача.

изразим признателността си към нейния Създател и Този, Който я управлява и крепи.

Навсякъде около нас творчеството на Твореца е видимо. Яйцето, което кокошката снася; млякото, което кравата дава; плодът, който женската носи в утробата си; посевите, които израстват от семената, които сеячите полагат в почвата; и още много други примери. Всичко това е доказателство за творческата сила на Всемогъщия Аллах:

Той е, Който сътвори небесата и земята в шест дни, после се въздигна [безподобен] на Трона. Той знае какво прониква в земята и какво излиза от нея, и какво пада от небето, и какво се издига на него. Той е с вас, където и да сте. Аллах съзира вашите дела. (4)

Ислямът е отдаденост на Аллах. Мюсюлманите трябва да се възхищават на тази отдаденост и да допринасят за нейното осъзнаване сред останалите хора. Мюсюлманите вярват в правото на всеки човек да живее според религиозните убеждения, които сам си е избрал. Те се противопоставят също срещу всяка форма на потисничество и религиозни гонения.

Сурата продължава със своите напътствия към вярващите с думите:

Вярвайте в Аллах и в Неговия Пратеник, и раздавайте от онова, на което ви стори Той наследници! За онези от вас, които вярват и раздават, за тях има голяма награда. (7)

Да се вярва и раздава, са две от основните причини за успех. Мюсюлманите трябва да се стремят към тези ценности и с отговорност да следват примера на Пратеника Мухаммед, за да заемат достойно място сред хората. Изоставянето на пътя на вярата и пътя на Пратеника заради идеологии, които са в разрез с исляма, се осъжда от знаменията:

И какво ви е, защо да не повярвате в Аллах, когато Пратеника ви зове да повярвате в своя Господ, и Той вече получи вашия обет, ако сте вярващи? Той е, Който низпослава на Своя раб ясни знамения, за да ви изведе от тъмнините към светлината. Аллах към вас е състрадателен, милосърден. (8-9)

Арабите, на чийто език е низпослан Коранът, са сърцето на мюсюлманската общност и населяват региони с богати ресурси. Но къде се разпилява това богатство? Дали то е в услуга на исляма и мюсюлманите? По

мъдър начин ли се управлява и стопанисва то? Богатствата и ресурсите на мюсюлманския свят се ограбват и експлоатират в името на какви ли не интереси, но не и за исляма и мюсюлманите. Аллах отправя следния въпрос в тази сура:

И какво ви е, защо да не раздавате по пътя на Аллах? На Аллах принадлежи наследството на небесата и на земята. Онези от вас, които раздаваха преди завземането [на Мека] и се сражаваха, не са равни [с останалите]. Те са на по-високо стъпало от онези, които раздаваха след това и се сражаваха. Но на всички тях Аллах обеща Най-прекрасното. Сведущ е Аллах за вашите дела. На онзи, който дава хубав заем [по пътя] на Аллах, Той му го умножава и за него има щедра награда. (10–11)

Основният принцип, който прозира тук, е, че изразходването на богатствата по пътя на Аллах, пътя на доброто, е доказателство за силна вяра. Докато тези, които ограбват богатствата и ги разпиляват, ще имат лош край. В Съдния ден ще им бъде казано:

Днес не ще бъде взет откуп нито от вас, нито от онези, които не повярваха. Вашето обиталище е Огънят. Той най-добре ви подхожда. И колко лоша е тази участ! (15)

Отдадеността на Аллах, смиреността, добротата и съчувствието към хората са знаци за истинска и искрена вяра. Докато грубостта, жестокостта и високомерието са знаци за отдалеченост от Аллах. Ислямът възбранява тези негативни черти и възпитава мюсюлманите да се дистанцират напълно от тях. Често сме свидетели на непристойно поведение сред някои мюсюлмани, които дават становища по ислямски въпроси без знание, държат се високомерно и гледат на хората с пренебрежение. Макар тези хора да имат в себе си усещането, че притежават ключовете за Рая, поведението им недвусмислено разкрива крехката им вяра. Знаменията осъждат подобно поведение с думите:

Не е ли настъпило за вярващите време сърцата им да се смирят при споменаването на Аллах и пред истината, която бе низпослана, и да не станат като дарените с Писанието преди, за които срокът бе дълъг, и закоравяха сърцата им, и мнозина от тях са нечестивци. (16)

Липсата на чувствителност и съчувствие е болест, която руши личността на човека и с нищо не помага за разпространение на вярата и исляма. За да живеят хората в хармония и съпричастност един към

друг, е необходимо да възпитат у себе си смирение и доброта, а не високомерие и себелюбие.

След това сурата отново изтъква на преден план вярата и щедростта като отличителни черти, към които мюсюлманите трябва да се стремят:

На раздаващите милостиня мъже и жени, които дават хубав заем на Аллах, това се умножава и има за тях щедра награда. Онези, които вярват в Аллах и в Неговите пратеници, те са всеправдивите и мъчениците. При своя Господ ще имат награда и светлина. (18–19)

Според исляма мъченик е този, който е изгубил живота си заради вярата или напълно се е отдал да следва пътя на пратениците и да просвещава хората на посланието, низпослано от Аллах.

Вярата се измерва с действията и поведението. Тези, които позволяват мимолетни интереси и наслади да ги отклоняват от вярата в Аллах и в Съдния ден, не са истински вярващи. Много хора днес са нехайни към религията и живота след смъртта. Културата, която доминира в света, също не помага за по-добра промяна. Вярващите изглеждат безсилни да се справят със ситуацията. Обнадеждаващото е, че ислямът не призовава към суеверия и легенди, а към вяра, базирана върху изследвания, наблюдения и дълбоко разбиране на света около нас.

След това сурата призовава към надпревара за спечелване опрощението на Аллах:

Надпреварвайте се към опрощение от своя Господ и към Градината с ширина, колкото ширината на небето и на земята, приготвена за онези, които повярваха в Аллах и в Неговите пратеници! Това е благодатта на Аллах. Дава я Той комуто пожелае. Аллах е Господаря на великата благодат. (21)

В тази сура се говори и за желязото, откъдето всъщност идва заглавието ѝ:

Изпратихме Нашите пратеници с ясните знаци и низпослахме заедно с тях Книгата и везната, за да постъпват хората справедливо. И създадохме желязото. В него има огромна сила и облаги за хората, и за да изпита Аллах кой дори в уединение помага на Него [в религията] и на Неговите пратеници. Аллах е всемогъщ, всемогъщ. (25)

Аллах е създал желязото, в което има огромни ползи за хората. Тук сякаш се загатва, че мюсюлманите трябва да имат познания и умения относно желязото и неговите приложения и употреби в живота. Трябва да се признае, че мюсюлманите изостават в научно-технологичните изследвания. Ислямът подтиква към прогрес в науката и технологиите, затова мюсюлманите трябва да просперира в това отношение, за да имат полезен принос за човечеството и да бъдат достойни и уважавани.

Сурата завършва с трогателен съвет, който насочва сърцата да изпитват богобоязън към Аллах и да следват пътя на Пратеника, за да спечелят милостта на Създателя, Неговата светлина и опрощение. С този стремеж вярващите ще заслужат достойно и извисено място в съществуването:

О, вярващи, бойте се от Аллах и вярвайте в Неговия Пратеник! Той ще ви даде двоен дял от Своята милост. И ще стори за вас светлина, с която ще вървите. И ще ви опрости. Аллах е опрощаващ, милосърден. За да узнаят хората на Писанието, че нямат власт над нищо от благодатта на Аллах и че благодатта е в Ръката на Аллах. Дава я Той комуто пожелае. Аллах е Владетеля на великата благодат. (28–29)

СУРА 58

Ел-Муджаделе (Спорът)

Тази сура е низпослана в мединското общество, което се отличавало с културно многообразие. Там живеели мюсюлмани, които се опитвали да разпространяват исляма сред населението; езичници, които били лекомислени и невежи в религията; евреи, превърнали се в етноцентрична група със своите интереси и опити да доминират в района; и лицемери, готови да продадат всеки в името на личния интерес.

Въпреки краткото си съдържание сурата се занимава с всички тези групи на мединското общество, като в допълнение разглежда и въпроси, свързани със семейството и по-конкретно въпроса за развода. Знаменията дават напътствия и правилни насоки по тези въпроси и така очертават границите на Аллах: „Тези са границите на Аллах. А за неверниците има болезнено мъчение“ (4). По същия начин, след като представя нормите, отнасящи се до развода в сура *Ел-Бакара* (Кравата), Аллах отново завършва с думите: „Това са границите на Аллах, не ги нарушавайте!“ (229). Докато в сура *Ен-Нуса* (Жените), след установяване на нормите за наследството, се казва:

Тези са границите на Аллах. А който се покорява на Аллах и на Неговия Пратеник, Той ще го въведе в Градините, сред които реки текат. Там ще пребивават вечно. Това е великото спасение. (13)

Това е уникална характеристика на Корана – да обвързва нормите с вярата и отдадеността на Аллах. Така се подчертава, че изпълнението

на нормите е част от вярата и израз на почитане на Всевишния Аллах, Който знае най-съкровено в душите на хората:

Не виждаш ли, че Аллах знае всичко на небесата и всичко на земята? И няма таен разговор на трима, без Той да е четвъртият, нито на петима, без Той да е шестият... (7)

Предава се, че някои евреи в Медина поздравявали Пратеника Мухаммед и мюсюлманите с израза „Сам Алейкум“, смърт вам, вместо с израза „Селям Алейкум“, мир вам. Този нюанс в поздрава бил забелязан от Айша. Тя известила Пратеника за това, но той го спотаил в душата си и не реагира. Противно на него, Аллах разкрил тази подлост с думите:

И когато идват при теб, те поздравяват с онова, с което Аллах не те поздравява, и си казват: „Защо Аллах не ни наказва за нашите думи?“. Достатъчен им е Адът. Ще горят в него. Колко лоша е тази участ! (8)

Аллах повелил на мюсюлманите да не следват лошия пример и да не изричат непристойни и оскърбителни думи, както и да не стават жертва на интригите, които група евреи и лицемери кроели в Медина, за да навредят на вярващите:

О, вярващи, ако разговаряте тайно, не разговаряйте за грях и вражда, и неподчинение на Пратеника, а разговаряйте за праведност и богобоязливост, и се бойте от Аллах, при Когото ще бъдете събрани! Тайният [враждебен] разговор е само от сатаната, за да наскърбява вярващите. Но той не ще им навреди с нищо без позволение на Аллах. На Аллах да се уповават вярващите! (9-10)

Ислямът отдава високо място на тези, които имат искрена вяра и знание. Пратеника Мухаммед също се е възхищавал на тези качества на вярващите. Сурата потвърждава това с думите:

Аллах ще въздигне по степени онези от вас, които вярват и са дарени със знание. Сведущ е Аллах за вашите дела. (11)

Мюсюлманите силно обичат Пратеника Мухаммед, тъй като той им е разкрил напътствието на Аллах и ги е извел от мрака към светлината. Те го обичат и заради неговия велик нрав и човечност. Тази обич карала първите мюсюлмани да търсят постоянно близост до

Пратеника и да прекарват времето си с него. Но за да му осигури покой, Аллах повелил следното:

О, вярващи, ако ще разговаряте насаме с Пратеника, раздайте преди вашия разговор милостиня! Това е най-доброто за вас и най-чистото. А ако не можете – Аллах е опрощаваш, милосърден. (12)

Знамението учи мюсюлманите да компенсират с добри дела пропуснатата възможност да се срещнат с Пратеника. По този начин в съзнанието се утвърждава, че извършването на добрина е причина за спечелване задоволството на Аллах, което е по-важно дори от разговор с любимия Пратеник. Сурата продължава с думите:

Нима ви е страх да раздавате милостиня преди разговора си насаме? Ако не го извършите, а Аллах вече ви позволи това, отслужвайте молитвата и давайте милостинята закат... (13)

Принципите на вярата и морала най-добре се тестват в условията на многообразие и преплитане между ценности и интереси. Любовта към близките и личните интереси не трябва да бъдат причина за престъпване пред принципите и ценностите. Феноменът на лицемерието е болест, опасна за личността и обществото, тъй като тя се прикрива с лъжата:

Не виждаш ли сближилите се с народ, комуто Аллах се е разгневил? Те не са нито от вас, нито от тях и се кълнат в лъжата, знаейки. Аллах е приготвил за тях сурово мъчение. Лошо е онова, което вършат! (14–15)

Лошите навици трудно се изкореняват. Тези, които са свикнали да лъжат и да бъдат предатели, ще се опитат да лъжат и в Съдния ден:

Един Ден Аллах ще ги възкреси всички и ще Му се кълнат, както се кълнат и на вас, и ще мислят, че имат полза. Ала те са лъжците! (18)

Но в този ден лъжите им ще бъдат разобличени и ще бъдат белязани с низост: „Онези, които се противят на Аллах и на Неговия Пратеник, те са сред най-унижените“ (20).

Аллах напътства вярващите да възпитат вяръност у себе си, да бъдат щастливи със своята вяра и да са сплотени помежду си, за да заслужат спасение. Сурата завършва с думите:

Не ще намериш хора, които вярват в Аллах и в Сетния ден, да обичат противящите се на Аллах и на Неговия Пратеник¹⁷⁸, дори да са бащите или синовете им, или братята, или роднините им. На тези Той вложи вярата в сърцата им и ги подкрепи с дух от Себе Си. И ще ги въведе в Градините, сред които реки текат, там ще пребивават вечно. Аллах е доволен от тях и те са доволни от Него. Те са привържениците на Аллах. А привържениците на Аллах са сполучилите. (22)

178 Противенето срещу Аллах и Пратеника включва в себе си също нарушаването на справедливостта, свободата и правата като цяло.

СУРА 59

Ел-Хащр (Изселването)

Голяма еврейска общност се била заселила в Медина няколко десетилетия преди пристигането на Пратеника Мухаммед и мюсюлманите в града. Евреите не спазвали своята религия и били известни с несправедливост и незаинтересованост при просвещаването на хората в религиозните учения. Когато мюсюлманите се заселили в Медина, започнали да възпитават арабите езичници на исляма. Това не се харесало на някои евреи и те почнали да кроят планове срещу личността на Мухаммед и исляма. Успели да настроят и останалите евреи срещу мюсюлманите и се заели да изграждат укрепления около селищата си, планирайки конфронтация с Мухаммед и неговите последователи.

До конфронтация се стигнало и резултатът от нея бил изселване на евреите от Медина. Сурата говори за тези исторически събития в Медина и започва с думите: „Всичко на небесата и всичко на земята прославя Аллах. Той е Всемогъщия, Всемъдрия“ (1). Сякаш прославата на Аллах тук, в този конкретен контекст, е продиктувана от успешното премахване на всички пречки пред справедливостта, мира и правата на хората. Подобен контекст се открива и в сура *Ел-Енам* (Добитъкът): „И бе изкореняван и последният угнетител. Слава на Аллах, Господа на световите!“ (45).

Преди изселването им от Медина евреите демонстрирали сила и се чувствали непобедими. Сурата отбелязва това с думите:

Той е, Който прогони от домовете им при първото изселване неверниците сред хората на Писанието. Вие не мислехте, че ще излязат, а те мислеха, че крепостите им ще ги защитят от Аллах. Но повелята на Аллах дойде при тях оттам, откъдето не очакваха, и всели в сърцата им ужас, та разрушиха своите домове със собствените си ръце и с ръцете на вярващите. Поучете се, о, зрящи хора! (2)

Мюсюлманите искали да живеят в мир и сигурност със своите съседи евреи. Но евреите, без да бъдат провокирани, се забъркали в интриги и планове за убийство на Пратеника Мухаммед и разпалване на война срещу мюсюлманите. Това всъщност била причината за тяхното изселване от града:

Това е, защото се противопоставиха срещу Аллах и срещу Неговия Пратеник. А за който се противопоставя срещу Аллах – Аллах е суров в наказанието.¹⁷⁹ (4)

Изоставените имоти на евреите били раздадени на мюсюлманите преселници от Мека, които били изгубили всичко материално при преселението им към Медина. Местните жители на Медина проявили изключително гостоприемство към преселниците и не възразили срещу това разпределение поради силната си вяра и думите на Аллах в тази сура: „За да не бъде [богатството] в обращение [единствено] сред богатите измежду вас“ (7). Така социалният баланс донякъде бил възстановен в Медина.

Вярващите преселници от Мека са описани по следния начин в сурата:

[Част от това е] за бедняците-преселници, които бяха прогонени от своите домове и имоти, търсейки обилие и благоволение от Аллах, и помагайки на Аллах и на Неговия Пратеник... Те са искрените. (8)

Така мюсюлманската общност в Медина била изградена върху основите на справедливостта, равенството и братството, затова и успяла да се развие и да реализира своите цели.

Сурата отбелязва, че лицемерите в Медина дали обещание на евреите да ги подкрепят и воюват заедно с тях срещу Пратеника Мухаммед и мюсюлманите:

179 Преводът е на преводача.

Не виждаш ли как лицемерите казват на своите братя сред хората на Писанието, които не повярваха: „Ако бъдете прогонени, ще излезем заедно с вас и не ще се подчиним заради вас никога на никого, и ако бъдете нападнати, ще ви подкрепим“. Аллах е свидетел, че наистина са лъжци. (11)

Аллах призовава вярващите към смирение и подготовка за Съдния ден:

О, вярващи, бойте се от Аллах! И всеки да види какво е приготвил за Утре! И бойте се от Аллах! Сведущ е Аллах за вашите дела. И не бъдете като онези, които забравиха Аллах – Той ги накара да забравят себе си! Те са нечестивците. (18–19)

Мюсюлманите трябва да следват напътствията на Корана и Пратеника, за да се издигнат духовно, морално, социално и научно, както са се издигнали първите мюсюлмани и са допринесли значително за развитието на човечеството.

Силата и влиянието на Корана са описани така в сурата:

Ако бяхме низпослали този Коран върху планина, щеше да я видиш смирена, разцепена от страх пред Аллах. Тези примери ги даваме на хората, за да размислят. (21)

Сурата завършва с възхвала на Аллах. Споменават се някои от прекрасните Му имена, които оказват дълбоко влияние върху вярата и поведението на мюсюлманите.

СУРА 60

Ел-Мумтехена (Изпитваната)

Уважението на човешкото достойнство е универсална ценност. Вярващите трябва да пазят достойнството си и да не позволяват то да бъде погазвано: „И които, ако ги сполети насилие, се бранят“ (*Еш-Шура* (Съвещанието): 39).

Правата на първите мюсюлмани в Мека били погазени. Макар че били прокудени от домовете си от езичниците, те не престанали да се борят за своите права и за справедливост. Превъзмогнали редица битки и конфликти срещу арабските идолопоклонници и заслужено надделели над тях. На вярващите не им било позволено да толерират агресията и потисничеството:

О, вярващи, не взимайте за близни Моите врагове и вашите врагове! Вие се отнасяте с обич към тях, а те не повярваха в истината, която дойде при вас. Прогонват Пратеника и вас, защото вярвате в Аллах, вашия Господ...¹⁸⁰ (1)

Недопустимо било да се търси сътрудничество с езичниците, тъй като те планирали да унищожат мюсюлманите и тяхната религия. Аллах разкрил коварните им намерения с думите:

Ако ви надвият, ще ви станат врагове и със зло ще простират към вас ръцете и езичите си. И желаят да сте неверници. (2)

180 Знамението има конкретен исторически мотив: мюсюлманин се опитал да предостави секретна информация на езичниците в Мека за плановете на Пратеника Мухаммед.

Вярващите трябва да изразяват лоялност и подкрепа едни към други:

Хубав пример за вас са Ибрахим и онези, които бяха заедно с него, когато казаха на своя народ: „Непричастни сме към вас за онова, на което служите вместо на Аллах! Ние ви отхвърляме и ще се прояви вражда и омраза помежду ни, докато не повярвате единствено в Аллах“. (4)

Това не означава, че мюсюлманите са войнствено и враждебно настроени към хората с различни убеждения. Тук става въпрос конкретно за отблъскване на агресия и опазване на правото на убеждение и вероизповедание. Това ясно проличава от следващите знамения:

Аллах не ви забранява да се отнасяте с добро и да постъпвате справедливо към онези, които не воюват с вас в религията и не ви прогонват от домовете ви. Аллах обича справедливите. Аллах ви забранява само да се сближавате с онези, които воюват с вас в религията и ви прогонват от домовете ви, и помагат за прогонването ви. А които се сближават с тях – те са угнетителите. (8–9)

Световният мир трябва да се пази със справедливост на базата на зачитането на човешките права и човешкото достойнство. Свидетели сме на нарушаване на тези права и погазване на човешкото достойнство на много места по света. Не е справедливо животът и правата на едни хора да бъдат опазвани, а на други – безцеремонно погазвани.

Последното знамение от сурата отново отхвърля възможността за съюз с враждуващите езичници, които се стремели към изкореняването на исляма:

О, вярващи, не се сближайте с хора, на които Аллах се е разгневил! Изгубили са те надежда за отвъдния живот, както и неверниците са изгубили надежда за намиращите се в гробовете. (13)

Мюсюлманите понесли огромна несправедливост от споразумението при Худейбия през 628 година. Според това споразумение те нямали право да дават убежище в Медина на хора, които искали да приемат исляма, бягайки от репресиите на езичниците в Мека. Дори се задължавали да връщат тези хора обратно на потисниците. Докато езичниците имали право да подсигуряват убежище на всички,

които били срещу Пратеника и мюсюлманите. В този период жени от Мека приели исляма, но враждебната обстановка там била крайно неблагоприятна за тях. Затова Аллах низпослал знамение, според което тези жени трябвало да бъдат приети от мюсюлманите в Медина и да им се осигури убежище, противно на споразумението:

О, вярващи, ако дойдат при вас вярващите жени като преселнички, изпитайте ги! Аллах най-добре знае вярата им. И ако узнаете, че са вярващи, не ги връщайте при неверниците! (10)

Някои жени мюсюлманки в Медина се отвърнали от исляма и били върнати при езичниците в Мека, които трябвало да компенсират разходите за тези жени на техните съпрузи мюсюлмани. А мюсюлманите трябвало да компенсират разходите на езичниците за съпругите им, които приели исляма и получили убежище в Медина:

И дайте на мъжете им онова, което те са похарчили! Не е грях за вас да се ожените за такива, ако им дадете сватбените дарове. И не задържайте [о, вярващи мъже] вашите отrekli се от вярата жени, и си искайте, каквото сте похарчили, и те [невярващите мъже] нека искат, каквото са похарчили [за своите повярвали жени]! (10)

Тези указания, макар и справедливи, не били прилагани дълго време, тъй като жителите на Мека приели исляма и с това бил сложен край на езичеството.

След установяването на *теухида* в Мека Аллах дал следните наставления на Пратеника:

О, Пророче, ако дойдат при теб вярващите жени да ти се закълнат, че не ще съдружават нищо с Аллах и не ще крадат, и не ще прелюбодействат, и не ще убиват децата си, и не ще скалпват лъжа за онова, което е между ръцете и краката им, и че ще те слушат в одобряването, приеми клетвата им и моли Аллах за тяхното опрощение! Аллах е опрощаващ, милосърден. (12)

Това е обетът, който меканските жени дали пред Пратеника Мухаммед за вярност и лоялност. Регулирани по този начин, взаимоотношенията били гарант за общество с висок морал и почтеност.

СУРА 61

Ес-Саф (Редицата)

Напътствията, низпослани от Аллах, могат да бъдат разпространени сред хората само с искреност, добър пример и усилия. Вярата губи своето влияние, когато се изпълнява единствено на думи. Най-добрият пример за истинска вяра са добрите дела. Затова и сурата подчертава този принцип още от самото начало:

О, вярващи, защо говорите онова, което не вършите? Най-омразно пред Аллах е да говорите онова, което не вършите. (2–3)

Истински вярващият е отдаден на Аллах и живее в хармония със света, който го заобикаля. Той прославя величието на Създателя заедно с цялото съществуване:

Всичко на небесата и всичко на земята прославя Аллах. Той е Всемогъщия, Всемъдрия. (1)

Неверието е неблагодарност и раздиране на тази хармония. Сурата осъжда противоречието между думите и поведението и дава пример за това от историята на израилтяните. Според сурата някои хора огорчавали пратеника Муса (Мойсей) и се противопоставяли на неговите учения. Те били наказани заради тяхното предателство и отказа им да подкрепят Муса.

И рече Муса на своя народ: „О, народе мой, защо ме огорчавате, след като вече узнахте, че аз съм пратеник на Аллах при вас?“. И когато се

отклониха, Аллах отклони сърцата им. Аллах не напътва нечестивите хора. (5)

След това сурата говори за пратеника Иса (Иисус) и посланието от Аллах, с което бил изпратен до израилтяните, за да ги върне към вярата, след като се били отклонили от напътствията на Тората. Той имал задачата също да ги извести за Пратеника Мухаммед, който щял да се появи с универсално послание от Аллах за хората:

И рече Иса, синът на Мариам: „О, синове на Израил, аз съм пратеник на Аллах при вас, да потвърдя Тората отпреди мен и да благовестя за пратеник, който ще дойде след мен. Името му е Ахмад“. А когато [Мухаммед] им донесе ясните знаци, рекоха: „Това е явна магия“. (6)

В Библията Иисус казва:

Ако ме любите, опазете Моите заповеди. И Аз ще помоля Отца, и ще ви даде друг Утешител, за да пребъдва с вас векове. (Евангелие от Йоана, 14: 15-16)

Тези описания отговарят на личността на Пратеника Мухаммед и неговото послание. Аз лично следвам Мухаммед, тъй като ученията му са в хармония с човешката природа и не противоречат на здравия разум. Коранът ни запознава със Създателя по пътя на разсъжденията за нас самите и света, който ни заобикаля. Това послание носи в себе си аргументите за своята истинност и автентичност и не се нуждае от други източници, които да го утвърждават.

След това сурата продължава с думите:

И кой е по-голям угнетител от онзи, който измисля лъжа за Аллах, когато го зоват към Исляма? Аллах не напътва хората угнетители. Те искат да угасят светлината на Аллах с уста. Но Аллах ще стори да засияе в пълнота Неговата светлина, дори неверниците да възненавиждат това. (7-8)

Най-големият дар от Аллах за човека е интелектът. Затова и ислямът базира вярата върху разумни доводи. Вярвания и представи, които са основани на неразумност, не би трябвало да ангажират човешката мисъл и поведение.

Към края сурата отново подчертава важността на съчетанието между вяра и дела и призовава към полагане на усилия по пътя на Аллах:

Да вярвате в Аллах и в Неговия Пратеник, и да се борите по пътя на Аллах чрез своите имоти и души. Това е най-доброто за вас, ако знаете. (11)

Сурата завършва с призив за подкрепа на посланието от Аллах. Даден е пример с пратеника Иса (Иисус) и неговите ученици, които поради силната си вяра оказали безусловна подкрепа на Иса:

О, вярващи, бъдете помощници [по пътя] на Аллах, както Иса, синът на Мариам, рече на учениците си: „Кои са моите помощници [по пътя] на Аллах?“. Учениците рекоха: „Ние сме помощниците [по пътя] на Аллах“. И част от синовете на Израил повярва, а друга не повярва. И подкрепихме вярващите срещу врага им, и те станаха победители. (14)

Мюсюлманите днес трябва добре да разберат и осъзнаят тези думи и да бъдат предани помощници по пътя на Аллах.

СУРА 62

Ел-Джумуа (Петъкът)

Тази сура също започва с прослава на Аллах и вдъхновява вярващите да прославят и почитат Всевишния:

Всичко на небесата и всичко на земята прославя Аллах – Владетеля, Всесветия, Всемогъщия, Всемъдрия. (1)

Всеки път, когато *езанът* прозвучи, мюсюлманите се отправят към джамиите, за да възхваляват Аллах в израз на признателност и единство на общността. Петъчният ден е специален ден за мюсюлманите по цял свят. В този ден, както Пратеника е отбелязал, има час, в който се приемат молитвите на вярващите.

Първото знамение, което отразява прославянето на Аллах от цялата вселена, критикува по косвен начин поведението на група мюсюлмани от първото поколение. Тези хора напуснали джамията по време на петъчна проповед, изпълнявана от самия Пратеник, тъй като разбрали, че в Медина е пристигнал търговски керван:

И щом видяха търговия или забавление, разотидоха се натам и те оставиха да стоиш. Кажи [о, Мухаммед]: „Това, което е при Аллах, е по-добро от забавлението и от търговията. Аллах е Най-добрия от даряващите препитание“. (11)

Мухаммед бил избран сред неграмотните араби да бъде последният Пратеник на Аллах и да извести хората за Неговото послание. С тази

чест са били удостоени много пратеници преди него. Но тъй като хората пренебрегвали напътствията на Създателя, Той изпратил Мухаммед с последното и непреходно напътствие:

Той е, Който проводи при неграмотните [араби] Пратеник измежду тях да им чете Неговите знамения и да ги пречисти, и да ги учи на Книгата и на мъдростта, а преди бяха в явна заблуда. (2)

Арабите показали предразположеност към исляма и го разпространили сред други хора и нации. Това доказва универсалния характер на ислямската религия. При някои от израилтяните етноцентризмът и материалните стремежи надделели над ценностите на вярата и знанието. Сурата описва тази група със следните знамения:

Онези, които бяха натоварени с Тората, а после не понесоха товара, приличат на магаре, носещо книги. Колко лош е примерът на хората, които взимат за лъжа знаменията на Аллах! Аллах не напътва хората-угнетители. Кажете: „О, юдеи, щом твърдите, че вие сте ближните на Аллах без другите хора, възжелайте смъртта, ако говорите истината!“. Ала не ще я възжелаят никога заради онова, което със своите ръце са сторили отпреди. Аллах знае угнетителите. (5-7)

За съжаление, днес много мюсюлмани са тръгнали по този път на материалистични и етноцентрични тенденции, загърбвайки напътствията на Създателя. Искрените мюсюлмани трябва да полагат усилия за възпитанието на общността, за да върви тя по пътя на Аллах и да заслужи достойно място сред хората.

СУРА 63

Ел-Мунафикун (Лицемерите)

Лицемерието е най-презряната черта от човешкото поведение. Това е противоречие между вътрешния свят на човека и неговите позиции и действия. То е лъжливо изповядване на вярата, която в този случай е толкова крехка, че не може да спаси лицемера от предателство и измяна пред изкушението на личните интереси и облаги. Затова егоистичните цели на тези хора ги правят безпринципни и нерешителни, криещи се постоянно зад лъжесвидетелства.

Аллах е разкрил тези истини за лицемерите на Пратеника Мухаммед с думите:

Когато идват при теб, лицемерите казват: „Свидетели сме, че ти си Пратеника на Аллах“. Аллах знае, че ти си Неговият Пратеник. Аллах е свидетел, че лицемерите са лъжци. (1)

Лицемерието не може да се крие дълго. То се разкрива от поведението на лицемера или от непредвидени събития. Тази сура разобличава лицемерието на хора в Медина, които привидно демонстрирали, че са вярващи и носители на добродетели. Но всъщност те постоянно се опитвали да посеят семената на раздора между мюсюлманите преселници и местните вярващи в Медина. Думите им били изпълнени със святост, но в душите криели омраза. Поведението им било коварно. Използвали всяка малка възможност, за да разпалят огромен конфликт и раздор сред мюсюлманите:

Те са, които казват: „Не харчете за онези, които са при Пратеника на Аллах, за да се разотидат!“. Но на Аллах принадлежат съкровищниците на небесата и на земята. Ала лицемерите не проумяват. (7)

Мюсюлманите преселници от Мека изгубили своите имоти при преселението и разчитали на своите братя в Медина да им помогнат. Но лидерът на лицемерите, Абдуллах ибн Убей, правел всичко възможно да противопостави двете групи. Той настройвал мединците срещу меканците и им внушавал да не им оказват никаква помощ, цитирайки поговорката „Храни куче да те лае“. Аллах е разкрил някои от неговите думи в следващото знамение:

Казват: „Щом се върнем в ал-Медина, по-могъщият там непременно ще пропъди по-слабия“. А могъществото принадлежи на Аллах и на Неговия Пратеник, и на вярващите. Ала лицемерите не разбират. (8)

Абдуллах ибн Убей подкопавал силата на мюсюлманите и се опитвал да ги противопостави едни на други, тъй като неговата голяма мечта била да управлява Медина. Но с пристигането на Пратеника там това не се случило. Тогава той, вместо да се присъедини с достойнство и искреност към вярващите, постъпил като страхливец и избрал подхода на лицемерието. Въпреки че, ако бил избрал първия вариант, можело да осъществи мечтите си.

Сурата завършва с ценен съвет към вярващите:

О, вярващи, да не ви отвличат от споменаването на Аллах нито вашите имоти, нито вашите деца! А които сторват това, те са губещите. И раздавайте от онова, което ви дарихме за препитание, преди да е дошла при някого от вас смъртта... (9-10)

СУРА 64

Ет-Тегабун

(Разкриването на заблудата)

И тази сура започва с уверението, че цялата вселена и всичко в нея прославя Аллах и се прекланя пред Него:

Всичко на небесата и всичко на земята прославя Аллах. Негова е властта и Негова е възхвалата. Той над всяко нещо има сила. (1)

Сред хората има такива, които не признават величието и силата на Създателя и не приемат Неговите напътствия и пратеници. В сура *Ен-Нехл* (Пчелите) се казва: „Той сътвори човека от частица сперма, и ето го – явен противник!“ (4). Настоящата сура също потвърждава тази истина с думите:

Той е, Който ви сътвори. Някои от вас са неверници, а други – вярващи. Аллах е зрящ за вашите дела. (2)

Отношението на непризнателност и неуважение към Създателя е недопустимо, тъй като Той е сътворил човека в превъзходен образ и му е дарил всичко необходимо, за да живее щастливо. Понякога хората отказват да приемат вярата поради предрасъдъци и негативно отношение към този, който им я представя. Особено вярно е това за хора с по-нисък интелект, които често дори гледат с презрение към по-интелигентните от тях. Знаменията отразяват това явление по следния начин:

Не стигна ли до вас вестта за онези, които не повярваха преди и вкусиха пагубността на своето дело? За тях има болезнено мъчение. Така е, техните пратеници им донасяха ясните знаци, а те казваха: „Нима хора ще ни напътват?“. И не повярваха, и се отвърнаха. Но Аллах не се нуждае от тях. Аллах е всебогат, всеславен. (5–6)

Характерно за някои хора е да се стремят постоянно към доминация над другите и да пренебрегват талантите на останалите хора. Това поведение е присъщо и на някои общества. Но пратениците били скромни, смирени и изключително толерантни хора. Да се подхожда към тях с неуважение и конфронтация, било абсолютно несправедливо.

Сурата продължава с въпроса за живота след смъртта:

Неверниците твърдят, че не ще бъдат възкресени. Кажете: „Не, кълна се в своя Господ, ще бъдете възкресени, после ще бъдете известени за вашите дела. За Аллах това е лесно“. (7)

Отричането на живота след смъртта не е нова позиция за хората. Но едва ли някога скептицизмът по отношение на тази доктрина е бил по-силен, отколкото е сега. В съвременната цивилизация се подчертава единствено, че животът е тук и сега, а вярата в друг живот след смъртта просто се приема за абсурдна глупост и едва ли не се осмива.

След това Аллах казва:

Вярвайте в Аллах и в Неговия Пратеник, и в Светлината, която низпослаха! Сведущ е Аллах за вашите дела. (8)

Светлината е Коранът, който е автентичното и красноречиво Слово на Аллах. Той съдържа напътствия за достоен и справедлив живот за всички хора. Дълг на мюсюлманите е добре да разберат неговото послание и да следват напътствията му.

След това темата се насочва към Съдния ден:

Когато Той ви събере за Деня на събирането, това е Денят, в който ще се разкрие заблудата. (9)

В този ден много хора ще изпитат огромно съжаление и угризение, че са пропилили времето и енергията си напразно, без да подготвят нищо за Деня на равнотетката. Пратеника Мухаммед е казал: „Много хора не се възползват от две големи блага: здравето и свободното време“¹⁸¹.

181 Хадисът е предаден от Бухари (6412).

Мнозина ще бъдат разочаровани от позициите си в земния живот. Тези, които са уважавали влиятелни хора заради интересите си и са отблъсквали и презирали други заради тяхната бедност и безпомощност, също ще бъдат неприятно изненадани. Много хора, които са отхвърляли вярата, ще искат да повярват, но ще бъде късно, тъй като времето за равносметка вече ще е настъпило.

Тази сура е низпослана в Медина, когато мюсюлманите полагали усилия да изградят новата си общност и срещали много предизвикателства и враждебно поведение от недоброжелателите си. За да подкрепи вярващите в онези трудни времена, Аллах заявил следното:

Никоя беда не идва без позволение на Аллах. А който вярва в Аллах, Той напътва сърцето му. Аллах всяко нещо знае. (11)

Меканските мюсюлмани били прогонени от домовете и имотите си заради това, че последвали Мухаммед и приели вярата. Това наистина било голямо изпитание, което те понесли с доблест и жертвоготовност. Все пак имало и такива, които се колебаели под натиска на своите семейства и не се решавали да се преселят с Пратеника към Медина. Следващите знамения били низпослани именно по този повод:

О, вярващи, сред вашите съпруги и деца имате и врагове – пазете се от тях! А ако се въздържите и извините, и простите – Аллах е опрощаващ, милосърден. Вашите имоти и деца са изпитание. А при Аллах има велика награда. (14–15)

Сурата завършва с ценни напътствия за търсене на близост до Аллах и щедрост към хората и предупреждава за злото на скъперничеството:

Затова бойте се от Аллах, колкото ви е по силите, и слушайте, и се покорявайте, и раздавайте за свое добро! А който се предпази от скъперничество на своята душа – тези са сполучилите. (16)

СУРА 65

Ет-Талак (Разводът)

Тази сура се възприема като по-краткия вариант на сура *Ен-Ниса* (Жените), тъй като съдържа редица норми, свързани с женитбата и семейния живот. В нея се разглеждат и проблеми, които застрашават стабилността на семейството и неговото благосъстояние. Темата на сурата е представена изключително ефективно и заслужава задълбочено изучаване и размисъл. Коментарите върху знаменията тук не са само мои възгледи. Те се припокриват с мненията на много видни учени от миналото.

Сурата започва с обръщение към самия Пратеник Мухаммед, който е идеал за мюсюлманската общност. Подобно обръщение придава огромна тежест на разглеждания въпрос. Разводът е тежък и сериозен проблем с дълбоки последствия не само върху семейството и неговия роднински кръг, но и върху цялото общество. Затова този проблем се нуждае от норми, които да го регулират, за да се снижат до минимум вредите, злоупотребите и несправедливостта, възникващи от развода.

Оттук ислямът не позволява да се обявява развод по време на менструален и следродилен период. Разводът се обявява пред двама свидетели. След обявяването му съпругата трябва да остане в семейния дом, а не веднага да го напусне, тъй като тази фаза на развод е предупредителна и след нея е възможно взаимоотношенията да се подобрят, ако причините за неразбирателство бъдат отстранени. Пристъпите на ярост могат да утихнат в рамките на два-три месеца

и така да се възвърне желанието за помирение. Аллах разкрива тези норми с думите:

О, Пророче, ако се развеждате с жените, развеждайте се с тях в срока, затова и пресмятайте срока, и бойте се от Аллах, вашия Господ! Не ги пропъждайте от домовете им, а и те да не излизат, освен ако са сторили явна скверност. Това са границите на Аллах. А който престъпва границите на Аллах, той угнетява себе си. Откъде да знаеш, Аллах може да породи след това и нещо ново. (1)

Забележително е, че сурата поставя темата за развода много силно в контекста на вярата в Съдния ден, равносметката и богобоязънта. Подобен контекст смекчава емоциите и изостря чувството за справедливост, което може да спаси семейството от разпадане и да го върне към помирение и взаимна прошка:

Това е наставление за онзи, който вярва в Аллах и в Сетния ден. За онзи, който се бои от Аллах, Той сторва изход. (2)

Сурата дава също указания за попечителство и кърмене при развод. От всички тези напътствия в контекста на развода се разбира ясно, че Аллах не желае разводът да се превърне в травма за семейството, нито пък неговите последици да засегнат обществото така, че да се получат сътресения и отчуждаване между хората.

Въпреки това практиките на мюсюлманите по отношение на развода са изпълнени с несправедливост и трагедии. Често се подхожда с крайна придирчивост и се прибегва към развод заради дребни и незначителни причини. Традициите и поведението на много мюсюлмани при развод са създали грешни впечатления у хората, че правилата за развод в исляма са жестоки и несправедливи по отношение на жените. Но всъщност самите тези практики, които се определят за жестоки и несправедливи, противоречат на духа на исляма и са в разрез с ислямските норми за развод. Като цяло идеалът на исляма често се опетнява от безотговорни интерпретации и практики, които пък недоброжелателите на мюсюлманите едва чакат да доловят, за да злорадстват и внушават на останалите, че ислямът е жесток и несправедлив.

Затова втората част на сурата може да се разбере като предупреждение срещу тези, които не следват установените норми от исляма и по-конкретно нормите за развод в този контекст:

И колко селища се възпротивиха на повелята на своя Господ и на Неговите пратеници, и затова им подирихме строга сметка, и ги мъчихме с ужасно мъчение! И вкусиха те пагубността на своето дело. И последицата на делото им бе загуба. (8-9)

За вярващите семейството трябва да бъде висша ценност и да се опазва, а не с лека ръка да се застрашава благополучието на семейния живот заради дребни и несъстоятелни причини. И друго – трябва да се знае, че поведението и практиките на мюсюлманите невини са в съответствие с нормативните учения на исляма.

Сурата завършва с акцент върху природния свят като ясен знак за могъществото и силата на Аллах, Който е разкрил своето послание към хората:

Аллах е, Който сътвори седем небеса, и от земята – също толкова. Повелята се спусна сред тях, за да узнаете, че Аллах за всяко нещо има сила и че Аллах обгражда със знание всяко нещо. (12)

Мюсюлманите трябва задълбочено да изучават тази сура, за да разберат нейните напътствия и мъдрости.

СУРА 66

Ет-Техрим (Възбраната)

Съпругите на Пратеника Мухаммед били от най-целомъдрените и добродетелни жени, живели някога на земята. Те били изключително уважавани заради вярата им и подкрепата, която оказвали на Пратеника в изпълнение на неговата мисия. Личностите им били изградени по модела на Корана. Въпреки всичко това има два случая, в които те били критикувани.

Първият случай се отнася до моментно недоволство, което те изразили към скромния начин на живот на Пратеника, и исканията им за по-добър стандарт на живот, с повече лукс и възможности. Това състояние отшумяло бързо и те приели начина на живот на Пратеника, който им обяснил, че целта на живота се крие в спечелване на обичта и задоволството на Аллах и спасение в отвъдното, а не в задоволяването на капризи.

Вторият случай бил породен от ревност между съпругите на Пратеника. Поради добрия му нрав и изключителната доброта и любезност към съпругите му някои от тях се осмелили да проявят непристойно поведение. Твърди се, че това била Хафса, която била обзета от ревност поради това, че веднъж Пратеника се забавил по-дълго при Зейнеб. Когато се върнал при Хафса, тя му казала, че дъхът му е лош, а той отвърнал, че е ял мед при Зейнеб. Тогава Хафса казала: „Явно пчелите са се хранили с нектар от отвратителни цветя“. Пратеника обещал никога повече да не яде от меда на Зейнеб и помолил Хафса да пази в тайна случилото се. Впоследствие се оказало, че целият случай

бил скалъпен и в него участвали и други от съпругите на Пратеника, които, водени от ревност, искали да го отдалечат от Зейнеб. Когато разбрал за плана им, Пратеника бил много ядосан от тяхното поведение и решил да се изолира от всичките си съпруги. Дори хората помислили, че той е предпочел да се разведе с тях.

Тази сура е низпослана с цел да се овладее напрежението и да се поправят пропуските в поведението на съпругите на Пратеника. Сурата започва с думите:

О, Пророче, защо си възбраняваш онова, което Аллах ти е разрешил, стремейки се да угодиш на своите съпруги. Но Аллах е опрощаващ, милосърден. Аллах вече наложи изкупление при отмятане от вашите клетви. Аллах е вашият Покровител. Той е Всезнаещия, Всемъдрия. (1–2)

Ислямските учени са на мнение, че никой няма право да забранява нещата, които Аллах е определил за позволени. Ако някой все пак извърши това, становището му остава невалидно, а изкуплението му е като това за нарушаване на клетва.

След това сурата се обръща към съпругите, планирали заговора. Твърди се, че това били Хафса и Айша:

И двете се покайте пред Аллах, защото сърцата ви са се подвели. Но ако си помагате срещу него, то Аллах е неговият Покровител, и Джибрил, и праведните вярващи, и ангелите освен това са [му] помощници. (4)

Хафса и Айша били силно порицани за поведението си и били призвани да се откажат от подобни действия и да се покаят. След това съпругите на Пратеника получили напомняне, че трябва да бъдат внимателни, разумни и учтиви към него, в противен случай щели да бъдат заменени с други съпруги:

Ако той се разведе с вас, неговият Господ може да му дари в замяна съпруги, по-добри от вас, отдадени на Аллах, вярващи, покорни, разкайващи се, служещи [на Аллах], говеещи, омъжвани преди и девизи. (5)

Така станало ясно, че не е редно да се злоупотребява с добрия нрав на Пратеника, нито да се изразяват съмнения относно качествата му на добър, любезен и справедлив съпруг. В семейството на Пратеника нямало място за ревност и лоши намерения. Това било място за отдаденост на Аллах и подготовка за отвъдното чрез спечелване на задоволството и благодатта на Създателя.

В контекста на този семеен скандал сурата представя информация за съпругите на други двама пратеници на Аллах – Нух (Ной) и Лют (Лот). Те били разочаровани от съпругите си, които не само че не ги подкрепяли в пророческите им мисии, но дори извършили и предателство срещу тях:

Даде Аллах пример на неверниците с жената на Нух и жената на Лут. Те бяха омъжени за двама Наши праведни раби, но им измениха [във вярата] и с нищо не ги избавиха от Аллах [мъжете им], и бе речено: „Влезте в Огъня с влизашите!“ (10)

Разбира се, тяхното предателство не се изразявало в интимна изневяра, а по-скоро в това, че ненавиждали мисиите на своите съпрузи и ги възпрепятствали. Затова и се оказали от губещите в Съдния ден.

Личната отговорност е от основните принципи на исляма. Никой не ще носи греха на друг. В Съдния ден всеки ще отговаря за делата си. Дори родителите няма да могат да понесат вината на децата си, нито пък децата – на своите родители. В сурата този принцип е представен със семейството на Фараона, който бил от престъпниците и заслужилите лошо възмездие. Но неговата съпруга била праведна и вярваща жена, заслужила задоволството на Аллах. Тя няма да носи никакви негативни последици в отвъдното заради осъдителното поведение и действия на съпруга си:

И даде Аллах пример на вярващите с жената на Фараона, която рече: „Господи мой, построй ми при Теб дом в Градината и спаси ме от Фараона и от неговите дела, и спаси ме от хората угнетители!“ (11)

Сурата повелява също семействата да се изграждат в светлината на напътствията от Аллах, за да бъдат предпазени от разочарования и нещастия:

О, вярващи, пазете себе си и своите семейства от Огъня, гориво на който са хората и камъните! (6)

От хората не се изисква да станат безпогрешни, а да се учат от грешките си и да се стремят към правилното и достойно поведение. Аллах призовава хората да бъдат бдителни и да придобият силна съвест, която да ги насочва винаги към доброто и правилния път. Аллах казва:

О, вярващи, покайте се пред Аллах с искрено покаяние и вашият Господ ще потули провиненията ви и ще ви въведе в Градините, сред които реки текат – в Деня, в който Аллах не ще посрами Пророка и вярващите заедно с него. Светлината им ще се устремява пред тях и в десниците им [отвсякъде]. Ще казват: „Господи, придай ни още светлина и ни опрости! Ти за всяко нещо имаш сила“. (8)

СУРА 67

Ел-Мулк (Владението)

Смъртта не е край на живота, а необходимост за преминаването към вечен живот, в който вечното щастие или страдание зависят от вярата и делата на човека тук, на земята. Задълбоченото разбиране на феномена на живота и целта на съществуването води до непоклонимата вяра в отвъдния живот. Аллах подчертава, че смъртта и животът са сътворени, за да се отличат хората с най-добри дела, които ще бъдат причина за най-добрата награда:

Той е, Който сътвори смъртта и живота, за да ви изпита кой от вас е по-добър в делата. Той е Всемогъщия, Опрощаващия. Който сътвори седем небеса на слоеве. Не ще видиш несъразмерност в творението на Всемилостивия. Пак обърни взор! Нима виждаш пукнатини? После пак обърни взор веднъж и още веднъж. Взорът ще се върне към теб безсилен и морен. И украсихме най-близкото небе със светилници... (2-5)

Прекомерният стремеж към материални цели, алчността и прахосничеството водят до загуба на духовния, а дори и на материалния баланс в живота. Затова и сурата строго критикува неверието, което поражда подобни негативни стремежи и качества:

За онези, които не вярват в своя Господ, е мъчението на Ада. И как лоша е тази участ! Когато бъдат хвърлени там, ще чуят неговия рев, както ври, едва не избухва от ярост. Всякога, щом в него бъде хвърлена тълпа, стражите му ги питат: „Не дойде ли при вас предупредител?“. Ще казват: „Да, наистина,

дойде при нас предупредител, но [го] вземех за лъжец и казахме: „Аллах нищо не е низпослал. Вие сте в голяма заблуда“. И ще кажат: „Ако се бяхме вслушали или размислили, нямаше да сме сред обитателите на Пламъците“.
(6-10)

Вярващият човек е разумен и способен да вникне дълбоко в съществуването и да разбере неговата цел. Затова ислямът базира вярата върху метода на наблюдение и размишление върху творението на Аллах в съществуването. Вярата оказва дълбоко влияние върху човека и го мотивира за велики дела в стремежа му да спечели любовта и задоволството на Създателя. Истинската вяра е причина за постоянна благодат:

За онези, които и в уединение се боят от своя Господ, наистина има опрощение и голяма награда. (12)

Вярата в Аллах и в Съдния ден структурират съзнанието на базата на отговорност и справедливост. С тези качества човек винаги насочва поведението, позициите си и разпределението на богатата към общото благо, тъй като осъзнава, че истинското щастие и успех са резултат от доброто и справедливо отношение към хората и света:

Той е, Който подчини за вас земята, затова ходете из нейните краища и яжте от Неговото препитание! Към Него е възкресението. (15)

Както в първото знамение от тази сура, така и навсякъде в Корана се потвърждава, че Аллах е притежателят на истинското владение и сила и че съдбите на хората и света са изцяло в Неговите ръце. Оттук сурата задава следните въпроси:

Нима имате сигурност, че Онзи, Който е на небето, не ще накара земята да ви погълне? И ето я – тресе се! Или имате сигурност, че Онзи, Който е на небето, не ще изпрати срещу вас ураган от камъни, та да разберете какво е Моето предупреждение? (16-17)

Изразът „Онзи, Който е на небето“ в никакъв случай и по никакъв начин не ограничава същността на Аллах. Неговото знание, слух, зрение и контрол достигат до всяка душа и всяко нещо в съществуването. Нищо не се изплъзва от Него, нито пък нещо може да Го обезсили:

На Аллах принадлежи и изтокът, и западът, и накъдето и да се обърнете, там е Ликът на Аллах. Аллах е всеобхватен, всезнаещ. (*Ел-Бакара* (Кравата): 115)

Не виждаш ли, че Аллах знае всичко на небесата и всичко на земята? И няма таен разговор на трима, без Той да е четвъртият, нито на петима, без Той да е шестият, и нито по-малко от това, и нито повече, без Той да е с тях, където и да са. После, в Деня на възкресението, ще ги извести за делата им. Аллах всяко нещо знае. (*Ел-Муджаделе* (Спорът): 7)

Той знае какво прониква в земята и какво излиза от нея, и какво пада от небето, и какво се издига на него. Той е с вас, където и да сте. Аллах съзира вашите дела. (*Ел-Хадид* (Желязото): 4)

Няма съмнение, че Аллах е навсякъде и винаги е близо до нас. Но Неговата истинска същност не може да бъде осъзната от човека, тъй като е извън обсега на човешките възможности. Онова, което човек трябва да осъзнае, е, че е напълно зависим от Създателя и че съществуването му е в резултат на безкрайната благодат и милост на Аллах:

И кое ваше войнство ще ви помогне без Всемиловичия? Неверниците са само в заблуда. Или кой може да ви даде препитание, ако Той задържи Своето препитание? Ала упорстват в надменността и отдалечаването [от истината]. (20-21)

Към края сурата отправя въпрос към тези, които ходят с агресия по земята: каква е мъдростта и целта на агресивното им поведение, та воюват срещу Пратеника и неговите последователи:

Кажете: „Виждате ли? Дори Аллах да погуби мен и тези с мен, или да ни пощади, кой ще защити неверниците от болезненото мъчение?“. Кажете: „Той е Всемиловичия. Вярваме в Него и на Него се уповаваме. И ще узнаете кой е в явна заблуда“. (28-29)

Сурата завършва с уместен въпрос към всички, които отричат съществуването на Аллах:

Кажете: „Виждате ли? Ако водата ви потъне, кой ще ви даде изворна вода?“. (30)

СУРА 68

Ел-Калем (Калемът)

Тази сура започва с думите: „Кълна се в калема и в онова, което пишат!“ (1). С тези думи се подчертава важността на знанието и образованието и в частност – записването на кораничното послание и неговата мъдрост. Коранът без съмнение е Книга, разкрита на хората от Аллах. Всяка буква в нея е автентична и запазена така, както е била низпослана. Аллах е избрал най-достоиния и почтен човек, Мухаммед, за Свой пратеник, който да предаде посланието на хората:

Ти [о, Мухаммед] – по милостта на твоя Господ – не си луд. За теб има несекваща награда. Ти наистина имаш велик нрав. (2–4)

В тази сура е представен разказ за стопани на градина, които отказали да подпомагат бедните от реколтата и благата, с които Аллах ги дарявал. В резултат на това тяхно поведение градината била изпепелена и напълно унищожена. Тази съдба накарала стопаните да се замислят и те дълбоко съжалили за поведението си, и се покаяли пред Създателя:

Рекоха: „О, горко ни, наистина сме престъпващи! Дано нашият Господ ни даде в замяна по-добра от нея [градината]¹⁸². Ние своя Господ умоляваме“. (31–32)

Този разказ по аналогичен път подсказал, че враждебността на меканските езичници към исляма и Пратеника ще се промени в приемане и закрила на истината. Така и станало – след като първоначално воювали

182 От преводача.

срещу мюсюлманите, езичниците приели исляма и станали негови защитници. Аллах прощава на тези, които се разкайват за греховете си и искат прошка от Него.

Упорството в греховете и враждебността отдалечава човека от Аллах и го води към фатален край. Престъпниците и вярващите не са равни пред Аллах:

Нима отдадените на Аллах ще сторим да са като престъпниците? Какво ви е, така да отсъждате? (35–36)

Хората се опитват да аргументират своето неверие с нелогични и несъстоятелни доводи. Затова в тази сура Аллах задава следния въпрос: „Или имате книга, от която се учите, и в нея имате, каквото изберете?“ (37–38). Всъщност те нямат ясна линия на аргументация освен своите капризи и желания, които ги водят към лоши последствия. И когато бъдат достигнати от мъчение, те ще съжалят, но ще бъде твърде късно: „В Деня, когато пищялът се оголи¹⁸³ и бъдат приканени да се поклонят, а не ще могат“ (42). В този ден няма да имат извинение, тъй като преди това са им били предоставени много възможности за промяна, но те са се отнасяли към тях съвсем безотговорно:

Остави на Мен [о, Мухаммед] взимащите за лъжа тази Вест! Постепенно ще ги въвлечем [в погибел], без да разберат. (44)

На Пратеника Мухаммед му било повелено да предаде посланието от Аллах на хората и да бъде решителен и търпелив в тази своя мисия, без значение от трудностите и предизвикателствата по пътя:

Изтърпи до присъдата на своя Господ и не бъди като човека в кита, който зовеше, изпълнен със скръб! (48)

Със своята решителност и търпение Пратеника Мухаммед изпълнил своя дълг и оставил на хората богато наследство от ценности и принципи, които да озаряват житейския им път.

Тази сура е една от най-ранните мекански сури и нейният завършек по ясен начин подчертава, че посланието на Корана се е възприемало като универсално от самото начало на исляма:

И едва не те сразяват с погледи неверниците, когато слушат Напомнянето, и казват: „Той е луд“. А то не е друго освен напомняне за световите. (51–52)

183 „Пещялът се оголи“ – с този израз в арабския език се изразява силно напрежение поради разбулване на истината. Т.е. „когато всяко нещо излезе наяве“.

СУРА 69

Ел-Хакка (Неизбежното)

Много хора възприемат земния живот като единствена реалност на съществуването, въпреки че не са сигурни какво точно се случва след смъртта. Ислямът ни учи, че има вечен живот. Всички хора ще бъдат съживени и ще понесат последствията от своите дела на земята.

Често ученията на пратениците били отхвърляни. Някои народи били наказвани за това още на земята, докато наказанието на други било отложено за Съдния ден:

И когато се протръби с Рога първия път, и бъдат вдигнати земята и планините, и бъдат натрошени с един удар, тогава ще се случи Събитието. (13–15)

Тогава ще бъде време за равностетка и възмездие:

И онзи, чиято книга му се даде в десницата, ще каже: „Ето ви, прочетете моята книга! Предполагах, че ще получа своята равностетка“. (19–20) А онзи, чиято книга му се даде в левицата, ще каже: „О, да не ми бе давана моята книга и да не бях узнал каква е моята равностетка! (25–26)

Материализмът е пленил съвременните общества и е хвърлил хората в трескава и егоистична битка за трупане на материални блага. Мнозина пренебрегват Аллах, духовните практики и доброто поведение. Това показва, че последователите на религията са изгубили влияние и не разполагат с ефективна възпитателна система. Дори някои от тях са се превърнали в лош пример и нямат друга цел, освен да трупат

богатства и да живеят в разкош. Те не помагат на бедните и отказват своята помощ към нуждаещите се. За това поведение сурата определя тежки последици:

Хванете го и го оковете! После в Ада го хвърлете! После го нанижете на верига, дълга седемдесет лакти! Не повярва той в Аллах, Всевеликия. И не подканваше да бъде нахранен нуждаещият се. (30–34)

И днес могат да се чуят твърдения, че Мухаммед не е бил Пратеник на Аллах и че ислямът не е религия. Мухаммед е бил смирен раб на Всевишния. Той е живял изключително скромно и никога не е претендирал, че притежава сила или власт върху съдбите на хората. Той е проповядвал исляма, без да се облагодетелства с материални блага. Всичко, което имал, го раздавал на бедни и нуждаещи се. Той възпитал хората на вяра в Аллах и добро поведение. Самият той бил добър пример за това и бил изключително лоялен и честен. Сурата го потвърждава с думите:

Ала не! Кълна се в това, което съзирате, и в това, което не съзирате, наистина то е слово на достоен Пратеник, а не е слово на поет. Но вие малко вярвате. И не е слово на гадател. Ала малко се поучавате. Низпослание от Господа на световете. (38–43)

Аллах подчертава в тази сура, че е щял да унищожи Мухаммед, ако той е имал смелостта да си измисли думи, които да припише на Аллах чрез лъжа:

И ако той Ни приписваше някакви слова, щяхме да го сграбчим с Десницата, после да му прережем аортата. И никой сред вас не ще Ни възпре от това. (44–47)

Коранът като оригинално и неподправено Слово на Аллах винаги ще бъде извор на вярата и светлина, която напътства към праведност. Той ще бъде ясен довод за честността и почтеността на Пратеника Мухаммед.

СУРА 70

Ел-Меаридж (Небесните стъпала)

В началото на тази сура Аллах описва Себе Си с думите: „Владетеля на небесните стъпала“ (3). В друга сура се описва като: „Най-въздигнатия, Владетеля на Трона!“ (*Ел-Гафир* (Опрощавачия): 15). Тези описания показват необятността на владението на Аллах, което ангелите, и особено Джибрил, обхождат бързо поради способностите, с които Аллах ги е дарил.

Сурата е отговор към мекански езичник, който съвсем наивно се опитвал да предизвика Аллах и настоявал Той да стовари наказанието Си върху него и останалите езичници. Това поведение било резултат от неверието му, с което се гордеел. Той искал да внуши на останалите, че всичко, което Мухаммед казвал, било лъжа. Езичникът не осъзнавал силата и способността на Аллах, Който за миг може да промени вселената. Аллах низпослал знамения в тази сура, с които пояснил как ще изглеждат небето и планините, когато наказанието се стовари:

В този Ден небето ще е като разтопена мед и планините ще са като вълна, и приятел не ще пита за приятеля. (8-10)

Човекът е създаден „колеблив“, със склонност към добро и зло. Именно вярата е тази, която го издига и го спасява от тъмната страна на природата му. Вярата стимулира едно друго удоволствие у човека – търсене на задоволство от Създателя:

Човекът бе създаден колеблив – щом го настигне злото – страхлив, а щом го настигне доброто – скъперник, освен отслужващите молитвата, които в своята молитва са постоянни и от имотите си заделят знаен дял за просяка и бедняка, и които смятат за истина Съдния ден. (19–26)

Знаменията очертават добродетели, които са причина за успех на земята и в отвъдното. Придържането към тези практики изгражда личността и допринася положително за благосъстоянието на обществото. За жалост, има мюсюлмани, които пренебрегват тези ценности и не се възползват от полезните напътствия.

Към своя край сурата задава следните въпроси:

Какво им е на неверниците, втренчили в теб погледи отдясно и отляво на тълпи? Нима всеки от тях копнее да влезе в Градината на блаженството? Ала не! Сътворихме ги от онова, което знаят. (36–39)

Знаменията разкриват нечестивите намерения на меканските езичници, които се събирали около Пратеника, за да слушат какво говори, но не с цел да разберат вярата и да я приемат, а за да се подиграват и шпионират. Подобно поведение било единствено в техен ущърб.

Накрая Аллах пояснява, че Той е способен да замени един народ, който е безотговорен и нерешителен, с друг – по-добър и отговорен.

СУРА 71

Нух (Ной)

Един от най-удивителните аспекти от опита на пратеника Нух (Ной) е времето, което прекарал в просвещаване на своя народ. Той призовавал народа си към вярата в продължение на девет века и половина. Въпреки този дълъг период, в който цели цивилизации биха се реформирали, народът му продължил да се противопоставя на неговите съвети и бил решен да живее в непримиримост и заблуда. На Нух не му останало нищо друго, освен да се обърне към Аллах за помощ и подкрепа:

Рече: „Господи мой, зовях народа си нощем и денем, но зовът ми само увеличи тяхното бягство. И всякога, щом ги зовях, за да ги опростиш, запушвах с пръсти ушите си и се загръщаха в дрехите си, и упорстваха, и все повече се възгордяваха. (5–7)

Може би съществуват психически и интелектуални причини за отказа да се признае силата и съществуването на Създателя, а вместо това да се вярва в могъществото и величието на човека. Доказателството за съществуването на Аллах е вътре в човешкия дух и природа, в инстинкта на човека. Аллах не се открива по математическа формула. Сурата изтъква аргументите, които Нух представил пред народа си, за да повярват в Аллах:

Нима не виждате как Аллах сътвори седем небеса на слоеве? И стори Той там от луната сияние, и стори от слънцето светилник. И ви създаде [от пръст] от земята да израснете. После ще ви върне в нея и отново ще ви извади [в Съдния ден]. (15–18)

Хората се изхранват от земята. Кой ръководи този процес на растеж на културите и растителността? Кой е вложил в състава им протеини и всички останали хранителни вещества, необходими за поддържане и развитие на живота? Кой контролира прецизното движение на звезди, планети и всички останали небесни тела? Абсурдно и високомерно е да се твърди, че хората управляват вселената.

Аллах разкрива, че след този дълъг период на труд и усилия да възпита народа си, Нух изгубил търпение и казал:

„Господи мой, не оставяй по земята нито един неверник! Оставиш ли ги, те ще заблудят Твоите раби и ще народят само нечестивци, неблагодарници. (26–27)

Пусне ли дълбоки корени в обществото, неверието много трудно се изкоренява и ражда поколения, които са водени от алчност за влияние и материални придобивки. Моделът на тези поколения са онези, „чиито имоти и деца само увеличиха тяхната загуба“ (21). Те се успокояват с думите: „Ние сме с повече имот и деца, и не ще бъдем наказани“ (*Себе'* (Саба): 35). Най-лошото е, че подобни хора често отнемат правата на вярващите и се опитват да ги потискат. В сура *Ибрахим* тази тенденция е представена с думите: „Или ще ви прогоним от земята си, или ще се върнете към нашата вяра“ (13). Тази безбожност приема различни форми и вярващи хора страдат от нея на много места по света.

СУРА 72

Ел-Джин (Джиновете)

Тази сура отново акцентира върху централната доктрина *теухид*, абсолютното единство на Аллах, и критикува вярванията, които приписват на Създателя съпруга и потомство. Представата, че Иса (Иисус) е син на Бог и част от Него, била силно разпространена на много места по света. Но Коранът със своя кристален монотеизъм върнал вярата в единството на Аллах и отхвърлил всички опити да се асоциират с Всевишния други богове или да му се приписва потомство. Сред джиновете също имало такива, които си представяли Аллах като баща, но след като чули словото на Корана, променили своите виждания:

Кажи [о, Мухаммед]: „Разкрито ми бе, че няколко джинове слушали и рекли: „Чухме удивителен Коран. Насочва той по правия път. Затова повярвахме в него и никого не ще съдружим със своя Господ. (1-2)

Принципът на *теухида* се превърнал в основа на вярата за тези създания и те заявили следното:

Той – върховно е величието на нашия Господ! – не се е сдобивал нито със съпруга, нито със син. (3)

Всеки опит да бъде нарушен този принцип, бил силно критикуван от джиновете: „Глупците измежду нас говорят измислици за Аллах“ (4). Те изразили също съжаление за своята наивност да си представят Аллах

като съпруг и баща: „А ние предполагахме, че хората и джиновете никога не ще изрекат лъжа за Аллах“ (5).

Сурата установява *теухида*, критикувайки търсенето на закрила при джиновете: „Някои хора търсеха убежище при някои джинове, а им надбавиха безразсъдство“ (6). Често грешни убеждения се вкореняват в обществата поради това, че хората с власт и влияние ги възприемат и налагат на останалите.

Джиновете научили принципите на исляма и разбрали, че Аллах е Един-единствен, без предци, нито потомство. Те били свидетели на тази промяна в света, осъществена от новото откровение на Аллах, разкрито на последния сред пратениците – Мухаммед. Джиновете открили, че откровението на Корана е силно защитено и никой не е способен да го промени:

И досегнахме небето, и открихме, че е пълно със силна стража и с огнени факли. А преди седяхме там на места, за да подслушваме. А който сега подслушва, го дебне огнена факла. (8–9)

Защитата на кораничното послание била гарантирана от Аллах и след неговото низпославане. Затова Коранът се е съхранил автентичен, без промени и човешка намеса, за всички времена.

След като чули посланието на Корана, джиновете заели различни позиции. Някои от тях приели с отдаденост вярата, докато други я отхвърлили:

И когато чухме Напътствието, повярвахме в него. А който вярва в своя Господ, да не се страхува нито от ощетяване, нито от угнетяване. Сред нас има отдали се на Аллах, но сред нас има и отклонили се. Онези, които са се отдали на Аллах – те са избрали правия път. А отклонилите се – те са горивото за Ада.“ (13–15)

Веднъж бях попитан дали съм срещал джин. Отговорих отрицателно. Последва въпросът как вярвам в неща, които никога не съм виждал. Отвърнах, че не всичко, което съществува, може да бъде видяно. Бактериите, поради малките си размери, не са видими с просто око. Същото се отнася и до някои небесни тела, които са изключително отдалечени от нас. Коранът потвърждава този факт и по отношение на джиновете: „Той [сатаната]¹⁸⁴ ви вижда, той и неговият род, откъдето

184 От преводача.

вие не ги виждате“ (*Ел-Еараф* (Стената): 27). Не е възможно единствено хората да обитават тази просторна вселена. Какъв би бил смисълът от изграждането на небостъргач, в който се обитава само приземният етаж, а всички останали стоят празни? Мюсюлманите твърдо вярват в съществуването на джинове и ангели.

Сурата подчертава важна характеристика на религията, а именно хармонията между вярата и нейното практическо прилагане. Не е достатъчно просто да се признае съществуването на Аллах на думи, без това да бъде потвърдено чрез делата. А непризнателността е най-лошата форма на неуважение:

И ако се бяха придържали към правия път, Ние щяхме да им дадем вода в изобилие, за да ги изпитаме с това. А който се отдръпва от споменаването на своя Господ, Той ще го въведе в тежко мъчение. (16–17)

Следващите знамения са доказателство за вярата и искреността на Пратеника Мухаммед, на когото Аллах му повелил да заяви следното:

Кажи: „Зова единствено своя Господ и никого не съдружавам с Него“. Кажи: „Аз нито мога да ви навредя, нито да съм ви от полза“. Кажи: „Никой не може да ме защити от Аллах и не ще намеря убежище освен при Него. (20–22)

Всички хора са раби на Аллах и единствено Той може да опрощава греховете на съгрешилите. Никой освен Него не разполага с ключовете за неведомото, нито за Рая или Ада. Пратеника Мухаммед никога не е твърдял, че знае неведомото:

Кажи: „Не знам близо ли е това, което ви е обещано, или е сторил да има предел за него моят Господ – Знаещия неведомото. Той на никого не разкрива Своите тайни. (25–26)

Мухаммед е бил вярващ и отдаден раб на Аллах. Мисията му била да установи вярата в абсолютното единство на Аллах, *теухид*. Днес навсякъде по света има мюсюлмани, които възхваляват името на Аллах и възвеличават Неговото единство.

СУРА 73

Ел-Музземмил (Загръщащият се)

Животът на Мухаммед е бил живот, отдаден на Аллах и Неговото послание. Той установил принципите на *теухида* и възпитал общност, която допринесла значително за развитието на човечеството. В сура *Ел-Енам* (Добитъкът) се дава точно описание на живота и мисията на Пратеника:

Кажи: „Моята молитва и моите обреди, и моят живот, и моята смърт са за Аллах, Господа на светове. Няма Той съдружник. Това ми бе повелено и съм първият отдаден на Аллах“. (162–163)

В настоящата сура, която е една от най-ранните сури, Аллах отправил следните думи към Мухаммед:

Ставай [за молитва] през нощта, но не цялата, а наполовина, или по-малко от това, или повече, и чети Корана отмерено! Ще ти пратим Ние тежко Слово. (2–5)

Мисията, с която Пратеника бил натоварен, изисквала изключителна отговорност, усърдие и много труд. Той прекарвал по-голямата част от нощите в молитви, а през деня възпитавал хората на ученията, низпослани му от Аллах. Уповавал се единствено на Всевишния и го прославял дълго, за да чувства Неговата близост.

Сурата представя също описания на Съдния ден и на наказанието, което очаква престъпниците:

При Нас има окови и пламъци, и храна, която присяда, и болезнено мъчение в Деня, в който ще се разтресат земята и планините, и ще се превърнат планините в купища от пясък. (12–14)

Пратеника е пример за тези, които се уповават на Аллах и се подготвят за Деня на равнотетката. Неговите сподвижници попили примера му и били достойни вярващи, които вършели добро и възпирали злото. Те прекарвали нощите в молитви, стигайки до крайни изтощения. Затова Аллах повелил в тази сура да се извършват нощните молитви според възможностите така, че да не стават причина за неизпълнение на задълженията през деня:

Аллах отмерва нощта и деня. Знае Той, че не ще смогнете, и затова ви помилва. Ето защо четете, колкото можете, от Корана! (20)

Аллах съблюдава състоянието на хората и обстоятелствата, в които те се намират. Поради Своята безгранична милост Той желае улеснение за вярващите:

Знаеше Той, че сред вас ще има болни и други, които пътуват по земята, търсейки благодатта на Аллах, и други, които се сражават по пътя на Аллах. Затова четете, колкото можете, от него! (20)

СУРА 74

Ел-Муддесир (Обвиващият се)

Това не е първата низпослана сура от Корана, но изглежда, че е била получена от Пратеника преди *Ел-Муземмил* (Загръщащият се). Вероятно е била разкрита след периода на прекъсване на откровението, в миговете, когато Мухаммед бил изпълнен с копнеж за възобновяване на посланието.

Сурата започва с думите:

О, ти, който се завиваш [в своите одежди], стани и предупреждавай, и своя Господ възвеличавай. (1-3)

На Пратеника му било повелено да извести езичниците за исляма и да ги призове да възвеличават и прославят Аллах. Изразът „*Аллаху Екбер*“, Аллах е Най-велик, е принципен за мюсюлманите и може да се чуе навсякъде по света. Той се изрича в *езана*, молитвите и други ритуали.

Наставленията в тази сура продължават в следната последователност:

- „И дрехите си почиствай“¹⁸⁵ (4). Ислямското възпитание акцентира изключително силно върху темата за чистотата на тялото и дрехите до степен, че тя се възприема като знак за вярата на човека.
- „И скверността отбягвай“ (5). Избягвайте всяко неморално и недостойно поведение.

185 Съществува и друг превод на това знамение: „И душата си пречиствай“, тъй като арабската дума *сеуб*, освен със значение на „дреха“, се употребява също и със значение на „душа“.

- „И давайки, не се стреми да получиш в повече“ (6). Давайте, за да спечелите задоволството на Аллах, а не за показност и лични облаги.
- „И в името на своя Господ бъди търпелив!“ (7). С търпение и смиренност преминавайте по пътя към Аллах.

Сурата отново предупреждава за настъпването на Съдния ден, след което се заема с личността на един от най-яроствните врагове на Пратеника Мухаммед в Мека. Този човек определял Корана като магьосничество. Той бил много богат и влиятелен. Имал уникален литературен усет и сила. Неговата омраза и презрение към Пратеника се пренесли и върху поддръжниците му. Аллах казва за него:

Остави на Мен онзи, когото сътворих самотен и когото отредих голямо богатство, и синове до него, и всичко му улесних! (11-14)

Накрая съдбата му е описана с думите:

Ще го пека аз в Преизподнята. И откъде да знаеш ти какво е Преизподнята? – Тя нищо не оставя и не пощадява – обгаря кожата. Пазят я деветнайсет [ангели]. (26-30)

Аллах се кълне във феномени от природния свят като луната, нощта и деня, за да подчертае отговорността, с която човек е натоварен в земния живот, и последствията от тази отговорност в отвъдното:

Ала не! Кълна се в луната и в нощта, когато отминава, и в утрото, когато засява! Този [Огън] е едно от великите изпитания – предупреждение за хората, за всеки от вас, който пожелае да напредва или да изостава. (32-37)

Напредъкът на човека или неговото изоставане са резултатът от неговите намерения и дела:

Всеки е заложник на онова, което е придобил, освен получените отдясно. В градини те ще разпитват за престъпниците. „Какво ви отведе в Преизподнята?“. Ще рекат: „Ние не бяхме сред отслужващите молитвата и не хранехме нуждаещия се... (38-44)

Злодеянията водят престъпниците към лош край и те ще жънат онова, което са посели, и никой няма да бъде способен да ги избави от лошата участ: „Затова не ще им помогне ничие застъпничество“ (48).

Езичниците били възмутени от факта, че Мухаммед бил избран от Аллах за Негов пратеник. Поради своята завист те арогантно отхвърлили посланието на исляма и претенциозно изисквали на всеки един поотделно да му бъде изпратен ангел с книга, за да повярват. Сурата ги описва по следния начин:

Какво им е, защо се отдръпват от напомнянето, сякаш са подплашени диви магарета, бягащи от лъв? И всеки от тях иска да му се даде разясняващата книга. (49–52)

Завистта към вярващите и презрението към истината никога не са отсъствали сред хората. Но задачата на пратениците била да известят за Създателя и Неговото послание, а човек сам решава по кой път да поеме:

Ала не! Той [– Коранът] е поучение. И който пожелае, ще се поучи. И не се поучават, без Аллах да пожелае. Той е Достойния да се боят от Него и е Достойния да опрости. (54–56)

СУРА 75

Ел-Кияма (Възкресението)

Вярващият човек е силно чувствителен към своите грешки и недостатъци. Щом извърши нещо нередно, гласът на собствената му съвест започва да го обвинява и сърцето му се изпълва със съжаление. Така вярата се превръща в щит срещу непристойните дела и в стимул за праведност и справедливост. В тази сура Аллах се кълне в „самоукоряващата се душа“, която е представена като една от характерните черти на вярата. Подсъзнателният глас, който кори човека за прегрешенията му и го тласка към разкаяние, пречиства душата и заздравява морала. Хората, които нямат отношение към Създателя и не вярват в отвъдното, са склонни да нарушават моралните принципи и да обременяват съвестта си.

Началото на сурата се развива около тази идейна ос:

Кълна се в Деня на възкресението. И кълна се в многоукоряващата [се] душа. Нима човек смята, че Ние не ще съберем костите му? Наистина Ние можем да възстановим и върховете на пръстите му. (1–4)

Аллах дарява живота и Той го отнема. Той е способен да възстанови уникалния вид на пръстите на всеки един човек, с всички отличителни белези и форми. Хората ще бъдат върнати към вечен живот след смъртта и ще бъдат отговорни за делата си на земята: „Човекът в този Ден ще бъде известен за ранните си дела и за късните“ (13). Неверието в Съдния ден ще бъде едно от най-тежките провинения

на хората. Ако човек вярваше и напълно осъзнаваше тежестта и важността на равносметката след смъртта, животът на земята щеше да бъде много по-различен от това, което е сега. Затова Аллах описва Съдния ден и представя някои от събитията, които го предшестват.

Аллах дал наставление на Пратеника Мухаммед да не се стреми да ускорява низпославането на знаменията. Той искал да получава повече и повече от посланието. Но мъдростта на Аллах изисквала Коранът да бъде низпославан последователно, на части, за да бъде наизустен от Пратеника и предаден на хората точно и ефективно. Аллах уверил Пратеника, че той ще получи целия Коран, ще го запамети и ще знае неговия смисъл:

Да бъде събрано [в твоите гърди] и четено [от теб] е Наша грижа. И когато го четем, следвай неговото четене! После неговото разясняване е Наша грижа. (17–19)

Горното знамение съдържа непоклатимо доказателство за това, че Аллах е съхранил този Коран и той ще остане автентичен за всички времена.

Преди да настъпи Съдният ден, всяка душа ще вкуси смъртта. До каква степен осъзнаваме ние този факт? Аллах казва:

А когато душата стигне гръкляна и се рече: „Кой ще те избави?“, и той се убеди, че [това] е раздялата, и се преплете крак с крак – тогава към твоя Господ ще е отправянето. (26–30)

Уви! Животът с всички негови съблазни и предизвикателства заслепява хората и ги оставя в нехайство за този критичен момент. Но Аллах задава следния въпрос: „Нима човек смята, че ще бъде оставен без надзор?“ (36).

Светът и животът не са сътворени напразно и без цел. Един ден хората ще бъдат изправени за равносметка и ще отговарят за своите действия пред Аллах. Интересно е, че противно на забележителния напредък в науката, хората продължават да бъдат незапознати със Създателя и нехайни към живота след смъртта.

СУРА 76

Ел-Инсан (Човекът)

Двама мъже минавали покрай гробищен парк, когато единият попитал: „Знаеш ли какво ни казват тези гробове?“. Другият отвърнал: „Не“. Казват ни: „Някога и ние бяхме като вас, но един ден и вие ще бъдете като нас!“.

Ако се запитаме къде сме били преди сто години, тази сура, с нейното начално знамение, ще ни отговори: „Не премина ли човекът през период от време, когато той бе нещо неназовано?“ (1). Всички ние не сме съществували като хора, нито пък сме били в мисълта на някого от хората преди определено време. Аллах ни е дарил живот и съществуване на земята и ни е направил способни да чуваме и виждаме. Той ни е обсипал с още безброй блага. Но един ден ще напуснем този свят, за да срещнем Създателя си. В какво състояние ще бъдем в този ден, когато се завърнем към вечния живот?

Приготвихме Ние за неверниците вериги, окови и пламъци. Праведниците пият от чаши с добавено питие от Камфор – извор, от който пият рабите на Аллах – пускат го в обилие да бликва. (4–6)

Сурата почти изцяло е посветена на описания на благата и великолепието на Рая, подготвен като отплата за вярата и добротата на вярващите:

Където и да погледнеш там, ще видиш блаженство и огромно царство. Ще бъдат облечени в зелени одежди от коприна и брокат, и ще носят украшения – гривни от сребро, и ще им дава техният Господ да пият от чиста напитка. „Това е награда за вас. Вашето старание заслужи признание“. (20–22)

Сурата възхвалява също добродетелите на последното послание от Аллах към хората и подчертава неговата роля в изграждането на личността и обществото. Следването на принципите и ученията на Корана е гарант за праведна и справедлива личност и общество:

Ние ти низпослахме Корана постепенно. Затова и ти [о, Мухаммед] бъди търпелив към повелята на своя Господ, и не се покорявай на никой грешник от тях, или на неверник! (23–24)

Споменаването и прославянето на Аллах трябва да се превърнат в естествена черта от поведението на вярващия:

И споменавай името на своя Господ и сутрин, и вечер, и в част от нощта Му се покланяй, и дълго нощем Го прославяй! (25–26)

Сурата разкрива една склонност на хората: „Тези обичат преходността и нехаят за тежкия Ден пред тях“ (27). Наистина, много хора се потапят в земния живот и забравят за смъртта и Съдния ден. Дори темата за тези събития, през които всеки ще премине, не е предмет на разговор, нито буди някакъв интерес. Тук не става дума за песимизъм. Просто се отправя призив за събуждане и излизане от състоянието на нехайство и безразличие. Трябва постоянно да сме наясно откъде идваме и накъде отиваме: „Това е поучение. Който желае, поема пътя към своя Господ“ (29). Аллах дарява с напътствие тези, които желаят да вървят по Неговия път, и ги улеснява в живота. Докато онези, които не желаят Неговите напътствия, Той ги остава да се лутат сами. Сурата завършва с думите:

Той въвежда когото пожелае в Своята милост, а за угнетителите е приготовил болезнено мъчение. (31)

СУРА 77

Ел-Мурселят (Изпращаните)

Подобно на сура *Ез-Зарият* (Отвяващите), тази сура също започва с описания на ветровете:

Кълна се в изпращаните поред и в бушуващите бурно, и в пръскащите навред, и в разделящите ясно, и в донасящите откровение, с извинение или предупреждение. (1-6)

Въздухът е основен фактор за съществуването на живота. Аллах го е направил достъпен за всеки организъм. Това благо само по себе си е достатъчно, за да изразим признателност към Създателя. Вятърът е любопитно за изучаване явление. Той може да бъде благоприятен и полезен, но също така може да се проявява и с разрушителна сила. Той е причина за формирането на облачност, в резултат на която се изсипват дъждове на различни места по земята.

Повечето тълкуватели на Корана разбират думите на Аллах: „И в донасящите откровение“ (5), че се отнасят до ангелите. Но аз мисля, че тук става дума за ветровете, тъй като съвременната наука откри и доказа, че въздухът е средата, през която пътуват звуковите вълни. А и знаменieto е в контекста на темата за ветровете, така че няма нужда да се нарушава тази тематична цялост и смисълът да се обвързва с ангелите.

Аллах се кълне във феномена на ветровете, че Съдният ден ще настъпи. После следва описание на събитията, предшествващи този Ден:

Когато звездите бъдат угасени и когато небето бъде разцепено, и когато планините бъдат разпилени, и когато за пратениците бъде определено време – за кой ден бяха отсрочени? – За Деня на разделението. А ти откъде да знаеш какво е Денят на разделението? (8–14)

Ще настъпи време, когато тази сложна и добре организирана вселена ще бъде разрушена. Животът ще бъде възстановен по нови закони. Истината и справедливостта ще възтържествуват.

Знамението: „Горко в този Ден за отричащите!“ (15) се повтаря десет пъти в сурата. То се появява след предупреждения, природни чудеса, исторически събития или дадени напътствия. От най-ранните му употреби в сурата е след споменаване на наказанието, което е застигнало много народи още на земята поради тяхното неверие и агресия.

Аллах говори в тази сура за сътворението. Той сътворява чудеса от нищо. Сътворението на човека е подчертано с думите:

Не ви ли сътворихме Ние от нищожна вода? И я сложихме на сигурно място за определен срок. (20–22)

Всички хора се зараждат и получават вид в утробата на майката. След това достигат съвършено и напълно функционално състояние. Кой ръководи този изумителен процес? Аллах казва: „И сме способни. И как прекрасни са способните!“ (23).

Благодатта на Аллах към хората е безкрайна. Мюсюлманите постоянно изразяват своята признателност към Създателя за тези блага. Те Му благодарят в молитвите и във всеки миг от живота си.

Сурата продължава с думите: „Не сторихме ли Ние земята да събере и живи, и мъртви“ (25–26). Това е намек за силата на гравитацията, която държи всяко нещо на земята. Водата заема три четвърти от земната повърхност и не се губи в пространството. Това е от безкрайната милост на Аллах, Който е сътворил закона за гравитацията и е направил живота на земята възможен и благоприятен: „И положихме върху нея непоклатими високи планини, и ви дадохме за пиене прясна вода“ (27).

След това се представят картини от отвъдното и отново се описва възмездието на хората:

Това е Денят на разделението. Събираме ви с предците. И ако имате коварство, коварствайте срещу Мен! Горко в този Ден за отричащите! (38–40)

С настъпването на Часа отричащите ще изпаднат в недоумение и пълна обърканост, разбирайки за мрачния и разочароващ край на своите стремежи.

Сурата завършва с въпрос: „В кое слово след този [Коран] ще повярват?“ (50). Коранът е Книга на истината. Автентичното Слово на Аллах, разкрито на Неговия Пратеник Мухаммед.

СУРА 78

Ен-Небе' (Вестта)

Всяка общност, в която се е появявал пратеник с твърдение, че е изпратен от Аллах, има правото да провери истинността на подобни твърдения. Нека тогава да зададем въпроса: какво е твърдял Мухаммед и към какво е призовавал хората? Той е заявил, че съществува Създател, и е аргументирал това с логични доказателства. Казал е, че Аллах е Един-единствен, Който е сътворил всичко на небесата и на земята. Също така е твърдял, че всичко и всички освен Аллах са Негови създания, които са зависими от Него. Вярвал е, че ще настъпи Съден ден за всички хора, когато те ще отговорят за делата си и ще получат справедливо възмездие:

В този Ден хората ще излязат на групи, за да им бъдат показани техните дела. Който извърши добро, дори с тежест на прашинка, ще го види. И който извърши зло, дори с тежест на прашинка, ще го види. (*Ез-Зелзеле* (Земетръсьт): 6–8)

Следователно няма причина, поради която да се отхвърлят пророчеството на Мухаммед и ученията, които е представил на хората. Какво по-добро и по-истинно твърдение от неговото може да бъде направено?

Тази сура привлича вниманието на меканските езичници към природния свят, за да размислят те върху различните му феномени и да разберат, че отричането на Аллах и Корана е грешна позиция от тяхна страна:

Не сторихме ли Ние земята да е постеля и планините – подпори? И ви сътворихме по двойки. (6–8)

Човечеството е свидетел на много религии и идеологии в историята. Но обективният поглед не може да не признае кристалния монотеизъм на исляма и истинността на Мухаммед като Пратеник на Аллах. Мюсюлманите вярват, че Мухаммед е Пратеник на Аллах точно така, както вярват, че Муса (Мойсей), Иса (Иисус), Ибрахим (Авраам) и Нух (Ной) са били Негови пратеници.

Тази сура може да се раздели на четири тематични кръга. Първият разглежда някои аспекти от природния свят и човека. Вторият описва накратко Съдния ден, за да балансира любовта и привързаността на човека към земния живот: „Денят на разделението е уречен – Денят, когато се протръби с Рога и ще дойдете на тълпи“ (17–18). Третият кръг представя възмездието на престъпващите: „Адът е в очакване за престъпващите – място за завръщане, където ще останат столетия“ (21–23). А последният, четвърти кръг е посветен на наградата, която очаква праведните и вършили добрини хора: „За богобоязливите има сполука [в Рая] – градини и лозя, и с напъпили гърди девствени връстнички“ (31–33).

В този ден вярващите ще изпитат пълно щастие и задоволство в компанията на ангели, които непрестанно възхваляват и прославят Аллах. Те ще бъдат в градини с рози, сред млади и красиви връстници. Към този ден се стремят вярващите: „Този е Денят на истината. А който пожелае, да търси пристан при своя Господ“ (39).

В този ден отдадените на Аллах ще сполучат, а изпълнените с неверие и лоши дела няма да има с какво да се представят и ще потънат в съжаление:

Предупредихме ви за близко мъчение в Деня, в който всеки ще види какво е сторил преди с ръцете си. И неверникът ще каже: „О, да можех да съм прах!“ (40)

Ще завърша с няколко въпроса към недоброжелателите на Пратеника Мухаммед. С какви лични облаги се е сдобил Мухаммед заради това, че е призовавал хората да повярват в Аллах? Престъпление ли е било да разпространява вярата? Грешка ли е било, че се е противопоставил на потисниците и тираните на своето време?

СУРА 79

Ен-Назиат (Залязващите звезди¹⁸⁶)

Моята лична интерпретация на началните знамения от тази сура е, че те насочват вниманието ни към небесните тела, които се носят в пространството в непрекъснато движение, с различни скорости, но без двигатели да ги задвижват, нито навигатори да ги насочват в съответните им орбити:

Кълна се в залязващите звезди и в движещите се енергично, и в носещите се волно, и в гонещите се в надпревара [в техните орбити], и в изпълняващите повелите¹⁸⁷ ... (1-5)

Целият този космически ред върви към своя край и един ден ще рухне. Кога ще се случи това? Аллах отговаря:

В Деня, когато [се протръби с първия Рог] ще се разтърси тресящата се [вселена], ще последва второто [протръбяване]. (6-7)

Разрушително земетресение ще превърне всичко в руини и светът ще бъде унищожен. Сърцата на хората ще се изпълнят със страх и ужас. Отричащите истината за Аллах ще попитат в този ден с недоумение: „Нима ще бъдем върнати към предишното, нима, след като

186 Преводът на заглавието на сурата е базиран на тълкуването на шейх Газали, според което първите знамения говорят за звездите, а не за ангелите. Това мнение се предава от класически учени като Катада, Хасан Ел-Бесри и други.

187 Преводът е на преводача.

станем изгнили кости?“ (10–11). Отричащите истината пренебрегват предупрежденията на пратениците в този свят и не вярват, че мъртвите ще бъдат върнати към нов живот. Но в онзи ден ще кажат: „Това тогава е завръщане със загуба“ (12). В онзи критичен момент постепенно ще започнат да осъзнават, че неверието им не е било мъдра позиция. Аллах уверява в тази сура, че: „То е само едно протръбяване – и ето всички – възкръснали!“ (13–14).

Съвременните възгледи на отричащите тези доктрини не се различават много от тези на тогавашните араби езичници, които имали чисто материалистично мислене: хората се раждат, умират и това е всичко. Няма друг живот! Но какво ще кажат и какво ще правят, ако бъдат върнати към нов живот?

сурата продължава с пример от живота на Фараона, който бил ненадминат в своята арогантност и самонадеяност. Неговият образ събира най-негативните черти: неверие, егоизъм, липса на милост, мания за величие и потисничество. С тези черти продължаваме да се срещаме във всяка сфера на живота.

Учуден от неверието на хората, Аллах се обръща към тях със следния въпрос:

Вие ли сте по-трудни за сътворяване или небето? Той го съгради. Въздигна неговия свод и го изравни. (27–28)

Човек е слаб и малък в сравнение с много други от създанията на Аллах. Затова по-мъдрата позиция е да се смири и да опознае Създателя си, да се стреми към Неговата милост и опрощение. Способностите и силата, с които Аллах е дарил човека, трябва да се използват за добро, за задоволството на Всевишния – в знак на признателност към Него.

Към края сурата отново се връща към основната си тема, с която започва: живота след смъртта и възмездието. Аллах ясно подчертава, че земният живот е преходен и път към вечността:

И когато настъпи Голямото прииждане, тогава в Деня човек ще си припомни за какво се е старал, и Адът ще бъде показан на всеки, който вижда... (34–36)

В този ден хората ще бъдат разделени на две групи: отдалите се на своите страсти и отдалите се на Създателя и последвали Неговите напътствия:

За който е престъпвал и е предпочел земния живот, обиталището е Адът. За който се е страхувал да не застане пред своя Господ [с грях] и е въздържал душата от страстта, обиталището е Раят. (37–41)

Въпреки че отричат настъпването на Часа, отричащите с любопитство питат за него:

Питат те [о, Мухаммед] за Часа: „Кога ще настъпи?“. Какво [знание имаш] ти да го споменеш? При твоя Господ е пределът му. (42–44)

Човек трябва да се подготви за този момент, тъй като съществуването е един цялостен феномен. Смъртта просто е етап на преминаване към вечен живот, в който ще се разбере изцяло истинската стойност на земното съществуване: „В Деня, когато го видят, те сякаш ще са пребивавали само една привечер или утрин“ (46).

СУРА 80

Абесе (Той се намръщи)

Един ден Пратеника Мухаммед разговарял с видни хора от племето Курейш и имал надежда, че те ще се присъединят към малката тогава мюсюлманска общност и така ще въздействат на останалите араби да приемат исляма. В този момент незрящ мъж на име Абдуллах ибн Ум Мектум прекъснал Пратеника, тъй като искал да разговаря и той с него. Пратеника се напрегнал и това проличало на лицето му. След това се отвърнал от незрящия човек и отново насочил вниманието си към видните меканци. По този случай били низпослани първите знамения от тази сура:

Той се намръщи и обърна гръб, че при него е дошъл слепецът. Но ти откъде знаеш, може да се пречисти. Или да се поучи, та да му е от полза поуката. (1–4)

След тези знамения Пратеника разбрал, че е било по-редно да обърне внимание на Абдуллах ибн Ум Мектум, и започнал да се отнася с още по-голямо внимание към него. Дори се обръщал към него с думите: „Човекът, заради когото Аллах ме укори!“. Пратеника му гласувал огромно доверие и го назначавал за свой заместник в Медина, когато се налагало да отсъства от града.

Знаменията потвърждават стойността на Корана, който се съхранява и предава от поколение на поколение, както в устна, така и в писмена форма. Хората трябва да разсъждават върху посланието на Корана, да разбират неговия смисъл и да се подготвят за срещата с Аллах. Уви! Не всички се възползват от неговото напътствие.

Много хора не си задават въпроса как и защо са се появили на този свят. Човекът се е развил и достигнал съвършен вид от капка сперма. Замисляме ли се как това се случва и кой ръководи този процес на растеж и развитие? Не трябва да се забравя Създателя, Който е източник на съществуването и дарява препитанието на всяка твар. Аллах казва в тази сура:

Проклет да е човекът! Колко е неблагодарен! От какво нещо го сътворява Той? От частица сперма Той го сътворява и осъразмерява. После пътя му облекчава. После му отрежда смъртта и повелява да бъде погребан. После, щом Той пожелае, ще го възкреси. (17–22)

Ала унесен във вихъра на житейския процес, човек забравя за тези истини и се стреми единствено към земните си цели и мечти. Така пренебрегва връзката и задълженията си към Аллах: „Ала не! Не изпълни той Неговата повеля“ (23).

Има хора, които отхвърлят живота след смъртта и не вярват в Съдния ден. Те вярват единствено в този живот, земния. Сурата излага аргументи по пътя на аналогията в подкрепа на вярата в Съдния ден:

Да погледне човекът своето препитание! Ние проливаме обилно водата. После разпукваме земята и правим от нея да поникнат зърна и грозде, и зеленина, и маслини, и палми, и гъсти градини... (24–30)

Как израстват всички тези култури? Кой им придава всички тези уникални характеристики на цвят, уханье и структура? Не е ли способен Този, Който ги е сътворил от почвата, да върне хората към нов живот след смъртта и да ги изправи за равностметка за делата им на земята?

Аллах заявява:

И когато Грохотът настъпи, в Деня, когато мъжът избяга от брат си и от майка си, и от баща си, и от жена си, и от децата си – всеки от тях в този Ден ще е зает с дело, което ще го поглъща. (33–37)

Но хората едва се сецат за събитията след смъртта:

Едни лица в този Ден ще бъдат сияещи, засмени, възраждани, а по други в този Ден ще има прах, ще ги покрива чернилка. Тези са неверниците, нечестивците. (38–42)

Жалко е наистина, че съвременната наука все още не се стреми към размишления отвъд материалната реалност. Въпросите на метафизиката не получават сериозно внимание.

СУРА 81

Ет-Текуир (Обвиването)

Сурата изброява дванайсет катаклизъма, които ще съпровождат настъпването на възкресението и Съдния ден:

1. „Когато слънцето бъде обвито [в мрак]“ (1). В този ден светлината и енергията на слънцето ще изчезнат и мрак ще обгърне света.
2. „И когато звездите изпадат“ (2). Те ще бъдат разпръснати в пространството без цел, нито функция.
3. „И когато планините бъдат раздвижени“ (3). Те ще бъдат разрушени и превърнати в прах.
4. „И когато бременните камили бъдат изоставени“ (4). Никой в този ден няма да се интересува от тях.
5. „И когато зверовете бъдат насъбрани“ (5). Ще бъдат събрани на едно място от техните далечни обиталища.
6. „И когато моретата закипят“ (6). Ще залеем сушата и ще унищожат всичко по своя път.
7. „И когато душите се съединят“ (7). Те ще се завърнат към своите тела.
8. „И когато живопогребаното момиче бъде попитано за какъв грях е било убито“ (8–9). В този ден започва равносметката.¹⁸⁸
9. „И когато книгите [за делата] бъдат разгърнати“ (10). Всеки човек ще получи точна информация за делата си.
10. „И когато небето бъде премахнато“ (11). В този ден то ще бъде изцяло променено.

188 Твърди се, че някои от арабите езичници преди исляма заравяли живи новородените си момичета, тъй като изпитвали унижение заради тях и ги приемали като нещо бесполезно.

11. „И когато Адът бъде нажежен“ (12). Ще бъде готов да погълне вършилите злодеяния.
12. „И когато Раят бъде приближен“ (13). Ще бъде приготвен за вярващите с всички блага и удобства.

Това ще бъде времето, когато: „Всеки ще узнае какво е извършил“ (14). Така знаменията описват събитията, съпътстващи възкресението и съдбите на хората във вечния живот.

Въпреки че земята е от най-малките планети в Слънчевата система, която сама по себе си е незначителна част от вселената, човекът е почетен от Аллах и му е отредено централно място в съществуването. Затова хората трябва да бъдат признателни и отдадени на Аллах за достойното място, на което ги е издигнал сред останалите творения.

В тази сура Аллах се кълне в планетите, както и в нощта и деня, че Коранът е Неговото достоверно слово, предадено от достойния и почтен Пратеник Мухаммед:

О, кълна се в залязващите планети, движещи се, скриващи се, и в нощта, когато се здрачава, и в утринта, когато се развиделява – той [Коранът] е слово на достоен пратеник. (15–19)

Природният свят с неговите величия е видимата книга на Аллах, а Коранът е Неговата писмена книга. Двете книги се допълват и потвърждават съществуването на Аллах и Неговото величие. Вселената представя безброй доказателства за истинността на Корана, който от своя страна подтиква към изучаване на вселената и заздравява връзката между хората и Създателя, и поставя цялото съществуване в хармония.

В сурата се споменава и Джибрил (Архангел Гавриил), който носи също името *Руху л-Кудус* в Корана. Той се ползва с най-голямо доверие от Аллах: „Имащ сила, утвърден при Владетеля на Трона. Покоряват му се [ангелите] там, доверен е“ (20–21).

Джибрил предал Корана на Пратеника Мухаммед, който го предал на хората. Мухаммед бил жив пример, отразяващ духа и ученията на Корана. Въпреки всички предизвикателства и пречки, той научил хората на кораничните учения. Така те се разпространили навсякъде по света, оказвайки дълбоко влияние върху приноса за развитието на човечеството.

Макар че сурата е от ранните мекански сури, в нея ясно проличава универсалният характер на посланието. Меканските езичници били критикувани за това, че се опитвали да възпрепятстват нещо, което е полезно за всички хора:

И не е [Коранът] слово на прокуден сатана. Къде отивате тогава? Това е само поучение за световите – за всеки от вас, който желае да е на Правия път. (25–28)

Всеки ще получи своето възмездие за онова, което е вършил. Затова човек трябва да полага усилия по пътя на вярата и доброто.

СУРА 82

Ел-Инфитар (Разкъсването)

Аллах постоянно подтиква човека да наблюдава небесния свод, пленителната красота на звездите, както и симетрията и съвършенството на Неговото творение:

Той е Всемогъщия, Опрощаващия, Който сътвори седем небеса на слоеве. Не ще видиш несъразмерност в творението на Всемилоствивия. Пак обърни взор! Нима виждаш пукнатини? После пак обърни взор веднъж и още веднъж. Взорът ще се върне към теб безсилен и морен. (*Ел-Мулк* (Владението): 2–4)

Но когато Часът настъпи, целият този ред ще бъде в колапс. Аллах казва в тази сура:

Когато небето се разкъса и когато планетите се разпръснат, и когато моретата бъдат отприщени, и когато гробовете бъдат преобърнати, ще узнае всяка душа какво е направила преди и какво е оставила. (1–5)

Ако можем да си представим тази картина, тя би изглеждала така: разкъсано небе; падащи звезди във всички посоки; преливащи океани; разтварящи се гробове, които изхвърлят мъртви тела, за да бъдат съживени за нов живот.

В този контекст на преломни събития Аллах се обръща към човека с думите:

О, човече, какво те отвлече от твоя щедър Господ, Който те сътвори и съчлени, и осъзмери? В какъвто образ пожела, в такъв те нагласи. (6–8)

В Съдния ден човекът ще се пита какво е подготвил за онзи важен момент на равносметката. Хората често пренебрегват напътствията на Аллах заради преходни цели и стремежи и не полагат усилия за своето спасение и сполука в отвъдното. Часът за много хора ще бъде голям шок, когато им бъде казано:

Ала не! Вие взимате за лъжа Възмездие. Но има над вас надзиратели благородни, записващи. Знаят какво вършите. (9–12)

Ангели записват делата на хората с абсолютна точност и прецизност. Всеки един миг от живота се записва. В Съдния ден всеки човек ще получи тази информация, преди да бъде отсъдена съдбата му: „Праведниците ще са в блаженство, а разпътниците ще са в Огън“ (13–14).

СУРА 83

Ел-Мутаффифин (Ощетяващите)

Тази сура, подобно на предишната, продължава да обвързва силно делата с възмездието. За съжаление, не липсват индивиди сред мюсюлманите, които са водени единствено от личните си интереси и изгоди. Те не се интересуват от това дали дадена постъпка е правилна, или не, нито пък от това, че нанасят вреда на останалите хора. За тях най-важно е собственото им благосъстояние. Подобни черти на алчност и егоизъм са заплаха за обществото. Сурата започва с осъдителен тон срещу това поведение:

Горко на ощетяващите, които, щом взимат от хората, изпълват мярката, а щом им отмерват или им претеглят, причиняват загуба! (1-3)

Макар че знаменията говорят буквално за ощетяването в процеса на покупко-продажбите, аналогично се разбира, че Аллах осъжда всяко нечестно поведение във всички сфери на взаимоотношенията. Не е възможно да се стигне до прогрес и благоденствие в личния живот, нито пък в обществения, щом взаимоотношенията между хората се ръководят от алчност, егоизъм и лични интереси. За тези, които не се страхуват от лошо възмездие за нечестивите си дела, Аллах казва:

На онези, които не вярват в отвъдния живот, разкрасихме делата им и те се лутат. За тези е лошото мъчение и те в отвъдния живот са най-губещите. (*Ен-Немл* (Мравките): 4-5)

Вярата в Аллах и в Съдния ден предпазва вярващите от вършене на непристойни дела, предпазва ги от тази арогантност да потъпкват правата на останалите хора. Аллах казва:

Не допускат ли тези, че ще бъдат възкресени за велик Ден – Деня, в който хората ще застанат пред Господа на световете? (4–6)

Разбира се, тук не става въпрос за неволни грешки, които всички хора могат да допуснат и за които съжаляват и се разкайват. Тук става въпрос за умишлено лошо поведение и за упорстване в нечестивите дела. Пратеника Мухаммед е казал:

Когато човек извърши грях, той се отразява като черна точка в сърцето му. Ала откаже ли се от него, разкайвайки се и искайки опрощение от Аллах, сърцето му се пречиства отново. Но продължи ли да упорства в греха, сърцето му почернява изцяло.¹⁸⁹

Сурата изразява това почерняване на сърцата поради грехове с думите:

Ала не! Сърцата им с ръжда покрива онова, което са придобили. Ала не! Тогава не ще бъдат допуснати до своя Господ. После ще горят в Ада. (14–16)

Видният учен Хасан ел-Басри е казал: „Ръждата върху сърцата им е резултат от постоянните прегрешения, които погубват сърцето и водят до окончателната му смърт“. За тези, които не се стремят към възвишените ценности и морални устои и лошото поведение се е превърнало в техен основен характер, вратите на Рая ще бъдат затворени:

Не! Книгата [за делата] на разпътниците е в Сиджжин. Но откъде да знаеш ти какво е Сиджжин? – Книга, ясно записана. Горко в този Ден за отричащите, които взимат за лъжа Съдния ден! (7–11)

Тези, които са изпълнени с вярата, отдадени на Аллах и вършещи праведни дела, ще имат завидна съдба:

Ала не! Книгата [за делата] на праведниците е в Иллийун. Но откъде да знаеш ти какво е Иллийун? – Книга, ясно записана. Свидетелстват за нея

189 Хадисът е предаден от ет-Тирмизи (3334).

приближените. Праведниците са в блаженство, от престоли гледат [към техния Господ]. Ще узнаеш по лицата им сиянието на блаженството. (18–24)

Първото поколение мюсюлмани били носители на велика вяра и искреност. Въпреки това те били вземани на присмех от техните недоброжелатели. Но Аллах уверил вяращите, че те са на правия път и тяхната съдба ще им носи радост и щастие:

Онези, които престъпиха, се смееха на онези, които повярваха. И когато минаваха край тях, си смиваха. И когато се завръщаха при своите хора, те се завръщаха развеселени. И когато ги виждаха, казваха: „Тези са заблудени“. А те не бяха пратени за техни надзиратели. Но в този Ден вяращите се смеят на неверниците. От престоли гледат. Не се ли въздаде на неверниците за онова, което са вършили? (29–36)

Вяращите и днес често биват обект на подигравки и упрекувания. Но те трябва да бъдат уверени в своите принципи и ценности, както и да бъдат добър пример и да следват пътя на първите мюсюлмани, които със своята вяра и умения са допринесли значително за развитието на човечеството.

СУРА 84

Ел-Иншикак (Разцепването)

Може би за мнозина от нас небето изглежда просто като синьо пространство. Наистина ние знаем малко за неговата структура и за формите на живот, съществуващи в него. Аллах ни известява в тази сура, че когато Часът настъпи, небето ще се разцепи: „Когато небето се разцепи и се вслуша в своя Господ, и се подчини“ (1–2). Така също сурата ни известява, че земята ще бъде разстлана и ще изхвърли онова, което е в нея, и ще се опразни. Небесата и земята ще се подчинят на командите на Аллах, когато настъпи Часът, така, както са се подчинили на Неговата заповед при сътворението им:

После се насочи към [сътворяването на] небето, а то бе дим, и рече на него и на земята: „Покорете се доброволно или по принуда!“. Рекоха: „Покоряваме се доброволно“. (*Фуссилет (Разяснените)*: 11)

След това ще настъпи моментът на истината за хората. Делата, отговорността и изборът им в земния живот ще бъдат оценени и ще получат справедливо възмездие:

О, човече, ти се напргаш с усилие към своя Господ и ще Го срещнеш. А от онзи, чиято книга [за делата] му се даде в десницата, ще се потърси лека сметка и ще се завърне при своите хора [в Рая] щастлив. А онзи, чиято книга му се даде откъм гърба, той ще зове за [своето] унищожение и ще гори в пламъци. (6–12)

Даването на книгата откъм гърба и нейното вземане с лявата ръка е израз на ирония и унижение. Аллах ще изостави тези, които са Го изоставили, не са признали Неговото съществуване и са отхвърлили напътствията Му. Той знае състоянието и делата на хората: „Да, неговият Господ бе над него зрящ“ (15).

След това сурата с присъщия на Корана неподражаем стил на красноречие насочва вниманието ни към феномена на промяната в състоянието:

Но не! Кълна се в заревото и в нощта, и в онова, което тя събира, и в луната, когато се изпълни – ще преминавате от положение в положение. (16–19)

Моето лично разбиране на това „преминавате от положение в положение“ е, че то се отнася до изпитанията, през които преминават мюсюлманите на тази земя, за да стигнат до възход или падение.

Житейският процес минава бързо и неусетно. Предава се, че веднъж Пратеника Мухаммед отправил проповед, след като отслужил следобедната молитва с вярващите. В своите наставления той говорил за настъпването на Часа. В част от речта си казал: „Земният живот е красив и сладък. Аллах ви е поверил земята и ви наблюдава как постъпвате. Нека не ви възпира нищо и никой да се придържате към истината, след като вече сте я открили“. По време на проповедта някои хора поглеждали към слънцето, чудейки се колко още остава от деня, преди да се свечери. Забелязвайки това, Пратеника отбелязал: „От живота остава толкова, колкото остава и от деня днес“.¹⁹⁰

Колкото и да остава до настъпването на Часа, важно за мюсюлманите е да изпълняват своя дълг към хората и да допринасят за осъществяването на един по-добър живот на земята. В Съдния ден те ще бъдат питани защо не са отразявали напътствията на Корана в своето поведение: „Какво им е, та не вярват и когато им се чете Коранът, не свеждат чела до земята в суждуд?“ (20–21).

190 Хадисът е предаден от ет-Тирмизи (2191).

СУРА 85

Ел-Бурудж (Съзвездията)

Сурата започва с думите:

Кълна се в небето със съзвездията и в обещания Ден, и в свидетел, и в освидетелстван! Проклети да бъдат хората, изкопали ямата за огъня, пълнен с гориво! (1–5)

Тези ями били изкопавани и в тях се разпалвал силен огън, за да бъдат изгаряни вярващи хора. Престъпления от подобен вид били дело на безмилостни и жестоки тирани, които погубили много човешки души. Аз лично познавам хора с такива съдби. Те са невинни и решителни:

И ги възненавидиха само защото вярваха в Аллах, Всемогъщия, Всеславния, Комуто принадлежи царството на небесата и на земята. Аллах на всяко нещо е свидетел. (8–9)

Аллах осъжда тези, които причиняват страдания на вярващите и ги измъчват:

За онези, които изгаряха¹⁹¹ вярващите мъже и жени, а после не се разкаяха, за тях е мъчението на Ада и за тях е мъчението на кладата. (10)

191 Арабският глагол *фетену* е преведен в този конкретен контекст като „изгаряха“. Но той има много по-широк смисъл, който включва следните значения: преследване, потискане, малтретиране, съблазняване и др.

Аллах напомня на вършещите злодеяние следното:

Сграбчването от твоя Господ е могъщо. Той начева и Той пресъздава. Той е Опрощавация, Любещия, Владетеля на Трона, Вседостойния, Вършещия всичко, което пожелае. (12-16)

Накрая Аллах припомня съдбата на тирани, които били унищожени въпреки тяхната сила:

Стигна ли до теб разказът за войските, за Фараона и за самудяните? Да, онези, които не вярват, отричат. Но Аллах ги обгражда в гръб. (17-20)

СУРА 86

Ет-Тарик (Вечерницата)

Кълна се в небето и във Вечерницата! А откъде да знаеш ти какво е Вечерницата? Звездата с пронизваща светлина. (1–3)

Във вселената съществуват планети като земята, които не излъчват светлина, за разлика от други тела, например като слънцето, които са източници на светлина. Вечерницата е една от тези звезди, които се отличават с ярка и пронизваща светлина. Арабите я наричали „свидетел“¹⁹². Това начало на сурата има за цел да потвърди, че: „Над всяка душа има надзорник“ (4). Делата и поведението на всеки човек се записват.

След това Аллах разкрива следната истина:

И да погледне човекът от какво бе сътворен! Бе сътворен от изтласкваща се вода, която излиза измежду гръбнака и ребрата. (5–7)

Коранът говори с такава точност и прецизност по научни въпроси, свързани със сътворението и развитието на ембриона, че водещи ембриолози от съвременното са били възхитени и удивени от тази информация.

Всеизвестно е, че зачеването на човека започва с изхвърляне на семенна течност, която се контролира от редица жлези, свързани с нервната система. След това развитието му се базира на хранителни

192 Арабският оригинал „*ет-Тарик*“, който е преведен като „Вечерница“, има значение на „чукаш“, „пулсиращ“, което може да се разбере като препратка към откритите едва през XX век неутронни звезди, наречени „пулсари“.

вещества, вода, въздух, слънце и други фактори. Човекът е най-голямото чудо на Създателя. Въпреки това има хора, които се съмняват в съществуването на Твореца и забравят, че един ден ще бъдат отговорни за тази своя позиция: „В Деня, когато ще бъдат изявени тайните и не ще има той [човекът]¹⁹³ нито сила, нито избавител“ (9–10).

Сурата продължава да подчертава величието на Аллах, което е видимо навсякъде в Неговото творение: земята се разорава, в нея се полагат семена и щом от небесата се излее обилна вода върху почвата, от нея прорастват култури и растителност, поддържащи жизнения процес; немощният плод в утробата на майката се развива и се превръща в здрав и красив човек... Зад всички тези процеси стои Аллах. Тези истини ги потвърждава Коранът:

Това е слово-разграничение. А не е шега. Те замислят с умисъл. И Аз замислям с умисъл. И дай отсрочка на неверниците, отсрочи ги за кратко! (13–17)

193 От преводача.

СУРА 87

Ел-Еаля (Всевишния)

Прославяй всечистото име на своя Господ, Върховния, Който сътвори и осъзмери, Който прецени и напъти. (1-3)

С тези думи се възхваляват възвишеността и великолепието на Всеомогъщия Аллах. Мюсюлманите възхваляват и прославят Аллах постоянно и вярват, че Той не може да бъде ограничен физически, пространствено или времево. Затова бил нелеп стремежът на Фараона, когато поискал да зърне Създателя: „О, Хаман, и ми построй кула, дано зърна бога на Муса! Ала аз го мисля за лъжец“ (*Ел-Касас* (Разказът): 38). По същия начин изглеждал и съветският космонавт, който след пътуване в космоса заявил, че не видял Бог никъде там, в космоса!

Аллах е възвишен и всемогъщ. Неговата същност стои над способността на човешкия интелект, който все още не може да разбере тайните на атома, а да не говорим за разбиране същността на Създателя. Аллах е сътворил всичко в перфектен ред от нищото. Той е осъзмерил всички неща така, че те да съществуват, функционират и да се допълват в абсолютна хармония.

Науката ни казва, че макар хора, животни, растения и други творения да консумират вода по различен начин и в огромни количества, обемът на водата върху нашата планета остава постоянен чрез процеса на изпаряване, кондензация и валежи.

Аллах е Този: „Който изважда [тревата на] пасбището и го превръща в черно стърнище!“ (4-5). И в двата случая има ползи за живота и околната среда.

След това Аллах уверява Пратеника Мухаммед, че ще го подкрепи и улесни в неговото дело да извести хората за Създателя и да ги научи на универсалното послание на Корана:

Ще ти дадем да четеш [Корана, о, Мухаммед] и не ще забравиш, освен каквото Аллах пожелае. Той знае явното и скритото. И ще те улесним за лесното. Напомняй, ако има полза от напомнянето! Ще си спомни онзи, който се страхува. И ще се отдръпне от това най-лошият, който ще гори в най-големия Огън. (6-12)

Човекът е способен да постига върхови постижения, както и да се проваля ужасно. Богатството и властта могат да го поведат и в двете посоки. Човек може да притежава целия свят и отново да заслужи гнева и наказанието на Аллах. Сурата посочва критерия за истинската сполука:

Сполучил е онзи, който се пречиства и споменава името на своя Господ, и отслужва молитвата. (14-15)

За жалост, много хора остават заслепени от моментните наслади и придобивки и загърбват напътствията за успех във вечния живот. Хасан ел-Басри е казал: „Не знам дали има друга истина, разбрана толкова погрешно, като смъртта“. Макар че всеки ден чука на вратите ни, хората живеят така, сякаш тя не съществува.

Сурата завършва с думите:

Да, предпочитате земния живот, но отвъдният е по-хубав и по-дълготраен. Това е [записано] в предишните писания – писанията на Ибрахим и на Муса. (16-19)

СУРА 88

Ел-Гашия (Всепокриващият ден)

Тази сура започва с въпрос: „Стигна ли до теб разказът за Всепокриващия ден?“ (1). „Всепокриващият ден“ (*Ел-Гашия*) е едно от имената на Съдния ден. Нарича се така, тъй като в този ден всичко ще бъде покрито с ужас от сътресението на Часа. След това знаменията балансира чувствата на страх и надежда у човека, разкривайки аспекти от наказанието и наградата в отвъдното.

За да освободи съзнанието на арабите от езическия им мироглед и да ги насочи към вяра в абсолютното единство на Аллах, сурата призовава към наблюдение и размишление върху природния свят. Арабите били подтикнати да наблюдават камилата и нейното уникално сътворение; да размишляват върху непоклатимите планини и тяхната структура; да отправят поглед към небесните хоризонти и т.н.

Накрая сурата подчертава важността на просвещението и призовава мюсюлманите да напомнят на хората за съществуването на Създателя и за целта от пребиваването на земята. Вярващите черпят вдъхновение и напътствие от Корана, който ги издига и ги прави достойни хора.

След този бърз тематичен обзор на сурата ще цитираме някои знамения, свързани с различните теми, за по-голяма яснота. Престъпниците и вършешите злодеяния са заплашени със страдания в отвъдното:

Едни лица в този Ден ще са сведени, обременени, изнурени, ще горят в пламтящ огън, ще им се даде от кипящ извор да пият, не ще имат друга храна освен от тръни, които нито угояват, нито избавят от глад. (2-7)

Докато за вярващите са подготвени вечни награди и блаженство:

А други лица в този Ден ще са блажени, поради своето старание – доволни, във възвишена Градина. Не ще слушат в нея празнословие. Има там течащ извор. Има там въздигнати престоли и готови стакани, и подредени възглавници, и разстлани килими. (8-16)

Вярващите трябва да размишляват върху света, за да задълбочат своето разбиране за съществуването:

И нима не виждат как бяха сътворени камилите и как бе въздигнато небето, и как бяха възправени планините, и как бе разпростряна земята? (17-20)

Това е призив, отправен към хората – да размишляват върху всички аспекти на съществуването: вселената; нейните явления и феномени; творенията, които я обитават. За жалост, повечето мюсюлмански учени в миналото били пленени от древногръцката метафизична философия, вместо да се фокусират и развият философия за природния свят, базирана на кораничния текст.

Сурата поставя акцент върху същността на ислямската дейност: „И напомняй! Ти си само за да напомняш. Не си над тях властващ“ (21-22). Това е ясно доказателство, че посланието на исляма не се предава с принуда и потисничество. То се предава чрез свобода и убедителни аргументи, без да бъде ограничавано до определена група, раса или етнос. То се предава с пълна искреност, любов и търсене задоволството на Аллах, а не заради лични облаги.

Днес светът има голяма нужда от добър пример и идеал, който да установява добродетелите, справедливостта и вярата и да се противопоставя на злото и несправедливостта. Завръщането на всички непременно ще бъде към Аллах, за да въздаде Той на всеки справедливо възмездие за делата му: „При Нас е завръщането им. После Наша грижа е равносметката им“ (25-26).

СУРА 89

Ел-Феджр (Зората)

Началото на тази сура насочва вниманието към зората, с която идва дневната светлина, разсейваща мрака. Подчертава се също важноста на „десетте нощи“ (2). Според мнозинството ислямски учени това са първите десет нощи от Свещения месец *Зу л-Хиджа*, дванайсетия месец от мюсюлманския календар. Този период от време включва също деня Арафа и първия от дните за жертвоприношение по време на поклонението *хадж*. Всяка година мюсюлмани поклонници от цял свят се събират в Мека, за да възхваляват Аллах и да почетат Неговия Свещен дом *Ел-Кябе*.

След това Аллах се кълне: „И в четното, и в нечетното, и в нощта, когато отминава!“ (3–4). Тази клетва има за цел да подчертае важноста на времето, което е изключителен феномен на съществуването и може да бъде измерено само по следите, които оставя зад себе си. Същността на времевия фактор е важна за изучаване и разбиране.

После Аллах припомня историята на отминали деспотични владетели и народи, за да увери Пратеника, че делото му ще бъде изпълнено и никой няма да бъде в състояние да го възпре:

Не видя ли ти как постъпи твоят Господ с адитите и с [град] Ирам, имащ високи колони, подобни на които не бяха сътворени по страните, и със самудяните, които изсичаха скалите в долината, и с Фараона, владетеля на коловете, – с онези, които безчинстваха из селищата и множаха в тях развалата? (6–12)

Тези древни общности били могъщи и владеели много занаяти и изкуства. Темата за тяхното унищожение била представена пред меканските араби, за да се смирят и да престанат да демонстрират сила и могъщество:

И не ходят ли по земята, за да видят какъв бе краят на онези преди тях? Бяха по-силни от тях и повече се възползваха от земята, и я населяваха по-дълго, отколкото я населяват те. (*Ер-Рум* (Ромеите): 9)

Силата и могъществото на тези народи били причина за арогантно поведение, което ги довело до трагичен край: „Тогава твоят Господ стовари върху тях бича на мъчението. Твоят Господ надзирава“ (13–14).

След това знаменията разкриват колебливата природа на човека и стремежа му към лична изгода, пренебрегвайки вярата в Съдния ден и равносметката в него:

И ако неговият Господ го подложи на изпитание, като го почете и облагодетелства, човекът казва: „Моят Господ ме почете“. А ако го подложи на изпитание, като ограничи препитанието му, казва: „Моят Господ ме оскърби“. Ала не! (15–17)

Аллах разпределя препитанието между хората по начин, неведом за нас. Богатството и бедността, както възходът и падението, са изпитания. Те не на всяка цена отразяват любовта и омразата на Аллах към хората. Аллах може да обича даден човек и да го изпита с бедност, както може да дари богатство на човек, който отрича Неговото съществуване. Изпитанията в този живот приемат различни форми – с единствената цел да се установи справедливо възмездие във вечността.

Аллах не дарява богатство на хората, за да бъдат високомерни и да се изтъкват с думи като: „Аз имам по-голямо богатство от теб и повече хора!“ (*Ел-Кехф* (Пещерата): 34). Вярващият човек помага с богатството си на нуждаещи се хора и облекчава мъката и страданията на бедните. Така също Аллах не лишава човек от богатство, за да го унижи или накаже, а за да го възпита да живее скромно и смирено и да го издигне над алчността и материалните стремежи. Материалните различия винаги са съществували между хората, но алчността е онова пагубно нещо, което унищожавя личността:

Ала не! Вие не почитате сирака и не подканвате да бъде нахранен нуждаещият се, и изяждате наследството [дори ако е чуждо] с лакомия. И обичате богатството с голяма обич. (17–20)

Много войни са избухвали в историята, мотивирани от алчност и жажда за власт. Религиозните учения, които учат на щедрост и съпричастност към проблемите на хората, са заменени с идеологии, които постоянно надбавят несправедливост и потисничество в обществата. Мюсюлманите днес трябва да се стремят да допринасят за доброто на света чрез добро поведение и пример и да защитават справедливостта, достойнството на човека и взаимното уважение.

Сурата продължава с думите:

Ала не! Когато земята бъде стрита на прах и твоят Господ дойде с подредените в редици ангели, и Адът бъде докаран в този Ден, човекът ще си спомни тогава, ала защо ще му е спомнянето? Ще казва: „О, да бях сторил отнапред добрини заради своя [отвъден] живот!“ (21–24)

В този ден вършилите злодеяния ще съжеляват и ще желаят да имат още една възможност, за да поправят живота си, но ще бъде късно. Докато вярващите, които са вършили добри дела, ще бъдат щедро възнаградени и посрещнати с думите:

О, душа успокоена, завърни се при своя Господ доволстваща, заслужила благосклонност! Влез сред Моите раби, влез в Моя Рай! (27–30)

Тези знамения били прочетени веднъж в присъствието на Пратеника и Абу Бекр, който се развълнувал много от дълбокия им смисъл. Тогава Пратеника се обърнал към него и му казал: „Ангелът ще те посрещне с тези думи при твоята смърт, Абу Бекр!“¹⁹⁴. Няма съмнение, че тези думи отразяват почтеното и достойно място на Абу Бекр, но с тях също ще бъде посрещан всеки човек, отдаден на Създателя и вършил праведни дела.

194 Хадисът е предаден от Табари в неговия тефсир (24/396).

СУРА 90

Ел-Белед (Градът)

Сурата започва с думите: „Кълна се в този град [Мека] – ти [о, Мухаммед] си свободен¹⁹⁵ в този град“ (1–2). Аллах насочва вниманието към град Мека, където Пратеника Мухаммед е роден и живял. Макар че градът и тогава бил светилище и неприкосновена земя, на чиято територия не се късали растения, нито се убивали животни, Мухаммед и вярващите били преследвани и малтретирани.

Свещеният храм *Ел-Кябе* в Мека е построен от пратеника Ибрахим (Авраам) и неговия син Исмаил, които отправили следната молитва към Аллах:

Господи, проводи им пратеник измежду тях, да им чете Твоите знамения, да ги учи на Писанието и на мъдростта, и да ги пречиства! Ти си Всемогъщия, Всемъдрия.“ (*Ел-Бакара* (Кравата): 129)

Аллах отговорил на техните молитви и изпратил Мухаммед, за да бъде Неговия последен пратеник, който установил принципите на монотеизма, *теухид*, на земята. Затова моето разбиране относно третото знамение: „И в прародителя, и в неговото потомство!“ (3) е, че „прародителят“ е Ибрахим, а „неговото потомство“ – Мухаммед, който е потомък на Исмаил.

Съществуването на човека на тази земя е съпътствано с много трудности и отговорности: „Ние сътворихме човека в трудности“ (4). Но напътствията на Аллах и религиозните норми му помагат и го улесняват да се справя с предизвикателствата.

195 Преводът е на преводача.

В отговор на високомерието и неверието на някои хора Аллах поставя следния въпрос: „Нима смята, че никой не ще го надмогне?“ (5). На друго място в Корана се казва: „Нима човек смята, че Ние не ще съберем костите му?“ (*Ел-Кияма* (Възкресението): 3).

Прахосничеството не е похвална черта, но човек, който не се стреми към Аллах, дори може да се гордее с нея: „Казва: „Пропилях огромно богатство“ (6). Без вяра и праведност богатството може да има пагубно влияние върху човека, а в Съдния ден, когато всеки ще бъде питан как е придобил богатството и по какъв начин го е изразходвал, много хора ще разберат, че само по себе си богатството не е средство за сполука и спасение. Аллах знае прахосниците и те ще бъдат подложени на равносметка: „Нима смята, че никой не го е видял?“ (7).

След това Аллах отново припомня на човека богатата, с които го е удостоил: „Не му ли дадохме Ние две очи и език, и устни, и му посочихме двата пътя“ (8–10). Човек, когато използва правилно тези дарове, бива способен да се издигне и да прегърне вярата и праведността. Той става носител на висок морал и пример за вършене на достойни и добри дела. Сурата дава тук някои примери за добри дела: „Да се освободи роб¹⁹⁶ или да се даде храна в ден на глад на сирак-роднина или на окаян клетник“ (13–16).

След това Аллах казва:

После стана от онези, които вярват и взаимно се наставляват за търпение, и взаимно се наставляват за състрадание. Тези са получилите отдясно. (17–18)

Това са характеристики на хора, които се стремят към съвършенство във всичко, което правят. Те са проникателни и активни, вършещи добри дела до последния си дъх. Те ще бъдат щедро възнаградени за делата си.

Тези, които вършат злини, ще имат различна съдба: „А които отхвърлят Нашите знамения, те са получилите отляво. Ще бъдат затворени в Огъня“ (19–20).

От съдържанието на тази сура може да се разбере, че предишните пратеници не са успели да установят монотеизма на Арабския полуостров. Това било направено от Пратеника Мухаммед, който е роден в сърцето на Арабия. Той възпитал общност от вярващи, които разнесли факела на монотеистичната вяра из цялата земя.

196 Освен в буквалния му смисъл, някои учени от класическия период на исляма са разбирали „освобожданието на роб“ и като освобождение на човека от всеки вид експлоатация.

СУРА 91

Еш-Шемс (Слънцето)

Тази сура започва с думите: „Кълна се в слънцето и в неговото сияние, и в луната, която го следва“ (1–2). Погледнато от земята с просто око, слънцето изглежда като малък диск. Но учените ни казват, че неговата маса е 330 пъти по-голяма от тази на земята, а разстоянието, което го дели от нея, е 150 милиона километра. В орбитата на слънцето има девет планети, включително и нашата планета земя, която се населява от милиарди хора. Знаем също, че освен Млечния път съществуват безброй други слънца и галактики, които въпреки необятното пространство, което заемат във вселената, са всъщност само една малка част от нея. Разбира се, всичко във вселената е доказателство за съществуването и могъществото на Аллах. В сура *Ел-Бакара* (Кравата) се казва:

На Аллах принадлежи и изтокът, и западът, и накъдето и да се обърнете, там е Ликът на Аллах. Аллах е всеобхватен, всезнаещ. (115)

Тази малка планета, земята, е дом на хората, които са дарени със свободна воля и способността да правят избор. Някои хора вярват в Аллах, други – не. В сура *Гафир* (Опрощавачия) Аллах ни известява, че всички ангели във вселената се молят за спасението на вярващите:

Онези [ангели], които носят Трона, и онези, които са около него, прославят с възхвала своя Господ и вярват в Него, и молят опрощение за вярващите. (7)

Тази информация е потвърдена и в сура *Еш-Шура* (Съвещанието):

Небесата едва не се разцепват отгоре и ангелите прославят с възхвала своя Господ, и молят опрощение за онези, които са на земята. Да! Аллах е Опрощаващия, Милосърдния. (5)

Сура *Еш-Шемс* (Слънцето), както и подобните на нея къси сури в Корана, са много динамични и изпълнени с богат смисъл. Затова те най-често биват четени в петкратните молитви, тъй като са източник на силно вдъхновение.

Тази сура подчертава важността на духовно-моралното извисяване и пречистването на сърцето. Покваряването на човешкия дух и морал води единствено към провал и разорение. Сурата цитира пример от историята на самудяните, които били арогантни и тиранични и чието общество се разпаднало в резултат на поведението им.

СУРА 92

Ел-Лейл (Нощта)

Смяната на нощта и деня е познато явление. В периодите на светлина и мрак хората следват стремежите си и градят своето бъдеще тук, на земята, и в отвъдното. Съдбата на хората се определя от делата им. Добрите дела носят щастие и успехи, а лошите – разочарования и гибел.

На фона на този природен феномен, редуването на нощта и деня, Аллах заявява:

Който раздава и се бои, и вярва в Най-прекрасното, ще го улесним към лесното. А който е скъперник и пренебрегва, и взима за лъжа Най-прекрасното, ще го улесним към трудното. (5-10)

В историята на мюсюлманската общност е имало моменти на летаргия, когато мюсюлманите били пасивни, не развивали своите умения и способности и приемали религията само на думи. Но за да се стигне до успех, са необходими две неща: дела и чисти намерения. Това не изглежда никак лесно, тъй като много хора днес служат на парите, влиянието и славата и са готови да полагат усилия само за своите егоистични интереси. Изглежда, днес целият живот се движи и мотивира от стремежа към помпозност и показност, а честността и праведността са просто изключение.

След това сурата очертава профила на тези, които ще намерят сполука и спасение:

И ще бъде предпазен от него [Огъня] най-богобоязливият, който раздава своето богатство, за да се пречисти, на никого не прави благодеяние, за да бъде възнаграден, а само в стремеж към Лика на своя Господ, Върховния. И непременно ще е доволен. (17–21)

Ако човекът се стремеше към сполука в отвъдното и пречистваше сърцето си от алчност и егоизъм, щеше да си спести, на себе си и на останалите, много зло, страдания и опустошителни войни.

СУРА 93

Ед-Духа (Утрото)

С утрото светлината превзема мрака. Коранът също е описан като светлина: „Вярвайте в Аллах и в Неговия Пратеник, и в Светлината, която низпослахме!“ (*Ет-Тегабун* (Разкриването на заблудата): 8); „Ала Ние го сторихме [Корана] светлина, с която напътваме когото пожелаем от Нашите раби“ (*Еш-Шура* (Съвещанието): 52). Несъмнено Коранът е бил източник на светлина за Пратеника Мухаммед, с която той живял до края на живота си. Но в началото на пророчеството му кораничното откровение било прекъснато за определен период от време. Това дало повод някои от недоброжелателите на Пратеника да разпространяват слухове, че Аллах бил изоставил Мухаммед, тъй като му бил ядосан. Това натъжавало много Пратеника. Но Аллах низпослал тази сура и опровергал грешните слухове и лъжите на езичниците:

Кълна се в утрото и в нощта, когато настане мрак – не те изостави твоят Господ [о, Мухаммед] и не те възненавиди. (1-3)

Получаването на откровение от Аллах е било тежък процес, затова учените мислят, че това прекъсване в началото е било необходимо, за да може Пратеника постепенно да свикне с него. В никакъв случай целта не е била Мухаммед да бъде отблъснат от Създателя. В този контекст Аллах потвърдил на Пратеника, че: „Отвъдният живот е по-добър за теб от настоящия“ (4).

В самото начало Мухаммед започнал да възпитава на исляма малка група хора, която впоследствие се разраснала и се превърнала в основа на мюсюлманската общност. Пратеника получавал откровение от Аллах и паралелно с това възпитавал и изграждал общност, която променила хода на историята. Посланието, което донесло тази историческа промяна, е в ръцете ни днес – чисто и неопетнено. То е свидетелство за достойнството на исляма и Пратеника Мухаммед.

Сурата продължава с думите: „И ще ти въздаде твоят Господ, и ще си доволен“ (5). Какво всъщност е получил Мухаммед? Животът му протекъл в много конфликти с негови опоненти. Смъртта го застигнала и бил погребан в съседство до джамията, в която живеел. Напуснал земния живот, без да остави в наследство нищо материално. Онова, което получил, било напътствието от Аллах, което оставил в наследство на вярващите след него.

Аллах избира своите пратеници, които са с чисти души и благородно поведение. Той ги усъвършенства чрез техния житейски опит и бди неотлъчно над тях. Аллах казва на пратеника Муса (Мойсей): „И те обгърнах с любов от Мен, за да бъдеш отгледан пред Очите Ми“ (*Та Ха*: 39). В сура *Ем-Тур* (Планината) Аллах се обръща към Мухаммед с думите:

И бъди търпелив пред повелята на своя Господ! Ти наистина си пред Очите Ни. И прославяй своя Господ с възхвала, когато ставаш! И нощем Го прославяй, и при скриването на звездите! (48-49)

В тази сура Всевишния успокоява Пратеника, припомняйки му следното:

Не те ли намери Той сирак и не те ли приюти? И те намери заблуден, и те напъти. И те намери беден, и те замогна. (6-8)

Мухаммед и всички останали пратеници са имали чисти души и добро поведение. Но откровението от Аллах им разкрило ясния път към универсалната истина и възпитанието на личността и обществото. Тези напътствия били най-голямата благодат, с която били удостоени пратениците.

Мухаммед е живял достойно и почтено. Той не е бил богат император. Признателността му към Аллах за благата, с които го дарил, се изразявала в отдаденост към Създателя, добро поведение и смиреност. Аллах го възпитавал със следните напътствия:

Тъй че не огорчавай сирака! И не отпъждай умоляващия! И за благодатта на своя Господ възвестявай! (9–11)

Мисията на Мухаммед била да възпитава хората и да ги поучава на напътствията, низпослани му от Аллах: „И поучавай [о, Мухаммед]! Ти не си – по милост от твоя Господ – нито гадател, нито луд“ (*Ет-Тур* (Планината): 29); „Ти си само предупредител, Аллах се разпорежда с всяко нещо“ (*Худ*: 12).

СУРА 94

Еш-Шерх (Разтварянето)

Тази сура е продължение на предшестващата я. Двете сури си приличат по съдържание и стил. Заглавието на сурата отразява събитието с разтварянето на гръдта на Пратеника Мухаммед. То може да бъде обяснено и с благодатта, която Аллах дарил на Мухаммед – знание, велик нрав и мъдрост. Това се потвърждава от самия Коран:

Аллах ти низпосла Книгата и мъдростта, и те научи на онова, което не си знаел. Огромна е благодатта на Аллах към теб. (*Ен-Нуса* (Жените): 113)

Мухаммед е роден в езическа и неграмотна среда. На много места по света тогава преобладавало езическото мислене. Той бил натоварен с тежка задача и нямал в началото помощници освен Аллах, Който неизменно го закрилял и напътствал. В тази сура това се потвърждава с думите:

Не разтворихме ли Ние твоята гръд [о, Мухаммед]? И снемме от теб бремето, което тегнеше на гърба ти. (1-3)

Задачата на Мухаммед била да установи основния принцип на посланието от Аллах – абсолютния монотеизъм, *теухид*. Това е ясен и разбираем принцип, който е базиран върху вярата в абсолютното единство на Създателя. В него няма противоречия, нито неразумни твърдения. Този универсален принцип бил проповядван от всички

предишни пратеници, а Пратеника Мухаммед бил изпратен, за да го потвърди и онагледи практически. Затова той заслужил огромна почит навсякъде и завинаги: „И възвисихме твоето споменаване“ (4).

Хора, които не вярват в съществуването на Създателя, нито в принципите на монотеизма, обвиняват Мухаммед в лъжа и го определят като самозванец. Тези хора твърдят, че целият перфектен ред във вселената и в самия човек се е установил случайно и от само себе си. Те не се притесняват да отправят лъжи към Всевишния, да не говорим за хората. Това поведение винаги е съществувало и то натъжавало много Пратеника. В сура *Ел-Енам* (Добитъкът) се казва:

Ние знаем, че те наскърбява онова, което казват. Но не теб взимат за лъжец, а всъщност угнетителите отричат знаменията на Аллах. (33)

В тази сура Аллах насърчава Пратеника към търпение и го уверява, че след трудностите ще има облекчение и че добрият край е за вярващите: „С трудността идва и леснина. Да, с трудността идва и леснина“ (5–6). Реторичните нюанси в оригиналния арабски вариант на горните знамения подсказват, че трудностите са много по-малко в сравнение с изобилието от улеснения за вярващите в живота и след смъртта.

Сурата завършва с подбуда към полагане на усилия по пътя на Аллах и стремеж към Неговото задоволство: „И когато приключиш, [пак] се труди усърдно, и на своя Господ се посвещавай!“ (7–8). Ислямът е религия на честността, истината и справедливостта. Тези качества са необходими за свят, в който лъжите, покварата и несправедливостта са се превърнали в ежедневие. Мюсюлманите добре трябва да осъзнават своя дълг и да бъдат пример за честност и справедливост, за да представят достойно исляма.

СУРА 95

Ет-Тин (Смоковницата)

Кълна се в смоковницата и в маслината, и в Синайската планина, и в [Мека] този град на сигурност – Ние сътворихме човека с превъзходен облик. (1–4)

Аллах се кълне, че човекът е сътворен с най-превъзходна физическа и духовна красота. За да потвърди този факт, Създателя отправя клетва в природния феномен на растителността. Аллах, Който сътворява от почвата красиви, вкусни и ароматни плодове, същият Той е сътворил човека и му е придал най-превъзходния облик. Друго, може би по-приемливо мнение в тълкуването на тези знамения е, че клетвата е отправена в името на свещени земи, където са пребивавали пратеници. В предание от авторитетния тълкувател на Корана Абдуллах ибн Аббас се пояснява, че смоковницата символизира земята, където е бил пратеникът Нух (Ной) след Потопа, на планината *ел-Джудий*; маслината¹⁹⁷ – Йерусалим, където пратеникът Ибрахим (Авраам) издигнал Свещения храм на единобожието; Синайската планина – мястото, където Аллах разговарял с пратеника Муса (Мойсей) и му низпослал посланието; Мека – града на Пратеника Мухаммед и на исляма.¹⁹⁸

Във всички случаи клетвата потвърждава универсална истина – че човекът е уникално и превъзходно творение със своята форма,

197 Маслината е символ също и на Палестина, където пратеникът Иса (Иисус) бил роден и пребивавал.

198 Вж. Тефсир Табари.

физика, дух, психика, мъдрост и интелект. Но все пак не трябва да се забравя, че духовността на човека е най-важна от всички останали аспекти на неговата същност. Пратеника Мухаммед е казал: „Аллах гледа вашите сърца, а не телата и лицата ви“¹⁹⁹. Духът, който Аллах е вдъхнал у човека, е най-голямата тайна. Това е, което прави човека уникален, превъзходен и достоен. Този дух е универсален и всеки човек се ражда с него, в неговата чиста и непоковарена форма. Но в хода на житейския процес много хора не успяват да опазят този дух чист и го покваряват под въздействие на различни фактори и влияния. Затова Аллах отправя следния съвет към хората:

И обърни своето лице към религията – правоверен, – към природата, според която Аллах е създал хората! Творението на Аллах е неизменно. Това е правата вяра. Ала повечето хора не осъзнават. (*Ер-Рум* (Ромеите): 30)

Покваряването на духовната природа на човека и отхвърлянето на вярата в Създателя повличат хората към унижителна деградация, зло поведение и чудовищни действия: „После го отхвърляме най-унижен от унижените“ (5). Спасението от това страшно падение е вярата в Аллах и праведните дела: „Освен онези, които вярват и вършат праведни дела. За тях има безспирна награда“ (6).

Сурата завършва със задълбочени въпроси:

И какво тогава те кара [о, човече] да взимаш за лъжа Възмездие? Не е ли Аллах Най-мъдрият съдник? (7-8)

Защо хората се отклоняват от истината, след като тя е разкрита, показана и вдъхновена в природата на човека? Защо хората я заменят със стремежи, които им надбавят единствено страдания и проблеми?

На въпроса „Не е ли Аллах Най-мъдрият съдник?“ (8) Пратеника Мухаммед е отговарял с думите: „Да, свидетел съм, че Аллах е Най-мъдрият съдник“²⁰⁰.

199 Разбира се, този хадис подчертава важността на духовността и няма за цел да пренебрегне външния вид и телосложение на човека. Съществуват много други хадиси, които насърчават грижата за тялото, външния вид и здравословния начин на хранене и живот. От всичко това се разбира, че човек трябва да се стреми да поддържа баланс и хармония в своето физическо, духовно и интелектуално развитие и красота.

200 Вж. Тефсир Табари.

СУРА 96

Ел-Аляк (Съсирекът)

Преди пророчеството Мухаммед се усамотявал от време на време в пещерата Хира, недалеч от Мека. Там той медитирал и размишлявал върху съществуването. Не харесвал езическата традиция и цялата суматоха в Мека, но и нямал конкретно решение как да постъпи, нито имал ясен мироглед. Един ден, докато размишлявал в пещерата, чул странен глас да му казва: „Чети!“ Но Мухаммед бил неграмотен и не можел да чете, затова изпаднал в недоумение и не знаел какво да прави. Тогава му било повелено следното:

Чети [о, Мухаммед] в името на своя Господ, Който сътвори – сътвори човека от съсирек! Чети! Твоят Господ е Най-щедрия, Онзи, Който научи чрез калема, научи човека на онова, което не е знаел. (1–5)

Това били всъщност първите знамения от Корана, които Пратеника Мухаммед получил от Аллах.

Както Аллах превръща съсирека в съвършен човек, така превърнал неграмотния Мухаммед в пратеник, изпълнен с мъдрост и знание, и му поверил най-достойната мисия. Мухаммед не си представял себе си като Пратеник на Аллах, нито таял амбиции за получаване на откровение. Затова бил силно поразен от случилото се в пещерата. Но след като осъзнал станалото и разбрал, че е избран за Пратеник на Аллах, той с пълна отдаденост и усилен труд изпълнил своята задача така, както били постъпили пратениците преди него,

като Ибрахим (Авраам), Муса (Мойсей) и всички останали. Справедливото и обективно изучаване на живота на Мухаммед доказва, че той е изпълнил своя дълг по най-изящния начин и без колебание може да бъде определен за една от най-влиятелните и благотелни личности в човешкия род.

По-късно в тази сура е разкрита друга черта на човека: „Ала не! Човек престъпва, защото се е видял богат. Към твоя Господ е завръщането“ (6–8). Бедността наистина може да доведе до лишения и унижения, но богатството – и то често нарушава трезвата преценка на човека за себе си. Виждайки се богат, човек е склонен да престъпва, угнетява и да се държи арогантно. Няма съмнение, че вярата в Аллах и в отвъдното смирява човека и го прави скромен, умерен и добър, без значение какво и колко притежава.

Сурата отразява също едностранчивото разбиране и неуважително поведение на езичниците към вярващите и така осъжда всеки акт на незачитане правата на хората:

Видя ли ти онзи, който пречи на раб, когато отслужва молитвата? Видя ли дали той бе на правия път, или повелява богобоязън? (9–12)

Поведението на тези, които отхвърлят напътствията на Аллах и се държат непочтено с хората, се осъжда на много места в Корана. В сура *Ел-Муддесир* (Обвиващият се) се казва:

„Какво ви отведе в Преизподнята?“ Ще рекат: „Ние не бяхме сред отслужващите молитвата и не хранехме нуждаещия се, и затъвахме в празнословие със затъващите, и взимахме за лъжа Съдния ден, докато ни застигна смъртта“. (42–47)

Утвърждаването на абсолютното единство на Аллах, изпълнението на ежедневните молитви и милостинята *зекят*, която гарантира разпределението на богатството сред бедните и нуждаещи се хора, били спорните точки между Пратеника Мухаммед и езичниците в Мека през първите тринайсет години от пророчеството. Това са от основните принципи на исляма, които не търпят никаква философия на компромиса – във всяко време и на всяко място.

Осъдителният тон на сурата продължава: „Видя ли дали той отрича и се отмята? Не знае ли той, че Аллах вижда?“ (13–14). Знанието, че Аллах вижда всичко, поражда у човека отговорност и уважение

към правата на хората. Но тези, които не зачитат Аллах, нерядко възприемат себе си за господари и не зачитат никакви принципи и права. Ала Създателя отправя предупреждение: „Ала не! Ако не престане, ще го повлечем за перчема – перчема лъжлив, грешен. И да зове той своето сборище!“ (15–17). Някои от меканските лидери на езичниците пренебрегнаха тези предупреждения и продължили да упорстват в неверието и агресията си, докато били поразени унижително от неочаквани от тях събития.

СУРА 97

Ел-Кадр (Могъществото)

Низпославането на Корана започнало в Нощта Кадр, *Лейлету л-кадр*, Нощта на могъществото. Учените са единодушни, че тази нощ е една от последните десет нечетни нощи на месец Рамазан, деветия месец от мюсюлманския календар. Тъй като това е лунен календар, раждането на новолунието, отбелязващо началото на всеки месец, варира през цялата година, което от своя страна затруднява определянето на точна дата за тази нощ. Затова мюсюлманите прекарват в молитви последните десет нощи от месец Рамазан, за да бъдат сигурни, че не са пропуснали Нощта Кадр.²⁰¹

Началото на низпославането на Корана е велико събитие в човешката история. Аллах е удостоил човечеството със Своята светлина и напътствия, което е незаменим дар за хората:

Ние го низпослахме в Нощта на могъществото. Но откъде да знаеш ти какво е Нощта на могъществото? Нощта на могъществото е по-добра от хиляда месеца. Слизат ангелите и Духът [Джибрил] през нея – с позволението на своя Господ – за всяка повеля. (1–4)

В сура *Ед-Духан* (Димът) Аллах казва, че е низпослал Корана в благословена нощ, Нощта Кадр, която е описана така:

През нея се решава всяко мъдро дело по заповед от Нас. Ние пращаме [пратениците] – милост от твоя Господ. Той е Всечувация, Всезнаещия. (4–6)

²⁰¹ Трудността в определянето на това кога точно е тази нощ е в резултат на липсата на конкретен достоверен текст, който недвусмислено да я посочва.

Сура *Ел-Кадр* (Могъществото) завършва с пояснение, че благословената Нощ Кадр е мир: „Мир е тя до началото на развиделяването“ (5). Мирът е основна цел на исляма, затова и низпославането на самия Коран започнало в нощ, описана като мир. Но мирът и спокойствието се нуждаят от справедливост, за да бъдат устойчиви и трайни. Коранът е източник на вдъхновение и напътствия, които със своите принципи и учения гарантират възпитание на личността и обществото така, че да бъдат реализирани справедливостта, спокойствието и мирът.

СУРА 98

Ел-Бейна (Ясният знак)

През VI век Западна Азия и Северна Африка били населявани предимно от християни в рамките на Римската империя, докато останалата част от света била населявана от езичници и последователи на политеистични религии, каквито например били традициите в Индия и Китай. До края на VII век обаче, след появата на исляма, ситуацията се променила коренно. Хората от Арабия, Северна Африка, Нилската долина, Анатолия и Месопотамия приели исляма. Повечето от тези хора били християни, които по своя воля станали мюсюлмани, откривайки в посланието на исляма и личността на Мухаммед истина, предсказана в техните религиозни книги. Това е потвърдено от Корана на няколко места:

Кажи: „И да вярвате в него (Корана), и да не вярвате, дарените със знание то преди него покорно свеждат чела до земята в суждуд, когато им бъде четен. И казват: „Всечист е нашият Господ! Обещанието на нашия Господ наистина се изпълни“. И покорно свеждат чела до земята, плачейки, и им надбавя той смирение. (*Ел-Исра* (Нощното възнесение): 107–109)

Онези, на които дарихме Писанието, ликуват с низпосланото на теб. А някои от съюзените племена отричат част от него. Кажи: „Повелено ми бе да служа единствено на Аллах и да не съдружавам с Него. Към Него зова и моето завръщане е при Него“. (*Ер-Раад* (Гърмът): 36)

И така низпослахме на теб Книгата. Онези, на които дадохме Писанието, вярват в нея, а и някои от тези вярват в нея. Само неверниците отричат Нашите знамения. (*Ел-Анкебут* (Паякът): 47)

Исторически факт е, че ислямът е получил най-широко разпространение сред хора, които преди това били християни. Така също много зороастрийци, будисти и езичници приели исляма. Как всъщност се е случило всичко това? Тайната се крие в Божествената сила на Корана. Това е, което се разкрива в тази сура:

Онези от хората на Писанието и съдружаващите, които не вярваха, не се разделиха [с неверието си], докато при тях не дойде ясният знак – Пратеник от Аллах, четящ пречистени свитъци [от Корана], в които има истински писания. (1-3)

Универсалните принципи и учения на Корана са уместни за всяко време, ако хората се придържат искрено към тях. Но мнозина ги приемат просто на думи и следват само интересите си. И сред хората на Писанието има такива, които не съблюдават искрено религията си и ѝ се противопоставят заради лични интереси. В миналото дори са били убивани пратеници, били са преследвани праведни хора. Тези безчинства вършели групи, които твърдели, че са последователи на Божието послание. Тази сура потвърждава за настъпило разединение между хората на Писанието:

И дарените с Писанието се разединиха едва след като при тях дойде ясният знак. И бе им повелено да се покланят единствено на Аллах, предани Нему в религията, правоверни, и да отслужват молитвата, и да дават милостинята закат. Това е истинската религия. (4-5)

Изглежда, че високият интелект и знание невинаги са гарант за висока духовност и праведност. Възможно е човек със скромни знания да бъде духовно по-богат от много хора с впечатляващи познания. Дори грешките, породени от незнание, могат да бъдат по-лесно простени и коригирани. Докато умишленото насърчаване на злото и целенасоченото покваряване на душата са непростими. Затова сурата сурово осъжда неверието, тъй като е източник на егоизъм, алчност и поквара:

Онези от хората на Писанието и от съдружаващите, които не вярват, ще бъдат в Огъня на Ада, там ще пребивават вечно. Те са най-лошите от създанията. (6)

Ако Аллах не гледаше с милост и благоволение към хората, те щяха да изгубят изцяло надежда за спасение. Но Той е Справедлив, Великодушен и Прощаващ. Очаква всеки, който иска да се спаси, за да му прости и да го напътства.

Сурата завършва с трогателни думи за вярващите, които са бдителни и следват напътствията на Всевишния:

Онези, които вярват и вършат праведни дела, те са най-добрите от творенията. Въздаянето им при техния Господ са Градините Адн, сред които реки текат, там ще пребивават вечно и завинаги. Аллах ще е доволен от тях и те ще бъдат доволни от Него. Това е за всеки, който се страхува от своя Господ. (7-8)

Първите мюсюлмани, които разпространили исляма по земята, били пример за подражание и отразявали духа на Корана навсякъде, където се намирали. Те били образец за справедливост, човечност и толерантност. Така лишените и потиснати хора намерили спасение в исляма, който върнал достойнството и почтеността им.

СУРА 99

Ез-Зилзал (Земетръсът)

Часът на всеобщото възкресение ще бъде предшестван от силно земетресение, което ще разтърси цялата планета. Земетресенията се проявяват по различен начин и с различен магнитуд. Някои траят секунди, а други са с по-голяма продължителност, но при всички случаи те са страховити и често опустошителни. Ефектът им може да бъде още по-бедствен, ако земетръсът е придружен от експлозии и вулканични изригвания. Тази сура говори точно за такъв вид земетресение: „Когато земята бъде разтърсена в трес и земята изхвърли своите товари, и човек рече: „Какво ѝ е?“ (1–3). В този ден много въпроси ще бъдат задавани. Хората ще се чудят какво се случва и как ще завърши всичко това. Аллах казва: „В този Ден тя [земята] ще разкаже своите вести, защото твоят Господ ѝ е внушил“ (4–5).

В резултат на това ужасно събитие хората ще осъзнаят, че е настъпил Часът и моментът на истината и равносметката: „В този Ден хората ще излязат на групи, за да им бъдат показани техните дела“ (6). В този Ден равносметката ще бъде изключително прецизна и справедлива. Хората ще съжеляват за злото, което са вършили, и ще се укоряват за постъпките си. В сура *Ал Имран* (Родът на Имран) се казва:

В Деня всяка душа ще намери доброто, което е сторила, и злото, което е сторила, и ще иска то да се отдалечи от нея. Аллах ви предупреждава за Себе Си. Аллах е състрадателен към рабите. (30)

Сурата завършва с красноречив и лаконичен принцип, който неизменно се потвърждава в съществуването:

Който извърши добро, дори с тежест на прашинка, ще го види. И който извърши зло, дори с тежест на прашинка, ще го види. (7-8)

СУРА 100

Ел-Адият (Препускащите)

Тази сура започва с описание на следната картина:

Кълна се в [конете –] препускащите с пръхтене и мятащите искри с чаткане, и връхлитащите сутрин, и вдигащи с това прахоляк и врязващи се в множество [от врагове] – човекът е голям неблагодарник към своя Господ. (1–6)

Човешката история е пълна с примери за корумпирани и тиранични групи, които потъпквали съдбите на милиони хора и с груба сила изкоренявали ценности като свобода, справедливост и зачитане на човешкото достойнство. За да бъдат опазени правата на хората и да се съхрани вярата, е необходима сила, която да ги пази. Тази сура рисува една такава картина на смели конници, които безстрашно се впускат в битка с развихрилите се коне. Подобна картина вдъхва страх в душите на тираните и ги кара да се замислят.²⁰²

За да се съхранят вярата, целостта и благосъстоянието на обществото, са необходими усилия. Усилия за изграждане на личността и за пресичане пътищата на злото и корупцията. Ненаситната алчност

202 Шейх Газали, а и българският превод на знаменията, обвързва смисъла на сурата с бойното поле. Но един от най-големите тълкуватели на Корана, от поколението на Пратеника Мухаммед, Али ибн Абу Талиб обяснява, че тази сура описва движението на камилите между местностите Арафа, Музделифа и Мина, недалеч от Мека. Също така Али пояснява, че мюсюлманите не са имали коне в Мека, когато сурата е била низпослана, а по-късно в Медина, в първата им битка срещу езичниците при Бедр, мюсюлманите са разполагали само с два коня. Единият е бил на Зубейр, а другият – на Микдад. (Вж. Тефсир Табари.)

на човека към земните блага често го подтиква към несправедливост и агресия. Аллах казва в тази сура:

Човекът е голям неблагодарник към своя Господ. И сам на това е свидетел. И е силна любовта му към благата. (6-8)

Днес преобладава материалистичното мислене и стремежите на хората до голяма степен се определят от това мислене. Вярата в отвъдното се отрича и поведението не се ръководи от стремеж към сполука в Деня на равнотметката. Но сурата завършва с предупреждение:

Нима не знае, че когато бъде изкарано онова, което е в гробовете, и бъде разкрито онова, което е в сърцата, техният Господ ще е сведущ за тях в този Ден? (9-11)

СУРА 101

Ел-Кариа (Бедствието)

Преди настъпването на Часа и всеобщото възкресение гръмотевичен трясък, който ще бъде чул от всички хора, ще разтърси света. В сура *Каф* това събитие се описва с думите:

И вслушвай се в Деня, когато прогласяващият ще прогласи от близко място! В този Ден ще чуят Вика с истината. Това е Денят на възкресението. (41-42)

Всички хора ще бъдат съживени и ще бъдат обзети от страх и недоумение от случващото се:

Бедствието! Какво е Бедствието? И откъде да знаеш ти какво е Бедствието? – Деня, в който хората ще станат като пръснати пеперуди и планините ще станат като разпокъсана вълна... (1-5)

Планините ще бъдат стрити на прах, а хората ще бягат във всички посоки без цел, объркани и в недоумение за съдбите си.

След това в сурата се казва:

Онзи, чиито везни натежат, ще има живот в доволство, а онзи, чиито везни олекнат, завръщането му е бездна. А откъде да знаеш ти какво е тя? – Пламтящ огън. (6-11)

Съдбите ще бъдат решени с везни, на които ще се мерят делата на хората!

СУРА 102

Ет-Текясур (Преумножаването)

Сурата започва с думите: „Увлича ви преумножаването, додето легнете в гробовете“ (1–2). Тези думи били отправени към езичниците, но те се отнасят също до всеки, който нехае за отвъдното и няма друга цел, освен да трупа материални блага. Тази борба за постоянно обграждане с материални придобивки ще свърши с лягане в гроба, който е само мост към Съдния ден и възмездието във вечния живот. В сура *Йа Син* се казва:

И ще се протръби с Рога, и ето ги – от гробовете към своя Господ се втурват! Ще рекат: „О, горко ни! Кой ни възкреси от нашите гробове?“. [Ще им се каже:] „Това е, което Всемилостивия обеща, и пратениците говореха истината.“ (51–52)

В този ден ще има много изненади: „Ала не! Ще узнаете. И пак не! Ще узнаете“ (3–4). На тези, които са отричали Аллах и са вършили злодеяния, ще им бъде казано: „Ала не, ако знаете с достоверното знание – ще видите Ада“ (5–6). Хората, ако следват напътствията на Аллах, биха си спестили много неприятности. Пратеника Мухаммед е казал, че човек дори с половин фурма милостиня може да се спаси от наказание. Но много хора решават да упорстват в прегрешенията и загърбват напътствията на Аллах, затова и наказанието бива неизбежно: „После ще го видите с достоверен поглед“ (7).

Хората ще бъдат отговорни за това как са придобили богатствата в земния живот и за какво са ги изразходвали: „После ще бъдете

питани в този Ден за благата“ (8). На прахосниците ще им бъде заявено: „Пропиляхте своите блага в земния живот и им се насладихте“ (*Ел-Ехкаф* (Пясъчните хълмове): 20). Тези, които не са били признателни на Аллах и са придобивали богатствата несправедливо, за да ги разпиляват, ще срещнат разочарования: „Това е, защото на земята сте се радвали незаслужено и защото сте ликували“ (*Ел-Гафир* (Опрощавания): 75).

СУРА 103

Ел-Аср (Времето)

Тази кратка сура обобщава същността на човешката дейност и резултатите от нея във всяко време и място:

Кълна се във времето²⁰³ – човекът е в загуба, освен онези, които вярват и вършат праведни дела, и взаимно се наставляват за истината, и взаимно се наставляват за търпението. (1-3)

Времето тече безспирно. Хора се раждат и умират, редуват се поколения и епохи. Съдбите на хората се различават, дори те да живеят в едно и също време и при едни и същи условия. Духовният аспект от човешкия живот остава най-важен в съществуването. Истината е почитена и ценна, дори малка част от хората да се придържат към нея. Тези, които отхвърлят Създателя и Неговите напътствия, ще търпят постоянна загуба, докато вярващите, които отстояват вярата и доброто, ще бъдат истински победители и щедро ще са възнаградени.

Върху съдържанието на тази сура сподвижниците на Пратеника давали обет за вяръност и братство. След като я прочитали, стискали здраво ръцете си и поемали по своите пътища. Видният ислямски учен имам Шафи е казал, че дори само тази сура да е била низпослана от Корана, тя би била напълно достатъчна.

203 От преводача. Времето унищожава всичко материално. Само духовността побеждава времето.

СУРА 104

Ел-Хумезе (Клеветникът)

Клеветите и подигравките винаги са били използвани, за да се опетнява достойнството на хората като цяло и в частност на вярващите. В сура *Ел-Мутаффифин* (Ощетяващите) се казва: „Онези, които престъпиха, се смееха на онези, които повярваха. И когато минаваха край тях, си смигваха“ (29–30). Съвременната психологическа война и пропаганда са продължение на тази стара традиция, но в много по-систематизирани и ефективни форми и подходи.

При низпославането на Корана в Мека заможни мекански езичници се събирали, за да клеветят Мухаммед и да се подиграват на мюсюлманите и исляма. Тази сура била низпослана като предупреждение срещу тяхното поведение:

Горко на всеки клеветник-хулител, който трупа богатство и все го брои!
Смята, че неговото богатство ще го увековечи. (1–3)

Клеветническата дейност приема различни форми на злоупотреба, включително словесни подигравки, жестове и намеци. Тя може да бъде изразена в писмена форма или под формата на карикатури и изображения от всякакъв вид. Клеветниците обикновено са безделни хора, с пари и свободно време, или хора, на които се плаща да се занимават с такава разточителна и безполезна дейност.

Именно тази дейност и нейните извършители са силно критикувани и осъдени от Аллах в настоящата сура:

Ала не! Ще бъде хвърлен в Трошилото. А откъде да знаеш ти какво е Трошилото? – Разпаленият Огън на Аллах, който прониква до сърцата. Той ще бъде затворен над тях във високи стълбове. (4–9)

Това ще бъде огнен ад във вид на високи и затворени кули, които ще се нажежават отвсякъде и хората няма да бъдат способни да избягат от тях.

СУРА 105

Ел-Фил (Слонът)

Около 571 година от Йемен се насочила армия от абисинци към Мека, за да нападнат града и унищожат Свещения храм *Ел-Кябе*. Армията включвала и слонове, които да участват в битката. Такова явление било невиджано дотогава в Арабия. Това била една безсмислена експедиция на християните абисинци, тъй като те имали огромен храм за молитви в Сана и нямало нужда да разрушават храма на арабите в Мека. След като новините за планираната атака достигнали до езичниците в Мека, те били потресени. И тъй като били неподготвени и неспособни да се защитят, много от тях избягали от града и се укрили в планините, изоставяйки *Ел-Кябе* и собствените си имоти. Но армията от слонове и воители била унищожена изненадващо от огромни ята от птици, пускащи от клюновете камъни, които поразили агресорите. Камъните били подобни на тези, с които бил унищожен народът на пратеника Лют. Историците твърдят, че от тези камъни се разпространила едра шарка, която всъщност убила абисинската армия и техния водач Абраха.

Сурата отразява този исторически момент с думите:

Не видя ли [о, Мухаммед] как постъпи твоят Господ с владетелите на слона? Не превърна ли Той коварството им в заблуда? И изпрати срещу тях ята от птици, които ги замеряха с камъни от печена глина. И ги стори да приличат на проядени листа. (1–5)

Пратеника Мухаммед е роден в същата тази година, наричана от арабите „Годината на слона“. Раждането на тази благословена личност било причина за опазването на Мека и Свещения храм и знак за бъдещия просперитет и сигурност на града и неговите жители, както и на исляма.

СУРА 106
*Курейш*²⁰⁴

Поради стратегическото си място между Европа и Азия Арабският полуостров винаги е бил важен търговски маршрут, свързващ двата континента. Арабите от VI век били известни търговци, изградили добри търговски взаимоотношения с римляните на север и индийците на изток и юг. Кервани с най-различни стоки постоянно прекосявали полуострова. Племето Курейш в Мека и селищата около Свещения град най-много се възползвали от търговската атмосфера.

Сурата отбелязва тези факти с думите:

Заради обичая на Курайш, техния обичай да пътуват зиме и лете, нека служат на Господа на този Дом, който им даде храна срещу глада и сигурност срещу страха! (1–4)

Мирът и сигурността са предпоставка за просперитет и свобода. Може да се каже, че тогавашните араби са се наслаждавали на свобода повече от всеки друг народ. Затова на тях било поверено посланието на исляма, което разпространили навсякъде по земята.

204 Някои учени разглеждат тази сура като продължение на предишната – сура Ел-Фил (Слонът).

СУРА 107

Ел-Маун (Услугите)

Искрените и благочестиви хора винаги са готови да окажат помощ на нуждаещите се. Истинската религия насърчава своите последователи да подкрепят слабите, да се грижат за бедните и сираците и да подават ръка на изгубилите посоката в живота си. Пренебрегването на тези добродетели даде път на материалистични и егоистични идеологии, които единствено експлоатират човека и го ограбват. На много места светът е в хуманитарна криза. Ако вярващите хора се придържат към ученията на своите религии, много трагедии ще бъдат премахнати от хората.

Религията, както става ясно от сурата, е помощ към нуждаещия се, съчувствие и добро отношение:

Видя ли ти онзи, който взима за лъжа Възмездието? Това е онзи, който пъди сирака и не подканва да бъде нахранен нуждаещият се. Горко на отслужващите молитва, които своята молитва [съзнателно] пренебрегват, които лицемерят и се въздържат дори от дребни услуги! (1–7)

Тази кратка сура изобличава религиозния фанатизъм, подчертавайки, че помагането на нуждаещите се е толкова основен аспект на вярата, колкото и спазването на молитвите!

СУРА 108

Ел-Кеусер (Изобилието)

Тази сура е изключително кратка, но съдържа богато послание. Тя била низпослана, за да утеши мъката на Пратеника, който изгубил всичките си мъжки деца. Според традицията на арабите преди исляма загубата на мъжките деца се смятала за огромно нещастие, тъй като родът се обричал на изчезване. Този човек, който бил лишен от синове, го наричали *ебтер*, т.е. лишен от мъжко потомство.

Аллах известил Пратеника Мухаммед, че той всъщност не е лишен, а е носител на несравнимо изобилие от блага. Той е изпратен до хората като Пратеник на Аллах и му е низпослан Коранът. Голяма част от хората го обичат и почитат. Името му се споменава и възхвалява всеки миг някъде по света. Той е пример и идеал за много хора на земята. Аллах казва в тази сура:

Ние ти дадохме голямо изобилие²⁰⁵. Затова отслужвай молитвата към своя Господ и [жертвено животно] коли! (1–2)

Тук се има предвид празничната молитва, изпълнявана в деня на мюсюлманския празник Курбан байрам. Обичайно след молитвата се колят жертвени животни – овце, крави и камили – и месото им се раздава на бедни и нуждаещи се хора.

205 От преводача.

Сурата завършва с думите: „Твоят ненавистник – той е лишеният“ (3). Това е отговор към всички онези, които обиждали Пратеника, че е лишен от синове. Също така знамението е уверение, че Пратеника е спечелил възвишено място и несравнима благодат при Аллах.

СУРА 109

Ел-Кяфирун (Неверниците)

Сурата започва с думите:

Кажи [о, Мухаммед]: „О, неверници, аз не служа на това, на което вие служите, и вие не служите на това, на което аз служа. (1–3)

Подобно изявление откриваме и в сура *Ел-Бакара* (Кравата):

И каквото и знамение да донесеш на дарените с Писанието, те не ще последват твоята посока за молитви, а и ти не ще последваш тяхната посока. И едните от тях не ще последват посоката за молитви на другите. (145)

Тези знамения потвърждават невъзможността една определена религия да бъде приета от всички хора. Много по-разумно и реалистично е да се признае съществуването на различни религии и стремехът да бъде към съжителство между техните последователи.

В сура *Худ*, след като се обобщава историята на хората по отношение на вярата и неверието, Аллах заявява следната истина:

И ако твоят Господ бе пожелал, щеше да стори хората една общност. Ала те не престават да са в разногласие. (*Худ*: 118)

Като мюсюлмани ние не се стремим да изкореним другите религии. Нищо не може да оправдае насилието за налагане на определена религия. Това води единствено до омраза и конфликти. Затова и сурата подчертава важноста на тази идея чрез повторение:

И аз не ще служа на това, на което вие сте служели, и вие не ще служите на това, на което аз служа. Вие си имате своята религия и аз имам своята религия.“ (4–6)

Така сурата установява важен принцип на междурелигиозните взаимоотношения – признаване на различните религии и насърчаване на конструктивен диалог и добро поведение към техните последователи. Но трябва да се признае, че определени среди на влияние подхождат към исляма с подозрение и негативно отношение. Мюсюлманите трябва да могат да защитават и практикуват религията си в мир и сигурност.

СУРА 110

Ен-Наср (Подкрепата)

Тази сура е низпослана към края на живота на Пратеника Мухаммед. Някои от неговите най-проницателни сподвижници разбрали от самото съдържание на сурата, че времето на Пратеника на земята е към своя край, тъй като му било повелено да възхвалява още повече Аллах и да търси Неговата милост и опрощение:

Когато дойде подкрепата на Аллах и победата, и видиш хората да встъпват на тълпи в религията на Аллах, прославяй своя Господ с възхвала и Го моли за опрощение! Той винаги приема покаянието. (1–3)

Победата на исляма започнала със залеза на езичеството в Мека и продължила с разпространението му от Арабия към други краища по света. Основното послание на исляма било предадено на хората от Мухаммед. Той ги научил, че Аллах е Един-единствен Творец и Създател и единствено към Него хората трябва да се обръщат с молитви. Пратеника бил пример за непоклатима вяра и доверие в Аллах. Неговата искреност и отдаденост били несравними. След изпълнението на своя дълг и положените усилия срещу най-различни предизвикателства настъпило времето той да се завърне към своя Създател и да получи заслужената награда.

Вероятно някои хора се питат защо Аллах не е дарил по-дълъг живот на Пратеника, за да се радва на успехите и разпространението на исляма. Но подобни цели не били характерни за пратениците.

Мухаммед никога не е имал амбиции за слава, величие или политическа доминация. Дори в края на живота си, когато бил в най-голямата си сила и можел да предизвика Византия на бойното поле, той живеел изключително скромно и смирено. Заемал храна за семейството си от еврейски търговец в Медина срещу обезпечение. Мухаммед сам заложил своя щит при евреина, за да получи храна, макар че, ако би пожелал, неговите заможни сподвижници можели да направят това вместо него. След смъртта на Пратеника неговият щит все още бил ипотекиран при евреина.

Мухаммед бил искрен и лоялен човек. Макар че можел да бъде най-заможният и богат сред хората, той не пожелал да гради слава и земно величие на гърба на най-великия дар от Аллах – пророчеството. След като изпълнил задълженията и дълга си като пратеник, той тръпнел в очакване да срещне Създателя си и компанията от ангели и пратеници, сред които го очаква: „Истинно обещание при Владетеля, Всемогъщия“ (*Ел-Камер (Луната)*: 55).

СУРА 111

Ел-Месед (Сплетените влакна)

Сурата започва с осъдителен тон срещу най-яростния враг на Пратеника Мухаммед – неговия чичо Абу Лехеб:

Погинаха и двете ръце на Абу Лахаб. И той погина. Не го избави неговият имот и онова, което е придобил. (1–2)

Абу Лехеб бил влиятелна и заможна фигура сред меканските езичници. Той бил един от най-изявените противници на исляма и Пратеника. Неговото силно негодувание срещу тях го карало да не пести усилия, за да ги клевети всячески.

Съобщава се, че Пратеника Мухаммед събрал хората от племето Курейш при хълма *Ес-Сафа*, в близост до Свещения дом *Ел-Кябе*, в Мека. Сред присъстващите бил и Абу Лехеб. Пратеника се обърнал към хората с думите: „Ако ви известя, че към нас настъпва вражеска армия от долината зад този хълм, за да ни нападне, ще ми повярвате ли?“. Отвърнали: „Да, разбира се, ти винаги си бил честен с нас“. След това Мухаммед им разкрил, че е Пратеник на Аллах, и ги призовал към исляма. Чувайки тези признания, Абу Лехеб гневно изкрещял: „Проклет да си! Затова ли ни събра?“. След което започнал да хвърля камъни по Пратеника. Не след дълго била низпослана тази сура.

От всички чичовци на Мухаммед Абу Лехеб бил негов най-жесток противник. Тази дълбоко вкоренена вражда се предала на синовете и съпругата на Абу Лехеб. Някои от синовете му, които били женени за

дъщери на Мухаммед, се развели с тях. Докато съпругата му, която била сестра на Абу Суфян, един от видните лидери на племето Курейш, посветила живота си да опетнява името на Пратеника и да разнася сплетни и клевети срещу него. Тя била злонамерена и порочна жена. Самото съдържание на сурата показва нейния зъл стремеж и фанатична враждебност към исляма:

Ще гори в огън с пламъци той – и жена му, носещата дърва. На шията ѝ ще има въже от сплетени влакна. (3–5)

Абу Лехеб имал възможност да промени позицията си и да се разкае за своята враждебност, но той срещнал смъртта с тази огромна неприязън към Пратеника и исляма. Той не успял да се освободи от предразсъдъците си и за него Мухаммед си останал онова сираче, отгледано от дядо си Абду л-Мутталиб и чичо си Абу Талиб. Абу Лехеб никога не приел това, че Мухаммед бил избран от Аллах за пратеник и че получил откровение от Него.

СУРА 112

Ел-Ихляс (Пречистването)

Аллах е Един-единствен. Той не се дели на части. Няма съпруга, нито потомство. Той е Върховен и Всемогъщ. В сура *Ен-Нехл* (Пчелите) се казва: „И отреди Аллах: „Не приемайте два бога! Един е Бог. От Мен се бойте, само от Мен!“ (51). На друго място в Корана се заявява следното:

И вярвайте в Аллах и в Неговите пратеници, и не казвайте: „Троица!“. Престанете! Това е най-доброто за вас. Аллах е единственият Бог. Всечист е Той, за да има рожба! Негово е всичко на небесата и всичко на земята. И достатъчен е Аллах за довереник. (*Ен-Ниса* (Жените): 171)

Принципът на *теухид*, абсолютното единство на Аллах, е духът на исляма. Аллах е Твореца и Създателя, всичко останало е Негово творение. Освен Аллах има само създания, които са зависими от Него и безсилни пред Неговата воля. Коранът навсякъде аргументира този принцип:

Аллах не се сдоби със син и няма друг бог заедно с Него. Иначе всеки бог щеше да отнесе онова, което е сътворил, и едни от тях щяха да надделеят над други. Всечист е Аллах над онова, което описват – Знаещия и скритото, и явното, – превисоко е над онова, което съдружават с Него! (*Ел-Му’минун* (Вярващите): 91–92)

Небесата и земята щяха да се разрушат, ако имаше на тях други богове освен Аллах. Всечист е Аллах, Господа на Трона, от онова, което Му приписват! Не Той ще бъде питан какво върши, а те ще бъдат питани. (*Ел-Енбия* (Пророците): 22–23)

Тези, които вярват в учението за Троицата, вярват, че Бог е три части: Баща, Син и Свети Дух. Тези части съществуват в пълна хармония, затова те всъщност са едно според тях. Те също вярват в разпятието на Иисус. Но тук възниква въпросът кой всъщност е бил разпнат? Ако това е било цялото триединство, то това не е приемливо, тъй като Всевишния не може да бъде разпнат. Но ако това е бил само Иисус, то тогава става ясно, че той няма божествени характеристики. Разбира се, хората имат избор да вярват в каквото пожелаят.

Тази сура, за която се твърди, че отразява една трета от посланието на Корана, описва чистотата на вярата във Всевишния според исляма:

Кажи [о, Мухаммед]: „Той е Аллах – Единствения, Аллах, Целта [на всички възжеления]! Нито е раждал, нито е роден, и няма равен Нему“. (1–4)

Бог е уникален и няма нищо, което да може да се оприличи на Него. Няма нищо, което може да бъде равно на Него. Следователно Той не би могъл да бъде баща, нито син. Той е Вечния, към Когото всички създания се обръщат в нужда и към Когото ще бъдат върнати.

Самото естество на вселената и нейната структура не подкрепят идеята за множество богове. Безсмислено е да се вярва, че съществува независим бог за слънцето и друг – за земята. Или пък един за животинското царство, а друг – за растителния свят. Нелогично е да си представяме, че всеки континент се управлява от различен бог. Космическият ред е интегрирано цяло, сътворено, проектирано и управлявано от една самодостатъчна сила. Същата сила регулира както функциите на храносмилателната система на човека, така и движението на звездите и планетите в техните орбити из безкрайната вселена. По волята на тази сила растат растенията от земята, изгрява зората и се движат прецизно слънцето и луната.

Съзерцаването на тези процеси и феномени във вселената и в самия човек ще ни доведе до разумното заключение, че съществува само един Бог, Който е независим и няма нищо подобно, нито равно на Него. Той е Всемогъщ и на Него принадлежи всичко, и заслужава възхвала и признателност.

СУРА 113

Ел-Фелек (Разсъмването)

Тази сура и следващата ни учат да търсим защитата на Аллах срещу всякакви лоши чувства и зли намерения, с които се сблъскваме постоянно в живота. Аллах се отзовава на всеки, който търси Неговата защита срещу злото, което несъмнено се проявява в различни форми. Аллах казва в сура *Ел-Енбия* (Пророците): „И ви изпитваме със злото, но и в доброто има изпитание“ (35). В сура *Ел-Еараф* (Стената) е отбелязано следното: „И ги изпитахме с добрините и злините, за да се завърнат“ (168).

Злото и вредата могат да дойдат от различни източници: микроби, насекоми, животни, хора и други. Те могат да засегнат човека по всяко време на денонощието, но все пак нощта със своя мрак се е доказала като най-обичайното време за вършене на злини. Затова и в сурата се отбелязва следното:

Кажи [о, Мухаммед]: „Опазил ме Господа на разсъмването от злото на оно-ва, което е сътворил, и от злото на тъмнината, когато настъпи. (1–3)

След това сурата продължава с думите: „И от злото на духащи по възлите [магьосници]“ (4). Хората трябва да търсят защита от Аллах срещу злото на измамници, които манипулират с лъжи, че владеят зли духове и контактуват с джинове. Някои хора вярват, че магьосниците имат влияние, но това са илюзии, които са пренесени от фолклорни митове и легенди. Затова и андалуският учен Ибн Хазм и

неговата школа не приемали твърденията за реално съществуващо влияние на магиите.

Човек трябва също да търси защитата на Аллах срещу завистта: „И от злото на завистник, когато завиди!“ (5). Завистта е състояние на омраза и ненавист към успехите и богатата, с които Аллах дарява хората, и силно желание от страна на завистника тези успехи и блага да бъдат заличени.

От народните вярвания се е промъкнала в религията и идеята за „злото око“. В повечето случаи разказите за неговото влияние са недостоверни и пресилени. Въпреки всичко няма нищо лошо да се търси закрила от Аллах срещу възможните му вредни последици.

СУРА 114

Ен-Нас (Хората)

Сурата започва със страстно увещание:

Кажи [о, Мухаммед]: „Опазил ме Господа на хората, Владетеля на хората, Бога на хората. (1-3)

Вярващият търси закрилата на Аллах срещу злото и подстрекателствата на дяволите сред хората и джиновете. Като хора ние не знаем как точно се осъществява лошото въздействие на злите джинове върху нас, но усещаме това. И именно поради нашата немощ и слабост търсим защита от Аллах срещу техните вредни и недоброжелателни действия.

Ние молим Аллах за закрила: „От злото на шепнещия съблазни [сатана], побягващия, който нашепва в гърдите на хората“ (4-5). Нашепванията се правят с хитрост така, че да посеят дълбоки интриги и клевети в сърцата и умовете на хората. В сура *Ел-Енам* (Добитъкът) се казва:

И така сторихме враг на всеки пророк – сатаните от хората и от джиновете. Един другиму си нашепват с измама разкрасената реч. (112)

Изглежда, че стремежът на дяволите сред хората е насочен към действията на човека, докато този на джиновете – към неговите мисли. Така един другиму си помагат: „[Сатана] от джиновете и от хората!“ (6).

Разбира се, сатаните подстрекават единствено чрез съблазни и страхове, но те нямат действителна сила, с която да заставят хората да следват техните желания. Затова всеки, последвал техните подбуди, особено след тези предупреждения, трябва да вини единствено себе си.

Аллах предупреждава в тази сура за опасността от негативни влияния върху човешката психика и насърчава вярващите да търсят закрила при Него от тази опасност.

Общ индекс

А

абдест (*уду*): 81, 83

Абду л-Мутталиб: 684

Абисиния:

- преселението към Абисиния: 162, 238, 276, 367
- нападението на Мека от абисинската армия: 671

Абраха: 671

Абу Бекр: 144, 160, 161, 187, 442, 633

Абу Лехеб: 683-684

Абу Суфян: 684

Абу Талиб: 84, 357

Агностици и агностицизъм: 77, 97, 115, 147, 176, 260, 301, 339 (вж. също не верие, неверници)

Ад (джехеннем):

- Адът като физическа реалност: 527
- описание на Ада: 531, 532, 592, 670
- продължителност на наказанието в Ада: 604, 612, 656, 586, 573, 497
- Огънят на Ада: 266, 292, 514, 612
- същността на наказанието в Ада: 292, 414, 415, 416, 533, 580, 590, 597
- водата в Ада: 415, 416, 532, 533, 630
- обитателите на Ада: 125, 126, 165, 532, 573, 604
- причини за наказанието в Ада: 339, 366, 437, 665, 666
- Сиджин: 618
- Зеккум – дърво в Ада: 532, 415, 416 (вж. също наказание, Божие нака-

зание вотвъдного):

Адем:

- сътворението на Адем: 88, 126, 234, 235, 517
- изгонването на Адем от Рая: 127, 128, 133, 134, 140
- Адем в Стария завет: 242-243
- потомството на Адем: 127, 129
- изкушението на Адем: 127, 128, 129, 287
- слабостта на Адем: 259, 287, 450

адити:

- естеството на адитите: 124, 193, 340, 476, 477
- наказанието на адитите: 193, 449, 477, 631
- отхвърляне на посланието на Худ от адитите: 188, 193

Аиша: 58, 321, 542, 570

Аллах:

- Аллах като върховна сила: 403, 410, 498
- Аллах като Създател и Даряващ живот: 10, 67
- всемогъществото на Аллах: 248, 257, 403, 408, 495, 627, 685
- вездесъщност на Аллах: 248
- всезнанието на Аллах: 111, 393
- единството на Аллах: 180, 181, 367, 369, (вж. теухид):
- връзката на човека с Аллах, вяра в Аллах: 444, 612 (вж. също разумност):

- задължението за признателност към Аллах: 226, 475, 524, 535
 - Аллах опрощава греховете: 56, 71, 109, 235, 403, 436
 - единствено Аллах може да опрощава греховете: 440, 587, 578
 - помощта на Аллах: 11, 138, 288, 443
 - непризнателността на човека към Аллах: 10, 139, 198, 249, 501, 561
 - милостта и благодатта на Аллах: 287, 399, 403
 - възхваляване и отдаденост на Аллах: 11, 12, 78, 140, 279, 444, 686 (вж. също молитва)
 - богобоязън (*такуа*): 14, 15, 55, 539
 - богобоязънта като качество на вярващите: 14, 15, 240, 55, 437
 - богобоязънта като средство за постигане на успех и напътствие: 48, 149, 359, 639, 640
 - богобоязънта като щит срещу сатаната и лошите деяния: 140, 204, 451
 - опасността от загубата на богобоязън: 66, 324, 587
 - отклонение от богобоязънта: 72
 - необходимостта от богобоязън: 27, 607
 - мисията на Мухаммед да издигне богобоязънта: 123
 - коранични повели за поддържане на богобоязън: 14, 51, 53, 56, 211, 216
 - споменаване на Аллах през целия ден: 140, 142, 380, 381
 - награда и спасение за богобоязливите: 41, 51, 188
 - молитвата (намаз) като средство за постигане на богобоязън: 348
 - доказателства за съществуването на Аллах: 32, 108, 109, 110, 113, 178, 213, 215, 219, 239, 257, 263, 312, 319, 323, 467, 470, 500, 583, 612 (вж. също цикли на природата, звезди, слънце, вода, воден цикъл)
- Али ибн Абу Талиб: 84
- алкохол: 101, 440 (вж. опияняващи вещества)
- амел салих: (вж. праведни дела)
- ангели (меляике):
- диспут между ангели: 426
 - ангелите, представяни като „дъщери на Аллах“: 418, 460
 - ангели пазители на Ада: 398
- ангели надзорници, наблюдаващи хората: 399, 496
 - ангели, изпратени до Ибрахим (*Авраам*): 418, 500, 501
 - ангели, изпратени до Лют (*Лот*): 513
 - ангели, изпратени до Мерием: 43
 - ангели, изпратени до Зекерия (*Захария*): 43
 - ангелите раби, отдадени на Аллах: 78, 175
 - ангелите в подкрепа на Мухаммед: 328
 - ангелите в подкрепа на вярващите по време на битка: 143
 - ангелите служат на Аллах и Го възхваляват: 437
 - вяра в ангелите (*меляике*) като принцип на религията: 31, 587
 - влияние на ангелите върху поведението на човека: 451
 - заповедта за поклон на ангелите пред Адем: 234
 - ангелите – невидими за човека създания: 107
 - същността и отговорността на ангелите: 175
 - ангели, записващи делата на хората: 616
 - ангели, прибиращи душите при смърт: 70, 111
 - ангели, отправящи поздрав към влизащите в Рая: 533
 - искането на Фараона да види ангели, които да придружават Муса (*Моисей*): 463
 - скоростта на ангелите: 581
 - искането на езичниците Мухаммед да бъде придружаван от ангели или ангелите да донесат знамения: 107, 188, 232, 593
 - ангелите – неуместни за пророчество: 293 (вж. още Джибрил (Гавриил))
- арабски език: (вж. Коран: кораничен език)
- арабизъм и арабизация: 218, 448
- араби:
- арабоеврейски взаимоотношения: 13, 14, 34, 38, 39, 546
 - арабски национализъм: 120, 153, 404
 - меканските араби: 39, 105, 114, 115, 189, 314, 606, 673 (вж. също Мека като пазител на откровението)
 - арабите като неграмотни езичници: 14, 31, 33, 39, 291, 557, 558

- приемането на исляма от арабите: 114, 218, 294, 352, 551, 578
- традиции на арабското общество преди исляма: 35, 103, 178, 218, 255, 525
- араби, приели исляма неискрено: 493
- враждебната позиция на арабите срещу Мухаммед и исляма: 52, 147, 148, 150, 303, 357, 372, 447, 485, 549, 651 (вж. още Мека, опозицията на арабите срещу Мухаммед и мюсюлманите)
- негативни черти на арабите в съвременното общество: 36, 194, 404
- отговорността на арабската общност: 124
- преминаването на арабите в позиция на водеща общност: 31, 32, 124, 125 (вж. още Коран, арабската съпротива срещу Корана)

Арафат:

- Денят Арафат: 309
- аскетизъм, религиозен аскетизъм: 100, 272, 525, 432, 526 (вж. също въздържание, сексуално въздържание и безбрачие)

Б

Багдад: 297

Басри (ел-), Хасан: 618, 628
бедни: 51, 57 (вж. нуждаещи се)

безбрачие: 432, 526 (вж. също въздържание, сексуално въздържание, аскетизъм)

Бену Ханифа: 488

бизнес дела:

- неискреност в бизнес делата: 617, 618
- справедливост при теглене и мере- не: 119, 196, 341, 516, 617
- спазване на обещанията и договорите: 170
- партньорство с немюсюлмани в бизнес дела: 95

безразборност: 59, 90, 98, 256, 323, 363, 513 (вж. също хомосексуалност, неморалност, непристойност, незаконни сексуални връзки):

Билкис:

- Трона на Билкис: 345

Билал: 486

Битката при Бедр: 141, 142, 144, 146

Битката Хендек (Окопа): 387

Битката Ухуд: 33, 45, 46

богатство и имоти:

- богатство, алчност и материализъм: 35, 254, 167, 525
- богатството и имотите като дар от Аллах: 267, 424, 509
- богатството и имотите като изпитание: 244, 314, 395, 563
- вярата, че богатството и имотите гарантират безсмъртие: 669
- справедливо разпределение на богатствата и имотите в обществото: 57, 59, 650
- богатствата и имотите не са най-важни в измеренията при Аллах: 395, 462
- изоставяне на богатствата и имотите след смъртта: 281, 432, 527, 592, 636
- не трябва да се съди за хората по техните богатства и имоти: 267, 268
- показно разточителство и праросване на богатствата и имотите: 269, 650
- правилната употреба на богатствата и имотите: 358
- стремеж към търговия: 164
- умереност в употребата на богатствата и имотите: 423, 632
- незаконно присвояване на богатства и имоти: 666 (вж. също наследство, свидливост):

брак:

- бракът като религиозно задължение: 323
- ерозия на брака: 60
- справедливост в брака: 57
- насилствен брак: 58
- брачни спорове: 73
- брачни отношения: 323, 384
- забрана за брак с прелюбодейци: 321
- цел на брака: 323
- помиряване: 23
- право да се наказват съпругите: 60
- святост на брака: 244
- брак с немюсюлмани: 95 (вж. също развод, многоженство, жени, мюсюлманки)

братството в исляма: 55, 152, 380, 530 (вж. също общност уммет, умма)

бъдеще:

- знание за бъдещето: 207, 234, 271, 378

В

вавилонци: 252

Ватикан: 86

вегетарианство: 526

вероотстъпничество: 15

византийци:

- християнството при византийците: 93, 100
- поражението на византийците от персите: 165, 368
- позицията на мюсюлманите към византийците: 162, 364
- конфликт между мюсюлмани и византийци: 163

вино: 82, 101 (вж. също упои ващи вещества):

високомерие:

високомерието като човешка черта: 183, 377, 509, 639

- последици от високомерието: 407, 444, 537
- високомерието на адитите: 340
- високомерието при някои юдеи: 509
- високомерието сред хората: 32, 131, 183, 314
- високомерието на хората, въстана-ли срещу Нух (*Ной*): 124
- високомерието на Фараона: 354
- високомерието на самудяните: 124, 340
- високомерието на неверниците: 509, 606

вода:

- водата като символ на расова чистота: 194
- водата като източник на всички форми на живот: 528
- хората са зависими от Аллах за получаване на вода: 575
- суша: 466
- питейна вода: 241
- водата в Ада (*Джехенем*): 416, 532
- водата в Рая (*Дженнет*): 126, 482
- качеството на водата в Рая (*Дженнет*): 527
- реките в Рая (*Дженнет*): 172
- валежи: 627
- валежи за напояване и растителност: 129
- реки: 105, 227, 347
- Аллах като даряващ водата: 30, 241
- морета и океани: (вж. също Червено море): 402, 338, 356

- сладки и солени води: 402
- воден цикъл: 331
- измерение на времето при Аллах: 306

- измерение на времето в представите на хората: 378, 631, 667

- управление на времето: 108

вулканични изригвания: 299, 559

въздържание, сексуално въздържание: 526, 100, 272, 525, 432 (вж. също аскетизъм, безбрачие):

възрастни хора:

- изоставяне на възрастните хора: 68, 90, 491
- уважение към възрастните хора: 255, 491

(вж. също родители):

въоръжен грабеж: 89, 271

вътрешна чистота: 128, 301, 305

вятър:

- вятърът като наказание от Аллах: 182, 306, 388, 477, 501
- ползите от вятъра за хората: 424, 499

- ролята на вятъра във водния цикъл: 499, 528, 599

Газали (ел-), Абу Хамид: 323

говеене (оруч): 15, 66, 525

- Рамазан: 465, 653

Годината на слона: 672

Големият взрив (теория): 197, 292

гравитация, сила на гравитацията: 220, 456, 500, 600

гусюл: 83 (вж. също Потопът):

война:

- воюване срещу агресори: 23, 46, 94, 148, 481 (вж. също джихад във време на вой на, самозащита, право на самозащита, придобитото във вой на):

врагове на исляма и мюсюлманите:

- гратисен срок за враговете: 155, 157

- гонения и враждебност срещу първите мюсюлмани от езичниците араби: 34, 45, 52

- *враждебност* към мюсюлманите в наши дни: 91, 100, 107, 167, 314, 335, 684 (вж. също християнство: враждебност на християните към исляма, кръстоносни походи, двуличници, юдео мюсюлмански взаимоотношения, неверници),

време:

Д

данъчно облагане: 15, 105, 650 (вж. също зекят):

Деуалиби (ед-), д-р Мухаммед Меаруф: 86

Дауд (Давид):

- обвиненията срещу Дауд в прелюбодееание: 423
- Дауд като цар, пророк и лидер: 395
- Дауд – получател на Псалмите: 258
- проклятието на Дауд върху неверниците сред израилтяните: 97
- отсъждането на Дауд по въпроса за овцете: 422
- качествата на Дауд: 395, 344
- покаянието на Дауд: 259, 422 (вж. Също Псалмите):

деца:

- осиновяване на деца: 383
- децата като красота в земния живот: 268
- децата като изпитание: 146
- попечителство над децата след развод: 566
- смърт на син: 192, 243
- врагове сред децата: 563
- отговорност на родителите към децата: 18, 255
- молитва (*дуа*) за децата: 255, 384
- отхвърлянето на религията от децата: 475
- задължения на децата към родителите: 255, 377
- любезност към децата: 68
- отбиване на кръмачетата: 299 (вж. още убийство на деца, сираци):

джамии:

- джамиите като центрове на общността: 29
- забрана за посещение на джамиите от неверници: 161
- затваряне на джамиите: 161
- колективни молитви в джамиите: 29
- право на самозащита за запазване на джамиите: 489
- паралелната джамия на лицемерите: 168
- тези, които се стремят да рушат джамиите: 21

Джибрил (Гавриил):

- Джибрил и Хасан ибн Сабит: 451
- Джибрил (*Гавриил*) в християнско-вероучение: 248

- ролята на Джибрил: 175, 413

- скоростта на Джибрил: 581

джизия: 160

джинове:

- приемането на исляма от джинове: 479, 586
- отговорността на джиновете: 501
- възприемането на християнската доктрина от джинове: 586
- вяра в съществуването на джинове като ислямски принцип: 450
- дяволите (*шеятин*) сред джиновете: 450
- задължението на джиновете да бъдат отдадени на Аллах: 457
- влиянието на джиновете върху хората: 450, 687, 689
- джиновете като невидими същества: 478
- вниманието на джиновете към Корана: 478
- силата на джиновете: 375
- наказанието на джиновете в Ада (*джехенем*): 137, 190
- отхвърлянето на исляма от джинове: 586
- праведни джинове: 456
- армията на Сулейман (*Соломон*) от джинове: 424

джихад (в мирно време):

- джихадът като полагање на усилия и всеотдайност: 24
- широкото разбиране на джихада: 23, 227
- джихадът като усилия срещу несправедливостта, злото и потисничеството: 23-24
- наградата за тези, които са всеотдайни и се борят за задоволството на Аллах: 53
- ролята на богатството и силата в джихада: 280
- усилия, раздаване и всеотдайност за задоволството на Аллах: 45
- борба за защита на религията и живота: 101
- защита на доброто: 309 (вж. също милостиня): 77

джихад (във време на война):

- джихадът като средство за предотвратяване на зло: 485
- джихадът като тест за вярата: 46
- избягване на агресията по време на джихад: 49
- поведение на бойното поле: 47

- поражение в битка поради разединение и слабост: 47
 - джихад по време на Свещения месец: 23
 - участие в джихад като реакция срещу агресия: 150
 - основания за включване в джихад: 227
 - подготовка за джихад: 45, 167
 - погрешни схващания относно джихада: 23
 - молитвата на Мухаммед преди битка: 143
 - молитва по време на битка: 228
 - предписания за битка: 23
 - забрана за приятелство с агресори: 24
 - отказ или нежелание да се встъпи вбитка: 168
 - ролята на жените в битката: 481
 - числеността на армията не е ключов фактор за победа: 145
 - раздаване за подкрепа на армията: 148
 - поведение към пленените във войната: 70, 151, 481
 - отношение към пленените във война жени: 551, 33, 45, 141 (вж. също Битката при Бедр, Битката *Хен-дек* (Окопа), Битката Ухуд, бойци, самозащита, право на самозащита, придобитото във война)
 - долината Ел-Хиджр: 232
 - дрехи:
 - аскетизъм в дрехите: 128
 - чистота на дрехите: 591
 - дрехи за молитва: 187
 - „дрехата на богобоязънта“: 128
 - норми, отнасящи се до дрехи, парфюм, козметика и накити: 322
 - символика на облеклото: 128, 322
 - женското облекло: 322, 387 (вж. също ихрам)душа:
 - ангелите като изтръгвачи душите при смърт: 70, 116, 239, 533
 - назначаване на надзорник над душа-та: 625
 - душата в момента на смъртта: 116, 451, 533, 596
 - поковаряване на душата: 136, 202, 489, 533, 559, 563, 656
 - смъртта на душата става единствено с позволението на Аллах: 66, 111, 183
 - губещите души в Съдния ден: 15, 36, 132
 - Аллах като Създател и Разпоредител на съдбата на душата: 55, 113, 574
 - Аллах не натовазва никоя душа с нещо, което не е по силите ѝ: 28, 119, 313
 - справедливо възмездие за всяка душа в Съдния ден: 15, 36, 172, 633, 659
 - средства за облагодетелстване и пречистване на душата: 12, 140, 279, 503, 595, 606, 638
 - никоя душа не носи греха на другата душа: 659
 - съживяване на душата в Съдния ден: 414, 611, 615
 - жертвоготовност и борба с душите по пътя на Аллах: 23, 50, 142, 365, 563
 - страданието на душата в живота: 166, 228
 - угнетяване на собствената си душа: 77, 125
 - дългове, неизплатени дългове: 384
 - дяволи: (шейтан, шейтин)
 - дяволите като придружители на неверниците: 462
 - дяволите като врагове на пратениците: 16
 - опити на дяволите да смуцават и променят откровението от Аллах: 413
 - дяволите примамват вярващите, за да ги отклонят от исляма: 451
 - наказанието на дяволите в Ада (*джехенем*): 137
 - подчинение на дяволите пред заповедите на Сулейман (*Соломон*): 424 (вж. също джин, сатана)
- ## Е
- Ева (Хавва): 127, 128
 - Евангелие (Нов завет): 34, 92, 116, 554 (вж. също откровение)
 - единство между религиите:
 - нуждата от признаване на всички религиозни вярвания: 17, 18, 19, 21, 224, 303, 533, 642, 680 (вж. също откровение, универсалност на откровението)
 - езан: 486
 - Еиюб (*Йов*): 296, 425
 - Ел-Йесеа (Елисеи): 425
 - Емиграция: 13, 238 (вж. преселение (хиджра))

Енсар: 29, 13, 546

Есма бинт Умеис: 238

естество: 368 (вж. фитра, човешка природа)

Ехлиль Китаб: 16, 33, 76 (вж. хората на Писанието)

Ж

желязо: 538

жени мюсюлманки:

- облеклото на жените мюсюлманки: 387, 389
- врагове сред съпругите: 563
- защита на жените мюсюлманки – преселници: 551
- права на жените мюсюлманки: 21
 - любезно отношение към тях: 58
 - съгласието им за встъпване в брак: 58
 - правото им на развод: 28
 - да получават образование: 57
 - да получават финансова подкрепа: 57
 - да получават наследство: 57
 - да получават сватбен дар, без да им бъде отнеман: 551
 - да получават издръжка: 28, 29, 57
 - да не приемат полигамен брак: 57
 - да живеят в семейния дом: 58
- мястото на жените мюсюлманки в Рая (*дженнет*): 525 (вж. също развод, полигамия, съпругите на Пратеника Мухаммед)

жертвоприношение (йеуму н-нехр): 305, 308, 417, 631

живот:

- животът като дар: 509
- животът като средство за опознаване и признаване на Аллах: 56
- животът като испытание: 191, 361
- животът като преходно, мимолетно състояние: 300
- живот след смъртта: 297, 395
- вяра в живота след смъртта: 104
- отхвърляне на вярата в живота след смъртта: 269 (вж. също Съден ден, смърт)

Животът на Мухаммед (от Хейкел): 76, 589
животното *даббе*, неговата поява като знак за края на света: 343

животни, колене на животни: 418, 677

З

заблуда и лъжа:

- заблудата и лъжата като опозиция срещу истината и вярата: 37, 105, 19
- лъжите срещу Мухаммед: 107, 284
- борба и изкореняване на заблудата и лъжата: 228
- вярата като щит срещу заблудата и лъжата: 471
- влиянието на заблудата и лъжата върху обществото: 225, 492
- измисляне на лъжи за Аллах: 39, 62, 116
- слушане на лъжи: 91
- наказанието в отвъдното за разпространяване на заблуди и лъжи: 249
- заблуди и лъжи, произтичащи от сатаната: 64, 247, 321 (вж. също клевета)

завещание: 410

завист: 21, 177, 455, 688

закон, ислямски, Божествен закон:

- прилагане на ислямския закон: 61
- изкривяване и пренебрегване на ислямския закон: 116
- ислямският семеен кодекс: 324
- иджитihad: 23
- важността на ислямския закон за мюсюлманското общество: 467
- ислямският закон в ръцете на невесте-жи хора: 68
- Божието откровение като източник на ислямския закон: 31
- шариат: 322, 325 (вж. също наказателен кодекс, ислямски наказателен кодекс)

закон, създаден от хората:

- арабите – пионери в законодателството: 30, 486
 - човешките закони като ерес: 163
 - субективност и провал в човешкото законодателство: 628
 - човешки закони, регулиращи живота на хората от различни вероизповедания: 21
 - човешки закони, регулиращи правата на жените: 58
 - подмяната на ислямския закон с човешки закони: 63, 64
- заплаха, отказ от вярата поради заплаха: 64, 33 (вж. също принуда в религията)

Зату с-Селясил: 165

захирити: 157, 184, 199, 527

звезди:

- звездите като знак за силата и съществуването на Аллах: 108
- черни дупки: 220
- промяна във вида на звездите като знак за настъпване на Съдния ден: 600, 611
- сътворението на звездите от Аллах: 10
- звездите в съновидението на Юсуф (*Йосиф*): 207, 219
- Млечният път: 380
- звездата Ел-Шахид: 625
- Сириус: 509
- подчинението на звездите пред заповедите и контрола на Аллах: 584

Зекерия (Захария): 42, 276

зекят:

- начало на зекята: 105
- на Иса (*Иисус*) му било повелено да дава зекят: 277
- задължението на хората на Писанието да дават зекят: 15, 105
- даването на зекят е знак за истинска вяра: 105, 159
- коранични инструкции за даване на зекят: 650
- преразпределение на богатствата чрез зекят: 650
- нежеланието да се дава зекят: 650
- предупреждението към тези, които отказват да дават зекят: 51, 448 (вж. също милостиня, нуждаещи се)

Зеиниб: 596

земетръс: 659

зло:

- отговорност за извършване на злидеяния: 25
- деянията на неверниците: 64
- злото като изпитание: 395
- битката между доброто и злото: 48
- последиците от злите деяния: 26
- указанието да не се извършва зло: 309
- разпознаване на доброто и злото: 390
- последиците от злото върху обществото: 288
- вършещите зло: 67
- съдбата на злото: 280
- добрите дела компенсират лошите дела: 56

- мисията на Мухаммед да изкорени злото: 224
- разпространението на злото – непростим грях: 256
- войните като акт на злото: 25
- повелята към мюсюлманите да се борят срещу злото: 590
- отвръщане на злото със зло: 482
- отвръщане на злото с добро: 93
- отговорност за злото: 189
- молитвата и Коранът като щит срещу злото: 9
- търсене на опрощение за извършеното зло: 56
- търсене на закрила от Аллах срещу злото: 687
- изричане на зли думи: 97, 542
- неверието като източник на злото: 64, 451, 497, 689, 586 (вж. още дяволи, джинове: дяволите среджинове, сатана)

зло око: 688

знамения: 77, 75, 319, 108, 216 (вж. Аллах, доказателства за съществуването на Аллах, чудеса)

знание и изучаване: 19, 31, 62, 78, 140, 220, 224, 247, 478, 508, 539

Зу л-Хиджа: 308, 631

Зул Кифл: 296, 425

Зул Карнеин: 272

И

Ибн Аббас, Абдуллах: 439

Ибн Абдулазиз, Умар: 217

Ибн Абу Талиб, Али: 84

Ибн Абу Талиб, Джафер: 527

Ибн Ашур, Мухаммед Тахир 382

Ибн Ата, Уасил: 84

Ибн Атия: 476

Ибн Ханбел, Ахмед: 57

Ибн Харам, Абдуллах: 50

Ибн Ел-Харис, Ен-Надр: 375

Ибн Харисе, Зеид: 383

Ибн Хазм: 44, 687

Ибн Джерир: 69

Ибн Кесир: 439

Ибн Ел-Хаттаб, Умар (вж. Умар ибн Ел-Хаттаб):

Ибн Кулсум, Амр: 194

- Ибн Ел-Муаттал, Сафуан: 321
- Ибн Ел-Мутим, Джубеир: 503
- Ибн Недм, Енес: 526
- Ибн Сабит, Хасан: 451
- Ибн Убеи, Абдуллах: 560
- Ибн Умеир, Мусаб: 50
- Ибн Ум Мектум, Абдуллах: 509
- Ибн Ел-Уелид, Халид: 476
- Ибн Зеид, Усама: 70
- Ибрахим (Авраам):
- Ибрахим, идолопоклонниците и обожателите на звездите: 113, 278, 295
 - Ибрахим като проповедник на теухида (*монотеизма*): 304, 417
 - Ибрахим като пратеник на Аллах: 381
 - Ибрахим и диалогът му с владетел: 30
 - Ибрахим и изграждането на храма Ел-Кябе: 635
 - Ибрахим и изграждането на Свещения храм в Йерусалим: 647
 - Ибрахим в Стария завет: 628
 - Ибрахим и жертвоприношението на Исмаил: 417
 - Ибрахим и неговата молба: 527
 - Ибрахим и неговото потомство: 228
 - Ибрахим и неговите качества: 227
 - Ибрахим и силата на вярата му в Аллах: 309, 338
 - Ибрахим и ангелите: 235, 500
- идолопоклонници:
- призивът на Ибрахим (*Авраам*) срещу идолопоклонниците: 363
 - позицията на идолопоклонниците към Аллах: 335
 - позицията на идолопоклонниците към Мухаммед: 335
 - забрана да се посещават джамиите от идолопоклонници: 161
 - настояване от идолопоклонниците да им се яви чудо: 289
 - предоставяне на убежище на идолопоклонници: 551
 - идолопоклонници сред израилтяните: 16, 124, 356
 - кораничният подход към идолопоклонниците: 252
 - отхвърляне на живота след смъртта от идолопоклонниците: 242, 280, 394
- взаимоотношенията между мюсюлмани и идолопоклонници: 21, 680
 - обожаване на слънцето, луната и звездите от идолопоклонниците: 112 (вж. също неверници и неверие)
- идолопоклонничество: 113, 161, 278, 295, 396, 427 (вж. също неверници и неверие)
- идоли:
- идолите като сатанинска низост: 305
 - съдбата на идолите в Ада: 135
 - премахване на идолите от Ибрахим (*Авраам*): 295, 417
 - премахване на меканските идоли: 159
 - безсилието на идолите: 363, 473, 477
 - позицията на Мухаммед към идолите: 508
 - обожаването на Златния телец: 135, 286
- Идрис (Енох): 296
- издръжка, правото на жените на издръжка след развод: 28-29
- Изхару л-Хак* (Рахметуллах): 62
- Иляс (Илия)*: 416
- иман (вяра): 11, 40, 64, 474, 498, 580 (вж. също Аллах, връзката на човек с Аллах, вяра в Аллах)
- имоти: 60, 268, 358 (вж. богатство и имоти)
- Ирам: 631
- Иса (Иисус):
- Иса като Бог в християнската вяра: 277
 - Иса като син на Бог: 41, 361
 - родното място на Иса: 313
 - безбрачието на Иса: 526
 - зачеването и раждането на Иса: 277
 - проклятието на Иса върху израилтяните: 45
 - смъртта или разпъването на кръст на Иса: 464
 - учениците на Иса искат от него трапеца от небесата: 81
 - мисията и същността на Иса: 43
 - опровержение на божествената същност на Иса: 181
 - Второто пришествие на Иса: 464, 490
- ислям:
- ислямът като умерена религия: 31, 40, 60, 100, 130, 377, 650

- ислямът като всеобхватна религия: 18, 38, 74, 76, 93, 115, 187, 234, 313, 379, 461, 114
 - ислямът като източник на мир: 21, 23, 24, 33, 68, 85, 129, 148, 151, 158, 170, 174, 332
 - ислямът като толерантна религия: 23, 27, 35, 68, 82, 95, 140, 302, 364, 445, 488, 549, 562, 633, 650, 657
 - ислямът като универсална религия: 115, 187, 313, 327, 379, 385, 388, 454, 457, 554, 578, 628
 - ислямът като религия на истината: 12, 19, 33, 34, 45, 115, 430
 - ислямът като религия, проповядвана от всички пратеници: 11, 18, 34, 74, 114, 147
 - ислямът като отдаденост на Аллах: 10, 19, 83, 114, 184, 199, 226, 309, 349
 - основни принципи на исляма: 14, 18, 21, 25, 55, 73, 89, 100, 147, 160, 164, 170, 173, 193, 211, 226, 246, 254, 259, 274, 283, 312, 413
 - *вяра в Аллах*: 31, 64, 377, 474, 498
 - вярa в книгите, низпослани от Аллах: 31, 100
 - вярa в пратениците на Аллах: 31, 147
 - вярa в съществуването на джинове и ангели (меляикета): 587
 - вярa в отвъдното: 139, 292, 529, 573, 662
 - основи на исляма: 14, 308, 326, 523
 - ученията на исляма: 27, 32, 60, 93, 130, 444, 454, 504, 524, 554, 598
 - мисията на исляма: 9, 76, 123, 147, 160, 174, 243, 261, 348, 455, 587
 - мюсюлманите като пазители на исляма: 64, 118, 124, 142, 147, 160, 256, 499
 - отхвърляне на исляма: 21, 52, 65, 107, 123, 136, 151, 179, 215, 223, 253, 301, 441, 460, 483
 - разпространение на исляма сред хората на Писанието: 18
 - разпространението на исляма по миролюбив начин: 174
 - географско разпространение на исляма: 100, 156, 157, 454, 455
 - пречки пред разпространението на исляма: 493
 - опозицията на евреите срещу разпространението на исляма: 14, 123, 184 (вж. също дауа (*призив към исляма*))
- Исмаил: 417
- истина:
- истината и Съдният ден: 101, 278
 - предателство пред истината заради временни облаги: 559
 - битката между истина и лъжа: 197
 - сътворението и универсалната истина: 399
 - изкривяване на истината: 119
 - изкривяване на истината от хората на Писанието: 452, 475
 - Аллах като източник на истината: 125, 339
 - напътствие на хората към истината: 9, 33, 63, 85
 - пренебрегване на истината: 35
 - ислямът като религия на истината: 646
 - Мухаммед като носител на истината: 456, 604
 - пратениците като проповедници на истината: 113
 - Коранът като възплъщение на истината: 430
 - отказът да се защитава истината: 65, 443
 - отхвърляне на истината: 600, 648
 - изискването да се отстоява истината: 17, 407
 - изискването да се проверява достоверността на слуховете: 492
 - наградата за придържане към истината: 434, 468, 525
 - стремешът на сатаната да изкривява истината: 119, 307, 451
 - истинност: 612
 - истинността на Мухаммед: 365, 405, 474
- Исхак (Исаак): 201, 425
- ихрам: 299
- ихсан: 133, 173, 174 (вж. също праведни дела)
- Й**
- Йемен:
- Йемен като земя на Билкис: 345, 423
 - загубата на Йемен от византийските християни: 368
 - абисинска армия тръгва от Йемен към Мека: 671
 - йеменски племена: 124, 193
- Йерусалим: 40, 42, 251, 252, 345, 647

К

Кабил (Каин): 88

кадер: 11 (вж. съдба)

Кант, Имануел: 207

Карун (Кореи): 358

кияму л-лейл: 431 (вж. молитва (намаз), допълнителна молитва през нощта)

клане на животни: 677

клевета:

- клевета срещу Айша: 321
- клевета срещу Иса (*Иисус*): 77
- клевета срещу Мерием: 77
- клевета срещу Муса (*Мойсей*): 390
- клевета срещу Мухаммед: 166, 247, 390, 669, 684
- клевети срещу пратеници: 242
- тежестта на греха за клеветяване на целомъдрени жени: 321
- наказанието за клеветниците в Ада (*Джехеннем*): 168
- скандалджи: 307 (вж. също заблуда и лъжа, фалшиви обвинения)

клетви: 647

комунизъм: 633

кораби и плавателни съдове:

- повредата, която Ел-Хидр причинил на рибарски кораб: 271
- корабоплаването като благодат от Аллах и знак за Неговото съществуване: 402
- реакцията на застрашените от удавяне в морето: 192, 463

Коран:

- отхвърляне на Корана от арабите: 290, 450
- Коранът като потвърждение и допълнение на предишните откровения: 33, 335
- Коранът като откровение от Аллах: 29, 642
- Коранът като път за спасение: 243
- Коранът като чудо: 336, 405
- Коранът като щит срещу сатаната: 140
- Коранът като напомнящо напътствие: 515, 629
- Коранът като източник на напътствие, наставления и норми: 14, 33
- Коранът като източник на сила и единство: 430, 474
- Коранът като предупредител: 357,

465

- Коранът като последно, завършено и универсално послание от Аллах: 327, 388, 454, 554
- Коранът като светлина (*нур*): 85, 249, 324
- Коранът като дух (*рух*): 239
- Коранът като истина: 178, 262
- автентичност и достоверност на Корана: 108, 452
- авторство на Корана: 213, 580
- ползите от Корана: 12, 180, 333
- ползите от изучаване на Корана: 32, 140, 217, 283, 448, 515, 531
- предизвикателството към арабите да сътворят подобно послание като Корана: 179, 199, 283
- обещанието на Аллах да запази Корана в автентичния му вид: 232
- поуки от историята, отразени в Корана: 155, 184, 271, 285, 442, 477
- логичност и разумност на кораничното послание: 112, 120, 126, 299, 411
- достойнството да се преподава Коранът: 515
- началните букви, с които започват някои сури: 283
- съвършенството на Корана: 182
- покланяне в седже при слушане на Корана: 262
- езикът на Корана: 286, 313
- стилът на Корана: 126
- четене на Корана: 217
- пълно съсредоточаване при четената Корана: 140
- говорене, когато се чете Коранът: 124
- низпославане на Корана: 286, 430, 447, 469, 515, 653
- начало на низпославането на Корана: 649
- звук, наподобяващ жужене на пчели, по време на низпославане на Корана: 311
- последното низпослано знамение в Корана: 15
- низпославане на Корана поетапно: 253
- заклеване в Корана: 421
- универсалното послание на Корана: 379
- знамението на Трона (*аяту л-Курсий*): 30 (вж. също Мухаммед, мюсюлмани, коранични наставления към мюсюлманите, откровение

- ние) 60 (вж. също потисничество)
- кражба:
 - укриване на кражба: 71
 - наказания за кражба и грабеж: 89
 - случаят с Туама: 71
 - обещание да не се извършва кражба: 551

кръстоносни походи: 100

Куреи ш: 673 (вж. Мека, меканското племе Куреиш)

къбле: 40

Кябе (*Ел*):

- Кябе като място за поклонение и мир: 631
- Кябе като символ на теухида: 304
- Кябе като посока за молитва къбле: 40
- опит за разрушаване на Кябе: 671
- изграждането на Кябе: 635
- пазители на Кябе: 147
- забрана за посещение на Кябе: 161
- първият езан от Кябе: 486
- почистване на Кябе: 305
- обикаляне около Кябе (*тауаф*): 305

Л

лесбиинство: 59 (вж. хомосексуалност)

лидерски качества:

- лидерски качества на обществата: 73
- лидерски качества на пророците: 110, 201

лицемери:

- лицемерите като заплаха за мюсюлманското общество: 64-65
- загърбване на религиозните задължения от лицемерите: 29, 163, 166
- наказанието на лицемерите: 75, 77, 91 (вж. също неверници и неверие)

личен интерес: 145 (вж. още богатство и имоти)

лично пространство, право на жените на лично пространство: 389

логика: 52, 172 (вж. Коран: логика и разумност в Корана, разумно мислене)

луна:

- Ибрахим (Авраам) и покланящите сепред луната: 112, 173
- появата на луната в съновидението на Юсуф (Йосиф): 201
- луната като средство за отчитане

на времето: 178

- луната като предвестник на края на света: 511
 - луната като източник на светлина: 178
 - забрана да се обожават луната: 451
 - луната следва повелите на Аллах: 132, 220
- лъжи: 321 (вж. фалшиви обвинения, заблуда и лъжа, клевета)

Люкман: 375

Лют (*Лот*):

- Лют като пратеник на Аллах: 346
- призивът на Лют срещу содомията: 190, 363
- народът на Лют: 340, 363
- Содом и Гомора: 346
- съпругата на Лют: 571
- мъдростта на Лют: 203

М

магия: 198

магьосничество: 293

- магьосниците по времето на Фараона: 337
- обвиненията срещу пратеници в магьосничество от страна на неверниците: 500, 511 (вж. също Мухаммед: обвиненията срещу Мухаммед, че е бил магьосник)

Мадян, пребиваването на Муса (Моисей) в Мадян: 353

мадянитите:

- призивът към мадянитите да повярват в Аллах: 196
- унищожението на мадянитите: 124
- отхвърляне на посланието на Шуайб от мадянитите: 196 (вж. също Шуайб) Маиз: 96

Медина (Ясриб): 13

- опит за обсада на Медина: 487
- изграждане на първото ислямско общество в Медина: 29
- общността на юдеите в Медина: 13, 21

Мека:

- абисинската атака срещу Мека: 671
- Мека като Свещен град: 631
- Мека като люлка на исляма: 647
- освобождението на Мека: 490
- приемането на исляма от населението на Мека: 70, 114, 218
- сущата в Мека: 466

- история на Мека: 635
- опозицията на меканските араби срещу Мухаммед и мюсюлманите: 237, 238, 260, 261, 315, 367, 372, 485, 582
- защита на мюсюлманите, живеещи в Мека: 101, 489, 490
- прочистване на Мека от идолопоклонничество: 159, 161
- меканското племе Курейш: 673
- Менар (ел-) (Рида): 61
- Мерием (Дева Мария – майка на Иса (Иисус)): 41-42
- Мерием като пратеник: 43
- християнската представа за Мерием: 99
- зачеване и раждане на Мерием: 41, 276
- почитеността и невинността на Мерием: 277
- клеветата на юдеите срещу Мерием: 44
- месец, Свещен месец: 631
- мехр (сватбен дар): 551
- милостиня:
 - даване на милостиня поради вяра в Аллах: 77
 - получатели на милостиня: 650
 - отказ да се дава милостиня: 448
 - изразходване на средства за милостиня: 538 (вж. също зекят)
 - Мина: 309
- мир:
 - мирът като предпоставка за просперитет и свобода: 85, 673
 - преселение с цел да се опази мирът: 70
 - взаимно поздравяване с мир: 68-69
 - поздрав с мир в отвъдното: 216, 240, 333
 - мир в Рая (*дженнет*): 125
 - ислямът като източник на мир: 21, 23, 33, 170, 654
 - справедливостта като гарант за мир: 129
 - Мека и Ел-Кябе като място на мира: 485, 647
 - семейството като източник на мир: 26, 369
 - война и мир: 23, 24, 148, 156
 - мир към невярващи хора, които са мирни: 33, 160
- молитва (намаз и дуа): 226, 279
 - допълнителна молитва през нощта: 431
 - цел и ползи от молитвата: 12, 279, 286, 380
 - повик за молитва: (вж. езан) 486
 - колективна молитва: 332
 - посока за молитва: 40
 - молитва за опрощение: 41, 65, 147, 191
 - молитва за прославяне и благодарност към Аллах: 319, 475
 - важноста на Ел-Фатиха в молитвата: 11
 - молитва в момент на нужда: 143, 466
 - съвместна молитва с християни: 45
 - пренебрегване на молитвата: 279
 - съблюдаване на молитвата: 285
 - молитвата, повелена на Иса (*Иисус*): 277
 - молитвата, повелена на хората на Писанието: 277
 - коранични постановления да се съблюдава и изпълнява молитвата: 285
 - молитвата на Ибрахим (*Авраам*): 227
 - молитвата на Ейюб (*Йов*): 296
 - молитвата на Юнус (*Йона*): 206
 - молитвата на Юсуф (*Йосиф*): 296
 - молитвата на Мерием (*Дева Мария*): 43
 - молитвата на Мухаммед: 143
 - молитвата на Сулейман (*Соломон*): 344
 - молитвата на Зекерия (*Захария*): 43
 - празнична молитва (*Байрам намаз*): 677
 - подготовка за молитва: 81, 83
 - възпрепятстване на хората да се молят: 381
 - нежеланието на лицемерите да се молят: 65
 - награда за молитвата: 12, 77, 83
 - съкращаване на молитвата при пътуване или атака: 71
 - успехът и подкрепата към тези, които се молят: 309
 - времена на молитвите: 190, 348, 380
- монголи: 90
- монотеизъм: (вж. *теухид*) 178, 367, 645
- муатезилити, идеологическа школа: 84
- Муса (Моисей):
 - Муса и Ел-Хидр: 270
 - Муса като получател на откровение от Аллах: 115

- родното място на Муса: 313
 - пророчеството на Муса: 124, 135, 203
 - благодатта на Аллах към Муса: 284-285, 352
 - ранният живот на Муса: 352
 - излизането на Муса от Египет: 338, 353
 - опрощението на Аллах към Муса за убийството му на човек от Египет: 344
 - Муса в Синайската пустиня: 504
 - мисията и положението на Муса: 223
 - мисията на Муса към Фараона и конфронтацията му с него: 284, 337, 354
 - мисията на Муса към юдеите от неговия народ: 223, 381
 - майката на Муса като пророк: 291, 352
 - молитвата на Муса: 527
 - оклеветяването на Муса: 390
 - тоягата на Муса: 343
- Мусеилима: 488
- Мута: 163
- Мухаммед:
- повдигнати обвинения срещу Мухаммед: 75, 247
 - обвинение, че Мухаммед е бил магьосник: 293, 511
 - обвинение, че Мухаммед е бил луд: 284
 - обвинение, че Мухаммед е бил обладан от зли сили или омагьосан: 328
 - смъртта на Мухаммед: 160
 - Мухаммед като отдаден раб на Аллах: 587
 - Мухаммед като неграмотен човек: 355, 557, 649
 - Мухаммед като сирак: 461, 642
 - Мухаммед – получател на откровение от Аллах: 313
 - Мухаммед като свидетел в Съдния ден: 299, 532
 - Мухаммед като последен пратеник на Аллах: 635
 - раждането на Мухаммед: 635, 645, 672
 - пророчеството на Мухаммед: 474, 603
 - изискването на езичниците да видят чудеса от Мухаммед: 259, 365
 - закрилата и подкрепата на Аллах към Мухаммед: 199
 - поведението, което трябва да се съблюдава, когато се разговаря с Мухаммед: 491
 - побелелите коси на Мухаммед: 187
 - домът на Мухаммед: 389
 - човешката същност на Мухаммед: 139
 - молитвите на Мухаммед: 400
 - предсказанията за появата на Мухаммед в поранните писания: 62
 - качествата на Мухаммед: 283, 327
 - лидерските качества на Мухаммед: 110
 - кораничните указания, съвети и утехи към Мухаммед: 107, 284, 288, 357, 390
 - ролята и мисията на Мухаммед: 123
 - Мухаммед като известител: 557
 - Мухаммед предава Корана от Аллах на хората: 104
 - хадисите от Мухаммед: 319, 361, 384, 520
 - състоянието на Мухаммед при получаване на откровение от Аллах: 311, 649 (вж. също съпругите на Мухаммед)
- мъченици: 49 (вж. боици) мюсюлмани:
- конфликт между мюсюлмани: 48, 120, 142, 150
 - обетът на Аллах с мюсюлманите: 9, 81, 83
 - негативни характеристики на мюсюлмани: 66, 100, 231, 370 (вж. също уммет, състоянието на мюсюлманите днес)
 - коранични наставления към мюсюлманите:
 - аскетизъм: 272
 - военно дело: 152
 - взаимоотношения с мирни немюсюлмани: 158
 - взаимоотношения с Пратеника: 543
 - отношение към военнопленници: 151
 - ибадет: 43
 - да не се изневерява на Аллах и Пратеника: 146
 - мюсюлманите да не спорят помежду си: 52, 149
 - да не следват тези, които се отнасят враждебно към исляма: 107
 - да не вземат в наследство жени: 58
 - да не се подиграват на хората: 492
 - да не се поддават на слухове: 492

- да не клеветят: 493
 - да не се съюзяват с евреи и християни срещу мюсюлмани: 82
 - да не се съюзяват и да не бъдат приятели с врагове на исляма: 550
 - да странят от езичници: 549
 - да бъдат справедливи свидетели: 81
 - да вярват в Аллах, Пратеника и откровението от Аллах: 482, 555
 - да бъдат търпеливи: 138, 371, 441
 - да бъдат честни: 157
 - да вършат добри дела: 262, 351, 434
 - да се боят, да споменават и да се подчиняват на Аллах: 43, 239, 593
 - да се пазят от Огъня на Ада: 571
 - да се покаяват пред Аллах: 538, 572
 - да раздават от имотите си: 51
 - да бъдат сплотени: 543
 - да подкрепят религията на Аллах: 482
 - да се гордеят с вярата си: 208
 - да бъдат справедливи: 81
- мюсюлманска общност: 13, 55 (вж. уммет)

Н

награда (Божествена): 18

- награда за добри намерения: 240
- награда за отстояване пред съблазнителите: 204
- наградата за вярващите: 433, 504
- наградата в Рая (*дженнет*): 407, 597
- наградата за вършещите добрини: 434
- наградата за вярващите немюсюлмани: 20, 356
- предпочитане на наградата в отвъдното пред тази в земния живот: 40 (вж. също Раи (*дженнет*) Навуходоносор: 252

наказание от Аллах:

- отлагане на наказанието до Съдния ден: 36, 287
- неизбежност на наказанието: 579
- наказанието в отвъдното: 270
 - за съдружаване с Аллах (*ширк*): 63
 - за лъжа и заблуда: 119
 - за отхвърляне на Аллах и низпосланото от Него: 118, 151, 435, 532, 667
 - за зли деяния: 316, 433
- наказание в земния живот: 322 (вж. също под имената на отделните племена и народи) (вж. също поквара, наказанието на Аллах за поквара,

Съден ден, Ад (джехен-нем), вятърът като средство, с което Аллах наказва)

наказателно ислямско право: 40 (вж. също закон, ислямски закон)

наместник (халиф): 422 (вж. също ролята на човека на земята)

наследство: 57, 78

наука:

- точността на Корана по отношение на научни феномени: 379
- напредък в науката: 345
- науката води към признаване на Аллах: 233
- науката и религията в конфликт: 470
- Аллах е над закона за причинно-следствените връзки: 221, 233
- научното разбиране има ограничения: 197, 198
- приносът на мюсюлманите към науката – в миналото и сега: 220, 227, 273
- няма основания в науката за отхвърляне на Аллах: 403
- физическите закони свидетелстват за съществуването на Аллах: 215
- ролята на религиозните науки: 471
- научният материализъм: 348
- научното разбиране за маса и енергия: 345
- научното разбиране за човешкото небе: тяло: 233
- научното разбиране за вселената: 292
- небето като място, където се приема, че съществува Аллах: 574
- промяната на небето като знак за настъпване на Съдния ден: 297, 517, 581, 600
- Аллах като Създател на небесата: 14, 30, 103, 113, 132, 177
- Властта на Аллах над небесата: 102, 177, 188, 248

непристойност: 137, 193, 200, 256, 325, 542

(вж. също хомосексуалност, неморалност, безразборност, сексуални връзки, незаконни сексуални връзки)

нерешителни хора 66, 559 (хора със слаба вяра):

Нов завет: 34 (вж. Евангелие)

нощ:

- редуване на деня и нощта: 30, 639 (вж. още вода: валежи)

неверници и неверие: 77, 147, 260

- атеизъм: 115
- неверници (*куффар*): 14, 15, 16, 69, 75
- ширк (политеизъм, вяра, че има други богове редом с Аллах): 63, 281, 347
- престъпващи: 105, 468 (вж. също агностици и агностицизъм, врагове на исляма, лицемери, идолопоклонници, идолопоклонничество, наказание от Аллах, нерешителни хора)

Негус: 162, 367

неведомо: 139, 188, 378

невежество:

- съветът към Мухаммед да избягва невежите: 140
- невежеството като основа и симптом на неверието: 115, 147
- невежеството на езичниците араби: 103
- християнска доктрина, базирана на невежество: 367
- извършване на зло поради невежество и търсене на покаяние след това: 56, 190
- опитът на исляма да спаси хората от невежеството: 104
- въвеждане на хората в заблуда поради невежество: 375, 432
- търсене на знание, за да се преодолее невежеството: 370
- стремейт на сатаната да държи хората в невежество: 307
- говорене по религиозни въпроси от невежи за тях хора: 68

неморалност: 59, 65, 96, 191, 235 (вж. също хомосексуалност, непристойност, безразборност, сексуални връзки, незаконни сексуални връзки)

непредумишлено убийство: 70

- нощта като благодат от Аллах за хората: 117, 227, 331, 444
- нощта като знамение от Аллах: 254, 451
- нощта като време, в което се стоварва наказание върху хората: 687
- нощта като време за сън и покой: 117, 331
- Нощното пътуване на Мухаммед: 251
- клетва в нощта: 592, 612, 622 (вж. също молитва (намаз), допълнителна молитва през нощта, сън)

Нощта Кадр (Лейлету л-кадр): 653

нуждаещи се:

- правата на нуждаещите се: 57, 255
- пренебрегване на нуждаещите се: 340, 580
- религиозното задължение да се подкрепят нуждаещите се: 51, 60, 142, 448

Нух (Нои):

- класова дискриминация по времето на Нух: 339
- изграждане на светилище от Нух: 647
- съдбата на сина на Нух: 192
- мисията на Нух: 336, 362
- същността и ролята на Нух: 583
- народът на Нух: 133
- молитвите на Нух: 416, 512, 583
- съпругата на Нух: 28, 571 (вж. също Потопът)

О

облекло: 128, 322 (вж. дрехи)

общество, модерно общество: 191, 457 (вж. цивилизация, съвременна цивилизация)

огън:

- огнепоклонници: 253
- Огненият окоп като човешко наказание: 623
- употребата на растителност за гориво: 411, (вж. също Ад (джехенем))

озонов слои: 466, 516

околна среда, злоупотреба с околната среда: 516

осиновяване: 383

отговорност:

- отговорността е според възможностите: 111
- отговорността и свободната воля: 317
- отговорността и равносметката в Съдния ден: 36, 101, 119, 137, 246
- безотговорност и наказание: 592
- отговорността за заблуждаване на хората: 239
- отговорността в юдаизма: 16, 83
- обществената отговорност: 93
- личната отговорност: 378, 571
- отхвърлянето на отговорността: 125
- вярата в отговорността и равно-

- сметката в Съдния ден при арабите езичници: 291
- вярата в отговорността и равносметката в Съдния ден в съвременната цивилизация: 172, 456, 457 (вж. свободна воля)
- откровение (уахи):
- откровението като дух (*рух*): 239
 - опити да се фалшифицира откровението: 116
 - опазване на откровението: 124, 413
 - откровението е от Аллах: 413
 - злоупотреба с откровението: 61
 - загърбване на откровението: 246
 - промяна, фалшифициране или изгубване на откровението: 14, 61, 116
 - несериозно отношение към откровението: 505
 - целта на откровението: 132
 - отхвърляне или отричане на откровението: 20
 - универсалност на откровението: 313, 327, 379, 454
 - откровението (уахи) като средство за комуникация между Аллах и хора- та: 458 (вж. също: Евангелие, юдеиски писания, закон, ислямски закон, откровението като източник на ислямския закон, Псалми, Коран, единство между религиите)

П

пеене: 375

Персийска империя:

- конфликтът между византийските християни и Персийската империя: 100, 163, 368
- конфликтът между мюсюлманите и Персийската империя: 149

планини:

- планините като място за живеене: 195, 245
- разрушаването на планините като знак за настъпване на Съдния ден: 269, 285, 520
- сътворението на планините от Аллах: 233, 245, 292
- планината Ухуд: 50, 527
- ако Коранът бе низпослан върху планина: 547
- отказът на планините да поемат отговорността, която човекът е поел на земята: 391

планината Хира: 507, 649

планината Джудии: 647

планината Синаи: 504, 507, 647

повик за молитва (намаз): 486, 535 (вж. езан)

погребение: 50, 207, 255, 610, 642

подигравки: 236, 619

поздрав:

- поздрав при посещение в нечий дом: 322
- обиден поздрав: 176

покаяние:

- влизане в Рая (*дженнет*) за тези, които се покаяват: 497, 572
- вратата на покаянието е отворена: 249, 370
- покаяние за малки прегрешения: 190
- човек греша, но е способен да се поправи чрез покаяние: 190, 249
- Аллах прощава на тези, които се покаяват: 56, 333, 440
- напътствието на Аллах за тези, които се покаяват: 216, 456
- покаяние в състояние на нещастие: 371
- в мига на смъртта е късно за покаяние: 120
- покаянието на Дауд (*Давид*): 422
- покаянието на Сулейман (*Соломон*): 424

поквара:

- причини за поквара: 175
- последствия от поквара: 88, 253, 466
- смъртно наказание за разпространение на поквара: 92
- Божието наказание за поквара: 253, 322
- изкореняване на покварата: 347, 545
- политическа и икономическа поквара: 195
- защита на обществото от поквара: 320
- симптоми на покварата: 254

полигамия:

- пратеници с полигамни семейства: 228, 385, 422, 424 (вж. също съпругите на Мухаммед)

постоянни прегрешения: 252, 618 (вж. също неверници и неверие: пресъпващи)

политеизъм: 13, 72, 131, 347 (вж. идолопоклонници, идолопоклонничество, неверници и неверие: ширк)

помиряване:

- помиряване между съпруг и съпруга: 73
- помиряване на вярващи хора, които воюват помежду си: 492
- помиряване след война: 148

потисничество:

- потисничество от израилтяните: 39
- причини за потисничество: 314, 400
- последици от потисничество: 414, 426
- преселение в бягство от потисничество: 70
- потисничество от империалисти: 77
- мисията на Мухаммед да премахне потисничеството: 465, 481
- задължението на мюсюлманите да се борят срещу потисничеството: 536
- потисничество на мюсюлмани: 150
- потисничество на жени: 27, 28
- наказанието срещу потисниците: 147
- домашно потисничество: 74 (вж. също корупция)Потопът:
- Потопът в писанията на евреите: 16, 134 (вж. също Нух (Нои) праведни дела: 20, 87, 172, 173, 190, 266, 268, 276

празник (Баирам): 677

предопределение: 137, 316, 512 (вж. съдба)

предразсъдъци, расови и етнически конфликти: 62, 89, 96, 194, 284, 368, 447, 460, 508, 561, 684

преселение (хиджра):

- преселение от Мека към Абисиния: 238, 276
- преселение от Мека към Медина: 13, 21, 52, 70, 152, 546
- преселението на Пратеника: 144, 261
- положението на мюсюлманите, които не се преселили в Медина: 153 (вж. също преселници-мухаджирун)

престъпление:

- мекушавост към престъпленията: 89, 90, 96
- наказания за престъпленията: 89, 231, 320
- обществени последици от престъпленията: 56, 88, 89 (вж. също

хомосексуалност, убиен ства, убиен ства на деца, сексуални връзки, клевета, кражба)

приближените на Аллах (*еулияуллах*): 173

придобитото във война: 141, 142, 148

призив към исляма:

- преселение с цел участие в призива към исляма: 70
- неуспех в ефективното разпространение на исляма: 452
- начин да се участва в призива към исляма: 250

принуда в религията, забрана на принудата в религията: 33, 95, 118, 160, 174, 200, 250, 470, 475, 498

пророци и пратеници:

- пророците и пратениците като раби на Аллах: 49, 291, 293
- вярата в пророците и пратениците: 31, 75, 83
- враждебното отношение към пророците и пратениците: 133, 197, 224
- позицията и отношението на израилтяните към техните пророци и пратеници: 99
- мисията и ролята на пророците и пратениците: 65, 96, 117, 147, 304
- качествата на пророците и пратениците: 74, 184, 193, 199, 303, 336
- изпитанията и трудностите, понесани от пророците и пратениците: 107, 187
- пророците и пратениците са проповядвали една религия: 11, 18, 19, 20 (вж. също под имената на отделните пратеници)

Псалми: 258, 259, 298

пътници:

- пътници с право на финансова помощ: 255, 371,
- пътници с право на дял от придобитото във война: 148

Р

равноправие:

- равенство в молитвата: 12
- полово равноправие: 25

развод:

- развод с жени, които са неверници: 541
- плащане на мехр след развода: 28
- връщане на мехр (*хулеа*) от съпругата, за да се разведе по свое желание: 28

- норми при развод: 566
- отношение към жените след развод: 26
- период на изчакване след развод, преди встъпване в нов брак: 26
- правото на съпругата да се разведе със съпруга си: 28

раздаване на милостиня (садака): 15, 65, 77, 431, 309 (вж. милостиня и зекят)

разногласие:

- разногласие между групи и народи: 278, 464
- разногласие между християните: 243
- разногласие между евреите: 278
- разногласие и раздор: 19
- раздор, породен от хората: 120
- раздор, породен от сатаната: 258
- разногласие и иджитхад: 488
- разногласие и нововъведения: 452
- разногласието като човешка черта: 48, 370
- опасността от разногласията: 396
- разногласие и фитне: 471 (вж. също сектантство)

разпространяване на слухове: 641, 239, 321, 390, 492 (вж. фалшиви обвинения, клевета)

разумност: 243, 431, 454 (вж. също Аллах, вяра в Аллах, Коран, логичност и разумност на кораничното послание)

Раи (*дженнет*):

- Раят като физическа реалност: 526
- Раят като награда за вярващите жени: 26, 464
- Раят като награда за праведните вярващи: 125, 287
- описание на Рая: 482
- прославянето на Аллах в Рая: 521
- Иллийюн: 618
- Нощното пътуване на Мухаммед до Рая: 382
- обитателите на Рая: 531, 604, 437 (вж. също хури)
- близостта до Аллах в Рая: 530
- копнеж за Рая по време на битка: 466

Рамазан: 465, 453

Рамзез II: 351

расизъм: 31, 493

Рахметуллах (шейх): 62

религиозно единство: 17, 21 (вж. единство между религиите)

Рида, шейх Мухаммед Рашид: 39, 61, 93

римляни: 673

роб, освобождаване на роб: 636

робство: 60, 93, 203

родители:

- свидетелство срещу родители: 74
- проклинане на родители от децата: 475
- задължение за добро отношение към родителите: 60, 119, 255, 377
- права на родителите: 255, 384

ролята на човека на земята: 16, 220

С

сабеи: 302

сабеиско царство: 477

Савска царица: 343, 423 (вж. Билкис)

Салих:

- Салих и Ел- Хиджр: 232
- спасението на Салих: 189, 195
- мисията на Салих сред самудяните: 194
- заговорът срещу Салих: 346 (вж. също самудяни)

Самирии: 286

самозащита:

- право на самозащита: 46, 94, 24, 148, 388, 483 (вж. още война, сражение в отговор на агресия)

самохвалство: 32, 183, 354, 444, 537 (вж. също високомерие)

самудяни:

- самудяните и камилата: 260, 513
- същността на обществото на самудяните: 340, 444, 638
- наказанието върху самудяните: 196
- отхвърлянето на посланието на пратеника Салих от самудяните: 306, 461 (вж. също Салих) Сана: 671

Сара (съпруга на Ибрахим): 228

Сария ибн Зеним: 207

сатана (шейтан):

- мерзости, измислени от сатаната: 82
- сатаната като джин: 450
- сатаната като враг на исляма: 361
- сатаната подбужда вярващите към съмнения и отчаяние: 425, 436
- сатаната подбужда към лъжи, раздори и интриги: 307

- сатаната като изкусител и враг на хората: 12, 127
 - сатаната като изкусител на Адем: 16, 127
 - съдбата на тези, които следват сатаната: 73
 - влиянието на сатаната върху невярващите: 64
 - бунтът на сатаната срещу Аллах: 275
 - търсене на защита при Аллах срещу сатаната: 689
 - искрената вяра и молитвата (*намаз*) като щит срещу сатаната: 140 (вж. също дяволи) Сафа (ел-) 260, 683
- Сахаба: (вж. енсар, сподвижниците на Пратеника, мухаджирун, имената на отделните сподвижници на Пратеника)
- Свети Дух: 278, 686
- светилища: 43, 277, 395, 422, 635
- светлина:
- светлина и сянка: 330, 331
 - Аллах като светлина: 319, 323
 - Аллах като Повелител на тъмнината и светлината: 64, 103
 - откровението като светлина: 85, 115, 324
 - светлината като синоним на напътствие: 63, 161
 - мълнията като знамение от Аллах: 369
- свидливост: 60, 255, 269, 332, 484 509, (вж. също богатство и имоти)
- свободна воля:
- свободна воля и отговорност: 119 266, 137, 317
 - свободна воля и съдба: 67
 - свободна воля и следване на сатаната: 390
 - свободата на човека да приеме или отхвърли Аллах и Неговото послание: 108, 118, 266
 - човек стои над животните със свободната си воля: 258 (вж. също отговорност)
- Секиф: 488
- сектантство:
- сектантство сред арабите: 120, 461
 - сектантство в ранните общества: 339
 - сектантство при хариджитите: 84
 - опити да се посее разделение между мюсюлманите: 169
 - сектантство и фитнес: 278
 - сектантство сред християните: 85
 - ислямът като средство за преодоляване на разкола и разделението: 297
 - отхвърлянето на исляма води до разкол и разделение: 19
 - предупреждение срещу сектантството: 120 (вж. също разногласие)
- семенство:
- семейството в западното общество: 363
 - семейни спорове: 26
 - упадък на семейството: 27, 74, 256
 - опазване целостта на семейството: 59, 566, 567
 - отношение към деца и роднини: 56, 255
 - ценности на мюсюлманското семейство: 25, 73, 95
- семенна течност: 300, 522, 625
- сенилност: 244
- сексуални връзки:
- незаконни сексуални връзки: 41, 90
 - прелюбодеяние: 57
 - прикрита полигамия: 387
 - влияние на незаконните сексуални връзки върху обществото: 59, 235, 256 (вж. още хомосексуалност, неморалност, непристойност, безразборност)
- Синаи:
- Синайска пустиня: 313
 - Синайска планина: 504, 507, 647
- сираци:
- право на сираците да получат дял от придобитото във война: 148
 - липса на щедрост към сирака: 675
 - женитба с момиче сирак: 73
 - задължения към сираците: 56, 384
 - закрила на правата и имуществото на сираците: 56, 256
- Сириус: 509
- слънце:
- слънцето и младежите от пещерата: 265
 - слънцето като средство за изчисляване на времето: 379
 - слънцето като знак за съществуването и творческата сила на Аллах: 347
 - Билкис и поклонниците на слънцето: 344
 - промяна в слънцето като знак за края на света: 120

- повелята да не се покланят хората пред слънцето: 451
- слънцето в съновидението на Юсуф (*Йосиф*): 201
- Слънчева система: 331
- подчинението на слънцето пред законите и повелите на Аллах: 132, 220
- смирение:
 - смириенето като черта на вярващите: 41, 133, 140, 311
 - смириенето на пратениците: 206, 562
 - смирение пред децата: 68
 - смирение пред Аллах: 15, 34, 309
- смърт:
 - настъпване на смъртта: 316
 - смъртта като събитие, определено от Аллах: 66
 - смъртта като необходим етап за преминаване във вечния живот: 266
 - смъртта на Якуб (*Яков*): 18, 19
 - смъртта на Иса (*Иисус*): 278
 - смъртта на Мухаммед: 160
 - неспособността на човека да предотврати настъпването на смъртта: 533
 - моментът и мястото на смърттаса предопределени: 66, 258
 - реакцията на неверниците в момента на смъртта: 316 (вж. също ангели: същността и отговорността на ангелите, ангели, прибиращи душите при смърт, живот след смъртта)
- собственик на овощна градина: 267, 268, 577
- Содом и Гомора: 346 (вж. Лют)
- содомия: 190 (вж. хомосексуалност)
- Сократ: 471
- социални взаимоотношения: 55, 78, 320 (вж. също уммет)
- социални различия: 78, 225, 396, 632 (вж. също богатство и имоти)
- социална реформа: 92, 224, 583
- сперма: 300, 522 (вж. семенна течност)
- СПИН: 513
- сподвижниците (Сахаба) на Пратеника: 105, 143, 311, 326, 453, 590 (вж. също енсар, мухаджирун и подимената на отделните сподвижници)
- справедливост (Божия): (вж. закон, ислямски: шариат, наказание, Божие, награда, Божия)
- справедливост (човешка):
 - отсъствието на справедливостката заплаха за семейството: 74
 - справедливост към мюсюлманите: 455, 492
 - справедливост към немюсюлманите: 91, 95, 550
 - важността на справедливостта за обществото: 10, 65
 - справедливост при възмездие за убийство: 90
 - справедливост в случката с Туама: 72
 - справедливост при теглене и отмерване: 119, 196
 - коранични повели за справедливост: 36, 129, 246, 256
 - откровението като източник на земна справедливост: 359, 538, 562
 - ролята на Мухаммед в установяването на справедливостта: 170, 455
 - превъзходство на шариата над човешките законодателства: 90, 163
 - справедливост към жените мюсюлманки: 27 (вж. също закон, човешки закони)
- старост: 255, 491 (вж. възрастни хора, сенилност)
- Стар завет: 242, 247 (вж. юденски писания)
- статуи: 103, 295, 395 (вж. също идоли)
- стрели, гадаене: 82
- суеверие: 120 (вж. също магьосничество)
- Сулейман (Соломон):
 - Сулейман и мравките: 344
 - Сулейман като цар и пратеник на Аллах: 395
 - благодатта на Аллах върху Сулейман: 345
 - любовта на Сулейман към конете: 423
 - мисията на Сулейман към Билкис: 345
 - статуите и светилищата, построени за Сулейман: 395
 - храмът на Сулейман: 252
 - изпитанието, на което е бил подложен Сулейман от Аллах: 424
 - съпругите на Сулейман в Стария завет: 386
- съвещание, взаимно съвещание (шура): 457,

съвременен живот: 63, 90, 132, 172, 206, 292, 320, 339, 340, 363, 371380, 409, 445, 457, 467, 525, 579, 669 (вж. цивилизация, съвременна цивилизация)

съдба:

- съдбата и приемането на волята на Аллах: 271, 302, 371, 395, 571
- съдбата и смъртта: 519
- Аллах управлява съдбата на съществуването: 67, 111, 379
- Аллах управлява съдбата на човека: 55, 113, 177, 394
- неспособността на човека да контролира съдбата на друг човек: 207, 233, 505, 510
- поведението на човека като определящ фактор за неговата съдба: 61, 336, 363, 397, 532, 639
- съдбата на тези, които не следват напътствието на Аллах: 105, 225, 254
- съдбата на тези, които следват напътствието на Аллах: 497, 618, 619
- предопределение и свободна воля: 316

Съден ден:

- равностетка и отговорност в Съдния ден: 125, 287
- критерии, по които се отсъжда в Съдния ден: 266, 278, 292, 349
- отсрочване на наказанието до Съдния ден: 91, 127, 137, 138, 179, 270, 306, 464
- събитията в Съдния ден: 285, 299, 410, 579, 590, 611
- неизбежност на Съдния ден: 394, 410, 411
- продължителност на Съдния ден: 380
- всички, без изключение, ще бъдат изправени за равностетка в Съдния ден: 36, 101
- наказанието на неверниците в Съдния ден: 415, 433, 463, 468, 513, 532
- наказанието на последователите на неверниците в Съдния ден: 225, 398, 414
- получаване на книга с делата на човека в Съдния ден: 579, 618
- отговорът на неверниците в Съдния ден: 426, 436, 543
- съживяване на хората духом и тялом в Съдния ден: 523, 524

- признаци за предстоящия край на света: 297, 343, 464, 600
- времето на последния час: 139, 607 (вж. още наказание, Божие наказание, Ад (*джехеннем*), Раи (*дженнет*))

сън:

- сънят като благодат от Аллах: 331, 369
- лишаване от сън с цел да се извърши молитва (намаз): 431, 432 (вж. също молитва: допълнителна молитва през нощта)
- Аллах няма нужда от сън: 30
- сън надвива мюсюлманите при Бедр: 143
- целта на съня: 381
- спящите младежи в пещерата: 265
- съновидение, тълкуване на съновидения: 201, 206, 208, 490
- съпругите на Пратеника Мухаммед: 58, 384, 385, 386, 387, 389
- разговор със съпругите на Пратеника „иззад завеса“: 389,
- Айша: 321, 570
- поведението на съпругите на Пратеника: 385
- облеклото на съпругите на Пратеника: 387
- Хафса: 569, 570
- периодът на въздържане на Мухаммед от съпругите му: 385, 569
- забраната да се встъпва в брак със съпругите на Пратеника: 384, 389
- критиката на Корана към съпругите на Пратеника: 385, 570
- статусът на съпругите на Пратеника: 384
- „Майки на вярващите“: 384
- Ум Селеме: 525
- Зейнеб: 569, 570

Т

Табарани (ел-): 525

Табук: 166, 168

Таиф: 319

такуа: (вж. Аллах: богобоязън) Талют (Саул): 461

татари: 297

теухид (*единобожие*):

- теухид и доктрината за Троицата: 99, 162, 367, 686
- същността на Иса (*Иисус*): 20, 585, 685
- теухидът като основен принцип на исляма: 15, 180, 181, 226, 316

- теухидът е посланието на всички пратеници: 227, 259, 294, 338, 345, 504
- теухидът като пречистваща вяра: 486, 585, 645, 686
- теухидът не приема Аллах като баща: 274, 294
- доказателства за теухида в материалния свят: 263, 347
- хаджът като израз на теухид: 304, 305, 308
- Коранът проповядва теухид: 99, 179, 264, 685 (вж. също Аллах: Аллах като върховнасила)

Тирмизи (ет-): 622

Тит: 252

Троица: 78, 99, 162, 277, 328, 361, 367, 454, 685 (вж. теухид)

Туама: 71, 72

търговия: 32, 95, 143, 162, 164, 410, 557, 673 (вж. бизнес дела)

У

убиване с камъни: 90, 92, 189, 196, 232, 265, 279, 339, 406, 574, 671

убийство: 23, 70, 84, 88, 119, 256

- убийство на пратеници: 77, 86, 99, 107, 136, 337, 346, 546 (вж. също убийство на деца) убийство на деца: 119, 255, 551, 611

Ум Селеме: 525

Умар ибн Абдулазиз: 217

Умар ибн Хаттаб: 148, 207, 238, 271, 289, 440, 476

уммет, умма (мюсюлманска общност):

- умметът и Коранът: 55, 100, 642
- умметът като умерена общност: 31
- раждането на уммета: 13, 21, 379
- характеристики на уммета: 22, 29, 174, 380, 546
- приносът на уммета към цивилизацията: 246, 458, 465
- братската връзка на уммета: 152, 492
- нуждата на уммета от реформа: 166, 558
- връзката на уммета с Аллах: 486, 535, 557
- отговорностите на уммета: 83, 468
- състоянието на уммета днес: 246, 558, 639

умра: 15, (вж. хадж)

упоивачи средства: 82, 101, 440

Ф

фалшиви обвинения:

- да не се петни личността на човек: 321, 322, 390
- забрана да се дават фалшиви свидетелства: 239
- фалшиви обвинения в случката с Туама: 72
- фалшиви обвинения в прелюбодеяние: 75, 208, 321, 423
- разпространение на слухове: 387, 492 (вж. също клевета) Фараонът:
- Фараонът и Юсуф (Йосиф): 441
- Фараонът и магьосниците: 284, 285, 337, 338, 397
- високомерието на Фараона: 337, 338, 351, 463
- настояването на Фараона да види Аллах: 355, 627
- удавянето на Фараона: 338, 501
- последните думи на Фараона – „повярвах в Аллах“: 463
- срещата на Муса (*Моисей*) с Фараона: 337, 354, 462
- потисничеството на юдеите от Фараона: 17, 67, 135
- отказът на Фараона да повярва в низпосланото от Аллах: 337, 344
- съпругата на Фараона: 28, 59, 352, 571

фараони: 184, 197, 251, 357

фарисеи: 44

Фатима (дъщеря на Пратеника): 89

фитра (естество): 368 (вж. също човешка природа)

фитне: 23, 148 (вж. също разногласие, сектантство)

Х

Хабил (Авел): 87, 88

хадж:

- гратисен период, определен за враговете на Мухаммед по време на хадж: 157
- ихрам: 82
- хадж през 9 и 10 година по хиджра: 161
- основни ритуали на хаджа: 304
- обещаеният хадж след Худейбия: 490
- коранични повели за изпълнение на хадж: 15, 305

- бръснене на косата по време на хадж: 490
- умра: 15
- забрана за изпълнение на хадж от неверници: 159
- хадис: (вж. Мухаммед, преданията от Мухаммед)
- хадисат ел-Ифк* (клеветата срещу Аи ша): 321
- Хадрамаут: 476
- хазарт и хазартни игри: 82
- Хайбар: 162, 488
- халиф, халифи: 84, 148, 160, 207, 217, 440, 442, 476
- Хаман: 354, 627
- хариджити: 84
- Харун (Аарон, брат на Муса): 286, 295
- Хасан (ел-): 628
- Хауазин: 488
- Хафса: 596, 570
- хигиена (лична):
 - къпане в петъчния ден: 557
 - чистота на дрехите и тялото: 322, 591 (вж. също абдест) Хидр (ел-): 270
- Химярит: 477
- Хира: 507
- хомосексуалност:
 - лесбийство: 59
 - призивът на Лют срещу хомосексуалността: 190, 235, 346, 363
 - хомосексуалността в западните общества: 235, 346, 513
 - наказанието за хомосексуални връзки: 59, 90, 235
 - кораничното наставление да се наказват хомосексуалните: 190, 235 (вж. също Лют)
- хора на Писанието (ехлю л-китаб):
 - отговорността на хората на Писанието: 18, 34
 - мисията на Мухаммед към хората на Писанието: 33, 82, 99
 - коранични наставления към хората на Писанието: 14, 18, 37, 98, 475, 656
 - взаимоотношенията между мюсюлманите и хората на Писанието: 100, 364, 474
 - религиозното обединение между хората на Писанието: 83
 - отговорът на хората на Писанието към Корана: 38, 52, 75, 489 (вж. също християнство, юдео-мюсюлман-ски взаимоотношения, юдейски писания, юдеи, юдаизъм)
- хората от пещерата: 44, 144, 264, 265
- хора, търсещи убежище, и тяхната защита: 52, 71, 84, 146, 162, 238, 319, 435, 550, 587 (вж. още преселение хиджра)
- храна:
 - храната като благодат от Аллах: 409, 430, 495, 516, 673
 - упойващи вещества: 101
 - храната в Ада (*Джехенем*): 415, 468, 590, 630
 - забранени храни: 39, 40
 - коранични напътствия за здравословно хранене: 82, 101, 313
- християнство:
 - християнството и учението на Арий: 163
 - християнството като войнствена сила: 93, 671
 - християнската позиция към Мухаммед: 456
 - християнската позиция към Корана: 236
 - християнската вяра в Бог: 101
 - християнско - мюсюлманските взаимоотношения: 20, 34, 44, 69, 82, 94, 100, 162, 356, 367
 - приемането на исляма от християни: 100, 217, 262, 655
 - грешни учения и практики в християнството: 44, 77, 99, 277
 - Божият завет с християните: 84, 85
 - враждебността на християните към исляма: 86, 100, 364
 - ислямски критични подходи към християнската идеология: 20, 44, 77, 86, 99, 162, 361, 364, 367
 - снизхождението на християните към престъпността, неморалността и материализма: 89, 267, 235
 - религиозният центризъм при християните: 17, 18
 - вътрешен разкол (*схизма*) между християните: 85, 278
 - клането през Вартоломеевата нощ: 159 (Вж. още Евангелие, Исус)Худ: призивът на Худ: 191, 340
 - мисията на Худ: 191, 193 (вж. също адити)
- Худеибия, договорот при Худеибия: 485
- Худри (ел-), Абу Сеид: 622
- хулеа (връщане на мехр от съпругата, за да се разведе по свое желание): 28

Хунейн: 488
хурии: 525 531,
цивилизация, съвременни позиции към Бог в днешната цивилизация: 62

- прикрита полигамия в съвременната цивилизация: 56
- семейният живот в съвременната цивилизация: 57, 59
- враждебност към исляма в съвременната цивилизация: 132
- материализмът в съвременната цивилизация: 267, 292
- същност на съвременната цивилизация: 457
- отхвърлянето на вярата в Съдния ден от съвременната цивилизация: 231, 292, 562
- научният материализъм в съвременната цивилизация: 32
- сексуалната неморалност в съвременната цивилизация: 191

цикли на природата: 219, 331 (вж. също вода, воденцикъл)

Ч

Червено море: 338, 356, 463, 504
черни дупки: 220
човешка природа: 368 (вж. също фитра)
чудеса:

- търсене на чудеса: 219
- търсене на чудеса при Мухаммед: 217, 260, 232
- чудесата на пратениците: 355 (вж. също под името на всеки пратеник)
- Коранът като чудо: 336

Ш

Шаби (ел-): 69
Шафи (ел-): 667
шариат: 325 (вж. закон, ислямски закон)
шейтан: 19, 127 (вж. сатана)
ширк: 63, 281 (вж. неверници и неверие)
Шуайб:

- мисията на Шуайб: 195, 196
- народът на Шуайб: 232, 341 (вж. също Мадян, мадянити)

Ю

юдаизъм:

- вярата в отвъдното в юдаизма: 17
- закони за храните в юдаизма: 39, 40

- налагане на Съботата в юдаизма и нейното нарушаване: 250
- наказанието за прелюбодеяние в юдаизма: 91 (вж. също юдеоюсюлмански взаимоотношения, юдейски писания, юдеи)

юдеи:

- юдеите като „избран народ“: 39
- юдеите като потомък на Исхак (*Исаак*): 228
- юдеите като получатели на Божие откровение: 31
- позицията на юдеите към Иса (*Исус*): 20, 86
- предателството на юдеите срещу Муса (*Моисей*): 553
- падението на юдеите: 449
- разселване на юдеите: 545
- първо изгнание на юдеите: 546
- Обетът на Бог с юдеите: 83, 85
- юдеите в Синайската пустиня: 88
- негативни черти и действия на юдеите: 64, 147
- политическо състояние на юдеите: 195
- връзките на юдеите с арабските езичници: 63
- случаят с Туама: 71 (вж. също юдео-мюсюлмански взаимоотношения, юденски писания, юдаизъм)

юдейски писания:

- промени в юдейските писания: 236
- различия между юдейските писания и Корана: 16, 39
- юдейските писания не са опасени вавтентичния им вид: 61
- погрешно тълкуване на юдейски-теписания: 62
- Стар завет: 247
- Талмуд: 39
- Тора: 92 (вж. също Псалми, откровение)

юдео-мюсюлмански взаимоотношения:

- споразумения между юдеи и мюсюлмани: 21
- позицията на юдеите към Мухаммед: 488, 545
- конфликтът между юдеи и мюсюлмани в Хайбар: 162
- престорено и неискрено отношение на юдеите към исляма: 84
- враждебността на юдеите към исляма: 14, 37
- оскърбителният поздрав на юдейските мюсюлманите: 176
- отхвърлянето на пророчеството на

Мухаммед от юдеите: 37 (вж. също
юдейски писания, юдеи, юдаизъм,
Медина, юдейската общност в Ме-
дина)

Юнус (Йона): 183

Юсуф (*Йосиф*) – син на Якуб (Яков): 201

Юсуф – ухажор на Мерием: 44

Я

Яджудж и Меджудж (Гог и Магог): 273

Якуб (Яков):

- Якуб и Юсуф (*Йосиф*): 135, 201
- Якуб като пратеник на Аллах: 18, 279
- Якуб в юдейските писания: 16, 228
- забраната на Якуб относно някои храни: 39, 40
- качества на Якуб: 212, 295, 425

Яхя (Йоан Кръстител) – син на Зекерия: 43, 276, 526

ЗА КНИГАТА

Тематичен коментар на Корана от покойния шейх Мохамед Ал-Газали трябва да се счита за значителен принос към «първото четене», т.е. четенето на Корана - съкровищницата на Божията истина и просветление. Разбира се, ние вече имаме богатство, наистина изобилие от аналитична работа върху Корана; все пак, докато учените през миналите векове просто са се опитвали да обяснят много от езиковите, историческите и други аспекти на този безкрайно труден и предизвикателен текст, приносът на Шейх Ал-Газали е до известна степен уникален и, между другото, в съответствие с изискванията на нашето време - в смисъл, че се фокусира върху органичното единство на всяка сура, като подчертава логиката и присъщото послание, което преминава през нея, и обединява различните елементи и идеи, съдържащи се в тази сура.

Убедителният метод на тълкуване на Шейх Ал-Газали отчита факта, че всяка сура има свой уникален, съгласуван и цялостен характер. Този герой се определя от основната тема - или тема - която е поредица от взаимно свързани теми, които заедно формират съдържанието на сурата. След като се идентифицира основна тема или тема, всички елементи се събират, за да направят останалата част от сурата - винаги, по някакъв начин - в съответствие с тази основна тема от нея.

Тук е най-големият принос на Шейх Ал-Газали. Възприемайки този метод, той е в състояние да направи Корана по-достъпен и задачата за откриване на тайните на Книгата по-малко плашеща и в същото време по-удовлетворяваща. В допълнение към оценяването на красотата на Корана, читателят вече може по-добре да разбере значението и структурата му. Сурите сякаш оживяват и всяка от тях придобива различни черти, които я отличават и ѝ придават уникална позиция в цялата обширна структура на текста на Корана.

Мохамед Ал-Газали (1917–1996) е египетски мюсюлмански теолог. Той е роден в малък град близо до Александрия. Възпитаник на университета Ал-Азхар в Кайро. Специалист в областта на мюсюлманското богословие. Автор на почти 100 книги. Чел е лекции в университети в Саудитска Арабия, Катар и Алжир. Награден с Ордена на Република Египет.